

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล

ปนิดา ทองบุญชม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สิงหาคม 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

BUDDHIST PRINCIPLES IN CHONLANIN'S SUPERNATURAL NOVELS

PANIDA THONGBUNCHOM

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FUFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE MASTER DEGREE OF ART
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

BURAPHA UNIVERSITY

AUGUST 2017

COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ปนิตา ทองบุญชม ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ทานตวนิช)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.บุญเลิศ ยองเพชร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สรตี ปรีชาปัญญากุล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ทานตวนิช)

.....กรรมการ
(ดร.บุญเลิศ ยองเพชร)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทรี ลาภรุ่งเรือง)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

วันที่ 26 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์จากมหาวิทยาลัยบูรพา
ปีงบประมาณ 2560

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้จากรองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ทานตวนิช อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.บุญเลิศ ยองเพชร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์จากมหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ 2560 จึงใคร่ขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สรตี ปรีชาปัญญากุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทรี ลาภรุ่งเรือง ที่กรุณาให้คำแนะนำ พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ในการแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และญาติพี่น้องของผู้วิจัยที่ให้การกำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตเวทิตาแด่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ปนิดา ทองบุญชม

54921243: สาขาวิชา: ภาษาไทย; ศศ.ม. (ภาษาไทย)

คำสำคัญ: หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา/ นวนิยายเหนือธรรมชาติ/ กลวิธีการนำเสนอ/ ชลนิล

ปนิดา ทองบุญชม: หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล (BUDDHIST PRINCIPLES IN CHONLANIN'S SUPERNATURAL NOVELS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ทศนีย์ ทานตวงนิช, กศ.ม., บุญเลิศ ยองเพ็ชร, Ph.D. 196 หน้า. ปี พ.ศ. 2561.

การวิจัยเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลเป็นการวิจัยเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลจำนวน 11 เรื่อง ในด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและกลวิธีการนำเสนอหลักธรรม ผลการศึกษาพบว่าชลนิลได้นำเสนอหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาไว้ 4 ประการ คือ 1. ไตรลักษณ์ ประกอบด้วยอนิจจตา ทุกขตา อนัตตตา 2. กรรม ประกอบด้วยอกุศลกรรม และกุศลกรรม 3. อริยสัจ ประกอบด้วยทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค และ 4. ปฏิจจสมุปบาท ประกอบด้วยการแสดงกระบวนการความเป็นไปในชีวิตของมนุษย์ และการแสดงวิวัฒนาการของโลกและชีวิต ในด้านกลวิธีการนำเสนอหลักธรรม พบว่าชลนิลใช้กลวิธีการนำเสนอ 5 กลวิธี ได้แก่ 1. การสร้างตัวละคร ประกอบด้วยตัวละครเหนือธรรมชาติและตัวละครมนุษย์ทั่วไป 2. การสร้างฉาก ประกอบด้วยฉากเหนือธรรมชาติและฉากทั่วไป 3. การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง 4. การใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร และ 5. การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

การนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งผู้เขียนยังสร้างจินตนาการผสมผสานกับหลักธรรม นำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างมีชั้นเชิง ทำให้ผู้อ่านได้รับทั้งความบันเทิงและหลักธรรมที่เป็นสารประโยชน์แก่ชีวิต

54921243: MAJOR: THAILANGUAGE (LITERATURE); M.A. (THAI)

KEYWORDS: BUDDHIST PRINCIPLES/ SUPERNATURAL NOVEL/LITERRY TECHNIQUE /
CHONLANIN

PANIDA THONGBUNCHOM: BUDDHIST PRINCIPLES IN CHONLANIN'S
SUPERNATURAL NOVELS: ADVISORY COMMITTEE: TASSANEE THANTAWANIT. M.Ed,
BOONLERT YONGPHET, Ph.D. 196 P. 2018.

This study aims to explore Buddhist principles in eleven supernatural novels composed of Chonlanin in terms of teaching and techniques used for presenting those principles. The findings showed that 4 Buddhist principles are presented in the studied novels. Those 4 principles are 1. The Three Marks of Existence (impermanence, suffering, and soulless), 2. Karma (merit and sin), 3. The Four Noble Truths (Dukkha, Samudaya, Nirodha, and Magga) and 4. Dependent Origination (life fate and world and life evolution). The Buddhist principles are presented through five techniques: 1. character creation (supernatural and realistic characters), 2. setting creation (supernatural and realistic setting), 3. author surrogate, 4. novels' and characters' names, and 5. scientific knowledge use.

From the examination of techniques used, it shows that the author has acquired deep understanding of Buddhist principles and is skillful in integrating imagination and Buddhist principles. The eleven novels can simultaneously entertain and educate the readers.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ช
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง.....	21
ไตรลักษณ์.....	22
กรรม.....	27
อริยสัจ.....	29
ปฏิจจนุปบาท.....	33
3 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล.....	39
เนื้อหาของนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลจำนวน 11 เรื่อง.....	39
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล.....	46
ไตรลักษณ์.....	47
กรรม.....	67
อริยสัจ.....	99
ปฏิจจนุปบาท.....	118
4 กลวิธีการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา.....	134
การสร้างตัวละคร.....	134
การสร้างฉาก.....	164
การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง.....	172
การใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร.....	177
การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์.....	181

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	185
บรรณานุกรม.....	191
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	196

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 วงจรปฏิจจสมุปบาท.....	36

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นวนิยายเหนือธรรมชาติ (Supernatural novel) จัดเป็นนวนิยายประเภทหนึ่งที่แพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน ธวัช ปุณโณทก (2527, หน้า 92) กล่าวถึงนวนิยายประเภทนี้ว่ามีโครงเรื่องลึกลับ ผู้เขียนอาจจะจินตนาการเอาเอง หรือใช้ความฝันประเภทฟุ้งเฟ้อของผู้เขียน นำเรื่องราวเหล่านั้นมาผูกเป็นโครงเรื่อง โดยไม่มีเจตนาให้เป็นจริง แต่มีเป้าหมายให้เกิดความเพลิดเพลิน และจินตนาการแปลก ๆ แก่ผู้อ่าน ผู้เขียนพยายามเสนอความลึกลับเกี่ยวกับภูตผี และความมหัศจรรย์ของไสยศาสตร์ อันได้แก่ เวทมนตร์ คาถาอาคมต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความสั่นสะเทือนอารมณ์แก่ผู้อ่าน จึงมีผู้นิยมอ่านอยู่มาก นอกจากนี้ในเอกสารประกอบการสอนวิชาภาษาไทย 4 วรรณคดีไทย ของมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช (2526) ได้กล่าวถึงลักษณะของนวนิยายเหนือธรรมชาติ โดยสรุปว่า นักเขียนทุกชาติทุกภาษานิยมที่จะใช้เรื่องเหนือธรรมชาติหรือเรื่องเร้นลับตลอดจนเรื่องราวทางไสยศาสตร์และเวทมนตร์คาถาเข้ามาเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องของนวนิยาย เพราะทำให้สามารถสร้าง เนื้อเรื่องได้ตื่นเต้นเร้าใจและชวนติดตามมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุที่นวนิยายเหนือธรรมชาติมีรูปแบบเอื้อให้นักเขียนได้ใช้ความคิด ความฝันและจินตนาการเช่นที่กล่าวมานี้เอง จึงทำให้ผู้อ่านเกิดความสนุก มีอารมณ์ร่วมไปกับเรื่องราวชวนตื่นเต้นที่นักเขียนสร้างขึ้น เพราะสิ่งเหล่านี้แตกต่างจากลักษณะโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันที่นักอ่านได้พบ นวนิยายเหนือธรรมชาติจึงได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายจากนักอ่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นนวนิยายเหนือธรรมชาติยังแฝงไว้ด้วยปรัชญา ข้อคิดซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน โดยเฉพาะในสังคมไทยที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ชื่นชอบความคิด ความเชื่อ หลักธรรมคำสอน เช่น ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว บาปบุญ ความไม่เที่ยงแท้ของชีวิตและสรรพสิ่ง เป็นต้น ฉะนั้นข้อคิดที่ผู้เขียนสอดแทรกลงในงานเขียนของตนจึงมักจะหนีไม่พ้นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังที่ วนิดา บำรุงไทย (2544, หน้า 78-79) ได้กล่าวถึงนวนิยายเหนือธรรมชาติไว้ว่า

“นวนิยายเหนือธรรมชาติเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความน่าสะพรึงกลัวของภูตผีปีศาจ ความเร้นลับมหัศจรรย์ของอำนาจและดวงวิญญาณ พลั้งจิต นวนิยายเหนือธรรมชาติยังให้ความบันเทิงเช่นเดียวกับวรรณกรรมหลักหนี คือ ความเพลิดเพลินในจินตนาการโลดโผนและให้ความรู้สึกตื่นเต้น นวนิยายตั้งอยู่บนสมมติฐานและความเชื่อตามแนวคิดพระพุทธศาสนา และให้สาระเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมโดยปริยาย ไม่ว่าจะผู้เขียนจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม สาระของนวนิยายและเรื่องสั้นประเภทลึกลับสยองขวัญของไทยจึงมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ”

ด้วยเหตุที่นวนิยายเหนือธรรมชาติมีทั้งความสนุกและเนื้อหาสาระที่ให้แก่คิด ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความชื่นชอบอย่างกว้างขวางในกลุ่มนักอ่าน และมีนักเขียนที่สร้างสรรค์ผลงานประเภท

เหนือธรรมชาติซึ่งเป็นที่รู้จักในวงวรรณกรรมไทย เช่น แก้วแก้ว ทมยันตี ภูเตศวร จินตวีร์ วิวัฒน์ พงศกร เป็นต้น ชลนิล เป็นนักเขียนอีกคนหนึ่งที่ยืนยันนวนิยายเหนือธรรมชาติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นับตั้งแต่เริ่มต้นงานเขียนเมื่อ พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบัน ชลนิลมีผลงานทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ แต่งงานเขียนที่มีจำนวนมากที่สุด เป็นที่นิยมและรู้จักมากที่สุดจากนักอ่านคืองานเขียนประเภท นวนิยายซึ่งมีจำนวน 12 เรื่อง ในจำนวนนี้สามารถจัดเป็นประเภทนวนิยายเหนือธรรมชาติได้ถึง 11 เรื่อง นวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลยังได้รับความนิยมจากนักอ่านจนบางเรื่องได้รับการตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้ง นอกจากนี้นวนิยายเรื่องเรือนเวลาได้รับการแนะนำว่าเป็น 100 เล่มหนังสือดี วิทยาศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. 2550 ชัยวัฒน์ คุประตกุล (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงนวนิยายเรื่องเรือนเวลาว่าเป็น นิยายวิทยาศาสตร์แฟนตาซีที่ชลนิลเขียนขึ้นมาด้วยเชิงวรรณศิลป์อันซ้ำของ เเดินเรื่องเร็ว สนุก ตื่นเต้น แยกยล นอกจากนี้แล้วนวนิยายของชลนิลยังมีผู้จัดทำละครนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ เช่น ต่างเวลา และกำลังอยู่ในระหว่างการสร้างเป็นละครโทรทัศน์ เช่น เรือนเวลา อาคม เป็นต้น จึงเห็นได้ว่านวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักอ่าน

เมื่อพิจารณาเนื้อหาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้แต่งได้นำกลวิธีของนวนิยายเหนือธรรมชาติหลายประการ เช่น ตัวละครที่เป็นผี เทวดา พญานาค ครุฑ และเรื่องราว อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ มาใส่ไว้ในเนื้อหาซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดความสุขสนาน นอกจากนี้แล้วยังนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไว้ในนวนิยายเรื่องต่าง ๆ ด้วย โดยผู้เขียนตั้งใจจะให้อ่านได้รับสาระประโยชน์เพิ่มเติมจากการอ่านเพื่อความบันเทิง ชลนิลเคยกล่าวไว้ในคำนำของนวนิยายหลายเรื่องว่าได้พยายามแทรกข้อคิดเอาไว้ในนวนิยายแต่ละเรื่องเพื่อหวังว่าผู้อ่านจะได้รับอะไรบางอย่างกลับไปนอกเหนือจากความสุขเมื่อได้อ่านงานของตน (ชลนิล, 2559จ, คำนำ) นอกจากนี้ในเว็บไซต์ที่นักอ่านเข้าไปแสดงความความคิดเห็นต่อนวนิยายของชลนิล ผู้เขียนได้ตอบคำถามของนักอ่าน โดยกล่าวถึงแรงบันดาลใจที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเอาไว้ในเรื่อง เช่น นวนิยายเรื่องกรงไฟ ชลนิลกล่าวว่าตนได้แรงบันดาลใจจากเหตุการณ์ฆาตกรรมต่อเนื่องของคนในตระกูลหนึ่ง พวกเขาตายอย่างมีปริศนา ซึ่งปัจจุบันสังคมยังไม่ได้คำตอบ เมื่อได้อ่านเรื่องราวของคนในตระกูลนั้นก็พบว่าประเด็นที่ชัดเจนเรื่องวิบากกรรม จึงนำเค้าโครงนั้นมาวางโครงเรื่องใหม่ เพื่อชี้ให้เห็นถึงกรรมวิบากแบบตรง ๆ หรือนวนิยายเรื่อง ถ้ำน้ำค้าง ผู้เขียนก็ได้แรงบันดาลใจมาจากซีรีส์เกาหลีที่มีตัวเอกของเรื่องเป็นโรคร้าย ผู้เขียนจึงคิดว่าถ้าหากคนเรารู้ว่าป่วยมีโอกาสตายเร็วกว่าคนรอบข้างแบบนี้ ในฐานะชาวพุทธควรเตรียมตัวอย่างไร ผู้เขียนจึงนำเอาเรื่องประเด็นความรักแบบซีรีส์เกาหลีมาแทรกธรรมะในเชิงมรณสติแบบพุทธ (ชลนิล, ม.ป.ป)

ตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง ถ้ำน้ำค้าง

หญิงสาวคิดถึงตนเองอย่างไม่มีหระ นั่งแช่ดูร่างกายหมดเรี่ยวแรงอย่างปลง ๆ ศพคนตายก็เป็นอย่างนี้เอง เหม็นเน่า ไม่มีคุณค่าราคา ไม่สามารถยับเขยื้อน ไม่สามารถสั่งอะไรได้ตามต้องการ

นั่งอยู่อย่างนี้ ลานน้ำค้างรู้สึกเหมือนอยู่ใกล้ความตายแค่สองสามก้าว ใจสงบ ไม่ตื่นกลัว

(ชลนิล, 2556ค, หน้า 326)

นอกจากนี้ยังมีผู้อ่านที่มักจะพูดถึงงานเขียนของชลนิลว่ามีลักษณะเฉพาะที่สำคัญคือ เป็นนิยายที่สอดแทรกธรรมะในรูปแบบที่ง่ายต่อการเข้าใจ (ณ พินา, 2556) และเมื่ออ่านนวนิยายของชลนิลแล้วได้รับความรู้สึกหลากหลาย เช่น น่ากลัว เศร้า ตลก หวาน สนุก ชื่นชม อีกทั้งยังแทรกธรรมะทำให้ได้ความรู้ในหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง (Pang, 2556)

นอกจากนี้ผู้เขียนยังนำเรื่องพญานาคและเรื่องพระพุทธศาสนามาเชื่อมโยงกันได้อย่างไม่สะดุด เมื่ออ่านไปรู้สึกอิมเมจเป็นอย่างมาก (๗๗๗ lily, 2559) นอกจากนี้ยังมีนักอ่านที่ติดตามผลงานของชลนิลอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งสังเกตเห็นว่าผลงานทุกเรื่องมีลักษณะเด่นคือการสอดแทรกหลักธรรมอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งชลนิลยังมีศิลปะในการนำเสนอโดยไม่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกที่กำลังอ่านหนังสือธรรมะที่หนักเกินไป แต่ได้แทรกคำสอนให้ผู้อ่านคิดตามผ่านเนื้อเรื่องและบทบาทของตัวละคร (Tharachaya, 2559)

นวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลจึงประกอบไปด้วยความสนุกสนานตื่นเต้นตามรูปแบบนวนิยายเหนือธรรมชาติ ทั้งยังสอดแทรกข้อคิดและหลักในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจนกลายเป็นจุดเด่นในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลที่นักอ่านพูดถึงและชื่นชม

จากการสำรวจงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับนวนิยายเหนือธรรมชาติในประเด็นต่าง ๆ อยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งมักจะศึกษาในด้านความเชื่อ แนวคิด กลวิธีในการเขียนในนวนิยายเหนือธรรมชาติของนักเขียนอื่น ๆ เช่น วลีรัตน์ สิงหรา (2528) ศึกษาเรื่องเหนือธรรมชาติในนวนิยายของจินตวีร์ วิวัธน์ กฤษณา วงษ์รักษ์ (2542) ศึกษาเรื่องความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของแก้วแก้ว ดุษฎี แซ่ตัน (2549) ศึกษาฉากในนวนิยายจินตนิมิตของแก้วแก้ว และจิณณะ รุจิเสนีย์ (2554) ศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของพงศกร เป็นต้น ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายพบว่ายังมีผู้ศึกษาวิจัยน้อยกว่า เช่น กนกวรรณ คงธนชุมพร (2554) ศึกษาเรื่องแนวคิดทางพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วแก้ว อธิตา รัตนพลภ (2547) ศึกษาเรื่องแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนาในนวนิยายของทมยันตี เป็นต้น และยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลมาก่อน

จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลในแง่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมถึงการนำเสนอหลักธรรมผ่านสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อให้ทราบถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏ และกลวิธีการนำเสนอหลักธรรม โดยผู้วิจัยหวังว่าการศึกษาในครั้งนี้ จะแสดงให้เห็นคุณค่าของนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลว่าให้ทั้งความบันเทิงและสารประโยชน์แก่ผู้อ่าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลจำนวน 11 เรื่อง ในด้านต่อไปนี้

1. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
2. กลวิธีการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล อันจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจหลักธรรมที่ผู้เขียนต้องการสื่อผ่านนวนิยายเหนือธรรมชาติ
2. ได้ทราบกลวิธีการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นแนวทางการสร้างสรรค์นวนิยายเหนือธรรมชาติเพื่อนำเสนอแนวคิดเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของชลนิล

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การอ้างอิงตัวบทจากนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล ผู้วิจัยใช้ตัวอักษรเอนและเน้นข้อความในตัวบทบางส่วนเพื่อความชัดเจนในการยกตัวอย่าง ดังนี้

นักเดินทางข้ามเวลาไม่สามารถอยู่ในโลกอดีตได้นานเกินครึ่งปี เพราะพลังงานที่ควบคุมการคงอยู่ของร่างกายพวกเขา จะไม่สามารถอยู่ได้นานเกินกว่านั้น...ถ้าพวกเขาไม่รีบกลับไปตามเวลาที่กำหนด ร่างกายจะสูญสลาย...เรียกว่าตายก็ว่าได้

2. ผู้วิจัยเขียนอ้างอิงโดยวางชื่อเรื่องและเลขหน้าหนังสือไว้ใต้ข้อความที่อ้างอิง ดังตัวอย่าง

*พอดัดใจละความเสียดาย ความสงบเย็นก็บังเกิด เขาเลือกเป็นคนเดินดินที่มี
ความอึดพอเย็นใจ ดีกว่าเป็นคนร่ำรวยล้นฟ้าแต่หัวกร้อนร่ำไม่รู้จักพอ*

(เพลิงนาคา, หน้า 377)

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มีขอบเขตในการศึกษา 2 ด้าน คือ ขอบเขตด้านข้อมูลและขอบเขตด้านเนื้อหา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล ได้แก่ นวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล จำนวน 11 เรื่อง ผู้วิจัยศึกษาฉบับที่ตีพิมพ์ครั้งล่าสุด เนื่องจากมีการปรับปรุงเนื้อหา ดังนี้

ชื่อนวนิยาย	ตีพิมพ์ครั้งแรก	ฉบับที่ใช้ในการวิเคราะห์
1.1 ต่างเวลา	พ.ศ. 2538	พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2558
1.2 ม่านมนตรา	พ.ศ. 2542	พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2559
1.3 รอยสาป	พ.ศ. 2545	พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2557
1.4 กรงอำพราง	พ.ศ. 2546	พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546
1.5 เพลิงนาคา	พ.ศ. 2547	พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2559
1.6 เรือนเวลา	พ.ศ. 2548	พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2557
1.7 กรงไฟ	พ.ศ. 2550	พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2559
1.8 ถ้ำน้ำค้าง	พ.ศ. 2556	พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2556

ชื่อนวนิยาย	ตีพิมพ์ครั้งแรก	ฉบับที่ใช้ในการวิเคราะห์
1.9 อาคม	พ.ศ. 2556	พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2557
1.10 ระบำเวท	พ.ศ. 2559	พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2559
1.11 ลายครุฑ	พ.ศ. 2559	พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2559

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2.1.1 ไตรลักษณ์

2.1.2 กรรม

2.1.3 อริยสัจ

2.1.4 ปฏิจจสมุปบาท

2.2 กลวิธีการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2.2.1 การสร้างตัวละคร

2.2.2 การสร้างฉาก

2.2.3 การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง

2.2.4 การใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร

2.2.5 การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

นิยามศัพท์เฉพาะ

นวนิยายเหนือธรรมชาติ หมายถึง นวนิยายของชลนิล จำนวน 11 เรื่อง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งเร้นลับ เวทมนตร์คาถา วิญญาณหรือภูตผีปีศาจ ไสยศาสตร์ เรื่องลึกลับและวิทยาศาสตร์อนาคต ซึ่งพิสูจน์ได้ยากทางวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง แนวคิดสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล จำนวน 11 เรื่อง

ไตรลักษณ์ หมายถึง หลักธรรมที่ว่าด้วยลักษณะอันเป็นธรรมดาสามัญที่ทุกสิ่งจะต้องมีเหมือนกันทั้งหมด 3 ประการ ดังนี้ อนิจจตา คือ ความไม่เที่ยง ทุกขตา คือ ความเป็นทุกข์ และอนัตตตา คือ ความไม่ใช่ของตน

ปฏิจจสมุปบาท หมายถึง หลักธรรมที่ว่าด้วยการเกิดขึ้นของสิ่งทั้งหลายโดยเป็นปัจจัยอิงอาศัยกัน มี 12 ประการ กล่าวคือ อวิชชา สังขาร วิญญาณ นามรูป สฬาดนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพชาติ และชรามรรณะ

กรรม หมายถึง หลักธรรมที่ว่าด้วยการกระทำ ประกอบด้วยเจตนา 3 ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ก่อให้เกิดกุศลกรรม และอกุศลกรรม ซึ่งกุศลกรรมเกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ โทสะ โมหะ และอกุศลกรรมเกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ

อริยสัจ หมายถึง หลักธรรมที่ว่าด้วยความจริง 4 ประการ ดังนี้ 1. ทุกข์ คือ ความรู้สึกไม่สบายทั้งทางกายและทางใจอันเกิดจากความผันแปรของสิ่งต่าง ๆ 2. สมุทัย คือ เหตุแห่งทุกข์นั้น

3. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ 4. มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ 8 ประการ คือ สัมมาทิฎฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ
กลวิธีการนำเสนอ หมายถึง วิธีการที่ชลนิลใช้ในการนำเสนอเรื่องราวโดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ผสมผสานกันเพื่อนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary research) มีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล ทั้ง 11 เรื่อง ตามรายชื่อที่ได้กล่าวไว้ในขอบเขตข้อมูลการศึกษาค้นคว้า

1.2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติชีวิตและผลงานของชลนิล

1.3 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา และพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม

1.4 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการนำเสนอเพื่อนำมาใช้เป็นแนวในการศึกษาและวิจัย

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description)

3. ขั้นสรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

4. ขั้นนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของชลนิล

ชลนิล เริ่มต้นงานเขียนด้วยการเขียนนวนิยายเรื่อง “ใต้เงามันดาเร” เมื่อครั้งเรียนอยู่ชั้นมัธยมต้น อายุราว 14 ปี ชลนิลกล่าวว่าเป็นเรื่องสั้นแนวลึกลับซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวการเขียนที่ตนชื่นชอบมาตั้งแต่เริ่มต้น จากนั้นได้ใช้นามปากกา “ชลนิล อินทชล” เขียนเรื่องสั้นอีกหลายเรื่องแล้วส่งไปยังนิตยสารต่าง ๆ เพื่อพิจารณาแต่ยังไม่เคยผ่านการพิจารณาจนได้ตีพิมพ์งานเขียน

กระทั่งเมื่อเรียนจบ ชลนิลเขียนเรื่องสั้นชื่อ “เด็กชาย กองทราย และชิงช้า” ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ภาษาไทยในวิทยาลัยครูแห่งหนึ่งว่าให้ส่งเรื่องสั้นนั้นไปที่นิตยสารสตรีสาร ต่อมาได้รับพิจารณาจากนิตยสารสตรีสารให้ตีพิมพ์โดยใช้นามปากกาว่า “ชลนิล” หลังจากนั้นได้เขียนเรื่องสั้นส่งนิตยสารสตรีสารอีกหลายเรื่องโดยใช้นามปากกาว่า “ชลนิล” มาตลอด ต่อมาชลนิลได้นำเรื่องสั้นที่เขียนส่งนิตยสารสตรีสารแต่ไม่ได้ตีพิมพ์ รวมทั้งเรื่องสั้น “เด็กชาย กองทราย และชิงช้า”

มารวบรวมแล้วส่งให้สำนักพิมพ์สนุกอ่านจนได้รวมเล่มเรื่องสั้นเล่มแรกในชีวิตในชื่อ "ละครภูต" จากนั้นจึงได้ใช้นามปากกาว่า "ชลนิล" เขียนนิยายลงเป็นประจำในนิตยสาร "บางกอก" อย่างต่อเนื่องเรื่อยมา (ชลนิล, 2556ค)

ผลงานทั้งหมดของชลนิล มีดังนี้

1. ประเภทนวนิยาย

1.1 ต่างเวลา	พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2558
1.2 ม่านมนตรา	พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2559
1.3 รอยสลิป	พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2557
1.4 กรงอำพราง	พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546
1.5 เพลิงนาคา	พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2559
1.6 เรือนเวลา	พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2557
1.7 กรงไฟ	พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2559
1.8 ถ้ำน้ำค้าง	พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2556
1.9 อาคม	พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2557
1.10 ระบำเวท	พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2559
1.11 ลายครุฑ	พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2559
1.12 พรุ้งนี้ดาวยังพราวแสง	พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2559

2. ประเภทรวมเรื่องสั้น

- 1.1 ละครภูต (สำนักพิมพ์สนุกอ่าน)
- 1.2 ผู้ถูกล่า (สำนักพิมพ์สนุกอ่าน) (พิมพ์ครั้งที่ 1 ใช้ชื่อว่า "ในเงาสนธยา")
- 1.3 ลางมายา (สำนักพิมพ์นวนิยายบางกอก) (รวมจากสองเล่มเล็ก "ลางสังหารกับสี่สันสยอง")

3. ผลงานเขียนอื่น ๆ

- 3.1 ลมหายใจของสายลม (สนพ.สนานคิด) ประเภทบทกวี
- 3.2 ที่สุดปลายกระบี่ (สนพ.สนานคิด) รวบรวมถ้อยคำปรัชญาอันแหลมคมจากนวนิยายหลายเล่มของไก่อ่เล้ง

3.3 นิทานโทสะ (สนพ.วันดี) รวมบทความที่เขียนคอลัมน์ในเว็บไซต์ Dlitomag ในจำนวนผลงานเหล่านี้ นวนิยายเรื่อง เรือนเวลา ได้รับคัดสรรให้เป็นหนึ่งใน 100 เล่มหนังสือดี วิทยาศาสตร์ โดย รศ.ดร. ชัยวัฒน์ คุประตกุล และคณะ ได้ให้คำนิยามไว้ว่า เรือนเวลา เป็นนิยายวิทยาศาสตร์แฟนตาซีที่ ชลนิล เขียนขึ้นมาด้วยเชิงวรรณศิลป์อันชำชอง เดินเรื่องเร็ว สนุก ตื่นเต้น แสบขยล นอกจากนี้แล้ว นวนิยายของชลนิลยังถูกสร้างเป็นละครโทรทัศน์แล้ว เช่น ต่างเวลา และ กำลังอยู่ในระหว่างการสร้างเป็นละครโทรทัศน์ เช่น เรือนเวลา และอาคม เป็นต้น

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายเหนือธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ

1.2.1 ความหมายและลักษณะของนวนิยายเหนือธรรมชาติ

ธวัช ปุณโณทก (2527, หน้า 92) กล่าวว่านวนิยายมหัศจรรย์ (Fantasy) หรือ บางครั้งเรียกว่านวนิยายเหนือธรรมชาติ (Supernatural) คือ นวนิยายที่มีโครงเรื่องลึกลับ ผู้เขียน

อาจจินตนาการเอง หรือใช้ความฝันประเภทฟุ้งเฟ้อของผู้เขียนนำเรื่องราวเหล่านั้นมาผูกเป็นโครงเรื่อง โดยไม่มีเจตนาให้เป็นจริง แต่มีเป้าหมายให้เกิดความเพลิดเพลินและจินตนาการ แปลก ๆ แก่ผู้อ่าน เช่น นวนิยายภูตผีปีศาจ (Exorcism) ผู้เขียนพยายามเสนอความลึกลับเกี่ยวกับภูตผี และความมหัศจรรย์ของไสยศาสตร์ อันได้แก่ เวทมนตร์ คาถาอาคมต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้อ่าน แต่ก็มีผู้นิยมอ่านอยู่มาก

สิทธา พินิจภูวดล และนิตยา กาญจนวรรณ (2520, หน้า 24-27) ได้แบ่งนวนิยายตามแนวคิดได้ 9 ประเภท และได้กล่าวถึงนวนิยายที่มีแนวคิดประเภทเหนือธรรมชาติว่ามีลักษณะคือ มักจะเป็นความฝันของผู้แต่ง เป็นความฝันประเภทฝันเพื่อง โลกใต้น้ำและอาจเป็นความฝันในเชิงอุดมคติ แทรกปรัชญาที่ยุ่ยกยากลึกซึ้ง เป็นที่ถูกใจของคนที่ชอบใช้ความคิดสติปัญญา สำหรับนวนิยายที่เขียนถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ เวทมนตร์คาถา ลึกลับมหัศจรรย์นั้น ก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์ เช่น เรื่องเกี่ยวกับปีศาจอาละวาด ผีดิบคีนซีฟ วิญญาณอาฆาต เป็นต้น

วนิดา บำรุงไทย (2544, หน้า 78-79) ได้กล่าวถึงนวนิยายเหนือธรรมชาติไว้ว่า นวนิยายเหนือธรรมชาติเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความน่าสะพรึงกลัวของภูตผีปีศาจ ความเร้นลับมหัศจรรย์ของอำนาจและดวงวิญญาณ พลังจิต นวนิยายเหนือธรรมชาติยังให้ความบันเทิงเช่นเดียวกับวรรณกรรมลึกลับ คือ ความเพลิดเพลินในจินตนาการโลกใต้น้ำและให้ความรู้สึกตื่นเต้น นวนิยายตั้งอยู่บนสมมติฐานและความเชื่อตามแนวคิดพระพุทธศาสนา และให้สาระเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมโดยปริยาย ไม่ว่าผู้เขียนจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม สาระของนวนิยายและเรื่องสั้นประเภทลึกลับสยองขวัญของไทยจึงมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ

สรุปได้ว่า นวนิยายเหนือธรรมชาติ คือ นวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งเร้นลับ เวทมนตร์คาถา วิญญาณหรือภูตผีปีศาจ ไสยศาสตร์ เรื่องลึกลับซึ่งยากแก่การพิสูจน์ได้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งนอกจากจะให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านแล้วยังอาจแฝงไว้ด้วยแนวคิดทางพระพุทธศาสนาด้วย

1.2.2 เอกสารที่เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

สิ่งเหนือธรรมชาติ หมายถึง สิ่งเร้นลับ เวทมนตร์คาถา วิญญาณหรือภูตผีปีศาจ ไสยศาสตร์ เรื่องลึกลับซึ่งพิสูจน์ได้ยากทางวิทยาศาสตร์ ในการศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมสิ่งเหนือธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายของชลนิล ดังนี้

1.2.2.1 ผีและวิญญาณ

พระยาอนูมานราชชน (2505, หน้า 125-127) ได้กล่าวถึงผีว่าแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้เป็นผีดีและผีร้าย และสามารถแยกย่อยออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ผีฟ้าและเทพารักษ์ ผีฟ้า คือ ผีที่อยู่บนฟ้า ได้แก่ ผีแถน ผีแนน ผีกำเนต ซึ่งหมายถึงผีที่ให้กำเนิดโลก นอกจากผีฟ้าแล้วยังมีผีที่อยู่บนดิน น้ำ ป่าเขา ถ้ำ ต้นไม้ บ้าน เมือง ถือว่าผีเหล่านี้เป็น “เจ้า” เช่น เจ้าป่า เจ้าทุ่ง เจ้าเขา อีกนัยหนึ่งเป็นเทพารักษ์หรือผู้พิทักษ์รักษา ผีเหล่านี้จัดเป็นผีธรรมชาติ

2. ผีบรรพบุรุษและผีวีรบุรุษ ผีเหล่านี้เดิมเป็นคน เมื่อตายไปแล้วคนก็ยังให้ความเคารพนับถือ เพราะเป็นวีรบุรุษผู้ตาย หรือเป็นคนดีมีความเก่งกล้าสามารถพิเศษ เป็นผู้นำกรบ เป็นเจ้าเมืองหรือคนก่อตั้งบ้านเมือง เป็นต้น

3. ผีร้าย มักถือว่าเป็นผีไพร่ ผีชั้นเลว ผีร้ายซึ่งมีอยู่ในธรรมชาติเช่นเดียวกับผีอื่น ๆ คืออยู่บนฟ้า ในน้ำ บนบก ป่าเขา ในบ้านเมือง เป็นต้น

พร รัตนสุวรรณ (2525, หน้า 85) กล่าวถึงวิญญาณสรุปได้ดังนี้ จิตวิญญาณ เป็นสิ่งที่ไม่ตายไม่สูญไปพร้อมกับร่างกายที่ตายแล้ว เข้าใจอีกว่าคุณสมบัติต่าง ๆ ของวิญญาณทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า เจตสิก จะไม่สูญไปพร้อมกับร่างกายที่ตาย แต่จะติดตามวิญญาณไปทุกหนทุกแห่ง เช่น การที่คนเราเกิดมามีอุปนิสัยใจคอ ระดับสติปัญญา หรือมีโชคชะตาว่าสนาไม่เหมือนกัน ซึ่งตามความไม่เหมือนกันนี้ได้มาตั้งแต่เกิดแล้ว สิ่งนี้คือข้อพิสูจน์ได้ว่าวิญญาณไม่สูญ คุณสมบัตินี้ของวิญญาณก็ไม่สูญ

วลีรัตน์ สิงห์หระ (2528, หน้า 50) กล่าวถึงความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายว่า ความคิดความเชื่อของมนุษย์ที่เชื่อว่าคนเรามีวิญญาณอยู่ในตัว เมื่อตายร่างกายจะเน่าเปื่อยผุพัง แต่วิญญาณยังคงอยู่ยังไม่ไปสู่ภูมิใหม่ และทุกศาสนาจะถือว่าผู้ตายนั้นมีที่ไปอยู่สองแห่ง คือ สวรรค์เป็นแหล่งความสุขเพื่อเป็นรางวัลของผู้ประพฤติชอบ และนรกเป็นสถานที่ทรมานสำหรับคนชั่ว เรื่องชีวิตหลังความตายจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิญญาณ ความเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ ความเชื่อเรื่องการติดต่อระหว่างมนุษย์กับวิญญาณ ภูตผี ปีศาจและเทวดา

1.2.2.2 พลังพิเศษ

เอกสารการสอนวิชาความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2533, หน้า 287) กล่าวว่า ทางปรจิตวิทยายอมรับว่า ในตัวคนมีพลังจิตมากมายที่ไม่สามารถอธิบายได้ บางคนมีพลังจิตพิเศษกว่าคนอื่นและสามารถใช้พลังจิตนั้นทำสิ่งที่คนธรรมดาทำไม่ได้ การสะกดจิตเป็นเรื่องที่รู้จักมานาน นักวิชาการด้านนี้ได้รวบรวมความสามารถทางจิตของคนที่มีพลังพิเศษเหล่านี้ และศึกษาทดลองในทางวิทยาศาสตร์ จนสามารถยืนยันได้ว่าความสามารถพิเศษของบุคคล “พิเศษ” นั้นไม่ใช่มายากล แต่เป็นความสามารถจริงที่เกินไปกว่าสัมผัสและมีศีลธรรมตาเป็นสัมผัสที่หกและมิติที่สี่ของมนุษย์ บางคนสามารถรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้โดยใช้พลังจิต สามารถพยากรณ์เรื่องราวในอนาคตได้ค่อนข้างแม่นยำ พลังจิตสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. โทรจิต (Telepathy) คือ การรับรู้สภาพความคิดความเป็นไปของคนอื่นทางจิต เช่น บางคนรู้ว่าคนที่ตนเองรักกำลังเจ็บป่วยหรือมีความทุกข์กังวลใจ เมื่อโทรศัพทไปหา ก็พบว่าญาติพี่น้องของคนรักนั้นได้พยายามติดต่อตนอยู่พอดี

2. ตาทิพย์ (Clairvoyance) คือ การเห็นสิ่งที่คนธรรมดา มองไม่เห็นด้วยตา มองเห็นข้ามสิ่งกีดขวางและระยะทางได้ เช่น มองเห็นภายในตัวคนโดยไม่ได้อาศัยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ มองเห็นเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในอีกที่หนึ่ง

3. รู้ล่วงหน้า (Precognition) คือ การรับรู้เรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต บางคนรู้ว่ากำลังจะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเองหรือคนใกล้ชิด คนโบราณบางคนอาศัยการรับรู้ทางจิตประกอบกับสิ่งที่ปรากฏในธรรมชาติ เช่น ลักษณะท้องฟ้า ต้นไม้ นก สัตว์ แมลง เป็นต้น

4. พลังจิต (Psychokinesis) คือ พลังอำนาจที่บางคนมีและสามารถทำให้เกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยอาศัยพลังอำนาจนี้ เช่น การเคลื่อนสิ่งของโดยใช้พลังจิต

5. การตรวจโรคโดยใช้พลังจิต (Paradiagnosis) คือ การมองเห็นโรคหรือสาเหตุของการเจ็บป่วยของคนอื่นโดย “ตาทิพย์” ไม่สัมผัสกับคนไข้เลย

บรรยง บุญฤทธิ์ (2523, หน้า 14-15) กล่าวว่า ปัจจุบันมีนักปรจิตวิทยาจากกลุ่มประเทศตะวันตกได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพลังลึกลับที่เกี่ยวข้องกับจิตภายในร่างกายของมนุษย์ที่เรียกว่า พลังจิต ซึ่งอำนาจจิตหรือปรจิตวิทยาในเชิงวิทยาศาสตร์ พลังจิตมีหลายประเภท และพลังจิตประเภทหนึ่งที่ บรรยง บุญฤทธิ์ กล่าวถึงคือ อี. เอส. พี. (E.S.P. Extra sensory perception) การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสพิเศษหรือสัมผัสที่หก ซึ่งปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล

1.2.2.3 ไสยศาสตร์

ประจักษ์ ประภาพิตยากร (2525, หน้า 134) กล่าวว่า ลัทธิไสยศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ มนุษย์ไม่สามารถต่อสู้หรือต้านทานได้โดยลำพังตามธรรมดา ลัทธิไสยศาสตร์นี้เป็นความเชื่อที่มีอยู่ทั่วไปในชีวิตมนุษย์ไม่ว่ายุคสมัยใด

เอกสารการสอนชุดวิชา ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2533, หน้า 287-135) กล่าวว่า ลักษณะเฉพาะของไสยศาสตร์ คือ การใช้เวทมนตร์คาถา วัตถุสิ่งของและพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้อำนาจที่เร้นลับให้เป็นประโยชน์ตามความต้องการของมนุษย์ เช่น การรักษาโรคร้ายไข้เจ็บ การดูฤกษ์ยาม การสะเดาะเคราะห์ เสน่ห์ยาแฝด สักลงยันต์ วัตถุมงคลด้วยพิธีและเวทมนตร์คาถาเพื่อให้เกิดอานาภาให้ผลมหาอุตเมตตามหานิยม แคล้วคลาด คงกระพันชาตรี แสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ตลอดจนใช้สิ่งเหล่านี้แก่ผู้อื่นที่เรียกกันว่า ยาสั่ง ของ คุณหรือคุณไสย เป็นต้น

คำว่า “เวทมนตร์คาถา” เป็นคำสำคัญในเรื่องไสยศาสตร์ ประกอบด้วยศัพท์สามคำซึ่งมักใช้แยกหรือรวมกันได้โดยมีความหมายเดียวกัน หมายความว่า คำอันศักดิ์สิทธิ์สำหรับใช้บริกรรมหรือเสกเป่า เป็นต้น เพื่อให้เกิดผลสมความปรารถนาในทางไสยศาสตร์ คำว่า “เวท” มาจากคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์ หมวดที่ว่าด้วยบทสวดสดุดี สรรเสริญ อ้อนวอนพระเจ้าและเทวดาทั้งหลาย บทสวดประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งบทเรียกเทวดามาปกป้องรักษา และคำสาปแช่งเพื่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นอีกด้วย เมื่อเอาบทสวดของคัมภีร์พระเวทไปใช้ก็เรียกว่ามนต์ เสฐียรโกเศศ (2521, หน้า 228-229) อธิบายว่า มนต์ในที่นี้มีความหมายเดียวกับคำว่า คาถา แต่มนต์ยังหมายถึง โองการ เพราะมนต์เหล่านี้มักขึ้นต้นด้วยคำว่า “โอม” เสมอ ส่วนคำว่า “อาคม” มักจะถูกใช้พร้อมกับคำว่าคาถา ความเดิมหมายถึงศาสตร์หรือวิชาเรื่องเวทมนตร์ แต่ในไทยมักใช้ในลักษณะเลขลงยันต์ซึ่งมีการบริกรรมคาถาด้วย เพราะฉะนั้นในภาษาไทยจึงมีคำว่าลงอาคมด้วย

การพิจารณา “ไสยศาสตร์” จากกรอบของศัพท์ที่อธิบายองค์ประกอบสำคัญก็อาจไม่เพียงพอ เนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้ไม่ได้ปรากฏชัดเจนในชีวิตประจำวันเสมอไป มักจะประสานอยู่ในประเพณี พิธีกรรม และสัญลักษณ์ต่าง ๆ จนแยกไม่ออกว่าอะไรเป็นพระพุทธศาสนา อะไรเป็นไสยศาสตร์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะก่อนที่คนไทยจะนับถือพระพุทธศาสนาก็นับถือผีมาก่อนแล้ว ช้ายังได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์และฮินดูเข้ามาก่อนและพร้อมกับพระพุทธศาสนา จึงทำให้

ผสมองค์ประกอบของความเชื่อทั้งสามไปด้วยกัน พระพุทธศาสนาสอนให้คนใช้ปัญญาและคิดปฏิบัติ ด้วยเหตุผล ขณะที่ไสยศาสตร์เป็นเรื่องของความเชื่อมากกว่าเรื่องปัญญา

ไสยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่มีอิทธิพลมากที่สุดศาสตร์หนึ่งสำหรับคนไทย มีบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและปรากฏอยู่ในวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ อีกหลายเรื่อง

การใช้ไสยศาสตร์เพื่อทำร้ายผู้อื่น (Black magic) มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น ที่รู้จักกันดีคือ การทำยาสั่ง การเสกหนัง ตะปู เส้นผม กระจก เนื้อสัตว์หรือสิ่งของอื่น ๆ เข้าห้อง การบิดไส้ การบังพิน เป็นต้น ทำให้ผู้ถูกกระทำป่วยไข้ เป็นบ้า หรือตาย การใช้ยาสั่งคือ การนำยาพิษที่ใส่เข้าไปในอาหารหรือเครื่องดื่ม เมื่อออกฤทธิ์แล้วจะทำให้ผู้ถูกยาสั่งมีอาการต่าง ๆ ตามตัวยาที่ใส่เข้าไป ส่วนการทำคุณไสยหรือการใส่ของนั้นมียูหลายวิธี วิธีทำใกล้ชิดตัว โดยการเสกของในรูปลักษณะของผงใส่ลงไปในอาหารหรือน้ำ การพ่นควันยาสูบให้โดนตัว การใช้อำนาจภูตผีให้ช่วยนำของเข้าไป หากอยู่ไกลก็สร้างเป็นรูปปั้นตัวแทนขึ้นมา เป็นรูปปั้นทำเองหรืออาศัยสิ่งของเครื่องใช้หรือแม้กระทั่งดินรอยเท้ามาประกอบพิธี สิ่งของเครื่องใช้มักเป็นเส้นผม เสื้อผ้าข้าวของอื่น ๆ หรือรูปถ่าย ของจะเข้าไปอยู่ในตัวของบุคคลผู้นั้นและมีอาการเจ็บป่วยขึ้นมา

สำหรับการรักษานั้นมีอยู่หลายวิธี มีความเชื่อว่าจะต้องไปหาหมอไสยศาสตร์ให้รักษา ซึ่งมีทั้งพระสงฆ์และคนธรรมดาที่มีวิชาอาคมในการมองเห็นของในตัวคน

1.2.2.4 พญาครุฑ

เกื้อพันธ์ นาคบุปผา (2540, หน้า 284) กล่าวว่า ครุฑเป็นอมมนุษย์กึ่งสัตว์กึ่งเทพจำพวกหนึ่ง อาศัยอยู่ที่เชิงเขาพระสุเมรุ ที่เชิงเขาพระสุเมรุนี้มีสระใหญ่แห่งหนึ่งชื่อ สิมพลี มีต้นจิวขึ้นเต็มป่าอยู่รอบสระ ป่าจิวนี้เป็นที่อาศัยของฝูงครุฑทั้งหลาย มีวิมานอยู่เหนือต้นจิวที่เรียกว่า วิมานสิมพลี

ส.พลายน้อย (2555, หน้า 267-280) กล่าวว่า ครุฑเป็นอมมนุษย์พวกหนึ่งซึ่งจัดอยู่ในพวกมีอิทธิฤทธิ์มากเสมอด้วยพระผู้เป็นเจ้า ตามตำนานพญาครุฑเป็นบุตรของพระกัศยปและนางวินดา เรื่องของครุฑเป็นเรื่องที่ถือกันมาแต่โบราณ มีความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะแตกต่างกันไป เช่น ครุฑของประเทศไทยหัวเป็นนก ลำตัวและแขนเป็นคนท่อนล่างเป็นคน ครุฑของประเทศไทย ท่อนบนเป็นมนุษย์ท่อนล่างเป็นนกหรือไก่ ส่วนครุฑของประเทศอินเดียแคว้นโอริสสา และครุฑของประเทศเนปาลมีลักษณะเป็นมนุษย์ทุกอย่างเพิ่มแต่ปีกเข้าไปเท่านั้น

1.2.2.5 พญานาค

เกื้อพันธ์ นาคบุปผา (2540, หน้า 140-141) กล่าวว่า นาคเป็นอมมนุษย์ประเภทกึ่งสัตว์กึ่งเทพ เชื่อกันว่าตามปกติมีรูปร่างใหญ่มีหงอน ถ้ามีฤทธิ์มาก ๆ หรือเป็นใหญ่ในหมู่ นาคจะมีหลายเศียร เช่น อนันตนาคราชเป็นนาค 7 เศียร เป็นต้น นาคตนนี้เป็นโอรสของพระกัศยปเทพประชาบดีกับนางกัทธู เมื่อนาคเป็นใหญ่มีหงอนจึงเป็นสัตว์ที่มีพิษด้วย ลิลิตนารายณ์สิบปางกล่าวว่า เหตุที่พวกนาคมีพิษก็เพราะเมื่อคราวกวนน้ำอมฤตย์ สิ่งที่สุดขึ้นมาจากมหาสมุทรเป็นอันดับหกคือพิษพญานาคพากันสูบไว้ นาคและงูจึงมีพิษสืบมา

ส.พลายน้อย (2555, หน้า 294) พญานาคตามเรื่องในโบราณคดี มีการปกครองอย่างมนุษย์เรานี้เหมือนกัน คือ มีกษัตริย์ มีอำมาตย์ราชทูร บ้างก็นับถือพระพุทธศาสนา บ้างก็ไม่ถือแล้วแต่ใจสมัครไม่มีการบังคับกัน เป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยในเฉพาะเรื่องศาสนา

และพวกที่ถือพระพุทธศาสนานั้นมีดีอยู่อย่างหนึ่ง คือ ปลอดภัยปากครุฑ ครุฑจะไม่ทำร้ายนาคที่นับถือพระพุทธศาสนาเลย ในตำนานพระพุทธศาสนาก็มีเรื่องของพญานาคเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่หลายตอน เช่น เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จประทับเสวยวิมุตติสุขอยู่ภายใต้ไม้มุจลินทร์ (ไม้จิก) ก็มีพญานาคชื่อมุจลินทร์ มาขดตัวเป็นแท่นแล้วเลิกลิงพันกันแดดกันฝนถวาย ซึ่งเราก็เรียกพระพุทธรูปปางนี้ว่า “พระนาคปรก” นอกจากนี้ ยังมีเรื่องเล่าอีกว่า ครั้งหนึ่งมีนาคที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแปลงตัวมาบวชโดยไม่มีใครรู้ อยู่มาวันหนึ่งขณะกำลังจำวัดหลับไป ร่างก็กลายเป็นพญานาคไปตามชาติกำเนิดเดิม พระอุปมาจารย์มาพบเข้าจึงให้สีกเพราะถือว่าเป็นสัตว์เดียรัจฉานห้ามการอุปสมบท พญานาคนั้นมีความอาลัยมาก เมื่อต้องสีกก็ขอฝากนามไว้ว่า ถ้าหากจะมีผู้ใดมาขอบวชก็ขอให้เรียกผู้นี้ว่า “นาค” ตามนามของตน

1.2.2.6 มนุษย์ต่างดาว

เอกนรี พรปรีดา (2557, หน้า 17) กล่าวว่า ความเชื่อเรื่องสิ่งมีชีวิตจากต่างดาว นั้นมีมานานแล้ว แต่ไม่เคยได้รับบทสรุปชัดเจนว่ามีจริงหรือไม่ และมักเกิดคำถามว่าถ้าหากมีสิ่งมีชีวิตเกิดบนโลกของเราได้แล้ว จะเกิดสิ่งมีชีวิตขึ้นมาบนดวงดาวอื่นได้บ้างหรือไม่ ทำให้เกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์นิยายวิทยาศาสตร์และภาพยนตร์ขึ้นมากมาย นอกจากนี้ นักวิชาการสมัยใหม่ยังมีความพยายามเก็บรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ เช่น ภาพถ่ายวัตถุลึกลับ ร่องรอยของวัตถุประหลาด ปรากฏการณ์แปลก ๆ นำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือสมัยใหม่ แต่ก็ยังไม่มีการสรุปลงไปอย่างชัดเจนว่าหลักฐานต่าง ๆ เหล่านี้สามารถบ่งบอกได้ว่ามีมนุษย์ต่างดาวจริง

กองบรรณาธิการ (2555, หน้า 85-89) กล่าวถึงความเชื่อเรื่องมนุษย์ต่างดาว และลักษณะของมนุษย์ต่างดาวไว้ว่า มนุษย์ต่างดาวเป็นสิ่งที่เชื่อว่ามีอยู่จริง แต่ยังไม่มีการพิสูจน์ ซึ่งความคิดของคนส่วนใหญ่มักจะวาดภาพมนุษย์ต่างดาวในลักษณะคล้ายคนแต่ตัวเขียว หัวโต และตาโต เคยมาเยือนโลกโดยยูเอฟโอ

1.3 เอกสารที่เกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอแนวคิด

อิงอร สุพันธ์ุณี (2547, หน้า 108-110) ให้ความหมายของแนวคิด สรุปได้ว่า หมายถึง สารสำคัญของเรื่องและผู้แต่งต้องการสื่อมาถึงผู้อ่าน และแนวคิดเป็นส่วนเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องให้ประสมกลมกลืนกันเป็นอย่างดี

ธัญญา สังขพันธ์านนท์ (2539, หน้า 182) ได้อธิบายความหมายของแนวคิดสรุปได้ว่า แนวคิด คือ สารสำคัญที่ผู้แต่งมีจุดประสงค์ต้องการสื่อมาถึงผู้อ่านโดยมักจะเกี่ยวกับความเป็นจริงของชีวิตเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความหยั่งรู้ เข้าใจและเป็นข้อเตือนใจ

สรุปได้ว่าแนวคิด คือ สารสำคัญที่ผู้แต่งต้องการสื่อมาถึงผู้อ่าน โดยสร้างองค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องเพื่อเสนอแนวคิด นวนิยายต่างประกอบด้วยโครงสร้างหรือองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล มีความหมายต่อภาพรวมของเรื่องทั้งหมด องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล มีดังนี้

1.3.1 ตัวละคร

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, หน้า 13) กล่าวว่า ตัวละคร (Character) หมายถึง ผู้ประกอบพฤติกรรมตามเหตุการณ์ในเรื่อง หรือเป็นผู้ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามโครงเรื่อง ผู้เขียนกำหนดขึ้น

เอกสารประกอบการสอนวิชาภาษาไทย 7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2547, หน้า 641) อธิบายการนำเสนอตัวละครว่า นักเขียนมีวิธีการเสนอภาพและลักษณะนิสัยของตัวละครได้หลายวิธี เช่น

1. การสร้างเหตุการณ์ขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านวิเคราะห์นิสัยของตัวละครจากสภาพเหตุการณ์ที่เกิด
2. การบรรยายถึงตัวละครโดยตรง วิธีนี้จะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพ และนิสัยของตัวละครได้ชัดเจน
3. การบรรยายถึงตัวละครอย่างไม่ชัด เพื่อให้ผู้อ่านค้นหาภาพที่แท้จริงของตัวละคร นอกจากนี้ตัวละครยังสัมพันธ์กับเหตุการณ์ และทัศนคติของผู้แต่งอย่างมากจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ถึงแม้บางตอนนักเขียนมุ่งที่จะเสนอเพียงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเท่านั้น

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539, หน้า 174-176) กล่าวถึงการนำเสนอตัวละครว่า การปรากฏตัวของตัวละครในนวนิยายนั้น เกิดจากการนำเสนอของผู้แต่ง โดยอาจใช้วิธีการใหญ่ ๆ 2 วิธี ดังนี้

1. การนำเสนอโดยตรง หมายถึง การที่ผู้แต่งให้รายละเอียดและข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครในลักษณะของการบรรยายภาพตัวละคร ข้อมูลที่นำเสนอมักเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของตัวละครนั้น ๆ เช่น รายละเอียดเชิงประวัติ ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางจิตใจ เป็นต้น
2. การเสนอโดยอ้อม หมายถึง การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครนั้นจะไม่บรรยายตรงไปตรงมา แต่จะสอดแทรกอยู่ในการเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยผู้อ่านจะรู้จักตัวละครผ่านทางพฤติกรรมที่แสดงออกทางการกระทำ คำพูด หรือการบรรยายถึงกิริยาอาการ สายตา ซึ่งผู้อ่านสามารถสรุปสถานภาพลักษณะทางกายและนิสัยใจคอของตัวละครได้

การนำเสนอตัวละครไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม อาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. นำเสนอโดยผู้เล่าเรื่องซึ่งเป็นผู้รู้แจ้งเกี่ยวกับตัวละครนั้น ๆ
2. นำเสนอโดยผ่านการบอกเล่าจากสายตาของตัวละครอื่น ๆ ในบางครั้งผู้เขียนอาจให้ตัวละครอื่นสนทนากับตัวละครอีกตัวหนึ่งแทนการบอกเล่าโดยตรง ในทำนองการพูดคุยหรือค้นหาตัวละครที่ถูกกล่าวถึง ผู้อ่านจะรู้จักตัวละครที่ถูกกล่าวถึงผ่านบทสนทนาของตัวละครเหล่านั้น

1.3.2 ฉาก

เอกสารประกอบการสอนวิชาภาษาไทย 7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2547, หน้า 640) อธิบายว่า ฉาก คือ สถานที่ เวลาและบรรยากาศในเรื่อง ซึ่งเป็นที่เกิดพฤติกรรมของตัวละครหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ฉากมีความสำคัญดังนี้

1. ช่วยให้พฤติกรรมของตัวละครน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ถ้าผู้อ่านยอมรับว่าฉากนั้นเป็นฉากสมจริง
2. ฉากช่วยสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมกับความหมายทั่ว ๆ ไปของเรื่อง
3. ฉากจะช่วยส่งเสริมจุดมุ่งหมายเฉพาะของเรื่อง

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, หน้า 836) กล่าวถึงความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของฉากและบรรยากาศ ดังนี้

1. ฉากมีอิทธิพลต่อการสร้างบุคลิกลักษณะนิสัยของตัวละคร ผู้อ่านสามารถมองเห็นบุคลิกลักษณะ นิสัยใจคอของตัวละครด้วยการพิจารณาจากการบรรยายซึ่งผู้เขียนจะสะท้อนอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะตัวละครมักมีแนวโน้มที่จะแสดงบุคลิกลักษณะ นิสัยใจคอ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ตามสภาพแวดล้อม สถานที่ที่อยู่ ซึ่งเป็นฉากและบรรยากาศในการแสดงพฤติกรรมนั่นเอง

2. ฉากเป็นเครื่องมือให้นักเขียนใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงฐานะและบทบาทหน้าที่ของตัวละคร นักเขียนบางคนบรรยายฉากหรือสถานที่ โดยแฝงวัตถุประสงค์เพื่อแสดงฐานะของตัวละครในเหตุการณ์นั้น ๆ หรือมุ่งแสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครในขณะนั้นก็ได้

3. ฉากมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมและการแสดงออกของตัวละคร ตัวละครก็เช่นเดียวกับบุคคลจริง ที่มักแสดงพฤติกรรมและมีการแสดงออกที่สอดคล้องกับสถานที่ สภาพแวดล้อม และสภาพบรรยากาศในเรื่อง

4. ฉากมีบทบาทต่อการวางโครงเรื่องและการดำเนินเรื่อง

5. ฉากเป็นเครื่องมือในการแสดงสัญลักษณ์ในเรื่อง เช่น ใช้ฉากแสดงแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญของเรื่อง ใช้ฉากเป็นชื่อเรื่องเพื่อสะท้อนแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญของเรื่องหรือใช้ฉากเป็นสัญลักษณ์แทนองค์ประกอบอื่น ๆ ของเรื่องอาจใช้แทนบุคลิกลักษณะ นิสัยใจคอ ความรู้สึกนึกคิดตลอดจนทัศนคติของตัวละคร

6. ฉากเป็นเครื่องมือให้นักเขียนมีกลวิธีการดำเนินเรื่องที่หลากหลาย

1.3.3 กลวิธีการเล่าเรื่อง

ัญญา สังขพันธ์ (2539, หน้า 197-204) กล่าวว่า คำว่า Point of view ในภาษาไทยมีใช้แตกต่างกันหลายคำ เช่น กลวิธีในการเสนอเรื่อง กลวิธีในการเล่าเรื่อง ทรรศนะ และมุมมอง แต่ไม่ว่าจะใช้คำใด ทั้งหมดก็หมายถึงวิธีการเล่าเรื่องของนักเขียนหรือผู้แต่ง กล่าวคือ ในเรื่องเล่าแต่ละเรื่อง นักเขียนจะเป็นผู้กำหนดหรือเลือกกว่าจะให้ใครเป็นคนเล่าเรื่อง หรือจะเล่าเรื่องโดยผ่านสายตาหรือ ‘มุมมอง’ ของใคร สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. มุมมองของผู้เล่าเรื่องที่ปรากฏตัวในฐานะตัวละครในเรื่อง (Narrator a participant) ผู้เล่าเรื่องโดยใช้มุมมองนี้ จะปรากฏตัวในเรื่องในฐานะของตัวละครผู้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ ผู้เล่าเรื่องจะใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง (ฉัน ผม ข้าพเจ้า เรา) แทนตัวเอง ในขณะที่เล่าเรื่อง หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามุมมองของบุรุษที่หนึ่ง (First person point of view) การใช้มุมมองแบบนี้มีอยู่สองลักษณะ คือ

1.1 ผู้เล่าเรื่องเป็นตัวละครเอก (Major character) หรือบางครั้งเรียกว่า “ผู้เล่าเรื่อง-ผู้กระทำ” ในการเล่าเรื่องโดยใช้มุมมองประเภทนี้ผู้เล่าเรื่องจะปรากฏตัวในนวนิยายหรือเรื่องสั้น ในฐานะของตัวละครเอกหรือผู้เล่าเรื่องของเขาด้วยปากของเขาเอง มีตัวเองเป็นศูนย์กลางของเรื่อง และจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับบุคคลและเหตุการณ์ต่าง ๆ ผู้เล่าจะเล่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาได้ประสบมา ได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นด้วยตัวเอง หรืออาจจะเป็นการบอกเล่าจากผู้อื่นในกรณีที่เขาไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ ดังนั้นสิ่งที่นอกเหนือไปจากประสบการณ์ตรงแล้วเขาจะไม่รู้มากนัก จึงเป็นมุมมองที่ค่อนข้างจำกัดขอบเขต หรือที่เรียกว่า “ทรรศนะจำกัดขอบเขต”

1.2 ผู้เล่าเป็นตัวละครรอง (Minor character) หรือเรียกกันว่า “ผู้เล่าเรื่อง ผู้รู้เหตุการณ์” ผู้เล่าปรากฏตัวในฐานะตัวละครรองที่ทำหน้าที่เล่าเรื่องของตัวละครเอกหรือตัวละครอื่น ๆ ในฐานะผู้รู้เหตุการณ์

การเล่าเรื่องโดยวิธีนี้ ผู้เล่าอาจแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์หรือคาดเดา ความรู้สึกของตัวละครอื่น ๆ ไปด้วยก็ได้ อย่างไรก็ตามการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวนี้ก็เป็นทฤษฎีของผู้อ่านเท่านั้น ผู้อ่านจะต้องพิจารณาว่าการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ มีความหมาย หรือเกิดขึ้นด้วยเจตนาอะไร

2. มุมมองของผู้เล่าที่ไม่ปรากฏตัวในฐานะตัวละครในเรื่อง (Narrator a non-participant) ลักษณะการเล่าโดยใช้มุมมองแบบนี้ คือ ผู้เล่าจะไม่ปรากฏตัวในฐานะตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง จึงเป็น “เสียงพูดบนหน้ากระดาษ” อย่างแท้จริง แต่เหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะถูกเสนอผ่านการกระทำ คำพูดและทฤษฎีของตัวละครที่ถูกเอ่ยถึงในสรรพนามบุรุษที่สาม (เขา หล่อน เธอ พวกเขา มัน) การใช้มุมมองของบุรุษที่สาม มีอยู่ด้วยกันสามลักษณะ คือ

2.1 ผู้เล่าเรื่องเป็นผู้รู้แจ้ง (All knowing) หรือบางครั้งเรียกกันว่า “มุมมองแบบสายตาทะลุฟ้า” (Omniscient) เป็นการเล่าเรื่องในลักษณะที่ผู้เล่าเรื่องเป็นผู้รู้แจ้ง ที่ล่วงรู้ทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าและมีอำนาจเต็มที่ในการควบคุมตัวละคร ความรู้เกี่ยวกับตัวละครของผู้เล่าไม่มีขีดจำกัด เปรียบเสมือนพระเจ้าที่รู้แจ้งทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมกระทำภายนอก และยังล่วงรู้ไปถึงความคิด จิตใจ สัญชาติญาณและความปรารถนาของตัวละครทุกตัว ผู้เล่าเรื่องแบบผู้รู้แจ้ง สามารถทำให้ผู้อ่านทราบถึง ความคิดที่ซ่อนอยู่ในจิตใจได้สำนึกของตัวละคร และสามารถวิเคราะห์จิตใจของตัวละครได้ด้วย

2.2 ผู้เล่าเรื่องรู้แจ้งเฉพาะตัวละครเอก (Seeing into one major character) เป็นการเล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สามเช่นเดียวกับแบบแรก แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ผู้เล่าจำกัดการรู้แจ้งเฉพาะตัวละครเอกเท่านั้น และแม้ว่าผู้เล่าเรื่องจะเป็นผู้รู้แจ้งไปถึงโลกภายในของตัวละคร แต่ก็จำกัดขอบเขตของการรู้แจ้งนั้นด้วยการเสนอภาพความเคลื่อนไหวการกระทำของตัวละครอย่างเป็นภววิสัย (Objective) แม้แต่การแสดงให้เห็นโลกภายในของตัวละคร ผู้เล่าเรื่องก็จะแสดงให้เห็นโดยปล่อยให้ตัวละครนั้นพรั่งพรูกระแสสำนึกของตัวเองออกมา ผู้อ่านจะทราบถึงความรู้สึกนึกคิด ภาวะของจิตใจได้สำนึก การกระทำ อารมณ์และความปรารถนาของตัวละครโดยการตีความและสรุปจากกระแสสำนึกดังกล่าว หรืออาจกล่าวได้ว่า “ตัวละครคือจุดศูนย์กลางหรือภาพสะท้อนของจิตใจได้สำนึกของเขาเอง” โดยวิธีการเล่าเรื่องในลักษณะนี้ บางครั้งเราจะเห็นตัวละครพูดหรือรำพึงกับตัวเอง (Monologue) การใช้มุมมองในลักษณะนี้ภายหลังได้พัฒนาเป็นวิธีการเขียนที่เรียกว่า การเล่าเรื่องแบบกระแสสำนึก

2.3 ผู้เล่าแบบภววิสัย (Not seeing into any character) เป็นการเล่าเรื่องที่ผู้เล่าไม่ปรากฏตัวในเรื่อง และจำกัดบทบาทของตัวเองเพียงเฉพาะการนำเสนอภาพการกระทำ การพูดจา สีหน้าท่าทางของตัวละครโดยปราศจากการก้าวล้ำไปอธิบายถึงโลกภายในของตัวละครทั้งหมด การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครจึงมีลักษณะเป็นภววิสัย วิธีการเล่าเรื่องแบบนี้มาจากวิธีการของการละคร (Dramatic) กล่าวคือ การนำเสนอคำพูดการกระทำของตัวละคร โดยผู้เล่าจะ

ไม่แสดงความเห็นอธิบายหรือวิจารณ์การตัดสินใจให้ข้อสรุปใด ๆ ทั้งสิ้น แต่จะให้ผู้อ่านสรุปและตีความเองจากข้อมูลที่ได้นำเสนอไปแล้ว

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, หน้า 314) กล่าวว่า กลวิธีการเสนอเรื่องหรือที่เรียกว่า มุมมอง (Point of view) หมายถึงการกล่าวถึงผู้เล่าเรื่องหรือผู้บรรยายเรื่อง (Narrator) ซึ่งผู้เขียนเป็นผู้สร้างขึ้น กลวิธีการเสนอเรื่องในนวนิยายมีหลายรูปแบบ เนื่องจากผู้เล่ามีหลากหลายประเภท อาจแบ่งได้เป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ

1. ผู้เล่าที่อยู่ในเหตุการณ์ จะใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ในการเล่าเรื่อง โดยแยกเป็นผู้เล่าเรื่องในฐานะตัวละครสำคัญและตัวละครรอง

2. ผู้เล่าที่มีชื่ออยู่ในเหตุการณ์ จะใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในการเล่าเรื่องในฐานะเป็นผู้รู้ทุกสิ่งทุกอย่าง โดยมองผ่านตัวละครทุกตัวหรือมองผ่านตัวละครสำคัญหรือตัวละครรองตัวใดตัวหนึ่ง หรืออาจไม่มองผ่านตัวละครตัวใดเลย แต่มีลักษณะการมองแบบวัตถุวิสัย ดังนี้

2.1 ผู้เล่าแบบพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของหรือผู้รู้ถ้วนทั่ว ผู้เล่าจะรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นผู้มีอำนาจที่จะหยั่งรู้เหตุการณ์ จิตใจ ความคิด อารมณ์ความรู้สึกของตัวละครโดยไม่มีขอบเขตจำกัด

2.2 เสนอเรื่องด้วยสายตาที่จำกัดของบุคคลที่ 3 ที่เป็นตัวละครสำคัญ ผู้เขียนจะเล่าเรื่องหรือคิดและเห็นจากปัญญา ความคิด หรือการได้เห็นของตัวละครที่อยู่ในฐานะของบุคคลที่ 3 ที่ปรากฏในเรื่องเท่านั้น

2.3 เสนอเรื่องด้วยสายตาที่จำกัดของบุคคลที่ 3 ที่เป็นตัวละครรอง มีวิธีการเหมือนการเสนอเรื่องด้วยสายตาที่จำกัดของบุคคลที่ 3 ที่เป็นตัวละครสำคัญ แต่ต่างตรงที่นักเขียนรับรู้เหตุการณ์และเรื่องราวผ่านตัวละครในเรื่องในฐานะบุคคลที่ 3 เป็นตัวละครรอง

3. การเสนอเรื่องด้วยวิธีแสดงภาวะจิตใจได้สำนึกหรือกระแสรำนึกของตัวละคร การเสนอเรื่องด้วยวิธีนี้นักเขียนจะเสนอความรู้สึกหรือความคิดภายในจิตใจของตัวละคร แทนการเสนอในรูปของเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่ผู้อ่านสามารถสัมผัสได้ด้วยตา

4. การเสนอเรื่องด้วยหลาย ๆ วิธีประกอบกันในเรื่องเดียวกัน

5. การเสนอเรื่องด้วยสายตาที่จำกัดหลายประเภทรวมกัน

1.3.4 ชื่อเรื่อง

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, หน้า 454-455) กล่าวว่า การตั้งชื่อที่มีประสิทธิภาพ เป็นเสมือนเครื่องชี้ชวนให้ผู้อ่านหยุดพิจารณาว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ มีคุณค่าต่อการอ่านหรือไม่ และการตั้งชื่อเรื่องจะเป็นเครื่องมือบ่งบอกเบื้องต้นว่าเรื่องนั้น ๆ มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร

การตั้งชื่อเรื่องนวนิยาย สามารถแบ่งเป็นวิธีการต่าง ๆ ได้หลายวิธี ได้แก่

1. ตั้งชื่อเรื่องตามชื่อตัวละครสำคัญ
2. ตั้งชื่อตามอาชีพหรือบุคลิกลักษณะของตัวละคร
3. ตั้งชื่อตามสถานที่หรือชื่อเมือง
4. ตั้งชื่อตามแก่นเรื่อง
5. ตั้งชื่อที่มีความหมายขัดแย้งกัน
6. ตั้งชื่อโดยใช้คำประพันธ์ที่เหมาะสมกับแนวเรื่องหรือแก่นเรื่อง

7. ตั้งชื่อโดยใช้คำบอกกาลเวลาซึ่งเป็นนัยแสดงถึงแก่นเรื่องหรือเหตุการณ์สำคัญในเรื่องที่เกิดขึ้นในเวลานั้น ๆ
8. ตั้งชื่อโดยใช้คำหรือวลีที่เป็นนามธรรมที่แสดงสาระสำคัญหรือแก่นเรื่อง
9. ตั้งชื่อโดยใช้ตัวละครหรือสิ่งอื่นผสมกัน
10. ตั้งชื่อด้วยการใช้สัญลักษณ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล มีดังต่อไปนี้

วลีรัตน์ สิงหระ (2528) ศึกษาเรื่องเหนือธรรมชาติในนวนิยายของจินตวีร์ วิวัธน์ ที่ตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2519 -2526 จำนวน 17 เรื่อง เพื่อศึกษาลักษณะเรื่องเหนือธรรมชาติในด้าน โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก แหล่งที่มา และโลกทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านโครงเรื่องมีการใช้ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างสิ่งเหนือธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ตัวละครที่มีลักษณะเด่นคือตัวละครเหนือธรรมชาติ อันได้แก่ ตัวละครที่มีพฤติกรรมเหนือธรรมชาติ และตัวละครอมมนุษย์ ฉากมีทั้งที่เป็นฉากธรรมชาติและฉากเหนือธรรมชาติ แหล่งที่มามีมาจากตำนานประวัติศาสตร์และวรรณคดี วรรณกรรมไทยและวรรณกรรมต่างประเทศ คติความเชื่อทางศาสนาและความเชื่อในเรื่องเร้นลับ ด้านโลกทัศน์ปรากฏโลกทัศน์เกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย โชคชะตาของมนุษย์ เวทมนตร์คาถาและเครื่องรางของขลัง ลางสังหรณ์ และอำนาจจิต

กฤษณา วงษ์รักษ์ (2542) ศึกษาเรื่องความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของแก้วแก้ว ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2536 เพื่อวิเคราะห์แนวคิดพระพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วแก้ว และ วิธีการนำเสนอแนวคิดพระพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วแก้ว จำนวน 29 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า มีความเชื่อที่ปรากฏอยู่ 6 ประการ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ความเชื่อเกี่ยวกับมิติแห่งเวลา ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ และความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจจิต

เทวัญกานต์ มุ่งปิ่นกลาง (2545) ศึกษาเรื่องกามนิตในด้านกลวิธีการนำเสนอกับแนวคิดทางพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบแนวคิด 6 แนวคิด คือ แนวคิดเรื่องความเป็นอนิจจังของชีวิต แนวคิดเรื่องสังสารวัฏ แนวคิดเรื่องความเชื่อที่ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แนวคิดเรื่องปฏิเสธสมุปบาท แนวคิดเรื่องอริยสัจ และแนวคิดเรื่องนิพพาน ด้านกลวิธีการนำเสนอพบว่าผู้แต่งนำเสนอใน 2 ลักษณะ คือ การนำเสนอแนวคิดตามขนบของวรรณคดีพุทธศาสนา และกลวิธีการนำเสนอแนวคิดตามขนบของนวนิยาย

พิชากร กรัตนุถณะ (2546) ศึกษานวนิยายประเภทเหนือธรรมชาติของวิมล ศิริไพบุลย์ จำนวน 15 เรื่อง ในด้านกลวิธีการสร้างเรื่องเหนือธรรมชาติและความคิดเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ด้านกลวิธีการสร้างเรื่องมีการสร้างโครงเรื่องโดยการสร้างความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ การเปิดเรื่องนิยมเปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉากและบรรยากาศ การดำเนินเรื่องนิยมใช้การเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทิน ตัวละครเน้นการสร้างตัวละครมนุษย์ที่มีความสามารถเหนือธรรมชาติ

การสร้างฉากใช้วิธีการสร้างฉากและบรรยากาศที่มีลักษณะเหนือธรรมชาติ เพื่อให้รู้สึกว่ามีตัวละครมีพฤติกรรมลึกลับสอดคล้องกับความมหัศจรรย์ของเรื่อง ด้านแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ ผู้เขียนสะท้อนออกมาในรูปแบบความเชื่อ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ ความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายและชาติภพ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องอำนาจจิต ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ และความเชื่อเรื่องลางสังหรณ์

อติธา รัตนพัลลภ (2547) ศึกษาเรื่องแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนาในนวนิยายของทมยันตี จำนวน 5 เรื่อง ในด้านแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพระพุทธศาสนาในแง่วรรณคดีวิจารณ์ ผลการศึกษาพบว่า ทมยันตีได้นำแนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพระพุทธศาสนามาใช้ในการสร้างแนวคิดหลักของเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร และบทสนทนา โดยใช้กลวิธีการแต่งคือ การเปิดเรื่อง การผูกปม การทวนเรื่อง จุดสุดยอด การคลายปม และการปิดเรื่อง ทมยันตีทำได้เป็นอย่างดี ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาศาสตร์ทางวรรณกรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้นโดยการนำแนวคิดทางพระพุทธศาสนามาสอดแทรกในนวนิยายแล้ว ยังให้คุณค่าทางศีลธรรมคือกลมเกลียวจิตใจของผู้อ่านให้กระทำดีละเว้นการกระทำชั่วอีกด้วย

วิลาวัลย์ ดีเลิศ (2549) ศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของภูเตศวร จำนวน 7 เรื่อง เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแต่ง แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ และความเชื่อตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการแต่งมีการสร้างเรื่องโดยการเปิดเรื่องด้วยวิธีการบรรยายและพรรณนา เน้นการสร้างตัวละครให้มีลักษณะเหนือธรรมชาติมีสัญญาณจากอดีตชาติเดิมตามมา ฉากเน้นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า แก่นเรื่องมีแนวความคิดด้านพระพุทธศาสนาและด้านความรัก ด้านการใช้ภาษาพบว่ามีการใช้ภาษาถิ่น การใช้คำภาษาต่างประเทศ มีการสร้างภาพพจน์และการใช้โวหาร ความเชื่อตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพบ 4 ด้าน คือ ความเชื่อเรื่องกรรม ความเชื่อเรื่องไตรลักษณ์ ความเชื่อเรื่องอริยสัจสี่ และความเชื่อเรื่องปฏิจกสมุปบาท

ดุขฎี แซ่ตัน (2549) ศึกษาฉากในนวนิยายจินตนิมิตของแก้วแก้ว จำนวน 13 เรื่อง เพื่อศึกษาวิเคราะห์ที่มาของฉากและบทบาทของฉากในจินตนิยายของแก้วแก้ว ผลการศึกษาพบว่าฉากในนวนิยายแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ฉากที่มาจากสถานที่จริง ฉากที่มาจากหลักฐานประวัติศาสตร์ ฉากที่มาจากความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ และฉากที่มาจากวรรณคดี ฉากในจินตนิยายมีที่มาหลากหลายก็เพื่อให้ฉากในจินตนิยายเป็นฉากพิเศษ เป็นดินแดนในความฝัน สอดคล้องกับเรื่องของจินตนิยายที่เป็นเรื่องของจินตนาการ ฉากในจินตนิยายของแก้วแก้วมีบทบาท 2 ประการ ประการแรกคือบทบาทในการเสริมความสมจริง ผู้เขียนได้ใช้ฉากสถานที่ ฉากบรรยากาศ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือที่ตัวละครเหนือธรรมชาติ เหตุการณ์เหนือธรรมชาติ และของวิเศษจะปรากฏขึ้นหรือมีอยู่ได้ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเป็นไปได้ที่ส่วนประกอบเหนือธรรมชาติจะปรากฏขึ้นในจินตนิยาย จินตนิยายของแก้วแก้วจึงประสบความสำเร็จในการนำเสนอ เพราะแก้วแก้วสามารถทำให้ผู้อ่านคล้อยตามจินตนาการที่เป็นเรื่องเหนือธรรมชาติได้

จุฑารัตน์ จักรผัน (2551) ศึกษาเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง อมฤตาลัย เพื่อให้ทราบความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ และความเชื่อทางไสยศาสตร์ในนวนิยายเรื่องอมฤตาลัยของจินตวีร์ วิวัธน์ ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายของจินตวีร์ วิวัธน์ จัดอยู่ในประเภทนวนิยายลึกลับ มีส่วนหนึ่งที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับไสยศาสตร์ โดยกล่าวถึงอำนาจเวทมนตร์ที่สามารถบันดาลในสิ่งที่

อยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์กระทำได้ เช่น การใช้เวทมนตร์ในการสร้างชีวิตอมตะ หรือเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความลึกลับของจิต ได้แก่ การระลึกชาติ เนื้อหาเหล่านี้ผู้เขียนได้สร้างเรื่อง โดยนำเอาความคิดและวัฒนธรรมของมนุษย์ในสมัยโบราณมารวมและประกอบเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อเรื่อง เช่น การนำมาประกอบกันเป็นภูมิหลังของตัวละคร นำมาสร้างเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้นวนิยายเรื่อง อมฤตาลัย น่าสนใจ

กาญจนา เจษฎาคม (2552) ศึกษาเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติในเรื่องสั้นของเหม เวชกร โดยศึกษาจากหนังสือ ภูตผีปีศาจไทย จำนวน 5 เล่ม เพื่อศึกษาลักษณะสิ่งเหนือธรรมชาติ และกลวิธีการสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของสิ่งเหนือธรรมชาติแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ผี ไสยศาสตร์ และเครื่องรางของขลัง โดยส่วนใหญ่พบสิ่งเหนือธรรมชาติเกี่ยวกับผี วิญญาณ หรือโอปปาติกะมากที่สุด ส่วนไสยศาสตร์และเครื่องรางของขลังนั้นเป็นเพียงส่วนประกอบในการเล่าเรื่องเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าคนในสังคมไทยมีความเชื่อและความศรัทธาในเรื่องดังกล่าว ด้านกลวิธีการสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติ พบ 3 ประเภทคือ ตัวละครมนุษย์ ตัวละครอมมนุษย์ และตัวละครสัตว์ มีลักษณะเด่นคือ มักสร้างตัวละครอมมนุษย์เป็นผีที่เหมือนคน ตัวละครมนุษย์เพศชายและตัวละครอมมนุษย์เพศหญิงสามารถอยู่ด้วยกันได้เมื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีปมอดิปปัส สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างตัวละครจากประสบการณ์ จิตใต้สำนึก จินตนาการและความกลัวของผู้แต่ง

จิณณะ รุจิเสนีย์ (2554) ศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของพงศกร จำนวน 13 เรื่อง เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการสร้างความเหนือธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ปรากฏสิ่งเหนือธรรมชาติ 7 สิ่ง คือ ผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนาจจิต ไสยเวท เครื่องรางของขลัง อาถรรพณ์ ลางสังหรณ์และโชคกลาง นอกจากนี้ยังศึกษากลวิธีการสร้างความเหนือธรรมชาติโดยศึกษาโครงเรื่อง การดำเนินเรื่อง ตัวละคร และฉาก ซึ่งพบว่าพงศกรได้เขียนให้สิ่งเหนือธรรมชาติและกลวิธีการสร้างความเหนือธรรมชาติ มีสัมพันธ์ภาพกันอย่างแนบเนียน โยงใยไปสู่แนวคิดทางพระพุทธศาสนาในเรื่องของกิเลส อภิชฌา และภพแห่งกรรม นอกจากนี้พงศกรยังมีเอกลักษณ์เด่นในด้านการนำ “ผ้า” ซึ่งเป็นวัฒนธรรมวัตถุที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์และวิถีวัฒนธรรม มาผูกเรื่องกับความลึกลับของวิญญาณ ได้อย่างกลมกลืนและน่าติดตามอ่าน และมีการนำเอาหลักวิทยาศาสตร์มาอธิบายสิ่งเหนือธรรมชาติ และการให้ข้อคิดในแง่ภูมิอื่น ๆ เพื่อให้คนอ่านพิจารณาเองว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในนวนิยายนั้นเกิดจากสิ่งเหนือธรรมชาติหรือเกิดตามหลักเหตุผลทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นการสร้างสมดุลมุมมองสองด้าน

กนกวรรณ คงชนชุนพร (2554) ศึกษาแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วแก้ว จำนวน 29 เรื่อง ในด้านแนวคิดพุทธศาสนาและวิธีการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่านวนิยายของแก้วแก้วมีลักษณะโดดเด่นในการนำเสนอแนวคิดพระพุทธศาสนา แนวคิดพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายของแก้วแก้วมี 8 ประเด็น คือ กิเลส กรรมวิถีสงสาร ไตรลักษณ์ อบายมุข 6 โลกธรรม 8 หิริโอตตปปะ และบุญกิริยาวัตถุ 10 แก้วแก้วนำเสนอแนวคิดพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจนผ่านบทสนทนา และนำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ อีก 4 วิธี ได้แก่ การนำเสนอแนวคิดพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างตัวละคร ฉาก การเล่าเรื่องย้อนอดีต และชื่อเรื่อง วิธีการนำเสนอแนวคิดพระพุทธศาสนาดังกล่าวทำให้นวนิยายของแก้วแก้วมีความน่าสนใจ และแสดงให้เห็นความสามารถของผู้เขียนที่สามารถนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาผสมผสานกับจินตนาการทำให้

ผลงานของแก้วแก้วมีความโดดเด่นในด้านความบันเทิงที่สอดแทรกแนวคิดพระพุทธศาสนาอย่างเด่นชัด

ฉัตรรัตน์ ปานบำรุง (2556) ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่องล่องไพรและเรื่องเพชรพระอุมา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติที่มีต่อผู้ประพันธ์ในการสร้างนวนิยายเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า สิ่งเหนือธรรมชาติที่ปรากฏแบ่งออกได้เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติที่มีชีวิตและสิ่งเหนือธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต สิ่งเหนือธรรมชาติที่มีชีวิตพบ 5 ประเภท ได้แก่ เทพ อมนุษย์ มนุษย์ สัตว์ และพืช มีลักษณะเหมือนและแตกต่างกันตามรูปแบบงานประพันธ์และกลวิธีการดำเนินเรื่อง ส่วนสิ่งเหนือธรรมชาติที่ไม่มีชีวิตคือความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ เหตุการณ์เหนือธรรมชาติ สถานที่เหนือธรรมชาติ พิธีกรรมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ลักษณะของสิ่งเหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่องล่องไพรและเรื่องเพชรพระอุมามีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เป็นนวนิยายแนวผจญภัยเหมือนกันและสอดแทรกความคิดความเชื่อในสังคมลงในนวนิยาย สามารถจำแนกสิ่งเหนือธรรมชาติออกเป็น 4 ประเภท คือ ความกลัว ความเชื่อทางศาสนาในการเวียนว่ายตายเกิด ค่านิยม และจินตนาการ ผู้เขียนได้นำความเชื่อเหล่านี้มาสอดแทรกลงในนวนิยายทั้งสองเรื่องเหมือนกัน

จากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยจะนำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นมาใช้ในการกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา และนำมาใช้ในขั้นตอนวิเคราะห์และอภิปรายผลต่อไป

บทที่ 2

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง

พระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน จนกระทั่งหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนากลายเป็นหลักปฏิบัติของคนที่น่าถือพระพุทธศาสนา ยึดถือปฏิบัติในทุกช่วงของการดำเนินชีวิต

แม้แต่ในวรรณกรรมไทยนั้นพบว่าผู้แต่งมักจะนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธลงไปในเรื่อง เช่น การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือหลักธรรมอื่น ๆ ที่ละเอียดมากกว่านั้น เช่น ไตรลักษณ์ อริยสัจ เป็นต้น จากการศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล ผู้วิจัยพบว่าชลนิลได้สอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไว้ในเนื้อหาอยู่หลายประการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องมารวบรวมเรียบเรียง ดังต่อไปนี้

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2535, หน้า 8) อธิบายคำว่า ธรรม หมายถึง คงตัวอยู่เสมอ รักษาคนที่มีธรรมให้เป็นไปตามธรรม ฉะนั้นธรรมจึงเป็นกฎธรรมดาที่คงตัวอยู่เสมอ ไม่ว่าใครจะค้นพบหรือไม่ค้นพบธรรมนี้ก็มิได้อยู่แล้วตลอดไป เหมือนกับกฎธรรมชาติทั้งหลายที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบนั้นก็มิได้อยู่อย่างนั้น ไม่ว่าจะมีคนค้นพบหรือไม่ก็ตามก็ยังคงมีอยู่อย่างนั้นนั่นเอง ดังนั้น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้หรือค้นพบ เป็นหลักความจริงที่เป็นกลางตามธรรมชาติ ต่อมาเมื่อนำไปแสดงให้ผู้อื่นฟัง ทรงเรียกว่า “มัชฌิมธรรมเทศนา” หรือทางสายกลาง และทรงเรียกข้อปฏิบัติที่พระองค์ทรงจัดวางขึ้นว่า “มัชฌิมาปฏิบัติ” หรือทางสายกลาง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559 หน้า 6)

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายโดยตรงที่จะกำจัดกิเลส คือ โลภะ โทสะ โมหะ ให้สิ้นเชิง หรือดับทุกข์ทั้งหลายที่เกิดเป็นปัญหาขึ้นมาจากความเกิดแก่เจ็บตายเป็นต้นให้สูญสิ้นไป นิยามได้ว่าพระพุทธศาสนา คือ วิชา เป็นระเบียบปฏิบัติสำหรับให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร (พุทธทาสภิกขุ, 2547, หน้า 9-10) ดังพุทธพจน์ “ปุพเพ จาหัง ภิกขเว เอตะระหิ จะ ทุกขัญญะจะ ปัญญาเปมิ ทุกขัสสะ จะ นิโรธัง” ภิกขุทั้งหลาย ในกาลก่อนแลบัดนี้ เราปัญญาแต่ทุกข์และความดับทุกข์เท่านั้น เมื่อจับความตรงนี้ก็แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนนั้นหลักการทั้งหมดของพระพุทธศาสนาก็คือเรื่อง “ทุกข์และความดับทุกข์” นั่นเอง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559, หน้า 19-21)

จากการสำรวจนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลผู้วิจัยพบหลักธรรมจำนวน 4 ประการ ซึ่งจะนำมาใช้วิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

1. ไตรลักษณ์
2. กรรม
3. อริยสัจ
4. ปฏิจจสมุปบาท

หลักธรรมทั้ง 4 ประการข้างต้น มีรายละเอียดดังนี้

ไตรลักษณ์

ไตรลักษณ์ เป็นหลักธรรมสำคัญข้อหนึ่งในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้ากล่าวว่าเป็น “กฎธรรมชาติ” ที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้สร้างผู้บันดาล หรือการเกิดขึ้นของ ศาสดาหรือศาสนาใด ๆ แต่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติ เป็นลักษณะของสิ่งทั้งหลายที่มีเสมอเหมือนกัน ทั้งหมด คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่อัตน

1. ความหมายและองค์ประกอบของไตรลักษณ์

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559, หน้า 89) แสดงความหมายของไตรลักษณ์ไว้ใน ดังนี้

ไตรลักษณ์ หมายถึง ลักษณะ 3, อาการที่เป็นเครื่องหมาย 3 อย่าง อันให้รู้ถึงความจริงของสภาวะธรรมทั้งหลายที่เป็นอย่างนั้น ๆ ตามธรรมดาของมัน คือ อนิจจตา ทุกขตา อนัตตตา ลักษณะทั้ง 3 นี้มีแก่สิ่งทั้งหลายเป็นสามัญเสมอเหมือนกัน คือ ทุกอย่าง เป็นสังขตะ เป็นสังขาร ล้วนไม่เที่ยง (อนิจจตา) คงทนอยู่ไม่ได้ (ทุกขตา) เสมอเหมือนกันหมด ทุกอย่างที่เป็นธรรม ทั้งสังขตะคือสังขาร และอสังขตะคือวิสังขาร ล้วนมิใช่ตน ไม่เป็นอัตตา (อนัตตตา) เสมอกันทั้งสิ้น จึงเรียกว่า สามัญญลักษณะ หรือ สามัญญลักษณ์”

สามัญญลักษณะ หรือ สามัญญลักษณ์ ในความหมายข้างต้น เป็นชื่อเรียกหนึ่งของไตรลักษณ์ แปลว่า ลักษณะทั่วไปที่ทุกสิ่งมีเสมอเหมือนกันหรือเท่ากันทั้งหมด ไม่ว่าสิ่งใดก็แล้วแต่ล้วนตกอยู่ภายใต้กฎนี้โดยไม่มีข้อยกเว้น จึงเรียกสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ว่าเป็นกฎธรรมชาติ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2559, หน้า 89) อธิบายถึงความเป็นไปได้ของกฎธรรมชาติว่าเกิดจากสิ่งทั้งหลายมารวมตัวกัน จึงมีความไม่เที่ยง ไม่คงที่ และไม่มีตัวตน แปรเปลี่ยนไปตามเหตุปัจจัยไม่ใช่เพราะมีผู้สร้างหรือผู้กำหนด ดังนี้

“สิ่งทั้งหลายเกิดจากส่วนประกอบต่าง ๆ มาประชุมกันเข้า หรือมีอยู่ในรูปของการรวมตัวเข้าด้วยกันของส่วนประกอบต่าง ๆ นั้น มิใช่หมายความว่า เป็นการนำเอาส่วนประกอบที่เป็นชิ้น ๆ อัน ๆ อยู่แล้วมาประกอบเข้าด้วยกัน และเมื่อประกอบเข้าด้วยกันแล้ว ก็เกิดเป็นรูปเป็นร่างกุมกันอยู่เหมือนเอาวัตถุต่าง ๆ มารวมเป็นอุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนประกอบแต่ละอย่าง ๆ ล้วนประกอบขึ้นจากส่วนประกอบอื่น ๆ ย่อยลงไปแต่ละอย่างไม่มีตัวตนของมันเองเป็นอิสระ ล้วนเกิดดับต่อกันไปเรื่อย ไม่เที่ยง ไม่คงที่...ความเป็นไปต่าง ๆ ทั้งหมดนี้เป็นไปตามกฎธรรมชาติ อาศัยความสัมพันธ์และความเป็นปัจจัยเนื่องอาศัยกันของสิ่งทั้งหลายเอง ไม่มีตัวการอย่างอื่นที่นอกเหนือออกไปในฐานะผู้สร้างหรือผู้บันดาล จึงเรียกเพื่อเข้าใจง่าย ๆ ว่าเป็นกฎธรรมชาติ”

ไตรลักษณ์ประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ อนิจจตา ทุกขตา และอนัตตตา มีรายละเอียดแต่ละประการดังนี้

1.1 อนิจจตา

อนิจจตา หมายถึง ความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่ยั่งยืน ความเกิดแล้วก็ดับไป ภาวะที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมและสลายไป (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559, หน้า 60) เหตุแห่งอนิจจตาหรือความไม่เที่ยงนั้น สามารถแจกแจงออกได้เป็น 4 ประการ ดังนี้

1.1.1 อุปาทายัพวัตติโต (เพราะเป็นไปโดยการเกิดและการสลาย) คือ สังขารทั้งปวงมีการเกิดและดับอยู่เสมอ

1.1.2 วิปริณามโต (เพราะเป็นของแปรปรวน) คือ สังขารทั้งปวงมีการเปลี่ยนแปลงแปรสภาพไปเรื่อย ๆ

1.1.3 ตาวกาลิกโต (เพราะเป็นของชั่วคราว อยู่ได้ชั่วขณะ ๆ) คือ สังขารทั้งปวงเป็นสิ่งที่อยู่ได้ชั่วขณะหนึ่ง ๆ เท่านั้น ไม่สามารถจะอยู่คงทนถาวรได้

1.1.4 นิจจปฏิกเขปโต (เพราะแย้งต่อความเที่ยง) คือ สังขารทั้งปวงปฏิเสธความเที่ยงอยู่ในตัว เช่น พิจารณาด้วยตาก็เห็นถึงความไม่คงที่ ความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงเรียกว่า แย้งต่อความเที่ยงนั่นเอง

เมื่อกล่าวถึงหลักอนิจจตาอย่างคร่าว ๆ คือการมองช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย จะพิจารณาเห็นอนิจจังหรือความไม่เที่ยงของสังขาร เมื่อพิจารณาให้ละเอียดขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละช่วงชีวิตที่สั้นลงมา เช่น ช่วงวัยหนึ่ง ช่วงปีหนึ่ง ๆ เดือนหนึ่ง ๆ วันหนึ่ง ๆ จนกระทั่งถึงช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ก็จะมองเห็นความเปลี่ยนแปลง ความไม่เที่ยงเป็นอนิจจตาอยู่ทุกช่วง จนกระทั่งถึงการมองเห็นความไม่เที่ยง เกิดและดับทุก ๆ ขณะ เป็นการมองเห็นอนิจจตาในระดับละเอียดซึ่งเป็นเรื่องยากของคนทั่วไปที่จะมองเห็นได้ แต่หากมองให้เข้าใจง่ายขึ้นสำหรับคนทั่วไปคือมองในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและเป็นวิทยาศาสตร์ เช่น ทฤษฎีว่าด้วยการเกิดและดับของดวงดาวต่าง ๆ การสลายตัวของปรมาณูก็ล้วนอยู่ในหลักอนิจจตาทั้งสิ้น เป็นไปตามธรรมเนียมของหลักอนิจจตาว่า “สังขารทั้งหลายทั้งปวง ไม่เที่ยง”

โดยทั่วไปแล้วมนุษย์มักจะมองไม่ค่อยเห็นอนิจจลักษณะที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เช่น เมื่อเรามองเห็นคนใกล้ชิดโดยไม่ใส่ใจพิจารณาให้ถูกต้อง ก็จะทำให้เห็นว่าเหมือนเดิมไม่เปลี่ยน แต่ถ้าหากเวลาผ่านไปนาน ๆ หรือนาน ๆ พบกันสักครั้งหนึ่ง จึงจะสังเกตเห็นว่าเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้ เกิดขึ้นเนื่องจาก สันตติ (ความสืบทอดหรือความเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง) ปิดบังอนิจจลักษณะอยู่ แท้จริงแล้วอนิจจลักษณะเกิดขึ้นอย่างสืบเนื่อง แต่เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก คือ เกิดและดับต่อเนื่องกันไปอย่างรวดเร็วจนไม่ทันสังเกตเห็น จึงหลงคิดว่าสิ่งนั้นมีตัวตนอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง มองเห็นเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมาก ๆ เท่านั้น

1.2 ทุกขตา

ทุกขตา คือ ความเป็นทุกข์ ภาวะที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้นและสลายตัว ภาวะที่กดดันฝืนและขัดแย้งอยู่ในตัว เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงไป จนทำให้คงอยู่ในสภาพนั้นไม่ได้ ภาวะที่ไม่สมบูรณ์มีความบกพร่องอยู่ในตัว ไม่ให้ความพอใจเต็มที่แก่ผู้อยากด้วย ตัณหา และก่อให้เกิดทุกข์แก่ผู้ที่เข้าไปยึดด้วยตัณหาอุปาทาน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559, หน้า 60) เหตุแห่งทุกขตา หรือความเป็นทุกข์นั้น สามารถแจกแจงออกได้เป็น 6 ประการ ดังนี้

1.2.1 อภินทรมุขปิตุโศก (เพราะมีความบีบคั้นอยู่ตลอดเวลา) คือ สังขารทั้งหลาย ทั้งปวงถูกบีบคั้นอยู่ตลอดเวลาด้วยความเกิด ความเสื่อม และความแตกสลาย

1.2.2 ทุกขมโต (เพราะเป็นสภาพที่ทนได้ยาก) คือสังขารทั้งหลายทั้งปวงล้วนคงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ จะต้องเปลี่ยนแปลงและหมดสภาพไป

1.2.3 ทุกขวัตถุโต (เพราะเป็นที่ตั้งแห่งทุกข์) คือ สังขารทั้งหลายทั้งปวงล้วนเป็นที่รองรับของความทุกข์ หรือเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์ ทำให้เกิดความทุกข์ต่าง ๆ เช่น ทุกขเวทนา คือ ความรู้สึกทุกข์หรือความรู้สึกบีบคั้น เป็นต้น

1.2.4 สุขปฏิภเวโต (เพราะแย้งต่อความสุข) คือ สังขารทั้งหลายทั้งปวงล้วนอยู่ในสภาวะที่ปฏิเสธความสุขหรือกีดกันความสุขอยู่ในตัว เช่น เมื่อเกิดความสุขก็ไม่ได้อยู่ในสภาวะสุขอย่างแท้จริง เพราะเมื่อถูกบีบคั้น ขัดแย้ง จากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ความสุขเหล่านั้นก็ต้องแปรผันไปเป็นทุกข์

1.2.5 สังขัตถุ (เพราะเป็นของปรุงแต่ง) คือ สังขารทั้งหลายทั้งปวงล้วนถูกปัจจัยต่าง ๆ ปรุงแต่งขึ้นมา เช่น คนถูกปรุงแต่งขึ้นมาจากชั้น 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จึงไม่มีความคงตัวสามารถเปลี่ยนแปลงเสื่อมสลายได้ทุกขณะ เมื่อสังขารมีการเปลี่ยนแปลงเสื่อมสลาย จึงก่อให้เกิดทุกข์

1.2.6 สันตปิณฑุ (เพราะแผดเผา) คือ สังขารทั้งหลายทั้งปวงล้วนอยู่ในสภาวะที่แผดเผาตัวเองให้เสื่อมโทรมลงไปอยู่ทุกขณะ เช่น ผู้ที่มีกิเลสยึดมั่นถือมั่นก็จะมีแต่ความเร่าร้อนแผดเผาตัวเองอยู่ทุกขณะ เป็นต้น จึงเป็นทุกข์

ทุกขนิไตรลักษณ์ มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมทั้งหมด เรียกว่า ทุกขลักษณะ หรือ ทุกขตา ได้แก่ ภาวะที่ไม่คงตัว คงอยู่สภาพเดิมไม่ได้ เพราะมีความบีบคั้นกดดันขัดแย้งที่เกิดจากการเกิดและเสื่อมสลาย ส่วนทุกข์ที่มีความหมายแคบที่สุด คือ ทุกขเวทนา หรือความรู้สึกทุกข์ เป็นอาการสืบเนื่องมาจากทุกขนิไตรลักษณ์ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2554, หน้า 60) ได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทของทุกข์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทุกข์ในอริยสัจ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับคน เป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข ส่วนทุกข์ที่ครอบคลุมความหมายทั้งหมดของไตรลักษณ์นั้น แสดงไว้พอเป็นหลักให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รู้เท่าทันตามความเป็นจริง ชุดความหมายของความทุกข์ที่ครอบคลุมความหมายทั้งหมดของไตรลักษณ์ คือ ทุกขตา 3 หรือ ทุกข์ 3 แบ่งทุกข์ออกเป็น 3 ประการ โดยมีสังขารทุกขตา ที่ครอบคลุมความหมายของไตรลักษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทุกขทุกขตาหรือทุกขทุกข์ คือ ทุกข์ที่เป็นความรู้สึกทุกข์ ได้แก่ความทุกข์กาย และความทุกข์ใจอย่างที่เข้าใจกันโดยทั่วไป ตรงตามชื่อและตามสภาพ เช่น ความเจ็บปวด ไม่สบาย เมื่อยขบ เป็นต้น หมายถึงทุกขเวทนานั่นเอง

2. วิปริณามทุกขตาหรือวิปริณามทุกข์ ทุกข์เนื่องด้วยความผันแปร หรือทุกข์ที่แฝงอยู่ในความแปรปรวน ได้แก่ ความรู้สึกสุข หรือสุขเวทนา เมื่อความสุขแปรผันไป ความทุกข์ที่แฝงอยู่ก็ปรากฏออกมาให้เห็น

3. สังขารทุกข์ตาหรือสังขารทุกข์ คือ ทุกข์ตามสภาพสังขาร ได้แก่ ชั้น 5 ทั้งหมด เป็นทุกข์ เป็นสภาพที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้น และการเสื่อมสลายของปัจจัยต่าง ๆ ทำให้คงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ไม่คงตัว ทุกข์ข้อสามนี้ครอบคลุมความทุกข์ในไตรลักษณ์

โดยทั่วไปคนเรามักจะมองไม่ค่อยเห็นทุกขลักษณะ เนื่องจากถูก อิริยาบถ (ความยกย้าย เคลื่อนไหว) ปิดบังทุกขลักษณะอยู่ เช่น ร่างกายของมนุษย์นั้นจะสังเกตเห็นว่าการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่อาจนิ่งเฉยอยู่ในท่าเดียวได้ เช่น นิ่งอย่างเดียว เดินอย่างเดียว หรือนอนอย่างเดียว ถ้าทำอย่างนั้นก็เกิดอาการเจ็บปวด เมื่อย และรู้สึกเป็นทุกข์ตามมา จนทนไม่ไหวต้องเปลี่ยนอิริยาบถ ในชีวิตประจำวันเรามักจะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอิริยาบถอยู่เสมอ จึงหนีรอดจากความรู้สึกทุกข์ไปได้ เมื่อไม่รู้สึกทุกข์จึงพลอยมองข้ามไม่เห็นความทุกข์ที่เป็นความจริงตามสภาวะไปด้วย อิริยาบถจึงปิดบังไม่ให้เห็นทุกขลักษณะที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

1.3 อนัตตตา

อนัตตตา หมายถึง ความเป็นอนัตตา ความไม่ใช่ตัวตน ความไม่มีตัวตนที่แท้จริงของมันเอง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559, หน้า 31-36)

ความเป็นอนัตตานั้นเกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งทั้งหลายนั้นล้วนประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันมาอาศัยกัน เกิดและดับสืบเนื่องต่อกันไปอยู่ตลอดเวลาไม่ขาดสาย จึงเป็นภาวะที่ไม่เที่ยง เป็นไปตามเหตุปัจจัย และเมื่อทุกส่วนเกิดดับตลอดเวลาขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยเช่นนี้ ก็ย่อมไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่มีตัวตนที่แท้จริง ในกรณีของคนนั้นให้แยกแยะคนประกอบด้วยชั้น 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เมื่อแยกออกมาพิจารณาแต่ละอย่างก็จะเห็นว่าชั้นทุกชั้นไม่เที่ยง ล้วนเกิดจากเหตุปัจจัย ไม่มีตัวตนของมันเอง เหตุแห่งอนัตตานั้นสามารถแจกแจงเป็น 4 ประการ ดังนี้

1.3.1 สุนฺญโต (เพราะเป็นสภาพว่างเปล่า) คือ ปราศจากตัวตนที่เป็นแก่นเป็นแกน

1.3.2 อัสนามิกโต (เพราะเป็นสภาพไร้เจ้าของ) คือ ไม่มีใครเป็นเจ้าของ หรือเป็นของใครจริงได้

1.3.3 อวสวัตตนโต (เพราะไม่เป็นไปในอำนาจ) คือ ไม่อยู่ในอำนาจของใคร ไม่ขึ้นต่อใคร ไม่มีใครมีอำนาจบังคับ เรียกร้องตามความปรารถนาได้

1.3.4 อัตตปฏิภเวปโต (เพราะแย้งต่ออัตตาหรือความมีตัวตน) คือ การที่สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ มาประกอบกัน ไม่มีตัวตนแท้จริง จึงเรียกว่าแย้งต่ออัตตาหรือความมีตัวตน

1.3.5 สุทฺธสังขารปฺญชฺโต หรือ สุทฺธธัมมปฺญชฺโต (เพราะเป็นกองแห่งสังขารทั้งหลาย ล้วน ๆ) คือ สังขารเกิดจากส่วนประกอบย่อย ๆ ทั้งหลายมาประชุมหรือประมวลกันขึ้น จึงเรียกว่าเป็นกองของสังขาร ไม่มีตัวตนที่เป็นขึ้นเป็นอันสมบูรณ์ในตัวเอง

1.3.6 ยถาปัจจัยปวัตติโต (เพราะความเป็นไปตามเหตุปัจจัย) คือ องค์ประกอบทั้งหลายที่ประมวลหรือประชุมกันเข้านั้นล้วนเกิดจากเหตุปัจจัย ไม่ได้เกิดจากความปรารถนาหรืออยู่ในการบังคับควบคุมของใครได้

โดยทั่วไปเรามักจะมองไม่ค่อยเห็นอนัตตลักษณะ ทั้งนี้เพราะ ขณะ (ความเป็นแห่ง เป็นก่อน เป็นขึ้นเป็นอัน เป็นมวล หรือเป็นหน่วยรวม) ปิดบังอนัตตลักษณะอยู่ หากไม่ใส่ใจพิจารณาอย่างถูกต้องก็จะไม่เห็นความไม่มีตัวตนของสิ่งนั้น เช่น มองเห็นคนเราว่ามีตัวตนอยู่เพราะมีลักษณะ

เป็นรูปร่างให้เห็นชัดเจน โดยไม่ได้พิจารณาว่าคนเราประกอบขึ้นด้วยชั้น 5 เพราะความเป็นหน่วยรวมของสิ่งต่าง ๆ นี้เองจึงทำให้มองไม่เห็นว่าเป็นอนัตตา

ลักษณะทั้ง 3 ของไตรลักษณ์คือ อนิจจตา ทุกขตา อนัตตตา เป็นภาวะที่มีความสัมพันธ์เนื่องกันอยู่ เป็นอาการสามด้านหรือสามอย่างของเรื่องเดียวกัน เป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “สิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นทุกข์, สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา” ความสัมพันธ์สืบต่อกัน ความเป็นต่างด้านของเรื่องเดียวกัน และความเป็นเหตุเป็นผลกันของลักษณะทั้งสามนี้เกิดขึ้นเพราะองค์ประกอบทั้งหลายที่ประมวลเข้าด้วยกัน มีความสัมพันธ์กันโดยต่างก็เกิดขึ้นตั้งอยู่และดับสลายส่งต่อสืบเนื่องกัน ผันแปรเรื่อยไป รวมเรียกว่าเป็นกระบวนการที่เป็นไปตามเหตุปัจจัยในสภาพต่อไปนี้

1. ภาวะที่องค์ประกอบทั้งหลายเกิดสลาย องค์ประกอบทุกอย่างหรือกระบวนการทั้งหมด *ไม่คงที่* คือ อนิจจตา
2. ภาวะที่องค์ประกอบทั้งหลายหรือกระบวนการทั้งหมดถูกบีบคั้นด้วยการเกิดสลาย ต้องผันแปรไป ทนอยู่ในสภาพเดิมมิได้ *ไม่คงตัว* คือ ทุกขตา
3. ภาวะที่เกิดจากองค์ประกอบทั้งหลายประมวลกันขึ้น ไม่มีแกนถาวรที่จะบงการต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัย *ไม่เป็นตัว* คือ อนัตตตา

หากพิจารณาลักษณะทั้ง 3 อย่างนี้พร้อมกัน ก็จะมองเห็นสิ่งสมมติที่เรียกว่าตัวตนอันหนึ่งเป็นที่รวมขององค์ประกอบมากมาย องค์ประกอบเหล่านั้นล้วนแต่เกิดดับแตกสลายไม่คงที่ และก็ต่างแตกแยกกระจัดกระจายกันออกไปด้วยความบีบคั้นกดดันขัดแย้งกัน ทำให้แปรสภาพไปไม่อาจคงตัวอยู่ได้ ต้องอาศัยความสัมพันธ์ตามเหตุปัจจัยมาควบคุมให้คงรูปอยู่ ทุกสิ่งล้วนเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่เป็นไปตามความปรารถนาของใคร

2. หลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ในแง่จริยธรรม

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2559, หน้า 58-61) ได้อธิบายไตรลักษณ์ในแง่จริยธรรม หรือการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต ดังนี้

2.1 ด้านการฝึกจิต หรือเพื่อความหลุดพ้นเป็นอิสระ

ความหลุดพ้นเป็นอิสระ เป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา เมื่อเกิดความรู้เท่าทันสังขาร มองเห็นความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ เมื่อพิจารณาด้วยปัญญาจนรู้เท่าทันความธรรมดาอย่างแท้จริงนั้นแล้วก็จะเกิดความรู้สึกละวาง คือ ไม่หลงใหลติดใจ แต่ก็ไม่รังเกียจ ไม่พัวพัน มีแต่ความรู้สึกตามที่มีมันเป็นและมีความรู้สึกโปร่งโล่งเป็นอิสระ ผลที่ได้จากความเข้าใจดังกล่าวคือ

1. ความปลอดทุกข์ คือ เป็นอิสระหลุดพ้นจากความรู้สึกบีบคั้นที่เกิดจากความยึดติด ยึดมั่นถือมั่นต่อสิ่งต่าง ๆ
2. ความปลอดกิเลส คือ หลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของกิเลสทั้งหลาย เช่น ความโลภ ความโกรธ ความใคร่ ความชอบชัง ความหลง ความริษยา และความถือตัวถืออำนาจ เป็นต้น

2.2 ด้านการทำกิจ หรือเพื่อความไม่ประมาทในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

คำสอนของพระพุทธเจ้าที่แนะนำให้ทำกิจด้วยความไม่ประมาทนั้น แบ่งตามประเภทของกิจได้ 2 อย่าง คือ

2.2.1 เกี่ยวกับกิจด้านใน ได้แก่ คำสอนที่กระตุ้นเตือนให้เร่งพัฒนาจิตใจของตน หรือทำความเพียรทางจิต การเข้าถึงคุณค่าด้านการทำจิตของไตรลักษณ์ คือ ความสามารถทำใจของตนให้หลุดพ้นเป็นอิสระได้มากขึ้นตามลำดับนั่นเอง เป็นการปรับปรุงภายใน

2.2.2 เกี่ยวกับกิจด้านนอก ได้แก่ คำสอนให้เร่งพัฒนาชีวิตตนด้านนอก เกี่ยวกับความเป็นอยู่ประจำวัน การดำรงตนในโลก ให้กระตือรือร้นขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ การงาน การทำหน้าที่ของตน การแก้ไขป้องกันปัญหาต่าง ๆ การสร้างสรรค์สิ่งดีงาม การบำเพ็ญกิจเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม เป็นการปรับปรุงภายนอก โดยส่วนอดีต ให้พิจารณาเหตุการณ์ปรากฏการณ์ และประสบการณ์ที่ผ่านมา แล้วถือเอามาเป็นบทเรียน เป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้เร่งแก้ไขปรับปรุงและเพียรพยายามทำกิจการงานต่อไป ส่วนปัจจุบัน ให้เร่งทำกิจการงานของตนอย่างจริงจัง ไม่ให้รีรอ ไม่ผัดวัน ให้ใช้เวลาทุกขณะทุกโอกาสให้เป็นประโยชน์ ส่วนอนาคต ให้คิดถึง ความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ภายหน้าทั้งในทางดีและในทางร้าย โดยใช้ปัญญาพิจารณาความเป็นไปตามเหตุปัจจัย แล้วเตรียมการป้องกัน กำหนดวิธีปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างความเป็นไปในทางที่ดีงามและมั่นคง

2.2.3 ด้านความหลุดพ้น หลักปฏิบัติสองข้อแรกนั้น มักกล่าวโดยอ้างอิงหลักอนิจจตา เพราะความเป็นอนิจจังเป็นภาวะที่มองเห็นได้ง่าย ผู้ปฏิบัติธรรมในระดับเบื้องต้นก็สามารถเข้าถึงสองข้อแรกนั้นตามสมควรแก่ปัญญาของตน แต่ข้อ 3 นี้มักจะมาพร้อมกับมโนการความเป็นอนัตตา คือ การจะเข้าถึงความหลุดพ้นได้นั้น ตัวตนในการตัดสินใจจะอยู่ที่ความรู้ความเข้าใจอนัตตา เมื่อเข้าใจอนัตตาแล้วก็สามารถหลุดพ้นได้

กรรม

หลักกรรมเรื่องกรรมเป็นหลักกรรมสำคัญข้อหนึ่ง กฎแห่งกรรมเป็นกฎธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของคน และการให้ผลของการกระทำนั้น มีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายและองค์ประกอบของกรรม

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559, หน้า 60) แสดงความหมายของกรรมไว้ว่า กรรม คือ การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาทางกายก็ตาม ทางวาจาก็ตาม ทางใจก็ตาม

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2552, หน้า 159-160) ได้อธิบายการจำแนกประเภทของกรรมตามธรรมชาติที่เป็นมูลเหตุ สามารถแบ่งได้ 2 ประการ คือ

1.1 อกุศลกรรม คือ กรรมที่เป็นอกุศล การกระทำที่ไม่ดี กรรมชั่ว หมายถึง การกระทำที่ไม่ดี ไม่ฉลาด ไม่เกิดจากปัญญา ทำให้เสื่อมเสียคุณภาพชีวิต คือการกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล ได้แก่ โลภะ โทสะ หรือโมหะ ตัวอย่างของอกุศลกรรม เช่น กามฉันท (ความอยากได้ใคร่เอา) พยาบาท (ความคิดร้าย ขัดเคืองหรือแค้นใจ) ถีนมิตะ (ความหดหู่ท้อแท้ หงอยเศร้า เชื่องซึม) อุทธัจจกุกกัจจะ (ความฟุ้งซ่าน คิดฟุ้ง หงุดหงิด กลัดกลุ้ม รำคาญ และเดือดร้อนใจ) วิจิกิจฉา (ความลังเล ไม่อาจตัดสินใจ) โภธ (ความโกรธ) อีสสา (ความริษยา เห็นคนอื่นได้ดีทนไม่ได้) มัจฉริยะ (ความตระหนี่ ความหึงหวง ความคิดเกียดกัน) เป็นต้น

1.2 กุศลกรรม คือ กรรมที่เป็นกุศล กรรมดี การกระทำที่ดี ฉลาด เกิดจากปัญญา ส่งเสริมคุณภาพของชีวิตจิตใจ หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ โอทสะ หรืออโมหะ เช่น สติ (ความระลึกได้ ความสามารถควบคุมจิตใจอยู่กับสิ่งที่พึงเกี่ยวข้อง หรือกิจที่ต้องทำ) เมตตา (ความรัก ความปรารถนาดี ต้องการให้ผู้อื่นมีความสุข) อโลภะ (ความไม่โลภ วางจากความอยากใคร่ ติดใจ ตลอดจนมีความคิดเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น) ปัญญา (ความรู้ชัด ความเข้าใจ ความรู้เท่าทันตามความเป็นจริง) ปัสสัทธิ (ความผ่อนคลายสงบ เย็นกายเย็นใจ ไม่เครียด ไม่กระสับกระส่าย) กุศลฉันทะ (ความพอใจใฝ่รักในสิ่งดีงาม อยากรู้อยากทำให้เป็นจริง มีจิตพุ่งเล่นไปในแนวทางแห่งเหตุปัจจัย) มุทิตา (ความพลอยเบิกบานยินดี บันเทิงใจเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จเป็นสุข) เป็นต้น

2. ความเห็นผิดเกี่ยวกับเรื่องกรรม

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2552, หน้า 159-160) กล่าวว่า ความเข้าใจในเรื่องกรรมนั้นมักจะปรากฏความเข้าใจผิด ๆ หรือที่เรียกว่าลัทธิมิจฉาทิฎฐิ เกี่ยวกับความสุขทุกข์และความเป็นไปในชีวิตมนุษย์อยู่ 3 อย่างที่ต้องระวังไม่ให้เข้าใจสับสนเรื่องกรรม ดังนี้

2.1 บุพเพกตเหตุวาท การถือว่าสุขทุกข์ทั้งปวงเป็นเพราะกรรมเก่า เรียกสั้น ๆ ว่า บุพเพกตวาท คือ การที่คนเราจะรอผลกรรมเก่าให้ส่งผล โดยไม่คิดปรับปรุงแก้ไขตนเอง แต่แท้จริงแล้วกรรมเก่านั้นเป็นเพียงเหตุปัจจัยที่ผ่านมาแล้ว ไม่ใช่อำนาจเหนือธรรมชาติที่จะไปยึดมั่นหรือฝากโชคชะตาไว้ได้ บุคคลจึงควรเข้าใจกรรมเก่าเพียงเท่าที่มันเป็นไปตามกระบวนการของมันเท่านั้น

2.2 อิศรณิมมานเหตุวาท การถือว่าสุขทุกข์ทั้งปวงเป็นเพราะการบันดาลของเทพผู้เป็นใหญ่ เรียกสั้น ๆ ว่า อิศวรกรรมวาทหรืออิศวรนิรมิตวาท

2.3 การถือว่าสุขทุกข์ทั้งปวง เป็นไปแต่โชคชะตาลอย ๆ ไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย หรือเรียกสั้น ๆ ว่า อเหตุวาท

3. หลักธรรมเรื่องกรรมในแง่จริยธรรม

การนำหลักธรรมเรื่องกรรมมาใช้ในทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตนั้น สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559, หน้า 169) กล่าวว่า มีประโยชน์ ดังนี้

3.1 ทำให้เป็นผู้หนักแน่นในเหตุผล และมองเห็นการกระทำและผลการกระทำตามแนวทางของเหตุปัจจัย ไม่เชื่อสิ่งมงาย ตื่นข่าว เช่น เรื่องแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

3.2 ทำให้เห็นว่า ผลสำเร็จของสิ่งที่ปรารถนาจะสำเร็จได้ด้วยการพึ่งตนเอง และทำความเพียรพยายาม ไม่มัวคอยโชคชะตา ไม่หวังผลดลบันดาลหรือรอรับผลการเช่นสรวงอ้อนวอน

3.3 ทำให้บุคคลเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง งดเว้นจากกรรมชั่ว และรับผิดชอบต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลทำความดีต่อผู้อื่น

3.4 ทำให้บุคคลมีสติแก้ไขปรับปรุงสร้างเสริมตัวเองให้ดีขึ้นไป โดยเท่าเทียมกัน สามารถทำตนให้เลวลงหรือดีขึ้นได้

3.5 ทำความประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคลเป็นเครื่องวัดความทรมานหรือประเสริฐของมนุษย์ไม่ให้เกิดการแบ่งแยกโดยชาติชั้นวรรณะ

3.6 ในแง่กรรมเก่า ให้ถือเป็นบทเรียน และให้รู้จักพิจารณาเข้าใจตัวเองตามเหตุผล ไม่คอยเพ่งโทษแต่ผู้อื่น มองเห็นพื้นฐานทุนเดิมของตนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อรู้จักที่จะแก้ไขปรับปรุงและวางแผนสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ถูกต้อง

3.7 หลักธรรมเรื่องกรรมให้ความหวังในอนาคตสำหรับสามัญชนทั่วไป เพราะกรรมเก่า (ในอดีต) นั้นผ่านไปแล้ว เราทำอะไรไม่ได้ แต่เราควรเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขกรรมใหม่ให้ดีขึ้นได้ กรรมใหม่ (ในปัจจุบัน) คือ กรรมที่เราทำได้ และจะต้องตั้งใจทำให้ดีที่สุด ซึ่งตรงนี้เป็นสุดสำคัญ ส่วนกรรมใหม่ (ในอนาคต) เรายังไม่ได้ทำ แต่เราสามารถเตรียมหรือวางแผนเพื่อจะไปทำกรรมที่ดีที่สุด ด้วยการทำความปัจจุบันที่จะพัฒนาเราให้ตั้งงามและองงามขึ้นก็สามารถทำกรรมที่ดีสูงขึ้นไปตามลำดับได้ จนกระทั่งไม่ถูกครอบงำด้วยโลภะ โทสะ โมหะ เรียกว่า พันกรรมได้ในที่สุด

อริยสัจ

หลักธรรมเรื่องอริยสัจเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงอธิบายไว้เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ใช้แก้ปัญหาชีวิต เพื่อให้หมดทุกข์ เป็นหลักธรรมสำคัญข้อหนึ่งในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

1. ความหมายและองค์ประกอบของอริยสัจ

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559, หน้า 155) แสดงความหมายของอริยสัจไว้ว่า คือความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงเป็นอริยะ คือ ทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ และทุกขนิโรธคามินี-ปฏิบัติ ซึ่งสามารถอธิบายความหมายและรายละเอียดแต่ละข้อได้ ดังนี้

1.1 ทุกข์ ได้แก่ ชาติ ชรามณะ การประสบกับสิ่งที่ไม่รัก การพลัดพรากจากของรัก ความไม่สมปรารถนา โดยย่อเรียกว่าอุปทานชั้น 5 คือ ชั้น 5 ที่ยึดไว้ด้วยอุปาทานทำให้เป็นทุกข์ หน้าที่ต่อทุกข์ คือ การกำหนดรู้ เข้าใจมัน รู้เท่าทันความเป็นจริง รู้ปัญหาและรู้ขอบเขตของปัญหา เรียกว่า ปริญญา

ความหมายของทุกข์ในอริยสัจ สามารถแจกแจงได้ดังนี้

1. ชาติ ความเกิดทุกข์ เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความทุกข์ต่าง ๆ หลายประการ
2. ชรา ความแก่ ทำให้อวัยวะทั้งหลายย่อหย่อนอ่อนแอ เช่น ตา หู จมูก ลิ้น เป็นต้น ทำหน้าที่บกพร่องผิดเพี้ยน กำลังวังชาเสื่อมถอย หมดความคล่องแคล่ว ผิวพรรณไม่งดงามผ่องใส หนึ่งเหยียน ความจำเลอะเลือน
3. มรณะ ความตาย ยามจะสิ้นชีพ เคยทำชั่วไว้ก็เห็นภาพของบาปกรรมที่ตนทำไว้ มีคนหรือของรักก็ต้องพลัดพรากไป ส่วนประกอบในร่างกายหยุดทำงาน ทำให้เกิดทุกข์ทางกายทางใจ จะแก้ไขอะไรก็ทำไม่ได้แก้ไขไม่ได้
4. โสกะ ความเศร้าโศก เช่น เมื่อสูญเสียญาติ เป็นต้น
5. ปริเทวะ ความคร่ำครวญหรือรำไร ได้แก่ บ่นเพ้อไปต่าง ๆ เมื่อเกิดความสูญเสีย เป็นต้น
6. ทุกข์ ความทุกข์กาย ได้แก่ เจ็บปวดกาย เป็นโรค เป็นต้น
7. โทมนัส ความทุกข์ใจ ได้แก่ ความเจ็บปวดรำไร ที่ทำให้ร้องไห้ ตีอกชกหัว ลงดีน กินยาพิษ ผูกคอตาย เป็นต้น
8. อุปายาส ความคับแค้น หรือสิ้นหวัง ได้แก่ เราร้อน ทอดถอนใจเมื่อความเศร้าโศก เพิ่มขึ้น เป็นต้น

9. อับปิยสัมปิโยค การประสบกับคนหรือสิ่งซึ่งไม่เป็นที่รัก เช่น ต้องพบหรือเกี่ยวข้องกับคนที่ไม่ชอบ จึงชัง เป็นต้น

10. ปิยวิปิโยค การพลัดพรากจากคนหรือสิ่งอันเป็นที่รัก เช่น จากญาติ จากคนรัก สูญเสียทรัพย์สิน เป็นต้น

11. อิจฉิตาลาภ การไม่ได้สิ่งปรารถนา คือ ปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่สมหวัง

12. อุปาทานขันธ ขันธทั้งห้า ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งอุปาทาน กล่าวคือ ทุกข์ทั้งหมดนั้น เป็นทุกข์ของอุปาทานขันธทั้งห้า

ทุกข์ในอริยสัจ หรือ ทุกขอริยสัจ ก็คือสภาวะที่เป็นทุกข์ในไตรลักษณ์ แต่จำกัดขอบเขตเฉพาะเท่าที่จะเป็นปัญหาแก่มนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระทบกับชีวิต โดยมีข้อสังเกตบางประการที่จะช่วยกำหนดขอบเขตของทุกข์ในอริยสัจ พอจะประมวลได้ดังนี้

1. เป็นอินทรีย์พัทธ์ คือ เกี่ยวข้องกับชีวิต เป็นปัญหาสำหรับมนุษย์ ไม่รวมถึงอินทรีย์พัทธ์ ไม่ใช่ทุกข์ในข้อความว่า “สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์” หรือในข้อความว่า “สิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นทุกข์” ซึ่งจะหมายถึงทุกข์ในไตรลักษณ์ ซึ่งกินความกว้างขวางครอบคลุมทั้งหมด

2. เป็นเรื่องที่เกิดจากกรรมกิเลส คือ เป็นเรื่องที่เป็นปัญหาของมนุษย์ เกิดจากกิเลสและกรรมของคน (เกิดจากตัณหา)

3. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปริณญากิจ คือ เป็นกิจที่มนุษย์ต้องทำต่อทุกข์ในอริยสัจ คือ การทำความเข้าใจในปัญหาของตน

4. เน้นความหมายในแง่ที่ว่าเป็นที่ตั้งแห่งทุกข์หรือเป็นที่รองรับความทุกข์ ไม่เพ่งความหมายในแง่ที่มีความบีบคั้นกดดันขัดแย้งด้วยการเกิดและการเสื่อมสลาย ซึ่งเป็นความหมายเต็มเนื้อหาของทุกข์ในไตรลักษณ์

หลักปฏิบัติเกี่ยวกับทุกข์นั้นคือการรับรู้ ทำความเข้าใจและกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน มนุษย์ไม่ได้มีหน้าที่เอาทุกข์มาครุ่นคิด แยกไว้ หรือคิดขัดเคืองเป็นปฏิปักษ์กับความทุกข์ หรือหวงกังวลอยากให้ทุกข์หาย เพราะคิดอย่างนั้นมีแต่จะทำให้ทุกข์เพิ่มขึ้น เมื่อกำหนดรู้ทุกข์หรือเข้าใจปัญหาเรียกว่าทำปริณญาแล้ว ก็ถือว่าปฏิบัติต่อทุกข์เสร็จสิ้น

1.2 ทุกขสมุทัย หรือสมุทัย หมายถึง เหตุเกิดแห่งทุกข์ ได้แก่ ตัณหา คือความอยาก ประกอบด้วยความเพเลิตเพลิน และความติดใจ คอยหาความยินดีใหม่เรื่อยไป มีอยู่ 3 อย่าง คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา หน้าที่ต่อสมุทัย คือ การละ การกำจัดแก้ไขต้นตอสาเหตุแห่งทุกข์หรือปัญหา เรียกว่า ปหานะ

1.3 ทุกขนิโรธ เรียกสั้น ๆ ว่านิโรธ หมายถึง ความดับทุกข์ ได้แก่ การที่ตัณหาดับไป ไม่มีเหลืออยู่อีก ด้วยการคลายออก สละออก หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ภาวะแห่งนิพพาน ไม่มีความทุกข์ เป็นสุขโดยไม่มีขึ้นต่อตัณหา หน้าที่ต่อนิโรธ คือ การทำให้แจ้ง โดยการเข้าถึงภาวะที่ปราศจากทุกข์หรือปัญหา บรรลุจุดมุ่งหมาย เรียกว่า สัจฉิกิริยา หรือการประจักษ์แจ้ง

1.4 ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา เรียกสั้น ๆ ว่า มรรค หมายถึง ทางที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ ได้แก่ ทางประเสริฐมีองค์ 8 คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า

มัชฌิมาปฏิปทา หน้าที่ต่อมรรค คือ การเจริญ ฝึกอบรม ดำเนินการ ลงมือปฏิบัติตามวิธีที่นำไปสู่ จุดมุ่งหมาย เรียกว่า ภาวนา

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2559, หน้า 217) กล่าวว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรืออริยสังข์ข้อสุดท้าย คือ มรรค เป็นประมวลหลักความประพฤติปฏิบัติ หรือระบบจริยธรรมทั้งหมด ในพุทธศาสนา เป็นคำสอนภาคปฏิบัติ ที่จะช่วยให้การดำเนินสู่จุดมุ่งหมายตามแนวทางของกระบวนการ ธรรมที่รู้เข้าใจแล้วนั้น เป็นผลสำเร็จขึ้นมาในชีวิตจริง หรือเป็นวิธีการใช้กฎเกณฑ์แห่งกระบวนการ ของธรรมชาติ ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตมากที่สุด

มรรค 8 แต่ละข้อนั้นก็กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถอธิบายขยายความได้ดังนี้

1. สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) เป็นองค์ประกอบสำคัญของมรรค แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 โลกียะสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบระดับโลกีย์ คือ ยังเนื่องในโลก ขึ้นต่อโลก ได้แก่ ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตที่ถูกต้องตามหลักแห่งความดี เป็นไปตาม ครอบธรรมหรือสอดคล้องกับศีลธรรม โดยทั่วไปแล้ว สัมมาทิฐิประเภทนี้เกิดจากปรโตโฆสะ คือ ปัจจัยฝ่ายภายนอก หรือองค์ประกอบทางสังคม อาศัยศรัทธาเป็นเครื่องเชื่อมโยงหรือชักนำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ เกิดจากการหล่อหลอมกลมกลืนของสังคม เช่น การอบรมสั่งสอนทาง ศีลธรรม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม เป็นต้น ทิฐิระดับนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่า ดี ชั่ว ถูก ผิด อะไรดีกว่า อะไรเลวกว่า ควรจะเป็น ไม่ควรจะเป็น หรือว่าน่าเป็น ไม่น่าเป็น อย่าน่าเป็น เป็นต้น ตลอดจนหลักความเชื่อ หลักความเห็นต่าง ๆ ที่จะรักษาคุณค่าที่พึงามถูกต้องไว้

1.2. โลกุตระสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบระดับโลกุตระ คือ เห็นโลก ไม่ขึ้นต่อโลก ได้แก่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตถูกต้องตามความเป็นจริง หรือเข้าใจตามสภาวะของ ธรรมชาติ พุดง่าย ๆ ว่าเข้าใจธรรมชาตินั่นเอง สัมมาทิฐิประเภทนี้เกิดจากโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็น องค์ประกอบภายใน หรือปัจจัยภายในตัวบุคคล ปรโตโฆสะที่ดี หรือกัลยาณมิตรอาจช่วยให้เพียงการ กระตุ้นให้บุคคลนั้นใช้โยนิโสมนสิการแล้วรู้เห็นเข้าใจเอง สัมมาทิฐิประเภทนี้ไม่ขึ้นต่อกาล ไม่จำกัด สมัย มีความลึกซึ้งกว่าโลกียะสัมมาทิฐิมาก เพราะสามารถกำจัดกิเลสได้ ไม่เพียงแต่กดหรือข่มไว้ แต่เกิดจากความมั่นคงในคุณธรรมอย่างแท้จริง

2. สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) หรือความนึกคิดในทางที่ถูกต้อง มี 3 ประการคือ เนกขัมมสังกัปปะ (ความคิดที่ปลอดโลภะ) อพยบาตสังกัปปะ (ความคิดที่ไม่มีความเคียดแค้น) และ อวิหิงสาสังกัปปะ (ความคิดที่ปลอดจากการเบียดเบียน)

3. สัมมาวาจา (วาจาชอบ) ศีลขั้นพื้นฐานของสัมมาวาจาประกอบไปด้วยศีล 4 ประการ คือ ละมุสาวาท (เว้นจากการพูดเท็จ) ละปิสฺสุณาวาจา (เว้นจากการพูดส่อเสียด) ละผรุสฺวาจา (เว้นจาก การพูดหยาบ) และละสัมผฺปปลาปะ (เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ)

4. สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ ศีลขั้นพื้นฐานของสัมมากัมมันตะ ประกอบไปด้วย ศีล 3 ประการ คือ ละปาณาติบาต (เว้นการทำลายชีวิต) ละอทินนาทาน (เว้นการเอาของที่เขาไม่ได้ ให้) ละกาเมสุมิฉฉาจาร (เว้นการประพฤติดินในกาม)

5. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ศิลชั้นพื้นฐานของสัมมาอาชีวะ ได้แก่ ละมิจฉาชีพ เลี้ยงชีพด้วยสัมมาชีพ รวมถึงความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพสุจริต เช่น ทำงานไม่คั่งค้าง เป็นต้น

6. สัมมาวายามะ พยายามชอบ หากแยกคำจำกัดความตามแบบพระสูตรนั้น เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า สัมมัปปธาน หรือ ปธาน 4 มีชื่อเรียกสำหรับความเพียรแต่ละข้อ คือ สังวรปธาน (เพียรป้องกันหรือเพียรระวังอกุศลที่ยังไม่เกิด) ปหานปธาน (เพียรละหรือเพียรกำจัดอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว) ภาวนापธาน (เพียรเจริญหรือเพียรสร้างกุศลที่ยังไม่เกิด) อนนุรักขนาปธาน (เพียรอนุรักษหรือเพียรรักษาและส่งเสริมกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว)

7. สัมมาสติ ระลึกชอบ สัมมาสติตามคำจำกัดความแบบพระสูตรนั้น ก็คือหลักธรรมที่เรียกว่า สติปัฏฐาน 4 ได้แก่ กายนุปัสนา (การพิจารณากาย การตามดูรู้ทันกาย) เวทนานุปัสนา (การพิจารณาเวทนา การตามดูรู้ทันเวทนา) จิตตานุปัสสนา (การพิจารณาจิต การตามดูรู้ทันจิต) ธัมมานุปัสนา (การพิจารณาธรรมต่าง ๆ การตามดูรู้ทันธรรม)

8. สัมมาสมาธิ จิตตั้งมั่นชอบ สมาธิแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ขณิกสมาธิ (สมาธิชั่วขณะ) อุปจารสมาธิ (สมาธิเฉียด ๆ หรือจวนจะแน่วแน่) อัปปนาสมาธิ (สมาธิในชั้นฌาน)

การดำเนินตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา นี้ สามารถแบ่งการฝึกปฏิบัติเป็น 3 ส่วน หรือเรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศิล สมาธิ ปัญญา เริ่มที่ความประพฤติหรือการแสดงพฤติกรรมภายนอก (ศิล) ก่อน แล้วประณีตขึ้นมาสู่การฝึกอบรมจิต (สมาธิ) จนถึงระดับสุดท้ายคือ ทำความรู้อย่างเข้าใจ และการหยั่งเห็นความจริง (ปัญญา) ให้แก่กล้า จนพ้นจากอวิชชาต้นเหตุหาอุปาทานได้ ไตรสิกขานี้ เมื่อเทียบกับมรรคแล้ว สามารถเทียบได้ดังนี้

1) สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ	}	3. ปัญญา
2) สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ		
3) สัมมาวาจา วาจาชอบ		
4) สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ	}	1. ศิล
5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ		
6) สัมมาวายามะ พยายามชอบ		
7) สัมมาสติ ระลึกชอบ	}	2. สมาธิ
8) สัมมาสมาธิ จิตตั้งมั่นชอบ		

1. ศิล คือ สิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกในด้านความสัมพันธ์ติดต่อกับปฏิบัติจัดการกับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางวัตถุและทางสังคม ทั้งด้วยอินทรีย์ต่าง ๆ และด้วยพฤติกรรมทางกาย-วาจา หรือก็คือการมีชีวิตที่ปลอดภัย ไร้การเบียดเบียน หรือการดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลแก่สังคมและโลก

2. สมาธิ คือ สิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกในด้านจิต ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต ทั้งในด้าน เช่น มีคุณธรรม มีความเข้มแข็งมั่นคงของจิต มีความสุขความมีปิติอิ่มใจ เป็นต้น

3. ปัญญา คือ สิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกหรือพัฒนาในด้านความรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อที่มีเหตุผล ความเห็นที่เข้าสู่แนวทางของความจริง การรู้จักหาความรู้ การรู้จักคิดพิจารณา

การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ทดลอง ตรวจสอบ ความรู้ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การเข้าถึงความจริง การนำความรู้มาใช้แก้ไขปัญหา และการคิดต่าง ๆ ในทางเกื้อกูลสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่เป็นเป็น ตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมดาของโลกและชีวิต ทำให้จิตใจมีความอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์

หลักทั้ง 3 ข้อของไตรสิกขาข้างต้นนั้น เป็นการศึกษาที่จะทำให้ชีวิตดั่งงาม ผีกให้เจริญก้าวหน้าในองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของชีวิตที่ดั่งงาม ซึ่งชีวิตที่ดั่งงามที่เกิดจากการฝึกศึกษานั้น เป็นมรรค

2. หลักธรรมเรื่องอริยสัจในแง่จริยธรรม

เมื่อพิจารณาหลักอริยสัจในแง่จริยธรรม หรือการนำหลักธรรมเรื่องอริยสัจมาใช้ในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตนั้น สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559, หน้า 169) กล่าวว่า มีประโยชน์ ดังนี้

2.1 เป็นวิถีแห่งปัญญา ซึ่งดำเนินการแก้ไขปัญหาตามระบบแห่งเหตุผล ซึ่งวิธีแก้ไข ปัญหาใด ๆ ก็ตามก็จะมีคุณค่าและสมเหตุสมผล จะต้องดำเนินไปในแนวทางเดียวกันเช่นนี้

2.2 เป็นการแก้ปัญหาและจัดการกับปัญหาชีวิตของตน ด้วยปัญญาของมนุษย์เอง โดยนำเอาหลักความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ไม่ต้องอ้างอำนาจดลบันดาลของสิ่งเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ

2.3 เป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ไม่ว่าจะมนุษย์จะไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่ห่างไกลตัวเพียงใดก็ตาม แต่ก็ยังจะต้องมีชีวิตของตนเองที่มีคุณค่าและสัมพันธ์กับสิ่งภายนอก ซึ่งจะต้องใช้ประโยชน์จากหลักความจริงนี้ตลอดไป

2.4 เป็นหลักความจริงกลาง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องอยู่กับชีวิต ไม่ว่าจะมนุษย์จะสร้างสรรค์ ศิลปวิทยาการหรือกิจการต่าง ๆ จะเจริญขึ้น เสื่อมลง สูญสลายไป หรือเกิดมีใหม่มาแทนอย่างไรก็ตาม หลักความจริงนี้ก็ยังคงยืนยงและใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาล

ปฏิจจนุสุมปบาท

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องปฏิจจนุสุมปบาท เป็นหลักธรรมอีกหมวดหนึ่ง นอกเหนือจากไตรลักษณ์ที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ในรูปของ “กฎธรรมชาติ” หรือหลักความจริงที่มีอยู่ โดยธรรมดา ไม่เกี่ยวกับการอุบัติขึ้นของศาสดา ปฏิจจนุสุมปบาทมีความหมายดังนี้

1. ความหมายและองค์ประกอบของปฏิจจนุสุมปบาท

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559, หน้า 89) แสดงความหมายของปฏิจจนุสุมปบาทไว้ว่า “มีองค์หรือหัวข้อ 12 การเกิดขึ้นพร้อมกันของธรรมทั้งหลายเพราะอาศัยกัน, ธรรมที่เกิดขึ้นพร้อม, การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกัน ๆ จึงเกิดขึ้น”

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559, หน้า 78-79) ได้อธิบายขยายความ ความหมายของหลักธรรมเรื่องปฏิจจนุสุมปบาท ดังนี้

การเกิดพร้อมแห่งธรรมทั้งหลายโดยอาศัยกัน การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกัน ๆ จึงเกิดมีขึ้น หรือการที่ทุกข์เกิดขึ้นเพราะอาศัยปัจจัยสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันมา ปฏิจจสมุปบาท เป็นหลักธรรมอีกหมวดหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในรูปของกฎธรรมชาติ หรือหลักความจริงที่มีอยู่โดยธรรมดา ไม่เกี่ยวกับการอุปติของพระศาสดาทั้งหลาย หมายความว่า แม้จะมีพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นมาหรือไม่ก็ตาม หลักข้อนี้ก็ยังคงมีอยู่

พุทธพจน์ที่เป็นตัวบทแสดงหลักปฏิจจสมุปบาทนั้น แยกได้เป็น 2 ประเภท คือที่แสดงเป็นกลาง ๆ ไม่ระบุชื่อหัวข้อปัจจัย กับที่แสดงเจาะจงระบุชื่อหัวข้อปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักทั่วไป

อิมัสมิง สติ อิหัง โหติ	เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี
อิมัสสะ อุปปาทา, อิหัง อุปปัชชติ	เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น
อิมัสมิง อสติ, อิหัง นะ โหติ	เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มี
อิมัสสะ นิโรธา, อิหัง นิรุชฌติ	เพราะสิ่งนี้ดับไป สิ่งนี้ก็ดับ (ด้วย)

2. หลักเจาะจงหัวข้อ หรือ หลักประยุกต์

อะวิชชาปัจจะยา สังขารา	เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี
สังขาระปัจจะยา วิญญานัง	เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญานจึงมี
วิญญานะปัจจะยา นามะรูปัง	เพราะวิญญานเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี
นามะรูปะปัจจะยา สฬายะตะนัง	เพราะนามรูปเป็นปัจจัย สฬายตนะจึงมี
สฬายะตะนะปัจจะยา ผัสโส	เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี
ผัสสะปัจจะยา เวทนา	เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี
เวทะนายะปัจจะยา ตัณหา	เพราะเวทนาเป็นปัจจัย ตัณหาจึงมี
ตัณหาปัจจะยา อุปาทานัง	เพราะตัณหาเป็นปัจจัย อุปาทานจึงมี
อุปาทานะปัจจะยา ภาโว	เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย ภพจึงมี
ภวะปัจจะยา ชรามะระณัง	เพราะชาติเป็นปัจจัย ชรามรณะจึงมี

หลักปฏิจจสมุปบาทข้างต้นเมื่อถูกนำมาแปลความหมายและอธิบายโดยนัยต่าง ๆ ซึ่งสรุปเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. การอธิบายแบบแสดงวิวัฒนาการของโลกและชีวิต โดยการตีความพุทธพจน์บางแห่งตามตัวอักษร การแสดงวิวัฒนาการของโลกและชีวิตนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2552, หน้า 85) ได้อธิบายขยายความไว้ ดังนี้

“หลักปฏิจจสมุปบาทแสดงเหตุผลเป็นกลาง ๆ ว่า สิ่งทั้งหลายเป็นปัจจัยเนื่องอาศัยกัน การสืบต่อกันตามกระบวนการแห่งเหตุผลอย่างไม่มีที่สิ้นสุด มูลการณ์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ไม่ว่าจะในรูปพระผู้สร้างหรือสิ่งใด ๆ ด้วยเหตุนี้ การแปลความหมายหลักปฏิจจสมุปบาทให้เป็นคำอธิบายวิวัฒนาการของโลกและชีวิต จึงเป็นที่ยอมรับได้เฉพาะกรณีที่เป็นการอธิบาย

ให้เห็นความคลี่คลายขยายตัวแห่งกระบวนการธรรมชาติในทางที่เจริญขึ้นและทรุดโทรม
เสื่อมสลายลงตามเหตุปัจจัยหมุนเวียนกันเรื่อยไป ไม่มีเบื้องต้น ไม่มีเบื้องปลาย”

การพิจารณาหลักปฏิจจนูปาทในความหมายแบบแรกนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
(ป.อ.ปยุตโต) (2552, หน้า 89) อธิบายว่านำมาใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์กับชีวิตจริงได้น้อย คือได้
เพียงโลกทัศน์หรือชีวทัศน์กว้าง ๆ ความเป็นไปของโลกและชีวิตดำเนินไปตามกระแสแห่งเหตุผล
ขึ้นต่อเหตุปัจจัยตามกระบวนการของธรรมชาติเอง ดังนี้

“บุคคลต้องพึ่งตนเองด้วยการทำเหตุปัจจัยที่จะให้ผลสำเร็จที่ต้องการนั้นเกิดขึ้น
การกระทำเหตุปัจจัยเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการ จะเป็นไปได้ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจใน
ตัวเหตุปัจจัย พร้อมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเหตุปัจจัยต่าง ๆ ภายในกระบวนการของ
ธรรมชาตินั้นอย่างถูกต้อง ปัญญาจึงเป็นคุณธรรมสำคัญ คือต้องเกี่ยวข้องกับจัดการกับ
สิ่งทั้งหลายด้วยปัญญา การรู้เข้าใจในกระบวนการของธรรมชาติ ว่าเป็นไปตามกระแสของ
เหตุปัจจัย ย่อมช่วยลดหรือทำลายความหลงผิดที่เป็นเหตุให้เข้าไปยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งหลาย
ว่าเป็นตัวตนของตนลงได้ ทำให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องเป็นประโยชน์ตาม
วัตถุประสงค์โดยไม่กลับตกไปเป็นทาสของสิ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องนั้นเสีย ยังเป็นอิสระอยู่ได้”

2. การอธิบายแบบแสดงกระบวนการเกิดจนถึงดับแห่งชีวิตและความทุกข์ของบุคคล
ซึ่งแยกได้เป็น 2 นัย

2.1 แสดงกระบวนการช่วงกว้างระหว่างชีวิตต่อชีวิต คือ แบบข้ามภพข้ามชาติ

2.2 แสดงกระบวนการที่หมุนเวียนอยู่ตลอดเวลาในทุกขณะของการดำรงชีวิต

การแปลความหมายแบบที่ 2 นี้เน้นหนักทางด้านชีวิตภายใน สิ่งที่พิจารณาคือการสืบต่อ
ของชีวิตและความทุกข์ของบุคคล เป็นการมองเข้าไปข้างใน ซึ่งมีรายละเอียดค่อนข้างลึกซึ้ง ดังที่
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2552, หน้า 86) ได้อธิบายว่า

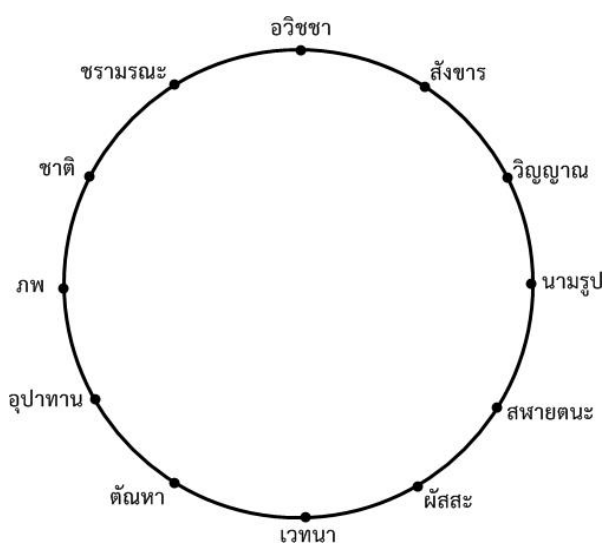
“การแปลความหมายแบบที่ 2 นี้เป็นที่ยอมรับและนำไปอธิบายกันมากในคัมภีร์
อรรถกถาทั้งหลาย มีรายละเอียดพิสดาร และมีคำบัญญัติต่าง ๆ เพิ่มอีกมากมาย เพื่อแสดง
กระบวนการให้เห็นเป็นระบบที่มีขั้นตอนแบบแผนชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ในเวลาเดียวกันก็อาจ
ทำให้เกิดความรู้สึกตายตัวจนกลายเป็นยึดถือแบบแผน ตีระบบขึ้นได้ พร้อมกับที่
กลายเป็นเรื่องลึกลับซับซ้อนสำหรับผู้เริ่มศึกษา”

การอธิบายหลักปฏิจจนูปาทตามความหมายแบบที่ 2 นั้น สามารถอธิบายได้ด้วย
องค์ประกอบของปฏิจจนูปาท 12 ประการ ซึ่งจะแสดงให้เห็นอาการของสิ่งทั้งหลายสัมพันธ์เนื่อง
อาศัยเป็นเหตุปัจจัยต่อกันอย่างเป็นกระแส ในภาวะที่เป็นกระแสนี้ ขยายความในแง่ต่าง ๆ ได้คือ

1. สิ่งทั้งหลายมีความสัมพันธ์เนื่องอาศัยเป็นปัจจัยแก่กัน
2. สิ่งทั้งหลายมีอยู่โดยสัมพันธ์

3. สิ่งทั้งหลายมีอยู่ด้วยอาศัยปัจจัย
4. สิ่งทั้งหลายไม่มีความคงที่อยู่อย่างเดิมแม้แต่ขณะเดียว
5. สิ่งทั้งหลายไม่มีอยู่โดยตัวของมันเอง คือไม่มีตัวตนที่แท้จริงของมัน
6. สิ่งทั้งหลายไม่มีมูลการณ์ หรือต้นกำเนิดเดิมสุด

องค์ประกอบของกระบวนการเกิดปฏิจจสมุปบาทนั้นมีทั้งหมด 12 ข้อ คือ อวิชชา สังขาร วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพชาติ และชรามรณะ กระบวนการของปฏิจจสมุปบาท หมุนเวียนเป็นวัฏฏะหรือวงจร ไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีจุดจบ ไม่มีเบื้องต้นเบื้องปลาย ตามแผนภูมิ ดังนี้

ภาพที่ 1 วงจรปฏิจจสมุปบาท (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552, หน้า 106)

ทั้งนี้ สามารถให้คำจำกัดความองค์ประกอบหรือหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. อวิชชา ความไม่รู้แจ้ง คือ ไม่รู้ความจริง หรือไม่รู้อตามความจริง
2. สังขาร ความคิดปรุงแต่ง เจตจำนงและทุกสิ่งที่เกิดได้สะสม
3. วิญญาณ ความรู้ต่อสิ่งที่ถูกรับรู้ คือ การเห็น ได้ยิน รู้เรื่องในใจ ฯลฯ
4. นามรูป นามธรรมหรือรูปธรรม ชีวิตทั้งกายและใจ คือ ดำเนินการก่อรูปเป็นชีวิตที่พร้อมจะปรุงแต่งการกระทำต่าง ๆ ต่อไปอีก
5. สฬายตนะ อาตยะ คือ ช่องทางรับรู้ 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เช่น เมื่อชีวิตต้องการสนองตอบความต้องการ จะกระทำการต่าง ๆ เพื่อติดต่อกับโลกภายนอก
6. ผัสสะ การรับรู้ การประจวบกันของอายตนะ+อารมณ์ (สิ่งที่ถูกรับรู้)+วิญญาณ
7. เวทนา ความเสวยอารมณ์ ความรู้สึกสุข ทุกข์ หรือเฉย ๆ ความรู้สึกที่เรียกว่าเสวยอารมณ์
8. ตัณหา ความทะยานอยาก คือ อยากได้ อยากเป็น อยากไม่เป็น ความทะยานอยาก
9. อุปาทาน ความยึดติดถือมั่น การยึดถือค้างใจ การยึดถือเข้ากับตัว

10. ภาพ ภาวะชีวิตที่เป็นอยู่ สภาพชีวิต ผลรวมกรรมทั้งหมดของบุคคล ผลรวมกรรมทั้งหมดของบุคคล

11. ชาติ ความเกิด ความปรากฏแห่งชั้นทั้งหลายที่ยึดถือเอาเป็นตัวตน เกิด คือ การปฏิสนธิในภพที่สมควรกับกรรม เกิดเป็นชั้น 5 และเมื่อการเกิดมีขึ้นแล้ว ก่อให้เกิดเป็นชราภพ

12. ชราภพ ความแก่-ความตาย คือ ความเสื่อมอินทรีย์-ความสลายแห่งชั้น คำอธิบายข้างต้นนั้น เรียกว่าคำอธิบายตามแบบ เป็นคำอธิบายที่มีในคัมภีร์อรรถกถาต่าง ๆ และนิยมยึดถือกันสืบมา มุ่งแสดงในแง่สังสารวัฏ คือ การเวียนว่ายตายเกิด ข้ามภพข้ามชาติ ให้เห็นความต่อเนื่องของชีวิตในชาติ 3 ชาติ คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต และได้จัดวางคำอธิบายจนดูเป็นระบบ มีแบบแผนแน่นอนตายตัว

นอกจากนี้ ยังมีคำอธิบายในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งแคบกว่าการอธิบายปฏิจลสมุปบาทแบบข้ามภพข้ามชาติ คือ การอธิบายในแบบปัจจุบันขณะ หรือความหมายตามที่เป็นอยู่ทุกขณะในชีวิตประจำวัน เป็นวงจรปฏิจลสมุปบาทในการเกิดและดับของทุกขในปัจจุบันนี้เองซึ่งไม่ต้องไปค้นหาในชาติก่อน หรือรอดูชาติหน้า พุทธทาสภิกขุ (2546, หน้า 43/101) อธิบายปฏิจลสมุปบาทในรูปแบบที่เกิดทุกขณะไว้ดังนี้

“สิ่งที่เรียกว่าปฏิจลสมุปบาทนั้น มันมีอยู่ในคนเราแทบจะตลอดเวลา...ความเกิดขึ้นแห่งปฏิจลสมุปบาทตลอดทั้งสายนี้ มันรวดเร็วขนาดที่เรากำหนดไม่ได้ เช่น พอเราโกรธ เป็นทุกข์ขึ้นมา แวบเดียวเท่านั้นเราก็อโกรธและเป็นทุกข์เสร็จแล้ว เราไม่รู้ว่ในแวบเดียวนั้น มีตั้ง 11 ระยะ ตั้งแต่อวิชชา สังขาร วิญญาณ นามรูป आयตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพ ชาติ ตั้ง 11 ระยะในแวบเดียวเท่านั้น เรากระทบอารมณ์ทางตา เป็นต้น แวบเดียว เป็นความรักหรือความโกรธอะไรเสร็จแล้ว เรียกว่าสายฟ้าแลบ แต่ในสายฟ้าแลบนั้น แบ่งเป็น 11 ตอนได้ มันจึงเป็นปฏิจลสมุปบาท”

การอธิบายปฏิจลสมุปบาทมุ่งให้เข้าใจกฎธรรมดา หรือกระบวนการที่เป็นไปตามธรรมชาติ นั้นเป็นสำคัญ เพื่อให้มองเห็นต้นเหตุและจุดที่จะต้องแก้ไข เมื่อเข้าใจปฏิจลสมุปบาทแล้ว เรียกว่าเป็นสัมมาทิฐิ หรือเห็นถูกต้อง ความเห็นที่ถูกต้องนี้จะเห็นความเห็นกลาง ๆ ไม่เอียงสุดไปทางใดทางหนึ่ง ส่วนรายละเอียดของการแก้ไข หรือวิธีปฏิบัติไม่ใช่เรื่องของปฏิจลสมุปบาทโดยตรง แต่เป็นเรื่องมรรค หรือมัชฌิมาปฏิปทา

2. หลักธรรมเรื่องปฏิจลสมุปบาทในแง่จริยธรรม

ความเข้าใจในปฏิจลสมุปบาทเรียกว่าเป็นสัมมาทิฐิหรือเห็นถูกต้อง ปฏิจลสมุปบาทจึงเป็นหลักที่แสดงความจริงเป็นกลาง ๆ ไม่เอียงสุดไปข้างใดข้างหนึ่ง เกิดประโยชน์ต่อการนำไปดำเนินชีวิต ดังนี้

2.1 มีความเห็นถูกต้องว่ากระบวนการความเป็นไปทั้งหลายย่อมเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นโดยขาดเหตุปัจจัย

2.2 มีวิธีคิดตามหลักปฏิจจสมุปบาท คือ คิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือการรู้จักแก้ไข ปัญหาด้วยการค้นหาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความละเอียดลึกซึ้ง หลักธรรมสำคัญ 4 ประการ คือ ไตรลักษณ์ กรรม อริยสัจ และปฏิจจสมุปบาทที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ข้างต้นผู้วิจัยรวบรวมไว้เฉพาะ เนื้อหาที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยการนำหลักธรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตตามที่ได้กล่าวถึงหลักธรรมต่าง ๆ ในแง่จริยธรรม โดยเน้นการเข้าใจหลักธรรม อย่างถูกต้องและปฏิบัติตามหลักธรรม คือการพึ่งพาตนเองใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา เมื่อบุคคลรู้จัก แก้ไขปัญหาพัฒนาตนเองได้ ก็จะเกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอกหรือสังคมที่ตนอยู่อย่างถูกต้อง ทำให้สังคม เป็นสุข การนำเสนอหลักธรรมโดยการเผยแพร่ผ่านนวนิยายอย่างเข้าใจง่ายมีส่วนทำให้ผู้อ่านนวนิยาย ชิมซับหลักธรรมที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 3 หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลต่อไป

บทที่ 3

หลักการทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล

นวนิยายเหนือธรรมชาติมีเนื้อหาเน้นไปในเรื่องเหนือจริงและพิสูจน์ได้ยากทางวิทยาศาสตร์ ปัจจุบัน การเขียนนวนิยายประเภทนี้นักเขียนจะนำความเชื่อในสังคม เช่น เรื่องของวิญญาณ ภูตผี ปีศาจ ไสยศาสตร์ อิทธิปาฏิหาริย์ และความเชื่อในเรื่องเร้นลับต่าง ๆ มาเป็นวัตถุดิบผสมผสานเข้ากับจินตนาการเพื่อสร้างสรรค์งานที่น่าสนใจ ทำให้นักอ่านเกิดความคิดคล้อยตามและสนุกไปกับเรื่องราว ดังเอกสารประกอบการสอนวิชาภาษาไทย 4 วรรณคดีไทย ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2526) ได้กล่าวถึงลักษณะของนวนิยายเหนือธรรมชาติ โดยสรุปว่า “นักเขียนทุกชาติทุกภาษานิยมที่จะใช้เรื่องเหนือธรรมชาติหรือเรื่องเร้นลับตลอดจนเรื่องราวทางไสยศาสตร์และเวทมนตร์คาถา เข้ามาเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องของนวนิยายเพราะทำให้สามารถสร้างเนื้อเรื่องได้ตื่นเต้นเร้าใจและชวนติดตามมากยิ่งขึ้น” ขณะเดียวกันในการสร้างสรรค์ผลงานนักเขียนย่อมมีวัตถุประสงค์บางประการที่ต้องการบอกแก่นักอ่าน นักเขียนจึงสอดแทรกแนวคิดลงในนวนิยายที่ตนเขียนขึ้นด้วย ทำให้นักอ่านได้รับทั้งความสนุกและสาระข้อคิดควบคู่กันไป เช่นเดียวกับชลนิล นักเขียนนวนิยายประเภทเหนือธรรมชาติอีกคนหนึ่งที่น่าเอาเรื่องราวเร้นลับต่าง ๆ เช่น เรื่องวิญญาณ เทพเจ้า ปีศาจ แม่มด สัตว์ในตำนาน ไสยศาสตร์ รวมถึงวิทยาศาสตร์มาผสมผสานเข้ากับจินตนาการของตนได้อย่างลงตัว นำเสนอความสนุกพร้อมสอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับหลักการทางพระพุทธศาสนาลงในเนื้อหา นวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลจึงมีจุดเด่นที่น่าสนใจซึ่งนอกจากจะให้ความเพลิดเพลิน ยังให้สาระอันเป็นประโยชน์แก่นักอ่านอีกด้วย

เนื้อหาของนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลจำนวน 11 เรื่อง

การวิเคราะห์หลักการทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลนั้น จำเป็นต้องทราบเรื่องราวโดยย่อของนวนิยายแต่ละเรื่องเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ ผู้วิจัยจึงสรุปเนื้อเรื่องของนวนิยายทั้ง 11 เรื่อง มานำเสนอก่อนขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

เรื่องต่างเวลา

นวนิยายเรื่อง ต่างเวลา เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทไซไฟ (Sci Fi หรือ Science fiction) ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2545, หน้า 19) ให้คำอธิบายว่า นวนิยายไซไฟ คือนวนิยายที่ดำเนินเรื่องโดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ในอนาคต เนื้อหาของนวนิยายเรื่องนี้ เป็นเรื่องราวของเอสเปอร์ (Esper) หมายถึง ผู้มีพลังจิตและสามารถใช้พลังจิตหรือพลัง E.S.P (Extra sensory perception) บังคับวัตถุด้วยความคิดหรือจิต ซึ่งเป็นสิ่งที่คนปกติธรรมดาทำไม่ได้ (พลังจิต, 2549) จากองค์กร 2 แห่ง คือ เอสเปอร์จากองค์กรพลังจิตจำนวน 2 คน และเอสเปอร์ฝาแฝดจากองค์กรของรัฐบาลจำนวน 3 คน พวกเขาได้รับมอบหมายให้เดินทางจากอนาคต ค.ศ. 2300 กลับมายังปัจจุบัน ค.ศ. 2015 เพื่อตามหาเกล็ดขจี แร่ธาตุสำคัญชนิดหนึ่งเพื่อนำไปเป็นองค์ประกอบในการสร้างกรีนโซน (Green zone) พื้นที่ปลอดภัยจากมลพิษสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ เนื่องจากโลกอนาคตมีสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจนเหลือพื้นที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัยไม่เพียงพอ

โดยเอสเปอร์คนหนึ่งจากองค์กรพลังจิตได้เดินทางมาก่อนแต่ไม่สามารถนำเกล็ดขี้กลับไปได้จึงส่งข่าวกลับไปบอกหน่วยงานของตน รวมทั้งส่งข่าวอย่างลับ ๆ ไปยังองค์กรของรัฐบาล เนื่องจากไม่ต้องการให้เกล็ดขี้เป็นสมบัติของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง องค์กรพลังจิตส่งเอสเปอร์อีกหนึ่งคนข้ามเวลาไปช่วยเหลือส่วนองค์กรของรัฐบาลได้ส่งเอสเปอร์ฝาแฝดสามคน เป็นชายสองคนและหญิงหนึ่งคนลักลอบติดตามไปด้วยเพื่อแย่งชิงเกล็ดขี้ ทำให้เป้าหมายของวันเวลาที่ต้องการไปถึงเกิดความคลาดเคลื่อนล่าช้าออกไปอีก 20 ปี

ระหว่างที่เอสเปอร์คนแรกรอเอสเปอร์คนอื่น ๆ เดินทางมาถึง เขาได้สะกดจิตให้เด็กผู้หญิงคนหนึ่งในโลกปัจจุบันทำหน้าที่เป็นคนสื่อกลางนำพาเอสเปอร์คนอื่นมาพบเขา หลังจากนั้นเมื่อใกล้ครบ 6 เดือนตามกำหนดของการเดินทางข้ามเวลา หากยังไม่รีบเดินทางกลับร่างกายจะเสื่อมสภาพ เอสเปอร์คนแรกจึงย้ายจิตไปอยู่ในร่างชายคนหนึ่งเนื่องจากหมดเวลาเขาใช้ชีวิตในโลกปัจจุบัน เมื่อย้ายดวงจิตไปอยู่ในร่างใหม่แล้วส่งผลให้ร่างกายของเขาแก่ลงอย่างรวดเร็ว

เมื่อเอสเปอร์อีกสี่คนเดินทางมาถึงยุคปัจจุบัน เอสเปอร์จากองค์กรพลังจิตได้พบกับหญิงสาวในโลกปัจจุบัน เธอช่วยเหลือเขาตามหาเอสเปอร์คนแรกและหนีจากการติดตามของเอสเปอร์ฝาแฝดจากองค์กรรัฐบาลจนทำให้ทั้งคู่เกิดความรักต่อกัน ต่อมาคนทั้งหมดได้พบเอสเปอร์คนที่หนึ่งจึงทราบจุดประสงค์ว่าเขาไม่ต้องการให้เกิดการแย่งชิงเกล็ดขี้ แต่ต้องการให้เอสเปอร์ทั้ง 4 คน ร่วมมือกันเพื่อเข้าไปเก็บตัวอย่างเกล็ดขี้กลับไปโลกอนาคต เมื่อทราบแหล่งที่อยู่ของเกล็ดขี้ เอสเปอร์ 4 คนและหญิงสาวยุคปัจจุบันจึงเดินทางเพื่อเข้าไปเก็บตัวอย่างเกล็ดขี้ แต่ถูกธรรมชาติภายในถ้ำขัดขวาง เอสเปอร์ฝาแฝดสามคนต่อสู้จนเสียชีวิต เหลือเพียงเอสเปอร์จากองค์กรพลังจิตที่รอดชีวิตเพียงคนเดียว เขานำข้อมูลของเกล็ดขี้ไปบอกแก่ปู่ของเขาซึ่งเป็นผู้อำนวยการขององค์กรและขอร้องให้เผยแพร่ข้อมูลของเกล็ดขี้ออกสู่สาธารณชนเพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม จากนั้นเขาจึงได้เดินทางกลับมาหาหญิงคนรักในโลกปัจจุบันอีกครั้ง

นวนิยายเรื่องนี้ชื่อนิยายต้องการนำเสนอแนวคิดหลัก คือแสดงให้เห็นความเป็นไปของโลกและชีวิตที่มีปัจจัยสืบเนื่องให้เกิดผลต่าง ๆ ตามมา ดังเช่นการทำลายสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในปัจจุบันส่งผลให้สภาพแวดล้อมในอนาคตอีก 300 ปีข้างหน้าเสื่อมโทรมลงจนตัวละครจากโลกอนาคตต้องเดินทางข้ามเวลามายังโลกปัจจุบันเพื่อตามหาแร่ธาตุสำคัญที่จะเป็นส่วนประกอบในการสร้างพื้นที่กรีนโฮมเพิ่มเติม

เรื่องม่านมนตรา

นวนิยายเรื่อง ม่านมนตรา เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทลึกลับ (Supernatural novel) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2547, หน้า 645) กล่าวว่านวนิยายประเภทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับภูตผีปิศาจ อภินิหาร และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ เนื้อเรื่องกล่าวถึงการต่อสู้ของเทพองค์หนึ่งและปิศาจตนหนึ่ง ต้นเหตุของเรื่องเกิดจากเทพเข้าไปเจรจาช่วยเหลือหญิงสาวคนหนึ่งที่ถูกลูกน้องของปิศาจบังคับให้แต่งงานด้วย เทพขอให้ปิศาจหยุดใช้อำนาจข่มเหงชาวบ้าน แต่หลังจากที่เทพกลับขึ้นสวรรค์แล้วปิศาจกลับมาทำร้ายชาวบ้านอีก หญิงสาวชาวบ้านจึงสวดอ้อนวอนขอให้เทพลงมาช่วยปราบปิศาจอีกครั้ง ระหว่างต่อสู้หญิงสาวซึ่งหลงรักเทพได้เข้าไปช่วยเหลือเทพ ทำให้ปิศาจได้ชิงหญิงสาวไว้เป็นทาส เทพจึงได้ใช้มนตราหักขังปิศาจไว้ในต้นไทรบ้าง ปิศาจแค้นใจจึงทำหายเทพให้ต่อสู้กับตนอีกครั้งโดยไม่ใช้อำนาจเทพ เทพรีบปากและอธิษฐานจิตมาเกิดในชาติภพ

ใหม่เป็นมนุษย์ โดยมีเทวนารีคนรักของเทพได้อิच्छาจิตตามลงมาเกิดใหม่เป็นน้องสาวบุญธรรมของเขาด้วย

เมื่อเกิดในภพใหม่เป็นมนุษย์ เทพลี้มนคำสัญญาที่เคยให้ไว้ ปิตาจึงส่งวิญญาณหญิงสาวที่ซังไว้มาตามทวงสัญญา กระทั่งเทพธิดาได้จึงต้องการช่วยวิญญาณหญิงสาวและปลดปล่อยปิตาเพื่อสู้กันอีกครั้งตามสัญญา โดยได้รับความช่วยเหลือจากหญิงสาวอีกสองคน คือน้องสาวบุญธรรมที่ระลึกชาติได้ว่าเคยเกิดเป็นเทวนารี และหญิงสาวอีกคนหนึ่งที่ชาติก่อนเคยเป็นดวงวิญญาณถูกกักขังอยู่ด้วยกันกับหญิงสาวชาวบ้าน ระหว่างนั้นเธอได้รับฟังเรื่องราวของเทพจากหญิงสาวชาวบ้านจนเห็นใจเธอจึงสัญญาว่าเมื่อเกิดเป็นมนุษย์จะให้ความช่วยเหลือเทพต่อสู้กับปิตา

สุดท้ายการต่อสู้ครั้งนี้เทพทำให้ปิตาทราบต้นเหตุความทุกข์ของตนที่ทำให้ตนไม่สามารถไปเกิดยังภพภูมิใหม่ได้ คือความทุกข์เนื่องจากการพลัดพรากจากคนรักและทุกข์เนื่องจากความรู้สึกผิดในอดีตที่ตนเผาบ้านเรือนของตระกูล ปิตาสำนึกได้ว่าสิ่งที่ตนเคยทำในอดีตนั้นเป็นอกุศลกรรม และตนกำลังได้รับกรรมวิบากจึงกลับใจยอมรับผลของกรรมที่ตนก่อขึ้น เมื่อการต่อสู้จบลงเทพและเทวนารีลี้มนอดีตชาติที่เคยเป็นเทพและได้กลับมาใช้ชีวิตเหมือนมนุษย์ธรรมดาทั่วไป

นวนิยายเรื่องนี้ชโลนต้องการนำเสนอให้เห็นความทุกข์และทางดับทุกข์ ดังเช่นตัวละครเทพเมื่อเกิดเป็นมนุษย์แล้วประสบกับความทุกข์เพราะหาทางแก้ไขปัญหาไม่ได้ แต่เมื่อหันกลับมาพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยปัญญาสุดท้ายก็สามารถแก้ปัญหาได้ ทั้งยังตัวละครเทพชี้แนะให้ปิตาเห็นปัญหาที่มีและปรับปรุงแก้ไขตัวเอง

เรื่องรอยสาป

นวนิยายเรื่อง รอยสาป เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทลึกลับ (Supernatural novel) กล่าวถึงหญิงสาวผู้มีอาคมสูงผู้หนึ่งซึ่งเคยผิดหวังในความรัก เธอจึงเรียนวิชาให้ตนมีอายุยืนยาวหลายหมื่นปีเพื่อรอคอยชายคนรักกลับมาเกิดอีกครั้ง โดยอาศัยอยู่บนตำหนักบนภูเขาในเมืองแห่งหนึ่งและเป็นที่เคารพยกย่องของชาวเมืองประดุจเป็นเทพเจ้าที่ปกปักรักษาคุ้มครองเมือง

ต่อมาเจ้าหญิงของแห่งเมืองนั้นต้องเลือกคู่ครองหนึ่งคนจากชายหนุ่มสามคนที่เป็นสหายรักของเธอ คือ ลูกชายของอำมาตย์ ลูกชายของพราหมณ์ และลูกชายของแม่ทัพ เจ้าหญิงรักชายทั้งสามคนเท่า ๆ กัน ส่วนชายสามคนก็รักเจ้าหญิงเช่นเดียวกัน พวกเขาต่างยินดีไม่ว่าเจ้าหญิงจะเลือกใครเป็นคู่ครอง ต่อมาเจ้าหญิงเลือกลูกชายของอำมาตย์ตามความเหมาะสม ก่อนเข้าพิธีแต่งงาน ลูกชายของแม่ทัพขอออกเดินทางไปรบ ส่วนลูกชายของพราหมณ์เดินทางขึ้นเขาไปเรียนวิชากับหญิงสาวที่มีเวทมนตร์ ขณะกำลังฝึกวิชาลูกชายของพราหมณ์มีจิตเป็นทุกข์เมื่อนึกถึงวันแต่งงานของเพื่อนรักและเจ้าหญิง หญิงผู้มีเวทมนตร์ทราบความคิดเขาจึงให้เขาขอพรกับเธอได้หนึ่งข้อ เขาจึงขอให้ไม่มีพิธีแต่งงานเกิดขึ้น เธอตอบรับคำขอนั้นแล้วสาปเมืองให้จมอยู่ใต้ทะเลสาบ ชาวเมืองกลายเป็นสัตว์ประหลาด เจ้าหญิงและลูกชายอำมาตย์กลายเป็นหน้าผาอยู่คนละฝั่งของทะเลสาบ คำสาปครั้งนี้มีวิธีแก้ไขคือต้องรวบรวมดวงวิญญาณของชาวเมืองจนครบทุกดวงมารวมไว้ที่ทะเลสาบหรือตามหาคันรักของหญิงมีเวทมนตร์สูงมาพบเธอให้ได้

ลูกชายพราหมณ์เสียใจที่ตนเป็นต้นเหตุให้เกิดเหตุการณ์ครั้งนั้น เขาจึงเรียนวิชาเพื่อให้ตัวเองมีชีวิตยืนยาวรอเวลาถอนคำสาป ส่วนลูกชายนักรบเมื่อเสียชีวิตแล้วเกิดเป็นเทพคอยช่วยแก้คำสาป โดยมีหญิงสาวที่เป็นน้องบุญธรรมของลูกชายนักรบกลับชาติมาเกิดด้วย เธอคนนี้เข้าช่วย

เป็นคนรักของหญิงผู้มีเวทมนตร์ เธอจึงต้องเข้ารับการทดสอบ ผลปรากฏว่าเธอเคยเกิดเป็นอาจารย์ของหญิงผู้มีเวทมนตร์ ต่อมาหญิงสาวที่เคยเกิดเป็นอาจารย์ของหญิงผู้มีเวทมนตร์แสดงให้เห็นว่าความรักอย่างเมตตาไม่หวังครอบครองเป็นอย่างไร เพราะเธอก็รักลูกชายพราหมณ์และลูกชายของนักรบ แต่เธอมีความยินดีไม่รู้สึกริษยา เมื่อทราบว่าเขาทั้งสองรักเจ้าหญิง ทำให้หญิงที่มีเวทมนตร์คิดว่าความรักแบบหวังครอบครองนั้นทำให้ตนเป็นทุกข์และทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนไปด้วย ต่อมาหญิงผู้มีเวทมนตร์จึงยอมถอนคำสาป วิญญาณชาวเมืองถูกปลดปล่อย ส่วนสังขารของเจ้าหญิง ลูกชายของอำมาตย์และลูกชายของพราหมณ์เสื่อมสลายไป

นวนิยายเรื่องนี้แสดงแนวคิดหลักเรื่องกรรมและกรรมวิบาก ดั่งเห็นได้จากเมื่อตัวละครสร้างกรรมด้วยการสาปผู้อื่น ก็ย่อมได้รับกรรมวิบากทันทูทุกข์ทรมานนับหมื่นปี

เรื่องกรงอำพราง

นวนิยายเรื่อง กรงอำพราง เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทไซไฟ (Sci Fi หรือ Science fiction) กล่าวถึงตัวละคร 3 ตัวในโลกปัจจุบัน คือลุง หลานสาวของลุง และชายแปลกหน้า อีกคนหนึ่งที่ยังเอิญพบกันบนขบวนรถไฟ ทั้งสามคนกระทำความผิดต่าง ๆ กันและกำลังหนีความผิดของตน ผู้เป็นหลานสาวมีสัมผัสพิเศษล่วงรู้วาระโลกกำลังจะถูกวางระเบิด พลังของเธอจึงพาตัวเอง ลุง และชายแปลกหน้าเดินทางข้ามเวลาไปโลกอนาคตที่เกาะแห่งหนึ่งซึ่งถูกสร้างเป็นคุก มีเทคโนโลยีทันสมัยและมีหุ่นยนต์เหมือนมนุษย์คอยควบคุมดูแล ผู้เป็นลุงได้ไปถึงคุกแห่งนั้นก่อนหลานสาวและชายแปลกหน้า 20 ปีและรอคอยกระทั่งหลานสาวและชายแปลกหน้าเดินทางมาถึง ระหว่างนั้นลุงได้ประสบกับความทุกข์ภายในคุกนานปีการ เขาจึงต้องการช่วยเหลือนักโทษบางคนที่สำนึกผิดและปรับปรุงตัวได้ให้หลุดพ้นจากคุกแห่งนั้น

เมื่อหลานสาวและชายแปลกหน้าเดินทางมาถึงโดยไม่ทราบว่าที่แห่งนี้เป็นคุก หลานสาวไปอาศัยอยู่กับหัวหน้าผู้คุมนักโทษที่เป็นหุ่นยนต์ ส่วนชายแปลกหน้าไปอาศัยอยู่กับนักโทษหญิงคนหนึ่ง และพบรักกับหญิงสาว

ในคุกแห่งนี้มีนักโทษชายชราที่ต้องการยึดเกาะเอาไว้เป็นฐานที่ตั้งสร้างความยิ่งใหญ่ให้แก่ตนเอง เขาจึงปลุกระดมนักโทษในคุกบางส่วนให้ต่อสู้กับหุ่นยนต์ และต้องการให้ชายแปลกหน้าช่วยเหลือโดยการถอดรายชื่อของตนออกจากรายชื่อนักโทษในระบบคอมพิวเตอร์ เมื่อเกิดการต่อสู้กันขึ้นทำให้คุกเกิดความวุ่นวายและระบบป้องกันภัยเสียหายจนต้านภัยธรรมชาติอย่างสิ้นนามิไม่ได้ หลานสาวที่มีพลังจิตและชายหนุ่มจึงช่วยเหลือไม่ให้คลื่นเข้ามาทำลายเกาะ และได้เดินทางกลับโลกปัจจุบันของตน ส่วนลุงที่ชรามากแล้วจึงเสียชีวิตบนเกาะ เมื่อทั้งสองคนได้กลับมาโลกปัจจุบันพวกเขาได้รับผิดในสิ่งที่เคยทำในอดีตพร้อมทั้งปรับปรุงตัวเองโดยใช้ความผิดพลาดในอดีตมาเป็นบทเรียน

นวนิยายเรื่องนี้แสดงแนวคิดหลักเรื่องกรรมและกรรมวิบาก ดั่งเห็นได้จากเมื่อตัวละครจากยุคปัจจุบันกระทำความผิดแล้วเดินทางข้ามเวลาไปยังอนาคต ตัวละครได้รับกรรมวิบากจากการถูกกักขังภายในคุกแห่งนั้น

เรื่องเพลิงนาคา

นวนิยายเรื่อง เพลิงนาคา เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทลึกลับ (Supernatural novel) กล่าวถึงพญานาคตนหนึ่งมีความแค้นต่อพี่ชาย เนื่องจากตนและพี่ชายเคยนับถือพญานาคอาวุโสตนหนึ่ง ต่อมาพญานาคพี่ชายหันไปปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

และต้องการบำเพ็ญเพียรเพื่อเกิดเป็นมนุษย์และบวชในพระพุทธศาสนา พญานาคน้องชายจึงโกรธแค้นกล่าวหาว่าพี่ชายรังเกียจเผ่าพันธุ์ตนเอง เมื่อพี่ชายได้เกิดเป็นมนุษย์เขาจึงตามไปรบกวนและทำร้ายพี่ชายและทายาท พญานาคพี่ชายซึ่งขณะนั้นเป็นมนุษย์แล้วจึงใช้มนตราจองจำพญานาคน้องชายไว้ กระทั่งเวลาผ่านไปหลายพันปีมนตร์เสื่อมลง พญานาคน้องชายจึงตามล้างแค้นทายาทของพี่ชายอีกครั้ง ซึ่งขณะนั้นทายาทเหลืออยู่เพียงสองคนคือพ่อและลูกชาย เขาม้าพ่อได้สำเร็จ ส่วนลูกชายได้รับความช่วยเหลือจากชายคนหนึ่ง อดีตชาติของชายผู้นี้เคยเป็นผู้ติดตามพญานาคพี่ชายของเขา ส่วนในปัจจุบันชาติเขาเป็นน้องชายคนรักของทายาทพญานาคคนพี่

พญานาคพยายามก่อกวนทั้งทายาทคนสุดท้ายของพี่ชาย และชายที่เป็นอดีตพญานาค ต่อมาเมื่ออดีตนาคได้ต่อสู้กับพญานาคจนถูกกักขังในเมืองนาคอีกครั้ง ครั่งนี้ภิกษุรูปหนึ่งที่เคยเกิดเป็นพญานาคอาวูโสที่พญานาคเคยเคารพศรัทธาเดินทางมายังบาดาลเพื่อเทศนาธรรมแก่พญานาค ทำให้เขาคลายความแค้นลงและสุดท้ายก็สามารถกลับตัวกลับใจได้

นวนิยายเรื่องนี้แสดงแนวคิดหลักเรื่องกรรมและกรรมวิบาก ดังเห็นได้จากเมื่อตัวละครมีความโกรธแค้นจนมุ่งร้ายหมายชีวิตผู้อื่น ตัวละครจึงได้รับกรรมวิบากตามมา

เรื่องเรือนเวลา

นวนิยายเรื่อง เรือนเวลา เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทลึกลับ (Supernatural novel) เป็นเรื่องเกี่ยวกับหนังสือวิเศษจำนวน 7 เล่มที่สามารถใช้อ่านอนาคตได้ ผู้ที่เป็นคนสร้างหนังสือมอบหนังสือให้ลูกศิษย์ของตนคนละ 1 เล่ม ลูกศิษย์คนหนึ่งใช้หนังสือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ตน เขาทราบว่เมื่อนำหนังสือทั้งหมดมารวมกันจะสามารถสร้างเป็น “เรือนเวลา” เพื่อประโยชน์หลายประการ เช่น เดินทางข้ามเวลา ย้อนวัย เป็นต้น เขาจึงต้องการย้อนวัยเป็นหนุ่มอีกครั้งเพื่อหลีกหนีศัตรู หลังจากนั้นจะใช้ชีวิตอย่างสงบพร้อมด้วยสมบัติที่ตนมี

การสร้างเรือนเวลาต้องรวบรวมทายาทเจ้าของหนังสือทั้งหมด 7 คน และหนังสือทั้งหมด 7 เล่ม เมื่อสร้างเรือนเวลาสำเร็จตัวละครที่ต้องการย้อนวัยได้พบดวงจิตของอาจารย์ผู้สร้างหนังสือ และได้พูดคุยจนกระทั่งเข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรม เขาจึงยอมรับผลกรรมที่เกิดขึ้นและไม่คิดฝืนกฎแห่งกรรมอีก

การสร้างเรือนเวลาครั้งนี้ทายาทหนึ่งที่ร่วมสร้างเรือนเวลามีความโลภต้องการอ่านอนาคตให้รอบด้านเพื่อสร้างความร่ำรวยและอำนาจแก่ตนเอง เขาอ่านอนาคตจนมองเห็นภาพสุดท้ายตนเองได้รับกรรมวิบากในนรก เขาจึงหมกมุ่นหาทางแก้ไขไม่ให้ตนเองได้รับกรรมจนเกิดผลทำให้ได้รับบาดเจ็บ และทำให้ตัวละครที่ร่วมสร้างเรือนเวลาอีก 5 ได้รับบาดเจ็บไปด้วย สุดท้ายเขาสำนึกผิดส่วนทายาทที่ร่วมสร้างเรือนเวลาได้กลับไปใช้ชีวิตอย่างสงบสุขตามเดิม

นวนิยายเรื่องนี้แสดงแนวคิดหลักเรื่องกรรมและกรรมวิบาก ดังเห็นได้จากเมื่อตัวละครมีความโลภ ตัวละครจึงได้รับกรรมวิบากตามมา

เรื่องกรงไฟ

นวนิยายเรื่อง กรงไฟ เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทลึกลับ (Supernatural novel) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเศรษฐีคนหนึ่ง เมื่อครั้งที่เธอมีชีวิตได้ทำบาปหลายอย่างเพื่อให้ตนเองมีฐานะร่ำรวย เมื่อเธอเสียชีวิตวิญญาณยังยึดติดกับทรัพย์สมบัติและเป็นห่วงลูกจำนวน 5 คนของเธอ เนื่องจากพวกเขาเริ่มขัดแย้งกันเพราะความโลภต้องการมรดก เธอพยายามสื่อสารกับหลานสาวและ

หลานชายที่สามารถมองเห็นวิญญาณของเธอ เพราะต้องการให้พวกเขาไปเตือนลูกทั้ง 5 คนของเธอ ให้ระวังตัวเมื่อมีภัย ระหว่างที่เธอได้รับทุกข์ ลูกสาวพี่ชายของเธอที่เธอเคยรับอุปการะคอยให้ความช่วยเหลือแก่ส่วนกุศลให้เธอและแนะนำทางปฏิบัติให้แก่ลูก ๆ ของเธอแต่ก็ไม่สามารถฝืนกรรมวิบากได้ เธอได้เห็นกรรมที่เธอเคยก่อไว้เมื่อครั้งที่ยังมีชีวิตและได้เห็นกรรมวิบากที่สะท้อนผ่านชีวิตของลูกที่ทำกรรมมาลักษณะเดียวกับเธอ ลูกชายคนโตและลูกสาวคนโตของเธอเสียชีวิตจากการฆาตกรรม ลูกสาวคนสุดท้องชักนำคนรักเข้ามาทำร้ายพี่น้องเพื่อครอบครองสมบัติเพียงผู้เดียว ทำให้ลูกน้องของลูกชายคนโตที่แค้นแทนเจ้านายไม่ต้องการให้ลูกสาวคนสุดท้ายได้มรดกไปจึงทำลายทรัพย์สินสมบัติของเธอ เธอได้เห็นกรรมและกรรมวิบากที่เกิดกับตนและลูกสุดท้ายจึงยอมรับ ไม่ยึดติดจนได้ไปเกิดยังภพภูมิใหม่

นวนิยายเรื่องนี้แสดงแนวคิดหลักเรื่องกรรมและกรรมวิบาก ดึงเห็นได้จากเมื่อตัวละครมีความโลภ ตัวละครจึงได้รับกรรมวิบากตามมา

เรื่องแก่น้ำค้าง

นวนิยายเรื่อง แก่น้ำค้าง เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทลึกลับ (Supernatural novel) เป็นเรื่องราวของหญิงสาวที่มีสัมผัสพิเศษสามารถมองเห็นวิญญาณ เธอคอยให้ความช่วยเหลือแก่เมตตาทูตที่ส่วนกุศลให้วิญญาณเหล่านั้น และช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ความมีน้ำใจของเธอทำให้มีผู้ชายหลงรักเธอพร้อมกัน 3 คน คนแรกเป็นเพื่อนของเธอที่รู้จักกันมาตั้งแต่เด็ก คนที่สองเป็นนักดนตรีที่ได้พบกันโดยบังเอิญ เธอให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเมื่อเขามีปัญหาเกี่ยวกับคนในครอบครัว ส่วนคนที่สามเป็นลูกชายของเจ้านาย ชายหนุ่มคนนี้เป็นคนที่เธอหลงรัก เมื่อเธอทราบว่าเขามีปัญหาเรื่องน้องสาวบุญธรรมจึงเข้าไปช่วยเหลือ ต่อมาเธอทราบว่าตนเองป่วยเป็นโรคมะเร็งจึงรักษาตัวไปพร้อมกับฝึกตนตามหลักธรรม ใช้การเจริญมรณสติเข้าช่วยให้ตนไม่เกิดความทุกข์ พร้อมกันนั้นก็ช่วยเหลือผู้อื่นไปด้วย โดยมีชายหนุ่มที่เป็นเพื่อนของเธออยู่ดูแลเธอตลอดเวลา

นวนิยายเรื่องนี้แสดงแนวคิดหลักเรื่องไตรลักษณ์ ดึงเห็นได้จากเมื่อตัวละครป่วยเป็นโรคร้ายทำให้ตัวละครเข้าใจถึงความไม่เที่ยงของสังขาร

เรื่องอาคม

นวนิยายเรื่อง อาคม เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทลึกลับ (Supernatural novel) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการตายอย่างปริศนาของนักการเมืองกลุ่มหนึ่ง พี่น้องฝาแฝดชายหญิงคู่หนึ่งจึงต้องค้นหาว่าใครคือฆาตกรและหยุดการกระทำของเขา รวมทั้งช่วยเหลือเหยื่อที่ถูกอาคมทำร้าย เนื่องจากเหยื่อรายต่อไปอาจจะเป็นพ่อของพวกเขาก็ได้ ต่อมาฝาแฝดน้องชายซึ่งเป็นตำรวจทราบว่าฆาตกรคืออดีตคนรักของพี่สาวซึ่งทุกคนเข้าใจว่าเขาเสียชีวิตไปแล้วพร้อมกับครอบครัวของเขาจากเหตุการณ์เครื่องบินถูกวางระเบิด แต่ความจริงเขาได้รับการช่วยเหลือจากผู้ชายคนหนึ่งที่มีอาคมสูง ต่อมาเขาจึงเรียนวิชาอาคมกับชายผู้นั้นเพื่อกลับมาแก้แค้นกลุ่มคนที่เคยใส่ร้ายพ่อของเขาทีละคน จนกระทั่งถึงคนสุดท้ายที่เป็นตัวการใหญ่ ฝาแฝดน้องชายเกลี้ยกล่อมอดีตคนรักของพี่สาวจนกลับใจได้ ภายหลังจากอดีตคนรักของพี่สาวตัดสินใจใช้เวทมนตร์ที่ตนมีคอยช่วยเหลือผู้คนอย่างลับ ๆ โดยที่คนรักของเขาซึ่งเป็นฝาแฝดผู้หญิงยังเข้าใจว่าเขาเสียชีวิตแล้ว

นวนิยายเรื่องนี้แสดงแนวคิดหลักเรื่องกรรมและกรรมวิบาก ดึงเห็นได้จากเมื่อตัวละคร มีความโกรธแค้นจนมุ่งร้ายหมายชีวิตผู้อื่น ตัวละครจึงได้รับกรรมวิบากตามมา

เรื่องระบำเวท

นวนิยายเรื่อง ระบำเวท เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทลึกลับ (Supernatural novel) เป็นเรื่องราวต่อเนื่องจากนวนิยายเรื่อง อาคม มีเนื้อหาเกี่ยวกับคดีลึกลับที่มีผู้ป่วยด้วย โรคระบาดพร้อมกันจำนวนมาก จึงมีคนกลุ่มหนึ่งที่ต้องการสืบหาสาเหตุ ได้แก่ ฝาแฝดชายหญิงที่มีพลังพิเศษ ผู้ชายประกอบอาชีพตำรวจ ผู้หญิงเป็นแพทย์ ฝาแฝดชายสองคนที่มีพลังพิเศษเช่นกัน คนหนึ่งเป็นแพทย์ อีกคนเป็นดวงวิญญาณที่ติดตามให้ความช่วยเหลือฝาแฝดของตน และคนสุดท้าย คืออดีตคนรักของฝาแฝดหญิงที่เป็นแพทย์

ต่อมากลุ่มคนเหล่านี้ทราบว่าผู้ที่ปล่อยไวรัสอาคมคือแม่ของตนหนึ่ง เธอเป็นแม่ของตนสุดท้าย และต้องการทำภารกิจแม่มาให้สำเร็จคือการกำจัดคนชั่วให้หมดไปจากโลก ภารกิจนี้มีเป้าหมาย สองประการคือ ช่วยคนรักตามหาศัตรูซึ่งเป็นคนชั่วที่เข้าข่ายจะถูกไวรัสอาคมของเธอทำร้าย และอีก ประการหนึ่งคือ หากกำจัดคนชั่วได้หมดเธอจะสามารถอยู่ร่วมกับคนรักได้ เนื่องจากก่อนหน้านี้คนรัก ของเธอลักลอบเรียนวิชาแม่มนเพื่อไปแก้แค้นศัตรูจนเป็นเหตุให้เขาได้บาดเจ็บ เธอจึงจำเป็นต้องรับ เขาเป็นลูกศิษย์เพื่อถ่ายทอดวิชารักษาให้ เมื่อเป็นศิษย์และอาจารย์กันแล้วทั้งคู่จึงไม่สามารถ อยู่ร่วมกันได้ตามกฎของแม่มน

กลุ่มคนที่ต้องการยับยั้งการปล่อยไวรัสอาคมของแม่มนพยายามขัดขวางและเตือนสติแม่มน การรวมแรงกันช่วยเหลือคนอื่นทำให้ฝาแฝดหญิงที่เป็นแพทย์และฝาแฝดชายที่เป็นแพทย์รักกัน ต่อมาแม่มนถูกไวรัสอาคมย้อนกลับมาหาตนเอง เธอจึงเริ่มเข้าใจว่าไม่สามารถทำภารกิจกำจัดคนชั่ว ให้หมดไปจากโลกได้ เพราะมนุษย์ทุกคนล้วนเคยสร้างทั้งกรรมดีและกรรมชั่วซึ่งรวมทั้งตัวเธอเองด้วย

ส่วนคนรักของแม่มนนั้นอดีตเคยเป็นเจ้าของเมืองหนึ่งแล้วถูกล้มล้างราชวงศ์ ต่อมาเขาทราบว่าคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นรัชทายาทของราชวงศ์ซึ่งเคยครองเมืองร่วมกันมา แต่ราชวงศ์ของเขา ล้มล้างราชวงศ์นั้นแล้วยึดบัลลังก์มาเป็นของตนผู้เดียว ทายาทคนนั้นจึงคิดแก้แค้นกลับมาทำลายประเทศ เมื่อชายคนรักของแม่มนตามหาศัตรูจนพบและได้ต่อสู้กัน ขณะต่อสู้ชายคนรักของแม่มนคิดว่า ความแค้นทำให้ตนเป็นทุกข์จึงปล่อยวางไม่คิดสู้อีกต่อไป ต่อมาเขาและลูกศิษย์และหญิงคนรักที่เป็น แม่มนเดินทางกลับไปประเทศนั้นเพื่อช่วยเหลือผู้คนที่ยากไร้

นวนิยายเรื่องนี้แสดงแนวคิดหลักเรื่องกรรมและกรรมวิบาก ดึงเห็นได้จากเมื่อตัวละคร มีความโกรธแค้นจนมุ่งร้ายหมายชีวิตผู้อื่น ตัวละครจึงได้รับกรรมวิบากตามมา

เรื่องลายครุฑ

นวนิยายเรื่อง ลายครุฑ เป็นนวนิยายเหนือธรรมชาติประเภทลึกลับ (Supernatural novel) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชายหนุ่มคนหนึ่งซึ่งเป็นเพียงคนธรรมดา เมื่อเกิดเหตุการณ์ประหลาดบน ท้องฟ้าขึ้นทำให้เขารู้สึกว่าตนเองมีพลังพิเศษ ต่อมาจึงรู้ว่าตนเองได้รับมอบหมายให้เป็น ‘นักรบ ลายครุฑ’ ตัวแทนของพญาครุฑเพื่อป้องกันมนุษย์ต่างดาวเดินทางมายังโลกเพื่อหวังกลืนกินโลกเป็น อาหาร

มนุษย์ต่างดาวกระตุ้นให้คนบนโลกสร้างอนุกรรมเพื่อให้เกิดพลังด้านมืดซึ่งจะทำให้ตน เสพรสชาติของโลกได้อย่างมีความสุขยิ่งขึ้น มนุษย์ต่างดาวเรียกตัวเองว่าเป็น ‘คนนอก’ และมีสาวก

ทำตามคำสั่ง มีหัวหน้าเรียกว่า ‘เฮด’ ซึ่งคนรักของนักบวชก็เป็นผู้ช่วยของหัวหน้าเช่นกัน นักบวชก็กระตือรือร้นเตือนสติจนคนรักกลับใจหันมาช่วยเหลือตนขัดขวางแผนของมนุษย์ต่างดาว นอกจากนี้ยังมีนักพรตคนหนึ่งซึ่งได้รับมอบหมายจากพญาครุฑคอยช่วยเหลือเขาเช่นกัน นักพรตกระตือรือร้นให้ ‘เฮด’ หัวหน้าสาวกคนนอกละทิ้งศรัทธาผิด ๆ หันมาช่วยปกป้องโลก เมื่อกระทำสำเร็จทำให้สาวกคนอื่น ๆ หมดศรัทธาต่อมนุษย์ต่างดาวตามไปด้วย สุดท้ายนักบวชก็จึงสามารถขับไล่มนุษย์ต่างดาวออกไปนอกโลกได้สำเร็จ

นวนิยายเรื่องนี้แสดงแนวคิดหลักเรื่องกรรมและกรรมวิบาก ดั่งเห็นได้จากเมื่อตัวละครมนุษย์ต่างดาวรวมถึงสาวกที่เป็นมนุษย์มีความหลง ตัวละครจึงได้รับกรรมวิบากตามมา

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล

ผลการศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล ผู้วิจัยพบว่าชลนิลได้นำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติทุกเรื่อง โดยผู้เขียนได้นำเสนอหลักธรรมสำคัญไว้หลายประการ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลออกเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่

1. ไตรลักษณ์
  - 1.1 ความไม่เที่ยงที่เกิดกับบุคคล
    - 1.1.1 ความไม่เที่ยงของสังขาร
    - 1.1.2 ความไม่เที่ยงของความรู้สึกนึกคิด
  - 1.2 ความไม่เที่ยงที่เกิดกับสิ่งภายนอก
2. กรรม
  - 2.1 อกุศลกรรม
  - 2.2 กุศลกรรม
3. อริยสัจ
  - 3.1 ความทุกข์จากการพลัดพรากจากคนรักและการไม่สมหวังในรัก
  - 3.2 ความทุกข์จากการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา
  - 3.3 ความทุกข์จากความแก่และความตาย
4. ปฏิจจสมุปบาท
  - 4.1 แสดงกระบวนการความเป็นไปของชีวิตมนุษย์
    - 4.1.1 ความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์
    - 4.1.2 สังสารวัฏ
  - 4.2 แสดงวิวัฒนาการของโลกและชีวิต

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ไตรลักษณ์

หลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์เป็นหลักธรรมสำคัญข้อหนึ่งในพระพุทธศาสนา แสดงกฎธรรมชาติที่ว่าด้วยลักษณะทั่วไปของสิ่งทั้งหลายซึ่งเหมือนกันทั้งหมด ได้แก่ อนิจจตา คือ ความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่ยั่งยืน ภาวะที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมและสลายไป ทุกขตา คือ ความเป็นทุกข์ ภาวะที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้นและสลายตัว ภาวะที่กดดัน ผืนและขัดแย้ง อยู่ในตัว และอนัตตตา คือ ความเป็นอนัตตา ความไม่ใช่ตัวตน ความไม่มีตัวตนที่แท้จริงของตนเอง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559, หน้า 60-61) ชลนิลได้นำเสนอหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ไว้ในนวนิยายเหนือธรรมชาติทั้งหมด 11 เรื่อง ได้แก่ ต่างเวลา ม่านมนตรา รอยสาป กรงอำพราง เพลิงนาคา เรือนเวลา กรงไฟ ถ้ำน้ำค้าง อาคม ระเบิดเวท และลายครุฑ

การศึกษาหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล ผู้วิจัยพิจารณานวนิยายแต่ละเรื่องไปตามลำดับในหัวข้อใหญ่คือไตรลักษณ์ เนื่องจากลักษณะทั้งสามของไตรลักษณ์เป็นภาวะเกี่ยวเนื่องอยู่ด้วยกัน เป็นลักษณะคนละด้านของเรื่องเดียวกันและเป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “สิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2554, หน้า 73) คือ 1. สิ่งทั้งหลายเกิดจากปัจจัยปรุงแต่งจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยจึงไม่เที่ยง เรียกว่าอนิจจตา 2. เมื่อปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาสัมพันธ์กันจึงเกิดความขัดแย้ง บีบคั้นจนไม่อาจอยู่ในสภาพเดิมได้จึงต้องแปรเปลี่ยนสลายไปจึงเป็นทุกข์ เรียกว่า ทุกขตา และ 3. เมื่อทุกอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัยดังนี้จึงไม่อาจอยู่ได้ด้วยตัวของตนเอง ไม่อาจเป็นไปตามความปรารถนาของใคร เรียกว่าเป็นอนัตตตา

ทั้งนี้พบว่าหลักธรรมที่ปรากฏเด่นชัดคืออนิจจตาหรือความไม่เที่ยงซึ่งเป็นภาวะเกี่ยวเนื่องอยู่ด้วยกันกับธรรมอีก 2 ประการ ผู้วิจัยจึงได้นำความไม่เที่ยงมาตั้งเป็นประเด็นเริ่มต้น แล้วจึงพิจารณาหลักธรรม 3 ประการไปพร้อมกัน

ชลนิลนำเสนอความไม่เที่ยงที่เกิดกับบุคคล และความไม่เที่ยงที่เกิดกับสิ่งภายนอก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความไม่เที่ยงที่เกิดกับบุคคล

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มองสิ่งทั้งหลายในรูปของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มาประชุมเข้าด้วยกัน เมื่อแยกส่วนประกอบนั้นออกจากกันก็จะไม่พบตัวตนของสิ่งนั้นเหลืออยู่ การแสดงองค์ประกอบต่าง ๆ คือจำแนกเป็นชั้น 5 เรียกว่าเบญจขันธ์ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ องค์ประกอบดังกล่าวแบ่งอย่างกว้าง ๆ ได้เป็น รูป (รูป) และนาม (เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) หรือเรียกว่ารูปธรรมและนามธรรม เมื่อแยกออกดังนี้แล้วพิจารณาก็เห็นว่าชั้นทุกชั้นไม่เที่ยง เมื่อไม่เที่ยงก็เป็นทุกข์ เป็นสภาพบีบคั้นกดดันแก่ผู้เข้าไปยึด เมื่อเป็นทุกข์ก็ไม่ใช้ตัวตน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559, หน้า 19-21) การวิเคราะห์ไตรลักษณ์เกี่ยวกับความไม่เที่ยงที่เกิดกับบุคคล ชลนิลนำเสนอลักษณะความไม่เที่ยงของบุคคลใน 2 ประเด็น คือ ความไม่เที่ยงของสังขาร และความไม่เที่ยงของความรู้สึนึกคิด มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความไม่เที่ยงของสังขาร

ความไม่เที่ยงของสังขาร คือ ความไม่เที่ยงที่เกิดแก่ร่างกายรวมถึงความพฤติกรรมทั้งหมดของร่างกายบุคคล ผลการศึกษาพบว่าชลนิลได้นำเสนอความเสื่อม ได้แก่ ความแก่ ความตาย

และความเสื่อมสูญสลายไปของสังขาร ทั้งความเสื่อมที่เป็นไปตามปกติและความเสื่อมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วของสังขาร เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่มีตัวตนได้อย่างชัดเจน เนื่องจากในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์มักจะมีคั่นเคี้ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่ละน้อยจนอาจไม่ทันสังเกตเห็นความไม่เที่ยงของสังขาร

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง **ต่างเวลา** กล่าวถึงเอสเปอร์กลุ่มหนึ่งเดินทางข้ามเวลาจากอนาคต ค.ศ. 2300 กลับมายัง ค.ศ. 2015 เพื่อตามหาเกล็ดขี้ผึ้งซึ่งเป็นธาตุชนิดหนึ่ง ชลนิลได้แสดงให้เห็น หลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ไว้ในการบรรยายข้อจำกัดของนักเดินทางข้ามเวลา คือ เอสเปอร์มีเวลาอาศัยอยู่ในโลกอดีตเพียง 6 เดือนเท่านั้น หากไม่เดินทางกลับไปยังโลกอนาคตร่างกายจะสูญสลายดังตัวบพ

นักเดินทางข้ามเวลาไม่สามารถอยู่ในโลกอดีตได้นานเกินครึ่งปี เพราะพลังงานที่ควบคุมการคงอยู่ของร่างกายพวกเขา จะไม่สามารถอยู่ได้นานเกินกว่านั้น...ถ้าพวกเขาไม่รีบกลับไปตามเวลาที่กำหนด ร่างกายจะสูญสลาย...เรียกว่าตายก็คงได้

(ต่างเวลา, หน้า 77)

ตัวอย่างนี้ชลนิลกำลังเสนอให้เห็นความเสื่อมของสังขารมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นได้กับทุกคนแม้จะมีพลังวิเศษเพียงใด ดังเช่นตัวละครเอสเปอร์ *ริยะ* แม้ว่าเขาจะมีพลังจิตเหนือมนุษย์ทั่วไปแต่ร่างกายก็ต้องเสื่อมไปตามกาลเวลา รวมถึงการเดินทางข้ามเวลามีเงื่อนไขว่าเอสเปอร์จะสามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันได้เพียง 6 เดือน ถ้าหากใช้พลังงานจิตเกินขอบเขตที่กำหนดหรือทำผิดกฎของการเดินทางข้ามเวลาจะยิ่งทำให้เหลือเวลาน้อยลง และหากไม่เดินทางกลับตามกำหนดร่างกายจะสูญสลาย ความไม่เที่ยงของสังขารนี้เกี่ยวเนื่องอยู่กับทุกขตา เนื่องจากสังขารของตัวละครเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ มาบีบคั้นให้ผันแปรไปและทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ปัจจัยที่ปรากฏในนวนิยาย เช่น เงื่อนไขของการเดินทางข้ามเวลา และความเสื่อมตามธรรมดาของร่างกายมนุษย์ เมื่อร่างกายมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่ใช่ตัวตนและไม่มีใครเจ้าของจึงไม่สามารถบังคับให้คงอยู่หรือเป็นไปตามความต้องการได้

อีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความ ไม่เที่ยงของสังขารมนุษย์ที่เป็นเอสเปอร์ คือ ความไม่เที่ยงที่เกิดกับร่างกายของตัวละคร *ฮาร* ดังตัวบพ

หากนับจากวันที่พบกันตอนมิลินยังเด็กถึงตอนนี้ เวลาผ่านไปสี่สิบปี ฮารในปัจจุบัน น่าจะมีอายุสี่สิบเศษ ไม่น่าเกินห้าสิบปี แต่ผู้ชายตรงหน้ากลับไม่ใช่...เหมือนเป็นคนละคน!

‘เขา’ มีใบหน้าชราเหี่ยวแห้งเป็นริ้ว ผมหงอกขาวทั้งศีรษะ ร่างกายซูบผอมนั่งอยู่บนรถเข็น ทว่าผิวพรรณยังขาวล่อเปล่งปลั่ง คล้ายมีแสงสว่างออกมาจากภายใน หากชายคนนี้เป็นฮาร...ก็เป็นฮารในวัยชราเกือบเก้าสิบปี เกินกว่าจะเชื่อได้จริง

(ต่างเวลา, หน้า 292)

ตัวละคร *ฮาร์* เป็นเอสเปอร์คนแรกที่เดินทางมาถึงโลกปัจจุบัน เมื่อเขาพบเกล็ดซิกซ์แต่ไม่สามารถนำกลับไปยังโลกอนาคตได้ เขาจึงแจ้งข่าวไปยังโลกอนาคตเพื่อให้หน่วยงานส่งคนมานำเกล็ดซิกซ์กลับไป ระหว่างที่รอนั้นเขาได้เปลี่ยนร่างด้วยการย้ายจิตไปอยู่ในร่างที่เพิ่งเสียชีวิตโดยร่างนั้นมี DNA ตรงกัน เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันได้มากกว่า 6 เดือน ร่างที่ฮาร์ย้ายจิตเข้าไปเพิ่งเสียชีวิตซึ่งขณะนั้นมีอายุ 40 ปี เมื่อเวลาผ่านไป 20 ปี ร่างกายที่ควรจะมีลักษณะของคนอายุ 60 ปี กลับมีสังขารเปลี่ยนแปลงรวดเร็วจนเหมือนคนอายุประมาณ 90 ปี การที่ชลนิลเร่งให้เห็นความเสื่อมสังขารของตัวละครเช่นนี้ก็เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นความเปลี่ยนแปลงได้อย่างกระจ่างชัดขึ้น จะเห็นว่าสังขารเดิมของฮาร์รวมถึงร่างที่ฮาร์ย้ายจิตเข้าไปอยู่ก็เป็นเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไปที่ประกอบขึ้นจากชั้น 5 จึงยอมเปลี่ยนแปลงเสื่อมสลายได้ทุกขณะเรียกว่าทุกขลา รวมถึงมีปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องคือ เงื่อนไขของการเดินทางข้ามเวลา การเปลี่ยนร่างใหม่จึงทำให้ร่างกายเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว เมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวตนที่จะบังคับได้

ความไม่เที่ยงของสังขารยังปรากฏในนวนิยายเรื่อง *มานมนตรา* คือ ตอนที่สังขารของตัวละคร *กะพ้อ* เสื่อมลงอย่างรวดเร็ว ดังนี้

สามปี...สามปีเต็ม ๆ ที่หล่อนเพียรพยายาม กว่าที่วิชาเทพจะรับรู้...สวรรค์และโลกอาจไม่ห่างกันนักสำหรับบางคน แต่กับปุถุชนเช่นกะพ้อ กว่าคลื่นเจตจำนงของหล่อนจะประสานถึงผู้อยู่เบื้องบนก็ต้องใช้เวลาเนิ่นนาน...สามปี...มันไม่ต่างจากสามร้อยปี เวลาگذกร่อนหญิงสาวคนหนึ่งจนคล้ายคนชราไปเสียแล้ว

(มานมนตรา, หน้า 252)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสังขารของตัวละคร *กะพ้อ* เกิดจากการที่เธอและชาวบ้านถูกปีศาจตนหนึ่งและสมุนของปีศาจทำร้าย เธอจึงสวดอ้อนวอนขอให้วิชาเทพลงมาปราบปีศาจเพื่อช่วยเหลือตนและชาวบ้าน แต่เนื่องจากเวลาบนโลกมนุษย์และสวรรค์ไม่เท่ากัน ดังนั้นหลังจากกะพ้อเริ่มสวดอ้อนวอนจนเวลาผ่านไปสามปีของโลกมนุษย์วิชาเทพจึงได้ยินเสียงสวดของกะพ้อ เวลาสามปีทำให้ร่างกายของกะพ้อเปลี่ยนแปลงทรุดโทรมอย่างรวดเร็วเพราะความทุกข์ใจ ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของเธอนี้แสดงให้เห็นความไม่เที่ยง ตัวอย่างนี้ชลนิลได้นำเสนอโดยเร่งให้เห็นความเสื่อมของสังขารตัวละครอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากจะทำให้มองเห็นความไม่เที่ยงได้ชัดเจนขึ้น นอกจากความไม่เที่ยงแล้วยังแสดงให้เห็น ทุกขลา เพราะปัจจัยปรุงแต่งเปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยดังกล่าวมีหลายประการ คือความเสื่อมตามธรรมดาของสังขารมนุษย์เมื่อเวลาผ่านไป และในเนื้อหามีปัจจัยที่เร่งให้ร่างกายเสื่อมลงรวดเร็วคือความทุกข์ใจของตัวละคร เมื่อร่างกายมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็น อนัตตา ไม่ใช่ตัวตนที่บังคับได้

ตัวอย่างในนวนิยายเรื่อง *รอยสัป* ที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสังขาร คือ ตอนที่ร่างกายตัวละคร *เจ้าหญิงรสาวดี* *นาคิน* และ *สตา* เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและสูญสลายไป ดังนี้

...เมื่อนางถอนคำสาปทั้งหมด สตาก็ไม่อาจเป็นอมตะ เขา นาคิน และเจ้าหญิงรสาวดีต่างแก่ลงพร้อม ๆ กัน และใกล้เสียชีวิตพร้อมกัน

สุดท้าย กระทั่งซากศพก็เหลือเพียงผงคลีกองไว้ข้างโศกหิน เวทมนตร์ อาคม
คำสาปทั้งหลายต่างสูญสลาย ทิ้งไว้เพียงร่องรอยอดีตที่รอเพียงสายลมกาลเวลาจะพัดพา
มันไป

(รอยสาป, หน้า 328-329)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสังขารของตัวละคร เนื้อหาตอนนี้กล่าวถึงตัวละคร นาง ยอมถอนคำสาปที่เคยสาปเจ้าหญิงรสวดีและนาคินให้กลายเป็นหน้าผา และคำสาปจากมนตราที่สอนให้สตาบูเพื่อรักษาร่างกายให้คงสภาพเดิมหลายพันปี เมื่อเวทมนตร์สิ้นสุดร่างกายของตัวละครทั้งสามจึงเสื่อมสลาย ชลนิลยังกำหนดให้สังขารของตัวละครเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือ จากร่างกายที่เป็นหนุ่มเป็นสาว หลังจากถอนคำสาปผิวหนังของตัวละครเริ่มเหี่ยวแห้งแล้วสลายกลายเป็นผุ่นผางภายในเวลาไม่นาน เพื่อให้เห็นความไม่เที่ยงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นทุกขตา จากตัวบทข้างต้นแสดงให้เห็นสังขารของตัวละครกำลังเสื่อมสลายเพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยอย่างหนึ่งคือการสิ้นอายุขัยและการพ้นจากคำสาป เมื่อร่างกายมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยเช่นนี้จึงไม่มีตัวตน ไม่อาจบังคับได้ เรียกว่า อนัตตตา

ความไม่เที่ยงของสภาพสังขารตัวละครยังปรากฏในนวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** ตอนที่ตัวละคร **เฒ่าเจ** รู้สึกว่าร่างกายของตนแก่ลงจนเห็นชัด ดังนี้

สมองที่เคยปราดเปรื่องกลับแล่นช้าอืดอาด ไม่ว่องไวรวดเร็วอย่างเคย มองดู
สภาพตัวเองยังไม่รู้บาดเจ็บเพราะอะไร ในหัวกลวงเปล่าเหมือนอึดอากาศ พยายาม
ขยับตัวลุกแต่แขนขาเรียวแรงแทบไม่ทำตาม

...ชราแล้ว...ความคิดนี้ผุดขึ้นในสมอง...ความแก่ที่ปรากฏทำให้จิตใจท้ออย่างไม่
เคยเป็นมาก่อน

(กรงอำพราง, หน้า 400)

ตัวละคร **เฒ่าเจ** เป็นผู้ต้องหาคดีทางการเมืองและถูกคุมขังไว้บนเกาะ ภายหลังเขาต้องการยึดเกาะมาเป็นของตนเพื่อสร้างเป็นฐานอำนาจ เขาจึงวางแผนต่อสู้กับผู้คุมนักโทษจนตนเองบาดเจ็บ เมื่อฟื้นขึ้นมาเฒ่าเจเริ่มรู้สึกว่าร่างกายของตนชรา สังขารเสื่อมถอย ความคิดไม่ปราดเปรื่องว่องไวเหมือนเคย และอวัยวะในร่างกาย เช่น แขนขามีเรียวแรงเช่นเดิม นอกจากนี้แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงแล้วยังแสดงให้เห็นทุกขตา ซึ่งเกิดจากเหตุปัจจัยที่มาบีบคั้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลง คือ ความชรา เมื่ออายุมากขึ้นร่างกายก็ย่อมเสื่อมถอยลงตามเวลา นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นอนัตตตาดังจะเห็นได้ว่าเฒ่าเจไม่สามารถควบคุมให้ร่างกายเป็นไปตามความต้องการของตนได้เนื่องจากร่างกายนั้นเป็นเพียงองค์ประกอบต่าง ๆ มาประชุมเข้าด้วยกันจึงไม่อาจมีตัวตนให้ยึดเป็นเจ้าของหรือบังคับสั่งการได้ ดังตัวบทว่า **“พยายามขยับตัวลุกแต่แขนขาเรียวแรงแทบไม่ทำตาม”**

ในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** แสดงความไม่เที่ยงของสังขารของตัวละคร **เจ้าปู่** ดังนี้

“เจ้าปู่เกิดก่อนพวกเรานานมาก ไม่มีใครคาดเดาอายุท่านได้พอ ๆ กับ
ท่านพญากาฬนาคที่ตื่นเมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ฤทธิ์ของเจ้าปู่ก็ไม่ด้อยกว่า

พญานันโทปนนทนาคราชที่หาญสู้กับพระโมคคัลลานะบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยเหตุนี้ เจ้าปู่จึงเป็นที่เคารพยำเกรงในเหล่านาคทั่วไป คำสั่งสอนของท่านไม่ใช่สิ่งเลวร้าย ในคัมภีร์ นาคราชบัณฑิตกสิกรรมวิชาและแนวความคิดดี ๆ มากมาย ไม่นับมนตราที่เชื่อว่านาคคนใด ผีก็ฝนสำเร็จ จะมีความสามารถยิ่งใหญ่เทียมเทพเจ้า เป็นนาคราชเหนือนาคราชทั้งปวงเช่น เจ้าปู่”

“แต่เจ้าปู่ก็ต้องละสังขาร ขณะที่พญากาฬนาครายกนอนหลับคอยพระพุทธรูปเจ้าองค์ต่อไป อิทธิฤทธิ์ยิ่งใหญ่เช่นพญานันโทปนนท ก็ยังพ่ายแพ้ต่อสาวกเบื้องซ้ายของ พระพุทธรูปเจ้า” ริวออกปากแสดงความเห็น

(เพลิงนาคา, หน้า 259)

ตัวอย่างข้างต้นตัวละคร ริว และ ชัยยะนาคา กำลังสนทนาถึง เจ้าปู่ พญานาคผู้ปกครอง เมืองนาคและเหล่าพญานาคจำนวนมาก สิ่งนาคราชรวมถึงพญานาคทั้งหลายให้ความเคารพ ยกย่องว่าเป็นพญานาคผู้ยิ่งใหญ่ มีฤทธิ์มาก และมีชีวิตยืนนานจนไม่สามารถคาดเดาอายุได้ แม้อย่างนั้นเจ้าปู่ก็ต้องตกอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ คือ ต้องละสังขารเช่นเดียวกับสรรพสัตว์ทั้งหลาย ข้อความดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสังขาร คือ มีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป นอกจากนี้เนื้อหายังแสดงให้เห็นทุกขตา ความเสื่อมของสังขารเพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยอย่างหนึ่งคือความเสื่อมตามธรรมดาของสังขารเมื่อเวลาผ่านไป เมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้ก็ย่อมมีตัวตนแท้จริงไม่ได้ เรียกว่าเป็นอนัตตตา

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นไตรลักษณ์ คือตอนที่ตัวละคร น้ำฝน คนรักของ ริว เสียชีวิตจากโรคหัวใจ ขณะฉาบปูนกิจร้างของน้ำฝน ริวพิจารณาเห็นความไม่เที่ยง ดังนี้

น้ำฝนที่เขารักกำลังมอดไหม้เป็นเถ้าถ่าน เนื้อหนัง กระดูกถูกพระเพลิงไหม้ซัดไม่ปราณี...นี้ใช้ไหมร่างหญิงในดวงใจ อีกไม่กี่ชั่วโมงก็จะกลายเป็นผงคลี ล่องลอยปะปนกับ ผุ่นทราย ไม่มีอะไรเหลือให้สัมผัสได้

(เพลิงนาคา, หน้า 343)

ข้อความข้างต้นตัวละคร ริว เห็นความไม่เที่ยงของสังขารของหญิงสาวคนรักขณะที่กำลัง ฉาบปูนกิจร้างของเธอ ริวพิจารณาสังขารของคนรักที่เคยงดงามแล้วค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปเป็นเถ้าถ่าน การที่สังขารไม่เที่ยงเช่นนี้เพราะปัจจัยปรุงแต่งให้มีสภาพเช่นนั้นเปลี่ยนแปลงไป เรียกว่าทุกขตา ปัจจัยอย่างหนึ่งที่ปรากฏในเรื่อง คือ การหมดลมหายใจและกำลังถูกเผาไหม้ด้วยไฟ สังขารจึงไม่อาจคงทนอยู่เป็นรูปเดิมได้ เมื่อร่างกายมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่ใช่ตัวตน จึงไม่อาจฝืนให้คงอยู่ได้ ก่อให้เกิดความทุกข์แก่ตัวละคร ริว ที่ขณะนั้นเข้าไปยึดถือด้วย ตัณหาอุปาทาน

ความไม่เที่ยงของสภาพสังขารตัวละครยังปรากฏในนวนิยายเรื่อง เรือนเวลา เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงคือ ขณะกำลังสร้างเรือนเวลา ตัวละคร ธาณี เห็นความเปลี่ยนแปลงของชีวิตตนเอง ดังนี้

**‘เวลา’ กาลเวลาพัดพาให้สภาพสังขารเสื่อมโทรม มีสมบัติมหาศาลก็ไม่อาจ
ฉุดรั้งได้...นายธานียู่ใต้กฎธรรมชาติ...อย่างไรเสียก็ต้องแก่ชรา...และมรณะ...**

**ภาพอนาคตไล่เรียงเป็นขั้น ๆ เขามั่งคั่ง มั่นคง ยิ่งใหญ่ มีอำนาจไม่มีใครกล้าต่อกร
...แต่เขายังต้องแก่...แก่ชราลงเรื่อย ๆ เจ็บป่วย...เช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป หมอเก่งที่สุด
ในโลกก็ไม่อาจรักษา...เงินทองมากมายไม่อาจฉุดรั้งชีวิต...อำนาจล้นฟ้าก็ต้องพ่ายแพ้
ต่อมัจจุราษ...ความตายไม่มีทางแก้ไขเปลี่ยนแปลง**

(เรือนเวลา, หน้า 311)

ข้อความดังกล่าวแสดงความไม่เที่ยงของสังขารของ ธานี เขาเป็นอีกหนึ่งตัวละครที่สามารถ
อ่านอนาคตจากหนังสือได้และได้เข้าร่วมสร้างเรือนเวลา ธานีจึงคิดใช้โอกาสนั้นอ่านอนาคตอย่าง
ถ้วนถี่ทุกด้านเพื่อวางแผนสร้างอำนาจให้แก่ตนเอง เขาได้เห็นอนาคตของตนเองว่าแม้จะมีอำนาจ
เหนือคนอื่นแต่ท้ายที่สุดก็ต้องแก่และตายเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป ดังข้อความว่า “กาลเวลาพัดพาให้
สภาพสังขารเสื่อมโทรม มีสมบัติมหาศาลก็ไม่อาจฉุดรั้งได้...นายธานียู่ใต้กฎธรรมชาติ...อย่างไรเสีย
ก็ต้องแก่ชรา...และมรณะ...” ความเสื่อมของสังขาร และดับไปของสังขารนี้แสดงให้เห็นความไม่เที่ยง
แม้ว่าธานีจะสามารถอ่านอนาคตจนชีวิตเจริญรุ่งเรืองและอยู่เหนือผู้อื่นได้แต่ก็หนีไม่พ้นความเสื่อม
และดับของสังขาร เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงไปเรียกว่าทุกขตา ปัจจัยใน
เนื้อหาคือเวลาที่ผ่านไปจนเกิดความขัดแย้งบีบคั้นภายในร่างกายทำให้สภาพสังขารเสื่อมลงตาม
ธรรมดา เมื่อร่างกายมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่มีตัวตนและ
ไม่มีใครเจ้าของจึงไม่อาจบังคับฝืนให้คงอยู่ได้ ยิ่งยึดถือไว้อย่างทำให้เกิดความทุกข์ ดังเช่นธานีพยายาม
อ่านอนาคตซ้ำ ๆ เพื่อพยายามหาทางให้ตนเองพบแต่ความสุขแต่กลับยิ่งเผชิญกับความทุกข์
อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสังขาร คือตอนที่เรือนเวลาพังทลาย
ร่างกายของผู้ร่วมสร้างเรือนเวลาทั้งหมดจึงเปลี่ยนแปลงเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว ดังนี้

**ร่างของนายธานียับเยินแหงววิน ผมหงอกขาว นอนตาเหลือกค้ำไร่ลมหายใจ...
ทัทสุระกับซาลีและคัต ทั้งสามกอดกันกลม ร่างแข็งเกร็งค้ำราวรูปปั้น แต่เป็นรูปปั้นที่ชรา
ลงรวดเร็ว จนไม่ต่างจากขอนไม้ผุสามท่อนทอดนอนนิ่งกึ่งกลางตำแหน่งเสาเอก
เรือนเวลา...พูดกับหมอนั่งฟังแทนหนังสือคนละด้าน นัยน์ตาส่งถึงกัน เพียงแต่เป็น
นัยน์ตาแข็งทื่อ นิ่งไม่ผิดกับก้อนหินชาดำน**
**ทุกคนไม่มีชีวิต หน้าซำซากสังขารทรุดโทรมผุพังเหมือนศพอาบน้ำยานับร้อย ๆ
ปี...พลังระเบิดแห่งกาลเวลาเร่งชั่วโมงยามบริเวณนี้ให้ผ่านไปรวดเร็วกว่าที่อื่น
จนกลายเป็นสภาพอย่างที่เห็น**

(เรือนเวลา, หน้า 319-320)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ รวมถึงสังขารของตัวละคร
เนื้อหาตอนนี้กล่าวถึงเหตุการณ์ระหว่างที่กำลังสร้างเรือนเวลาตัวละคร ทวด ได้เข้าไปอยู่ในมิติพิเศษ
และได้สนทนากับตัวละคร ครูเฒ่า ซึ่งเป็นผู้สร้างหนังสือขึ้นมา ครูเฒ่าตักเตือนทวดให้พิจารณาจนเห็น
ความไม่เที่ยงของสังขาร เพราะแม้ว่าเขาจะฝืนใช้พลังพิเศษจากเรือนเวลาทำให้ตนกลับไปมีร่างกาย
เป็นหนุ่มอีกครั้ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปเขาก็ต้องแก่และตายเช่นเดียวกับมนุษย์คนอื่น ไม่อาจควบคุม

ให้เป็นไปตามความต้องการได้ตลอดไป ยิ่งเมื่อเขาเห็นเรือนเวลาพังทลายจนทำให้ผู้ที่ร่วมสร้างเรือนเวลาจำนวน 6 คน คือ ฮานี หมอก พุด ทัดสุระ ชาลี และ คัต ได้รับผลกระทบจนบาดเจ็บและสังขารเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกลายเป็นคนชรา ทำให้ทวดเข้าใจความไม่เที่ยงมากยิ่งขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงของสังขารย่อมเกี่ยวเนื่องอยู่กับทุกขตา สิ่งทั้งปวงเกิดจากปัจจัยปรุงแต่ง เมื่อปัจจัยมีการเปลี่ยนแปลงไป ร่างกายของทวดและทายาทอีก 6 คนย่อมเสื่อมไป เหตุปัจจัยนั้นประกอบด้วยหลายประการ ปัจจัยอย่างหนึ่งจากตัวอย่างข้างต้นคือการพังทลายของเรือนเวลา เมื่อสิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่มีตัวตนและไม่มีใครเป็นเจ้าของที่จะบังคับฝืนให้คงอยู่ได้ ดังเช่นทวดที่คิดได้ว่าแม้ตัวเองจะสามารถกลับมาเป็นหนุ่มได้ระยะเวลาหนึ่ง แต่ท้ายที่สุดก็ต้องแก่และตายเช่นมนุษย์ทั่วไป ไม่อาจบังคับหรือฝืนให้ร่างกายคงความเป็นหนุ่มได้ตลอดไป

ในนวนิยายเรื่อง **กรงไฟ** ชลนิลได้นำเสนอหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ไว้เด่นชัด ซึ่งได้นำเสนอไว้ขณะดำเนินเรื่องราวของตัวละครละครสำคัญคือ **คุณนายพวงทอง** ในอดีตเธอเคยยากจน ภายหลังได้สร้างตัวจนมีฐานะร่ำรวย แต่เธอใช้วิธีการที่ผิดในการแสวงหาทรัพย์สมบัติมาเป็นของตนเอง นับตั้งแต่มุ่งมั่นเป็นภรรยาของเศรษฐีคนหนึ่งและวางแผนฆ่าสามีเพื่อให้ได้ทรัพย์สินบางส่วนมาเป็นกรรมสิทธิ์ของตน นอกจากนั้นเธอยังวางแผนข่มขู่และฆ่าคนอื่นอีกหลายคนที่เข้ามาขัดขวางผลประโยชน์ของเธอ เธอเห็นความไม่เที่ยงเมื่อเธอชรา เจ็บป่วย และกำลังจะเสียชีวิต สภาพร่างกายค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป ดังตัวบทต่อไปนี้

คุณนายพวงทองไม่รู้ลึกลับว่าหมอทั้งหลายกำลังทำอะไรกับตนเอง ร่างกายผ่ายผอม ผิวหนังเหี่ยวย่นเหมือนขนไม้ผุถูกยกไปยกมา ออกซิเจนปิดคลุมจมูกปากอาจช่วยให้หายใจโล่ง แต่ไม่ได้ทำให้มีเรี่ยวแรงกระดิกกระเดี้ยตัว ยามนี้ มีแค่หูที่รับเสียงได้ชัดเจน กว่าปกติ สองตาพร่าเลือน ร่างกายคล้ายเป็นอัมพาต

(กรงไฟ, หน้า 7)

ถึงจุดนี้แล้ว...จุดที่คุณนายพวงทองต้องการมาทั้งชีวิต แต่ทำไมช่วงเวลาแห่งการเสพสุขถึงสั้นนัก ยังไม่ทันได้อิ่มเอมกับมันสักเท่าไรโรคร้ายไข้เจ็บก็มาเบียดเบียน รุมเร้า ต้องเข้าออกโรงพยาบาลเป็นว่าเล่น นั่งรถเข็นไม่ต่างจากคนพิการ หน้าซำ มัจจุราชก็มายืนรอเวลาพรากเอาชีวิต สมบัติประดามีต้องวางทิ้งจนสิ้น กระทั่งลมหายใจยังต้องคืนแก่โลก

...ไม่เอา...ฉันไม่อยากตาย...

คุณนายพวงทองรำร้ออยู่ในใจ ภาพชีวิตพร่าเลือน เปลือกตาล้าแรงหนักอึ้งยากฝืน มีเพียงหูได้ยินเสียงรอบข้างซัดกริบ หมอกำลังสั่งงานพยาบาลด้วยคำพูดที่ฟังไม่เข้าใจ เสียงฝีเท้าตังกุกกัก เสียงเครื่องมือแพทย์ดังกรึก...กรึก...

(กรงไฟ, หน้า 11)

คุณนายพวงทองอ่อนลำ เรี่ยวแรงหายใจถดถอยเต็มที่ ผืนดินคันเท่าไรก็ได้
 ประโยชน์ ร่างกายอยู่เหนือการควบคุม ไม่อาจสั่งการ ไม่ผิดกับท่อนไม้ผู้ที่ต้องฟังลงดิน
 หมดกำลังจูดรั้ง

(กรงไฟ, หน้า 15)

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาที่ตัวละคร คุณนายพวงทอง กำลังจะเสียชีวิต เริ่มตั้งแต่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยง ผ่านการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ดังข้อความว่า “ร่างกายผ่ายผอม ผิวหนังเหี่ยวย่นเหมือนขอนไม้ผุถูกยกไปยกมา” และ “โรคภัยไข้เจ็บก็มา เบียดเบียนรุมเร้า...นั่งรถเข็นไม่ต่างจากคนพิการ” ร่างกายของเธอจากที่เคยสมบูรณ์เต่งตึงเปลี่ยนเป็นเหี่ยวย่น จากที่เคยแข็งแรงก็กลับกลายเป็นไม่มีเรี่ยวแรง และจากที่เคยเดินได้เป็นปกติก็กลับทำไม่ได้ เช่นเคย จะเห็นได้ว่าสังขารของตัวละครไม่เที่ยงเมื่อปัจจัยที่ปรุงแต่งเปลี่ยนแปลงไป เรียกว่าทุกขตา คือร่างกายถูกบีบคั้นให้เปลี่ยนแปลงและเสื่อมตามกาลเวลา ดังข้อความว่า “แต่ไม่ได้ทำให้มีเรี่ยวแรง กระตือกระเดียดตัว ยามนี้ มีแค่หูที่รับเสียงได้ชัดเจนกว่าปกติ สองตาพร่าเลือน ร่างกายคล้ายเป็น อัมพาต”

นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นอนัตตา ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องอยู่ด้วยอยู่กับอนิจจตาและทุกขตา เมื่อมีปัจจัยต่าง ๆ มาบีบคั้น ทำให้ร่างกายไม่สามารถที่จะบังคับขัดขืนหรือฝืนให้เป็นไปตาม ความต้องการได้แสดงถึงความไม่มีตัวตน ดังตัวบทว่า ออกซิเจนปิดคลุมจุมปากอาจช่วยให้หายใจโล่ง แต่ไม่ได้ทำให้มีเรี่ยวแรงกระตือกระเดียดตัว และ ภาพชีวิตพร่าเลือน เปลือกตาล้ำแรงหนักอึ้งยากฝืน

นอกจากไตรลักษณ์ที่แสดงผ่านช่วงเวลาที่คุณนายพวงทองกำลังจะเสียชีวิต หลังจากเธอ เสียชีวิตไปแล้ว กิเลสที่ยึดติดกับสมบัติของตนทำให้วิญญาณยังคงวนเวียนอยู่ใกล้ ๆ ทรัพย์สมบัติและ ลูกของตน ดังตัวบทที่แสดงให้เห็นสภาพชีวิตของคุณนายพวงทอง ดังนี้

คุณนายพวงทองหม่นซึมไปวัน ๆ ดวงจิตครุ่นคิดเหนียวเนาแต่อดีตตน สมบัติของตน
 โดยไม่รู้ว่า ตัวตนเก่าดับไปแล้ว นี่คือสภาพใหม่ ชีวิตใหม่ ที่ไม่อาจทำอะไรได้ด้วยตัวเอง
 ทั้งไม่อาจสั่งการใครได้เหมือนเคย ชีวิตเหมือนอยู่ในกรงขังที่มองไม่เห็น

(กรงไฟ, หน้า 29)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสังขาร คือหลังจากตัวละคร คุณนายพวงทอง เสียชีวิตแล้ววิญญาณของเธอยังยึดติดอยู่กับอดีตที่เคยร่ำรวย แต่ทว่าสภาพชีวิตในอดีตได้ผ่านพ้นไปแล้ว แสดงถึงความไม่เที่ยง ดังข้อความที่ว่า “ตัวตนเก่าดับไปแล้ว” นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นทุกขตา ความเปลี่ยนแปลงสภาพของตัวละครเกิดจากปัจจัยมาบีบคั้นให้ผันแปรไปและทนอยู่ในสภาพเดิม ไม่ได้ ปัจจัยดังกล่าวคือ การเปลี่ยนภพชาติทำให้คุณนายพวงทองไม่มีสังขารเช่นมนุษย์อีกต่อไป เมื่อสภาพสังขารเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่ใช่ตัวตน เมื่อไม่มีสิ่งใด เป็นตัวตนแท้จริง จึงไม่อาจบังคับสั่งการให้ไปเป็นไปตามความต้องการของตนได้ ดังเช่นวิญญาณของคุณนายพวงทองที่ต้องการติดต่อกับตัวละคร เซน และ รุ่งรดี หลานของเธอเพื่อให้ไปเตือนลูกทุกคน ของเธอว่ากำลังมีอันตราย ทว่าเธอกลับติดต่อกับทั้งสองคนได้เป็นบางครั้งบางคราว ไม่อาจสั่งการให้ วิญญาณของตนปรากฏตัวให้ทั้งสองคนเห็นได้ตามที่ต้องการได้ทุกครั้ง ไม่สามารถบังคับให้เป็นไป

ตามต้องการได้เพราะความไม่มีตัวตน ดังข้อความว่า *สภาพใหม่ ชีวิตใหม่ ที่ไม่อาจทำอะไรได้ด้วยตัวเอง ทั้งไม่อาจสั่งการใครได้เหมือนเคย*

ในนวนิยายเรื่อง *แก่น้ำค้าง* มีเนื้อหาส่วนที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสังขารมนุษย์ ดังที่ตัวละครพูดคุยเกี่ยวกับความตาย ความว่า

“ความตาย...เป็นเรื่องที่น่ากลัวไม่ได้ ขอร้องยังงี้ก็ไม่ยอมจริง ๆ นะ” เลียบเมืองพูดจากประสบการณ์ตรงที่เพิ่งสูญเสียมารดาเช่นกัน

“คะ...” ลานน้ำค้างนึกได้ว่าเขาก็มีประสบการณ์ตรงนี้เช่นกัน *“ไม่รู้จะพูดต่ออย่างไรดี (แก่น้ำค้าง, หน้า 387)”*

เหตุการณ์ข้างต้นตัวละคร *เลียบเมือง* มองเห็นและรู้เท่าทันความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ดังเช่นที่ *เลียบเมือง* เห็นว่าความตายเป็นเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยง หรือเข้าไปบังคับควบคุมได้ เนื้อหาดังกล่าวยังแสดงให้เห็นทุกขตา ความตายของตัวละครเกิดจากปัจจัยมาบีบคั้นให้ผันแปรไปและทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ปัจจัยดังกล่าวมีหลายประการ เหตุประการหนึ่งจากตัวอย่างข้างต้นคืออุบัติเหตุทำให้ตัวละครเสียชีวิต เมื่อสังขารของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย เช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่ใช่ตัวตนจึงไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามความต้องการได้

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นไตรลักษณ์ คือหลังจากตัวละคร *ลานน้ำค้าง* เข้ารับการรักษาโรคมะเร็ง ทำให้เธอเข้าใจความเป็นไปของสังขาร ดังนี้

“ไม่หายก็ไม่หายสิ...เจ้าเชื้อมะเร็งไม่ได้เป็นลูกน้องของลานสักหน่อย ก็เลยโล้มันไม่ได้ สั่งมันไม่ได้” หญิงสาวยิ้มใสแถมยังยกคำของคุณย่ามาล้อขึ้นมาสอนอีก

“ครรวก่อนไปหาคุณย่า...ท่านยังบอกเลยว่ากายนี้ไม่ใช่เรา ใจนี้ก็ไม่ใช่เรา เพราะมันไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และบังคับควบคุมให้เป็นอย่างต้องการไม่ได้...ตอนนี้อย่างไรและเจ้าเชื้อมะเร็งมันก็เลยช่วยยืนยันคำสอนของคุณย่าไปว่ามันไม่ใช่ตัวตนของเรา...ไม่มีเราอยู่ในที่ไหนเลย!”

(แก่น้ำค้าง, หน้า 489-490)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสังขารของตัวละคร *ลานน้ำค้าง* เมื่อเธอทราบผลการรักษาว่ายังมีเชื้อมะเร็งอยู่ในร่างกาย เธอจึงนำหลักไตรลักษณ์มาใช้เป็นข้อเตือนใจตัวเองตามที่แม่ชีสอน เพื่อให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลง ความไม่เที่ยงของชีวิตว่าต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย ไม่สามารถไปบังคับควบคุมได้ เพราะไม่มีตัวตน ไม่ใช่ของเราแต่ประกอบขึ้นจากชั้น 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ดังที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559, หน้า 61) กล่าวว่า “ในกรณีของสัตว์บุคคล ให้แยกว่า สัตว์บุคคลนั้นประกอบด้วยชั้น 5 เท่านั้น ไม่มีสิ่งใดอื่นอีกนอกจากชั้น 5 เมื่อแยกออกมาพิจารณาแต่ละอย่างก็เห็นว่า ชั้น 5 ทุกชั้นไม่เที่ยง เมื่อไม่เที่ยงก็เป็นทุกข์ เป็นสภาพบีบคั้นกดคั้นแก่ผู้ที่เข้าไปยึด เมื่อเป็นทุกข์ก็ไม่ใช่ตัวตน” ตรงกับข้อความข้างต้นที่ *ลานน้ำค้าง* รู้เท่าทันชีวิตว่า *“เพราะมันไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และบังคับควบคุมให้เป็นอย่างต้องการไม่ได้”*

1.2 ความไม่เที่ยงของความรู้สึกนึกคิด

ผลการศึกษาพบว่าชลนิลนาเสนอความไม่เที่ยงของอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกของบุคคล โดยแสดงให้เห็นว่าความรู้สึกนึกคิดสามารถแปรเปลี่ยนได้เมื่อกาลเวลาล่วงเลยไป หากบุคคลตระหนักรู้ความไม่เที่ยงที่เกิดขึ้นได้แม้แต่ในจิตใจของตนแล้วก็จะเกิดการยอมรับ ไม่ยึดถือจนเป็นทุกข์ อีกทั้งยังสามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พัฒนาขึ้นได้หากบุคคลปรับปรุงความคิดของตนในแนวทางที่ถูกต้อง

มีรายละเอียดต่อไปนี้

ในนวนิยายเรื่อง **มานมนตรา** มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของความคิดของตัวละคร **มรรคา** ขณะที่กำลังต่อสู้กับปีศาจ **จ้าว** ทำให้เขาเข้าใจความไม่เที่ยงของความรู้สึกพ่ายแพ้หรือชนะ ดังข้อความ

มรรคาหลับตา เขาแทบไม่สนใจอะไรอีก ระหว่างเขาก็กับจ้าว ผลการต่อสู้จะเป็นอย่างไร ไม่ใฝ่ใจ และไม่เคยนึกเสียใจที่การหยุดมือของตนจะทำให้เกิดผลเช่นนี้

หากยังคิดว่ามีการแพ้...ชนะ...เราเองก็ต้องเป็นหนึ่งในสองอย่างนั้นรำไป...

คำพูดของหลวงปู่ใหญ่สะท้อนมาอีกครั้ง เขา ‘เห็นจริง’ ตามท่านสอนและบัดนี้ เขาได้กระทำตามที่เขาเห็นจริงไปแล้ว...การต่อสู้...การแพ้ชนะ...ล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วดับไป...ตั้งคลื่นทยอยซัดฝั่งแล้วจางหาย ไม่มีใครเก็บเกลียวคลื่นไว้ได้...สำหรับมรรคา เขาไม่มีความรู้สึกต้องการเอาชนะ หรือกลัวการพ่ายแพ้แล้ว....

(มานมนตรา, หน้า 350)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นความไม่ยั่งยืนของความรู้สึกว่าชนะหรือพ่ายแพ้ เนื้อหาข้างต้นตัวละคร **มรรคา** ต้องต่อสู้กับ **จ้าว** ตามคำสัญญาที่เขาเคยให้ไว้เมื่อครั้งที่เขาเคยเกิดเป็น **ทิวาเทพ** เขาคิดหาวิธีการเอาชนะจ้าวให้ได้เพื่อหวังให้จ้าวหยุดกระทำบาป และปล่อยวิญญาณของ **กะพ้อ** ที่ถูกกักขังไว้ จนเมื่อเขาได้รับคำแนะนำจากภิกษุรูปหนึ่ง จึงเข้าใจความไม่เที่ยงของความรู้สึกแพ้และชนะ คิดได้ว่าแม้เขาจะสามารถเอาชนะจ้าวได้แต่ชัยชนะนั้นไม่อาจคงอยู่ตลอดไป เพราะทุกอย่างล้วนเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปเป็นธรรมดา ความรู้สึกแพ้หรือชนะก็เช่นเดียวกัน สุดท้ายมรรคาจึงยอมแพ้ การยอมแพ้ของเขาทำให้จ้าวสำนึกผิดและกลับตัวได้ ความไม่เที่ยงของความรู้สึกย่อมเกี่ยวเนื่องอยู่กับทุกขตา เนื่องจากความพ่ายแพ้หรือชนะที่ไม่เที่ยงนั้นเกิดจากปัจจัยทำให้ผันแปรไปและทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ปัจจัยหนึ่งคือเวลาที่ทำให้แต่ละคนเปลี่ยนแปลงไป คืออาจเข้มแข็งขึ้นหรืออ่อนแอลง หรือการเปลี่ยนแปลงทางความคิดดังที่เกิดขึ้นกับตัวละครมรรคา เมื่อความคิดเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็น อนัตตตา ไม่ใช่ตัวตน

ความไม่เที่ยงของความรู้สึกนึกคิดยังปรากฏในเรื่อง **กรงอำพราง** ตอนที่ **ศาสตรา** คิดทบทวนความรู้สึกของตนที่มีต่อ **อิงดาว** คนที่เขาแอบรัก ดังนี้

จริงหรือที่เขาหมดรักอิงดาว...ถ้ายังรักอิงดาว ทำไมจิตใจผูกพันกับเจ็ลได้เร็วขนาดนี้ ...ชายหนุ่มยิ้มหยันตัวเอง ที่จริงอิงดาวไม่ผิดเลยที่เลือกผู้ชายคนใหม่เข้ามาแทนที่ที่کمกล้า ...กระทั่งเขาเองยังมีหัวใจมอบความรักให้เจ็ลได้อย่างนั้น

ความรัก ความผูกพัน เหตุไฉนเปลี่ยนแปลงง่ายตายเช่นนี้

(กรงอำพราง, หน้า 258)

ตัวละคร ศาสตรา เคยแอบรัก อิงดาว แต่หลังจากเขาเดินทางข้ามเวลามายังโลกอนาคต เขากลับเปลี่ยนแปลงความรู้สึกไปรัก เจีลิ ตัวละครที่เป็นนักโทษบนเกาะได้อย่างรวดเร็ว ความรู้สึกเปลี่ยนแปลงไปของตัวละครศาสตราเกิดเพราะความยินดี ความพอใจในตัวบุคคลหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้เป็นธรรมดา เนื่องจากปัจจัยหลายประการมาบีบคั้นให้ผันแปรไปและทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ เรียกว่าทุกขลา เช่น เวลาที่ผ่านมาทำให้ความรู้สึกเปลี่ยนแปลง รวมถึงการได้พบและจากกัน เมื่อความคิดหรือความรู้สึกของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงไม่ใช่ตัวตนเรียกว่าเป็นอนัตตา เพราะแม้แต่ความรู้สึกที่คิดว่าเป็นของตนเองก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง ไม่อาจบังคับได้

ในนวนิยายเรื่อง **แก่น้ำค้าง** เนื้อหาที่แสดงให้เห็นไตรลักษณ์ คือตอนที่ตัวละคร **เลียบเมือง** พุดแสดงความรู้สึกที่มีต่อ **ปิ่นปิ่น** น้องสาวบุญธรรมของเขา ดังนี้

“แล้วเธอจะรักปิ่นปิ่นแบบนี้ได้นานแค่ไหน ตอนนี้เธออยู่ในฐานะพี่ชาย ต่อไปเมื่อเธอแต่งงาน มีครอบครัวของตัวเอง ปิ่นปิ่นจะไปอยู่ตรงไหน”

“ความรักของผมไม่เปลี่ยนแปลง” **เลียบเมือง** ย้ำ

“เปลี่ยนสิ” คุณกาญจนา คำนึงเสียงหนักแน่น “ทุกสิ่งในโลกล้วนเปลี่ยนแปลง ไม่เว้นแม้แต่ความรัก!”

(แก่น้ำค้าง, หน้า 394)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของความรู้สึกของตัวละคร เนื้อหาดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่ตัวละคร **เลียบเมือง** และ **กาญจนา** พุดคุยเกี่ยวกับการที่เลียบเมืองต้องการดูแล **ปิ่นปิ่น** น้องสาวบุญธรรมของเขาต่อไปเมื่อแม่ของเขาเสียชีวิต กาญจนาซึ่งเป็นคุณยายแท้ ๆ ของปิ่นปิ่นถามเลียบเมืองว่าจะรักปิ่นปิ่นได้นานเท่าไร เขายืนยันว่าจะรักปิ่นปิ่นไม่เปลี่ยนแปลง กาญจนาจึงชี้แจงให้เลียบเมืองเห็นความไม่เที่ยงแท้ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้แม้แต่กับเรื่องความรัก ดังเช่นในอดีตกาญจนาและพ่อของเลียบเมืองเคยรักกัน เมื่อเวลาผ่านไปนานหลายปีทั้งสองคนไม่ได้พบกันอีก ความรักที่กาญจนาเคยยึดมั่นไว้ก็คลายลงและเปลี่ยนเป็นความเข้าใจในความไม่เที่ยง จากตัวอย่างข้างต้นตัวละครมองเห็นและรู้เท่าทันความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ซึ่งเมื่อเลียบเมืองได้ฟังก็ยอมรับความจริงข้อนั้น ภายหลังได้อธิบายความรู้สึกของตนว่า “...คุณบอกว่าความรักมันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งมันก็จริง เวลานี้ผมรักปิ่นปิ่นมากกว่าเดิม มากกว่าน้องสาวคนหนึ่ง ผมเห็นแกเหมือนลูก เด็กที่ผมเคยเฝ้าดูตั้งแต่แบเบาะ เคยป้อนข้าว ป้อนนมจนโตขนาดนี้ ผมยังอยากเห็นแกต่อไปอีก อยากโอบอุ้ม เลี้ยงดูให้แกมีอนาคตสดใส เป็นหญิงสาวที่น่ารัก มีความสุขในชีวิต” (แก่น้ำค้าง, หน้า 398) ตัวละครเลียบเมืองเข้าใจตามความจริงว่าทุกอย่างย่อมเปลี่ยนแปลง เมื่อเขาลองพิจารณาแล้วก็พบว่าความรักของเขาที่มีต่อน้องสาวบุญธรรมเป็นไปในทางที่พัฒนา แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในอีกลักษณะหนึ่งซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เจริญ

เนื้อหาที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของความรักยังปรากฏในนวนิยายเรื่อง **อาคม** เมื่อตัวละคร **ทรงกลด** อธิบายความเปลี่ยนแปลงของความรู้สึกที่มีต่อ **เอื้อกานต์** ดังนี้

“ผมตอบไม่ได้...ไม่มีใครรู้อนาคต ผมรู้แค่ใจตัวเองในปัจจุบันว่า...มันไม่เหมือนเดิม ไม่ใช่ทรงกลดคนเดิม...แม้กระทั่งความรักที่มีต่อเอื้อ มันก็ไม่ใช่ความรักในแบบของ ทรงกลดเมื่อหลายปีก่อน ที่หวังจะมีอนาคตสดใส มีความสุขร่วมกันจนถึงบั้นปลายชีวิต ความรักของทรงกลดคนนี้...หวังเพียงแต่ได้เห็นรอยยิ้ม สัมผัสความสุขในใจของเอื้อ อยู่ห่าง ๆ ก็พอแล้ว

(ระบำเวท, หน้า 365)

เนื้อหาข้างต้นกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ตัวละคร ทรงกลด อธิบายความรู้สึกของตนที่มีต่อ อดีตคนรัก คือ เอื้อกานต์ ว่าเปลี่ยนแปลงจากความรักแบบหนุ่มสาวกลายเป็นความรักแบบหวังดี อยากรู้เธอมีความสุข ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญ นอกจากนี้ยัง แสดงให้เห็นทุกขลา ความเปลี่ยนแปลงความรู้สึกของตัวละครเกิดจากปัจจัยมาบีบคั้นให้ผันแปรไป และทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ปัจจัยดังกล่าวมีหลายประการ แต่ปัจจัยหนึ่งคือการจากลาและเวลาที่ ผ่านไปนานทำให้อารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะนั้นเปลี่ยนไปจนเห็นได้ชัดเจน เมื่อความคิดความรู้สึกมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวตน จึงเปลี่ยนแปลงไม่คงที่และไม่อาจบังคับให้เป็นไปตามต้องการได้ตลอดไป

ในนวนิยายเรื่อง ระบำเวท เนื้อหาที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของความรู้สึกนึกคิด คือ ตอนที่ตัวละคร ไสลา พุดคุยกับ ฮันเตอร์ คิม เกี่ยวกับความรักของทั้งคู่ ดังนี้

“ต่อให้ฉันอยู่ถึงร้อยปี ก็ไม่รู้สึกรู้ว่าตัวเองแก่” ไสลาโต้กลับ “ตราบไตที่ภารกิจ บรรพชนแม่มดยังไม่อาจทำให้สำเร็จได้ ฉันก็จะยังอยู่ต่อไป ทำมันต่อไป”

“เพื่อประโยชน์อะไร?” ฮันเตอร์ คิม ถาม “ผ่านมากกว่าสามสิบปี...เธอยังเห็น ความรักเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดในชีวิตอีกหรือ”

คำพูดจากชายวัยเลขหก จนผมหงอกขาว ทำให้อีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ตอบรับ ไม่ปฏิเสธ จริงอยู่...สิบปีแรกแห่งการจากพราก ไม่เห็นหน้า ไม่กล้าพบเจอ เป็นความ ทุกข์ทรมานอย่างมหันต์ เป็นความคลุ้มคลั่ง บ้าบอ สุดที่คนธรรมดาทั่วไปจะทนได้

สิบปีต่อมา ความคลุ้มคลั่ง โหยหา เปลี่ยนเป็นความคับแค้น เกลียดชัง อยากทำลาย โลก อยากให้คนอื่นรับรู้ความเจ็บปวดอย่างตนเองบ้าง

จนกระทั่งสิบปีหลังจากนั้น ใจมีเพียงความชัง ความรักอันรุนแรงในหัวใจ กลายเป็นภาพเก่าที่อยู่ไกลลิบ ๆ

(ระบำเวท, หน้า 428)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึงความรักของตัวละคร ไสลา และ ฮันเตอร์ คิม ที่ไม่สามารถใช้ชีวิต ร่วมกันได้เนื่องจากกฎของบรรพชนแม่มดห้ามไม่ให้อาจารย์และลูกศิษย์รักกัน แต่เธอร์รับ ฮันเตอร์ คิม เป็นลูกศิษย์และสอนวิชาอาคมให้ เพื่อให้เขานำไปแก้แค้นคนที่เคยทำร้ายครอบครัวของเขา ทั้งคู่จึง จากกันเป็นเวลาสามสิบปี ระยะเวลาสามสิบปีทำให้ความรู้สึกของไสลาเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ จากความรู้สึกที่โหยหาคนรักกลายเป็นความโกรธแค้นทุกสิ่งรอบตัว และกลายเป็นความเฉยชา ความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของความรู้สึกของมนุษย์ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็น

ทุกขตา เนื่องจากความผันแปรของความรู้สึกเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ปืบคั่นขัดแย้งจึงจำเป็นต้องแปรเปลี่ยนไป ในที่นี้การจากกันเป็นเวลานานทำให้ความรู้สึกของทั้งคู่แปรเปลี่ยนไป เมื่อความคิดความรู้สึกของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่ใช่ตัวตนจึงไม่สามารถบังคับบีบบังคับให้เป็นไปตามความต้องการได้

2. ความไม่เที่ยงที่เกิดกับสิ่งภายนอก

ความไม่เที่ยงที่เกิดกับสิ่งภายนอก ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ วัตถุสิ่งของ อำนาจเหนือธรรมชาติ รวมถึงทุกสรรพสิ่ง ผลการศึกษาพบว่าชลนิลนำเสนอความไม่เที่ยงที่เกิดกับสิ่งภายนอกเพื่อให้รู้เท่าทันความไม่แน่นอนของสิ่งทั้งหลายภายนอกตัวของบุคคล เพื่อนำไปสู่การตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ทำให้บุคคลไม่เกิดความประมาทเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน รวมถึงเร่งแก้ไขพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้เจริญขึ้น

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ในนวนิยายเรื่อง **ต่างเวลา** ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของเหตุการณ์ คือตอนที่ตัวละคร **มิลิน** คำนึงถึงความไม่แน่นอนของอนาคต ดังนี้

...ถ้ารู้ว่าอนาคตมันไม่แน่นอน...คนเราไม่ควรปล่อยโอกาสสำคัญให้หลุดมือ...

ใจของมิลินนึกถึงริยะ...ชายหนุ่มจากอนาคต หลังเขาทำภารกิจของตัวเองเสร็จสิ้นก็ต้องกลับบ้าน...โลกที่แสนไกลด้วยกาลเวลา...จากกันครั้งนี้ไม่มีวันได้เจอกันอีกแล้ว

เธอมีคำพูดอะไร ต้องการบอกก่อนจากกันหรือไม่?

ถ้าไม่เคลียร์สิ่งที่ค้างคาใจตอนนี้ ก็จะไม่มีโอกาสอีกเลยตลอดชีวิต

จะยอมปล่อยโอกาส...เวลาอันน้อยนิดที่จะได้อยู่ร่วมกัน ให้หายไปอย่างเปล่า

ประโยชน์หรือ

(ต่างเวลา, หน้า 277)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ เมื่อเวลาผ่านไป เนื้อหาข้างต้นคือตอนที่ **มิลิน** เห็นว่าเหตุการณ์ในอนาคตไม่มีความแน่นอนอาจเปลี่ยนแปลงได้ทุกเมื่อ และเมื่อ **ริยะ** ตัวละครที่มาจากโลกอนาคตซึ่งเป็นคนรักของเธอต้องเดินทางกลับไปยุคสมัยของตน ทั้งคู่ก็จะจากกันตลอดไป ไม่มีโอกาสได้พบกันอีก ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นความไม่เที่ยง ไม่อาจคาดเดาได้ว่าเหตุการณ์ในอนาคตจะเป็นอย่างไร รวมถึงการแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการพบแล้วก็ต้องมีการจาก เมื่อเห็นความเปลี่ยนแปลงไปตามกฎธรรมชาติเช่นนี้แล้วมิลินจึงไม่ปล่อยให้เวลาผ่านไปโดยไร้ประโยชน์ เมื่อเธอและริยะมีปัญหาเกิดความไม่เข้าใจกันก็พยายามแก้ไขที่เหตุปัจจัยโดยพูดคุยให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ความผันแปรของสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตเมื่อมีปัจจัยต่าง ๆ มาเกี่ยวข้องปืบคั่นให้เป็นไป เรียกว่าทุกขตา ในตัวอย่างข้างต้นคือการที่ตัวละครต้องจากกันเพราะคนหนึ่งต้องเดินทางกลับโลกอนาคต เมื่อสิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงไม่มีตัวตนไม่อาจบังคับให้เป็นไปตามความต้องการได้ เรียกว่าเป็นอนัตตตา

ในนวนิยายเรื่อง **รอยสาบ** แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของวัตถุตอนที่ตัวละคร **นิลแพร** ลงไปยังกันทะเลสาบ ได้พบกับซากเมืองคีรินนคร ดังนี้

หญิงสาวมาเหยียบย่ำกันทะเลสาบสราญ สถานที่ที่เคยเป็นศิรินนคร พื้นบริเวณรอบ ๆ
แห่งสนิท ไม่คล้ายเคยจมอยู่ใต้น้ำ ซากอิฐปรักหักพังยังพอมีเหลือให้เห็น เสาหินกร่อน
ผนังกำแพงและที่ยืนหยัดตรงหน้าดูเหมือนเคยเป็นปราสาทหิน

**ที่นี่คือเขตพระราชฐาน ซากปราสาทแห่งราชานครศิรินหลงเหลือให้เห็นเพียง
เสาหินไม่กี่ต้น และผนังรอบเขตที่เป็นตัวปราสาท**

ความหดหู่แผ่เข้าเกาะกุมจิตใจ แม้นไม่เคยเป็นเจ้าของปราสาท แต่พอคาดถึง
ความงามของม่นยามคงอยู่ได้

ความไม่เที่ยงเป็นสัจธรรมของโลก

(รอยสาป, หน้า 276)

เมื่อตัวละคร นิลแพร เดินทางไปกันทะเลสาบ พบกับซากปรักหักพังของเมืองศิรินนคร
ซากของเมืองที่เคยเจริญรุ่งเรืองแสดงให้เห็นความไม่เที่ยง ความมีอยู่และดับไปอันเป็นธรรมดาของ
สิ่งทั้งหลาย เกิดขึ้นเพราะปัจจัยปรุงแต่งให้มีสภาพเปลี่ยนแปลงไป เรียกว่าทุกข์ตา ซึ่งเกิดขึ้นจาก
ปัจจัยหลายประการประกอบกัน ปัจจัยที่ปรากฏในตัวอย่างดังกล่าวคือ คำสาปที่ทำให้เมืองจมอยู่ใต้
ทะเลสาบ และเวลาที่ยาวนานทำให้สิ่งก่อสร้างผุพังไปที่ละน้อย รวมถึง เมื่อสิ่งก่อสร้างเปลี่ยนแปลง
ไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่ใช่ตัวตนจึงไม่อาจฝืนให้เป็นไปตามความต้องการ
หรือให้คงอยู่ตลอดไปได้

ความไม่เที่ยงยังปรากฏอีกครั้งในตอนตัวละคร สตายุ เห็นความเปลี่ยนแปลงของ
สิ่งต่าง ๆ ตลอดช่วงเวลาที่เขามีชีวิตอยู่หลายพันปีแล้ว ดังนี้

**...ความสนุกสนาน สีสัน ความสุขของผู้คนเป็นลึ่น่าเบื่อหน่ายสำหรับเขา...คนที่เห็น
ความเปลี่ยนแปลงของโลกมาตลอดพันกว่าปี ยังมีสิ่งใดที่เรียกว่า ‘ความสุข’ อยู่อีก**

เขาเคยพบเด็กน้อยที่ไร้เดียงสา เล่นสนุกสนาน ร่าเริง ดวงตาบริสุทธิ์ ต่อมาเด็ก
คนเดียวกลับกลายเป็นผู้ใหญ่ใจคอโหดเหี้ยม และสุดท้ายกลายเป็นชายชราอ้วมอ้าง
เดียวดาย ไร้คนดูแล

เขาเคยเห็นเมืองเล็ก ๆ ที่เพิ่งเริ่มก่อตั้งใช้เวลาเป็นร้อยปีเพื่อสั่งสมความเจริญรุ่งเรือง
และสุดท้ายกลับถูกไฟสงครามมอดไหม้ทำลายเพียงชั่วข้ามคืน

(รอยสาป, หน้า 201)

เนื้อหาตอนนี้กล่าวถึงตัวละคร สตายุ ที่มีอายุยาวนานหลายพันปี ตลอดช่วงเวลานั้นเขาได้
เห็นความเปลี่ยนแปลงของหลายสิ่ง เช่น เห็นช่วงชีวิตของคนคนหนึ่งเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เด็กจนกระทั่ง
ชรา เห็นบ้านเมืองรุ่งเรืองแล้วก็เสื่อมสลายลง การเห็นความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้กระทบความรู้สึกของ
สตายุ ทำให้เขาเห็นความไม่เที่ยงแท้ ความไม่ยั่งยืนของสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมสลายไป เห็นว่า
สรรพสิ่งมีเกิดขึ้นและดับไป ตัวอย่างนี้ยังแสดงให้เห็นทุกข์ตา เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของ
สิ่งต่าง ๆ เกิดจากปัจจัยมาบีบคั้นให้ผันแปรไปและทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ปัจจัยดังกล่าวคือ
กาลเวลาที่ทำให้สิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป เมื่อสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงไม่มี
ตัวตนแท้จริงเรียกว่าเป็นอนัตตตา

นวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** เนื้อหาที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของมนตรา คือตอนที่ **สิงหนาคราช** รู้สึกตัวว่ากำลังจะหลุดพ้นจากมนตร์อาลัมพายนท์ที่กักขังตนไว้ ดังตัวบท

นักโทษ...ย่อมมีวันหลุดพ้นจากที่คุมขัง
โดยเฉพาะที่คุมขังที่ปิดผนึกด้วยมนตรา อาคมเช่นนี้ย่อมมีวันเสื่อมคลาย
ประกายสีแดงวาวสว่างขึ้นเป็นช่วง ๆ เผยให้เห็นโขดหินหลืบถ้ำที่แข็งกระด้าง
ร่างที่สงบนิ่งค่อยซนค่อขึ้นมาราวกับสัมผัสถึงความเปลี่ยนแปลง
มนตราที่คุมขังอ่อนแรงเต็มที่ใกล้เสื่อมสลาย
เขายืนดียิง ไม่นานจะได้รับอิสรภาพ...

(เพลิงนาคา, หน้า 10)

การเสื่อมสลายของมนตร์อาลัมพายนท์แสดงถึงความไม่เที่ยงของอำนาจเหนือธรรมชาติ คือ มีเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปอันเป็นลักษณะทั่วไปของสิ่งทั้งหลาย ความเสื่อมของมนตราเพราะจาก ปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเช่นนั้นเปลี่ยนแปลงไปเรียกว่าทุกขตา ปัจจัยอย่างหนึ่งที่ปรากฏในเนื้อหา คือ เวลาที่ผ่านไปยาวนานทำให้เวทมนตร์นั้นค่อย ๆ หมดไป เมื่ออำนาจเหนือธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปตาม เหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่ใช่ตัวตนจึงไม่สามารถบังคับฝืนให้คงอยู่ตลอดไปได้

นวนิยายเรื่อง **เรือนเวลา** แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของอำนาจเหนือธรรมชาติตอนที่ กล่าวถึงความแม่นยำของหนังสืออ่านอนาคต ดังตัวบท

เป็นครั้งแรกที่นักพิภพสังสัย **หนังสือพิเศษเล่มนั้นจะมองอนาคตชัดเจนทุกเรื่องหรือ**
...เขายอมรับเรื่องนายธานีซื้อหุ้น ปันหุ้น ช้อนซื้อสกุลเงินต่าง ๆ ทั่วโลก เก็งราคาทองคำ
ราคาน้ำมันได้ถูกต้องเหมาะสมจนเงินทุนเพิ่มหลายเท่าในช่วงเวลาสั้น ๆ ...ทำไมเรื่องของ
ตัวเอง นายธานีกลับไม่รู้ นี่แค่อาการป่วยธรรมดา หากขึ้นหนักหนากว่านี้ละ...จะทำ
อย่างไร...อะไรจะเกิดขึ้น...สิ่งที่สร้างสมมาไม่ไร้ค่าหรือ

(เรือนเวลา, หน้า 245)

เนื้อหาข้างต้นแสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของอำนาจเหนือธรรมชาติ ตัวละครในเรื่องต่างก็ เชื่อว่าหนังสือ ‘แม่ม้วยดิน สิ้นฟ้า มหาสมุทร’ ใช้อ่านอนาคตเรื่องใดก็ได้ตามแต่ผู้อ่านปรารถนาจะ ทราบ แต่ครั้งหนึ่งเกิดเหตุการณ์ตัวละคร **ธานี** ใช้พลังอ่านอนาคตจากหนังสือจนเจ็บป่วย เป็นเหตุให้ เกิดความวุ่นวายขึ้นภายในบ้านของเขา แสดงให้เห็นว่าหนังสือวิเศษไม่สามารถจะบอกเรื่องราวได้ ครอบคลุมแม่นยำทุกเรื่อง แสดงความไม่เที่ยง ไม่แน่นอน ดังที่ ตัวละคร **นพ** ลูกน้องของเขานึกสงสัย ว่า ‘**หนังสือพิเศษเล่มนั้นจะมองอนาคตชัดเจนทุกเรื่องหรือ**’ ความไม่เที่ยงเช่นนี้เป็นเพราะปัจจัยปรุง แต่งให้เป็นเช่นนั้นเปลี่ยนแปลงไป เรียกว่าทุกขตา ปัจจัย อย่างหนึ่งที่ปรากฏในเนื้อหา คือ ขอบเขต อำนาจวิเศษของหนังสือซึ่งสัมพันธ์กับข้อจำกัดของ การเห็นอนาคตจากหนังสือที่แต่ละตัวละคร มีไม่เท่ากัน ดังเช่นธานีต้องร่วมมือกับผู้อื่นเพื่ออ่านหนังสือซึ่งจะขยายขอบเขตการมองเห็นอนาคตให้ กว้างขึ้น เมื่ออำนาจวิเศษเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่ขึ้นอยู่กับ อำนาจใครที่จะบังคับให้เป็นไปตามปรารถนาได้

เนื้อหาอีกตอนหนึ่งที่แสดงไตรลักษณ์ คือตอนที่ตัวละคร ทวด ย้อนวัยกลับเป็นหนุ่มอีกครั้ง และได้มีโอกาสสนทนากับ ครูเฒ่า ผู้เป็นอาจารย์ของเขา ครูเฒ่าได้แสดงความเห็นถึงความไม่เที่ยงของเหตุการณ์ ดังนี้

“เราเห็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็จริง...แต่เรารู้ อนาคตไม่เที่ยง สามารถแปรเปลี่ยนได้ถ้ามีเหตุปัจจัยแทรกซ้อนที่รุนแรงพอ...เรื่องนี้ต่อให้รู้ว่ากระทำการไม่สำเร็จ แต่ด้วยความที่เราไม่อยากจะเห็นคนไทยฆ่ากันเองจนเลือดนองแผ่นดินก็จำต้องทำในสิ่งที่กระทำไปแล้ว”

(เรือนเวลา, หน้า 306)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในอนาคต ตัวละคร ครูเฒ่า ซึ่งเป็นผู้สร้างหนังสือ ‘แม่ม้วยดิน สิ้นฟ้ามหาสมุทร’ ขึ้นมาทั้งหมด 7 เล่ม มอบให้ลูกศิษย์ 7 คน นำไปใช้อ่านอนาคตเพื่อช่วยกันแก้ไขเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ครูเฒ่าทราบว่าอนาคตไม่เที่ยง และทราบว่าสิ่งที่จะเกิดต่อไปในอนาคตขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยในปัจจุบัน ดังนั้นเขาจึงพยายามแก้ไขที่เหตุปัจจัย คือเมื่อทราบเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าจะมีเหตุการณ์ความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ครูเฒ่าจึงสร้างหนังสือขึ้นมาเพื่อแก้ไขเหตุการณ์นั้น ตรงกับที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559, หน้า 66) กล่าวว่า หลักปฏิบัติเมื่อเข้าใจอนิจจตาแล้วคือ **“แม้ด้านนอกรู้เท่ากัน เหตุปัจจัย ทำการปรับปรุงแก้ไขโดยไม่ปล่อยปละละเลย แต่ภายในจิตใจต้องรู้จักปล่อยวางได้ ไม่ตกเป็นทาสของความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเลื่อมและด้านเจริญ”** แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจิตใจของครูเฒ่ายังไม่อาจปล่อยวาง เขายังคาดหวังว่าลูกศิษย์จะสามารถยับยั้งเหตุการณ์ร้ายได้ ต่อมาครูเฒ่าจึงคิดได้ว่าการพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวผลที่ตามมาอาจเป็นได้ทั้งผลดีหรือผลเสีย เช่น การที่ทวดหรือธานีใช้อำนาจจากหนังสือในทางที่ผิด ดังที่ครูเฒ่าบอกทวดว่า **“เราเองก็ผิด ที่ไม่ ‘ดู’ ให้รอบคอบ หวังแต่ผลดีอย่างเดียว ไม่คิดถึงผลเสีย ไม่มองให้กระจ่างตลอดสาย”** เมื่อครูเฒ่าเข้าใจเช่นนี้จึงได้เตือนสติทวดไม่ให้นำหนังสือไปใช้ในทางที่ผิด

เนื้อหาข้างต้นยังแสดงให้เห็นทุกขตา คือความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากปัจจัยปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นเช่นนั้นเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในนวนิยายเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ทวดและเพื่อนที่เป็นศิษย์ร่วมสำนักมิตถุประสงค์ในการใช้หนังสือแตกต่างกัน เพื่อนร่วมสำนักไม่ใช้อำนาจอ่านอนาคตจากหนังสือเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่ทวดกลับนำหนังสือไปใช้แสวงหาผลประโยชน์แก่ตน เมื่อเหตุการณ์ ต่าง ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่มีตัวตนที่แท้จริงให้เข้าไปยึดถือครอบครองได้

ในนวนิยายเรื่อง **กรงไฟ** ทรัพย์สินสมบัติของตระกูลทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาลถูกทำลายลงทีละอย่าง เน้นย้ำให้เห็นกฎไตรลักษณ์ที่ว่าไม่มีสิ่งใดตั้งอยู่ถาวรได้ ล้วนมีเกิดขึ้นและเสื่อมสลายไป ดังนี้

คุณนายพวงทองสลัดใจกับความวิบัติฉิบหายของสมบัติแต่ละชิ้นที่ตนและลูกสร้างสมมา ความเสียดายบิตหัวใจจนเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน อยู่ต่อรถพังพินาศ

**บ้านทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาลถูกระเบิดพังย่อยยับ ตลาดกลายเป็นกองขี้เถ้า ไม่ต้อง
พูดถึงร้านครัวพวงทองที่ถูกปิดไม่มีกำหนดตั้งแต่รามตาย**

(กรงไฟ, หน้า 499)

คุณนายพวงทองโล่งอกที่กิจการสำคัญของตระกูลยังหลงเหลือ ไม่ถูกทำลายไป
ทั้งหมด แต่ก็รู้ว่าจากนี้ไป ชื่อเสียงของโรงแรมและห้างสรรพสินค้าทรัพย์ยั่งยืนฯ
คงต้องเสื่อมลง ยากจะมีแขกระดับวีไอพีมาพัก คนเดินห้างก็อาจจะแวงกันไปอีกนาน
ดูไปแล้ว รวากับว่าทุกกิจการของตระกูลทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาลจะพังครืน
ภายในวันเดียว

(กรงไฟ, หน้า 500)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงเสื่อมสูญไปของทรัพย์สินตระกูล
ทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาล ความเสื่อมของทรัพย์สินของตัวละครเกิดจากปัจจัยมาบีบคั้นให้ผันแปรไปและ
ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ เรียกว่าทุกขลา ปัจจัยดังกล่าวคือ การที่ตัวละครมีความโลภและการแก่งแย่ง
ทรัพย์สินกันจนเกิดการทำลายทรัพย์สินขึ้น เมื่อทรัพย์สินเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึง
เรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่ใช่ตัวตนจึงไม่สามารถเข้าไปยึดถือครอบครองได้

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของทรัพย์สินอีกตอนหนึ่ง คือ ตอนที่แสดงให้เห็น
ความเปลี่ยนแปลงหลังจากทรัพย์สินสมบัติของตระกูลทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาลถูกทำลายไปแล้ว
บางส่วน ดังนี้

ชายหนุ่มเดินตามเอื่อย ๆ ไม่เร่งร้อน พิธีเปิดกำลังเริ่มในอีกไม่กี่นาที ตลาด
ทรัพย์ยั่งยืนยุคใหม่แทบไม่เหลือสภาพเดิมให้เห็น...มันกว้างขวาง โปร่งโล่ง แบ่งส่วน
เป็นโซน ๆ ทันสมัย

ใครจะคาดคิด...สถานที่แห่งนี้เมื่อเกือบสองปีที่แล้วเป็นเพียงกองขี้เถ้าชุ่มน้ำตา
ไร้ชีวิต

เกิดขึ้น...ตั้งอยู่...ดับไป...และเกิดขึ้นใหม่อีกครั้ง

วนเวียนเป็นวัฏจักร...นี่คือธรรมดาของโลก

(กรงไฟ, หน้า 508)

ในที่สุดลักษณะกับสมุทรก็ตัดสินใจขายอู่ต่อรถทัวร์ กิจการเดินรถ และสัมปทาน
ทั้งหมดให้แก่เสี่ยทรงยศที่เคยมาขอซื้อผ่านศรีนวลเนื่องจากไม่สามารถดูแล
ระดับระครองไหว บ้านทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาลอันใหญ่โตโอ้อ่าถูกทุบทิ้ง ลักษณะไม่มี
แก๊จซอมแซมบูรณะมันใหม่ คิดว่าตนคงทำใจกลับมาอยู่บ้านหลังนี้ไม่ได้อีกแล้ว
ห้างสรรพสินค้าทรัพย์ยั่งยืนคอมเพล็กซ์ถูกขายให้แก่ห้างใหญ่ในกรุงเทพฯ ส่วนโรงแรม
ทรัพย์ยั่งยืนแกรนด์รอยัลพอระครองตัวได้ ลักษณะยังไม่ตัดสินใจว่าจะรักษาไว้ ประกาศ
ขาย หรือหาหุ้นส่วนร่วมบริหาร ส่วนครัวพวงทองก็ให้เช่าสถานที่และชื่อร้านเปิดขาย
ต่อไป เป็นการลดภาระดูแลไปอีกส่วนหนึ่ง

นี่คือความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในธุรกิจทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาล

(กรงไฟ, หน้า 509)

จากข้อความที่ยกมาข้างต้นแสดงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินต่าง ๆ ของตัวละคร เหตุการณ์หลังจากทรัพย์สินสมบัติของตระกูลทรัพย์สินยังยืนสิริไพศาลของคุณนายพวงทองเสื่อมลง ตัวละครที่เหลืออยู่ คือ *ลักษมณ์ รุ่งรติ* และ *เชน* จึงแก้ไขวิกฤติการณ์ครั้งนี้โดยไม่คิดยึดติดกับทรัพย์สินนอกราย เช่น ขายกิจการที่ไม่สามารถดูแลได้ ส่วนกิจการที่ยังสามารถดูแลได้ก็ฟื้นฟูให้กลับมาในสภาพเดิมหลังจากที่ถูกทำลาย เปลี่ยนแปลงลักษณะเช่นนี้นับว่าเป็นไปตามหลักความไม่เที่ยงเช่นกัน ดังที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2554, หน้า 134-135) ได้กล่าวว่า “ความเป็นอนิจจังนั้นเป็นสภาวะกลาง ๆ ไม่ดีหรือชั่ว และอาจเปลี่ยนแปลงไปทางใดทางหนึ่งได้ตามแต่เหตุปัจจัย ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือมนุษย์ ดังนั้นความเป็นอนิจจังจึงเป็นกฎที่ให้ความหวังแก่มนุษย์ หากมนุษย์สร้างความเจริญทั้งทางวัตถุและทางนามธรรมก็จะเกิดความเปลี่ยนแปลงที่พัฒนาขึ้นได้” ตรงกับการที่ตัวละครในเรื่องที่พยายามแก้ไขเหตุปัจจัยอย่างเต็มกำลังความสามารถ แต่ไม่ยึดติดจนอาจเกิดความทุกข์ใจ จากตัวอย่างข้างต้นจึงแสดงให้เห็นทุกขตา คือความเสื่อมของทรัพย์สินของตัวละครเกิดจากปัจจัยมาบีบคั้นให้ผันแปรไปและทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ปัจจัยดังกล่าวคือการทำที่ตัวละครไม่ยึดติด และแก้ไขปัญหาไปตามเหตุปัจจัยจึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แม้ว่าจะต้องสูญเสียทรัพย์สินไปบางส่วนแต่กลับทำให้ตัวละครรู้จักปล่อยวางและสามารถบริหารจัดการทรัพย์สินเท่าที่ตัวเองจะสามารถทำได้ ไม่ยึดไวจนก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างที่ผ่านมา เมื่อทรัพย์สินเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา

นวนิยายเรื่อง *อาคม* เนื้อหาที่แสดงให้เห็นไตรลักษณ์ คือตอนที่ตัวละคร *เอื้อกานต์* กล่าวถึงความไม่เที่ยงของความสัมพันธ์ของตนและอดีตคนรัก ดังนี้

“นั่นสินะ บางทีการ ‘จากตาย’ มันก็ทำให้เราเจ็บปวดส้นกว่าการ ‘จากเป็น’”
 “ไม่ใช่หรอก” *เอื้อกานต์* คำน “การยอมรับความจริงว่า ‘มีพบ’ ก็ต้อง ‘มีจาก’ และ ‘ไม่มีใครเป็น ‘ของเรา’ ต่างหาก ที่เป็นตัวบอกว่าเราจะเจ็บปวดกับมันแค่ไหน ถ้ายอมรับความจริงได้เร็ว มันก็เจ็บไม่นาน ถ้าไม่รู้จักรับมัน ใจมันก็จะเจ็บซ้ำซากอยู่กับเรื่องเดิม ๆ ไม่ไปไหนเสียที”
 “ขอบใจนะเอื้อ”

(อาคม, หน้า 45)

เนื้อหาข้างต้นกล่าวถึงตัวละคร *เอื้อกานต์* และ *ทีเกื้อ* ทั้งคู่เป็นพี่น้องฝาแฝดที่มีสัมผัสพิเศษ พวกเขา มักจะสัมผัสความรู้สึกและความคิดของกันได้ ทีเกื้อทราบความรู้สึกของเอื้อกานต์ว่ายังไม่ลืม *ทรงกลด* คนรักของเธอที่ทุกคนเข้าใจว่าเสียชีวิตไปแล้ว ทีเกื้อเป็นห่วงความรู้สึกของพี่สาวจึงต้องการให้เธอเปิดใจรักผู้ชายคนใหม่ที่เข้ามาสานสัมพันธ์ด้วย ส่วนเขาก็มีคนรักแต่มีเหตุให้ต้องเลิกรากันไป เมื่อคนรักของทั้งคู่มีเหตุให้ต้องจากไปเหมือนกัน ทีเกื้อจึงเปรียบเทียบว่าการที่คนรักของเอื้อกานต์จากกันด้วยความตาย ทำให้ทุกข์ใจเป็นเวลาสั้นกว่าคนที่จากกันทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่เช่นเขาและคนรัก เอื้อกานต์จึงชักท้วงน้องชายให้เข้าใจอย่างถูกต้องว่า คนเราจะมีชีวิตระยะสั้นหรือระยะยาวนั้นไม่เกี่ยวกับการจากแบบใด แต่ขึ้นอยู่กับว่าคนเราจะจัดการกับความทุกข์ได้อย่างไร ซึ่งวิธีการที่จะจัดการความทุกข์ได้นั้นคือการมองเห็นและเข้าใจว่าทุกสิ่งมีความไม่เที่ยง ดังข้อความว่า ‘มีพบ’ ก็ต้อง

‘มีจาก’ ซึ่งทุกสรรพสิ่งต้องเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปเป็นธรรมดาเหมือนกันหมด ความสัมพันธ์แบบคนรักก็เช่นเดียวกัน

ข้อความข้างต้นยังแสดงให้เห็น ทุกขตา เพราะการพรากจากเกิดจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ มาเกี่ยวข้องบีบคั้นให้เปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยประการหนึ่งที่ปรากฏในเนื้อหาคือการจากกันด้วยความตาย และการจากกันเพราะปัญหาต่าง ๆ แต่ไม่ว่าจากกันด้วยเหตุปัจจัยใดก็ต้องมีการจากเกิดขึ้นแน่นอน ดังนั้นการที่จะไม่เป็นทุกข์คือการทำความเข้าใจว่าทุกสิ่งไม่มีตัวตนแท้จริง และไม่สามารถยึดถือครอบครองไว้เป็นของตนได้ซึ่งตรงกับอนัตตตา ดังข้อความว่า “ไม่มีใครเป็น ‘ของเรา’” เมื่อเข้าใจได้เช่นนี้แล้วย่อมไม่เกิดความทุกข์ ดังข้อความที่เอื้อกานต์บอกว่า “...ถ้ายอมรับความจริงได้เร็ว มันก็เจ็บไม่นาน ถ้าไม่รู้จักยอมรับมัน ใจมันก็จะเจ็บซ้ำซากอยู่กับเรื่องเดิม ๆ ไม่ไปไหนเสียที”

ในนวนิยายเรื่อง **ระบำเวท** เนื้อหาที่แสดงความไม่เที่ยงของสรรพสิ่ง คือตอนที่ตัวละคร **เอื้อกานต์** และ **ทีเกื้อ** ต่อสู้กับปีศาจ ทั้งคู่ต้องตั้งสติเพื่อมองเห็นทุกอย่างตามความเป็นจริง ดังนี้

*สองพี่น้องหลับตา สัมผัสมือต่อมือนั่นคง จิตตั้งมั่นไม่หวั่นไหว เห็นทุกสรรพสิ่งอัน
ร้ายกาจผ่านมาแล้วเวียนผ่านไป เป็นแค่ภาพปรากฏ แค่เสียงให้ได้ยิน แค่กลิ่นให้รับรู้
เป็นแค่สัมผัสให้รู้สึกชั่วครั้งชั่วคราว ไม่ทานทน ไม่อาจอยู่ถาวร...ทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นแล้ว
ดับไปทั้งนั้น*

(ระบำเวท, หน้า 482)

จากข้อความที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสรรพสิ่ง ตัวอย่างนี้เป็นเหตุการณ์ที่ตัวละคร **เอื้อกานต์** และ **ทีเกื้อ** ติดอยู่ในห้องของโลลา ภายในห้องนั้นโลลาสร้างปีศาจและอาคมขึ้นมา ทั้งคู่จึงต้องตั้งจิตให้มีสติมั่นคง มองเห็นสภาพทุกอย่างตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะป็นรูปร่าง เสียง หรือกลิ่นของปีศาจ มองให้เห็นความเป็นจริงว่าทุกสรรพสิ่งล้วนไม่ยั่งยืน ต้องเกิดและดับตามเวลา เมื่อมองเห็นความเป็นจริงตามธรรมชาติเช่นนั้นแล้วก็ไม่เกิดความหวาดกลัวต่อสิ่งนั้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็น ทุกขตา ความเปลี่ยนแปลงของปีศาจเกิดจากปัจจัยมาบีบคั้นให้ผันแปรไปและทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ปัจจัยดังกล่าวคือ ปีศาจเหล่านั้นไม่มีรูปร่างแต่มีพลังอำนาจขึ้นมาได้เพราะโลลาใช้เวทมนตร์คาถาสั่งการ เมื่อปีศาจเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็น อนัตตตา ไม่ใช่ตัวตน เมื่อตัวละครมองเห็นความจริงตามนั้นจึงไม่ผูกใจอาฆาตปีศาจที่มาทำร้าย และแผ่เมตตาให้ปีศาจเหล่านั้น

นวนิยายเรื่อง **ลายครุฑ** เนื้อหาที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของอำนาจเหนือธรรมชาติ คือตอนที่ตัวละคร **ไทวะ** ถ้ามป่าของเขาเรื่องวิชาอยู่ยงคงกระพัน ดังนี้

“สมัยนี้ยังมีอยู่มัย” เขาสนใจ

*“จะไปรู้เระอะ ป่าไม่คิดจะไปรบกับใครนี่ แต่ถ้าจะว่าไปนะ...คนเราถ้าหนังมันเหนียว
ได้ ก็หายเหนียวได้เหมือนกัน ของขลังที่ว่าดัง ๆ ก็ยังเสื่อมได้...มันไม่มีอะไรแน่นอน
หรอกไท...” ป่าปิดคำตอบง่าย พร้อมกับเสียงในกระหะดังฉู่ฉี่*

ทว่า...คำตอบง่าย ๆ ของป่าออร์ทำให้ความสงสัยในใจไทวะคลี่คลาย...ขนาดของคลังที่ว่าง ๆ ยังมีโอกาสเสื่อม...จะแปลกอะไรหากสมมติว่าเมื่อคืนเขาเกิดหนังเหนียวขึ้นมาจริง ๆ แล้วเช้าวันนี้มันกลับหายเหนียวไปอย่างไม่มีเหตุผล เพียงแค่มีดเล่มเล็กยังบาดนิ้วได้...มันไม่มีอะไรแน่นอนจริง ๆ...

(ลายครุฑ, หน้า 38)

เนื้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความเสื่อมของเวทมนตร์คาถา ข้อความข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่ตัวละคร ไทวะ รู้สึกว่าตัวเองเริ่มมีพลังพิเศษทำให้หนังเหนียว จึงนำความเชื่อเรื่องอยู่ยงคงกระพันไปปรึกษาป่า ป่าของเขาแสดงความเห็นว่าแม้มีเวทมนตร์คาถาหรือของวิเศษที่ทำให้อยู่ยงคงกระพันได้จริง แต่สิ่งเหล่านั้นก็เสื่อมลงได้ ไม่มีอะไรแน่นอน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็น ทุกขลา ความเสื่อมของเวทมนตร์เกิดจากปัจจัยมาบีบคั้นให้ผันแปรไปและทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ปัจจัยดังกล่าวมีหลายประการ แต่ปัจจัยที่ปรากฏในเนื้อหาข้างต้นคือ เวลาที่ผ่านไปนานทำให้เวทมนตร์ ค่อย ๆ เสื่อมลงเมื่อเวทมนตร์เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็น อนัตตตา ไม่ใช่ตัวตนจึงไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามความต้องการได้

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่ง คือ ตอนที่ผู้เฒ่าปฐุมกำหนดให้ดาวเคราะห์พุ่งชนโลก ทำให้เห็นถึงความไม่เที่ยงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังข้อความ

วิฤตครั้งนี้อาจเป็นคำเตือน...ให้มวลมนุษยย์ไม่ควรตั้งอยู่ในความประมาท สิ่งร้ายแรงไม่คาดฝันอาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะจิต ทุกเวลา

มนุษยย์เราจะรบรา สร้างสงคราม เบียดเบียนกันและกันไปเพื่ออะไร...ไม่เห็นหรือหรือว่าทุกคนล้วนตกอยู่ใต้เงามัจจุราชและความไม่แน่นอนที่จะพรากทุกสิ่งไปจากคุณโดยไม่ทันให้ตั้งตัวอยู่แล้ว

(ลายครุฑ, หน้า 433)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึงตอนที่ดาวเคราะห์กำลังจะพุ่งชนโลกทำให้ผู้คนบนโลกตื่นตกใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งหาวิธีแก้ไขป้องกัน ตัวละคร ไทวะ จึงใช้พลังลายครุฑหยุดดาวเคราะห์ไม่ให้พุ่งชนโลก จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เห็นว่าทุกสิ่งล้วนมีความไม่เที่ยงและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา รวมถึงความตายที่เกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ดังนั้นมนุษยย์ควรตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ไม่ปล่อยให้กิเลสหรือความชั่วร้ายครอบงำใจจนกระทั่งเรื่องร้ายเพื่อที่จะใช้เวลานั้นทำประโยชน์เป็นสิ่งที่ดีที่สุด นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นทุกขลา ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ และความตายเกิดจากปัจจัยมาบีบคั้นให้ผันแปรไปและทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ปัจจัยดังกล่าวมีหลายประการ จากตัวอย่างข้างต้นเกิดจากการกระทำของมนุษย์ต่างดาว เมื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเช่นนี้จึงเรียกว่าเป็นอนัตตตา ไม่ใช่ตัวตนจึงไม่สามารถฝืนให้เป็นไปตามความต้องการได้

โดยสรุป ชลนิลนาเสนอหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์โดยแสดงความไม่เที่ยง 2 ประการ คือ ความไม่เที่ยงที่เกิดกับบุคคลและความไม่เที่ยงที่เกิดกับสิ่งภายนอก

ความไม่เที่ยงที่เกิดกับบุคคลประกอบด้วยความไม่เที่ยงของสังขารและความไม่เที่ยงของความรู้สึกนึกคิด ในด้านความไม่เที่ยงของสังขารมีทั้งการแสดงให้เห็นสังขารที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติคือ แก่ เจ็บ จนกระทั่งตาย และการเร่งให้เห็นความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเห็นชัดเจนจะกระทบความรู้สึกของผู้อ่านที่คุ้นชินกับ
 สังขารที่เปลี่ยนแปลงทีละน้อยจนลึบตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในด้านความไม่เที่ยงของ
 ความรู้สึกนึกคิด ชลนิลนำเสนอให้เห็นว่าความรู้สึกนึกคิดสามารถแปรเปลี่ยนได้เมื่อกาลเวลาล่วงเลย
 ไป หากบุคคลตระหนักรู้ความไม่เที่ยงที่เกิดขึ้นได้แม้ในจิตใจของตนแล้วก็จะเกิดการยอมรับ ไม่ยึดถือ
 จนเป็นทุกข์ อีกทั้งยังสามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พัฒนาขึ้นได้หากบุคคลปรับปรุงความคิดของตน
 ในแนวทางที่ถูกต้อง

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งภายนอก ทั้งความไม่เที่ยงของเหตุการณ์ วัตถุสิ่งของ
 อำนาจเหนือธรรมชาติ และทุกสรรพสิ่ง เป็นการนำเสนอเพื่อให้รู้เท่าทันความไม่เที่ยงของสรรพสิ่ง
 เพื่อให้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงและไม่เกิดความประมาทเมื่อมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
 อย่างกะทันหัน รวมถึงเร่งแก้ไขพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้เจริญขึ้นได้

กรรม

หลักกรรมเรื่องกรรมเป็นหลักกรรมสำคัญข้อหนึ่งในพระพุทธศาสนา กฎแห่งกรรมเป็น
 กฎธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของคน และการให้ผลของการกระทำนั้น มีรายละเอียดดังนี้
 พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต),
 2559, หน้า 60) แสดงความหมายของกรรมไว้ว่า กรรม คือ การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา
 ทางกายก็ตาม ทางวาจาก็ตาม ทางใจก็ตาม สามารถแบ่งได้ 2 ประการ คือ

1. อกุศลกรรม คือ กรรมที่เป็นอกุศล กรรมชั่ว การกระทำที่ไม่ดี ไม่ฉลาด ไม่เกิดจาก
 ปัญญา การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล ได้แก่ โลภะ โทสะ หรือโมหะ
2. กุศลกรรม คือ กรรมที่เป็นกุศล กรรมดี การกระทำที่ดี ฉลาด เกิดจากปัญญา ส่งเสริม
 คุณภาพของชีวิตจิตใจ การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล ได้แก่ อโลภะ อโทสะ หรืออโมหะ

นวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลนั้นก็ได้มีการแสดงให้เห็นหลักกรรมเรื่องกรรมซึ่ง
 ประกอบด้วยอกุศลกรรม กุศลกรรม รวมถึงแสดงให้เห็นกรรมวิบากจากกรรมทั้งสองประเภทไว้ใน
 นวนิยายทุกเรื่อง

ชลนิลนำเสนอหลักกรรมเรื่องกรรมใน 2 ประเด็น คือ

1. อกุศลกรรม
2. กุศลกรรม

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อกุศลกรรม

อกุศลกรรม คือ กรรมชั่ว การกระทำที่ไม่เกิดจากปัญญา เป็นการกระทำที่เกิดจาก
 อกุศลมูล ประกอบด้วย โลภะ โทสะ และโมหะ

ผลการศึกษาพบว่าชลนิลนำเสนออกุศลกรรมด้านโมหะและโทสะมากกว่าโลภะ ดังนี้

- 1.1 โมหะ ชลนิลนำเสนอให้เห็นการกระทำที่ขาดปัญญาไตร่ตรองเหตุผล เช่น ไม่เข้าใจ
 ตัวเอง ไม่เข้าใจกรรมและผลของกรรม ไม่เข้าใจหนทางที่จะนำไปสู่การดับกิเลส เป็นต้น ซึ่งเป็น
 ต้นเหตุให้กระทำผิดด้านอื่นตามมาอีกหลายประการ

1.2 โทสะ ชลนิลนำเสนอให้เห็นการกระทำที่เกิดจากความโกรธแค้น อาฆาตพยาบาท ทำร้ายผู้อื่นไปจนกระทั่งมุ่งร้ายหมายเอาชีวิตผู้อื่น เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์

1.3 โลภะ ชลนิลนำเสนอให้เห็นการกระทำที่เกิดจากความโลภ ทั้ง ความโลภในอำนาจ ความโลภในทรัพย์สมบัติ เป็นเหตุให้ผู้อื่นเดือดร้อน

นอกจากนี้ยังแสดงผลของกรรมหรือกรรมวิบากร้ายซึ่งเกิดจากการกระทำอกุศลกรรม โดยชลนิลเน้นให้เห็นผลภายใน คือ จิตใจของผู้กระทำผิดเกิดความไม่สบายใจ ร้อนรุ่มและเป็นทุกข์ ส่วนผลภายนอกคือผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษทางสังคม และการได้รับผลของกรรมเช่นเดียวกับที่ตนเคยกระทำ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง **ม่านมนตรา** ชลนิลได้แสดงให้เห็นอกุศลกรรม รวมไปถึงกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ ในตอนที่กล่าวถึง **จ้าว** ปีศาจที่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้คน โดยแสดงให้เห็นอดีตชาติของเขาเมื่อครั้งเป็นมนุษย์และได้ทำกรรม ดังข้อความ

*จากนั้นจ้าวก็หายสาบสูญ เข้าไปอยู่ป่า ใช้ชีวิตไม่ติดกับคนพเนจร **กระทำทุกอย่างตามความพอใจ มีทั้งเรื่องที่ดีงามและเลวทราม** บางคราก็มีอาการคุ้มคลั่งไม่ผิดจากคนบ้า บางคราก็ท่องบ่นสรรพเวทด้วยความชำนาญ กระทั่งถึงเวลาสิ้นอายุขัย **กรรมส่งผลให้** มาเกิดเป็นปีศาจสองภาคสิงสถิตอยู่ที่ต้นไทร...**มีอำนาจฤทธิ์เดชจาก 'วิชา' ในชาติก่อน และต้องเสวยผลกรรมชั่วของตนควบคู่กันไป**...จนกระทั่งหมอมีประจำหมู่บ้านสามารถติดต่อสื่อสารกับจ้าวได้...จ้าวจึงกลายเป็น 'เทพเจ้า' ตามที่หมอมีวาดอ้างไป*

(ม่านมนตรา, หน้า 344-345)

เขาเผาบ้านได้สาม แม้ไม่ได้ทำปีศาจหรือมาตุฆาต แต่การกระทำใด ๆ ต่อมา ล้วนใช้อารมณ์ ความพอใจเป็นหลัก เขาจึงทำเรื่องเลวร้ายมิใช่น้อย...เขากำลังใช้กรรม โดยไม่รู้ว่าเป็นกรรม

(ม่านมนตรา, หน้า 351)

ชลนิลแสดงให้เห็นอกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโทสะ และโมหะ รวมไปถึงกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ ในอดีตตัวละคร **จ้าว** เกิดในตระกูลของพราหมณ์ เขาเรียนคัมภีร์พระเวทจนมีอาคมแก่กล้า คนในตระกูลของเขาจึงคาดหวังให้เขาเป็นผู้นำของตระกูล ต่อมาเขารักผู้หญิงคนหนึ่งแต่คนในตระกูลไม่ยอมรับเธอ จ้าวจึงสละตำแหน่งพราหมณ์แล้วไปแต่งงานกับเธอ คนในตระกูลของจ้าวต้องการให้เขากลับคืนสู่ครอบครัวจึงส่งคนไปปล้นบ้านและข่มขืนคนรักของเขา จ้าวเกิดความแค้นใจจึงกลับไปเผาทำลายบ้านเรือนของตระกูลตนเอง ต่อมาตัวละครจ้าวได้ตระหนักว่าการกระทำของตนในอดีตเป็นเรื่องผิด เป็นการก่ออกุศลกรรม และเขากำลังรับกรรมวิบาก โดยไม่รู้ตัว อกุศลกรรมที่จ้าวกระทำส่งผลทำให้เมื่อเขาตายไปแล้วกลายเป็นปีศาจสิงสถิตอยู่ในต้นไทร แต่ยังมีอำนาจฤทธิ์เดชจากวิชาอาคมในชาติก่อนอยู่ ความหลงผิด ขาดปัญญาทำให้จ้าวเข้าใจผิดว่าการที่เขามีอำนาจเหนือผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่แท้จริงแล้วการที่เขาต้องสิงอยู่ในต้นไทรไม่อาจไปสู่ภพภูมิที่ดีขึ้นได้นั้นเป็นกรรมวิบากที่เขา กำลังได้รับ

ตัวละครอีกตัวหนึ่งที่กระทำอกุศลกรรมและได้รับกรรมวิบาก คือ **มรรคา** เขาระลึกชาติได้ว่าเมื่อครั้งตนเองเกิดเป็นเทพชื่อ **ทิวาเทพ** ได้กระทำความกรรมด้วยความไม่รู้ ดังข้อความ

มรรคานอนเหยียดขาบนเตียง มือประสานที่หน้าอก กำหนดลมหายใจช้า ๆ จนจิตใจผ่อนคลาย หลังเขาฟื้นความทรงจำ ได้พบเรื่องราวหลายอย่างจนตั้งตัวแทบไม่ติด ยิ่งรู้ว่าต้องแบกรับผลการกระทำของตนในอดีตทำให้เขาคิดอัดไม่น้อย

ทิวาเทพเป็นเงาเบื้องหลังของมรรคา เรื่องราวของเทพองค์นั้นจบลงตั้งแต่ขอลุติเป็นมนุษย์ แต่ผลของการกระทำยังไม่สิ้นสุด ‘กรรม’ ยังคงตามมาไม่ว่าเขาจะระลึกชาติได้หรือไม่

(ม่านมณฑรา, หน้า 288)

อนุสตรกรรมของละคร *มรรคา* ประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอนุสตรมูลข้อโหมะรวมไปถึงกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ โดยตัวละคร *มรรคา* เคยกำเนิดเป็นเทพชื่อ *ทิวาเทพ* เมื่อเขาระลึกชาติได้จึงจำเหตุการณ์ครั้งที่ตนเคยช่วยเหลือหญิงสาวคนหนึ่งและชาวบ้านปราบ *จ้าว* ได้สำเร็จแล้วจึงขังไว้ในต้นไทร *จ้าว* ทำทนายให้ทิวาเทพปล่อยตนออกไปเพื่อต่อสู้กัน โดยทิวาเทพต้องไม่ใช้อำนาจของเทพเอาชนะ *จ้าว* ช่วงขณะนั้นจิตใจของทิวาเทพมีโหมะเกิดความทะนงในศักดิ์ศรีของเทพจึงคิดว่าแม้ตนเองจะเป็นมนุษย์ก็ยังสามารถเอาชนะได้ แต่ขณะที่รับปากเขาจะยังไม่ทราบวิธีเอาชนะโดยวิธีใดหากไม่ใช้อำนาจของเทพ ผลของการกระทำครั้งนั้นส่งผลให้ตัวละครมรรคาในภพปัจจุบันต้องหาวิธีปลดปล่อย *จ้าว* และสู้กับ *จ้าว* อีกครั้งในฐานะมนุษย์ธรรมดาที่ไม่มีเวทมนตร์ใดซึ่งเป็นเรื่องยากเกินกว่ามนุษย์จะทำได้ และหากแพ้มรรคาจะต้องเป็นทาสของ *จ้าว* นานถึงหนึ่งกัลป์ตามที่เคยให้สัญญา ชลนิลนำเสนอให้เห็นว่าเมื่อทิวาเทพเกิดเป็นมรรคาและลืมอดีตไปแล้ว แม้จะเกิดปัญญาไตร่ตรองจนเห็นความผิดพลาดของตนในอดีตชาติแต่ก็ไม่สามารถกลับไปแก้ไขได้ จึงได้แต่หาวิธีแก้ไขปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันให้ดีที่สุด

นวนิยายเรื่อง *รอยสาป* ชลนิลได้แสดงให้เห็นอนุสตรกรรมในตอนที่ตัวละคร *สตายุ* เกิดความริษยาเมื่อ *เจ้าหญิงรสาวดี* กำลังจะแต่งงานกับ *นาคิน* ดังข้อความว่า

คุณความดีที่คลุมครอบจิตใจถูกฉีกทำลาย ความชื่นชมยินดีที่เห็นผู้อื่นเป็นสุขโดนกระชากทิ้ง กลับกลายเป็นชุ่นข้องหมองใจ เพลิงริษยาถูกจิตมารโหมกระพือ
รสาวดีก็รักเขา...เหตุใดคนที่นางเข้าหอด้วยกลับเป็นนาคิน...เพลิงแค้นไพรชยา
ลูกโพล่งแผดเผาจิตใจ สมานิตั้งมั่นเป็นปกติมาหลายวันกลับสั่นสะเทือนโยกไหว...

(รอยสาป, หน้า 310-311)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นอนุสตรกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอนุสตรมูลข้อโกละ โทสะ และโมหะ ตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงเหตุการณ์เมื่อสองพันกว่าปีมาแล้ว เมื่อตัวละคร *นาคิน วาโย สตายุ* ต่างก็รัก *เจ้าหญิงรสาวดี* พวกเขายินดีไม่ว่าเธอจะเลือกใครเป็นคู่ครอง เมื่อเจ้าหญิงเลือกนาคินเพราะความเหมาะสม วาโยจึงเดินทางออกไปรบ ส่วนสตายุตัดสินใจเดินทางขึ้นเขาไปเรียนวิชาอาคมกับตัวละคร *นาง* เพื่อกลับมารับหน้าที่มหาพราหมณ์ ขณะฝึกวิชาอยู่นั้นสตายุเกิดภาพในจินตนาการว่าวันพรุ่งนี้เจ้าหญิงและนาคินได้เข้าพิธีแต่งงานกันและกำลังเข้าห้องหอ แม้ตอนแรกสตายุจะทำใจให้ร่วมยินดีกับทั้งคู่ได้ แต่ต่อมาเกิดมีกิเลสในใจจึงริษยาจนทนไม่ได้กลายเป็นความโลภอยากได้เจ้าหญิงรสาวดีมาครอบครองเสียเอง เกิดความโกรธแค้นริษยาที่เจ้าบ่าวไม่ใช่ตนเอง แต่เขาเกิดคุณธรรมในใจขัดแย้งกับกุศลกรรมเนื่องจากทั้งวาโยและเจ้าหญิงรสาวดีเป็นเพื่อนรักของเขามาตั้งแต่เด็ก

ตั้งข้อความว่า “เขาคังแค้นตนเอง...แค้นความหลง ความเห็นแก่ตัวที่มี และสุดท้ายก็แค้นคุณความดี ที่ทำให้เขาทุกข์ทรมานเช่นนี้” (รอยสาป, หน้า 312) เมื่อนางเอ่ยปากว่าเขาสามารถขอพรได้หนึ่งข้อ สตาบจึงขอให้ไม่มีงานแต่งงานเกิดขึ้น ตั้งข้อความว่า “จบคำพูดด้วยความเหนื่อยอ่อน เจ็บปวด...เขา ไม่กล้าขอให้เจ้าหญิงรสาวดีรักเขาคนเดียว แต่ก็ไม่อาจฝืนกิเลส อวยพรให้คนที่อยู่อย่าง เป็นสุข หรือไม่ยอมขอพรใด ๆ จากนางทั้งสิ้น” (รอยสาป, หน้า 312) จะเห็นได้ว่าสตาบขาดปัญญาพิจารณา ไตร่ตรองเกิดความหลงชั่วขณะจนไม่รู้ว่คำขอของเขาจะเป็นต้นเหตุให้นางสาปเมืองศิรินนครให้จมอยู่ ใต้บาดาล สาปเจ้าหญิงรสาวดีและนาศิกกลายเป็นหน้าผาอยู่คนละด้านของทะเลสาบ ส่วนชาวเมือง ต้องกลายเป็นคนครึ่งพญานาคและคนครึ่งเงือก

นวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** ชลนิลได้แสดงให้เห็นถึงอกุศลกรรมตอนที่ตัวละคร **เฒ่าเจ** กำลังต่อสู้ระหว่างนักโทษและผู้คุมนักโทษ ดังนี้

ชาวเมืองใต้ดินออกมาต่อสู้กับแอนดรอยรักษาความปลอดภัยจนล้มตายหลายคน แม้จะสยบคู่ต่อสู้ได้กว่าครึ่ง แต่ผลคุ้มค่าหรือไม่...อยากได้อิสระ อยากได้อำนาจ ต้องเอา ชีวิตมาเดิมพัน แลกกัน ขณะที่คนกระหายละโมภอำนาจกลับยืนอยู่เบื้องหลัง สั่งงาน แจ้ว ๆ ด้วยใจกระหึ่ม มองคนล้มตายเป็นแค่หมากในกระดานหวังผลสุดท้าย ชัยชนะ จะตกเป็นของตนผู้เดียว

(กรงอำพราง, หน้า 352)

ชลนิลได้แสดงให้เห็นอกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโลภะ โทสะ และโมหะ ตัวละคร **เฒ่าเจ** ไม่ต้องการเป็นนักโทษและถูกกักขังอีกต่อไป เขาจึงวางแผนยึดอำนาจ บนเกาะแห่งนั้นเพื่อใช้เป็นแหล่งสร้างฐานอำนาจ โดยรวบรวมนักโทษที่ต้องการอิสรภาพ รวมทั้งยุยง ให้คนเหล่านั้นต่อสู้กับหุ่นยนต์แอนดรอย (Android) คือ หุ่นยนต์ที่มีรูปร่างคล้ายมนุษย์ เหมือนมนุษย์ มากจนแยกไม่ออก ลักษณะภายนอกทั้งผิวหนังและอื่น ๆ คล้ายมนุษย์จริง (ชัยวัฒน์ คุประตกุล, 2548, หน้า 10) จนนักโทษเหล่านั้นบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก ถึงอย่างนั้นเขาก็ไม่สนใจ ขาดความเมตตาต่อผู้อื่นเพราะความโลภอยากได้อำนาจและอิสระนั้นมีมากกว่า นอกจากนี้ตัวอย่าง ข้างต้นยังแสดงให้เห็นถึงความหลงหรือขาดปัญญาของนักโทษที่เป็นลูกน้องของเฒ่าเจ พวกเขา ต้องการอิสรภาพ ต้องการออกไปจากคุกแห่งนั้นจนยอมแลกด้วยชีวิตของตนโดยไม่พิจารณาว่า เป็นโทษแก่ตนและเป็นการสนับสนุนให้บุคคลอื่นทำผิดอย่างไรบ้าง สุดท้ายแล้วเฒ่าเจถูกลูกน้อง ของตนทำร้ายจนบาดเจ็บสาหัสจนสูญเสียสติสัมปชัญญะและถูกจองจำอีกครั้ง

ตัวละคร **ชุน** เป็นอีกตัวละครหนึ่งที่ทำอกุศลกรรม เธอพูดจาสาปแช่งผู้อื่นและเผาบ้าน ตนเอง ตั้งข้อความ

พ่อตบชุนตอนเธอตะโกนสาปแช่งขอให้น้องตายตั้งแต่ในห้อง เวลานั้นโลกทั้งใบ หยุดหมุน โทสะลุกฮือ...นัยน์ตาทอประกายกร้าว ลูกโชนประจวบเปลวไฟ ความแค้น เป็นไฟ ความโกรธก็เป็นไฟ เปลวไฟเผาไหม้จิตใจเธอ ก่อนแผดเผาลิงที่อยู่รอบ ๆ

เปลวไฟโอบล้อมทุกทิศทาง มันกำลังเผาไหม้คฤหาสน์หลังงามอย่างย่ำใจ สมบัติ แต่ละชิ้นจมหายในเปลวเพลิง ไม่มีอีกแล้ววันวานที่แสนสุขสันต์ ครอบครัวยังรักกันกลม

เกลียว...ไฟในใจขุนกำลังเผาไหม้ตัวเอง ไฟโทะสะ ไฟโกรธแค้น..แค้นที่พ่อล้มแม่ โกรธพ่อที่ไม่ยอมทำตัวเหมือนเดิม เกลียดพ่อที่เห็นน้ำอวดดีกว่าลูกสาวตัวเอง ทั้งหมดนี้ส่งผลให้เด็กหญิงร้อนรุ่ม ร้อนทั้งร่าง ไฟโกรธไม่ได้แผดเผาเฉพาะบ้านเรือนสิ่งของ แต่มันไหม้จิตใจ ส่งเปลวลามเลียอวัยวะทุกส่วน จนเหมือนตลกกลางกองเพลิงลุกโชน

(กรงอำพราง, หน้า 171-173)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นออกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโทสะ รวมไปถึงกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ โดยเหตุการณ์ดังกล่าวตัวละคร ขุนน เกิดโกรธแค้นเมื่อทราบว่าพ่อกำลังจะมีลูกกับแม่เลี้ยง ความโกรธทำให้ขุนนควบคุมพลังพิเศษในตัวไม่ได้ ส่งผลให้เกิดเปลวไฟขึ้นจนไฟลุกลามไหม้บ้าน ชลนิลยังได้นำเสนอให้เห็นว่าโทสะของขุนนนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดผลเพียงแค่ว่าการยับยั้งสติควบคุมพลังพิเศษของตนไม่ได้ ยังทำให้ภายในใจของตัวละครร้อนรุ่มไม่ต่างจากไฟที่กำลังเผาไหม้บ้านอยู่ในขณะนั้น คนที่มีความโกรธในใจนั้นก็ย่อมรู้สึกวุ่นวายใจเช่นเดียวกัน ความร้อนรุ่มในใจจนเกิดความทุกข์นั้นยังแสดงให้เห็นกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ ต่อมาเมื่อขุนนหนีออกจากบ้านเพราะต้องการหนีความผิดจนกระทั่งเดินทางข้ามเวลาไปยังยุคในโลกอนาคต ทำให้เธอตกอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายหลายครั้งจึงเป็นกรรมวิบากอีกอย่างหนึ่งที่ขุนนได้รับ

ในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** ชลนิลได้นำเสนอออกุศลกรรมไว้หลายตอน ดังตัวอย่างตอนที่แสดงให้เห็นโทสะของตัวละคร **สิงหนาคาราช** ดังนี้

ตัวละคร **สิงหนาคาราช** เกิดความพยาบาทโกรธแค้น **กุมภนาคราช** และทายาท เนื่องจากทั้งคู่เคยเป็นพี่น้องกันและนับถือ **เจ้าปู่** พญานาคราชตนหนึ่ง แต่ต่อมากุมภนาคราชศรัทธาในพระพุทธรูปเจ้าและคำสอนของพระองค์ จึงบำเพ็ญเพียรเพื่อให้ได้เกิดเป็นมนุษย์และออกบวชโดยมีเป้าหมายสูงสุดคือนิพพาน สิงหนาคาราชคิดว่ากุมภนาคราชซึ่งเคยเฝ้าพันธุพญานาคของตนเองจนต้องการหนีให้พ้น ต่อมาเมื่อกุมภนาคราชได้เกิดเป็นมนุษย์ สิงหนาคาราชตามก่อกวนกุมภนาคราชและทายาทจนกุมภนาคราชต้องขังน้องชายไว้ด้วยมนตร์อาลัมพายนน์ เวลามาผ่านไปพันกว่าปีกระทั่งมนตร์นั้นเสื่อมลงสิงหนาคาราชจึงออกมาล้างแค้นทายาทของกุมภนาคราชหวังให้ตระกูลของกุมภนาคราชล่มสลาย ดังตัวอย่าง

สิงหนาคาราชติดตามดูผลงานตัวเองอย่างลำพองใจ บอกแล้วทายาทของเจ้ากุมภต้องวิบัติฉิบหาย เป็นอย่างไรบ้าง ทรัพย์สินของมันถูกทำลาย ระเบิดไหม้เสียหายสิ้น กระทั่งชีวิตตัวเองยังรักษาไม่ได้

เหลือแค่ลูกชายของมัน ปล่อยให้ก่อนก็ได้ ให้มันมีโอกาสหายใจอีกกระยะ ให้มันได้เห็นสมบัติถูกเปลี่ยนมือจากมหาเศรษฐีเป็นยาจกในพริบตา ให้มันถูกความเจ็บแค้นเลียตายกัดกร่อนหัวใจสาหัส สุดท้ายค่อยปลิดปลงเอาชีวิตมัน

(เพลิงนาคา, หน้า 261)

“ข้าจะทำให้ทายาทของมันต้องพบกับความวิบัติ สูญเสีย ให้มันได้เห็นวงศ์ตระกูลล่มสลายก่อนจะตายอย่างทุกข์ทรมาน”

พูดจบก็ยื่นร่างขึ้นยืน เงยหน้าขึ้นมองแสงจันทร์ดั้งเดิม

“ความเจ็บปวดที่ถูกพันธนาการนับร้อยปี จะต้องได้รับการทดแทนสาสม และ
เมื่อนั้นข้าจะตามหาเจ้ากุ่มภ ไม่ว่าจะอยู่ในสวรรค์ชั้นฟ้าไหน ข้ารับรองจะลากคอมันให้มา
คุกเข่าอยู่เบื้องหน้าเจ้าปู่ที่กิ่งหล้าบาดาล ให้มันขอขมาในความโง่เขลาที่ไม่ยอมนับถือท่าน

(เพลิงนาคา, หน้า 172-173)

อกุศลกรรมของตัวละคร *สิงหนาคราช* ประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโทสะ
และโมหะ เขาอาฆาตแค้นพี่ชายคือ *กุ่มภนาคราช* แม้ถูกคุมขังด้วยมนตร์อาลัมพายนหลายพันปี
ภายหลังเมื่อหลุดพ้นจากมนตร์แล้วเขาก็ยังตามล้างแค้นทายาทที่เป็นมนุษย์ของพี่ชาย ซึ่งขณะนั้นมี
ผู้สืบเชื้อสายของกุ่มภนาคราชสองคน คือ *ก้องฟ้า* และ *เอียร* ลูกชายของก้องฟ้า สิงหนาคราชฆ่า
ก้องฟ้าและทำลายทรัพย์สินของครอบครัวนี้ นอกจากนั้นยังทำให้เอียรได้เห็นทรัพย์สินสมบัติของ
ตระกูลกำลังตกเป็นของคนอื่น ทั้งนี้เพื่อให้เอียรเกิดความแค้นใจที่เห็นตระกูลของตนเองล่มสลาย
จากนั้นจึงจะฆ่าเอียรเป็นคนสุดท้าย ชลนิลชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีความอาฆาตแค้นเช่นสิงหนาคราชนั้น
ย่อมส่งผลเป็นกรรมวิบากทำให้จิตใจร้อนเป็นทุกข์

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงอกุศลกรรมคือตอนที่ตัวละคร *เอียร* ทราบว่าตัวเองกำลังถูกโกง
สมบัติของตระกูลและต้องการทำร้ายคนที่คดโกงเหล่านั้น ดังข้อความ

*เอียรยังไม่ขยับตัว ความร้อนรุ่มในใจปนเปแยกแยะไม่ออก ตนทรมานด้วยเหตุใด
อยากจะตะโกนกร้องให้ดังลั่น อยากปราดไปฆ่าคนทั้งสามให้ตายคามือ อยากเอา
สมบัติทั้งหมดกลับคืน อยากได้ อยากมี อยากเป็น ความอยากท่วมสูงกองเป็นภูเขา
จนไม่สามารถกระดิกกระเดี้ยตัว*

(เพลิงนาคา, หน้า 320)

ชลนิลแสดงให้เห็นอกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโทสะ ตัวอย่าง
ข้างต้นตัวละคร *เอียร* ให้คำสัญญาว่าจะต่อสู้กับ *สิงหนาคราช* ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เพื่อยุติ
ความแค้นของสิงหนาคราช ระหว่างนั้นเอียรจึงจัดการหนี้สินของครอบครัวด้วยการมอบหมายให้
เลขานุการและทนายความขายสมบัติเพื่อชดใช้หนี้สินทั้งหมด ต่อมาเอียรทราบว่าคนทั้งสองยกยอก
ทรัพย์สินสมบัติของเขาไปเป็นของตัวเอง เอียรเกิดความหงงหงงสมบัตินั้น ยึดถือว่าเป็นสมบัติของ
ครอบครัวตนที่สั่งสมมาเกิดความทุกข์ร้อนในใจ คิดจะทำร้ายทั้งสองคนเพื่อทวงสมบัติของตนคืน

นวนิยายเรื่อง *เรือนเวลา* ชลนิลได้เน้นให้เห็นหลักกรรมเรื่องกรรมอย่างเด่นชัด โดยแสดง
ให้เห็นว่าตัวละครหลายคนในเรื่องมีกิเลสเป็นตัวก่อให้เกิดอกุศลกรรมต่าง ๆ ตามมา ดังที่ปรากฏใน
ตัวละคร *ทวด* เขาเป็นผู้ครอบครองหนังสือวิเศษใช้อ่านอนาคตได้จำนวน 1 เล่ม จากหนังสือทั้งหมด
จำนวน 7 เล่ม เขาไม่ต้องการให้คนอื่นอ่านอนาคตได้เช่นตนเองจึงสร้างอกุศลกรรม ดังข้อความ

*เวลานั้นปีศาจโลภะ...อำนาจเข้าสิงทวดเสียแล้ว ไม่มีจิตใจรับฟังคำเตือน
คำหวังดีจากใครหน้าซำยังเกิดความคิดร้ายในสมอ*

*...หนังสือผู้หยั่งรู้เล่มนี้ไม่อาจให้ใครได้ครอบครองได้อีก...ต่อให้เป็นทายาทเพื่อน
ร่วมสำนักก็ตามที่...เขาไม่มีทางยอมปล่อยให้บุคคลอื่นมีโอกาสหยั่งรู้เช่นเดียวกับตนเอง*

ดังนั้นการตามล่าหนังสือชนิดล้างตระกูลจึงเกิดขึ้น... ‘ปีศาจ’ สิ่งใจจนแทบไม่เหลือ
ความเป็นมนุษย์...ยังมีอำนาจ ยิ่งหลงอำนาจ ที่จริงแค่ปล้นชิงทรัพย์สินก็เลวร้าย
พอแล้ว เหตุใดต้องสังหารผลาญตระกูล เผาทำลายทรัพย์สินบ้านเรือน ปานมี
ความแค้นไม่อาจอยู่ร่วมโลก

(เรือนเวลา, หน้า 84)

อกุศลกรรมที่ปรากฏในตอนนี้นำประกอบด้วยเจตนาเกิดจากกุศลมูลข้อโลภะ และโมหะ
โดยตัวละคร ทวด ได้ครอบครองหนังสือ “ถึงม้วยดิน สิ้นฟ้า มหาสมุทร” ทวดใช้หนังสือเล่มนั้น
แสวงหาอำนาจและทรัพย์สินแก่ตนเอง เมื่อมีอำนาจมากขึ้นเขาเกิดความโลภมากขึ้นโดยไม่ต้องการให้
ใครได้อ่านหนังสือยังรู้อนาคตได้อีก จึงสั่งการให้ลูกน้องของตนไปแย่งชิงหนังสือมาและฆ่าคนใน
ตระกูลที่ครอบครองหนังสือให้หมด การกระทำดังกล่าวเป็นความหลงผิด ขาดปัญญาไตร่ตรองถึง
ผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมา ต่อมาเมื่อทวดทราบหากนำหนังสือมารวมกันจนครบ 7 เล่มจะสามารถ
สร้างเป็นเรือนเวลาและเกิดผลอัศจรรย์หลายประการ เขาจึงเกิดความโลภยิ่งขึ้น ต้องการตามหา
หนังสือ ‘แม่ม้วนดิน สิ้นฟ้า มหาสมุทร’ ให้ครบ 7 เล่ม และตามหาทายาทเจ้าของหนังสือเพื่อมาเป็น
องค์ประกอบสำหรับสร้างเป็นเรือนเวลา

นอกจากตัวละครคน ทวด แล้ว ฮานี้ ก็เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่สร้างอกุศลกรรมเพราะ
ความโลภและความหลง ดังข้อความ

อนาคตของนายฮานี้ยิ่งใหญ่ รุ่งโรจน์ แต่ก็ต้องใช้วิธีก่อกวน สร้างความเดือดร้อนแก่
ผู้คนมากมายมหาศาล...จุดสูงสุดในชีวิตใกล้กับการเป็นผู้นำโลก...สามารถสั่งซ้ายหัน
ขวาหันประชาคมได้อย่างใจ ประเทศใดมีทรัพยากรสำคัญจะสร้างความมั่งคั่งแก่ตนและ
พรรคพวกได้ ก็เข้าไปก่อกวนระบบเศรษฐกิจ ใส่ร้ายป้ายสีผู้นำประเทศนั้น ใช้สื่อ
ทั่วโลกประณามสร้างภาพผู้ร้าย อ้างว่าสะสมอาวุธร้ายแรง และสุดท้ายก็ขอมติโลกส่ง
ทหารไปถล่มยึดประเทศเขามาปกครอง สร้างความชอบธรรมอ้างสิทธิมนุษยชน...แท้จริง
คือหวังในทรัพยากรสำคัญอันมหาศาลของประเทศนั้น

เขาไม่สนใจต่อเสียงระเบิด ไม่สนใจต่อผู้คนนับล้านต้องมาล้มตาย ทรัพย์สิน
วัฒนธรรมถูกล้มย่อยยับในพริบตา...น้ำตาไหลกลายเป็นลำธาร หยาดเลือดหลังริน
นับรวมมากมายปานมหาสมุทร...ไม่สำคัญ...มันไม่สำคัญเลย

(เรือนเวลา, หน้า 308)

ชลนิลแสดงถึงอกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโลภะ โทสะ
และโมหะ รวมถึงแสดงให้เห็นกรรมวิบากของตัวละคร ฮานี้ เขาต้องการครอบครองหนังสือเพื่ออ่าน
อนาคตหาช่องทางสร้างความร่ำรวยและอำนาจแก่ตน เมื่อทวดชักชวนฮานีมาร่วมสร้างเรือนเวลา
เขาตั้งใจว่าจะใช้เวลาที่อ่านอนาคตของตนให้ครบทุกด้าน เจตจำนงของเขาจึงเป็นไปในทาง
อกุศลกรรมคือโลภอยากได้อำนาจและความร่ำรวย ซึ่งต้องเกิดการทำร้ายผู้อื่น เขาจึงกลายเป็นคน
ขาดความเมตตา และหลงผิด ผลของการกระทำของฮานี้ทำให้เขาได้รับกรรมวิบากคือ เมื่ออ่าน
อนาคตไปเรื่อย ๆ เขาพบว่าเมื่อตั้งเจตจำนงเช่นนั้นแล้วผลสุดท้ายเขาต้องรับผลกรรมในนรก

ส่วนกรรมวิบากที่เกิดขึ้นจริง คือ ความคิดในทางอกุศลกรรมชั่ว ๆ ของธานี ทำให้เรือนเวลาพังทลาย ร่างกายของเขาซราลงอย่างรวดเร็วกลายเป็นผู้ป่วยต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล

นวนิยายเรื่อง **กรงไฟ** ตัวละคร **คุณนายพวงทอง** เป็นตัวละครสำคัญของเรื่องที่ชลนิลชี้ชัดให้เห็นถึงการทำอกุศลกรรมและกรรมวิบากที่ตามมา อกุศลกรรมที่เธอเคยทำไว้ปรากฏผลให้เธอรับรู้เมื่อใกล้จะเสียชีวิต ดังข้อความ

ภาพอดีตหมุนย้อน แต่ละภาพชวนให้คุณนายพวงทองขนลุกชูชัน หนาวเยือกจับหัวใจ ทั้งหลายล้วนเป็นภาพร้ายตบแถมหลอกหลอน ฆูดกระชากวิญญาณให้จมดิ่งลึกลง... ลึกลง

กว่าจะได้ที่ดินแต่ละแปลงมารวมเป็นผืนใหญ่งาม สร้างอาณาจักรทรัพย์ยั่งยืนๆ มันไม่ง่ายดาย ใช้จ่ายเงินมาถึงมือเอง มีบางแปลงคุณนายต้องใช้วิธี ‘พิเศษ’ นอกกระบบจึงได้มันมา โดยเฉพาะแปลงสำคัญที่สุด... ที่ดินที่ตั้งตลาด **จะมีกี่คนรู้... เบื้องหลังอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเสี้ยนนั้นเป็นอย่างไร** การได้มาเป็นเจ้าของตลาดลำบากแค่ไหน

การขอสัมปทานเดินรถ ตลอดจนถึงการเปิดอุเตอร์รถทัวร์ **คุณนายพวงทองต้องใช้วิชามาร ผ่านการต่อสู้เผ็ดร้อนเท่าใด จึงสามารถเป็นใหญ่ ต้องกำจัดศัตรูกี่คน เส้นทางถึงสะดวกราบรื่น**

(กรงไฟ, หน้า 15-16)

อกุศลกรรมที่ปรากฏในข้อความข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโลภะ โทสะ และโมหะ รวมไปถึงกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ ขณะที่ตัวละคร **คุณนายพวงทอง** ยังมีชีวิตอยู่ เธอมีความโลภจนกระทำการอกุศลกรรมหลายอย่าง เช่น ข่มขู่ และฆ่าผู้ที่เข้ามาขัดขวางผลประโยชน์ทางธุรกิจของเธอ ผลของการกระทำนั้นทำให้หลังจากเธอตายแล้ววิญญาณติดอยู่ในโรงเจ เพราะยังหวงสมบัติที่ตนสร้างขึ้น และเห็นเงาสะทอนของผลกรรมผ่านลูก ๆ ของเธออยู่เรื่อย ๆ ดังเช่นตอนที่เห็นลูกสาวของเธอถูกสามีวางแผนฆ่า ดังข้อความ

...สิตาตายด้วยฝีมือพิทักษ์ กับเมียน้อยของมัน

คุณนายพวงทองรู้แค่นี้ ไม่อาจมองเห็นลึกซึ่งถึงวิธีการขั้นตอนการฆาตกรรมใด จิตใจหดหู่ เวทนา... สิตาไม่เคยร้ายกับใคร... ทำไมต้องตายทั้งที่ไม่สมควร...

วูบหนึ่งคุณนายพวงทองนึกถึงตนเองในอดีต... การตายของ ‘เสี้ยน’ พ่อของลูกทั้งห้าเกิดขึ้นอย่างไร... อุบัติเหตุ... เช่นนั้นหรือ

คุณนายพวงทองส่งฆ่าตัวเอง สิตา ลูกสาวเธอ ก็ถูกฆ่ากับเมียน้อยฆ่าเช่นกัน

...นี่มันเป็นกงเกวียนกำเกวียนหรือไร

แต่ทำไม... กรรมของแม่จึงตกไปอยู่กับลูก...

ไม่ใช่หรอก... กรรมใครกรรมมันต่างหาก เพียงแต่ผู้ที่ทำกรรมใกล้เคียงกัน จะถูกแรงดึงดูดจัดสรรโน้มนำให้มาอยู่ร่วมมีสายสัมพันธ์กัน

คุณนายพวงทองไม่มีญาณหยั่งรู้อดีตอนาคต จึงไม่อาจรู้...ชาติก่อนสีดาเคยสั่งฆ่าสามีตนมาแล้ว ชาตินี้...เป็นการเอาคืน...บนกงล้อกฎแห่งกรรม...

(กรงไฟ, หน้า 211-212)

อกุศลกรรมในตัวอย่างข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโทสะและโมหะ รวมไปถึงกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ เหตุการณ์ข้างต้นวิญญาณของ *คุณนายพวงทอง* ได้รู้ว่า *สีดา* ลูกคนที่สองของเธอถูกลูกเขยและภรรยาบ่อยของลูกเขยร่วมมือกันฆ่าและอำพรางว่าเป็นอุบัติเหตุ การตายของสีดาเป็นเหมือนภาพสะท้อนของกรรมที่คุณนายพวงทองเคยกระทำคือฆ่าสามีของตน เมื่อรับรู้เช่นนั้นเธอจึงเกิดความทุกข์ขึ้นในใจเพราะคิดว่าผลกรรมของเธอไปตกอยู่ที่ลูกสาว ความคิดเช่นนี้เป็นโมหะ คือความหลงผิด ชาติปัญญาารู้เท่าทันความเป็นจริงว่ากรรมวิบากนั้นเป็นเรื่องของหลักเหตุผล ผู้ใดกระทำความยอมได้รับผลกรรม ซึ่งแท้จริงแล้วในอดีตชาติของสีดาที่เคยฆ่าสามีมาก่อน กรรมวิบากของสีดาจึงให้ผลในชาตินี้ เพียงแต่ผู้ที่ทำกรรมใกล้เคียงกันถูกดึงดูดให้มาเกี่ยวข้อง มีสายสัมพันธ์กัน คุณนายพวงทองจึงได้เห็นกรรมวิบากของลูกสาวตรงกับกรรมที่ตนเองเคยกระทำ

ต่อมาวิญญาณของ *คุณนายพวงทอง* ได้เห็น *ราม* ลูกคนแรกของเธอถูกฆ่าตาย ทำให้เธอเข้าใจเรื่องอกุศลกรรมกรรมวิบาก ดังข้อความ

วันนี้หมดข้อสงสัยใด ๆ ...รามตายอย่างน่าอนาถด้วยกระสุนนัดเดียว...ยืนยงกฎแห่งกรรมโดยไม่ต้องรอพิสูจน์ถึงชาติหน้า

รามก่อกรรม...ฆ่าคน...ได้รับผล...ถูกฆ่า...เห็นง่าย ชัดเจน

แล้วคุณนายพวงทองล่ะ? คนสั่งฆ่า คนที่อยู่เบื้องหลังการตายเช่นนี้ ตาซึ่งกรรมชั่วยอมมีน้ำหนักร้อยไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้ลงมือกระทำเองแน่นอน...ผลที่เธอได้รับจะเป็นอย่างไร

คุณนายพวงทองไม่ได้ถูกฆ่าตาย เธอแก่ตายอย่างทรมาณด้วยสารพัดโรครุมสังหาร...แค่นี้หรือผลกรรมของเธอ?

(กรงไฟ, หน้า 364)

อกุศลกรรมของตัวละคร *ราม* ประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโลภะ โทสะ และโมหะ เขาถูกลอบยิงจนเสียชีวิต ซึ่งเป็นกรรมวิบากจากอกุศลกรรมที่เขาเคยฆ่าน้ำชายของตนตามคำสั่งของคุณนายพวงทอง และหลังจากเหตุการณ์นั้นรามคอยช่วยกำจัดคนที่เป็นศัตรูทางธุรกิจของครอบครัว กรรมวิบากส่งผลในชาตินี้ทำให้รามถูกลอบยิงเสียชีวิตขณะที่กำลังมีความขัดแย้งเรื่องมรดกกับพี่น้องคนอื่น ทำให้ *ลักษมณ์* น้องชายของรามตกเป็นผู้ต้องสงสัย กรรมวิบากที่รามได้รับทำให้คุณนายพวงทองเกิดความทุกข์เพราะเห็นผลกรรมของลูกชาย แม้ว่าขณะนี้กุศลกรรมที่เธอรอระลึกถึงก่อนตายจะช่วยให้เธอตกอยู่ในอบายภูมิทันทีทันใด แต่เธอเริ่มรับรู้แล้วว่าผลของกรรมนั้นจะติดตามตัวผู้ทำกรรมไปจนกว่าจะถึงวันที่ต้องรับผลสิ่งที่เธอเห็นเป็นเพียงการแสดงให้เห็นถึงอกุศลกรรมและกรรมวิบากของลูกชายเท่านั้น ส่วนกรรมวิบากของเธอยังรออยู่เบื้องหน้า

หลังจาก *ราม* เสียชีวิตแล้ว *ศรีนวล* ภรรยาของรามต้องการทรัพย์สินในส่วนของรามจึงไปเจรจาขอแบ่งทรัพย์สินกับพี่น้องของราม คือ *ลักษมณ์* *สมุทร* และ *สุขศรี* เธอจึงถูกพาตัวไปทำร้ายจนกระทั่งยอมสละทรัพย์สินนั้นแล้วย้ายไปอยู่ต่างประเทศ สะท้อนให้เห็นอกุศลกรรมและกรรมวิบากดังนี้

ครั้งหนึ่งรามเคยสั่งให้บุญส่ง ‘อ้อม’ พิทักษ์กับเนื่อนวลไปขู่เชิญให้เซ็นเอกสาร กรรม ครั้งนั้นยอมตกอยู่กับราม บุญส่ง ส่วนที่ศรีนวลและลูกถูก ‘อ้อม’ ในลักษณะเดียวกันนั้นก็แสดงว่าศรีนวลกับลูกเคยทำกรรมเช่นนั้นมาแล้ว แรงดึงดูดของกรรมจึงชักนำให้หล่อนมาเป็นคนในครอบครัวของราม ได้รับผลกระทบไล่เลีย เป็นจิ้งหะ...เสมือนเงาสะท้อนผลกระทบที่รามเคยทำไว้

คุณนายพวงทองเห็นเช่นนี้ก็รู้สึกใจห่อเหี่ยว ตลอดชีวิตมนุษย์เธออาจไม่ได้รับผลกระทบหนัก ๆ ที่เคยสร้างเอาไว้ แต่การได้เห็น ‘เงาสะท้อน’ ผลกรรมผ่านลูกหลาน เช่นนี้ ยิ่งทำให้เธอมั่นใจ... ‘กรรม’ ส่งผลแน่นอน ไม่ว่าเธอจะอยู่ชาติภพไหน มันรอคอยเวลาของมัน ไม่ต่างจากเสือข่มคอยตะครุบเหยื่อ

(กรงไฟ, หน้า 425-426)

อกุศลกรรมที่ปรากฏในข้อความข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโทสะ รวมไปถึงแสดงให้เห็นกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ เมื่อตัวละคร ศรีนวล ภรรยาของรามและลูกของเธอ ถูกลักพาตัวไปข่มขู่ทำร้าย เหตุการณ์เหมือนครั้งอดีตที่รามเคยลักพาตัว พิทักษ์ สามีของสีดาและภรรยาน้อยของพิทักษ์ไปข่มขู่และทำร้าย คุณนายพวงทองได้เห็นถึงอกุศลกรรมที่รามกระทำและกรรมวิบากที่รามได้รับ รวมถึงได้เห็น ‘เงาสะท้อนผลกระทบ’ ที่เกิดขึ้นกับภรรยาและลูกของราม แม้เธอจะไม่ทราบว่ศรีนวลและลูกทำกรรมไว้อย่างไรในอดีตชาติ แต่เธอเชื่อแล้วว่าใครทำกรรมอย่างไรไว้ผลย่อมตกอยู่กับคนนั้น ศรีนวลและลูกเคยทำอกุศลกรรมไว้ลักษณะเดียวกับที่รามเคยทำ กรรมจึงดึงดูดให้ได้มาอยู่ร่วมกันและได้รับผลของกรรมในระยะไล่เลียกัน คุณนายพวงทองนึกย้อนไปถึงอกุศลกรรมที่ตนทำไว้และเชื่อว่าแม้ขณะนี้เธอจะยังไม่ได้รับผลกระทบที่ทำมาตลอดชีวิต แต่ชาติภพข้างหน้าผลของกรรมนั้นยังจะติดตามไปส่งผลแม้ว่าเธอจะจำอดีตได้หรือไม่ก็ตาม

ในนวนิยายเรื่อง **อาคม** ชลนิลนาเสนอให้เห็นอกุศลกรรมและกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ ตัวละครสำคัญในเรื่องที่แสดงให้เห็นการกระทำอกุศลกรรมและได้รับกรรมวิบากคือ **ทรงกลด** หรือ **คิม** เขาใช้ไสยศาสตร์ฆ่าคนที่ทำร้ายคนในครอบครัวของเขา ดั่งข้อความ

‘อาจารย์’ บอกทุกอย่างตั้งแต่ก่อนรับเขาเป็นศิษย์
เมื่อใดก้าวเข้าสู่เส้นทางสายล้างแค้น นั้นหมายถึงเดินบนถนน ‘ผู้ก่อกรรมร้าย’
เมื่อใดก่อกรรม...เมื่อนั้นต้องเป็นทนายท...ชดใช้กรรม
ยิ่งกรรมที่ก่อด้วย ‘อาคมร้าย’ ผลลัพธ์ย่อมนำสะพรึงกลัว
กล้าเผชิญกับมันหรือไม่?

เขาตอบ...กล้าสิ...รับได้...เพราะสิ่งที่พวกมันทำกับเขาและครอบครัวมันโหดร้ายไม่แพ้กัน

คิมยังไม่เข้าใจ...ว่าเรื่องร้ายที่เขาเคยเจอ คือผลของกรรมที่เขาไม่อาจทราบสาเหตุที่มา และเมื่อเขาเลือกที่จะเข้าสู่วงจรอุบาทว์แห่งการแก้แค้น สร้างกรรมชั่วใหม่ มันก็จะหมุนวนกลับมาเป็นวัฏจักร...วนเวียน ยืดยาวอีกเนิ่นนาน...ยากยุติได้ง่าย ๆ

(อาคม, หน้า 120)

อุกฤษฏกรรมที่ปรากฏในตอนนี้นำประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอุกฤษฏมูลข้อโทษ และโมหะ รวมถึงแสดงให้เห็นกรรมวิบากที่ตัวละคร *ทรงกลด* หรือ *คิม* ได้รับ เขาโกรธแค้นคนกลุ่มหนึ่งที่ร่วมกันใส่ร้ายพ่อของเขาจนกระทั่งครอบครัวของเขาต้องหนีออกจากประเทศไทยแล้วเกิดเหตุการณ์เครื่องบินถูกวางระเบิด เป็นเหตุให้พ่อและแม่ของเขาเสียชีวิต คนกลุ่มดังกล่าวก็ยกยอกทรัพย์สินของครอบครัวเขาไปเป็นของตน แต่กฎหมายไม่อาจลงโทษคนผิดได้ ทรงกลดจึงตัดสินใจเรียนวิชาไสยศาสตร์เพื่อกลับมาแก้แค้นคนกลุ่มนี้ โดยอาจารย์ของเขาชื่อ *ฮันเตอร์ คิม* ได้บอกเขาแล้วว่าตัดสินใจแก้แค้นจะมีผลที่ตามมาคือคนที่ตายจากอาคมของเขาก็กลายเป็นปีศาจคอยตามแก้แค้นเขา โดยเฉพาะเวลาที่เผลอเผลอทำให้อาคมอ่อนลง แต่ทรงกลดยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นนั้น การกระทำของทรงกลดนั้นนอกจากโทษแล้วยังเกิดจากโมหะหรือความหลงผิดขาดปัญญา เขาไม่รู้ตามหลักความจริงว่าเหตุการณ์ที่เกิดกับเขาและคนในครอบครัวนั้นไม่ใช่เกิดขึ้นลอย ๆ อย่างไม่มีสาเหตุ แต่เกิดจากกรรมที่เคยกระทำมาแม้เขาจะจำเหตุไม่ได้ก็ตาม การที่เขาแก้แค้นเอาคืนก็เท่ากับสร้างกรรมต่อไปซึ่งย่อมเกิดกรรมวิบากตามมาอีกไม่จบสิ้น

นอกจากนี้ชนวนิลได้แสดงให้เห็นอุกฤษฏกรรมของตัวละครกลุ่มที่ใส่ร้ายพ่อของทรงกลดตัวละครแรกคือ *คุณหญิงอัปสร* ดังข้อความ

ภาพเหล่านั้นแทบทำให้คุณหญิงกระอักเลือด!

เกลียด! เกลียดมัน! ฉันเกลียดพวกมันทุกคน...นั่งแพศยา เด็กแฝดนรก พวกแกเกิดมาเป็นมารชีวิตฉัน พวกแกมีความสุขบนความทุกข์คนอื่น

ฉันอยากจะฆ่าพวกแก...ฆ่าให้ตาย เผาให้วอดวาย ไม่ให้เหลือซาก ตายให้หมด!

อกคุณหญิงร้อนรุ่ม รุนแรงกว่าเคย ความโกรธ ความชิงชัง ความรักที่แปรเป็นแค้น และภาพบาดตาที่เห็น ล้วนทำให้ใจของเธอแทบระเบิด... ระเบิดออกมาเป็นมหาเพลิงพิโรธ...เธออยากให้ทุกคนร้อนรุ่ม ทุกข์ทรมาน...อย่างที่เธอเป็นขณะนี้

(อาคม, หน้า 300)

อุกฤษฏกรรมที่ปรากฏในข้อความข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอุกฤษฏมูลข้อโทษ และโมหะ รวมไปถึงกรรมวิบากของตัวละคร *คุณหญิงอัปสร* เธอโกรธแค้นสามีที่ไม่มีภรรยาอีกคน และมีลูกด้วยกันคือ *เอื้อกานต์* และ *ทีเกื้อ* เมื่อ *ทรงกลด* ใช้อาคมชี้หน้าให้เธอเห็นภาพมายาว่าสามีและภรรยาน้อยเคยใช้ชีวิตด้วยกันอย่างมีความสุขก่อนที่ภรรยาน้อยจะเสียชีวิตไป *คุณหญิงอัปสร* เกิดโทษอย่างรุนแรง โกรธแค้นจนคิดอยากจะอยากทำร้าย อยากให้ผู้อื่นได้รับทุกข์ทรมานยิ่งกว่าที่ตนได้รับกรรมวิบากที่เกิดขึ้นเมื่อเธอมีโทษคือทำให้จิตใจเป็นทุกข์และทำให้อาคมที่ทรงกลดส่งไปนั้นเข้าไปอยู่ในตัวเธอทำให้เธอได้รับความทุกข์ทรมานจนเกือบจะเสียชีวิต

ตัวละครอีกตัวหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มคนที่ใส่ร้ายพ่อของทรงกลดคือ *ศักดิ์ชาย* โดยแสดงให้เห็นอุกฤษฏกรรมและกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ ดังข้อความ

โรคร้ายที่นายศักดิ์ชายได้รับ เป็นข้อพิสูจน์ยืนยันเรื่องกรรมวิบาก...นายศักดิ์ชายไม่ได้โดนอาคมหรือโดนของใด ๆ เสกใส่...เขาแค่กำลังรับกรรมที่ตนเองก่อ

ทรงกลดไม่มีโอกาสได้ทำอะไรกับเหยื่อรายนี้เลย เพราะ ‘กรรม’ ได้ตัดหน้าทำงานไปแล้ว

(อาคม, หน้า 448-449)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นอนุสกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโลภะ รวมไปถึงกรรมวิบากของตัวละคร *ศักดิ์ชาย* ซึ่งเป็นหัวหน้าของกลุ่มคนที่ร่วมมือกันใส่ร้ายพ่อของทรงกลดจนทำให้พ่อแม่ของทรงกลดต้องเสียชีวิต เมื่อทรงกลดคิดจะใช้อาคมฆ่าศักดิ์ชาย เขาเพิ่งจะทราบว่าศักดิ์ชายป่วยเป็นโรคมะเร็งระยะสุดท้ายกำลังได้รับความทุกข์ทรมานจากโรคและมีชีวิตอยู่เพียง 7 วัน แสดงให้เห็นกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ

นวนิยายเรื่อง *ระบำเวท* มีเนื้อหาตรงกับหลักอนุสกรรมหลายตอน ตัวอย่างเช่นตอนที่ตัวละคร *ไลลา* กระทำอกุศลกรรมและได้รับกรรมวิบากเพราะเธอต้องการทำตามภารกิจของบรรพชนแม่มดคือฆ่าคนชั่วให้หมดจากโลก ดังข้อความ

“เห็นหรือไม่...คนชั่วหนึ่งคนสร้างความลำบาก เตือดร้อนแก่คนอื่นได้เป็นเรือนหมื่น เรือนล้าน ถ้าฮีโร่ถูกฆ่าตายก่อนได้เป็นใหญ่ ชาวบ้านนับล้านอาจไม่ต้องเสียชีวิต ถ้าผู้นำทรราชบางประเทศไม่กล่าวประกาศสงคราม ก็จะไม่มีศพทหาร ศพประชาชนผู้บริสุทธิ์ นับหมื่นนับแสนกองสุมเป็นภูเขา”

เพลงโทสะที่เพิ่งสงบลงด้วยสติและหัวใจรักกลับลุกโชนขึ้นมาอีกครั้ง ภาพบรรพชนแม่มดถูกเผาทั้งเป็น เสียงกรีดร้องบริเวณนาก้องดังติดหู ความทรงจำที่ไม่อาจสลัดหลุด ความโกรธเกรี้ยวที่ถูกถ่ายทอดมานานนับร้อย ๆ ปี

รวมเข้ากับความโกรธ เจ็บแค้น ที่คนรักไม่เห็นคุณค่าในความหวังดีของเธอ

(ระบำเวท, หน้า 502)

ที่ผ่านมา ไลลากระทำให้ไปตามใจตน แต่เธอก็เชื่อมั่นเสมอว่าตนมีโนธรรม ไม่เบียดเบียนทำร้ายคนดี กระทั่งเอื้อกานต์ หมอหมาก ทรงกลดมาขัดขวางภารกิจสำคัญ เธอก็เพียงต้องการคุมขังพวกเขาไว้ชั่วคราว ตั้งใจปล่อยเมื่อทำภารกิจเสร็จสิ้น

เมื่อเกิดเหตุการณ์ผิดพลาดในการปล่อยไวรัสอาคมครั้งที่สอง เธอก็รีบแก้ไข ช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้บาดเจ็บอย่างรวดเร็ว ด้วยไม่มีเจตนาทำร้ายผู้บริสุทธิ์

มาถึงตอนนี้ เธอจึงได้เห็นจริง...จิตใจของเธอก็มีความชั่วช้า มีกิเลสรุนแรง สามารถทำร้ายคนไม่เลือกหน้า จนไวรัสอาคมที่เธอสร้างเองยังวกกลับมาทำร้ายเอาได้

(ระบำเวท, หน้า 534-535)

ชลนิลแสดงให้เห็นอนุสกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโทสะ และโมหะ รวมไปถึงกรรมวิบากของตัวละคร *ไลลา* ซึ่งมีความแค้นเนื่องจากเธอคือแม่มดคนสุดท้าย และรู้ว่าบรรพชนของตนเคยถูกไล่ล่าสังหาร ดังนั้นเธอจึงต้องการฆ่าคนชั่วให้หมดไป โดยใช้ ‘ไวรัสอาคม’ นำเวทมนตร์ของตนผูกเข้ากับเชื้อไวรัสแล้วปล่อยให้แพร่ออกไปทำร้ายคนที่เป็นคนชั่ว นอกจากทำตามความต้องการของบรรพชนแม่มดแล้ว เธอยังต้องการใช้ไวรัสอาคมตามหาตัว *คูมิน* ศัตรูของ *ฮันเตอร์ คิม* คนรักของเธอด้วย การกระทำของไลลาเกิดจากโทสะ คือความโกรธแค้น ต้องการประทุษร้ายผู้อื่น และโมหะ ความหลงเข้าใจผิดว่าการฆ่าคนชั่วเพื่อไม่ให้คนเหล่านั้นกระทำชั่ว

ต่อไปเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แท้จริงแล้วปुरुชนที่ยังมีกิเลสนั้นสามารถกระทำทั้งดีและชั่วได้ แม้แต่เธอเอง ที่เข้าใจว่าตนช่วยเหลือคนดีด้วยการกำจัดคนชั่วนั้น จิตใจของเธอก็ยังกระทำไปด้วยแรงผลักดันของ กิเลสซึ่งทำให้สุดท้ายเธอได้รับไวรัสอาคมของตัวเองด้วย

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงอกุศลกรรม คือตอนที่กล่าวถึงตัวละคร ฮันเตอร์ คิม เขาเคยเป็นเจ้าของชายประเทศมุเจน แต่ถูกกบฏแย่งชิงราชบัลลังก์จนเขาเกิดความแค้น ดังข้อความ

สมัยหนุ่มฉกรรจ์ วยยี่สิบต้น ๆ มั่นใจในความรู้ ความสามารถเกินไป จนพลาดพลั้ง เสียที ต้องทนทุกข์ทรมานในเหมืองเพชรถึงหกเจ็ดเดือน กว่าจะหนีออกมาได้ พอหนีสำเร็จ กลับได้รับรู้เรื่องราวที่ทำให้จิตใจเกิดความคั่งแค้นจนแทบระเบิด ตั้งปณิธานแรงกล้า จนกลายเป็น ฮันเตอร์ คิม ในทุกวันนี้

บุคคลที่ทำให้เกิดฮันเตอร์ คิม ผู้ทรงอาคมกล้าขึ้นมา คือ ‘อาจารย์ตุมิน’ ผู้อยู่เบื้องหลังการโค่นล้มระบอบการปกครอง...รวมทั้งการล่มสลายของประเทศมุเจน

(ระบำเวท, หน้า 376)

อกุศลกรรมที่ปรากฏในข้อความข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโทสะ และโมหะ ตัวละคร ฮันเตอร์ คิม มีชื่อเดิมคือ *เมอคิมซา* เขาเคยเป็นเจ้าของประเทศมุเจนแต่ ถูกแย่งชิงบัลลังก์จึงคิดกลับมาทวงบัลลังก์คืน แต่ต่อมาเขาได้ทราบว่า *ตุมิน* คนที่ครอบครองของเขานับถือศรัทธาให้ความช่วยเหลือ *ตาลีอก* แย่งชิงราชบัลลังก์ เขาเกิดความแค้นต้องการแก้แค้นจึง หลงผิดเรียนวิชาทางไสยศาสตร์จากทั่วโลกหลายปีเพื่อฆ่าตุมิน

ตัวละคร *ตุมิน* ก็เป็นอีกตัวละครหนึ่งที่สร้างอกุศลกรรมเพราะความแค้น ดังข้อความ

จากนั้นแผนการถอนรากถอนโคนหน่อเนื้อมุเจนะสายเปอร์เซียก็ดำเนินต่ออย่าง สะดวก เขาใช้วิธีแย่ง เสี้ยมสอน หลอกล่อด้วยอาคม ทำให้คนชั้นสูงหลงผิด ทำตัวมัวเมา หลงระเริงใช้อำนาจบารมีในทางที่ผิด เบียดเบียนสังคม ผู้คน

(ระบำเวท, หน้า 488)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นอกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอกุศลมูลข้อโทสะ ตัวละคร *ตุมิน* เข้ามาในประเทศมุเจนเพื่อหวังทำลายประเทศนี้โดยการทำให้เข้าไปช่วยเหลือกษัตริย์ และเชื้อพระวงศ์ แต่เบื้องหลังปลุกปั่นให้คนในราชวงศ์ทำไม่ดีเพื่อให้ประชาชนเกลียดชังและต่อต้าน จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติ สาเหตุที่เขาทำเช่นนี้เพราะแค้นใจที่บรรพบุรุษของตนซึ่งเคยเป็นราชวงศ์มุเจนเชื้อสายมองโกลถูกราชวงศ์เชื้อสายเปอร์เซียของ *ฮันเตอร์ คิม* หรือ *เมอคิมซา* ยึดบัลลังก์ไว้เพียงราชวงศ์เดียว ทำให้เขาคิดแค้นจนต้องการให้ประเทศมุเจนล่มสลายโดยการเข้าไปบงการให้ *ตาลีอก* ก่อกบฏจนราชวงศ์เชื้อสายเปอร์เซียเหลือฮันเตอร์ คิมเพียงคนเดียวและต้องหลบหนีออกไปนอกประเทศ ประเทศมุเจนถูกผู้ปกครองและนักลงทุนเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ จนหมดไป ทำให้ผู้คนในประเทศเดือดร้อน

นวนิยายเรื่อง *ลายครุฑ* มีเนื้อหาแสดงอกุศลกรรมรวมถึงกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ หลายตอน ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นอกุศลกรรมคือตอนที่กล่าวถึงตัวละคร *ผู้เฒ่าปฐุม* ซึ่งเป็นมนุษย์ต่างดาวต้องการเข้ามายังโลกเพื่อกลืนกินโลกเป็นอาหาร ดังข้อความ

“สำหรับดาวที่มีสิ่งมีชีวิตอื่นอาศัยอย่างโลกของเรา...ผู้เฒ่าปฐุมจะมีวิธีกลืนกินที่แตกต่างจากดาวร้างอื่น โดยจะฝัง ‘ยีน’ ไว้ในกลุ่มดาว คนใกล้ชิด เพื่อให้มีพลังพิเศษมงาย เชื้อฟังในคำสั่ง แล้วถ่ายทอดความรู้ วิทยาการใหม่ ๆ จนสิ่งมีชีวิตนั้นเกิดการพัฒนาเจริญก้าวหน้าขึ้น...”

“ถ้าอย่างนั้น ผู้เฒ่าปฐุมก็ไม่เลวร้ายเกินไป” ชายหนุ่มตั้งข้อสังเกต

“การกระทำดีหรือร้ายให้ดูที่เจตนา” วาจาแหลมคมกระตุ้นความเข้าใจบางอย่างแก่โทวะ “ผู้เฒ่าปฐุมสั่งสอนวิทยาการต่าง ๆ แก่มนุษย์ก็เพื่อให้เกิดความล่มหลง ความกระหายทะยานอยากมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นพลังโมหะ โลกะอย่างหนาแน่นก่อนจะเขมือบกินอย่างมีความสุข”

(ลายครุฑ, หน้า 276)

อภุศลกรรมที่ปรากฏในตอนนี้นี้เกิดจากอภุศลมูลข้อโลภะ โทสะ และโมหะ ดังที่ปรากฏในตัวละคร ผู้เฒ่าปฐุม สิ่งมีชีวิตจากนอกโลกที่ต้องการเข้ามายังโลกเพื่อกลืนกินโลกเป็นอาหาร โดยมีเจตนาจะสร้างอารยธรรมต่าง ๆ บนโลกให้มีความเจริญรุ่งเรืองเสียก่อน เมื่อสังคมมนุษย์เจริญขึ้นมนุษย์ย่อมมีกิเลสตัณหาเพิ่มขึ้น ถึงตอนนั้นผู้เฒ่าปฐุมก็จะกลืนกินโลกอย่างมีความสุข ดังที่ปรากฏในตัวบทว่า “สิ่งหนึ่งที่ตามมาด้วยความเจริญรุ่งเรืองมั่งคั่ง นั่นคือความซบซ้นทางสังคม การแบ่งชนชั้น ความโลภ กระหายในสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด” (ลายครุฑ, หน้า 270) การกลืนกินโลกขณะที่มี โลกะ โมหะ ของผู้เฒ่าปฐุมนั้นเปรียบเหมือนกับคนมียังมีกิเลสและขาดปัญญาย่อมมองว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งยั่วชวน เกิดความรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับ แต่แท้จริงแล้วเป็นอภุศลกรรมที่เป็นต้นเหตุของความทุกข์เมื่อผลของกรรมหรือกรรมวิบากเกิดขึ้นตามมา

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นอภุศลกรรม คือตอนที่กล่าวถึงการกระทำผิดของตัวละคร ปู่ทองก้อน ซึ่งเป็นสาวกของ ผู้เฒ่าปฐุม ดังข้อความ

ชายชราสงบความคิดมองเข้าไปในใจตน ค้นหาความพอใจในการเป็นเฮดคนนอกที่ผ่านมา ทำให้รู้ว่า ต่อให้ใจหนึ่งบอกว่าหมดศรัทธา ส่วนลึกในใจว่านั่นยังมีความพอใจอยู่บ้าง ๆ

(ลายครุฑ, หน้า 421)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นอภุศลกรรมที่ปู่ทองก้อนก่อขึ้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากอภุศลมูลข้อโมหะ และโทสะ ตัวละคร ปู่ทองก้อน เป็นผู้นำของเหล่าสาวกของผู้เฒ่าปฐุมสาวกเหล่านี้จะเรียกตนเองว่า คนนอก พวกเขาจะหลงผิดเชื่อถือศรัทธาและคิดว่าผู้เฒ่าปฐุมจะเข้ามาทำให้โลกมนุษย์เจริญขึ้นด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัย ปู่ทองก้อนจึงปฏิบัติตามคำสั่งของคนนอกทำร้ายผู้อื่นเพื่อให้คนนอกสามารถกลับเข้ามาที่โลกได้อีกครั้ง

2. กุศลกรรม

กุศลกรรมคือ กรรมดี การกระทำที่เกิดจากปัญญา เป็นการกระทำที่เกิดจากกุศลมูล ได้แก่ อโลภะ อโทสะและอโมหะ

ผลการศึกษาพบว่าชลนินนำเสนอกุศลกรรมด้านอโมหะและอโทสะมากกว่าอโลภะ ดังนี้

2.1 อโมหะ ชลนิลนำเสนอให้เห็นการกระทำที่เกิดจากปัญญาไตร่ตรอง รู้ผิดชอบชั่วดี อันจะทำให้เป็นเป็นผู้ที่มีความคิดประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างมงายจึงไม่พลั้งเผลอกระทำ ความผิด

2.2 อโทสะ ชลนิลนำเสนอให้เห็นการกระทำที่เกิดจากความเมตตา ความห่วงใย ความสงสาร ความปรารถนาดีโดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขหรือให้พ้นจากทุกข์โดยไม่คาดหวังว่าจะได้อะไรตอบแทน

2.3 อโลภะ ชลนิลนำเสนอให้เห็นการกระทำที่เกิดจากความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การสละสิ่งของและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น รวมถึงการละทิ้งกิเลส ความโลภ ความประพฤติที่ไม่ดีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ตนและผู้อื่น

นอกจากนั้นยังแสดงผลของกรรมหรือกรรมวิบากดีซึ่งเกิดจากการกระทำกุศลกรรม โดยชลนิลเน้นให้เห็นผลภายใน คือ จิตใจของผู้กระทำดีเกิดความสบาย ไม่ร้อนรุ่มและเป็นทุกข์ ส่วนผลภายนอกคือผู้กระทำดีได้รับยกย่องทางสังคม และผลของกรรมดีทำให้รอดพ้นจากภัยอันตรายที่มาถึงตัวจึงไม่ประสบกับความทุกข์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในนวนิยายเรื่อง **ต่างเวลา** ชลนิลนำเสนอให้เห็นกุศลกรรมหลายตอน เช่น ตอนที่ตัวละครจากโลกอนาคตต้องการครอบครองเกล็ดขจีและนำกลับไปโลกอนาคตของตนแต่เมื่อธรรมชาติปั่นป่วนต่อต้าน พวกเขาเกิดความเข้าใจถูกต้อง ดังข้อความ

**ทุกสิ่งในถ้ำนี้แสดงการกระทำเพียงแคंपกป้อง ผลักไส หากมีการต่อสู้ ต่อต้าน
ขัดขืน ก็เพิ่มความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เฉกเช่น...มนุษย์ทำอย่างไรกับโลก...โลกก็จะ
ตอบแทนสิ่งนั้นคืนแก่มนุษย์**

ความเข้าใจบังเกิด หัวใจทุกคนเกิดความสงบนิ่ง ยอมรับ

(ต่างเวลา, หน้า 365-366)

กุศลกรรมที่ปรากฏในข้อความข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโมหะ ตัวอย่างดังกล่าว *ริยะ ตรีง วาม นวรา* เอสเปอร์จากโลกอนาคตต้องการนำเกล็ดขจีกลับไปยังยุคสมัยของตน พวกเขาจึงเดินทางไปยังถ้ำที่อยู่ของเกล็ดขจี โดยมี *มิลิน* คนรักของริยะซึ่งเป็นตัวละครในโลกปัจจุบันร่วมเดินทางไปด้วย เมื่อคนจากโลกอนาคตเข้าสู่กับธรรมชาติเพื่อนำเกล็ดขจีมาไว้ในครอบครอง ธรรมชาติขัดขวางไม่ให้พวกเขานำเกล็ดขจีออกไปได้โดยทำให้เกิดความปั่นป่วนภายใน ถ้ำ มีกระแสน้ำกรดไหลบ่าเข้าหาคนจากโลกอนาคตทั้งหมด ทั้งนี้แม้พวกเขาจะไม่ได้ต้องการครอบครองเพื่อสร้างผลประโยชน์แก่ตนเองโดยเฉพาะ แต่ก็เป็นความต้องการเข้าไปครอบครองด้วยโมหะ คือความไม่รู้ตามความเป็นจริงว่าเกล็ดขจีเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ จึงเสมือนเป็นตัวแทนธรรมชาติทั้งหมดซึ่งไม่อาจมีใครคนใดคนหนึ่งที่จะเข้าไปยึดถือครอบครองได้ แม้จะเป็นการถือครองเพื่อสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวมก็ตาม เมื่อมิลินเตือนให้เอสเปอร์จากโลกอนาคตเข้าใจความจริงดังกล่าวพวกเขาจึงเกิดความเข้าใจถูกต้อง ดังข้อความว่า “**ความเข้าใจบังเกิด หัวใจทุกคนเกิดความสงบนิ่ง ยอมรับ**”

เนื้อหาอีกตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นการสร้างกุศลกรรมด้วยการทำทาน เมื่อตัวละคร *ฮาร* ชักชวน *ตรีง วาม* และ *นวรา* ทำทานด้วยการตัดกบฏตร ดังนั้น

เมื่อวาน ตอนคุณยอมทำตามคำขอร้องของริยะ...จิตใจเป็นอย่างไร”
 สามฝาแฝดคิดถึงการคุกเข่าขอร้อง ขอความช่วยเหลือจากริยะ...แล้วพวกตน
 เกิดความเข้าใจ นึกสงสาร อยากช่วยเหลือ

“โล่ง โปร่ง มีความสุข” ตรึงตอบแทนน้องทั้งสองคนด้วย

เมื่อคำตอบหลุดจากปาก ความเข้าใจบังเกิด คราวนี้ไม่จำเป็นต้องให้ธารอธิบาย
 ย้ำว่า...การรู้จักให้ มันคืออะไร และการฝึกฝนใจตนเองเพื่อรู้จักการเป็นผู้ให้...มันมี
 ประโยชน์แค่ไหน พอเข้าใจเช่นนั้น ฝาแฝดจากอนาคตทั้งสามจึงน้อมใจ เกิดศรัทธา
 อยากลองร่วมใส่บาตรกับคนที่มาปฏิบัติธรรม โดยไม่มีความขัดแย้ง ฝืนความรู้สึก
 สีหน้าของธารบังเกิดความอบอุ่น อ่อนละไม เมื่อรู้ว่าตนสามารถเพาะต้นพันธุ์ความดี
 ไว้ในดวงใจทั้งสามสำเร็จแล้ว

(ต่างเวลา, หน้า 318-319)

เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นกุศกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโลภะ
 และอโมหะ โดยตัวละคร ตรึง วาม และ นรวา เดินทางมาจากโลกอนาคต ค.ศ. 2300 พวกเขาไม่ได้
 นับถือพระพุทธศาสนาแต่ศรัทธาในวิทยาศาสตร์ เมื่อตัวละคร ธาร คนจากโลกอนาคตที่เดินทาง
 มาก่อนหน้าชักชวนให้ร่วมกันตักบาตร ทั้งสามคนซึ่งมีความคิดเป็นเหตุเป็นผลแบบวิทยาศาสตร์
 เกิดความสงสัยว่าการตักบาตรมีประโยชน์อย่างไร ธาร จึงให้คำตอบว่าเป็นการต่ออายุ
 พระพุทธศาสนาและยังให้รายละเอียดเพิ่มเติมอีกว่าเป็นการฝึกตนให้รู้จักการสละออก เพราะ
 การให้ทานนั้นทำให้จิตใจของผู้ให้มีความสุข ธารใช้วิธีการตั้งคำถามกลับไปโดยชักชวนให้พี่น้อง
 ฝาแฝดระลึกถึงความรู้สึกของการเป็นผู้ให้เมื่อ ริยะ ขอร้องพวกเขาให้นำเกล็ดขจีไปมอบให้แก่ปู่
 ของเขาซึ่งอยู่องค์ตรงข้ามด้วย ทั้งสามคนบอกความรู้สึกของตนขณะที่ตอบรับคำขอร้อง
 ของริยะว่ารู้สึก “โล่ง โปร่ง มีความสุข” พวกเขาจึงเริ่มเข้าใจด้วยปัญญาว่าการให้ทานนั้นไม่เพียงแต่
 สร้างประโยชน์แก่ผู้รับเท่านั้น แต่ได้สร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองให้รู้จักการสละออก ไม่ยึดติดต่อสิ่ง
 ต่าง ๆ ทำให้จิตใจเป็นสุข

ในนวนิยายเรื่อง ม่านมนตรา ชลนิลได้แสดงถึงกุศกรรมหลายครั้ง เช่นตอนที่ มรรคา
 ตัวละครสำคัญในเรื่องฝันเห็นอดีตของตนเมื่อครั้งกำเนิดเป็นเทพและได้ตักบาตรพระภิกษุรูปหนึ่ง
 ดังข้อความ

เขตักข้าวใส่บาตรเพียงสามทัพพี ข้าวก็หมดพอดีไม่เหลือสักเม็ด ดูไม่น่าอึ้ง
 หากใจเขากลับ ‘รู้’ เท่านั้นเพียงพอแล้ว

ฝาบาตรปิด เขาคุกเข่าประณมมือ เสี่ยงให้พรเบา แต่ชัดเจนทุกคำ ทุกอักขระ
 วินาทีนั้นใจเขาเกิดปีติล้น หัวใจพองฟู ซาบซ่าน ดั่งดื่มน้ำอมฤต จนกระทั่งเสี่ยงให้พร
 จบลง เขาก็มกราบ พอเงยหน้าได้ยินเสียงท่านพูดเบา ๆ

“ห่างจากที่นี้ออกไป มีที่ที่จะทำทานต่อได้อีกนะ ถ้ามีศรัทธาอยากทำละก็”

(ม่านมนตรา, หน้า 40-41)

ตัวละคร ทิชาเทพ อดีตชาติของ มรรคา สร้างกุศกรรม ซึ่งตรงกับหลักอโลภะ เขาได้ลงมา
 โลกมนุษย์และพบภิกษุลักษณะอติโรยรูปหนึ่งเดินอยู่กลางป่า มรรคาจึงทำทานด้วยการตักบาตรแก่
 ภิกษุรูปนั้น ต่อจากนั้นพระภิกษุได้แนะนำให้เขาไปทำทานแก่กะพ้อเขาจึงนำอาหารไปให้เธอ

ตั้งข้อความนี้ “จนกระทั่งทับทีมหมดลูก เขาจึงลุกขึ้น ถอยหลังจากออกมา เตรียมตัวกลับ การทำบุญ และทำทานเสร็จแล้ว..แต่นัยน์ตาหญิงสาวที่จ้องมายังเขาคล้ายมีแรงดึงดูดบางอย่างรั้งเขาเอาไว้ แววตาที่สำนึกบุญคุณเปี่ยมล้น กระแสอ่อนหวานเศร้าสร้อยร้อยรัดเขาไว้จนยากจะหลุด” (มานมนตรา, หน้า 41-42) ต่อมาเมื่อเขาทราบว่าเธอกำลังได้รับทุกข์เพราะ หมอผี บริวารของ จ้าว บังคับให้เธอ แต่งงานด้วย ทิชาเทพได้จึงช่วยเหลือด้วยการเจรจากับจ้าวและหมอผีเพื่อให้ปล่อยเธอเป็นอิสระ ทำให้ต่อมาเกิดการต่อสู้กันระหว่างทิชาเทพและจ้าว

ตัวอย่างต่อมาที่แสดงให้เห็นกุศโลบายของตัวละคร *มรรคา* คือ เนื้อหาตอนที่เขากำลัง ปฏิบัติธรรม ดังนี้

ไม่ว่าทิชาเทพหรือมรรคาต่างรู้อยู่แก่ใจ การฝึกเตรียมพร้อมครั้งนี้ ไม่ได้หวังให้ สำเร็จฉาบฉวยสมบัติเพื่อให้เกิดให้เกิดอิทธิฤทธิ์ใด ๆ เขาเพียงหวังใช้เวลาที่มีสร้าง ความสุขแก่ใจ...จุดไฟปัญญาให้ฉายโชน

แต่ ‘ปัญญา’ ไม่ใช่จะเกิดขึ้นในระยะเวลาสั้น ๆ มรรคาออกจะโชคดียู่บ้าง ตรงที่เขาจำช่วงเวลาของทิชาเทพได้...ยามอยู่บนสวรรค์ เทพเช่นเขามักฝึกได้ในบุญกุศล ฟังธรรม บำเพ็ญบารมีไม่ได้ขาด กระทั่งฟังธรรมจากพระโอรสผู้ของ พระพุทธองค์ก็เคยมา...แม้จะวางอิทธิลึง แต่เชื้อแห่งไฟปัญญาไม่ได้สูญสลาย เขาต้องการจุดไฟปัญญาตรงนี้

เมื่อมาอยู่วัดเขาปวرارณารับศีลแปด ปฏิบัติตนเยี่ยงอุบาสกผู้มาปฏิบัติธรรม ทั้งหลาย เขากางกลดในป่าหลังวัด ห่างจากทางเดินพอสมควร บริเวณใกล้เคียงมีทางเดิน จงกรมเก๋ ๆ มีพระบางรูปเคยใช้ทิ้งไว้ เขาจึงปัดกวาดให้เรียบร้อย และใช้เป็นทางปฏิบัติ ธรรมของตน...

(มานมนตรา, หน้า 309)

กุศโลบายที่ปรากฏในข้อความข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโมหะ เมื่อตัวละคร *มรรคา* ระลึกชาติได้ว่าเคยเกิดเป็นทิชาเทพ และเคยให้สัญญาว่าจะปล่อย จ้าว ออกจาก มนตราตนเคยสร้างขึ้น ก่อนจะปลดปล่อยจ้าว มรรคาได้ไปปฏิบัติธรรมที่วัดเพื่อให้ตัวเองเกิดปัญญา ไตร่ตรองหาวิธีการชนะจ้าว เนื่องจากขณะนั้นมรรคาทราบว่าตนเองไม่มีอิทธิฤทธิ์ใด ๆ มีเพียงแต่ การใช้ปัญญาเท่านั้นที่จะแก้ปัญหาได้ ซึ่งขณะปฏิบัติธรรมมรรคาระลึกได้ถึงช่วงเวลาที่เขาเคยเป็น ทิชาเทพและได้หมั่นสร้างกุศโลบาย บำเพ็ญเพียรจนเกิดปัญญา ซึ่งหากเขาสามารถเกิดปัญญาได้ ดังเดิมเช่นเมื่อครั้งเป็นทิชาเทพ เขาอาจหาหนทางเอาชนะจ้าวได้ จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตน ของมรรคาประกอบด้วยปัญญา

จะเห็นได้ว่าตัวละคร *มรรคา* หรือ *ทิชาเทพ* เป็นผู้ที่มีความคิดและการกระทำไปในทาง กุศโลบายเป็นส่วนใหญ่ แม้บางขณะตัวละครซึ่งยังเป็นปุถุชนซึ่งยังมีกิเลสอยู่ มรรคาก็ได้ใช้สติและ ปัญญาของตนรู้เท่าทันความคิดและการกระทำที่เป็นบ่อเกิดของอกุศโลบาย คือ โลภะ โทสะ โมหะ และเปลี่ยนความคิดและการกระทำของตนให้เป็นไปในทางกุศล

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นหลักธรรมเรื่องกรรมและกรรมวิบากของตัวละคร *มรรคา* และ *ปิกแก้ว* เมื่อวิญญานของทั้งคู่ออกจากร่างและกำลังจะกลับขึ้นสวรรค์ไปกำเนิดเป็นเทพ เช่นเดิม แต่ตัวละคร *พันเกลียว* เอยขอให้ทั้งคู่อยู่ต่อไปและสร้างกรรมใหม่ ดังนี้

“ทำไมพวกคุณไม่คิดจะฝืนกรรม” หล่อนร้องบอก นึกอยากเหนียวรั้งเขาไว้ให้นานที่สุด

“คนเราจะฝืน ‘กรรม’ ได้หรือ” มรรคาย้อนถามขณะที่ร่างลอยลิบไกลออกไป

“ ‘กรรม’ คือการกระทำของคุณ...คุณไม่จำเป็นต้องงอมือรับ ‘ผล’ ของมันอย่างเดียวน...แต่ยังสามารถ ‘สร้าง’ กรรมใหม่ เพื่อถ่วงน้ำหนักผลของกรรมเดิมได้”

(มานมนตรา, หน้า 369-370)

ตัวอย่างนี้แสดงกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโมหะ ตัวละคร *พันเกลียว* ได้เตือนให้ *มรรคา* และ *ปิกแก้ว* สร้างกุศลกรรมใหม่ ดังในตวับทที่ยกมาเป็นตัวอย่าง คือ วิญญานของทั้งคู่ออกจากร่างและกำลังไปสู่ภพภูมิใหม่ที่ยังไม่หมดอายุขัย *พันเกลียว* จึงขอร้องให้ *มรรคา* และ *ปิกแก้ว* มีชีวิตอยู่ต่อไป พร้อมทั้งสร้างกุศลกรรมใหม่เพื่อจะให้กุศลกรรมนั้นส่งผลให้เกิดกรรมวิบากที่ดีต่อไป โดยไม่รอให้กรรมเก่าส่งผลเพียงอย่างเดียว คำแนะนำของ *พันเกลียว* นั้นตรงกับ ความเข้าใจหลักกรรมที่ถูกต้อง เพราะบางครั้งมีผู้เข้าใจว่าสุขทุกข์ทั้งปวงเป็นเพราะกรรมเก่า เรียกว่า ปุพเพกตเหตุวาท คือการรอคอยผลของกรรมเก่าให้เกิดขึ้นแล้วแต่จะเป็นไปโดยไม่คิดปรับปรุงแก้ไขตนเอง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552, หน้า 207)

อีกตัวละครหนึ่งที่สร้างกุศลกรรมคือ ตัวละคร *กะพ้อ* เธอรักทิดาเทพ แม้เขาจะจุติมาเป็นมนุษย์คือ *มรรคา* แล้ว เธอก็ยังรักเขาเรื่อยมา เมื่อวิญญานของกะพ้อต้องไปยังภพภูมิใหม่ เธอจึงยังมี ความรักความอาลัยเขาอยู่ แต่ท้ายที่สุดเธอก็ตัดใจได้เพราะไม่อยากให้ใจของเธอเกิดความคิดฝายต่ำ ดังนี้

กะพ้อ ก็มอย่นาน จึงค่อย ๆ เยขึ้น พุดอย่างคนตัดสินใจได้...

“ข้าน้อยควรไปจริง ๆ” หล่อนควรไป ไม่ใช่เพียงแค่เหตุผลของ *พันเกลียว* แต่ *กะพ้อ* กลัวใจตัวเอง กลัวว่าสักวันหล่อนจะพ่ายต่ออำนาจฝายต่ำ คิดแย่งทิดาเทพมาจาก *กนกัศมี*...และยามนั้นหล่อนจะสูญเสียกระทั่งความเมตตาที่ทิดาเทพเคยมีให้อย่างหมดสิ้น

(มานมนตรา, หน้า 357)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงถึงหลักกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโลภะ อโทสะ และอโมหะ เมื่อการต่อสู้ระหว่าง *มรรคา* และ *จ้าว* จบลง มียมทูตมารับวิญญานของ *กะพ้อ* ไปยังยมโลก ขณะนั้นกะพ้อยังมีความรักความอาลัยในตัวของ *มรรคา* เนื่องจากเธอเคยรักเขามาตั้งแต่ *มรรคา* เคยเป็นทิดาเทพในอดีตชาติ แต่เมื่อกะพ้อได้ตรองด้วยปัญญาเห็นว่ามรรคามีคูครองอยู่แล้ว คือ *ปิกแก้ว* เธอจึงยอมจากไปเพื่อไม่ให้ตนเกิดอำนาจฝายต่ำอิจฉาริษยาจนแย่งชิงมรรคามาเป็นของตน เป็นการตัดหนทางที่จะพาเธอไปสู่กุศลกรรมได้

นวนิยายเรื่อง *รอยสถาป* ชลนิลได้แสดงให้เห็นกุศลกรรมไว้หลายตอน ดังเช่นตอนที่ตัวละคร *นิลแพร* ร่วมยินดีกับความรักของผู้อื่น ดังข้อความ

...เจ้าหญิงรสาวดีโชคดีย่างยิ่ง ที่สามารถเป็นเจ้าของหัวใจอันยิ่งใหญ่ทั้งสามดวง...

นิลแพรตามตัวเอง... ริชยาหรือไม่... คำตอบคืนมาหนักแน่น “ไม่”

**หล่อนยินดีที่ได้ชื่นชมและมองความรักของพวกเขาอยู่ห่าง ๆ รักของหล่อน
ไม่ต้องการถือครอง ไม่ต้องการคำตอบ เป็นหัวใจรักที่ส่งมอบไปแล้ว ไม่หวังให้มัน
ย้อนกลับคืน**

...ขอถามต่อโลก... หากใจสะบั้นใยรักสิ้น

...จะสุขหรือทุกข์ จะดีหรือร้าย...

คำตอบของบทเพลงนี้กระจ่างใจในวินาทีนั้นเอง... ใยต้องสะบั้นใยรักจากใจ.. หาก
วางรักไว้ในที่เหมาะสม ไม่ยอมให้เจ็บปวดด้วยความริษยาต้องการครอบครอง... รักนั้น
ยอมทรงค่าพิสุทธิ์...

(เรือนเวลา, หน้า 318)

กุศกรรมที่ปรากฏในข้อความข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโอโหะ และอโมหะ ตัวอย่างข้างต้นเป็นคืนที่เกิดจันทรุปราคา เจ้าหญิงรสาวดี และ นาคิน ถูกสาปให้เป็น หน้าผาอยู่คนละด้านของทะเลสาบ สตายู และ วาโย พยายามหาหนทางช่วยเหลือเพื่อให้ทั้งคู่พ้น คำสาปกลายเป็นคนอีกครั้ง ตัวละคร นิลแพร รับรู้ถึงความรักของชายทั้งสามคนที่มีให้เจ้าหญิง รสาวดี เห็นความผูกพันและความห่วงใยที่มีให้แก่กันของทั้งสี่คน แม้เธอจะรักวาโยและสตายูเช่นกัน แต่เธอใช้ปัญญาพิจารณาจนเข้าใจความรักอย่างถูกต้อง คือ การรักผู้อื่นอย่างเมตตาปรารถนาดี อยากให้ผู้นั้นมีความสุขโดยไม่คิดยึดครองเป็นเจ้าของ ดังนั้นเธอจึงไม่ได้ริษยาเจ้าหญิงรสาวดีแต่ชื่นชม ยินดีในความรักของพวกเขาด้วยใจจริง

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นกุศกรรมคือเมื่อตัวละคร นาง ยอมถอนคำสาป ดังนี้

“ขนาดปวงเทพยังเสียสัจจะ เพื่อรักษาหิริโอตตปปะ มีความเกรงกลัว ละอายต่อบาปเอาไว้ แล้วข้า... เป็นเพียงผู้ใด บทเพลงทั้งสองที่ท่านบรรเลงผ่านปลายใบไม้ ทำให้ข้ามองเห็นแล้วว่า รักแท้คือเมตตา นั้น เป็นเช่นไร... เมื่อเมตตาธรรมเกิดขึ้นในใจ ใยจำเป็นต้องเป็นห่วงต่อสัจจะที่พันธนาการผู้คนให้ทุกข์ทรมานด้วยเล่า”

(รอยสาป, หน้า 326)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นกุศกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้ออโมหะ เมื่อตัวละคร นาง ได้เห็นการกระทำของ นิลแพร ที่ร่วมชื่นชมยินดีไปกับความรักของ เจ้าหญิงรสาวดี นาคิน สตายู และวาโย ด้วยใจจริง นางจึงได้ย้อนกลับมามองความรักของตนเองที่มีต่อคนรักและ คิดได้ว่าความรักของตนนั้นเป็นความรักที่ต้องการครอบครอง ผลที่เกิดขึ้นคือการทำร้ายผู้อื่นให้เกิดความทุกข์โดยที่คนเหล่านั้นไม่ได้มีความผิดใด นางจึงเกิดความเมตตาต่อผู้อื่นจึงยอมถอนคำสาป

นวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นถึงกุศกรรมหลายตอน เช่น ตอนที่ตัวละคร **เคน** และ **ไม่ยอม** ทิ้งหน้าที่ดูแลเกาะไปแม้ขณะนั้นภัยธรรมชาติกำลังเกิดขึ้น ดังข้อความ

“แต่ขูนุช่วยให้พี่เคนรอดได้นะคะ” เด็กหญิงบอกอย่างมั่นใจ

“ที่จะรอดไปเพื่ออะไรละ” เคนยิ้มละไม “ที่มีหน้าที่ต้องดูแลทุกคนที่นี่ จะหนีเอาตัวรอดคนเดียวแล้วปล่อยให้คนอื่นเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายตามลำพังอย่างนั้นหรือ”
 ขนุนอึ้ง...เคนไม่ใช่แค่หุ่นยนต์ที่ได้รับโปรแกรมมาให้ควบคุมดูแลนักโทษเท่านั้น เขายังมีจิตใจโอบอ้อมเอื้ออาทรไม่เห็นแก่ตัวทั้งหน้าที่และผู้คนเพื่อเอาตัวรอดลำพัง

(กรงอำพราง, หน้า 417)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นกุศโลบายอันมีเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโทสะ โดยตัวละคร เคน มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าผู้คุมนักโทษบนเกาะ เขามีร่างกายเป็นครึ่งคนครึ่งหุ่นยนต์เพราะเคยโดนระเบิดจนครึ่งตัวท่อนล่างขาดต้องนำหุ่นยนต์มาประกอบเข้ากับร่างกายส่วนบน ดังนั้นเคนจึงยังมีจิตใจเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป เมื่อเกาะที่สร้างเป็นคุกกำลังจะเกิดคลื่นยักษ์พัดถล่ม เคนไม่คิดจะหนี แต่พยายามป้องกันภัยพิบัติที่กำลังจะเกิดขึ้นอย่างเต็มที่ ดังข้อความที่บอกขนุนว่า “ที่มีหน้าที่ต้องดูแลทุกคนที่นี่ จะหนีเอาตัวรอดคนเดียวแล้วปล่อยให้คนอื่นเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายตามลำพังอย่างนั้นหรือ” แสดงให้เห็นถึงจิตใจที่มีความเมตตาของเคนที่มีต่อผู้อื่น แม้คนที่อยู่บนเกาะนั้นจะเป็นนักโทษที่เคยกระทำความผิดมาก่อนเขาก็ยังให้ความเมตตา

เนื้อหาที่ตรงกับหลักกุศโลบายอีกตอนหนึ่ง คือตอนที่ตัวละคร ลุง เตือนขนุนว่าพลังวิเศษที่ขนุนมีนั้นเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นได้ ดังนี้

“อำนาจย่อมมากับหน้าที่...พลังของขนุนไม่ใช่มีไว้ใช้เล่นหายตัวไปมา หรือ เคลื่อนย้ายสิ่งของเล่น ๆ ...เมื่อมีอำนาจเช่นนี้อยู่ในตัวย่อมต้องมีจิตใจที่ยิ่งใหญ่ จิตใจเอื้ออารีต่อทุกคน...หน้าที่ของผู้มีอำนาจคือใช้มันเพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้คนให้มากที่สุด”

...ผู้มีอำนาจพิเศษ ย่อมต้องมีจิตใจเอื้ออารี...เมตตาต่อผู้คน...มีความกล้าที่จะสู้ ความกล้าเช่นนี้ย่อมไม่เหมือนใคร...แม้รู้ว่าแพ้ ก็ต้องขอสู้...สู้จนสุดกำลัง ถึงแพ้ก็ไม่หวั่น... เพื่อจะได้ไม่มีวันมานึกเสียใจภายหลัง

(กรงอำพราง, หน้า 429)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นกุศโลบายอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโทสะ และอโมหะ เมื่อคลื่นสึนามิกำลังจะพัดเข้ามาถึงเกาะ ตัวละคร ขนุน ที่มีพลังพิเศษจึงเป็นเพียงคนเดียวที่จะยับยั้งคลื่นสึนามิได้ แต่ขนุนไม่มั่นใจว่าตัวเองจะสามารถทำได้หรือมีพลังมากพอ รวมถึงไม่กล้าเสียสละตัวเองเพื่อผู้อื่น ลุงของขนุนจึงเตือนขนุนให้มีความเมตตาต่อผู้อื่น หลังจากได้ฟังคำแนะนำของลุง ขนุนใช้ปัญญาพิจารณาตามจนเกิดความเข้าใจ เกิดความเมตตาอยากช่วยเหลือคนบนเกาะจนยอมใช้อำนาจของตนขัดขวางคลื่นสึนามิจนสำเร็จ

ในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นกุศโลบายรวมทั้งกรรมวิบากไว้หลายตอน ปรากฏตัวละครที่ประกอบกุศโลบายอย่างเด่นชัดหลายครั้ง เช่น ตอนที่แสดงให้เห็นว่าตัวละคร ริว แม่เมตตาและทำบุญให้ผู้อื่น ดังนี้

หลังจากรับของถวาย หลวงพ่อก็สวดมนต์ให้พร น้ำเสียงนุ่มเบา หลังไหลคล้าย
กระแสน้ำเย็นฉ่ำ วิวหลับตาระลึกถึงภาพใบหน้าวิญญานทั้งสี่ในโรงแรม กำหนดใจ
น้อมนำกระแสบุญกุศลถ่ายทอดให้เต็มที่ไม่มีเก็บกัก

เมื่อลืมตาก็พบกับสายตาสวยงามของเจ้าอาวาสมองอย่างปราณี พุดจาที่กักทายนผู้คน
ตามสมควร จากนั้นคณะทำบุญก็กราบลา ถอยกลับ

(เพลิงนาคา, หน้า 37)

ชลนิลแสดงให้เห็นกุศลกกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโงะและอโหสะ
เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นตอนหลังจากที่ตัวละคร วิว ได้พบวิญญานในโรงแรม แม้ว่าวิญญานเหล่านั้นจะ
ทำร้ายเขาและพี่สาว แต่เมื่อมีโอกาสได้ไปทำบุญที่วัด ตัวละครก็ได้อุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาน
เหล่านั้น แสดงถึงความมีเมตตาต่อผู้อื่นและความไม่คิดแค้นเคืองโกรธตอบกลับ แม้ผู้นั้นจะทำร้ายตน
ก็ตาม

ตัวละคร วิว ยังเป็นผู้แนะนำ เขียร ให้รู้จักการแผ่เมตตาให้ผู้อื่น ดังข้อความ

“การสวดมนต์นี้จะช่วยพี่ได้ยังไง” เขียรยังสงสัย

“ช่วยให้พี่ใจเย็นลง” วิวตอบตรง ๆ “ผมว่าความอาฆาตแค้นของพี่รุนแรงเกินไป
บทสรรเสริญคุณพระรัตนตรัยจะช่วยขัดเกลารามณ์ได้ รวมทั้งสองบทนี้ด้วย”

วิวเปิดหน้ากระดาษให้ดูบทกรณีย์เมตตสูตรกับขันธปริต บทหนึ่งสวดเพื่อแผ่
เมตตาแก่สรรพสัตว์ทั้งปวง ส่วนอีกบทใช้แผ่เมตตาแก่สัตว์เลื้อยคลานซึ่งก็คือ
ทั้งหลาย วิวเคยใช้บทนี้ตอนเผชิญอุปสรรคของสิงหนาคราชครั้งแรก

“ฝึกให้พี่ใจเย็นอยู่กับบทสวดมนต์ วางความโกรธแค้นชั่วคราว อารมณ์เหล่านั้น
ไม่มีประโยชน์อะไรเลย นอกจากเผาใจเราเอง”

(เพลิงนาคา, หน้า 299)

ข้อความข้างต้นแสดงถึงกุศลกกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโหสะ
และอโมหะ ตัวละคร วิว แนะนำให้ เขียร สวดมนต์เพื่อให้จิตใจสงบเย็น ละวางความแค้นที่มีต่อ
สิงหนาคราช เพราะขณะนั้นอารมณ์โกรธแค้นของเขียรทำให้ใจเขาร้อนรุ่มไม่เป็นสุข ขาดสติยังคิด
และไม่เกิดปัญญา นอกจากนี้วิวยังให้เขียรสวดมนต์อุทิศส่วนกุศลให้แก่สัตว์เลื้อยคลานซึ่งก็คือ
สิงหนาคราชและบริวารเพื่อให้ใจระงับความแค้นลง เมื่อเขียรปฏิบัติตามจึงส่งผลให้จิตใจของเขา
เกิดความเมตตาและความสุขสงบ ดังข้อความว่า “บทสวดสาธยายด้วยจิตใจแผ่เมตตาต่อฝูงตระกูล
ต่าง ๆ รวมถึงสัตว์ทั้งหลาย ทำให้จิตใจชุ่มชื้นดังลึกลง จนกระทั่งสวดจบความสงบยังตั้งมั่นในใจ
ไม่คลาย ไม่มีอารมณ์อื่นมาทวนปล่อยให้เมตตาธรรมแผ่ซ่านทั่วจิตใจ” (เพลิงนาคา, หน้า 304-305)

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นให้เห็นกุศลกกรรม คือตอนที่ตัวละคร น้ำฝน คนรักของ วิว
กำลังฆ่าตัดหัวใจ แต่วิวเชื่อในเรื่องกรรมจึงไม่ยอมใช้อำนาจเหนือธรรมชาติฝืนกรรมวิบาก ดังข้อความ

“หรือเอ็งต้องการให้หญิงคนรักตาย” คำถามหมิ่นหยาม

“เป็นหรือตายอยู่ที่กรรมกำหนด เวลานี้หมอบทุกคนกำลังช่วยอย่างสุดความสามารถ
อยู่แล้ว”

....
**“ท่านมีอำนาจนาคา ผมก็มีอำนาจนาคา แต่อำนาจแห่งกรรมอยู่เหนืออิทธิฤทธิ์
 ทั้งปวง”** ดวงตาเข้มข้น ปีกใจเชื่อมมั่นในวิบากกรรม

(เพลิงนาคา, หน้า 333)

กุศลกรรมที่ปรากฏในข้อความข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโมหะ คือการที่ตัวละครเข้าใจกรรมและกรรมวิบากอย่างถูกต้อง ดังเหตุการณ์ตอนที่ *น้ำฝน* คนรักของ *ริว* เธอป่วยเป็นโรคหัวใจต้องเข้ารับการผ่าตัด ขณะที่รอการผ่าตัด *สิงหนาคราช* ยื่นข้อเสนอแกริวว่าจะใช้อำนาจนาคาของตนช่วยเหลือน้ำฝนเพื่อแลกกับการที่ริวยอมถอนตัวจากการเป็นผู้ช่วย *เอียร์* ทายาทของกุมภานาคราชต่อสู้กับตน ริวไม่ยอมรับข้อเสนอของสิงหนาคราชเพราะเชื่อในเรื่องกรรมและกรรมวิบาก ดังข้อความที่เขากล่าวกับสิงหนาคราชว่า **“ท่านมีอำนาจนาคา ผมก็มีอำนาจนาคา แต่อำนาจแห่งกรรมอยู่เหนืออิทธิฤทธิ์ทั้งปวง”** เขาเชื่อว่ากรรมวิบากย่อมส่งผลไปตามเหตุปัจจัย คือกรรมที่เคยกระทำมา แม้อิทธิฤทธิ์ใด ๆ ก็ไม่อาจฝืนอำนาจของกรรมได้ สิ่งต่าง ๆ เป็นเพียงปัจจัยอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับแพทย์ที่กำลังรักษาคนรักของเขาอยู่ แต่ปัจจัยหลักที่สำคัญคือกรรมที่น้ำฝนกระทำมาในอดีต ดังที่ริวกล่าวกับสิงหนาคราชว่าอำนาจแห่งกรรมอยู่เหนืออิทธิฤทธิ์ทั้งปวง

นวนิยายเรื่อง **เรือนเวลา** เนื้อหาที่แสดงให้เห็นกุศลกรรม คือตอนที่ตัวละคร *ทวด* เกิดปัญญาารู้เท่าทันความผิดพลาดของตนในอดีต ดังข้อความ

**“ภายในเรือนเวลา อาจมีพลังอำนาจการหยั่งรู้...อำนาจแห่งกาลเวลา...ที่จะมอง
 อดีต อนาคต ใช้มันย้อนวัย ย้อนอายุ เดินทางข้ามเวลาได้ แต่ถึงอย่างไร ‘เรือนเวลา’
 ก็ยังอยู่ใต้อำนาจของ ‘เรือนกรรม’ ทำสิ่งใด ผลเช่นนั้น...ภาพอนาคตที่เห็นก็เป็นผล
 ของการดำเนินปัจจุบัน...ย้อนวัยย้อนเวลาได้แล้วจะเป็นไร...สุดท้าย สังขารก็ต้องกลับ
 เสื่อมโทรม มันเป็นกฎปกติของธรรมชาติ...คิดฝันคิดตั้งไปก็เท่านั้น ในโลกนี้มีสิ่งใดเที่ยง
 บ้างเล่า”**

(เรือนเวลา, หน้า 314- 315)

ทำผิด...มองเห็น...กล้ารับผิด
 ไม่คิดเหนียวรัง...ยึดดึงเอาไว้
ทำ ‘กรรม’ ย่อมส่ง ‘ผล’ ไม่ชะล่าใจ
 แก่ไข...สุดกำลัง ไม่คิดรั้งรอ

ทวด ไม่คิดย้อนเวลาให้ทุกสิ่งเปลี่ยนแปลงกลับคืนมา และไม่ได้หวังว่าชีวิตที่สูญเสียไปทั้งหมดจะฟื้นคืนอีกครั้ง ในใจมีแต่ความรู้สึกที่ว่า...หากยึดเวลาออกไป ก็รังแต่จะเพิ่มภาระทางใจโดยเปล่าประโยชน์ **สู้เชิดหน้าด้วยใจหาญกล้า รับผลกรรมตามความจริงดีกว่า...กล้าทำ กล้ารับ...ผู้เป็นครูได้มอบความกล้าอันประเสริฐนี้ไว้แล้ว...จะกลัวไปใย**

(เรือนเวลา, หน้า 322)

ข้อความข้างต้นแสดงถึงกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโมหะ รวมไปถึงกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ เหตุการณ์ข้างต้นเป็นตอนที่ *ทวด* สร้างเรือนเวลาสำเร็จได้กลับไปเป็นหนุ่มอีกครั้งตามความต้องการที่เกิดจากกิเลส เขาเกิดความหลงผิดไม่รู้ความเป็นจริง

ของธรรมชาติว่าสุดท้ายแล้วตนไม่สามารถหนีพ้นการเกิดแก่เจ็บตายและกรรมวิบากไปได้ หลังจากนั้นเขาได้เข้าไปในมิติพิเศษพบ *ครูเฒ่า* อาจารย์ของเขาซึ่งเป็นคนสร้างหนังสือ ครูเฒ่าเตือนสติทวดให้ได้คิดว่าแม้จะสามารถถดถอยได้ แต่กรรมที่ทวดเคยกระทำก็ยังคงติดตามเขาไป ดังที่ตลอดชีวิตของทวดได้เห็นผลของกรรมที่ตนทำแล้วว่าแม่ตนจะมีอำนาจและทรัพย์สินจำนวนมากแต่ก็สร้างศัตรูไว้มากเช่นเดียวกัน ทวดจึงต้องหลบซ่อนตัวอยู่ในบ้านกลางป่าและมีคนคอยคุ้มครองเพื่อไม่ให้ศัตรูที่คิดแค้นเขาตามมาทำร้าย เมื่อทวดเข้าใจกรรมและผลของกรรมอย่างกระจ่างแล้วจึงตัดสินใจไม่ฝืนให้เป็นไปตามกิเลสของตนและยอมรับผลกรรมที่กระทำขึ้นด้วยการแก้ไขข้อความในหนังสือโดยระบุว่าตนยอมรับผลของกรรม ร่างกายของทวดจึงกลับชราตามเดิม

นวนิยายเรื่อง *กรงไฟ* ของชลนิลมีเนื้อหาที่ตรงกฤษฎกรรมไว้หลายตอน โดยเฉพาะตอนที่กล่าวถึงตัวละคร *จิตใส* และ *นายพลทางธรรม* ซึ่งเป็นสามีภรรยา กัน ทั้งคู่มักจะเมตตาเอื้อเฟื้อแก่ผู้อื่นและหมั่นทำบุญสร้างกุศลเมื่อมีโอกาส ครั้งหนึ่งทั้งคู่เข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยบ้านไฟไหม้และได้พบ *เซน* จึงรับอุปการะเป็นลูกบุญธรรม ดังข้อความ

สองสามีภรรยาอยู่ด้วยกันมาหลายปีไม่มีลูก อาจเป็นด้วยสายใยบุญกุศลที่ผูกพัน ทำให้ทั้งคู่พอใจเซน...เด็กที่มีปัญหามากที่สุด ไม่ยอมพูดจากับใคร มีโลกส่วนตัวที่ยากจะมีใครก้าวถึง

‘แม้รักลูกตั้งแต่แรกเห็น...’ คุณจิตใสเคยบอกเมื่อหลายปีก่อน ‘นั่นทำให้แม่ไม่สนใจว่าลูกจะเป็นยังไง’

คงเป็นเพราะความรักความเมตตาอย่างจริงใจนี่เองที่ค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปในจิตใจเซนตัวน้อย จุดเขากลับสู่โลกความจริง คุณจิตใสใช้เวลาเป็นปีกว่าจะได้ลูกชายคนนี้มาอย่างสมบูรณ์

(กรงไฟ, หน้า 42)

ข้อความนี้ตรงกับหลักกฤษฎกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโทสะ *จิตใส* และ *นายพลทางธรรม* เกิดความเมตตาปรารถนาดีต่อ *เซน* จึงรับอุปการะ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงกรรมวิบากหรือผลของการกระทำ ดังประโยคที่ว่า “*อาจเป็นด้วยสายใยบุญกุศลที่ผูกพันทำให้ทั้งคู่พอใจเซน*” ตัวละครมีความเชื่อว่าเพราะผลของบุญกุศลที่เคยทำร่วมกันมาตั้งแต่อดีตชาติทำให้พบกันแล้วเกิดความผูกพันต่อกันทันที ตอนที่จิตใสและนายพลทางธรรมพบเซน เขากลายเป็นเด็กซิมเศร้ามีปัญหาเพราะพ่อและแม่เสียชีวิตกะทันหัน แต่ทั้งคู่ก็ให้ความรักความเอาใจใส่จนกระทั่งเซนอาการดีขึ้นและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความประพฤติดี มีใจเมตตากรุณาเช่นเดียวกับทั้งคู่

ตอนท้ายของเรื่องกรงไฟ เมื่อตลาดสดซึ่งเป็นทรัพย์สินของครอบครัวทรัพย์สินยังยืนสิริไพศาลถูกวางเพลิง ตัวละคร *จิตใส* *นายพลทางธรรม* *เซน* และ *รุ่งรตี* ทำทานแก่ผู้ประสบภัย ดังนี้

เซนมองแม่ด้วยรอยยิ้ม ความอิมเมม เต็มตื่น แล่นขึ้นมาจุกลำคอ เขาจะมีโอกาสร่วมสร้างประโยชน์แก่หมู่ชนเช่นนี้สักกี่ครั้งในหนึ่งชีวิต... พ่อกับแม่ช่างสมกับเป็นคู่บุญ เป็นคู่ที่มีจิตใจกว้างขวางเปี่ยมด้วยเมตตา...

น้ำตาแห่งความปลื้มปิติไหลรินเจียบ ๆ เขาช่างมีบุญเหลือเกินที่ได้เป็นลูกของท่าน...
แม้ไม่ใช่ลูกแท้ ๆ ก็ตามที่...

ชายหนุ่มมองหญิงสาวข้างกาย พบว่าหล่อนก็มีน้ำตา วินาทีนั้น ทั้งคู่ซึ้งซึ้งปิติอันดี
ร่วมกัน

“เราไปช่วยแม่กันเถอะ” เซนเอ่ยชักชวน

ทั้งสองจับมือกันก้าวไปสู่เต็นท์โรงทาน จิตใจอบอุ่นอึดอึด รุ่งรดีไม่สนใจต่อ
สมบัติที่สูญเสียมากกว่าการได้ช่วยผู้คนที่ลำบาก เดือดร้อน คนเหล่านี้เป็นแม่ค้าตั้งแต่
สมัยก่อตั้งตลาด เงินที่หล่อนใช้แต่ละบาทก็มาจากหยาดเหงื่อพวกเขา

(กรงไฟ, หน้า 498-499)

กุศกรรมที่ปรากฏในข้อความข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโอโห
และอโทสะ เมื่อตลาดทรัพย์สินยังยืนของคุณนายพวงทองถูกลอบวางเพลิง ทำให้มีผู้เดือดร้อนเป็น
จำนวนมาก ตัวละคร จิตใส และ นายพลทางธรรม จึงนำอาหารและของใช้มาแจกจ่ายแก่ผู้ประสบภัย
ขณะแจกจ่ายข้าวของเครื่องใช้และอาหารนั้นก็กระทำไปด้วยจิตที่มีเมตตา แม้ว่าผู้ประสบภัยจะมี
จำนวนมากและมีผู้ที่โลกแฉงเข้ามารับของบริจาคด้วย แต่ทั้งสองคนต่างก็ยินดีจะทำกุศลนั้นด้วยใจ
ซื่อสัตย์เป็นสุข เซน และ รุ่งรดี ก็ดำเนินรอยตามช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้วยจิตใจที่เมตตาเช่นเดียวกัน
ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งชลนิลได้แสดงให้เห็นความมีเมตตาของตัวละคร เซน คือตอนที่เขา
แสดงความรู้สึกห่วงใยคนในตระกูลทรัพย์สินยังยืนศิริไพศาล ดังนี้

“เป็นห่วงคุณยายหรือห่วงพวกน้ำของลูกกันล่ะ”

ชายหนุ่มถอนใจ ตอบไม่ถูก โดยพินิจเสียแล้ว เขาเป็นห่วง ห่วงดีกับทุกคนที่รู้จัก...
คนตระกูลทรัพย์สินยังยืนศิริไพศาลดีกับครอบครัวเขา เซนก็อยากตอบแทน

“ทั้งสองฝ่ายนั้นแหละครับ แต่ผมไม่รู้จะช่วยยังไง ถ้าให้คุณยายแก่ไปดี ก็กลัวไม่มี
ใครมาเตือนเวลาพวกน้ำเขามีเรื่อง ถ้าให้แกอยู่แบบนี้มันก็น่าสงสาร”

“การที่เรามีความเมตตา สงสาร มันก็ดีแล้วลูก แต่เราต้อง ‘รู้’ ว่าตัวเองอยู่
จุดไหน ทำอะไรได้บ้าง ถ้าเรา ‘อยาก’ ให้ผู้อื่นเป็นสุขจนเราเกิดความทุกข์ทางใจ มันก็
ไม่ใช่เรื่องดีนัก เอาสติมาจับดูความอยากของเราให้ชัด จะเห็นการเกิด-ดับ ตลอดเวลา
เอาแน่อะไรกับมันไม่ได้ การแผ่เมตตาต้องมีทั้งเมตตาผู้อื่นและเมตตาตัวเองด้วย”

เซนซึ้งซึ้งถ้อยคำมารดาด้วยความอึดอึด รอยยิ้มจาง ๆ ฝุดบนใบหน้า กระแส
ความเย็นจากใจแม่ถึงใจเขา สองแม่ลูกมองตากัน...เข้าใจ

(กรงไฟ, หน้า 120)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นกุศกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโอโห
และอโมหะ เมื่อตัวละคร เซน ทราบว่าคนในตระกูลทรัพย์สินยังยืนศิริไพศาลกำลังถูกบงการ
ระหว่างนั้นวิญญาณของ คุณนายพวงทอง สื่อสารกับเซนเพื่อให้เตือนลูกทุกคนของเธอให้ระวังตัว
แต่เซนสัมผัสได้ว่าดวงวิญญาณของคุณนายพวงทองมีความทุกข์เพราะห่วงลูก ถ้าหากเธออยู่ในสภาพ
อย่างนี้ไปเรื่อย ๆ ก็จะไม่ไปสู่สุคติ แต่หากไม่มีคุณนายพวงทองมาคอยบอกให้เซนเตือนลูกของเธอ
เมื่อมีภัยมาถึง พวกเขาเหล่านั้นก็อาจเกิดอันตรายได้ เซนมีจิตใจเมตตาผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นเป็นสุข

แม้การให้ความเมตตาต่อผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่ดีแต่ *จิตใส* ก็เตือนให้เขาเมตตาต่อตนเองด้วย เพราะเขนห่วงผู้อื่นจนบางครั้งทำให้ใจของเขาอ่อนนุ่มจนเกิดผลเสียต่อตนเอง *จิตใส* แนะนำให้ลูกชายปฏิบัติเช่นเดียวกับเธอคือแม่เมตตาให้แก่คุณนายพวงทองและลูก ช่วยเหลือเท่าที่จะกระทำได้และระวังไม่ให้ใจของตนเองทุกซักร้อนไปด้วย ดังข้อความว่า “เมื่อถึงเวลาที่ ‘กรรม’ ทวงคืน คนนอกเช่นเธอทำได้แค่ ‘มอง’ และ ‘แม่เมตตา’” ซึ่งเป็นการแสดงความเมตตาต่อผู้อื่นอย่างถูกต้องโดยไม่ทำให้ตนเป็นทุกข์ไปด้วย เมื่อเขาใช้ปัญญาพิจารณาตามคำแนะนำของ*จิตใส* ทำให้คิดได้และนำไปปฏิบัติตาม

ตอนท้ายของเรื่อง *เชน* และ *รุ่งรตี* ตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกันและตั้งมั่นว่าจะสร้างกรรมดีดังตัวบท

เชนกับรุ่งรตีไม่ได้ตั้งความหวังยิ่งใหญ่อะไรไปกว่า...ขอเป็นคนดี ประพฤติดี ไม่ตกไปในทางที่ชั่ว สนับสนุนกันให้อยู่บนเส้นทางสายกุศลโดยไม่พลัดหล่น เพื่อจะได้ไม่ต้องหวาดกลัว หวั่นเกรง ยามขึ้นตาซังกรรม สามารถยิ้มให้ผู้พิพากษาศาลกรรมได้เต็มหน้า...ไม่หวั่นเกรงจะโดนกรรมชั่วไล่ตามล่า

(กรงไฟ, หน้า 515)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโมหะ โดยตัวละคร *เชน* และ *รุ่งรตี* ตั้งมั่นว่าจะช่วยส่งเสริมกันทำความดี ไม่ประพฤตินไปในทางอกุศล เพราะได้เห็นตัวอย่างของการกระทำทั้งที่เป็นกุศลกรรมของ *จิตใส* และ *นายพลทางธรรม* พ่อและแม่ของเชน รวมถึงได้เห็นการสร้างกุศลกรรมและกรรมวิบากของคนในครอบครัวทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาลเป็นตัวอย่างแล้ว เมื่อถึงเวลาที่ผลของการกระทำของตนย้อนกลับคืนมา พวกเขาจะได้ไม่หวาดกลัวว่าตนเองจะได้รับวิบากจากอกุศลกรรม

อีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นการสร้างกุศลกรรมของตัวละคร คือการที่ *คุณนายพวงทอง* รับเลี้ยงดู *จิตใส* ลูกสาวของพี่ชายเธอ ดังนี้

เกือบตลอดชีวิต คุณนายพวงทองสร้างกรรมดำไว้หลายชนิด ถ้าจะมีกรรมขาวเด่นชัดซึ่งเธอกระทำโดยไม่ตั้งใจ นั่นคือการรับอุปการะลูกสาวของพี่ชายคนโต... คุณจิตใสนั่นเอง

(กรงไฟ, หน้า 122)

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโทสะ รวมไปถึงกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ ตัวละคร *คุณนายพวงทอง* นั้นตลอดชีวิตสร้างกุศลกรรมไว้มาก แต่ถึงอย่างนั้นเธอก็ได้สร้างกุศลกรรมอยู่บ้างคือรับเลี้ยงดู *จิตใส* ลูกสาวของพี่ชาย เมื่อ*จิตใส*เติบโตขึ้นได้เป็นกัลยาณมิตรของคุณนายพวงทอง คอยแนะนำให้เธอสร้างกุศล เช่น ทำโรงทาน ทำบุญ เป็นต้น ทำให้คุณนายพวงทองมีกุศลติดตัว ยามที่เธอประสบกับความทุกข์เพราะผลจากอกุศลกรรมที่ทำได้ได้ผลของกุศลกรรมส่วนนี้คอยช่วยผ่อนปรนได้ ดังข้อความที่แสดงให้เห็นกรรมวิบากว่า “*คุณจิตใส* ชักชวนเธอทำบุญ ทำโรงทาน สร้างโรงเจ และอื่น ๆ ตามแต่จังหวะ โอกาสที่เปิดให้ ถึงแม้คุณพวงทองจะทำตามโดยไม่ได้มีจิตศรัทธาหนักแน่นนัก...แต่มันก็ยังมึผล ผลของมันทำให้ปัจจุบันของคุณนายพวง

ทองไม่เลวร้ายเกินไป เธอไม่อาจรู้ว่า ยามที่ตนต้องก้าวสู่ถนนแห่งการชดใช้กรรมคำที่เคยกระทำอย่างเต็มตัว...มันจะหนักหนาสาหัสขนาดไหน...” (กรงไฟ, หน้า 404-405)

ตอนท้ายของเรื่อง ตัวละคร คุณนายพวงทอง ได้เห็นตัวละคร จิตใส นายพลทางธรรม เช่น และ รุ่งรตี ช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อนจากเหตุการณ์ไฟไหม้ตลาดสด ทำให้เธอนึกถึงกุศกรรมที่ตนเคยทำส่งผลให้จิตใจของเธอเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ดังข้อความ

คุณนายจิตใส นายพลทางธรรม เปิดโรงงานไม่มีเงื่อนไข ให้หมดทุกคนเท่าที่มีกำลังให้ได้ ไม่เจาะจงว่าเป็นใคร ขอเพียงมารับ พวกเขาก็พร้อมจะหยิบบั้นให้

ดวงจิตกุศลอันกว้างขวางยิ่งใหญ่นี้สัมผัสดวงวิญญาณคุณนายพวงทองจนเกิดแรงสะเทือน ระลึกถึงโรงงานที่ตนเคยทำ...นี่ก็น้อมยินดีต่อจิตผู้ให้ของคุณนายพลทางธรรม รุ่งรตี และเช่น แรงอนุโมทนาครั้งนี้ทำให้คุณนายพวงทองรู้สึกคล้ายกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงกับตนเอง...หากเปลี่ยนแปลงอย่างไร เธอไม่อาจรู้

แต่เชื่อเถอะ... ‘ศาลกรรม’ พิพากษายุติธรรมเสมอ แม้บางครั้งจะดูโหดร้ายส่งผลให้คนเราต้องรับกรรมชั่วโดยไม่รู้ตัวว่าตนเองทำผิดอะไรมา กระทั่งต้องกรนโทษฟ้าดิน

น่าแปลก...ยามที่กรรมดีตอบสนอง คนเรามากยินดี เพลิดเพลินโดยไม่สนใจถาม...ได้ผลดีเช่นนี้...เพราะเหตุใด?

คุณนายพวงทองทำทั้งกรรมดีกรรมชั่ว เพราะฉะนั้น ปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของ ‘ศาลกรรม’ ตัดสินเถอะ ว่าเธอควรได้รับผลเช่นไรก่อน...

หากใครหวั่นเกรงยามต้องขึ้นตาชั่งกรรม ก็ขอให้รู้ไว้เถิดว่า...มีเส้นทางหนึ่งสามารถเดินออกจาก ‘กรงกรรม’ ได้ นั่นคือ...เพียรละความชั่วให้สิ้น บำเพ็ญความดีให้ถึงพร้อม มุ่งมั่นเจริญสติปัญญาจนจิตบริสุทธิ์ ปราศจากกิเลสแผ้วพาน

...นี่คือทางสายเดียวที่จะฝ่า ‘กรงกรรม’ ตามที่พระพุทธองค์ทรงบอกไว้...

(กรงไฟ, หน้า 504)

กุศกรรมที่ปรากฏในข้อความข้างต้นประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโอสภะ อโทสะและอโมหะ รวมไปถึงแสดงให้เห็นกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ ตัวละครคุณนายพวงทองได้เห็นตัวละคร จิตใส นายพลทางธรรม เช่น และ รุ่งรตี สร้างกุศกรรมด้วยจิตที่มีเมตตาอย่างแท้จริง ทำให้เธอนึกย้อนถึงกรรมดีที่จิตใสโน้มน้าวให้เธอทำช่วงที่ยังเป็นมนุษย์ คือการสร้างโรงงาน เมื่อดวงจิตเกิดปัญญานึกน้อมยินดีในกุศกรรมที่ยิ่งใหญ่ของผู้อื่นทำให้เธอเกิดความเปลี่ยนแปลงกรรมวิบากของกุศกรรมทำให้วิญญาณของคุณนายพวงทองกำลังจะได้เปลี่ยนภพภูมิ ซึ่งวิญญาณของคุณนายพวงทองก็ไม่อาจหยั่งรู้ว่าเป็นที่ใดแต่รับรู้ได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นกว่าภพภูมิปัจจุบันที่ต้องติดอยู่ในโรงเจเป็นดวงวิญญาณมีทุกข์เพราะแรงจากกิเลสของเธอเอง

นวนิยายเหนือธรรมชาติเรื่อง **แก่น้ำค้าง** มีเนื้อหาที่ตรงกับกุศกรรมรวมทั้งแสดงให้เห็นกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ โดยเฉพาะในตัวละคร **ลานน้ำค้าง** ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในเรื่อง ดังข้อความ

ตั้งแต่แรกที่รู้ว่าตนเองมีสัมผัสพิเศษ สามารถรู้สึกถึงความมีอยู่ของโลกหลังความตาย ลานน้ำค้างก็สนใจที่จะทำทาน สร้างกุศล เพื่อพร้อมที่จะแม่เมตตา อุทิศส่วนกุศลให้แก่ สิ่งที่ตนเห็น สัมผัส จิตใจที่รักในบุญค่อยแผ่ขยายออกมาเรื่อย ๆ โดยไม่จำเพาะเจาะจง ว่าต้องทำบุญอย่างนั้นแบบนี้ บางทีแค่เผื่อแม่ลูกขึ้นปิ้งให้สุนัขข้างถนนกิน หล่อนก็ รู้สึกพอใจเป็นสุขแล้ว

ลานน้ำค้างจึงทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้แก่เหล่าดวงวิญญาณ เพื่อนร่วมวัฏสงสาร จนกลายเป็นเรื่องปกติ ส่วนครั้งนี้ นอกจากลุงธงจะมาทักทายเป็นเวลาแล้ว เหตุผล... ที่ทำให้หล่อนขึ้นลิฟท์มาได้คนเดียวก็เพื่อขอบุญกุศล

(ถ้ำน้ำค้าง, หน้า 16)

ข้อความข้างต้นแสดงกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโลภะของ ตัวละคร ลานน้ำค้าง เธอมีสัมผัสพิเศษสามารถติดต่อกับวิญญาณได้ การได้เห็นชีวิตหลังความตาย และความทุกข์ที่ตัวดวงวิญญาณต่าง ๆ ได้รับทำให้เธอเกิดความเมตตา เธอจึงมักสร้างบุญกุศลเพื่อแม่เมตตาให้กับดวงวิญญาณเหล่านั้นเสมอ นอกจากนี้เธอยังมีจิตเมตตาเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หากว่าเธอ สามารถช่วยเหลือคนเหล่านั้นได้เธอยินดีจะช่วยเหลือทันที เช่น ลานน้ำค้างช่วยเหลือให้คำปรึกษา โดม นักดนตรีกลางคืนที่มีปัญหากับทางบ้าน และช่วยเหลือครอบครัวของ เลียบเมือง ที่เกิดปัญหา ทางธุรกิจและทางบ้านขึ้นเมื่อมารดาของเขาเสียชีวิต แม้ขณะนั้นเธอจะเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งแต่ก็ยัง ช่วยเหลือผู้อื่นเท่าที่จะทำได้

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่ง ชลนิลแสดงให้เห็นความเข้าใจในหลักกรรมเรื่องกรรมและกรรมวิบาก อย่างถูกต้อง ดังเหตุการณ์ตอนที่ตัวละคร ลานน้ำค้าง และ อาแปะ วิญญาณเจ้าที่สนทนากันเรื่อง กรรมและการให้ผลของกรรม ดังนี้

“นั่นนะสิ...ถ้าถึงเวลาที่กรรมส่งผลแล้ว เราควรทำยังไงดี” อาแปะตั้งคำถาม
 “ก็ต้องยอมรับสิคะ ให้หนีไปคงไม่พ้นอยู่ดี” ลานน้ำค้างตอบอย่างชาวพุทธทั่วไป
 “แต่กัมหนำรับกรรมอย่างเดียวใครก็พูดได้ แต่จะมีสักกี่คนทำได้จริง...เพราะถ้า ยอมรับจริง จิตใจต้องเข้าใจเหตุและผล ที่มาที่ไปของผลกรรมที่ได้รับด้วย...บางคนปาก บอกว่ายอมรับ แต่ใจมันค้ำไม่ยอมรับจริง ใจมันไม่เชื่อ ถึงต้องมาบนบานศาลกล่าวให้ เทวดาช่วยอย่างนี้ไง”

“เวลาที่กรรมส่งผล คนฉลาดเขายอมรับมันจากข้างใน...ยอมรับเพราะเห็นจริง ว่าทุกสิ่งเกิดจากเหตุ...จะเป็นเหตุที่เราไม่รู้หรือไม่รู้ก็ตามที พอมีเหตุย่อมมีผลตามมา รอมรับ พอหมดกำลังของเหตุ ผลมันก็ดับ เป็นเรื่องของมัน ของเหตุและผลเท่านั้น เรา ไม่จำเป็นต้องไปเพิ่มทุกข์ให้กับตนเอง ด้วยการมาคาดหมายคาดหวังอะไรม ๗ แล้ง ๗ ที่ขีดจากหลักของเหตุและผลหรอก...”

(ถ้ำน้ำค้าง, หน้า 250)

ข้อความนี้แสดงให้เห็นกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโมหะ คือ การที่ตัวละครเข้าใจเรื่องกรรมและกรรมวิบากอย่างถูกต้องด้วยปัญญา ดังที่ตัวละคร ลานน้ำค้าง และเทวดาเจ้าที่คือ อาแปะ สนทนากันเรื่องกรรม อาแปะทราบความรู้สึกของลานน้ำค้างว่าเธอกำลัง

เป็นทุกข์ ต้องการหายจากโรคมะเร็งที่เป็นอยู่ แม้นานน้ำค้างจะมีความเข้าใจในเรื่องกรรมและกรรมวิบาก และดูเหมือนจะยอมรับผลของกรรม แต่ในใจของเธอกลับต้องการหลีกเลี่ยงให้พ้นจากทุกข์ครั้งนี้ ดังข้อความที่แสดงความคิดของตัวละครว่า “พอรู้ว่าตัวเองป่วยหล่อนมีท่าที่ยอมรับ ไม่ตีโพยตีพายมากมาย เข้ารักษาตัวอย่างคนจิตใจเข้มแข็ง หากมองกันถึงความรู้สึกภายในจริง ๆ หล่อนเห็น ‘ความไม่อยากเป็น’ อยู่เต็มหัวใจ” (แก่น้ำค้าง, หน้า 249) ดังนั้นอาแปะจึงแนะนำเธอให้เข้าใจกรรมอย่างถูกต้องว่าเป็นเรื่องของเหตุและผล เมื่อมีการทำกรรมย่อมเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดผลตามมานั้นคือกรรมวิบาก การคาดหวังให้สิ่งเหนือธรรมชาติช่วยเหลือลบล้างบาปนั้นตรงกับลัทธิมิชฌาทิภูมิก คือ อิสสรนิมมานเหตุวาท ที่ถือว่าสุขทุกข์ทั้งปวงเป็นเพราะการบันดาลของเทพผู้เป็นใหญ่ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549, หน้า 162) ซึ่งขัดกับหลักเหตุและผลของกรรม

นวนิยายเรื่อง **อาคม** มีเนื้อหาที่ตรงกับกุศลกรรมอยู่หลายตอน เช่น เนื้อหาตอนที่กล่าวถึงตัวละคร **เอื้อกานต์** ตัวละครนี้เมื่อวัยเด็กได้ค้นพบว่าตัวเองมีพลังพิเศษสามารถรักษาอาการเจ็บป่วยได้ตอนที่น้องชายของเธอบาดเจ็บหัวเข้าหลุต เมื่อเธอใช้ใจที่มีความเมตตาและตะมุมือลงบริเวณที่บาดเจ็บก็สามารถรักษาน้องชายจนหาย เธอจึงต้องการช่วยเหลือคนอื่นให้หายจากอาการเจ็บป่วยด้วยความตั้งใจจะประกอบอาชีพแพทย์ เมื่อเติบโตขึ้นเอื้อกานต์ใช้ความสามารถพิเศษของเธอช่วยเหลือผู้คนที่เขาจะทำได้ และแม้ว่าคนผู้นั้นจะเคยคิดร้ายต่อเธอ เอื้อกานต์ก็ยังช่วยด้วยความปรารถนาดี ดังข้อความ

**ความเมตตาหลอมรวมจิตใจเข้าเป็นหนึ่ง บังเกิดความอาญาอย่างเป็น
ธรรมชาติ ไม่หวั่นเกรงต่อสิ่งใด ใจเพียงคิดแผ่ความรุ่มเย็น อบอุ่นออกไปช่วยเหลือ
เยียวยาทุกคน ไม่มีเว้น...ไม่แยกแยะว่าเป็นใคร ดีหรือเลว**

แสงสีขาวโอบคลุมร่างเอื้อกานต์ แล้วส่องสว่างครอบคลุมยังร่างคุณหญิงอัปสร

(อาคม, หน้า 305)

ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโอทสะ ตัวละคร **คุณหญิงอัปสร** แม่เลี้ยงของเอื้อกานต์ถูกอาคมของ **ทรงกลด** ทำร้ายจนอาการสาหัสใกล้จะเสียชีวิต เอื้อกานต์จึงใช้พลังพิเศษของตนช่วยเหลือคุณหญิงอัปสรด้วยจิตใจที่มีความเมตตา แม้ว่าก่อนหน้านี้คุณหญิงอัปสรจะโกรธแค้นเธอและที่เกื้อน้องชายของเธอก็ตาม

ตัวละคร **ทีเกื้อ** น้องชายฝาแฝดของเอื้อกานต์ เป็นอีกหนึ่งตัวละครที่มีความเมตตา แม้ว่าตอนแรกเขาจะยังไม่มีพลังพิเศษอย่างเอื้อกานต์ก็ยังมีจิตเมตตาคิดช่วยเหลือผู้อื่น ต่อมาทีเกื้อทราบว่าตนเองก็มีพลังพิเศษ และจะปรากฏขึ้นมาเป็นบางครั้งเมื่อจิตใจของเขาเกิดความเมตตาและปรารถนาอยากช่วยผู้อื่นด้วยจิตบริสุทธิ์ ดังข้อความ

**ทีเกื้อมองคนทั้งสอง เห็นความแตกต่างชัดเจน...หนึ่งคืออสูรร้ายผู้ทรงมหิทธิ
อีกหนึ่งเป็นแค่มนุษย์ตัวจ้อย โคนโรคร้ายเบียดเบียนใกล้ตาย เห็นอย่างนี้ จิตใจของทีเกื้อ
ก็เกิดเมตตาอันบริสุทธิ์เอ่อทัน...เมตตา สงสาร ต้องการช่วยเหลือ**

**เขาไม่คิด ไม่สนใจว่านายศักดิ์ชายเคยทำเรื่องเลวร้ายมากมายเพียงใด
เป็นคนชั่วที่สมควรถูกประณามแค่ไหน ในสายตาที่เกื้อยามนี้ เขาเป็นคนป่วยที่อ่อนแอ
คนหนึ่ง ซึ่งกำลังถูกข่มเหงจากคนที่เหนือกว่าอย่างเปรียบเทียบกันไม่ได้
คลื่นอำมหิตสีดำสนิท เข้มข้น ฟุ้งตรงมายังนายศักดิ์ชายเร็วรี่
ทว่าก่อนที่พลังนั้นจะมาถึงร่างเหยื่อที่หมดทางต่อสู้...หนีตาย กลับมีร่างของทีเกื้อ
ก้าวมายืนบังไว้**

(อาคม, หน้า 456)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นกุศโลบายอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโทษะ
ของตัวละคร ทีเกื้อ เมื่อเขาเห็น ทรงกลด หรือ คิม กำลังจะใช้อาคมสังหาร ศักดิ์ชาย เพื่อล้างแค้น
ทีเกื้อมีจิตเมตตาจึงเข้าไปขวางไม่ให้ทรงกลดใช้อาคมทำร้ายศักดิ์ชาย

นอกจากนั้น ทีเกื้อ ยังเป็นผู้ที่เข้าใจกรรมและวิบากกรรมอย่างถูกต้อง ดังข้อความ

**ทีเกื้อเข้าใจอย่างที่ทรงกลดเข้าใจ ยอมรับกฎแห่งกรรมอย่างที่ทรงกลดยอมรับ
หากที่ต่างจากทรงกลดอยู่บ้างคือ...ทีเกื้อไม่รู้ลึก ‘สะใจ’ และ ‘ยินดี’ ในผลกรรมที่
นายศักดิ์ชายได้รับเหมือนอย่างทรงกลด**

เขาเห็นแรงขับเคลื่อนภายในหลายอย่างที่ทำให้คนเราดิ้นรน กระเสือกกระสน...
ทำกรรมดี ทำกรรมชั่ว คนดีอาจพลาดพลังทำผิดได้...คนชั่วก็มีโอกาสสร้างกรรมดีไม่น้อย
มนุษย์เราต่างตกอยู่ในวิบากดี-ร้ายที่ตนเองเป็นผู้สร้าง
พอจิตเกิดความเข้าใจเช่นนั้น เขาเกิดความสลดใจอย่างบอกไม่ถูก...มองเรื่องการรับ
กรรมของนายศักดิ์ชายเป็นแค่เรื่องน่าสลดใจอย่างหนึ่งในวัฏสงสาร

คนเราเกิดมาด้วยความไม่รู้

ทำผิดด้วยแรงขับเคลื่อนของกิเลส

และรับกรรมด้วยกฎอันเที่ยงตรงของวัฏสงสาร

มันเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ...มากกว่าจะมานึกสะใจ สมน้ำหน้ากัน

(อาคม, หน้า 449-450)

ชลนิลแสดงให้เห็นกุศโลบายอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโทษะ รวมไปถึง
กรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ เมื่อ ทรงกลด ทราบว่า ศักดิ์ชาย ศัตรูคนสุดท้ายของตนป่วยเป็นมะเร็ง
ระยะสุดท้าย ซึ่งเท่ากับกำลังได้รับกรรมวิบากโดยที่ตนไม่ต้องกระทำอะไร ทรงกลดรู้สึกพอใจมาก
แต่ความเข้าใจเรื่องกรรมของทรงกลดเป็นความเข้าใจที่ขาดปัญญาไตร่ตรองจึงทำให้ความโกรธแค้นใน
ใจของเขาไม่ได้หายไป ซึ่งแตกต่างจาก ทีเกื้อ ที่เข้าใจเรื่องกรรมและกรรมวิบากด้วยปัญญา จึงไม่ได้
รู้สึกสมใจเมื่อผู้อื่นได้รับกรรม แต่เห็นว่ามนุษย์นั้นย่อมมีโอกาสสร้างทั้งกุศโลบายและอกุศโลบาย
และล้วนต้องรับกรรมวิบากนั้นหมุนเวียนเรื่อยไปไม่จบสิ้นหากว่ายังมีกิเลสนำพาให้กระทำความ
เรื่อยไป ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตามต่างตกอยู่ในกฎแห่งกรรมทั้งนั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรให้เห็นใจและนำไป
ไตร่ตรองด้วยปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากกว่าจะพอใจเมื่อเกิดกรรมวิบากแก่ผู้ใดก็ตาม

ต่อมา ทรงกลด เห็น *ทีเกื้อ* ช่วยเหลือศัตรูของตนด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ทรงกลดจึงเปลี่ยนใจไม่ฆ่า *ศักดิ์ชาย* และตั้งใจจะใช้อาคมของตนช่วยเหลือผู้อื่น แต่ถึงอย่างนั้นเขาก็ได้รับกรรมวิบากของอกุศลกรรมที่เคยกระทำ ดังข้อความ

ถึงเขาจะไม่ติดคุก ขดใช้ความผิดตามกฎหมาย แต่ชีวิตที่อยู่ในเงามืดเช่นนี้...แทบไม่ต่างอะไรจากอยู่ในกรงขัง

คนที่ติดคุก ยังมีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับครอบครัว คนรัก แต่ตัวเขากลับไม่ต่างจากคนที่ตายแล้ว...ตายไปจากโลกเดิม ๆ ของตน ตายไปจากเพื่อนฝูง ครอบครัว สังคม และกำลังจะตาย...จากความทรงจำของผู้หญิงที่เขารักมากที่สุดในชีวิต

(อาคม, หน้า 486)

ตัวบทที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโอทสะและอโมหะ รวมถึงกรรมวิบากที่ตัวละครได้รับ เมื่อ *ทรงกลด* คิดจะฆ่า *ศักดิ์ชาย* เพื่อแก้แค้นให้แก่ครอบครัวของตน แต่ *ทีเกื้อ* เข้ามาขัดขวาง ทรงกลดสัมผัสได้ถึงความเมตตาอย่างแท้จริงของทีเกื้อที่มีให้ต่อทุกคน เขาจึงคิดว่าจะกลับตัวโดยใช้อาคมช่วยเหลือผู้อื่นที่ถูกทำร้ายแทนการใช้อาคมนั้นทำร้ายผู้คน ทรงกลดเข้าใจว่าอกุศลกรรมที่ตนทำไว้นั้นไม่อาจลบล้างด้วยกุศลกรรมที่กำลังทำอยู่ เขาก็ยอมรับกรรมวิบากที่ทำให้เขาไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเปิดเผยเหมือนคนทั่วไปได้เนื่องจากเขากลายเป็นคนร้ายที่กำลังถูกตามล่าตัว นอกจากนี้ปีศาจที่ถูกเขาใช้อาคมฆ่าก็กำลังตามทำร้ายเขาอยู่เช่นกัน ดังที่ทรงกลดบอกกับ ฮันเตอร์ คิมว่า “ที่ผ่านมา...ทั้งอาจารย์และผมใช้อาคมที่มีในการทำลายล้าง สังหารคนชั่ว คนเลว คนที่ก่อความเดือดร้อนแก่คนอื่น แต่การทำอย่างนั้นจะมากจะน้อยก็ย่อมมีผลสะท้อนกลับมาถึงตัว...อย่างผมที่เจอพวกปีศาจทวงชีวิตเหล่านั้น ซึ่งต่อให้ผมมีอาคมแกร่งกล้าแค่ไหน พวกมันก็คงไม่ยอมเลิกราง่าย ๆ จนกว่าผมจะใช้บาปกรรมให้มันจนหมด” (อาคม, หน้า 466-467) ภายหลังทรงกลดตัดสินใจทำความดีโดยใช้อาคมที่ตนมีช่วยเหลือผู้อื่น ดังข้อความว่า “ผมสามารถใช้ ‘อาคม’ ช่วยเหลือเกื้อกูลคนดี ยามที่เขา มีภัย หรือเจอปัญหาหนัก ๆ จนไม่อาจแบกรับได้” (อาคม, หน้า 466)

นวนิยายเรื่อง *ระบำเวท* มีเนื้อหาตรงกับอกุศลกรรมอยู่หลายตอน เช่น ตัวละคร พลุ และหมาก เป็นตัวละครที่มีเจตตาคารุณาอยากช่วยเหลือผู้อื่น ดังข้อความ

สองหนุ่มยิ้มร่าให้แก่กัน ดวงจิตเลียบาน สว่างไสวไม่ต่าง ถึงคนหนึ่งเป็นผู้รักษาอีกคนแค่คู่ต้นทาง ความรู้สึกพวกเขากลับไม่มีความแปลกแยก แตกต่าง เพราะคิดว่าคนหนึ่งกระทำก็เหมือนอีกคนหนึ่งได้ทำแล้ว

พวกเขามีจิตใจอยากช่วยเหลือผู้อื่นเหมือนกัน ยินดีร่วมกันในผลสำเร็จที่ได้...ไม่ว่าใครทำหน้าที่ใด ล้วนไม่มีความผิดแยกแตกต่างกันเลย

(ระบำเวท, หน้า 171)

“มันเป็นสิ่งที่มีงกกับกุเคยสะสม สร้างกันมานาน ใช้เวลามากกว่าหนึ่งชั่วชีวิตมนุษย์ เมื่อได้มันมาแล้ว ก็เชื่อว่าจะเป็นของไอ้อวดใคร ๆ พวกเรามี ‘ภาระ’ ที่ต้องใช้งานมัน

ในฐานะที่เป็นเครื่องมือเจือจาน ช่วยเหลือเพื่อนปรนความทุกข์ผู้อื่น สร้างประโยชน์แก่ผู้คนมากที่สุด”

เมื่อพูดถึงการช่วยเหลือผู้อื่น จิตใจหมาก่อนยวบลง หวนนึกถึงกระแสอบอุ่นอ่อนโยน ที่เคยหล่อเลี้ยงจิตใญามเกิดเมตตาขึ้นมา

‘ภาวะ’ แห่งการช่วยเหลือผู้คน เป็นสิ่งที่หมากเต็มใจกระทำอยู่แล้ว

(ระบำเวท, หน้า 508)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นหลักกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูล ข้อโอโหสะ ตัวละคร หมาก และ พลุ เป็นพี่น้องฝาแฝดกัน พลุทราบว่ามีสัมผัสพิเศษสามารถรักษาคนให้หายจากอาการเจ็บป่วยได้ ทั้งคู่จึงร่วมมือกันโดยให้หมากคอยช่วยดูต้นทางไม่ให้ใครมาเห็นขณะพลุเข้าไปรักษาคนป่วยในโรงพยาบาล ต่อมาพลุเสียชีวิต หมากจึงต้องการทำหน้าที่แทนฝาแฝดของตนช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป เขาตัดสินใจเรียนแพทย์และได้ทราบว่าตนเองก็มีพลังพิเศษเช่นเดียวกับพลุ เขาจึงใช้พลังนั้นในการรักษาผู้อื่นด้วยจิตใจที่มีความเมตตา รวมทั้งร่วมมือกับตัวละครอื่นคือ **เอื้อกานต์ ทีเกื้อ** และ **ทรงกลด** ชัดขวางไม่ให้ **ไลลา** ใช้อาคมทำร้ายผู้อื่นอีก

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นกุศลกรรม คือตอนที่ตัวละคร **ทรงกลด ฮันเตอร์ คิม** และ **ไลลา** เดินทางกลับไปประเทศภูมูเจนบ้านเกิดของ **ฮันเตอร์ คิม** เพื่อช่วยพัฒนาประเทศ ดังข้อความ

“อาจารย์อาศัยชื่อเสียงของไลลาก่อตั้งองค์การกุศลที่ไม่แสวงหาผลกำไรขึ้นแห่งหนึ่ง เข้ามาประเทศภูมูเจนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมของประเทสนี้ อาจารย์บอกว่าควรให้คนภูมูเจนได้รู้จักรากเหง้าของตัวเองก่อนถึงจะสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างถูกต้อง

“ส่วนไลลาตามมาทีหลัง ในฐานะเจ้าขององค์การอิสระ เข้ามาต่อยอดดูแลให้ความช่วยเหลือในเรื่องของเด็กและสตรี เน้นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ การศึกษา และการรักษาพยาบาล

“พวกเราเราทำงานเงียบ ๆ แบบไม่เป็นข่าว ไม่ทำตัวเป็นจุดสนใจของพวกนักธุรกิจเจ้าถิ่น ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ผลงานช่วงหกเดือนแรกเป็นไปด้วยดี

(ระบำเวท, หน้า 586)

ชลนิลแสดงให้เห็นกุศลกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโอโหสะและอโหสะ เมื่อตัวละคร **ไลลา** และ **ฮันเตอร์ คิม** กลับใจหยุดสร้างอกุศลกรรม ภายหลังพวกเขาต้องการจะสร้างกุศลกรรมจึงเดินทางไปยังประเทศภูมูเจนพร้อมกับ **ทรงกลด** เพื่อช่วยเหลือผู้คนในประเทศนั้น

นวนิยายเรื่อง **ลายครุฑ** มีเนื้อหาตรงกับหลักกุศลกรรมอยู่หลายตอน เช่นตอนที่กล่าวถึงตัวละคร **ไทวะ** ที่พยายามขัดขวาง **ผู้เฒ่าปฐุม** และสาวกไม่ให้สร้างอกุศลกรรม นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสใช้ความสามารถพิเศษในการปกป้องบ้านเมือง ดังข้อความ

“ที่จริง วายร้ายไม่ได้มีแค่ผู้เฒ่าปฐุมคนเดียวนะครับ” ชายหนุ่มพูด

“ก็ถูก...ที่ผ่านมาตระกูลของคุณก็ได้ใช้อำนาจลายครุฑขจัดภัยพาลของแผ่นดินไปหลายครั้งแล้ว ไม่ใช่แค่พวกเฮดคนนอกแต่ละรุ่นเท่านั้นหรอก”

จากคำพูดนี้ ไทวะจึงทราบว่าเป็นพรตสันโดษเมตตาต่อคนในตระกูลเขาขนาดไหน ทั้งที่พลังลายครุฑมีไว้เพื่อใช้ต่อต้านขัดขวางผู้เฒ่าปฐุมกับเหล่าคนนอก...แต่จากบันทึกของพญาเหนือเวลา ปู่ทวดของเขา บอกว่าผู้ชายในตระกูลของตนได้รับพลังลายครุฑมาเป็นพิเศษเพื่อใช้ปกป้องบ้านเมืองยามเกิดเหตุร้ายแรงมาหลายครั้งแล้ว

(ลายครุฑ, หน้า 440-441)

ตัวบทข้างต้นชโลนิลแสดงให้เห็นกุศลกกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโทสะ ตัวละคร ไทวะ และผู้ชายในตระกูลของเขาก่อนหน้านี้ได้ใช้พลังพิเศษซึ่งได้รับจากพญาครุฑช่วยเหลือผู้อื่นและบ้านเมืองที่ตนอยู่ให้พ้นจากภยันตราย แสดงให้เห็นความมีเมตตาต่อผู้อื่น ต้องการให้ผู้คนได้อาศัยอยู่บนโลกอย่างสงบสุข โดยเฉพาะไทวะนั้นได้ใช้พลังพิเศษต่อสู้กับผู้เฒ่าปฐุมจนกระทั่งขับไล่ผู้เฒ่าปฐุมออกไปจากโลกและกักขังไว้จนกว่าผู้เฒ่าปฐุมจะตาย และไม่ให้กลับมาสร้างความเดือดร้อนในโลกได้อีก

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นกุศลกกรรมอีกตอนหนึ่ง คือตอนที่ตัวละคร *เกลียวคลื่น* เผยแพร่ข้อมูลการกระทำผิดของฆาตกรที่ฆ่าพ่อของเธอ แต่ขณะนั้นจิตใจของเธอไม่ได้มีเจตนามุ่งร้ายหมายเอาชีวิตเขา ดังข้อความ

“กรรม...มันอยู่ที่เจตนา...เจตนาของเราคืออะไร...ใจย่อมรู้ดี!”

เกลียวคลื่น สะท้านเยือก วกกลับมาดูใจของตน เห็นความจริงชัดเจนถ่องแท้... ถูกต้อง...ในเวลานั้นเธอต้องการให้โรเบิร์ตติดคุก...ไม่ใช่กระโดดตีฆ่าตัวตาย เธอจึงพยายามหาทางช่วยอย่างสุดความสามารถเพื่อไม่ให้เกิดเหตุตามนิมิตนั้น เมื่อมันไม่สำเร็จ เธอจึงรับเหมาความผิดนั้นไว้กับตัวเอง

กรรมอยู่ที่เจตนา...หากเจตนาการฆ่าไม่มีแม้แต่น้อย...เหตุใดจึงต้องโยนความผิดมาให้?

ความเข้าใจซึ่มซาบเข้ามา บังเกิดความผ่อนคลายลง...

(ลายครุฑ, หน้า 345)

ชโลนิลแสดงให้เห็นกุศลกกรรมอันประกอบด้วยเจตนาที่เกิดจากกุศลมูลข้อโทสะ และอโมหะ จากเนื้อความข้างต้นเมื่อตัวละคร *เกลียวคลื่น* นำข้อมูลการกระทำผิดของตัวละคร *โรเบิร์ต* ฆาตกรที่ฆ่าพ่อเธอไปเผยแพร่เพราะต้องการให้เขาชดใช้ความผิดตามสมควรด้วยการติดคุก โดยไม่มีเจตนาให้เขากระโดดตีฆ่าตัวตาย ดังนั้นเมื่อเธอมีนิมิตล่วงหน้าคือฝันเห็นว่าโรเบิร์ตจะฆ่าตัวตาย เธอจึงพยายามหาทางช่วยเหลือด้วยการแจ้งเจ้าหน้าที่แต่ไม่ทันการณ์ เธอจึงโทษว่าเป็นความผิดของตัวเอง เมื่อไทวะอธิบายว่ากรรมนั้นเกิดจากเจตนา แต่การกระทำของ *เกลียวคลื่น* ไม่ได้มีเจตนามุ่งร้ายหมายเอาชีวิตโรเบิร์ตเป็นแต่เพียงการต้องการให้เขาได้ชดใช้ความผิดตามกฎหมายเท่านั้น *เกลียวคลื่น* ใช้ปัญญาพิจารณาตามคำแนะนำของไทวะจนกระทั่งเห็นคล้อยตามความเห็นที่ถูกต้องนั้น

โดยสรุปแล้ว หลักธรรมเรื่องกรรมที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติทั้ง 11 เรื่อง ชโลนิลนำเสนอให้ตัวละครส่วนใหญ่เริ่มต้นจากการประพடுத்தินในทางอกุศลกกรรม ทั้งโมหะ โทสะและโลภะ ภายหลังเมื่ออกุศลกกรรมนั้นให้ผลเป็นวิบากด้านร้ายคือทำให้ตัวละครได้รับความทุกข์ และมีผู้สั่งสอน

ให้ตัวละครเข้าใจธรรม ช่วยยกระดับจิตใจของตัวละครให้เกิดปัญญา ตัวละครเหล่านั้นจึงปรับเปลี่ยนมาแสดงออกในเชิงกุศลกรรมทั้งอโมหะ อโทสะ และอโลภะ นอกจากนี้ยังนำเสนอตัวละครที่สร้างกุศลกรรมตลอดทั้งเรื่อง ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบผลของการกระทำ คือ กรรมวิบากที่เกิดจากอกุศลกรรม ทำให้จิตใจร้อนรนเป็นทุกข์ ส่วนกรรมวิบากที่เกิดจากกุศลกรรมทำให้จิตใจปลอดโปร่งเป็นสุข รวมไปถึงสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้องในหลักธรรมเรื่องกรรมและกรรมวิบากว่าเป็นเรื่องของเหตุผล กรรมวิบากล้วนเกิดจากเหตุที่บุคคลเคยกระทำมาก่อน ไม่ใช่เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอยหรือเกิดจากการดลบันดาลของผู้ใด

อริยสัจ

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559, หน้า 204) กล่าวถึง อริยสัจ ว่าหมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ ประกอบด้วยหลัก 4 ข้อ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ผลการศึกษาพบว่า ชลนินำเสนอหลักธรรมเรื่องอริยสัจ ในนวนิยายเหนือธรรมชาติ ทุกเรื่องโดยดำเนินเรื่องเริ่มจากตัวละครเผชิญกับความทุกข์ จากนั้นจึงมีการสืบสาวหาสาเหตุ เมื่อพบทางแก้แล้วกำหนดจุดหมายที่ต้องการเพื่อให้ตนพ้นจากความทุกข์ และดำเนินการแก้ไขจนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการทั้ง 4 ของอริยสัจดังนี้

1. ทุกข์ ชลนินำเสนอความทุกข์ที่เกิดจากการพลัดพรากจากคนรักและการไม่สมหวังในรัก ทุกข์ที่เกิดจากการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา และทุกข์ที่เกิดจากความแก่และความตาย

2. สมุทัย ชลนินำเสนอให้ตัวละครสืบสาวจนกระทั่งพบเหตุความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตน ได้แก่ ความไม่อยากพลัดพรากจากคนรัก ความอยากสมหวังในรัก ความอยากที่จะประสบกับสิ่งที่ปรารถนา และความไม่อยากแก่ไม่อยากตาย

3. นิโรธ ชลนินำเสนอให้ตัวละครทราบวาทะทางแก้ไขปัญหาหรือความทุกข์ที่เกิดกับตนนั้นมีอยู่ และสุดท้ายเมื่อประพฤติตนตามแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาแล้วตัวละครสามารถเข้าถึงภาวะที่ปราศจากปัญหาอันเป็นจุดมุ่งหมายที่ตัวละครต้องการได้

4. มรรค ชลนินำเสนอให้ตัวละครปฏิบัติตนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ตนมีให้สำเร็จ โดยเริ่มต้นจากการมีสัมมาทิฐิหรือความเห็นถูก แล้วประพฤติตนให้ถูกต้องตามแนวทางของมรรค ๘ ประการ ทั้งเข้าถึงความดับของทุกข์ หรือเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ นิพพาน

ความทุกข์ของตัวละครที่ชลนินำเสนอขึ้นประกอบด้วย ความทุกข์จากการพลัดพรากจากคนรักและการไม่สมหวังในรัก ความทุกข์จากการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา ความทุกข์จากความแก่และความตาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความทุกข์จากการพลัดพรากจากคนรักและการไม่สมหวังในรัก

ความทุกข์จากการพลัดพรากจากคนรักและการไม่สมหวังในรัก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง **ต่างเวลา** ชลนินำเสนอให้เห็นว่าตัวละครมีความทุกข์เพราะการพลัดพรากจากคนรักของตัวละคร **ริยะ** และ **มิลิน** ทั้งคู่ต้องพลัดพรากจากกันเนื่องจากอยู่คนละยุคสมัย ดังข้อความ

“การพลัดพรากจากคนรัก เป็นความทุกข์ขนาดไหน...เธออาจเพิ่งเริ่มรู้สึก”
เสียงของธารอ่อนโยน เมตตา “แต่ฉันบอกได้เลยว่า การถูกพลัดพรากจากคนรัก ทั้งที่
เพิ่งเข้าใจกันแบบนี้ มันเจ็บปวด ทรมานจนแทบเสียดิเลศทีเดียว”

“ผม...รู้...ว่าควรทำยังไงเพื่อไม่ให้ผู้หญิงที่ผมรักต้องเจ็บปวด ทุกข์ทรมานกับ
การพลัดพรากครั้งนี้...แต่...ผมขอเวลาอีกสักหน่อยได้มั๊ยครับ...ขอเวลาอีกนิด เพื่อให้
เราได้อยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะแต่วันเดียว ชั่วโมงเดียว หรือแค่นาทีเดียว...ผมก็อยากจะ
อยู่กับเธอจนวินาทีสุดท้ายจะหมดลง...”

(ต่างเวลา, หน้า 323)

ข้อความข้างต้น เมื่อตัวละคร ริยะ ต้องเดินทางกลับโลกอนาคตของตนและรู้ว่าต้องจาก
คนรักในโลกปัจจุบันคือ มิลิน เขาเกิดความทุกข์และทราบบว่ามิลินเองก็น่าจะเป็นทุกข์เช่นกัน ธาร
แนะนำให้ริยะใช้พลังจิตลบความทรงจำของมิลินตลอดช่วงเวลาที่อยู่ร่วมกันเพื่อที่เธอจะได้ไม่ทุกข์
เมื่อต้องจากกัน แต่ริยะต้องการใช้ช่วงเวลาสุดท้ายในโลกปัจจุบันร่วมกับมิลิน เขาจึงยึดระยะเวลา
การลบความทรงจำของมิลินออกไป เมื่อเขาอ่านความรู้สึกของมิลินได้ว่าเธอกำลังทุกข์ ริยะจึง
ปลอบใจมิลินให้อยู่กับปัจจุบัน ดังข้อความ

วูบหนึ่งของความรู้สึกกระชิบเตือน เวลาที่จะได้อยู่ร่วมกันเหลือน้อยทุกทีแล้ว...
ความสุข ความเบิกบานใจที่มีเวลานี้ กำลังจะกลายเป็นอดีต เมื่อความจริงของ
การจากพรากเบื้องหน้ามาถึง...ความทุกข์ทรมานจะเป็นสิ่งที่รอคอยเธออยู่
ขณะที่ใจมิลินหล่นวูบสู่ห้วงความทุกข์โดยไม่รู้ตัว มือของริยะก็เลื่อนมาเกาะกุมมือ
เธอ แล้วบีบกระชับหนักแน่น ถ้ายทอดพลังใจ ความมั่นคง ความสุขออกมาให้
“สมัยคุณมักมีคำสอน...ให้อยู่กับปัจจุบัน...ไม่ใช่หรือครับ” น้ำเสียงเขาอ่อนหวาน
“สิ่งที่ยังมาไม่ถึง จะกังวลทำไม...ในเมื่อเวลานี้...ผมยังอยู่ที่นี้...กับคุณ”
มิลินได้สติ บีบมือตอบ หัวใจค่อยแผ่ซ่านความสุขออกมาอีกครั้ง ความกังวลเกี่ยวกับ
อนาคตถูกลบเลื่อนชั่วคราว ต่อให้รู้ว่าถึงอย่างไรต้องจากพราก แต่เวลานี้ยังอยู่ร่วม...
เหตุใดจะยอมให้ความทุกข์ของการลาจากที่ยังมาไม่ถึง...มาบั่นทอนความสุขในปัจจุบัน
ด้วยเล่า”

(ต่างเวลา, หน้า 337-338)

ข้อความข้างต้นเมื่อตัวละคร ริยะ และ มิลิน เผชิญกับความทุกข์ใจเมื่อรับรู้ว่าจะต้อง
พลัดพรากจากกัน ตัวละครรู้ว่าสาเหตุเกิดจากทั้งคู่รักกันต้องการอยู่ร่วมกัน (สมุทัย) แต่ริยะซึ่ง
เดินทางจากโลกอนาคตมายังโลกปัจจุบันต้องเดินทางกลับโลกของตน ตัวละครทราบว่าตนเองกำลัง
เป็นทุกข์เพราะนี่ถึงเหตุการณ์พลัดพรากที่ยังไม่เกิดขึ้น ริยะจึงเตือนให้มิลินเห็นความเป็นจริงว่า
อนาคตเป็นสิ่งที่ยังมาไม่ถึงและให้อยู่กับปัจจุบัน (นิโรธ) กระทั่งมิลินได้สติไม่คิดถึงสิ่งที่ยังมาไม่ถึง
ทำให้ตนเองเกิดความทุกข์โดยเปล่าประโยชน์ (มรรค)

ในนวนิยายเรื่อง ม่านมนตรา ตัวละคร จ้าว เป็นอีกตัวละครหนึ่งที่ทุกข์เพราะต้อง
พลัดพรากจากคนรัก ดังข้อความ

**การฆ่าสตรีที่รักยิ่ง มันเจ็บปวดปานใด...มีผู้ใดทราบ...บัดนี้ จ้าวซาบซึ่งมันดี...
ไม่มีความปวดร้าวใดยิ่งใหญ่กว่านี้อีกแล้ว...**

นางตายด้วยมือเขา...หลังจากเขาวิงวอนขอร้องนาง...แต่สตรีช่างมีใจเด็ดเดี่ยวนัก...
เขาต้องเลือก ให้นางเจ็บปวดครั้งเดียวด้วยความตาย หรือฝืนให้นางอยู่อย่างขมขื่นไป
ชั่วชีวิต...

**เขาเลือกอย่างแรก โดยยอมเป็นฝ่ายเจ็บปวดเสียเอง แล้วหิบบิ้นความตายให้นาง
... ‘ความตาย’ เป็นความทุกข์ทรมานเพียงชั่ววูบเดียว แต่คนที่อยู่ข้างหลังกลับต้อง
ตรอมตรม หมองไหม้ชั่วชีวิต**

(มานมนตรา, หน้า 344)

ข้อความข้างต้น ตัวละคร จ้าว ต้องเผชิญกับความทุกข์ใจจากการพลัดพรากกับคนรัก
เมื่อเกิดเหตุการณ์คนรักของเขาถูกโจรชิงใจ เธอจึงขอร้องให้เขาฆ่าเธอเพื่อไม่ให้เธอต้องทนทุกข์
จากเหตุการณ์ครั้งนั้น จ้าวจำใจทำตามคำขอร้องของเธอ แม้ตนเองจะต้องทุกข์ใจเพราะการสูญเสีย
คนรัก ต่อมาเมื่อเขาทราบว่าคนในครอบครัวเป็นคนสั่งการให้โจรมาชิงใจคนรักของเขา เขาจึงไป
เผาบ้านทำลายตระกูลของตนทำให้เป็นทุกข์ใจเพราะความรู้สึกผิดนั้น และต่อมาเมื่อเขาถูกทิวาเทพ
กักขังไว้ในต้นไทรก็ทำให้เขาทุกข์ทรมานทั้งกายและใจเพราะต้องการได้รับอิสระถูกปลดปล่อย
ออกจากที่คุมขัง ต่อมาทิวาเทพช่วยชี้แนะให้จ้าวยอมรับอดีตของตน ดังข้อความ

**จ้าว ‘หลุด’ ออกจากเงาอดีตได้เพราะการรังดาบของมรรคา...จ้าว ‘ยอมรับ’
ความผิดพลาดของตนเองได้ เพราะดาบนั้นไม่ได้ฟันลงมา...การจะให้จ้าวยอมรับ
ความผิด มันยากยิ่งกว่าให้จ้าวตายไปเสียอีก**

**“ข้าไม่ได้ต้องการ ‘ทาส’ ข้าต้องการ ‘สหาย’ คำพูดเบา แต่หนักแน่น จริใจ
ชายหนุ่มคล้อยมาอย่างเปิดเผย “ข้ายินดีเป็นสหายท่าน...ไม่เพียงแค่นี้กับ...แต่
ตลอดไป...จนกว่าจะพ้นวิภวสังสาร...”**

(มานมนตรา, หน้า 359)

ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์ ในตอนต้นเขายังไม่สามารถปฏิบัติต่อทุกข์อย่างถูกต้อง
ดังจะเห็นได้จากการที่จ้าวไม่ทราบว่าตนเองเป็นทุกข์ รู้สึกเพียงแค่อึดอัดคับข้องใจต่อเหตุการณ์
ในอดีต และเมื่อถูกกักขังก็ต้องการหลุดพ้นจากที่คุมขัง กระทั่งต่อมาทิวาเทพใช้วิธีกระตุ้นให้จ้าวเห็น
ความผิดพลาดของตนในอดีตที่ไม่สามารถเอาชนะใจได้ ทำให้เขาต้องฆ่าคนรักและเผาบ้านเรือนของ
ตระกูลตนเองเพื่อล้างแค้น เขาจึงรู้นั้นเป็นเหตุให้เขาเกิดทุกข์ (สมุทัย) เมื่อทราบเช่นนั้นแล้วจ้าว
ยอมรับความผิดพลาดของตนและต้องการแก้ไขเพื่อให้พ้นทุกข์ (นิโรธ) เขาจึงยุติการต่อสู้และต้องการ
เป็นมิตรกับมรรคา (มรรค) จ้าวจึงหลุดพ้นจากทุกข์และได้ไปเกิดยังภพภูมิใหม่

ในนวนิยายเรื่อง **รอยสาป** ชลนิลได้นำเสนอความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร นาง หรือ
เวสรี เธอต้องพลัดพรากจากคนรักของตน ก่อเกิดเป็นความแค้นใจจนทำร้ายผู้อื่นอย่างไม่มีเหตุผล
ดังข้อความ

ไฟหลง...เพลิงรักเข้าครอบคลุมปิดบังนัยน์ตาของนางจนสิ้น สิ่งเดียวที่ต้องการ
อย่างแท้จริงคือชายผู้เป็นดวงใจ ต่อให้สูญเสียเท่าใดล้วนคุ้มค่า

**เมื่อนางเจ็บปวด สูญเสีย ผู้อื่นก็จะเป็นสุขมิได้...เมื่อนางโดดเดี่ยว อ้างว้าง
ทุกผู้คนย่อมทรمانเช่นกัน**

(รอยสาป, หน้า 287-289)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตัวละคร นาง มีความทุกข์ที่ปรากฏเป็นปัญหา (ทุกข์) ซึ่งต้นเหตุแห่งทุกข์เกิดจากต้องพลัดพรากจากชายคนรัก (สมุทัย) เธอจึงรอคอยที่จะได้พบเจอเขาอีกครั้งเป็นเวลาหลายพันปีเพื่อถามเหตุผลจากเขาว่าเพราะอะไรจึงจากเธอไป แม้ในตอนต้นเธอยังไม่สามารถปฏิบัติต่อทุกข์อย่างถูกต้อง ดังจะเห็นได้จากการที่เธอไม่ได้สืบสาวหาเหตุที่ทำให้ตนเกิดทุกข์แต่ใช้เวทมนตร์ทำลายเกาะแสงตะวันและผู้คนบนเกาะเพื่อระบายความแค้น และทำร้ายผู้คนตามแต่ใจตนเองเรื่อยมา รวมถึงฝึกวิชาต้องห้ามเพื่อให้ตนมีอายุยืนเพื่อรอคอยคนรัก กระทั่งตัวละคร **นิลแพร** เตือนนางให้เข้าใจอย่างถูกต้องว่าการที่นางเรียนวิชาเพื่อให้ตนเองมีอายุยืนยาวหลายพันปีเพื่อรอคอยคนรักซึ่งเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏนั้นทำให้นางเป็นทุกข์โดยเปล่าประโยชน์ ดังข้อความ

**“ถ้าฉันขอลามางว่า ต้องการพบภริยาอีกครั้งเพื่ออะไร ในเมื่อเขาไม่มีวันจำนางได้
หรือต่อให้เขามองเห็นอดีตได้อย่างฉัน แต่สายสัมพันธ์ที่โยงใยระหว่างกัน มันไม่เหมือนเดิม
อีกแล้ว วันและเวลานี้ ฉันไม่รู้รู้สึกแค้นเคืองนางเช่นไร ภริยาก็อาจรื้อฟื้นหัวใจรักได้เช่นนั้น...
นางหยุดตัวเองอยู่กับที่ กับความรักที่เป็นกรงขัง เป็นโทษทัณฑ์ ในขณะที่ผู้อื่นต่าง
เคลื่อนที่ไปข้างหน้า ไปโดยไม่มีวันย้อนกลับมาอีกแล้ว”**

นางไม่ตอบโต้ ไม่ใช่เพราะยอมรับเหตุผล อัดตาที่พอกพูนสะสมในจิตใจนาง
มีมากมาย ใช้จะกะเทาะออกด้วยคำพูดไม่กี่ประโยค ถึงนางจะขังตัวเอง แต่นางก็มีสายตามองเห็นโลก มองเห็นความผันแปรของมัน มองเห็นการเกิดตายที่หมุนเวียนไม่รู้จบ
นางเห็นแต่ไม่เคยน้อมนำสิ่งที่เห็นนั้นมาพิจารณา

**คำพูดของนิลแพรเป็นเพียงประกายหิ่งห้อยในความมืด เป็นจุดเริ่มต้นแห่ง
แสงสว่าง เพียงแต่ยังไม่อาจขจัดความหลง ความเห็นผิดของนางได้**

(รอยสาป, หน้า 394-395)

ต่อมานิลแพรยังแสดงให้เห็นว่าการรักคนอื่นด้วยความเมตตาโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทนนั้น ทำให้ไม่เป็นทุกข์ นางจึงเกิดความเข้าใจว่าตนเองเป็นทุกข์เพราะอยากยึดครองคนรักให้อยู่กับตน ซึ่งต่างจากนิลแพรที่รักผู้อื่นโดยไม่หวังครอบครอง เมื่อนางเห็นเช่นนั้นจึงรู้ว่าตนเองจะต้องดับทุกข์ที่มี (นิโรธ) นางจึงหยุดการกระทำผิดของตนด้วยการถอนคำสาปที่เคยสาปเมืองศิรินคร และไม่ได้ทำร้ายผู้คนเพราะความแค้นอย่างไรเหตุผลของตนอีก (มรรค) ดังข้อความ **“...รักจากใจจริงของนิลแพร
ทำให้นางหันมามองความรักในใจตน...นิลแพรรักโดยไม่หวัง แต่นางหวังจะได้รัก หวังครอบครอง
ความรัก เมื่อผิดหวังจนเกิดพิชรัก...พิชรักที่สร้างความเลวร้ายต่าง ๆ มากมาย นางจมอยู่กับพิช
นานเกินไป เพลงรักของนิลแพรทำให้นางตาสว่างเห็นโทษที่ตนเองกระทำ”** (รอยสาป, หน้า 327)

ในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** ตัวละคร ริว มีความทุกข์เพราะต้องพลัดพรากจากคนรัก เนื่องจากเธอเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจ ดังข้อความ

“ผมรู้...มนุษย์เกิดมาต้องตาย ความพลัดพรากจากความรักเป็นเรื่องธรรมดาในโลก แต่ทำไมผมถึงยังเสียใจ ทำไมผมถึงยังอยากให้น้ำฝนไม่ตาย”

“เมื่อไหร่ที่เธอได้คำตอบ เธอก็จะเข้าใจเอง” คำพูดซ้ำ ๆ เมื่อถูกดึงกลับอย่างนุ่มนวล “และเมื่อไหร่เธอใช้ความรักความเข้าใจนั้นมาพลิกจิตใจเธอ ให้เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมได้ วันนั้น ยายขอโอกาสกราบเธอเป็นบุคคลแรก”

(เพลิงนาคา, หน้า 336-337)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความทุกข์ที่กำลังเกิดขึ้นกับตัวละคร ริว สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ (สมุทัย) เนื่องมาจากคนรักของเขาเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจ ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วสามารถปฏิบัติต่อทุกข์ได้อย่างถูกต้อง คือ รู้ว่าตนเป็นทุกข์เนื่องจากความอยากให้คนรักของตนมีชีวิตต่อไป ตัวละครทราบว่ามีหนทางที่ตนจะหลุดพ้นจากความทุกข์ครั้งนี้ได้ (นิโรธ) ดังที่เมื่อเขาไปงานฌาปนกิจคนรักแล้วพิจารณาเห็นความเป็นไปตามธรรมชาติของสังขารว่าเมื่อมีเกิดขึ้นก็ต้องมีดับสลายไปเป็นธรรมดา หลังจากนั้นตัวละครจึงค่อยคลายความทุกข์ลง (มรรค) ดังข้อความ

น้ำฝนที่เขารักกำลังมอดไหม้เป็นเถ้าถ่าน เนื้อหนัง กระดูก ถูกพระเพลิงไหม้ซัดไม่ปราณี...นี่ไซ้ใหม่ผู้หญิงในดวงใจ อีกไม่กี่ชั่วโมงก็จะกลายเป็นผงคลี ล่องลอยปะปนกับฝุ่นทราย ไม่มีอะไรหลงเหลือให้สัมผัสได้

เรื่องธรรมดาเหลือเกิน มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปวนเวียนนับครั้งไม่ถ้วน มีแต่อุปาทานจิตที่โยงยึดฝืนความจริง ไม่ยอมให้มันเป็นไปตามธรรมชาติแท้ จิตจึงเป็นทุกข์ เช่นนี้

(เพลิงนาคา, หน้า 343)

นอกจากนี้ตัวละคร ริว ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะพ้นจากความทุกข์ (นิโรธ) ภายหลังจากเมื่อเขาได้ช่วยเหลือทายาทของกุมภานาคราชต่อสู้กับสิงหนานาคราชจนทำให้สิงหนานาคราชกลับตัวกลับใจหยุดอาฆาตแค้นได้แล้ว ตัวละครได้รู้ตามความเป็นจริงแล้วว่าสรรพสัตว์มีการเวียนว่ายตายเกิดและการเวียนเกิดเวียนตายในสังสารวัฏนี้ทำให้เป็นทุกข์ เขาจึงตัดสินใจออกบวชและตั้งมั่นจะดำเนินรอยตามคำสอนของพระพุทธองค์ (มรรค) เพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์อย่างสิ้นเชิงหรือนิพพาน ดังข้อความ

รอยจันทร์เคยถาม...ทำไมท่านไม่ยอมสึก...ความเป็นพระมีอะไรดี

เขาไม่ตอบ เพราะตอบไปที่สาวก็คงไม่เข้าใจ...กับคนที่มองเห็นกงล้อแห่งวัฏสงสาร เห็นการเกิดตายในแต่ละชาติของตนจนเบื่อหน่าย หวาดกลัว ไม่ต้องการประสบ “ทุกข์” แบบเดิมซ้ำ ๆ ซาก ๆ อีกยอมมองหาทางรอด

การปฏิบัติธรรมดำเนินรอยตามคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือทางรอด
สายเดียว..เขาพบและบำเพ็ญเพียรจนเกิดความเชื่อมั่นไม่คลอนแคลนแล้ว มีหรือจะยอม
ละจากเส้นทาง

ณ วันนี้อาจยังไม่ถึงฝั่งสุดท้ายที่ต้องการ แต่เขามีศรัทธาเชื่อมั่น トラบใดที่ดำเนิน
ตามรอยบาทแห่งพุทธองค์โดยไม่หยุดเสียดกลางทาง ย่อมมีสักวันที่บรรลุจุดหมาย

(เพลิงนาคา, หน้า 397)

ในนวนิยายเรื่อง **อาคม** ตัวละคร **ทีเกื้อ** เป็นอีกตัวละครที่มีความทุกข์เนื่องจากพลัดพราก
จากคนรัก ดังข้อความ

หญิงสาวฟังด้วยใจสงบ เห็นจิตของคนข้าง ๆ ลับสน อึ้งอลด้วยความฟุ้งซ่าน
ปรุงแต่งเรื่องราวเก่า ๆ ย้อนทวน ย้อนคิด แล้วพยายามปฏิเสธไม่ยอมรับมัน ปืบคั้น
จนเกิดทุกข์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

“เกื้อ...อย่าหนีทุกข์” หญิงสาวเตือนสติ

ชายหนุ่มหันกลับมา พบสายตาเข้มแข็งหนักแน่นของพี่สาวรออยู่

“มีทุกข์ก็ให้ ‘รู้’ มันสิ อย่าหนีมัน อย่าพยายามปฏิเสธ”

เอื้อกานต์พูดซ้ำ ๆ เพื่อให้ถ้อยคำนั้นตรงเข้าถึงใจอีกฝ่าย

**“ถ้าพรุ่งนี้...จะต้องเจอเขา ก็ค่อยให้มันเจ็บพรุ่งนี้ จะมากังวล คิดฟุ้งซ่าน
เรื่องเก่า ๆ ให้มันทำร้ายจิตใจเราตั้งแต่เดี๋ยวนี้ไปทำไม”**

(อาคม, หน้า 44)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร **ทีเกื้อ** เหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย)
เพราะต้องจากคนรัก ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วสามารถปฏิบัติต่อทุกข์ได้อย่างถูกต้อง
คือกำหนดรู้ว่าตนเป็นทุกข์เนื่องมาจากความคิดของตนที่ย้ำคิดถึงเรื่องราวความสุขในอดีตในช่วงเวลา
ที่อยู่กับคนรักและอยากเป็นเช่นนั้นอยู่เหมือนเดิม เมื่อทราบเหตุเอื้อกานต์เตือนสติน้องชายให้อยู่กับ
ปัจจุบัน ไม่ควรทุกข์เพราะย้ำคิดถึงเหตุการณ์ในอดีตและทุกข์เพราะนึกถึงอนาคตที่ยังมาไม่ถึง นั่นจึง
เป็นหนทางที่ทำให้หมดทุกข์ (นิโรธ) ทำให้ทีเกื้อเกิดสติและรู้เท่าทันและปรับเปลี่ยนความคิดของตน
จนทุกข์น้อยลง (มรรค) ดังตัวบท

**ทีเกื้อได้สติ ความหนักแน่นมั่นคงของเอื้อกานต์ถ่ายทอดมาถึง ทำให้เห็นทุกข์
เห็นเหตุของมันในปัจจุบันชัดเจน**

เวลานี้เขา ‘ทุกข์ใจ’ เพราะ ‘คิด’

ชายหนุ่มระบายลมหายใจแผ่วเบา ละสายตาจากพี่สาวกลับไปมองท้องถนน แววตา
เปลี่ยนไปเป็นหนักแน่น มีสติรู้ตัวกว่าเดิม

(อาคม, หน้า 44)

ในนวนิยายเรื่อง **ระบำเวท** ชลนิลได้นำเสนอความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร **ไลลา**
เธอเป็นทุกข์เนื่องจากต้องพลัดพรากจากคนรัก ดังข้อความ

จริงอยู่...ลิปปีแรกแห่งการจากพราก ไม่เห็นหน้า ไม่กล้าพบเจอ เป็นความทุกข์
 ทรมาณอย่างมหันต์ เป็นความคลุ้มคลั่ง บ้าบอ สุดที่คนธรรมดาทั่วไปจะทนได้
 ลิปปีต่อมา ความคลุ้มคลั่ง โหยหา เปลี่ยนเป็นความคับแค้น เกลียดชัง
 อยากทำลายโลก อยากให้คนอื่นรับรู้ความเจ็บปวดอย่างตนเองบ้าง
 จนกระทั่งลิปปีหลังจากนั้น ใจมีเพียงความชิตซา ความรักอันรุนแรงในหัวใจ
 กลายเป็นภาพเก่าที่อยู่ไกลลิบ ๆ
 มันยังไม่หายไปไหนก็จริง แต่ไม่มีอิทธิพลหรืออำนาจรุนแรงมากพอที่จะทำให้
 พอที่จะให้เธอคลุ้มคลั่งเหมือนเมื่อวัยสาวได้อีก

(ระบำเวท, หน้า 428)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร ไลลา เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
 (สมุทัย) เกิดจากการที่ต้องพลัดพรากจากคนรัก เนื่องจากเธอและคนรักเป็นอาจารย์และลูกศิษย์กัน
 แต่เธอเป็นแม่ตและบรรพบุรุษแม่ตมีคำสาปคือห้ามอาจารย์และลูกศิษย์รักกัน ทั้งคู่จึงต้องแยก
 จากกัน ซึ่งวิธีที่จะทำให้คำสาปนั้นสิ้นสุดลงคือจะต้องกำจัดคนชั่วให้หมดไปจากโลกเสียก่อน เธอจึงใช้
 เวทมนตร์ของตนสร้างไวรัสอาคมขึ้นมาเพื่อปล่อยไปสังหารคนชั่ว เมื่ออาคมนั้นย้อนกลับมาทำร้าย
 ตัวเอง ทำให้เธอเข้าใจว่าการกระทำของตนที่ผ่านมาเป็นความหลงผิด ดังข้อความ

วันเวลาสามลิปปีที่ผ่าน เธอเสียเวลาทำเรื่องโง่ ๆ หมกมุ่น งามาย บ้าคลั่งกับ
 การคิดจะเอาชนะ ทำภารกิจบรรพชนแม่ตให้สำเร็จ เพื่อพิสูจน์รักแท้ในหัวใจ

(ระบำเวท, หน้า 535)

ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์ ในตอนต้นเธอยังไม่สามารถปฏิบัติต่อทุกข์อย่างถูกต้อง
 กระทั่งต่อมาเมื่อตัวละคร หมกมุ่น เตือนให้เธอตีความนัยของคำสาปแม่ตว่าการกำจัดคนชั่วให้หมด
 ไปนั้นแท้ที่จริงคือการกำจัดกิเลสในใจของตนเอง ทำให้ไลลารู้ว่าตนเป็นทุกข์เนื่องมาจากความรักจน
 ก่อให้เกิดความหลงผิดและกระทำผิด เมื่อทราบเหตุแล้วจึงตัวละครสำนึกผิดรู้ว่าการกระทำของตน
 ในอดีตไม่ได้ทำให้ตนพ้นจากความทุกข์ แต่มีทางอื่นที่จะทำให้ตนเองพ้นจากทุกข์ได้ (นิโรธ) เธอจึง
 ช่วยถอนไวรัสอาคมให้แก่ผู้คนที่ถูกไวรัสอาคมของเธอทำร้าย และต่อมาเธอได้ช่วยเหลือผู้คนที่
 เตือดร้อนเป็นทุกข์ ทำให้ใจของเธอไม่เป็นทุกข์เหมือนในอดีตที่ผ่านมา (มรรค) ดังข้อความ

“ผมยืนยันไม่ได้ เพราะผมเกิดไม่ทันบรรพชนของคุณ แต่ผมก็ได้รับการสั่งสอนจาก
 พระพุทธศาสนามาตลอดว่า...โลกนี้คือกายกับใจของเราเอง ถ้าเราสามารถละความชั่ว
 ออกจากใจเสียสิ้น...ยังกุศล ความดีงามให้ถึงพร้อม...ฝึกฝนจิตใจให้สะอาด บริสุทธิ์
 ผ่องแผ้ว สิ่งเลวร้ายใด ๆ ก็ไม่อาจข่มจิตใจเราได้”

ไลลาอึ้ง...เนิ่นนาน แวตบอภถึงความสับสน ระหว่างยอมรับความคิด เส้นทาง
 ใหม่ กับจมปลักอยู่กับเส้นทางเดิมของตน...ครูใหญ่ ไลลา ก็ถอนหายใจยาว มองหมาก
 ด้วยแวตบอภจริงจัง ความรู้สึกอยากมีชีวิตกลับมาอีกครั้ง

(ระบำเวท, หน้า 541)

ในนวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความทุกข์ของตัวละคร **ศาสตรา** และ **เจ็ลลี่** ทั้งคู่ต่างก็ไม่สมหวังในความรัก ดังข้อความ

“ความรัก” ถูกโยนทิ้งตั้งแต่ว่างเท้าเข้าคอกจำเลยเพื่อรอฟังคำพิพากษา...มันเคยสร้างรอยยิ้ม ความสุข และมันก็พรากรอยยิ้มและความสดใสไปเช่นกัน...

ดวงตาเขา...นัยน์ตากลมโตซ่อนความเจ็บปวดบางอย่างที่เจ้าตัวพยายามปกปิด ความเจ็บปวดชนิดนั้นกระตุ่นหัวใจหล่อนให้รับรู้...ต่างคนล้วนถูกรักหักหลัง

(กรงอำพราง, หน้า 89-90)

ต้นเหตุที่ทำให้ตัวละครเกิดทุกข์ (สมุทัย) เนื่องจาก **ศาสตรา** และ **เจ็ลลี่** ทำให้คนรักของตนเองต้องตาย ทั้งคู่จึงยึดคิดว่าเป็นความผิดของตัวเอง ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วสามารถปฏิบัติต่อทุกข์ได้อย่างถูกต้อง คือรู้ว่าตนมีความกังวลเป็นทุกข์เนื่องจากเคยกระทำผิด เจ็ลลี่เคยฆ่าคนรักเพราะแค้นใจที่เขารักคนอื่นและหลอกใช้เธอให้กระทำผิดกฎหมาย ส่วนศาสตราลักพาตัวคนรักทำให้เธอเสียชีวิต ตัวละครทราบว่าเป็นทุกข์แล้วต้องมีทางดับทุกข์ (นิโรธ) ดังเช่นศาสตราพูดเตือนใจตัวเองและเจ็ลลี่ให้ชดใช้ความผิดด้วยการใช้ชีวิตด้วยการสร้างประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นโดยไม่มัวแต่ลงโทษตัวเองด้วยการยึดคิดถึงความผิดพลาดในอดีต ซึ่งเป็น การเตือนให้เจ็ลลี่และตนเองไม่ต้องตกอยู่ในความทุกข์อีกต่อไป (มรรค) ดังข้อความ

“คุณเคยบอกผมไม่ใช่หรือ...ถ้าเรารักใครจริง จะไม่มีวันฆ่าเขาได้เพราะความแค้นในใจจะไม่เกิด” ศาสตรารายกคำพูดเจ็ลลี่มาอ้าง “มันก็เหมือนกันนั่นแหละ ถ้าคุณต้องการชดใช้ความผิดให้กับคนที่รัก...ไม่ใช่คุณต้องตายตามเขา...แต่คุณต้องใช้ชีวิตให้คุ้มค่า มีประโยชน์ ใช้ชีวิตเป็นสองเท่า เพื่อชดเชยแก่เขาด้วย”

นำแปลก คำพูดเหล่านี้ยกมาเพื่อเตือนสติเจ็ลลี่แท้ ๆ แต่ทันทีที่พูดออกไป ศาสตรากลับรู้สึกเหมือนจิตใจสว่างจ้า...บาปผิดที่มีต่ออิงดาวไม่ทำให้เขากลับกลุ่มเป็นทุกข์จมอยู่ในกองหตุ้อีกต่อไป

เขามองเห็นความผิดพลาดของตัวเองอย่างถ่องแท้ กล้าเผชิญหน้ากับมันด้วยจิตใจหนักแน่น ยอมรับผล ไม่หวั่นจะเป็นเช่นไร

(กรงอำพราง, หน้า 301)

2. ความทุกข์จากการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา

ความทุกข์จากการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง **มานมนตรา** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นว่าตัวละคร **มรรค** ต้องเผชิญกับความทุกข์ที่เกิดจากการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา เมื่อเขาระลึกชาติได้ว่าอดีตชาติตนเคยเป็นเทพได้ให้สัญญาแก่ปีศาจตนหนึ่งนามว่า **จ้าว**ว่าจะปลดปล่อยออกจากที่คุมและต่อสู้กันในขณะที่ตนเองเป็นเพียงมนุษย์ธรรมดา เมื่อเขาจุติมาเกิดเป็น **มรรค** แล้วลืมเลือนสัญญาดังกล่าว จึงก่อให้เกิดความทุกข์เพราะตนเองไม่ปรารถนาที่จะต่อสู้กับจ้าวแต่หลีกเลี่ยงผลของการกระทำจากอดีตชาติไม่ได้ดังตัวบท

“เวลานี้เธอทำอะไรได้บ้าง”

มรรคาขยับปากจะตอบ แต่แล้วต้องอึ้ง ก้มหน้ายอมรับ...เวลานี้เขาทำอะไรได้?

“ไม่ได้ครับ” เขาตอบ

“ในเมื่อเธอทำอะไรไม่ได้แล้วเป็นทุกข์อย่างนี้ จะได้ประโยชน์อะไร”

ชายหนุ่มนั่งอึ้งราวรูปสลัก นัยน์ตายังจ้องมองพระพักตร์ที่อ้อมเอิบปราณีของ พระพุทธรูปเบื้องหน้า พระพุทธรองค์ทรงช่วยสรรพสัตว์ทุกทั่วหน้า...ไม่เคยแบ่งหญิงชาย ราชา...มหาโจร...ถ้าจะถามว่าพระองค์สามารถช่วยสัตว์ได้หมดวิญญูสงสารหรือไม่... คำตอบคือไม่

แล้วพระองค์ทำอย่างไร

วางอุเบกขา...

(มานมนตรา, หน้า 219)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นหลักธรรมเรื่องอริยสัจ โดยตัวละคร มรรคา รู้ว่าตนเอง เกิดความทุกข์ร้อนใจเมื่อระลึกชาติว่าตนเองเคยเกิดเป็นทิวาเทพและให้สัญญาไว้กับ จ้าว ว่าจะ ปลดปล่อยออกจากที่คุมขังและต่อสู้กับจ้าวในขณะที่เขาเป็นเพียงมนุษย์ธรรมดา มรรคาทราบว่า ต้นเหตุที่ทำให้ตนเกิดทุกข์นั้นเป็นเพราะหาวิธีการปลดปล่อยจ้าวและต่อสู้เพื่อเอาชนะจ้าวไม่ได้ (สมุทัย) นอกจากนั้นยังมีความทุกข์ที่เกิดขึ้นสืบเนื่องกันมาอีกหลายประการ เช่น เมื่อเขาทราบว่า กะพ้อเคยช่วยเขาเมื่อครั้งที่เขาเป็นทิวาเทพทำให้เธอถูกจ้าวกักขังวิญญูณไว้ เขาจึงต้องการช่วยเธอ แต่ไม่สามารถทำได้ และอีกประการหนึ่งคือเมื่อเขาระลึกชาติได้ว่าเคยเป็นเทพซึ่งดำรงอยู่ด้วย กายทิพย์และอาหารทิพย์ แต่เมื่ออยู่ในร่างมนุษย์ร่างกายย่อมเกิดความเจ็บปวดทรมานกายเมื่อเขา ประสบอุบัติเหตุรวมถึงการต้องกินอาหารที่ประกอบด้วยเนื้อสัตว์จึงเป็นทุกข์ ดังข้อความ

หลวงพ่อกำลังหาอาหารที่ฉันทันในบาตรใส่จานมาให้เขา มรรคารับมาด้วย

ความพะอืดพะอม ในนั้นมีทั้งข้าวปลา อาหาร และขนมคละเคล้ารวมกันจนดูไม่เป็นรูป ชายหนุ่มค่อย ๆ วางจานตรงหน้า พยายามพิจารณาด้วยสติ...ขนาดอาหารที่จัดทำ อย่างประณีต รสเลิศของป่าแฉล้ม เขายังยอมกินแต่ผัก ผลไม้ ความเคยชินของเทพทำให้ เขารังเกียจอาหารที่ปะปนด้วยเนื้อสัตว์ แต่อาหารที่หลวงพ่อดันกลับยิ่งกว่านั้น ทั้งข้าว ทั้งเนื้อ ทั้งผัก ทั้งขนม ปะปนกันจนคนธรรมดาที่ยากจะฝืนกิน

“ดูปัจจุบันให้ดี รู้ว่าปัจจุบันยังต้องครองร่างมนุษย์ และมนุษย์ก็ประกอบด้วยธาตุ สี่ ไม่ใช่ธาตุอันเป็นทิพย์...ในเมื่อร่างกายนี้มันก็แค่นี้ น้ำ ลม ไฟ มาคละเคล้ากัน สิ่ง ที่พอประทังยังสังขารมันก็ต้องเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ ธาตุชนิดเดียวกัน...จะไปรังเกียจทำไม” พุดจบท่านก็ยื่นขึ้น มรรคาจึงเริ่มกินอาหารมื้อแรกในวัดอย่างช้า ๆ ...

เรื่องราวนอกกำแพงวัดถูกโยนทิ้งชั่วคราว เขากำลังปฏิบัติธรรมเพื่อเคี้ยวกรำ ตัวเอง ผึกใจให้รู้เท่าทันความคิด เพื่อให้ใจมีกำลังใช้เป็นพื้นฐานแห่งการเจริญปัญญา ...ขณะนี้ไม่มีคำว่า ‘กำหนดเวลา’ สำหรับมรรคา ‘งานฝึกฝน เรียนรู้ใจตน’ ที่กระทำ ปัจจุบันสำคัญที่สุด

(มานมนตรา, หน้า 309-310)

เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วได้รับคำตักเตือนจากพระภิกษุ และแม่ซึ่งจับทางแก้ไขให้พ้นจากทุกข์ดังกล่าว (นิโรธ) เขาจึงปฏิบัติตามจนสามารถวางใจเป็นกลางไม่ร้อนใจไปกับสิ่งที่ทำให้เกิดทุกข์ (มรรค) ดังข้อความจากความคิดของตัวละครว่า *“ขณะนี้ไม่มีคำว่า ‘กำหนดเวลา’ สำหรับมรรคา ‘งานฝึกฝน เร็ยรู้ใจตน’ ที่กระทำปัจจุบันสำคัญที่สุด”*

ในนวนิยายเรื่อง **รอยสาป** ตัวละคร **สตาเย** เป็นอีกตัวละครหนึ่งที่มีความทุกข์เพราะการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา ดังข้อความ

“เธอคิดว่า...” สตาเยเล่าช้า ๆ ความลึกลับฉายผ่านดวงตา น้ำเสียงสะอูด เหมือนไม่แน่ใจว่าควรพูดต่อหรือไม่ “ถ้ามีคนต้องแบกภาระเมืองทั้งเมือง รับผิดชอบต่อเพื่อนรัก และหญิงคนรัก トラบที่ยังไม่อาจถอนคำสาปได้ ต่อให้เวลาผ่านไปนับร้อยนับพันปี เธอคิดว่าเขาคอนนั้นจะมีความสุขและ ‘วาง’ มันได้หรือ

(รอยสาป, หน้า 173)

ข้อความข้างต้นแสดงให้ความทุกข์ของตัวละคร **สตาเย** สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ (สมุทัย) นั้นเนื่องมาจากเขารัก **เจ้าหญิงรสาวดี** แม่ในตอนแรกเขาจะยินดีเมื่อทราบว่าเจ้าหญิงรสาวดีจะแต่งงานกับ **นาคิน** แต่ก่อนถึงวันแต่งงานเขาพ่ายแพ้ต่อกิเลสของตน เขาจึงขอพรจาก **นาง** ไม่ให้งานแต่งงานเกิดขึ้นกระทั่งนางสาปให้เมืองจมอยู่ใต้ทะเลสาบ สตาเยจึงรู้สึกผิดและเป็นทุกข์กับความรู้สึกลึกซึ้งนั้นเรื่อยมา ตัวละครรู้ว่าต้นเหตุที่ทำให้ตนเกิดทุกข์นั้นคืออะไร ดังที่สตาเยพูดกับนิลแพร์ว่าความทุกข์ของนิลแพร์นั้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับความทุกข์ของเขาเองที่ทำให้ผิดต่อคนมากมายและต้องรับผิดชอบการกระทำผิดนั้นด้วยการหาวิธีแก้ไข สตาเยพยายามหาหนทางที่จะแก้ไขข้อความผิดของตนด้วยการช่วยหาวิธีถอนคำสาป (นิโรธ) สุดท้ายสตาเยแก้ไขความผิดของตนด้วยการเปลี่ยนให้ตัวเองเป็นผู้ถูกสาปเพื่อให้สามารถปลดปล่อยเจ้าหญิงรสาวดีและนาคิน (มรรค) ดังข้อความ *“เสียงสวดท่องคาถาสลับกับคำสาปดังเป็นระยะ ต่อเนื่องไม่ขาดสาย...เขาเริ่มเป็นหิน...สัญญาณแรก ที่หมายถึงการทวนคำสาปสัมฤทธิ์ผล”* (รอยสาป, หน้า 314)

ในนวนิยายเรื่องนี้ ตัวละคร **นิลแพร์** เป็นอีกตัวละครหนึ่งที่มีความทุกข์เพราะประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา คือครอบครัวมีปัญหาและคนรักของเธอตีจาก ดังข้อความ

นิลแพร์เงยหน้ามองฟ้าปล่อยให้แพร์ฝนซัดสาด จิตใจแจ่มใสแต่แรกกลับมีตะกอน ชุ่นลอยขึ้นมา คราวนี้ไม่ใช่เรื่องความรัก แต่รวมถึงเรื่องพ่อ ครอบครัว สารพัด เนื้อเพลงที่ได้ยินสะกิดปากถึงความเจ็บปวดให้ทะลักออกจากใจ
“คนที่ไม่เคยเจอความทุกข์ จะเรียกเป็นคนเต็มคนได้มั๊ย” นิลแพร์พิมพ์คำถาม
“ผมรู้แต่ว่า ถ้าคนไหนเจอความทุกข์ แต่ไม่หนีทุกข์ ไม่เพิ่มหรือขยายทุกข์ มองทุกข์ตามความเป็นจริง เขาก็จะไม่เจ็บปวดมากไปกว่าที่ควรจะเป็น”

(รอยสาป, หน้า 41)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตัวละคร **นิลแพร์** ต้องเผชิญกับความทุกข์ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ (สมุทัย) นั้นเกิดจากครอบครัวของเธอแตกแยก พ่อของเธอกระทำความผิดจนต้องติดคุก นอกจากนี้เธอยังทุกข์เพราะความรักเนื่องจากคนรักทอดทิ้งเธอไปยามที่ครอบครัวเธอมีปัญหา

ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วสามารถปฏิบัติต่อทุกข์ได้อย่างถูกต้อง คือรู้ว่าตนเป็นทุกข์
 เนื่องจากสาเหตุอะไร ดังที่นิลแพร์ได้พูดคุยกับ วาโย เรื่องความทุกข์ที่เธอเผชิญอยู่ ต่อมาเมื่อ
 นิลแพร์เกิดความรู้สึกรักวาโยและสตาเยและได้รับรู้เรื่องราวความรักของ เจ้าหญิงรสวดี นาคิน สตาเย
 และวาโย รวมถึงความรักของนางที่ทุกข์จากการรอคอย เธอจึงทราบว่าจะหาหนทางที่จะไม่ทำให้เกิดทุกข์
 นั้นมีอยู่ (นิโรธ) ดังนั้นเธอจึงปฏิบัติตนเพื่อให้พ้นจากทุกข์ด้วยการรักอย่างไม่หวังครอบครอง แม้เธอ
 จะรักวาโยและสตาเยแต่เธอก็ไม่คิดยึดถือครอบครอง หรือให้ทั้งคู่มารักตอบเธอ (มรรค) ดังข้อความ

*‘รัก’ หากอยู่เฉย ๆ ไม่มีใครไปสัมผัสช่องแฉะ ก็ไม่อาจมีอำนาจใด ๆ มีแต่ผู้ที่
 ครอบครองและใช้ความรักเท่านั้นถึงยอมตกอยู่ในอำนาจของมัน
 ...รักก็เหมือนไฟ...จะดีจะร้าย...อยู่ที่ผู้ใช้*

(รอยสาป, หน้า 314)

ในนวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** ตัวละคร ลุง ของขุนุนและนักโทษส่วนหนึ่งมีความทุกข์
 เพราะประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนาคือการถูกจองจำในคุก ลุงของขุนุนจึงชี้แนะทางปฏิบัติตนให้แก่
 คนเหล่านั้น ดังข้อความ

*“ขอบใจทุกคน...ฉันรู้ว่าพวกเรามาที่นี่เพราะมีความผิดติดตัว แต่วันเวลาที่ผ่านไป
 มาทำให้เรามองเห็นตัวเองชัดเจน...ไม่มีใครไม่เคยทำผิด...ฉันเองก็เคย แต่จะมีกี่คนที่
 ยอมรับว่าตัวเองผิด และกล้าพอที่จะขอใช้ความผิดของตัวเอง ฉันเชื่อว่าทุกคนมองเห็น
 และยอมรับมันแล้ว...ไม่มันคงจะมายืนอยู่บนเรือด้วยกันไม่ได้ และต่อไปขอให้ดำเนิน
 ชีวิตอย่างมีสติ ใช้ความผิดพลาดที่ผ่านมาเป็นบทเรียน ไม่ยอมให้เกิดความผิดซ้ำสอง
 อีก*

(กรงอำพราง, หน้า 423)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความทุกข์ของตัวละคร ลุงของขุนุน และ นักโทษ ในเมืองคุก
 สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ (สมุทัย) คือแต่ละคนต่างเคยกระทำความผิดมาแล้วจึงต้องมารับโทษในคุก
 แห่งนี้ เมื่อถูกตัดสินให้รับโทษและต้องมาอยู่ในคุกพวกเขาจึงรู้สึกเป็นทุกข์เพราะถูกคุมขังทำให้ขาด
 อิสระภาพ ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วสามารถปฏิบัติต่อทุกข์ได้อย่างถูกต้อง รู้ว่าการที่ตนเอง
 มีความกังวลเป็นทุกข์เนื่องจากความผิดในอดีต ลุงของขุนุนซึ่งก็เคยกระทำความผิดและรู้ว่าไม่มีหนทางหมด
 ทุกข์ในเรื่องนี้ได้ (นิโรธ) เขาจึงได้ใช้ประสบการณ์ของตนเองมาให้ข้อคิดนักโทษเหล่านั้นโดยว่า เมื่อรู้
 ว่ากระทำความผิดและยอมรับความผิดนั้นแล้วก็ให้ใช้ชีวิตที่เหลือต่อไปอย่างมีสติและนักโทษเหล่านั้นรับฟัง
 และพร้อมจะนำไปปฏิบัติ (มรรค) ดังข้อความ

*น่าแปลก...คำพูดลึกลับของชายชราไม่ยืดยาวนัก แต่กลับทำให้จิตใจอ่อนโยนลง
 รอยยิ้มที่แกมให้จุดหัวใจอันหนาวเหน็บกลับอบอุ่น ความเมตตาเหมือนสายฝนชุ่มเย็น
 รินรดหัวใจที่แห้งผาก และคำพูดประโยคหนึ่งผุดขึ้นในใจโดยไม่จำเป็นต้องครุ่นคิด
 ...วิธีชำระความแค้นอย่างสาสมที่สุดคือ...ให้อภัย...*

น้ำตายังไหลอาบแก้มไม่หยุด ภาพตรงหน้าพร่าเลือน...เลือนจนกระทั่งไม่รู้นาย
 ของทุกคนเร็นหายไปไหน...หายพร้อมกับหลานสาวตัวเล็ก แต่ทว่าทุกคนหยุดนิ่งไม่ขยับ
 เคลื่อนไหว สิ่งที่ชายชราทิ้งไว้ให้ไม่ใช่แค่ “อิสระ” แต่เป็นหัวใจมนุษย์ มนุษย์ผู้รู้จัก
 ผิดชอบชั่วดี

(กรงอำพราง, หน้า 424)

ในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความเป็นทุกข์เนื่องจากประสบกับ
 สิ่งที่ไม่ปรารถนา คือ ตัวละคร **สิงหนาคราช** คิดอาฆาตผู้อื่นจนเป็นทุกข์ ดังข้อความ

“ข้าจะทำให้ทายาทของมันพบกับความวิบัติ สูญเสีย ให้มันได้เห็นวงศ์ตระกูล
 ล่มสลายก่อนจะตายอย่างทุกข์ทรมาน” พูดจบก็ยื่นร่างขึ้นยืน เงยหน้ามองแสงจันทร์
 ตามเดิม

“ความเจ็บปวดที่ถูกพันธนาการนับร้อยปี จะต้องได้รับการทดแทนสาสม และเมื่อ
 นั้นข้าจะต้องตามหาเจ้ากุ่มภ ไม่ว่าจะทำอยู่สวรรค์ชั้นฟ้าไหน ข้ารับรองจะลากคอมันให้มา
 คุกเข่าอยู่เบื้องหน้าเจ้าปู่ที่กึ่งหล้าบาดาล ให้มันขอขมาในความโง่เขลาที่ไม่ยอมนับถือ
 ท่าน”

(เพลิงนาคา, หน้า 172-173)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความทุกข์ของตัวละคร **สิงหนาคราช** สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
 (สมุทัย) เกิดจากเขาโกรธแค้นพญานาคพี่ชายเนื่องจากแต่เดิมเขาและพี่ชายนับถือ **เจ้าปู่** ต่อมาเมื่อ
 พี่ชายได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าจนเกิดศรัทธาจึงมุ่งหวังจะดำเนินรอยตามพระองค์เพื่อพ้นทุกข์
 ทำให้สิงหนาคราชเกิดความแค้นคิดว่าพี่ชายทรยศต่อเจ้าปู่จึงตามแก้แค้นลูกหลานของพี่ชาย
 ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์ ในตอนต้นเขายังไม่สามารถปฏิบัติต่อทุกข์อย่างถูกต้อง ดังจะเห็นได้
 จากการที่สิงหนาคราชไม่ทราบว่าเป็นทุกข์ รู้สึกเพียงแค้นเกิดความแค้นและต้องล้างแค้น
 ด้วยการทำลายทายาทของพี่ชายให้ได้ โดยคิดว่าเมื่อทำเช่นนี้จะทำให้ตนหายแค้นและมีความสุข
 จนกระทั่งเขาได้ต่อสู้กับทายาทของพี่ชายและอดีตพญานาคองครักษ์ของพี่ชายแล้วถูกกักขังไว้ใน
 เมืองนาคในช่วงเข้าพรรษา ได้พบกับภิกษุรูปหนึ่งซึ่งในอดีตเป็นเจ้าปู่ได้แสดงกายให้เขาเห็นว่าชาติภพ
 ก่อนเคยเวียนว่ายตายเกิดเป็นอะไรมาบ้าง เขาจึงเกิดปัญญา กำหนดรู้ว่าตนเป็นทุกข์เนื่องมาจาก
 ความแค้นที่เกิดจากการหลงผิดของตน เพราะได้เห็นแล้วว่าแม้แต่เจ้าปู่ที่เป็นพญานาคผู้ยิ่งใหญ่ยังต้อง
 ดับสูญและต้องเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่าง ๆ ดังเช่นสรรพสัตว์ทั่วไป ทำให้สิงหนาคราชได้
 ทบทวนความคิดของตน ดังความว่า “บัดนี้สิงหนาคราชสามารถคลายปมในใจออกหมดแล้ว อดีต
 เดิมถูกลบทิ้ง ทุกสิ่งที่หลงพ้อเจ้าอวาตศนาให้ฟังถูกนำมาทบทวนย้อนคิด” ทำให้ความคิดเดิมที่
 เคยคิดว่าเจ้าปู่ยิ่งใหญ่และไม่ดับสูญแท้จริงแล้วไม่ใช่ อย่างที่เข้าใจ และการที่พี่ชายศรัทธาและปฏิบัติ
 ตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้นถูกต้อง สิงหนาคราชจึงปล่อยวางความแค้นที่ทำให้ตน
 เป็นทุกข์ได้ในที่สุด (มรรค) ดังข้อความว่า

**บัดนี้สิงหนาทราชาสามารถคลายปมในใจออกหมดแล้ว อัดตาเดิมถูกถอน ทุกสิ่ง
ที่หลวงพ่เจ้าอาวาสเทศนาให้ฟังถูกนำมาทบทวนย้อนคิด จิตเห็นความจริงยอมรับจน
เกิดศรัทธาขึ้นอย่างมหาศาล และนั่นคือปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคในช่วงสุดท้าย**

(เพลิงนาคา, หน้า 393)

ในนวนิยายเรื่องนี้ ตัวละคร *เฮียร์* เป็นอีกตัวละครหนึ่งที่มีความทุกข์เมื่อประสบกับสิ่งที่
ไม่ปรารถนา คือเมื่อพ่อของเขาถูกสิงหนาทราชาฆ่า และสมบัติของตระกูลถูกคนอื่นยักยกออกไปทำให้
เขาเกิดความแค้นจนเป็นทุกข์ ดังข้อความ

**เฮียร์ยังไม่ขยับตัว ความร้อนรุ่มในใจปนเปแยกแยะไม่ออก ตนทรมาณด้วยเหตุใด
อยากตะโกนกร้องให้ดังลั่น อยากปราดไปฆ่าคนทั้งสามให้ตายคามือ อยากเอาสมบัติ
ทั้งหมดกลับคืน อยากได้ อยากมี อยากเป็น ความอยากท่วมสูงกองเป็นภูเขาจนไม่สามารถ
กระดิกกระเดี้ยตัว**

(เพลิงนาคา, หน้า 320)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร *เฮียร์* เหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย)
เกิดเพราะการตามแก้แค้นของสิงหนาทราชาทำให้พ่อของเขาตายและสมบัติถูกคนอื่นยักยกไป
ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วสามารถปฏิบัติต่อทุกข์ได้อย่างถูกต้อง คือรู้ว่าตนเป็นทุกข์
เนื่องมาจากการวางแผนอยากครอบครองทรัพย์สินที่เป็นของครอบครัวตนเมื่อทราบเหตุแล้วเขารู้ว่า
การจะดับทุกข์นี้เกิดขึ้นได้ (นิโรธ) ดังที่ตัวละครคิดใคร่ครวญว่าการที่เขาคิดจะแย่งชิงสมบัติเหล่านั้น
ทำให้เกิดความทุกข์ ท้ายที่สุดเขาจึงยอมละทิ้งสมบัติบางส่วนโดยไม่ต่อสู้แก่งแย่งกับผู้อื่น (มรรค)
ดังข้อความตอนที่เฮียร์เปรียบเทียบชีวิตของตนเองในขณะนั้นกับบทบาทของนักแสดงละครโทรทัศน์
ทำให้เห็นว่าเขาทุกข์เพราะกิเลสที่อยากยื้อแย่งสมบัติที่คิดว่าตนเป็นเจ้าของกลับคืนเหมือนอย่าง
นักแสดงในละครโทรทัศน์ เมื่อเขาหยุดความยึดอยากได้ ใจก็ไม่เป็นทุกข์อีก ดังนี้

**เฮียร์มองดูละครอีกครั้ง นึกวาดภาพเปรียบเทียบละครชีวิตที่เขากำลังจะแสดงมี
อะไรต่างกัน...เขาคงเป็นพระเอกทวงสิทธิ์ของตน ไตรและนายความเป็นตัวโกง จิฎยานี
เป็นตัวอิจฉาแสดงตามบทพูดของกิเลส**

**...ละครโทรทัศน์พอผู้กำกับสั่งตัด ทุกอย่างก็จบเก็บฉากเลิก ทุกคนรู้กันทั้งหมดแค่
การแสดง แท้จริงแล้วมันไม่มีอะไรเลย แต่ละครชีวิตของเขาละ...เมื่อผู้กำกับสั่งตัดจะรู้ตัว
หรือไม่ มันก็แค่ละครฉากหนึ่ง ความจริงไม่มีอะไรเลย บ้ากันไปทั้งนั้น**

ยิ่งมอง ยิ่งย้อนดูใจตน ปมความทุกข์ค่อยคลี่คลาย

**แม้ยังไม่หมดสิ้น ใจก็เบากว่าเดิม การประจันหน้ากันระหว่างไตรนายความและ
จิฎยานียังต้องมี แต่ไม่ใช่ด้วยอารมณ์แบบเมื่อก่อนที่ร้อนรุ่ม แค้นเคือง อยากได้**

(เพลิงนาคา, หน้า 328)

**พอตัดใจละความเสียดาย ความสงบเย็นก็บังเกิด เขาเลือกเป็นคนเดินดินที่
มีความอึดพอเย็นใจ ดีกว่าเป็นคนร่ำรวยล้นฟ้าแต่หัวกร้อนเราไม่รู้จักพอ**

(เพลิงนาคา, หน้า 377)

ในนวนิยายเรื่อง **เรือนเวลา** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความทุกข์จากการประสบสิ่งที่ไม่ปรารถนา คือตอนที่ตัวละคร **ทวด** เป็นทุกข์เพราะทรัพย์สินและอำนาจที่ตนได้มาโดยวิธีการที่ผิดนั้นก่อให้เกิดศัตรูมากมาย ท้ายที่สุดเขาก็ต้องระงับศัตรูเหล่านั้นย้อนกลับมาทำร้าย ดังข้อความ

ทวดยังคงยืนอยู่ริมหน้าต่างเดิมไม่คิดเคลื่อนไปไหน กลิ่นดอกไม้ราตรียังหอมอบอวลรอบกาย ระลอกลมรัตติกาลนำความเย็นชื้นไม่ขาดสาย

ถึงอย่างนั้น ทวดก็ไม่รู้สีกว่าตนเองมีความสุข คำถามหนึ่งเกิดขึ้นแฉใจ...เหน็ดเหนื่อยมาชั่วชีวิตเพื่ออะไร

**อำนาจ บารมีที่ยิ่งใหญ่กว้างขวาง แลกมาด้วยเลือด น้ำตา จิตใจที่ร้อนรุ่ม
หวาดระแวง ไม่อาจไว้ใจใครได้ ไม่อาจเชื่อถือสิ่งใดได้...กระทั่งตนเอง**

(เรือนเวลา, หน้า 288)

ทวดเองก็ใช้การหยั่งรู้ของตนสร้างผลประโยชน์ อำนาจมหาศาล ขณะเดียวกันก็ก่อศัตรูมากมาย มีผู้ได้ประโยชน์ ก็ต้องมีผู้เสียประโยชน์...ทวดต้องหลบเร้นกาย มาสร้างบ้านร้อยบุปผากลางป่าลับตาผู้คน ถึงอย่างนั้นใช้ว่าจะมีความสุข ยังต้องมีบอดี้การ์ด คนอารักขาคอยดูแล กระจายอยู่โดยรอบ กระทั่งในบ้านหลังนี้ก็ยังไม่ยอมให้คนแปลกหน้าเหยียบย่างเข้ามา...ใช้ชีวิตอย่างหวาดระแวงเช่นนี้มาเกือบตลอดอายุขัย มีความสุขหรือไร

(เรือนเวลา, หน้า 288-289)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความทุกข์ของตัวละคร **ทวด** โดยเหตุของความทุกข์ (สมุทัย) นั้นเนื่องมาจากเขาใช้หนังสืออ่านอนาคตเพื่อแสวงหาอำนาจและทรัพย์สิน เป็นเหตุให้เกิดศัตรูจำนวนมาก เมื่อถึงวัยชราเขาจึงต้องหลบซ่อนตัวจากศัตรูด้วยเกรงว่าศัตรูจะตามมาทำร้ายเอาชีวิต สิ่งเหล่านี้ทำให้เขาหวาดระแวงเป็นทุกข์อยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วสามารถปฏิบัติต่อทุกข์ได้อย่างถูกต้อง คือ รู้ว่าตนเป็นทุกข์เนื่องมาจากความอยากได้ในทรัพย์สินและอยากกลับไปเป็นหนุ่มอีกครั้งตัวละครคิดว่าการกระทำเช่นนี้ก็ไม่อาจทำให้ตนหมดความทุกข์ได้ (นิโรธ) คือแม่ได้กลับไปเป็นหนุ่มอีกครั้งแต่เขาก็ต้องแก่ เจ็บ จนกระทั่งตายอยู่เช่นเดิม เขารู้ว่ามีหนทางที่จะดับทุกข์ได้ (นิโรธ) คือการละทิ้งเจตจำนงนั้นและปล่อยให้สังขารชราไปตามธรรมชาติตามที่ควรจะเป็นต่อไป (มรรค) ดังข้อความ

ทวดไม่คิดย้อนเวลาให้ทุกสิ่งเปลี่ยนแปลงกลับคืนมา และไม่ได้หวังว่าชีวิตที่สูญเสียไปทั้งหมดจะฟื้นคืนอีกครั้ง ในใจมีแต่ความรู้สึกที่ว่า...หากยึดเวลาออกไป ก็รังแต่จะเพิ่มภาระทางใจโดยเปล่าประโยชน์ สู้ขีดหน้าด้วยใจหาญกล้า รับผลกระทบตามจริงดีกว่า...กล้าทำ กล้ารับ...ผู้เป็นครูได้มอบความกล้าอันประเสริฐนี้ไว้แล้ว...จะกลัวไปใย

(เรือนเวลา, หน้า 322)

ในนวนิยายเรื่อง **อาคม** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความทุกข์ที่เกิดจากการประสบสิ่งที่ไม่ปรารถนา คือตอนที่ตัวละคร **ทรงกลด** เป็นทุกข์เพราะพ่อและแม่ของเขาเสียชีวิตจากการถูกคนกลุ่มหนึ่งใส่ร้ายและตามทำร้ายจนเสียชีวิต ดังข้อความ

ทรงกลดก้มหน้า ภาพในอดีตถูกทบทวน...

เขาจำได้ตั้งแต่เห็นใบหน้าพ่อหมองคล้ำจากการโดนใส่ความ โดนสอบสวน โดน
กระแสวิกขมประณามกับความผิดที่ตนเองไม่ได้ก่อ ใบหน้าแม่ที่พยายามฝืนยิ้มให้กำลังใจ
ทุกคน และสีหน้าแววตาเด็ดเดี่ยวยามตัดสินใจทิ้งสมบัติพัสถานทุกชิ้นเพื่อตามสามีและลูก
ไปยังต่างประเทศ

และ...ภาพเครื่องบินระเบิดกลางอากาศ ซากศพกระจัดกระจายเป็นชิ้น ๆ...ไม่รู้ว่า
ส่วนใดเป็นของบิดามารดาตน

ภาพเก่า ๆ ความแค้นเคือง เจ็บปวด อาฆาต พยาบาท ที่สะสมเก็บกอดอยู่ในใจ
มานาน กำลังรวมตัวและเข้าครอบงำจิตใจทรงกลดทีละน้อย...เชื่องช้า...น่าสะพรึงกลัว

(อาคม, หน้า 454)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร ทรงกลด ซึ่งเหตุแห่งทุกข์
(สมุทัย) นั้นเนื่องมาจากครอบครัวของเขาถูกคนกลุ่มหนึ่งกล่าวหาว่ากระทำผิดจนต้องหนีออกจาก
ประเทศเป็นเหตุให้พ่อและแม่ของเขาเสียชีวิต เขาจึงตามล้างแค้นคนกลุ่มนั้นด้วยการใช้อาคมทำให้
คนกลุ่มนั้นตายอย่างทุกข์ทรมานโดยไม่สามารถสืบสาวหาคนทำได้ แต่ขณะที่ตามล้างแค้นนั้นจิตใจ
ของเขาก็อังรู้สึกเป็นทุกข์จากรื่องราวในอดีต รวมถึงเป็นทุกข์เมื่อวิญญานของคนที่เขาสังหารตามมา
หลอกหลอนเพราะความแค้นที่ถูกฆ่า ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วในตอนต้นเขายังไม่สามารถ
ปฏิบัติต่อทุกข์อย่างถูกต้อง กระทั่งต่อมาตัวละคร ที่เกื้อ ทำให้เขารู้ว่าการล้างแค้นเป็นสิ่งผิดเพราะ
ทำให้เขาถลำลึกจนต้องฆ่าคนเรื่อยไป เขาจึงตัดสินใจไม่ฆ่าศัตรูคนสุดท้ายและหาวิธีการที่จะกระทำ
เพื่อให้พ้นจากความทุกข์ (นิโรธ) ภายหลังเขาจึงไม่ใช้อาคมทำร้ายผู้อื่นอีก แต่ใช้อาคมเพื่อช่วยเหลือ
คนที่เดือดร้อนเพราะถูกใส่ร้ายเช่นเดียวกับเขาให้ได้รับความเป็นธรรมต่อไป (มรรค) ดังข้อความ

ทรงกลดยังก้มหน้านิ่ง ครุ่นคิด ไตร่ตรอง ค้นหาความต้องการแท้จริงในใจตนเองให้
กระจ่าง มองเห็นทางเดินแยกออกเป็นสองสาย

สายแรก รักษาความแค้นเอาไว้ ฆ่านายคักดีชายเสีย เขาเชื่อว่าคราวนี้ที่เกื้อไม่มีทาง
ขัดขวางเขาได้ เพราะเมื่อครู เจ้าตัวก็รู้ด้วยซ้ำว่าต่อต้านพลังมืดชั้นสูงของเขาได้อย่างไร

หากเมื่อเลือกเส้นทางสายนี้แล้ว สุดท้ายเขาก็คงเจริญรอยตามอาจารย์ รับช่วง
เป็นฮันเตอร์ คิม คนที่สอง

...นี่เป็นสิ่งที่เขาต้องการอย่างแท้จริงหรือไม่?

ส่วนทางเลือกอีกสาย คือวางมือ ให้อภัย ยอมรับความผิดที่ก่อกลับสู่ความเป็น
ทรงกลดคนเดิม เข้ามอบตัวกับที่เกื้อ ชดใช้บาปกรรมที่ตนเองกระทำ

(อาคม, หน้า 461)

“ผมจะใช้ ‘อาคม’ ที่มี ช่วยเหลือเกื้อกูลคนดี ยามที่เขามีภัย หรือเจอปัญหา
หนัก ๆ จนไม่อาจแบกรับได้”

(อาคม, หน้า 466)

ในนวนิยายเรื่อง **ลายครุฑ** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความทุกข์จากการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนาที่เกิดขึ้นกับตัวละคร *เกลียวคลื่น* เธอเป็นทุกข์พ่อของเธอถูกฆาตกรรมโดยยังหาคนทำผิดมารับโทษไม่ได้ จนกระทั่งทราบว่าฆาตกรคือใคร *เกลียวคลื่น* จึงแก้แค้นด้วยการทำลายชื่อเสียงของศัตรู ดังข้อความ

“ต่อให้พยายามบอกยากับตัวเองว่าที่เข้าไปทั้งหมดนั้นก็เพื่อประโยชน์แก่สาธารณชนคนอื่น ไม่อยากให้บริษัทฯ แห่งนี้ทำร้ายผู้คนที่ไร้ความผิดอีก ทว่า...ความจริงที่บังเกิดขึ้นแก้ไข แต่ไม่กล้ายอมรับก็คือ...ความสะใจที่ได้แก้แค้น เอาคืน!

หล่อนสาสมใจอย่างยิ่ง ที่ได้แก้แค้นสำเร็จ

(ลายครุฑ, หน้า 212)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความทุกข์ของตัวละคร *เกลียวคลื่น* เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ (สมุทัย) เกิดจากการที่พ่อของเธอถูกฆาตกรรมแต่ไม่สามารถหาคนทำผิดมาลงโทษได้ สาวกของมนุษย์ต่างดาวหรือ *คนนอก* จึงบอกข้อมูลคนร้ายเพื่อให้เธอเกิดความแค้นจนยื่นคนนอกสามารถเข้าครอบงำและสั่งการให้เธอทำตามคำสั่ง เมื่อทราบตัวคนร้ายเธอคิดแค้นจนเกิดทุกข์ ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วสามารถปฏิบัติต่อทุกข์ได้อย่างถูกต้อง คือรู้ว่าตนเป็นทุกข์เนื่องมาจากสาเหตุอะไร ดังที่เธอได้ปรึกษาตัวละคร *ไทวะ* ซึ่งได้แนะนำให้เธอเห็นโทษของการคิดแค้นทำให้เป็นทุกข์ รู้ว่าการแก้แค้นไม่สามารถทำให้เธอพ้นจากความทุกข์ครั้งนี้ได้ แต่การให้อภัยเป็นหนทางที่จะช่วยให้เธอพ้นจากทุกข์ได้ (นิโรธ) เธอนำมาคิดทบทวนจนสามารถปล่อยวางความแค้นลงได้ ไม่ถูกกิเลสครอบงำจนหลงผิดช่วยเหลือมนุษย์ต่างดาวทำลายโลก รวมถึงแก้ไขความผิดของตนด้วยการช่วยเผยแพร่ข้อมูลด้านดีของบริษัทฯ ของคนร้ายที่ฆ่าพ่อเธอ (มรรค) ดังข้อความ

อาจเป็นเพราะหลังจากทำให้บริษัทฯ แห่งนั้นพังทลาย คนที่ฆ่าพ่อต้องฆ่าตัวตายจิตใจหล่อนเต็มไปด้วยความรู้สึกผิดเกาะกินใจ มองเห็นว่าการแก้แค้นไม่ได้ทำให้ความแค้นเหือดหาย หนำซ้ำยังเพิ่มไฟบาปในใจ การยอมให้อภัยโดยไม่ผูกพยาบาทต่างหากจึงจะทำให้จิตใจพ้นพันธนาการ...เมื่อทำผิดพลาดไปแล้ว สิ่งที่ทำได้คือ แก้ไขสิ่งที่ตนกระทำ

เกลียวคลื่น พยายามช่วยเผยแพร่แง่มุมดี ๆ ของบริษัทฯ แห่งนั้น นำผลงานที่ทางบริษัทเคยสร้างคุณประโยชน์แก่ผู้คนจริง ๆ โดยไม่เบียดเบียนใครออกมากระจายสู่วงกว้างให้มหาชนได้รับรู้ สร้างมุมมองอีกด้าน

(ลายครุฑ, หน้า 198)

3. ความทุกข์จากความแค้นและความตาย

ความทุกข์ที่เกิดจากความแค้นและความตาย มีรายละเอียดดังนี้

ในนวนิยายเรื่อง **ต่างเวลา** มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นความทุกข์ที่เกิดจากความแค้นและความตาย ตอนที่ *ฮาร* ตัวละครเอสเปอร์คนแรกที่เดินทางมาถึงโลกปัจจุบันเพื่อตามหาเกล็ดขจีระหว่างที่ดำเนินชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันจนใกล้ครบกำหนดระยะเวลา 6 เดือนที่นักเดินทางข้ามเวลาจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันได้ หากไม่เดินทางกลับโลกอนาคตร่างกายเขาจะสูญสลายเขาได้ย้ายจิตของตนไปไว้ในร่างของชายอายุ 40 ที่เพิ่งเสียชีวิต และเกิดผลทำให้ร่างใหม่แก่ลง

อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 20 ปี จากร่างกายของชายที่ควรอายุ 60 ปี กลายเป็นชายชราอายุ 90 ปี และต้องนั่งรถเข็น การย้ายจิตเข้าไปอยู่ในร่างใหม่และต้องแก่อย่างรวดเร็วเป็นความทุกข์ที่เกิดจากความแก่และความตาย ดั่งข้อความที่แสดงให้เห็นความทุกข์ของธารเมื่อเขาทราบว่าตัวเองอาจต้องตายหากครบระยะเวลา 6 เดือน ดังนี้

...จะกลับอนาคตตอนนั้น กำลังก็อ่อนเกินไป หากฝันเดินทางกลับอาจกลายเป็นผลร้าย ถึงขั้นเสียชีวิตทันทีเมื่อไปถึง หากอยู่ต่อ เขาก็มีเวลาเหลือในยุคนี้นี้ไม่ถึงหนึ่งเดือน ขณะกำลังสับสน ตัดสินใจไม่ถูก เขาก็มาที่สำนักสงฆ์แห่งนี้ ได้รับคำสอนอันมีค่าจากพระอาจารย์ผู้ก่อตั้งสำนักสงฆ์ สามารถวางใจกับภารกิจได้พอสมควร ไม่หวั่นความเป็นความตาย ใจไม่ทรมันทรมาย กระวนกระวายเท่าตอนแรก

(ต่างเวลา, หน้า 296)

จากตัวอย่างข้างต้น ธารสามารถปล่อยวางความทุกข์จากความตายได้ แต่ยังมีความห่วงเรื่องภารกิจการนำเกล็ดขจิกกลับไปยังโลกอนาคตอยู่บ้าง เมื่อธารได้มอบหมายภารกิจให้แก่เอสเปอร์ที่เดินทางมาช่วยเหลือแล้ว เขารู้ว่าอีกไม่นานตนเองต้องเสียชีวิตเขารู้ว่าต้นเหตุที่ทำให้ตนเกิดทุกข์นั้นเกิดจากความต้องการมีชีวิตอยู่เพื่อทำภารกิจให้สำเร็จ (สมุทัย) ทำให้ตนเกิดทุกข์เพราะสภาพสังขารในร่างใหม่ เขารู้ว่าหนทางที่จะดับทุกข์นั้นมีอยู่ (นิโรธ) คือการเตรียมตัวตายโดยยอมรับความจริงตามธรรมชาติ และปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น (มรรค) ดังที่ธารได้สนทนากับพระภิกษุที่เป็นอาจารย์สอนธรรมะให้แก่เขา

“หมดภาระ เตรียมละชั้นแล้วไข่ม้อย”

“ครับ ภาระหน้าที่ทางโลก ที่แบกรอไว้ยี่สิบปี บัดนี้หมดลงแล้ว”

“งานทางโลกของเราไม่มีวันจบหรอก หมดภาระทางนี้ ก็ยังไปสร้างภาระทางโน้น หมดชั้นนี้ ก็ไปสร้างชั้นใหม่ได้อีก...แต่งานทางธรรมมีวันจบ มีวันที่หมดภาระ พันทุกข์ในการแบกชั้นทั้งปวงได้”

“ผมคงยังไม่เข้าใจคำสอนของพระอาจารย์จริง ๆ ถึงยังแบกภาระทางโลกไว้กับตัวนานขนาดนี้ ทั้งที่จริงมันสามารถจบได้...ที่ใจเราเอง”

“เข้าใจตอนนี้ก็ยังไม่สาย”

“ธาตุชั้นนี้ ร่างกายผมใกล้เสื่อมเต็มที เวลาเหลือน้อย แทบไม่พอให้ทำอะไรได้”

“ก็ไม่เคยสอนให้ ‘ทำ’ อะไรนี่...สอนให้แค่ ‘รู้’ รูปนามตามความเป็นจริง ด้วยจิตตั้งมั่น เป็นกลางเท่านั้น”

“ครับ” คำตอบรับหนักแน่น เข้าใจจริง

“ข้อสอบขั้นสุดท้ายของมนุษย์ทุกคนคือ ‘ความตาย’” คำพูดนุ่มนวล เมตตาหนัก

“ผมจะเข้าสอบโดยไม่ยอมให้ครูบาอาจารย์เปลืองแรงเปล่าแน่นอนครับ” คำพูดยืนยันหนักแน่น วาจาเปี่ยมใจมั่น ร่างกายชูบชิต จิตใจกลับหาญกล้า เด็ดเดี่ยว

(ต่างเวลา, หน้า 334-335)

ในนวนิยายเรื่อง **กรงไฟ** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความทุกข์จากความแก่และความตาย ในตอนที่ตัวละคร **คุณนายพวงทอง** เกิดความทุกข์เนื่องจากเมื่อเธอเสียชีวิตไปแล้ว วิญญาณยัง หวงแหวนสมบัติและห่วงลูกของตน เมื่อเห็นลูกแย่งชิงสมบัติจึงเกิดความทุกข์ ดังข้อความ

คุณนายพวงทองไม่อาจรู้ ความห่วงใยในลูกและสมบัติเป็นสายใยกรรมผูกพันจิตตน ไว้ เมื่อใดแรงกรรมเก่าสะท้อนกลับมา คุณนายจะสัมผัสรับรู้ระลอกคลื่นกรรมเก่าได้ก่อน... เป็นการรู้โดยสัญชาตญาณ ไม่ใช่รู้ด้วยจิตเพียงตรง ใสสะอาด

เมื่อรู้ครึ่ง ๆ กลาง ๆ ก็ยิ่งตื่นรนอยากช่วยเหลือ อยากปกป้องแก้ไขแต่ไม่อาจทำสิ่งใด ได้ คุณนายพวงทองวนเวียนอยู่ในโรงเจไร้ออก พยายามทุกวิถีทางที่จะติดต่อกับ คนภายนอก

คุณนายพวงทองต้องทำ...ต้องพยายามความกล้า อากาการเลื่อนลอย ทนต่อความทุกข์ รุมเร้า ส่งข่าวขอความช่วยเหลือจากเซนให้ได้

(กรงไฟ, หน้า 129)

ใจวิบวับบอกไม่ถูก ที่ผ่านมา คุณนายพวงทองจมอยู่กับกองทุกข์เรื่องการสูญเสีย ลูก และทุกข์หนักเมื่อเห็นพี่น้องฆ่ากันเอง ทะเลาะเบาะแว้งแย่งสมบัติ ทุกข์เหล่านั้น พันธนาการเธอจนจมดิ่ง หม่นซึมเหมือนถูกขังคุกมืด ไม่เห็นเดือนเห็นตะวัน

จนกระทั่งสัมผัสอันชุ่มเย็นของบุญ ได้รับรู้ถึงเจตนาดีจากใจของเซน รุ่งรดี นึกน้อมอนุโมทนาต่อความชุ่มเย็นในกระแสบุญนั้น **คุณมีดค่อยเผยแสงจันทร์**

เซนและรุ่งรดีจากไป คุณนายพวงทองค่อยเกิดสังหรณ์ร้าย...สังหรณ์ร้ายครั้งนี้ไม่มี ภาพ ไม่มีเสียง ไม่มีสัญญาณสัญลักษณ์ใด ๆ ทั้งนั้น เปรียบกับถึงแก๊สที่ถูกอัดเต็มทีพร้อม จะระเบิด...วูบเดียว...พริบตาเดียว

อะไรจะเกิด....ต้องเกิด...

เป็นครั้งแรกที่คุณนายพวงทองรู้ชัดถึงคำนี้ พอระลึกได้...ใจค่อยเบา ตะกอนทุกข์ คลายตัว สัมผัสความสุขในกระแสบุญที่เพ็ญอนุโมทนามาอย่างเต็มที่

(กรงไฟ, หน้า 408)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความทุกข์ของตัวละคร **คุณนายพวงทอง** สาเหตุที่ทำให้ เกิดความทุกข์ (สมุทัย) มาจากการยึดติดในสมบัติ หวงแหวนไม่ต้องการให้คนอื่นมาแย่งชิงสมบัติไป รวมไปถึงทุกข์ที่เห็นลูกของตนบาดเจ็บทำร้ายกันเพื่อแย่งชิงสมบัติ นอกจากนี้เมื่อเห็นผลกรรม ของตนที่เคยกระทำซึ่งสะท้อนให้เห็นจากลูก ๆ ของเธอที่กระทำความกรรมแบบเดียวกันและกำลังได้รับผล ของกรรม เธอจึงนึกย้อนถึงกรรมไม่ดีที่ตนเคยทำแล้วนึกเสียใจและเกรงกลัวต่อผลกรรมของตนที่จะ เกิดขึ้นต่อไป ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วแม้ในตอนต้นจะยังเป็นทุกข์เพราะความไม่รู้ แต่สุดท้ายตัวละครเกิดปัญญา รู้ว่าตนเป็นทุกข์เนื่องมาจากการหวงแหนสมบัติ คุณนายพวงทอง เผชิญกับความทุกข์มาตลอดจนกระทั่งกิจการของครอบครัวถูกไฟไหม้และถูกวางระเบิด ทรัพย์สินสมบัติ ถูกทำลายทำให้ตัวละครรู้ว่าตนเองทุกข์เพราะสิ่งนี้ แต่สุขใจเมื่อได้เห็นว่าการณ์ร้ายครั้งนี้ลูกหลาน ของตนช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนด้วยใจเมตตาแท้จริง เธอจึงรู้ว่าตนเองควรทำอย่างไรเพื่อให้

พ้นความทุกข์ครั้งนี้ (นิโรธ) ทำให้คุณนายพวงทองระลึกถึงกุศลที่ตนเองเคยกระทำให้คลายความทุกข์ได้ในที่สุด (มรรค) ดังข้อความ

ดวงจิตกุศลอันกว้างขวางยิ่งใหญ่นี้สัมผัสดวงวิญญาณคุณนายพวงทองจนเกิดแรง
สะเทือน ระลึกถึงโรทานที่ตนเคยทำ...นี่ก็น้อมยินดีต่อจิตผู้ให้ของคุณจิตใส
นายพลทางธรรม รุ่งรดี และเซน แรงอนุโมทนาครั้งนี้ทำให้คุณนายพวงทองรู้สึกคล้ายกำลัง
เกิดการเปลี่ยนแปลงกับตนเอง...หากเปลี่ยนแปลงอย่างไร เธอไม่อาจรู้

(กรงไฟ, หน้า 504)

ในนวนิยายเรื่อง **แก่น้ำค้าง** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นอริยสัจ โดยแสดงให้เห็นความทุกข์
จากความแก่และความตาย ในตอนที่ตัวละคร **ลานน้ำค้าง** ทุกข์เพราะความเจ็บป่วยด้วยโรคร้าย
ดังข้อความ

ความกลัวอย่างไม่เคยเกิดมาก่อนพลุ่งพล่าน เกินระงับ ใจหายวูบ หวาดกลัวจน
ทำอะไรไม่ถูก พูดไม่ออก มีแรงที่มองไม่เห็นกดทับจนแน่นหน้าอก...

...เธอกำลังตาย!...

เมื่อรู้เป็นโรคนี้อีกเหมือนมองเห็นความตายยืนห่างแค่ชั่ววูบระจกกัน...เธอยังอยากมีชีวิตอยู่ มีเรื่องมากมายยังไม่ได้ทำ...เธอยังเรียนไม่จบ ยังไม่ได้ทำงานเลี้ยงแม่เพื่อตอบแทนบุญคุณ และยังไม่ได้ทำอะไรที่ตั้งหลายอย่างเช่นคนวัยสาวเช่นหล่อนจะได้ทำ

ทำไม? ทำไมความตายถึงมาเยือนเร็วนัก

(แก่น้ำค้าง, หน้า 195)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร **ลานน้ำค้าง** เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ (สมุทัย) เนื่องมาจากเธอป่วยเป็นโรคมะเร็ง ระหว่างที่รับการรักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบันนั้นทำให้ร่างกายและจิตใจของเธอทุกข์ทรมานจากความเจ็บปวดทรมานทางกาย และทุกข์ใจเพราะอยากมีชีวิตอยู่ต่อไป ตัวอย่างนี้เมื่อตัวละครเป็นทุกข์แล้วสามารถปฏิบัติต่อทุกข์ได้อย่างถูกต้อง คือรู้ว่าตนเป็นทุกข์เนื่องมาจากความอยากมีชีวิตอยู่เพื่อให้ได้ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างที่เคยตั้งเป้าหมายก่อนจะทราบว่าตนเองป่วย ตัวละครเรียนรู้ที่จะเข้าใจความเป็นไปตามธรรมชาติของสังขารว่าไม่เที่ยงกระทั่งสามารถกำจัดต้นเหตุคือความอยากที่ทำให้ตนเกิดทุกข์ แต่ถึงอย่างนั้นเธอก็ไม่ได้ปล่อยปละละเลยร่างกายโดยยังรักษาโรคตามคำแนะนำของแพทย์แต่ไม่ปล่อยให้ใจเป็นทุกข์ตามไปด้วยเหมือนอย่างในตอนแรกของการรักษาตัว โดยลานน้ำค้างมีจุดมุ่งหมายที่จะพ้นจากความทุกข์โดยสิ้นเชิง (นิโรธ) เธอจึงปฏิบัติตามที่ได้รับการแนะนำจากแม่ชีและเธอนำไปใช้ปฏิบัติจนเข้าใจความเป็นไปของชีวิตมากขึ้น ทำให้ใจไม่เป็นทุกข์แม้โรคมะเร็งที่เธอเป็นอยู่จะรักษาไม่หายก็ตาม (มรรค)

“หันหน้าสู้สิ” ลานน้ำค้างบอกกับตนเอง...จะมากังวลกับเรื่องของวันพรุ่งนี้ทำไม
เวลานี้อาการมันยังไม่กำเริบรุนแรง แค่ตรวจพบว่ามีเชื้อมะเร็ง ก็แค่ไปรักษาเท่านั้นเอง...

...เจ็บป่วยก็รักษากันไป อย่าปล่อยใจเป็นทุกข์...

(แก่น้ำค้าง, หน้า 212)

ความเจ็บป่วยก็มีประโยชน์ของมัน ใช้เป็นสนามทดสอบการภาวนาได้...เป็นเครื่องบอก ยืนยันความจริงของกาย ว่ามันเป็นทุกข์ ไม่เที่ยงอย่างไร...แยกธาตุ แยกชั้น...แยกภาวนา กาย กับใจออกเป็นส่วน ๆ คูมันให้เห็นความจริง...ให้ดู ให้รู้ เข้าไปตรง ๆ เลยสิว่า ทั้งหมดนั้น มันไม่มีเราอยู่เลย”

...

ลานน้ำค้างตั้งใจฟัง ซึมซับเนื้อธรรมในทุกประโยค ถ้อยคำ

“เรื่องที่มนุษย์ต้องเรียนรู้...จบเท่านี้ไหมคะคุณย่า” หญิงสาวถาม

“ยังไม่จบ!” คุณย่ามาลัยตอบเสียงหัวเราะ ดวงตาแจ่มจรัส “ยังต้องเรียนเรื่อง...ใจ...ต่อให้จบเสียก่อน...จนสามารถสลัดความยึดถือใจออกไปได้ ถึงจะถือว่าเรียนจบจริง ๆ”

ลานน้ำค้างบังเกิดความฮึกเหิม กระแสความมุ่งมั่นในธรรมก่อตัวในใจอย่างแรงกล้า

“ถ้าลานสามารถผ่านการเปลี่ยนถ่ายไขกระดูกมาได้” หญิงสาวสบตาคุณย่ามาลัยด้วยใจหนักแน่น “ไม่ว่าจะรักษามะเร็งหายหรือไม่ก็ตาม...ลานขอมาเรียนกับคุณย่าต่อให้จบได้มั๊ยคะ”

“ได้” คุณย่ามาลัยตอบชัดเจน “มาเถอะจะสอนให้...สอนตั้งแต่ต้นจนจบ ให้ได้รู้ว่าคนเราควรเรียนรู้เรื่องอะไรมาที่สุดก่อนตาย”

(ถ้ำน้ำค้าง, หน้า 501-502)

โดยสรุป ในการนำเสนอหลักธรรมอริยสัจ ชลนิลแสดงให้เห็นความทุกข์ของตัวละครซึ่งมีต้นเหตุจาก 3 ประการ คือ ความทุกข์จากการพลัดพรากจากคนรักและไม่สมหวังในรัก ทุกข์จากการไม่สมหวังในสิ่งที่ปรารถนา และทุกข์จากความแก่และความตาย ความทุกข์ดังกล่าวนำมาสู่สมุทัย คือการรู้เท่าทันความทุกข์โดยเกิดจากการที่ตัวละครประสบกับความทุกข์มาเป็นระยะเวลาหนึ่ง กระทั่งเห็นโทษของความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตน จากนั้นจึงนำไปสู่ สมุทัย รู้ความดับทุกข์ว่ามีอยู่โดยที่ตัวละครเรียนรู้จากการคิดพิจารณาด้วยตนเองหรือได้รับคำแนะนำจากผู้รู้หลักธรรม สุดท้ายตัวละครจึงดำเนินตามแนวทางเพื่อไปสู่ความดับทุกข์นั้น ๆ หรือที่เรียกว่า มรรค ชลนิลนำเสนอหลักธรรมเรื่องอริยสัจเพื่อแสดงให้เห็นว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์นั้นเป็นเรื่องของความทุกข์ซึ่งสามารถหาทางแก้ไขได้ด้วยปัญญาและการปฏิบัติตน โดยไม่ขึ้นอยู่กับการดลบันดาลของผู้ใดหรืออำนาจเหนือธรรมชาติใด ๆ

ปัจจุสมุปบาท

หลักธรรมเรื่องปัจจุสมุปบาทเป็นหลักธรรมสำคัญข้อหนึ่งในพระพุทธศาสนา สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559, หน้า 78-86) ได้อธิบายความหมายของปัจจุสมุปบาทว่า หมายถึง การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันและกันจึงเกิดมีขึ้น ปัจจุสมุปบาทแยกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. หลักทั่วไป จะแสดงไว้เป็นกลาง ๆ โดยไม่ระบุชื่อหัวข้อปัจจัย คือ เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับไป สิ่งนี้ก็ดับ (ด้วย)

2. หลักแจกแจงหัวข้อ หรือหลักประยุกต์ จะระบุชื่อหัวข้อปัจจัยต่าง ๆ 12 ประการ ได้แก่ อวิชา สังขาร วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพชาติ และชรามรณะ ปัจจัยเหล่านี้จะสืบทอดต่อกันโดยลำดับเป็นกระบวนการ

หลักปฏิจจนุปบาทข้างต้น ถูกนำมาแปลความหมายและอธิบายโดยนัยต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. การอธิบายแบบแสดงวิวัฒนาการของโลกและชีวิต คือ การอธิบายให้เห็นความคลี่คลายขยายตัวแห่งกระบวนการธรรมชาติในทางที่เจริญขึ้น และทฤษฎีโทรมเสื่อมสลายไปตามเหตุปัจจัย หมุนเวียนกันเรื่อยไป ไม่มีเบื้องต้น ไม่มีเบื้องปลาย

2. การอธิบายแบบแสดงกระบวนการเกิด-ดับแห่งชีวิตและความทุกข์ของบุคคล ซึ่งแยกได้เป็น 2 นัย คือ 1. แสดงกระบวนการช่วงกว้างระหว่างชีวิตต่อชีวิต คือ แบบข้ามภพข้ามชาติ และ 2. แสดงกระบวนการที่หมุนเวียนตลอดเวลาในทุกขณะของการดำรงชีวิต

ผู้วิจัยพบว่าชลนิตได้นำเสนอหลักธรรมเรื่องปฏิจจนุปบาทไว้ในนวนิยายเหนือธรรมชาติทุกเรื่อง ดังนี้

1. แสดงกระบวนการความเป็นไปของชีวิตมนุษย์

1.1 ความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์

1.2 สังสารวัฏ

2. แสดงวิวัฒนาการของโลกและชีวิต

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1 แสดงกระบวนการความเป็นไปของชีวิตมนุษย์

1.1 ความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์

สิ่งทั้งหลายในชีวิตของมนุษย์นั้นไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอยไร้ที่มาที่ไป แต่เกิดขึ้น

อย่างมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันตามหลักปฏิจจนุปบาท มีรายละเอียดดังนี้

ในนวนิยายเรื่อง *ต่างเวลา* ตัวละคร *ริยะ* เดินทางจากโลก ค.ศ. 2300 กลับมาโลก

ค.ศ. 2015 เขาได้พยายามที่จะช่วยชีวิตคนใน ค.ศ. 2015 หลายครั้ง ครั้งแรกขณะที่เขาอยู่กับ

ตัวละคร *มิลิน* ทั้งคู่พบเด็กผู้ชายคนหนึ่งกำลังจะถูกรถชน เขาจึงใช้พลังจิตเข้าช่วยเหลือจนเกิดผล

ตามมา ดังข้อความ

The Butterfly Effect การขยับปีกของผีเสื้อเพียงครั้งเดียว ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องตามมาจนใหญ่โต ถึงขั้นสะเทือนโลกทั้งใบได้

สิ่งที่เขากระทำต่อคนในยุคอดีต จะมากจะน้อย ย่อมมีผลต่อโลกอนาคต...ยกเว้น...ธรรมชาติจะมีวิธีการสมดุลของมันเอง

ทั้งที่รู้...ทำไมเขาถึงฝืนกฎสำคัญ ช่วยเหลือเด็กผู้ชายคนนั้น ...แค่การขยับตัว กระแสหัวใจหว่านหญา พรารถนาดีเต็มล้นของมิลินที่สัมผัสได้ในชั่วแวบเดียว ก็ทำให้เขากลับมากระทำการฝืนกฎเหล็กสำคัญโดยไม่หวั่นอะไรเลยเช่นกัน

การกระทำครั้งนี้มันต้องมีผลกระทบตามมาแน่นอน ไม่มากก็น้อย

เขาได้แต่หวัง...ขอให้ธรรมชาติช่วยรักษาสมดุลของประวัติศาสตร์ไว้ อย่าให้
การผิดกฎครั้งนี้มีผลร้ายแรงถึงขั้นอนาคตต้องเปลี่ยนแปลงเลย

(ต่างเวลา, หน้า 92-93)

หลังจากช่วยเหลือเด็กแล้ว ริยะตรวจพบว่าเขาสูญเสียพลังจิตไปชั่วคราว แต่ยังสามารถ
ฟื้นฟูให้กลับมาเหมือนเดิมได้

ริยะรู้อยู่แกลใจ...การช่วยเหลือเด็กวันนี้ เป็นการกระทำที่คนในโลกอนาคตไม่ควร
เข้าไปยุ่ง แทรกแซง...พวกเขาไม่มีสิทธิ์ช่วยชีวิต หรือสังหารทำร้ายผู้คนในยุคนี้ได้ เพราะ
มันอาจเกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อมาจนกลายเป็นเรื่องใหญ่โตในอนาคต
การที่เขาได้รับผลแค่พลังจิตลดทอนชั่วคราวเช่นนี้ แสดงว่าธรรมชาติช่วยรักษาส
มดุลไว้สำเร็จ...เด็กคนนั้นอาจป่วยเป็นโรคร้าย เสียชีวิตในเวลาต่อมา หรือการที่เขา
ถูกรถชนครั้งนี้ อาจแค่บาดเจ็บไม่ถึงขั้นเสียชีวิตก็ได้

(ต่างเวลา, หน้า 101)

จากข้อความทั้งหมดข้างต้นแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกัน
ของการกระทำต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์เมื่อตัวละคร ริยะ เข้าไปช่วยเหลือชีวิตคนในโลกอดีตของเขา
ทำให้ส่งผลบางอย่างตามมา หลังจากช่วยเหลือเด็กแล้วเขาสำรวจ “นูซ” เครื่องมือสำคัญที่ช่วยขยาย
พลังจิตและทำให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกยุคปัจจุบันได้ พบว่านูซไม่ได้เสียหาย แต่สูญเสียพลังจิตและ
ต้องใช้เวลาฟื้นฟูระยะหนึ่ง จะเห็นได้ว่าการกระทำของริยะนั้นส่งผลอย่างแรกคือสูญเสียพลังจิต
ส่วนระยะยาวในอนาคตนั้น ริยะเชื่อว่าจะเกิดผลกระทบตามมาแน่นอน สอดคล้องกับปฏิจจสมุปบาท
ที่ว่า “สิ่งทั้งหลายไม่ใช่ว่าเกิดขึ้นอย่างลอย ๆ ไม่มีเหตุผล แต่เกิดสืบต่อกันมาตาม กระบวนการ
แห่งเหตุปัจจัยไม่มีที่สิ้นสุด” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559, หน้า 87) การสูญเสีย
พลังจิตของริยะก็ไม่ใช่ว่าเกิดขึ้นโดยไม่มีสาเหตุ แต่เป็นผลจากการกระทำนั่นเอง

นวนิยายเหนือธรรมชาติเรื่อง **กรงอำพราง** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความเป็นไปตาม
หลักปฏิจจสมุปบาทที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำต่าง ๆ
ในชีวิตมนุษย์ ในตอนที่ลุงของขนุนได้รับบาดเจ็บสาหัส ระหว่างนั้นเขาเกิดพลังใจจนก่อเกิดเป็น
พลังจิต ดังข้อความ

ผู้ชายที่บาดเจ็บสาหัสนอนรอความตายอยู่ในท่าระบายน้ำ เพื่อนฝูงถูกแอนดรอย
กวาดล้างจนสิ้น ขณะทอดอาลัยเตรียมตัวตาย ปาฏิหาริย์บางอย่างปรากฏ...ใบหน้าของ
หญิงสาวที่เขารักยังชีวิตลอยเด่นพร้อมกับคำพูดหนึ่ง

“...ช่วยมีชีวิตอยู่...เพื่อรอรับขนุนด้วย...”

ความรักคือปาฏิหาริย์ สร้างพลังให้คน ๆ หนึ่งพยายามมีชีวิต...ในความมืดและ
เงยบงกคอาจผลักดันให้บางคนวิกลจริต หากสิ่งเดียวกันกับสร้างอัจฉริยะและปาฏิหาริย์
อีกอย่างเกิดขึ้น

“พลังจิต” มันเหมือนสิ่งทดแทนความสูญเสียทั้งหมด มันเกิดขึ้นอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว เพิ่มขึ้นอย่างเชื่องช้า แม้มันจะไม่มีอำนาจรุนแรงสั่งฟ้าสั่งดิน แต่ก็ช่วยให้ลุงสร้างอาณาจักรเล็ก ๆ ส่วนตัว บดบังอำพรางไม่ให้ใครรู้ เพื่อรอคอยขุน...ตามสัญญา

(กรงอำพราง หน้า 262)

นวนิยายเหนือธรรมชาติเรื่อง **เรือนเวลา** ชลนิลได้นำเสนอความเป็นไปตามปฏิจกสมุปบาท ที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ คือ ตัวละคร **ทวด** ต้องการครอบครองหนังสือชื่อ “**ถึงม้วยดิน สิ้นฟ้า มหาสมุทร**” ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 7 เล่ม หนังสือนี้มีความพิเศษคือสามารถใช้อ่านอนาคตได้ นอกจากนี้หากนำหนังสือ 7 เล่มมารวมกัน และสร้างเป็นเรือนเวลา จะสามารถทำสิ่งอัศจรรย์ได้อีกหลายอย่าง เขาจึงต้องการนำหนังสือมาสร้างเป็นเรือนเวลา เพื่ออาศัยอำนาจของหนังสือลวดลายเป็นหนุม่อีกครั้ง นอกจากนี้ยังมีตัวละคร **ธานี** หลานของทวด เขาต้องการหนังสือมาใช้อ่านอนาคตเพื่อสร้างเงินทองและอำนาจบารมีแก่ตนเอง การกระทำของทั้งคู่จึงก่อให้เกิดผลตามมา

ตัวอย่างแรกเมื่อตัวละคร **ธานี** ต้องการอ่านอนาคตจากหนังสือ จึงจับตัวละคร **พุด** ทายาทคนหนึ่งของเจ้าของหนังสือมาช่วยตนอ่านหนังสือเพื่อให้สามารถเห็นเหตุการณ์ในอนาคตได้กว้างไกลรอบด้านยิ่งขึ้น หนังสือจึงแสดงข้อความที่บ่งบอกผลจากเจตจำนงของธานี ดังนี้

นายธานีนำหนังสือมาวางตรงหน้าระหว่างตนเองกับหญิงสาว มือจับมือเอื้อมแต่ะหนังสือร่วมกัน พลิกหน้าหนังสือเชื่องช้า สัมผัสถึงพลังที่มองไม่เห็นกระซอกอำนาจแห่งการหยั่งรู้จากหนังสือออกมาโดยไม่มีที่สิ้นสุด

หน้ากระดาษถูกเปิดตรงบทกวีที่มีข้อความ

...การกระทำในอดีต...ก่อร่าง...ปัจจุบัน

...การกระทำในปัจจุบัน...สร้างเงา...อนาคต

...เมื่อ ‘อยาก’ เห็น

...ก็จะได้เห็น ‘ความอยาก’

ตัวอักษรกระโจนเด่นเร่า หมุนคว้าง เผยหน้ากระดาษขาวสะอาดบนหน้ากระดาษ
นั่นมีลำแสงพวยพุ่งออกมา

(เรือนเวลา, หน้า 214)

จากข้อความข้างต้น เมื่อตัวละคร **ธานี** เปิดหนังสือเพื่ออ่านอนาคต เขาพบข้อความที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เป็นปัจจัยแก่กัน คือสิ่งที่ตัวละครกระทำในอดีตส่งผลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบัน และสิ่งที่กระทำในปัจจุบันย่อมส่งผลถึงอนาคต ดังที่ในอดีตตัวละคร **ธานี** เคยอ่านอนาคตจากหนังสือและเห็นวิธีการที่จะทำให้ตนเองมีอำนาจและทรัพย์สินสมบัติมากมาย เขาดำเนินชีวิตตามนั้นแม้ว่าจะเป็น การกระทำที่ผิด และปัจจุบันเขาต้องการมีอำนาจมากขึ้นจึงหาทางแย่งชิงหนังสือมาเป็นของตน เขาจึงจับตัวพุดมาช่วยตนอ่านอนาคตให้รอบด้านยิ่งขึ้น สิ่งที่ตัวละครกระทำนั้นแสดงให้เห็นถึงต้นทุน ต้องการยึดถือไว้ในครอบครองสิ่งที่ตนอยากได้ ก่อให้เกิดการกระทำผิดและได้รับผลร้ายตามมา ดังข้อความจากหนังสือว่า “เมื่อ ‘อยาก’ เห็น...ก็จะได้เห็น ‘ความอยาก’” ดังเช่นเมื่อตัวละครพยายามอ่านอนาคตขณะสร้างเรือนเวลา เจตจำนงที่มีแต่ความกระหายอยากของเขาทำให้เรือนเวลาพังทลาย

และตนเองได้รับบาดเจ็บจนเกือบจะเสียชีวิต ตัวอย่างข้างต้นจึงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันของสิ่งต่าง ๆ

เนื้อหาอีกตอนหนึ่งที่แสดงความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันของสิ่งต่าง ๆ คือตอนที่ตัวละคร *ทัตสุระ* พี่ชายของ *คัท* เตือนน้องชายไม่ให้เข้าร่วมการสร้างเรือนเวลาเพราะเล็งเห็นอันตรายที่จะเกิดขึ้นตามมา ดังนี้

“อันตรายเปล่า ๆ อย่ายุ่งเรื่องพวกนี้เลย”

“ไม่เป็นไรหรอกครับ คราวก่อนผมก็ช่วยทำให้ทวดดูหนุ่มขึ้นนะ จากเคยนั่งรถเข็นก็กลับเดินได้อีก ผมยังไม่เห็นเป็นอะไรเลย...คราวนี้ถ้าทุกอย่างครบสร้างเป็นเรือนเวลาได้ ทวดจะกลายเป็นหนุ่มจริง ๆ อาจหล่อกว่าพี่ตักก็ได้” คัทพูดตามความคิดเด็ก

ทัตสุระ สingshrmใจ ไม่คิดว่าเรื่องมันง่ายตายแบบนั้น...การยื้อวัยยื้อเวลา เป็นการฝืนกระบวนการธรรมชาติ ต่อให้มันประสบความสำเร็จ...ใครจะรับรองว่าไม่มีผลข้างเคียง

ที่ผ่านมา โลกได้แสดงให้เห็นแล้ว อำนาจและพลังแห่งธรรมชาติยิ่งใหญ่แค่ไหน...ยากจะมีใครไปหักหาญ ฝ่าฝืนครรถลงมัน...ถ้าใครทำเช่นนั้น ผลกระทบที่เกิดตามมาจะเลวร้ายปานใด

(เรือนเวลา, หน้า 270)

จากข้อความดังกล่าวตัวละคร *คัท* ตัดสินใจร่วมสร้างเรือนเวลา เพื่อให้ตัวละคร *ทวด* กลับเป็นหนุ่มอีกครั้ง ตัวละคร *ทัตสุระ* จึงเตือนน้องชายว่าไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว เพราะการที่ *ทวด* ต้องการเป็นหนุ่มอีกครั้งเท่ากับต้องการใช้ความอยากของตนเข้าไปขัดแย้งกับความเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นไปตามไตรลักษณ์คือไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่มีตัวตน การที่ *ทวด* เข้าไปควบคุมบังคับธรรมชาติให้เป็นไปตามที่ตนปรารถนา แม้อาจจะสำเร็จแต่ย่อมเกิดผลกระทบตามมา ดังประโยคที่บอกว่า “ที่ผ่านมา โลกได้แสดงให้เห็นแล้ว อำนาจและพลังแห่งธรรมชาติยิ่งใหญ่แค่ไหน...ยากจะมีใครไปหักหาญ ฝ่าฝืนครรถลงมัน...ถ้าใครทำเช่นนั้น ผลกระทบที่เกิดตามมาจะเลวร้ายปานใด”

ข้อความดังกล่าวตรงกับที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559, หน้า 101) กล่าวว่า “มนุษย์ไม่อาจเข้าไปควบคุมเป็นเจ้าของธรรมชาติได้ การที่มนุษย์ควบคุมบังคับธรรมชาติได้ ก็เป็นเพียงการที่มนุษย์ร่วมเป็นเหตุปัจจัยอย่างหนึ่งและผลักดันปัจจัยอื่น ๆ ให้ต่อเนื่องสืบทอดกันไปจนบังเกิดผลนั้น ๆ ขึ้น” เมื่อ *ทวด* เข้าไปเป็นปัจจัยร่วมอย่างหนึ่งของธรรมชาติ ฝืนให้เป็นไปตามกิเลสของตนจึงเกิดผลกระทบร้ายแรงตามมาคือเรือนเวลาพังทลาย ส่งผลให้คนที่ร่วมสร้างเรือนเวลาทุกคนได้รับบาดเจ็บสาหัส ผลเช่นนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นตัวต้นเหตุคือการกระทำของตัวละครนั่นเอง

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กัน คือ เมื่อเริ่มสร้างเรือนเวลา ตัวละคร *ธานี* คิดจะอ่านอนาคตของตนให้รอบด้าน เพื่อหาทางกำจัดปัญหาที่จะมาขวางทางสร้างอำนาจของตน การใช้อำนาจเกินขอบเขตของเขาทำให้เกิดผลเสียหายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ดังนี้

นายธานีตกอยู่ในห้วงแห่งความหลง...หลงภาพอนาคตที่ยังมาไม่ถึง ลืมมองว่าจุดที่
ตนยืนคือปัจจุบันยังไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นทั้งสิ้น ทั้งหมดแค่เงาราง ๆ ของเจตจำนงเท่านั้น...

ภาพอนาคตที่ฉายชัดคือเงาทอดของเจตนา

เขาคิดทำเช่นไร...ภาพอนาคตก็ส่งผลให้เห็นเช่นนั้น...ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว...เหตุและ
ผลรับส่งกันง่ายนิดเดียว...เพียงแต่เขาพยายามคิดฝัน...คิดเปลี่ยนแปลง 'กฎเกณฑ์
ธรรมชาติ' อันตายตัวนี้

เมื่อไม่สามารถแก้ไขสิ่งใดได้...อีกทั้งไม่ยอมคิดแก้กระทิงเจตจำนงของตน...

การทะลุผ่านเส้นแบ่งภพชาติซ้ำ ๆ ก่อให้เกิดการปั่นป่วนอย่างใหญ่หลวงใน

เรือนแห่งกาลเวลา...พลังของเวลาเกิดการอัดแน่นเข้า แน่นเข้าจนสุดท้าย...

...เปรียะ...เปรียะ...ปริ้ม...ระเบิดออกมาในที่สุด

หนังสือบนแท่นวางของแต่ละคนกระเด็นลอยขึ้นสูง หน้ากระดาษโดนกระแส
พลังงานตีพัดพลิกไปพลิกมา จนมันฉีกขาดปลิวว่อน ลอยเกลื่อนกระจัดกระจายไร้ระเบียบ
คว้างคว้างราวกับพริ้วใต้อายุ

หลังเกิดการระเบิด ทุกอย่างนิ่งงัน วังเวง

(เรือนเวลา, หน้า 317-318)

จากข้อความข้างต้นเห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กัน ขณะที่สร้างเรือนเวลา
ตัวละคร ธานี เร่งอ่านอนาคตของตนจากหนังสือเพื่อให้เห็นภาพอนาคตรอบด้าน พยายามหาทาง
แก้ไขปัญหาและป้องกันศัตรูที่จะเข้ามาขัดขวางความร่ำรวยและอำนาจของตน จนกระทั่งเขาเห็น
ภาพอนาคตของตนหลังจากตายแล้วต้องไปชดใช้กรรมในนรก เขาจึงพยายามคิดหาวิธีที่จะไม่ให้ตัวเอง
ตายและตกนรก แต่ก็ไม่สามารถทำได้ นายธานีเกิดความหวาดกลัวและต้องการหลีกเลี่ยงจากความตาย
โดยไม่รู้ว่าการที่เห็นนั้นเป็นอนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้น เพียงแต่เป็นภาพที่สอดคล้องกับเจตจำนงหรือ
ความต้องการของตน และภาพอนาคตอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเมื่อเจตจำนงเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อเขา
ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงเจตจำนงเดิมของตนผลที่เขาเห็นว่าตนเองต้องตกนรกเนื่องจากสร้างอกุศลกรรม
จึงไม่เปลี่ยนแปลง

นวนิยายเหนือธรรมชาติเรื่อง **กรงไฟ** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็น
ปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำต่าง ๆ คือภายหลังจากที่ตัวละคร **คุณนายพวงทอง** เสียชีวิตแล้ว
เกิดปัญหาการแย่งชิงมรดก ดังข้อความว่า

คุณจิตใสรบายลมหายใจยาว ชยับตัวลุกขึ้นถอยห่างจากเตียงคนป่วย...สิ่งที่ควร
กระทำ ได้ทำเสร็จแล้ว ผลที่เกิดจะมากน้อยอย่างไรใจปล่อยวางสิ้น

ขณะหันกลับมามองใบหน้าลูกแต่ละคนของคุณนายพวงทอง ล้มผัสบางอย่างปรากฏ
แก่ใจ...ความตายของคุณนายพวงทองไม่ใช่จุดสิ้นสุด แต่มันจะเป็นการเริ่มต้นที่น่าสลด

ยามนี้คุณจิตใสไม่อาจทำนายได้ว่าจะเกิดสิ่งใดในอนาคต ดูจากพื้นเหตุต่าง ๆ
ที่คุณนายพวงทองสร้างไว้ก่อนตาย เชื่อได้ว่า...มันย่อมส่งผลตามมาไม่ธรรมดา...

(กรงไฟ, หน้า 22)

จากข้อความข้างต้น หลังจากตัวละคร *คุณนายพวงทอง* เสียชีวิต ลูกของเธอเปิดพินัยกรรม แล้วพบว่าเธอทำพินัยกรรมไว้สองฉบับ ฉบับที่หนึ่งแบ่งสมบัติให้ลูกทั้งหมดเท่ากัน ส่วนฉบับที่สองตัดชื่อลูกสาวสองคนออกจากการรับมรดก ตัวละคร *จิตใส* ผู้จัดการมรดกไม่ยอมให้เกิดความบาดหมาง จึงเตือนสติให้ลูกของคุณนายพวงทองเห็นแก่ความเป็นพี่น้อง ทุกคนจึงตกลงกันว่า จะเผาพินัยกรรมฉบับที่สองทิ้งไป และใช้พินัยกรรมฉบับที่หนึ่ง แม้จิตใสจะสามารถคลี่คลายข้อขัดแย้งครั้งนี้ได้ แต่เธอก็คิดว่าปัญหาต่าง ๆ ยังไม่จบ เนื่องจากการกระทำผิดของคุณนายพวงทองและลูกของเธอในอดีตย่อมส่งผลถึงอนาคตด้วย ดังข้อความว่า “*ยามนี้คุณจิตใสไม่อาจทำนายได้ว่าจะเกิดสิ่งใดในอนาคต ดูจากพื้นเหตุต่าง ๆ ที่คุณนายพวงทองสร้างไว้ก่อนตาย เชื่อได้ว่า...มันย่อมส่งผลตามมาไม่ธรรมดา...*”

ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับปรัชญาอุปมาที่ความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันของสิ่งต่าง ๆ คุณนายพวงทองดำเนินธุรกิจอย่างผิดกฎหมายและเอาเปรียบผู้คนเป็นจำนวนมาก ส่วนลูกของเธอก็มีส่วนช่วยในการกระทำผิด จิตใสจึงคาดเดาว่าผลที่ตามมาในอนาคตย่อมไม่ใช่เรื่องดีซึ่งเป็นไปตามเหตุที่คุณนายพวงทองและลูกก่อไว้ ต่อมาปรากฏว่าลูกของคุณนายพวงทองพยายามหาผลประโยชน์มาเป็นของตนและต้องการได้ทรัพย์สินมากกว่าพี่น้องคนอื่น ผลที่ตามมาคือเกิดการแย่งชิงสมบัติจนก่อความวิบัติแก่ชีวิตและทรัพย์สินของตัวละคร

นวนิยายเหนือธรรมชาติเรื่อง *อาคม* ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความเป็นไปตามหลักปรัชญาอุปมาที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำต่าง ๆ ของตัวละคร *ทรงกลด* และ *ฮันเตอร์ คิม* ดังข้อความ

“*ที่ผ่านมา...ทั้งอาจารย์และผม ใช้อาคมที่มีในการทำลายล้าง สังหารคนชั่ว คนเลว คนที่ก่อความเดือดร้อนแก่คนอื่น แต่การกระทำอย่างนั้น จะมากจะน้อยย่อมมีผลสะท้อนกลับมาถึงตัว...อย่างที่ผมเจอพวกปีศาจทวงชีวิตเหล่านั้น ซึ่งต่อให้ผมมีอาคมแกร่งกล้าแค่ไหน พวกมันก็คงไม่ยอมเลิกร่าง่าย ๆ จนกว่าผมจะชดใช้บาปให้มันจนหมด”*

(อาคม, หน้า 466-467)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำต่าง ๆ เมื่อตัวละคร *ทรงกลด* และ *ฮันเตอร์ คิม* ใช้อาคมสังหารผู้คนมากมาย ผลที่เกิดขึ้นคือพวกเขาถูกปีศาจหรือวิญญาณของคนที่ถูกเขาสังหารตามมาทำร้ายหวังล้างแค้นเอาคืน โดยเฉพาะทรงกลดที่มีอาคมน้อยกว่าฮันเตอร์ คิม ถูกปีศาจตามมาทวงชีวิตและถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ

นวนิยายเหนือธรรมชาติเรื่อง *ระบำเวท* ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความเป็นไปตามหลักปรัชญาอุปมาที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ ดังนี้

สติปัญญาเรียงลำดับเรื่องราวต่าง ๆ ในหลายสิบปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคับแค้น เจ็บช้ำ ทรมานใจ เรื่องที่ต้องทนทุกข์ ผ่านความบ้าคลั่ง งามาย หลงยึดติดกับเงาในอดีต หล่อเลี้ยงความอาฆาตแค้นไว้จนเป็นกรงความทุกข์ขังใจ

เมื่อใจเห็นความหลงยึดติด เห็นความโง่งมกลายเป็นเหมือนขยะเหม็นเน่า ไม่น่า
เก็บเอาไว้อย่างแท้จริง จิตก็สลัดความอาฆาตแค้น ความเป็นความตาย ออกไปจากใจ
โดยไม่เหลือเยื่อใย

ทั้งหมดที่ผ่านเข้ามาในหัว ใช้เวลาเพียงชั่วแล่น...เมอคิมซาตื่นขึ้นมาในอีกโลกหนึ่ง
ซึ่งตนไม่คิดว่ามันจะอยู่ใกล้ขนาดนี้ โลกที่ปลอดภัย โลกที่สบาย โลกที่ใจไม่ยอม
เกาะเกี่ยวขยะความแค้นมาแขวนไว้เป็นความทุกข์อีกต่อไป

(ระบำเวท, หน้า 566-567)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำ
ต่าง ๆ ของตัวละคร ฮันเตอร์ คิม หรือ เมอคิมซา ขณะที่เขากำลังต่อสู้กับศัตรูคือ ตูมิน เขาได้มี
โอกาสคิดทบทวนการกระทำของตนตลอดช่วงสามสัปดาห์ที่เขาแค้นตูมินและตามไล่ล่าล้างแค้นกัน
จนมาถึงวันนี้ กระทั่งเกิดความเข้าใจว่าการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาเขาเสียเวลาไปกับการแก้แค้นโดย
เปล่าประโยชน์ เมื่อคิดได้ดังนั้นเขาจึงปล่อยวางความแค้นและความทุกข์ในใจทั้งหมดและประกาศ
ยอมแพ้ จะเห็นได้ว่าการกระทำของ ฮันเตอร์ คิม ตั้งแต่เริ่มนั้นนั้นเป็นเพราะปัจจัยต่าง ๆ สืบเนื่อง
กันมา เริ่มต้นจากความแค้นและตามล้างแค้น กระทั่งเห็นผลร้ายของความแค้นนั้นจึงยุติความแค้นลง

ในนวนิยายเรื่อง **ลายครุฑ** มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กัน
และกันของการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ ปรากฏในตอนที่ตัวละคร **ไทวะ** ระลึกถึงเหตุการณ์ร้ายแรง
ที่เกิดขึ้นบนโลกมนุษย์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ดังข้อความ

ไทวะเชื่อว่าเรื่องร้าย ๆ ในโลกไม่มีวันจบสิ้น...จากการศึกษาทบทวนคดีเกี่ยวกับเหตุ
เครื่องบินชนภูเขา และระเบิดในคอนเสิร์ต ทำให้รู้ชัด...ต่อให้พวกคนนอกโลกไม่เข้ามา
กระตุ้น ช่วยเหลือ เรื่องร้ายเหล่านั้นก็ยังคงเกิดอยู่ดี...

นักบินที่ทุกข์ทรมานขาดสติ กระทำเรื่องเลวร้ายด้วยอารมณ์ด้านมืดพาให้ผู้คน
เสียชีวิตมากมาย ส่วนนายเกรียง มีอวาระระเบิดคอนเสิร์ตที่ถูกจับ และกลายเป็นบุคคล
วิกลจริตโดยสมบูรณ์แบบ ก็มีนักข่าวสืบเสาะ ทำสื่อกับเกี่ยวกับเรื่องราวของเขา พอไทวะ
ติดตามสื่อกับข่าวจนจบก็ต้องถอนใจ นึกถึงคำผู้เฒ่าปฐุมที่เคยกล่าวออกมาประมาณนี้ว่า...

ต่อให้เราไม่ชักนำให้เกิดเรื่องเลวร้าย ธรรมชาติความโหดร้ายเห็นแก่ตัวของ
มนุษย์ ก็โน้มนำให้พวกเขากระทำมันอยู่ดี... มันอาจเป็นความจริงที่ผู้คนส่วนใหญ่
ไม่กล้ายอมรับ

(ลายครุฑ, หน้า 442)

จากข้อความข้างต้น เมื่อตัวละคร **ไทวะ** ต่อสู้กับตัวละคร **ผู้เฒ่าปฐุม** ซึ่งเป็นมนุษย์ต่างดาว
ที่ต้องการเข้ามากลืนกินโลก กระทั่งเขาสามารถขับไล่ผู้เฒ่าปฐุมออกไปให้พ้นจากโลกได้ หลังจากนั้น
เมื่อเขานึกทบทวนเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหมดจึงเริ่มเข้าใจว่า เหตุร้ายที่เขาคิดว่าเป็นเพราะผู้เฒ่าปฐุม
เข้ามาบงการให้คนบนโลกกระทำ เช่น นักบินขับเครื่องบินชนภูเขา การวางระเบิดในงานคอนเสิร์ต
อันที่จริงแล้วสิ่งเหล่านั้นเริ่มต้นจากจิตใจภายในของผู้กระทำเองที่มีความหลงผิด เมื่อคนนอกสั่งการ
จึงเป็นเพียงการกระตุ้นให้ลงมือทำจริง ๆ ดังข้อความว่า "...ต่อให้เราไม่ชักนำให้เกิดเรื่องเลวร้าย
ธรรมชาติความโหดร้ายเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ก็โน้มนำให้พวกเขากระทำมันอยู่ดี..." ข้อความดังกล่าว

แสดงให้เห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอยและไม่ได้มาจากปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว การที่ตัวละครในเรื่องกระทำสิ่งเลวร้ายนั้นประกอบด้วยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกคือสิ่งเร้าที่เข้ามากระตุ้น ดังเช่นตัวละคร *คนนอก* ที่เข้ามากระตุ้นให้กระทำ แต่ปัจจัยที่สำคัญคือปัจจัยภายใน นั่นคือความหลงผิดของตัวละครเอง แม้ไม่ได้ถูกปัจจัยภายนอกมากระตุ้น ก็เลสก็อาจทำให้ตัวละครกระทำผิดในเวลาต่อมาก็เป็นไปได้

1.2 สังสารวัฏ

สังสารวัฏ คือ ปฏิจสงมุขบาทที่แสดงกระบวนการช่วงกว้างระหว่างชีวิตต่อชีวิตแบบข้ามภพข้ามชาติ แสดงให้เห็นถึงการเวียนว่ายตายเกิดในภพชาติต่าง ๆ ของตัวละคร มีรายละเอียดดังนี้

นวนิยายเรื่อง *ม่านมนตรา* ตัวละคร *มรรคา* เคยกำเนิดเป็นเทพชื่อ *ทิวาเทพ* และเคยช่วยชีวิตผู้หญิงคนหนึ่งชื่อ *กะพ้อ* ไม่ให้ถูกปีศาจนามว่า *จ้าว* ทำร้าย ขณะที่ทิวาเทพสนทนากับจ้าวเพื่อหาทางช่วยกะพ้อนั้น ทิวาเทพเอยถึงการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ ดังนี้

“ก่อนจะเป็นเทพ ข้าก็เคยเป็นมนุษย์ เจ้าเองก็คงไม่ผิดกัน ในวัฏสงสารมีแต่ผู้เดินทาง วนเวียนอยู่ในชาติภพน้อยใหญ่ทั้งสิ้น ไยต้องมาดูหมิ่นกัน”

(ม่านมนตรา, หน้า 162)

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นการมีอยู่ของวัฏสงสาร หรือการเวียนว่ายตายเกิดในชาติภพต่าง ๆ เมื่อทิวาเทพเผชิญหน้ากับจ้าว ทิวาเทพกล่าวว่าตนเคยเกิดเป็นมนุษย์ และเอยถึงการเวียนว่ายตายเกิด การอธิบายความหมายนี้นิยมเรียกว่า ภาวะจักร ซึ่งแปลว่า วงล้อแห่งภพ หรือสังสารจักร ซึ่งแปลว่า วงล้อแห่งสังสารวัฏ คาบเกี่ยว 3 ช่วงชีวิต ได้แก่ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ตัวอย่างต่อมาที่แสดงให้เห็นการเวียนว่ายตายเกิด คือ ตอนที่มรรคาพยายามที่จะระลึกชาติเมื่อครั้งเป็นทิวาเทพ ดังข้อความว่า

ครุ่นคิด...ครุ่นคิด...ครุ่นคิด...จิตจดจ่ออยู่กับปัญหาเดียว จนอ่อนล้าต้องวางปัญหาครวญนี้จิตใจโล่ง...โปร่งเหมือนนั่งบนลานหินกว้างไกลร่มเย็นเพียงเดียวดาย

คำตอบ...ผุดมาง่าย ๆ

มรรคา...ทิวาเทพ ก็เพียงชื่อสมมติ เทพ...มนุษย์ ก็เพียงสมมติ ทั้งเทพ ทั้งมนุษย์ต่างต้องเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิสูง ๆ ต่ำ ๆ ...มีแต่จิตที่ถูกกิเลสตัณหาวิชชาครอบคลุมเท่านั้น ที่ลากไปลากมา เมื่อไรสลัดหลุดจากสิ่งที่พอกพูนในจิตได้หมดสิ้น...ให้ธรรมถึงใจ...ใจเป็นธรรมะ เมื่อนั้นก็จะหยุดเวียนว่ายตายเกิดอย่างถาวร

ไยต้องใส่ใจ...เคยเป็นใคร...มองลึกลงไปจิตใจตน...ภพชาติมันซ้อนทับก่ายเกยกันอยู่ในนั้น

(ม่านมนตรา, หน้า 257)

จากข้างต้น มรรคาพยายามระลึกชาติเมื่อครั้งที่ตนเคยเกิดเป็นทิวาเทพ เพื่อให้รู้วิธีปลดปล่อยจ้าวออกจากเวทมนตร์ แต่ยิ่งพยายามเท่าไรมรรคากลับระลึกชาติไม่ได้ เขาจึงปล่อยวางความคิด ลดการยึดถือในตัวตนว่าเขาเคยเป็นเทพซึ่งมีอำนาจมากกว่ามนุษย์ ปรับเปลี่ยนความเข้าใจ

เสียใหม่ว่าไม่ว่าตนจะเป็นเทพ หรือเป็นมนุษย์ ต่างก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่าง ๆ ไม่ต่างจากสรรพสัตว์ทั่วไป เมื่อเลิกยึดถือ ละความอยากได้ออยากเป็น มรรคาจึงเริ่มมองเห็นอดีตเมื่อครั้งเป็น ทิชาเทพ และจำสัญญาที่เคยให้ไว้กับเจ้าวเมื่อครั้งใช้เวทมนตร์กักขังเจ้าวได้ ตัวอย่างข้างต้นเป็นไปตาม วงจรปฏิจสมุปบาทแบบช่วงกว้าง หรือสังสารวัฏ สามารถแบ่งช่วงชีวิตออกได้เป็น 3 ช่วง คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต อวิชชาเป็นจุดเริ่มต้นในช่วงอดีตส่งผลให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้นเมื่อใด ที่หยุดกิเลสได้ก็เท่ากับตัดวงจรปฏิจสมุปบาท จึงจะหยุดการเวียนว่ายตายเกิดได้

นวนิยายเรื่อง **รอยสาป** ชลนิลกล่าวถึงการเวียนว่ายตายเกิดถึง 3ชาติของตัวละคร **นิลแพร** คือ อดีตเธอเคยเกิดเป็น **แม่ย่า** อาจารย์ของตัวละคร **นาง** ต่อมาเกิดเป็นชาวเมืองศิรินคร แล้วจึงเกิดเป็นนิลแพรในชาติภพปัจจุบัน ตัวละคร **นาง** เข้าใจผิดคิดว่านิลแพรเคยเกิดเป็นคนรัก ของตน นางจึงให้นิลแพรเข้ารับการทดสอบจนระลึกได้ว่าเคยเกิดเป็นอาจารย์ของนาง ดังนี้

มนุษย์เกิดตายนับชาติไม่ถ้วน เคยผ่านเรื่องดีร้ายมากเท่าใด ธรรมชาติทำถูกแล้วที่ ฝังความทรงจำหลังลงในชอกหลีบลิ้งลับแห่งจิตมิให้ขุดค้นขึ้นมาได้ง่าย ๆ แต่เมื่อมัน ถูกนำมาคลี่กางเช่นนี้แล้ว จะให้ทำอย่างไร...รู้สักอย่างไร...

หญิงสาวตอบไม่ถูก และที่สำคัญ ร่างที่ยืนกระด้าง เย็นชาเบื้องหน้าก็ไม่อาจกระทำ ตัวถูก แหวตานั้นฉายถึงความรู้สึกลึกลับ สับสน ผิดกับแหวตาคณคลังรักที่นิลแพรมองเห็น ในภาพอดีต

เวลาอันยาวนาน ได้ลงโทษและสั่งสอนให้นางเห็นความจริงขึ้น

“เจ้าคือแม่ย่าจริง ๆ” นางทวนคำ มองหล่อนด้วยสายตาที่มีอาจไม่เชื่อถือ ความสับสนปนเป พลุ่พลุ่ในจิตใจ...ดวงจิตที่เคยมุ่งมองแต่ตนเอง

“ฉันทเคยเป็นต่างหาก” นิลแพรแก้อย่างใจเย็น “เวลามันผ่านนานเกินไป ฉันทไป เกิดตายกี่ชาติก็ไม่รู้ กว่าจะมายืนอยู่ตรงนี้”

(รอยสาป, หน้า 292)

ข้อความข้างต้นกล่าวถึงการเวียนว่ายตายเกิดของตัวละคร **นิลแพร** เมื่อตัวละคร **นาง** ทราบว่านิลแพรในอดีตชาติเป็นอาจารย์ของตน นางเกิดความรู้สึกสับสนเพราะที่ผ่านมามาตนเลือก ทำตามความต้องการของตนเองโดยไม่สนใจผู้อื่นมาโดยตลอด เมื่อได้เห็นการเวียนว่ายตายเกิดของ อาจารย์ของตน และนิลแพรเตือนสตินางว่าขณะนี้เธอได้เวียนว่ายตายเกิดมาหลายภพชาติจนเป็นเธอ ในตอนนี้ซึ่งเธอไม่ได้อยู่ในสถานะอาจารย์ของนางอีกต่อไปแล้ว เหตุผลดังกล่าวทำให้นางย้อนกลับมา มองตนเองที่ยังยึดติดอยู่กับอดีต ต้องการตามหาคนรักจนตัดสินใจเรียนวิชาเพื่อให้ตนมีอายุหลายหมื่น ปี เธอต้องเป็นทุกข์เพราะเรื่องราวในอดีต แต่คนอื่น ๆ ทั้งคนรักของเธอและนิลแพรต่างก็เวียนว่าย ตายเกิดในภพต่าง ๆ จนลืมเลือนอดีตชาติไปแล้วจึงไม่ต้องทนทุกข์เช่นตน

นวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** เนื้อหาที่แสดงให้เห็นปฏิจสมุปบาทเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด คือตอนที่ตัวละคร **หลวงพ่** ได้ลงไปเทศนาสั่งสอนธรรมให้แก่ชาวพญานาคในเมืองบาดาล หลวงพ่ ได้แสดงให้เห็น **สิงหนคราช** ได้เห็นการเวียนว่ายตายเกิดด้วยการจำแลงกายให้เห็นว่าอดีตชาติของตน เคยเกิดเป็นอะไรมาบ้าง ดังนี้

“อาตมาเคยถูกขังอยู่ในวิภังคารนานแล้ว ย่อมรู้ดี” คำพูดเรียบง่าย
 “อะไรคือวิภังคาร” สิงหนาคราชหลุดปากถาม
 “สถานที่ซึ่งเหล่าสรรพสัตว์ทั้งหลายไม่ว่ามนุษย์ สัตว์ อสุรกาย นาค เทวดา
 พรหม ล้วนต้องเวียนว่ายตายเกิดอย่างไม่รู้ต้นรู้ปลาย”
 “แสดงว่าท่านเคยเกิดเป็นทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว” สิงหนาคราชยิ้มเยาะถามเย้ย
 “ใช่” หลวงพ่อถามอย่างไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาด
 “คำพูด จะกล่าวเช่นไรก็ได้ แต่ที่ข้าเห็นคือมนุษย์ผู้บวชเป็นภิกษุในพุทธศาสนา”
 “เช่นนั้นนาคราชคงอยากเห็นร่างในชาติก่อน ๆ ของอาตมา”
 “ท่านทำได้หรือ” วาจาทำทนาย
 หลวงพ่อไม่ตอบ กิริยายืนสงบนิ่งไม่คิดขุ่นเคืองต่อคำทำทนาย...
 ช่วงเวลาไม่นานร่างของท่านก็แปรเปลี่ยนเป็นรูปลักษณะหลากหลายแบบ มนุษย์
 ชาย หญิง สัตว์แต่ละชนิดประเภท เทวบุตร เทวนารี อสุรกาย เปรต สัตว์นรก แลเลื่อน
 เรื่อย ๆ ไม่รู้จักจบสิ้น จนกระทั่งถึงร่างหนึ่งซึ่งสะกดให้สิงหนาคราชตลึงงัน
 “เจ้าปู่”
 พญานาคที่ขดตัวอยู่เบื้องหน้าไม่อาจเสแสร้งแก้งปลอมได้ ผู้ที่ศรัทธาเจ้าปู่
 อย่างหมดจดหมดใจเช่นสิงหนาคราชย่อมรู้ ร่างที่ปรากฏต่อหน้าคือเจ้าปู่ของแท้
 สุดท้ายกลับมายังร่างของภิกษุองค์เดิม ยืนสงบนิ่งไม่มีวาจาใดต้องพูดอีก

(เพลิงนาคา, หน้า 388-389)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นหลักปฏิจสมุปบาทเรื่องวิภังคาร เมื่อสิงหนาคราช
 ถูกมนตรากักขังอยู่ในเมืองพญานาค จนถึงวันออกพรรษาหลวงพ่ोज้าอาวาสให้ลงมาเทศนาสอนธรรม
 แก่เหล่านาคในเมืองบาดาล หลวงพ่อได้พบสิงหนาคราช และได้สนทนาถึงเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด
 ในสังสารวัฏของตน แต่สิงหนาคราชไม่เชื่อถือ อีกทั้งดูหมิ่นว่าหลวงพ่อกำลังโกหก หลวงพ่อก็
 แสดงให้เห็นด้วยการเปลี่ยนแปลงรูปร่างเป็นสัตว์ต่าง ๆ ที่ตนเคยเกิดมาแล้วในอดีตชาติ จนกระทั่ง
 เปลี่ยนร่างเป็น เจ้าปู่ พญานาคผู้ยิ่งใหญ่ที่สิงหนาคราชเคารพศรัทธาและเคยเชื่อว่าเจ้าปู่บำเพ็ญตบะ
 จนกลายเป็นทองคำสถิตอยู่ในเมืองนาคและไม่ได้เวียนว่ายตายเกิดเช่นสรรพสัตว์ทั่วไป แต่เมื่อเห็น
 ความจริงดังนี้ สิงหนาคราชจึงยอมเชื่อและละทิ้งทิฐิที่ตนเคยมี เนื้อหาดังกล่าวสอดคล้อง
 กับปฏิจสมุปบาทที่ย้ำถึงการไม่มีมูลการณ์ คือ การเวียนว่ายตายเกิดตามเหตุปัจจัย หมุนเวียน
 เป็นวงจร ไม่มีเบื้องต้น ไม่มีเบื้องปลายจนกว่าจะสามารถตัดวงจรปฏิจสมุปบาทหรือนิพพานได้
 นวนิยายเรื่อง **แก่น้ำค้าง** ชลนิลได้นำเสนอให้เห็นความเป็นไปตามวงจรปฏิจสมุปบาทในแง่
 สังสารวัฏหรือการเวียนเกิดเวียนตายในวิภังคารสงสารด้วยอำนาจกิเลสกรรม เช่น ตอนที่ตัวละคร
 ลานน้ำค้าง ป่วยเป็นโรคมะเร็งและเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล เธอได้เห็น **อาแปะ** วิญญาณ
 เจ้าที่ซึ่งสถิตอยู่ในศาลภายในโรงพยาบาล ทั้งคู่ได้พูดคุยกันถึงการเวียนว่ายตายเกิด ดังนี้

“เสรีจากการรักษาครั้งนี้ ไม่ว่าจะหายหรือไม่ หนูคงไม่ค่อยได้มาหาอาแปะแล้ว”
 หญิงสาวชวนคุยกึ่งบอกลา

**“มันไม่สำคัญหรอก...ตราบไต่ยังเวียนว่ายตายเกิดอยู่ เรายังมีโอกาสพบกันเสมอ...
เพียงแต่จะจำกันได้ไหมเท่านั้นเอง”**

คำพูดอาแปะ ก่อให้จิตใจลานน้ำค้างเกิดความสะเทือน

“ตราบไต่ยังเวียนว่ายตายเกิด” ช่างเป็นคำพูดที่ฟังดูเนิ่นนานนักหนา...เวียนว่าย
ตายเกิด หาต้นหาปลายไม่เจอ แล้วต้องดำเนินไปอย่างนี้อีกนานเท่าไร...

“เรายังมีโอกาสพบเจอกันอีก แต่จะจำกันได้ไหม”

ฟังแล้วหดหู่ ซวนใจหาย...จะเป็นอย่างไร หากคนที่เราเคยรักหมดใจ หุ่่มเทจนไม่คิดถึง
ตัวเอง...แล้ววันหนึ่งในอนาคตวิภูสงสารที่แสนไกล ได้พบกันอีก...แล้วไม่สามารถจดจำกันได้
เลย...เดินสวนกันไม่ต่างจากคนแปลกหน้า

“วิภูสงสาร” มันน่ากลัวขนาดนี้หนอ!

(ถ่าน้ำค้าง, หน้า 502-503)

จากข้อความข้างต้น เมื่ออาแปะกล่าวถึงการเวียนว่ายตายเกิด ลานน้ำค้างนึกถึงการเวียน
ว่ายตายเกิดของสิ่งมีชีวิตแล้วก็ทำให้รู้สึกเศร้าหมอง ดังข้อความ **“ตราบไต่ยังเวียนว่ายตายเกิด”**
ช่างเป็นคำพูดที่ฟังดูเนิ่นนานนักหนา...เวียนว่ายตายเกิด หาต้นหาปลายไม่เจอ แล้วต้องดำเนินไป
อย่างนี้อีกนานเท่าไร...” ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับปัจจุสมุปบาท โดยกล่าวถึงการเวียนว่าย
ตายเกิดเป็นวัฏจักร อย่างไม่มีเบื้องต้น ไม่มีเบื้องปลาย ตรงกับวงจรปัจจุสมุปบาทเรียกว่า ภวัจักร
ซึ่งแปลว่า วงล้อแห่งภพ หรือ สังสารจักร แปลว่า วงล้อแห่งสังสารวัฏซึ่งจะคาบเกี่ยว 3 ช่วงชีวิต
ได้แก่ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต เมื่อตัวละครกล่าวถึงการเวียนว่ายตายเกิดในภพชาติต่าง ๆ นี้
จึงสอดคล้องกับหลักปัจจุสมุปบาทตามความหมายช่วงกว้างดังกล่าว

2. แสดงวิวัฒนาการของโลกและชีวิต

ชลนิลได้นำเสนอเนื้อหาที่แสดงให้เห็นความเป็นไปตามหลักปัจจุสมุปบาทที่แสดง
วิวัฒนาการของโลกและชีวิตในแง่ของการเข้าไปทำลายธรรมชาติและผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา
ดังเนื้อหาตอนที่ตัวละคร ตรัง วาม นารา พิน้องฝาแฝดที่องค์กรรัฐบาลส่งตัวเดินทางข้ามเวลาจาก
อนาคตมายัง ค.ศ. 2015 มาถึงโลกปัจจุบัน ทั้งสามคนเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ ได้สัมผัสกับมลพิษ
ในกรุงเทพฯ ซึ่งแสดงให้เห็นสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมของโลกในยุคปัจจุบัน ดังตัวบทต่อไปนี้

“นี่หรือกรุงเทพฯ” วามเอ่ยขึ้น

นารานั่งเบาะคนขับชะเง้อคอมองไกล แฝ่กระแสดจิดออกกว้างเมื่อพบร่องรอยริษะ
บุคคลที่พวกเขากำลังไล่ล่า ติดตาม

สิ่งที่กลับคืนมาเป็นคลื่นความสับสน อลวน พลุ่่งพล่าน ความเหน้อยหน่าย
ปนด้วยกระแสโทสะ กลิ่นอายมลพิษ เหมือนทั้งเมืองตกอยู่ในกระหะที่ครอบคลุมด้วย
หมอกควันสีเทาเหนียว ๆ มีด ๆ

“มันดูคล้ายเตหไซนมากเลยนะ”

ฝาแฝดสาวออกความเห็น เปรียบเทียบกับยุคสมัยของตน

“กีนี่แหละ จุดเริ่มต้นของเตหไซน” วามบ่นอย่างซัดใจ

(ต่างเวลา, หน้า 193-194)

เนื้อหาอีกตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นเปลี่ยนแปลงของโลกและชีวิตคือตอนที่ตัวละคร ริยะ เอสเปอร์จากองค์กรพลังจิตได้สนทนากับ มิลิน เกี่ยวกับเรื่องสภาวะของโลกในอนาคตอีก 300 ปีข้างหน้าที่ริยะอยู่ ดังนี้

“ผมเคยบอกคุณแล้วว่า...มาจากอนาคตอีกเกือบสามร้อยปีข้างหน้า” ริยะเริ่มต้น
“คุณพอจะเดาได้มั้ยว่า อีกสามร้อยปีข้างหน้า โลกจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง”

มิลินนิ่ง...ภาพอนาคตจากจินตนาการภาพยนตร์มากมายแล่นเข้ามาสู่สมอง ไม่ว่าจะ
จะเป็นความก้าวล้ำทางเทคโนโลยี ผู้คนแต่งตัวแปลก ๆ เรื่องการขาดแคลนทรัพยากร
โลกเสื่อมโทรมลง มีการเดินทางออกไปหาโลกใหม่ในจักรวาลอันไกลโพ้น

ถึงหญิงสาวไม่ตอบ ภาพในหัวเธอก็ถูกริยะมองเห็น รับรู้ เขาจึงเลือกพูดถึงอนาคตใน
แง่มุมที่จำเป็นต่อเรื่องราวสำคัญ

“ถูกแล้วครับ โลกอนาคตมีความก้าวล้ำทางเทคโนโลยีสูง ทรัพยากรหลายอย่าง
ขาดแคลน หหมดไปก็จริง แต่เราก็พยายามหาทรัพยากร พลังงานชนิดอื่นมาทดแทนได้
อย่างพลังงานทางจิตที่คุณเห็น”

ริยะหยุดเล่าชั่วขณะ พยายามคิดเฟ้นถ้อยคำที่จะพูดเรื่องต่อไป

“ถึงโลกอนาคตจะสามารถหาพลังงานอื่นมาทดแทนทรัพยากรที่สูญเสียไปได้ แต่มัน
มีหลายสิ่งที่มีมันทดแทนไม่ได้”

“อะไร?” มิลินถาม

“โลกเรานี้ไงครับ” ริยะตอบ “ชั้นบรรยากาศโลกเริ่มถูกทำลายตั้งแต่สมัยของคุณ
ปรากฏการณ์เรือนกระจกมันส่งผลกระทบร้ายแรงขึ้นเรื่อย ๆ ช่วงเวลานับร้อยปีมี
นักวิทยาศาสตร์พยายามหาวิธีแก้ไขมากมาย ซึ่งสุดท้าย สมัยผมทำได้เพียงแบ่ง
อาณาเขตโลกเป็น ‘กรีนโซน’ พื้นที่ที่มนุษย์อยู่อาศัยได้ กับ ‘เดทโซน’ พื้นที่ที่มีมลพิษสูง
ได้รับรังสีจากนอกโลกมากเกินไป”

(ต่างเวลา, หน้า 113-114)

จากข้อความข้างต้นตัวอย่างแรกตัวละคร ดร้ง วาม และ นารา ได้เผชิญกับสภาพอากาศ
ในกรุงเทพฯ ผลที่เกิดขึ้นเช่นนี้ย่อมไม่ได้เกิดขึ้นลอย ๆ แต่เกิดจากปัจจัยคือการที่มนุษย์เข้าไปทำลาย
สภาพแวดล้อม ดังเช่นตัวอย่างต่อมาตัวละคร ริยะ บอกตัวละคร มิลิน ว่า แม้วิทยาการหลายอย่างใน
อนาคตประมาณ 300 ปีข้างหน้าจะเจริญขึ้น แต่สภาพแวดล้อมของโลกกลับเสื่อมโทรมลง ดังข้อความ
ว่า “ชั้นบรรยากาศโลกเริ่มถูกทำลายตั้งแต่สมัยของคุณ ปรากฏการณ์เรือนกระจกมันส่งผลกระทบ
ร้ายแรงขึ้นเรื่อย ๆ” การดำเนินชีวิตแบบเข้าไปทำลายกระบวนการทางธรรมชาติของมนุษย์ในปัจจุบัน
ดำเนินไปเช่นนั้นเป็นเวลานานจนส่งผลถึงสิ่งแวดล้อมในอนาคต ทำให้โลกใน ค.ศ. 2300 มีพื้นที่
อากาศบริสุทธิ์ไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตบนโลก จนต้องแบ่งพื้นที่เป็นกรีนโซน
(Green zone) พื้นที่ที่สิ่งมีชีวิตสามารถอยู่อาศัยได้ และเดทโซน (Dead zone) พื้นที่ที่สิ่งมีชีวิต
ไม่สามารถอยู่อาศัยได้ ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับหลักปฏิจจุสมุบบาทที่กล่าวว่า สิ่งทั้งหลาย
มีความสัมพันธ์เนื่องอาศัยเป็นปัจจัยแก่กัน ดังเช่นในนวนิยายที่แสดงให้เห็นว่าการทำลายธรรมชาติ
ในวันนี้อย่างส่งผลถึงสิ่งแวดล้อมอนาคตต่อไป

เมื่อสิ่งแวดล้อมในอนาคตเสื่อมโทรมดังตัวอย่างที่ผ่านมาข้างต้น องค์กรพลังจิต และองค์กรรัฐบาลจึงส่งตัวเอสเปอร์เดินทางข้ามเวลามายัง ค.ศ. 2015 เพื่อตามหาเกล็ดขจี ธาตุสำคัญที่จะนำไปเป็นองค์ประกอบของการสร้างพื้นที่กรีนโซน ในตอนแรกพวกเขาต่อสู้แย่งชิงกันเพื่อนำเกล็ดขจีไปเป็นขององค์กรตนเอง ต่อมาพวกเขาตัดสินใจช่วยกันตามหาเกล็ดขจินำกลับไปโลกอนาคตเพื่อสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม แต่ขณะที่กำลังเข้าไปเก็บตัวอย่างเกล็ดขจีภายในถ้ำ พวกเขาต้องเผชิญธรรมชาติที่เข้ามาขัดขวาง โดยมีทั้งการระเบิด ทะเลน้ำกรดพุ่งเข้าหาพวกเขา ดังนี้

*เสียงดังลั่น ถ้ำสะเทือนรุนแรง สะเก็ดหินแตกกระจาย ทะเลน้ำกรดไหลวูบห่างจาก
คนทั้งสี่แค่สองนิ้ว...*

“ทุกคน...หยุดการต่อสู้เดี๋ยวนี้!” มิลินลืมนตา ตะโกนลั่น

เธอเข้าใจความหมายแฝงของเกล็ดขจีกระจ่างแล้ว

“หยุดได้แล้ว...เกล็ดขจีคือโลก...โลกคือเกล็ดขจี”

*มิลินตะโกนก้อง ขณะในใจรำร้ออธิบายความหมาย ส่งใจไปถึงเอสเปอร์ทั้งสี่โดย
พร้อมหน้า*

เกล็ดขจีคือโลก...โลกคือเกล็ดขจี

มนุษย์ทำลายโลก...โลกทำลายมนุษย์กลับคืน

มนุษย์อยู่ร่วมสันติกับโลก...โลกก็ให้สันติแก่มนุษย์!

*นี่เองคือเหตุผล ทำไมน้ำกรดถึงไหลไปทางคู่ต่อสู้ที่ดูเดือด แต่ไม่เข้ามากรายกล้ำมิลิน
ที่ยืนรออยู่อีกฝั่งด้วยใจเป็นห่วง*

*ทุกสิ่งในถ้ำนี้แสดงการกระทำเพียงแค่ปกป้อง ผลักไส หากมีการต่อสู้ ชัดขึ้น ก็จะมี
เพิ่มความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เจกเช่น...มนุษย์ทำอย่างไรกับโลก...โลกก็ตอบแทนสิ่งนั้น
คืนแก่มนุษย์*

(ต่างเวลา, หน้า 365-366)

จากตัวบทที่ยกมาข้างต้น ธรรมชาติภายในถ้ำซึ่งเป็นที่อยู่เริ่มปั่นป่วนและทำร้ายตัวละคร *ริยะ ตริง วาม และ นารา* เมื่อพวกเขาต้องการเกล็ดขจีมาไว้ในครอบครอง ทั้งนี้เนื่องจากเกล็ดขจี เป็นเสมือนตัวแทนของธรรมชาติทั้งหมด เมื่อมนุษย์ต้องการเข้าไปครอบครองเป็นเจ้าของธรรมชาติ เท่ากับเป็นการเข้าไปยึดถือธรรมชาติมาไว้เอง ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบแก่มนุษย์ เพราะแท้จริงแล้ว ทุกสิ่งล้วนเป็นอนัตตา คือ ไม่มีตัวตนที่แท้จริง ไม่สามารถเข้าไปยึดถือควบคุมให้เป็นไปตามที่ใจ ต้องการได้ ตรงกับความเห็นของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2559, หน้า 101) ที่กล่าวว่า มนุษย์ไม่อาจเข้าไปควบคุมเป็นเจ้าของธรรมชาติได้ การที่มนุษย์ควบคุมบังคับธรรมชาติได้ ก็เป็นเพียงการที่มนุษย์ร่วมเป็นเหตุปัจจัยอย่างหนึ่งและผลักดันปัจจัยอื่น ๆ ให้ต่อเนื่องสืบทอดกันไป จนบังเกิดผลนั้น ๆ ขึ้น ชลนิลได้แสดงให้เห็นว่าการที่เกล็ดขจีซึ่งความหมายแทนธรรมชาติทั้งหมดนั้น ตอบโต้ตัวละคร เกิดจากพวกเขาเข้าไปรุกรานธรรมชาติก่อน ผลกระทบจึงย้อนกลับมาหาพวกเขา ดังเช่น *มิลิน* ตัวละครจากโลกปัจจุบันที่เดินทางไปพร้อมกันแต่กลับไม่ถูกธรรมชาติทำร้ายเนื่องจาก เธอไม่ได้เข้าไปรุกรานธรรมชาติเช่นเดียวกับตัวละครอื่น เมื่อมิลินเข้าใจเหตุผลนี้จึงเตือนตัวละครอื่น ให้หยุดทำร้ายธรรมชาติ

จะเห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นโดยเลื่อนลอยไม่มีเหตุผล แต่เหตุที่ธรรมชาติแสดงความปั่นป่วนนั้นเพราะมนุษย์เป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ทำลายธรรมชาติ ผลกระทบนั้นจึงย่อมเกิดแก่มนุษย์ตามมาด้วยเช่นกัน หนทางที่จะแก้ไขคือการเข้าไปข้องเกี่ยวกับธรรมชาติแบบไม่หลงยึดติด อยู่อย่างประสานกลมกลืนกับความจริงของธรรมชาติ (พระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559, หน้า 100) สอดคล้องกับที่ตัวละคร มิลิน เตือนให้ตัวละครอื่นใช้วิธีสันตกับธรรมชาติ สุดท้ายตัวละครจากโลกอนาคตจึง ไม่ได้เก็บตัวอย่างเกล็ดขี้จิ้งจอกธรรมชาติไป เพียงแต่ถอดโครงสร้างทางเคมีของเกล็ดขี้จิ้งเพื่อนำไปจำลองสร้างขึ้นมาในโลกอนาคต

ในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล การแสดงวิวัฒนาการของโลกและชีวิตนั้นนอกจากจะแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ แล้ว ชลนิลยังนำเสนอเนื้อหาที่กล่าวถึงความไม่มีมูลการณ์ ปรากฏในเหตุการณ์ที่ตัวละครมนุษย์ต่างดาว ผู้เฒ่าปฐุม เดินทางมาถึงโลกเพื่อต้องการเสพโลกเป็นอาหาร ตัวละคร ไทวะ ซึ่งได้รับมอบหมายจากพญาครุฑให้ปกป้องโลกจึงเข้าสู่ขัดขวางไม่ให้ผู้เฒ่าปฐุมเข้ามาয়งโลก เมื่อได้พบกันตัวละคร ผู้เฒ่าปฐุม แนะนำตัวเองว่าเป็นสิ่งมีชีวิตสิ่งแรกในจักรวาลซึ่งแสดงให้เห็นความหลงผิด ดังข้อความ

“ผู้เฒ่า...” ไทวะยากจะเอ่ยปากเรียกชายหนุ่มหญิงสาวตรงหน้าว่าผู้เฒ่าปฐุม!

“ใช่...เรคือผู้เฒ่าปฐุม...สิ่งมีชีวิตแรกของจักรวาล!” คำบอกกล่าวเผยอตัดตา

อันยิ่งใหญ่ ผยองกล้า

อะไรคือสิ่งมีชีวิตแรกในจักรวาล?

อย่างไรถึงจะนับว่าถือกำเนิดแรกสุดในจักรวาล?

ไทวะได้ยินวาจานั้นด้วยความซัดหุ... จากภูมิรู้ของทนายทลายครุฑทำให้ทราบว่จักรวาลประกอบด้วยดาราจักรประมาณหนึ่งแสนล้านแห่ง แต่ดาราจักรมีเกิดดับเป็นปกติ จนยากจะบอกได้ว่าดาราจักรใดเกิดก่อนหลัง

กระทั่งในตำราทางพระพุทธศาสนาเคยกล่าวถึงอายุของพรหมในพรหมโลกว่ามีอายุยืนนานหนักหนา จนบางองค์ได้เห็นจักรวาลเกิดและดับมากมายหลายครั้งครา

หากมีใครกล้ากล่าวประกาศว่า เป็นสิ่งมีชีวิตแรกสุดในจักรวาล...ผู้นั้นคงน่ากลัว มีมมณ เต็มไปด้วยความไม่รู้ พอกพูนความเห็นผิดอย่างหนาแน่นจนยากจะเหยียวยแก้ไขได้แล้ว

(ลายครุฑ, หน้า 397)

จากข้อความข้างต้น ตัวละคร ผู้เฒ่าปฐุม กล่าวว่าตนเป็นสิ่งมีชีวิตแรกในจักรวาล ซึ่งตัวละคร ไทวะ ไม่เห็นด้วยและไม่เชื่อถือคำพูดของผู้เฒ่าปฐุม เนื่องจากแท้จริงแล้วจักรวาลมีการเกิดและดับอย่างไม่รู้เบ้องตันเบ้องปลาย ตรงกับที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559, หน้า 91) กล่าวถึงหลักธรรมปฏิจสมุปบาทที่เน้นย้ำว่า “สิ่งทั้งหลายไม่มีมูลการณ์หรือต้นกำเนิดเดิมสุด” เป็นเรื่องของความสัมพันธ์เนื่องอาศัยเป็นปัจจัยต่อกันอย่างเป็นกระแส หมุนเวียนเรื่อยไปโดยไม่มีเบ้องตันเบ้องปลาย ผู้เฒ่าปฐุมไม่รู้ไม่เข้าใจกระบวนการของธรรมชาติเช่นนี้จึงยึดมั่นถือมั่นว่าตนเองเป็นสิ่งมีชีวิตแรกที่เกิดขึ้นในจักรวาลจึงเป็นความคิดที่ขัดแย้งกับหลักปฏิจสมุปบาท

โดยสรุป ชลนิลนำเสนอหลักธรรมเรื่องปฏิจจสมุปบาทไว้ในนวนิยายเหนือธรรมชาติ
ทุกเรื่อง สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นแรกคือการแสดงให้เห็นกระบวนการความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ ได้แก่ 1. แสดงให้
เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกันของการกระทำต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ ชลนิลแสดงให้เห็นว่า
สิ่งทั้งหลายไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอย แต่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาประกอบกัน โดยปัจจัยที่
สำคัญที่สุดนั้นคือมนุษย์ ส่วนประเด็นเรื่องสังสารวัฏหรือการเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่าง ๆ แสดง
ให้เห็นว่าตัวละครเวียนว่ายตายเกิดหลายภพชาติด้วยผลของการกระทำในอดีต

ประเด็นที่สองที่ชลนิลได้นำเสนอคือ นำเสนอให้เห็นวิวัฒนาการของโลกและชีวิต
ในประเด็นนี้ชลนิลนำเสนอเนื้อหาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตประมาณ ค.ศ. 2300
ที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติกลับเสื่อมโทรมลง
จนไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผลเช่นนี้มีปัจจัยมาจากการที่มนุษย์ทำลายสิ่งแวดล้อม
ในปัจจุบันจนส่งผลถึงอนาคต นอกจากนี้ยังนำเสนอให้เห็นความไม่มีมูลการณ์คือการที่สรรพสิ่งไม่มี
ต้นกำเนิดที่แท้จริง ดำเนินสัมพันธ์กันไปตามเหตุปัจจัยอย่างไม่มีเบื้องต้นไม่มีเบื้องปลาย

ผลการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลพบว่า
ชลนิลนำเสนอหลักธรรมสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ไตรลักษณ์ กรรม อริยสัจ และปฏิจจสมุปบาท
ไว้ในนวนิยายทุกเรื่อง ดังนี้

หลักธรรมเรื่อง**ไตรลักษณ์** ชลนิลแสดงความไม่เที่ยงที่เกิดกับบุคคล แยกได้เป็น
ความไม่เที่ยงของสังขาร และความไม่เที่ยงของความรู้สึคนึกคิด นอกจากนี้ยังแสดงความไม่เที่ยงที่
เกิดกับสิ่งภายนอกซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับบุคคลผ่านการสัมผัสรับรู้ผ่านอายตนะ 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น
กาย และใจ หลักธรรมเรื่อง**กรรม** นำเสนอให้เห็นอกุศลกรรมกุศลกรรม รวมถึงกรรมวิบากที่เกิดจาก
กรรมทั้งสองประเภท หลักธรรมเรื่อง**อริยสัจ** นำเสนอให้เห็นความทุกข์ของตัวละครซึ่งเกิดขึ้นจาก
หลายประการ แยกได้เป็นความทุกข์จากการพลัดพรากจากคนรักและการไม่สมหวังในรัก ความทุกข์
จากการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา ความทุกข์จากความแก่และความตาย และชลนิลยังนำเสนอ
หลักธรรมเรื่อง**ปฏิจจสมุปบาท** เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ต่อเนื่องของสิ่งทั้งหลาย แยกได้เป็น
แสดงกระบวนการความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ทั้งในแบบความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกัน
ของการกระทำต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ และสังสารวัฏหรือการเวียนว่ายตายเกิด อีกประเด็นหนึ่งคือ
การแสดงให้เห็นวิวัฒนาการของโลกและชีวิต

บทที่ 4

กลวิธีการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

กลวิธีการนำเสนอ หมายถึง วิธีการที่ผู้แต่งใช้ในการนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจและมีผลต่อการดำเนินเรื่อง ซึ่งผู้แต่งพยายามสร้างขึ้นเพื่อให้งานเขียนของตนมีลักษณะเด่นและมีคุณค่า โดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ผสมผสานกันจนกลายเป็นเรื่องแต่งที่สมบูรณ์ (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2537, หน้า 121)

โดยทั่วไปนักเขียนมักจะนำเสนอแนวคิดโดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ของนวนิยาย เช่น แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา และฉาก กลวิธีการนำเสนอดังกล่าวนอกจากจะช่วยสร้างความน่าสนใจชวนติดตามแล้วยังแสดงให้เห็นแนวคิดสำคัญที่ผู้แต่งต้องการบอกแก่นักอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย ดังที่ สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร์ (2518, หน้า 8) กล่าวว่าผู้แต่งที่มีความสามารถจะสร้างองค์ประกอบของเรื่องที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกันเพื่อนำไปสู่ความคิดสำคัญได้อย่างชัดเจนตั้งแต่ต้นจนจบ และผู้อ่านก็สามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอไม่ว่าผู้แต่งจะจงใจหรือเสนอมาจากจิตใต้สำนึกก็ตาม

ผลการศึกษากลวิธีที่ชลนิลใช้นำเสนอในนวนิยายเหนือธรรมชาติ 11 เรื่อง พบว่ามี 5 กลวิธี ดังนี้

1. การสร้างตัวละคร
2. การสร้างฉาก
3. การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง
4. การใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร
5. การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสร้างตัวละคร

ตัวละคร คือ บุคคลที่มีบทบาทรวมอยู่ในเหตุการณ์ของนวนิยาย ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของเรื่องแต่ง ทั้งนี้ตัวละครเป็นปัจจัยสำคัญในการเดินเรื่องของผู้เขียน ดังที่ เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, หน้า 628) กล่าวว่า ตัวละครไม่ได้มีความหมายและความสำคัญในฐานะมีบทบาทรวมอยู่ในเหตุการณ์ของนวนิยายเท่านั้น แต่กล่าวได้ว่าตัวละครเป็นเครื่องมือที่นักเขียนใช้สำหรับแสดงทัศนะหรือวัตถุประสงค์ในการเขียนนวนิยายเรื่องนั้น ๆ อีกด้วย โดยอาจแสดงผ่านคำพูด อากัปกริยา ท่าทางหรือความนึกคิดของตัวละคร

การสร้างตัวละครเพื่อนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวละครเหนือธรรมชาติ และตัวละครมนุษย์ทั่วไป มีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวละครเหนือธรรมชาติ

ตัวละครเหนือธรรมชาติ คือ ตัวละครที่มีลักษณะเหนือความเป็นจริง มีพฤติกรรมที่ผิดปกติธรรมดาของมนุษย์ทั่วไป (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร, 2548, หน้า 699) การสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติของชลนิลแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวละครเหนือธรรมชาติที่หลงผิด และตัวละครเหนือธรรมชาติที่ประพฤติดตามหลักธรรม มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ตัวละครเหนือธรรมชาติที่หลงผิด

ชลนิลสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติที่หลงผิด 3 ประเภท คือ ตัวละครอมมนุษย์ ตัวละครมนุษย์ที่มีพลังเวท และตัวละครมนุษย์ที่มีพลังพิเศษ เพื่อแสดงให้เห็นผลร้ายที่เกิดจากการประพฤติดผิดของตัวละคร รวมถึงนำเสนอแนวคิดที่ว่าผู้กระทำผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ ดังนี้

1.1.1 ตัวละครอมมนุษย์

ตัวละครอมมนุษย์ที่หลงผิด ปรากฏในนวนิยายจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ม่านมนตราเพลิงนาคา กรงไฟ ระบำเวท และลายครุฑ ประกอบด้วยตัวละครที่เป็นปิศาจ พญานาค วิญญาณแม่่มด และมนุษย์ต่างดาว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ชลนิลสร้างตัวละครปิศาจไว้ในเรื่อง **ม่านมนตรา** คือตัวละคร **จ้าว** เพื่อแสดงหลักธรรมเรื่องกรรมและอริยสัจ เนื่องจากเมื่อครั้งเป็นมนุษย์ จ้าวเป็นกบฏบุตรจากวรรณะพราหมณ์ เขาหลงรักหญิงสาวที่เป็นจัณชาล แต่ครอบครัวของเขาไม่ยอมรับ เขาจึงตัดสินใจแยกตัวออกจากครอบครัวเพื่อแต่งงานกับเธอ หลังจากนั้นไม่นานมีโจรป่ามาปล้นบ้านและข่มขืนคนรักของเขา คนรักของเขาขอร้องไห้ให้เขาฆ่าเธอเพื่อหนีความอับอาย จ้าวจึงจำใจทำตามคำขอร้องของคนรัก ทำให้เขาต้องเป็นทุกข์เพราะความเสียใจและการที่ต้องพลัดพรากจากคนรัก ดังข้อความ

*การฆ่าสตรีที่รักยิ่ง มันเจ็บปวดปานใด...มีผู้ใดทราบ...บัดนี้ จ้าวซาบซึ้งมันดี...
ไม่มีความปวดร้าวใดยิ่งใหญ่กว่านี้อีกแล้ว...*

*นางตายด้วยมือเขา...หลังจากเขาวิงวอนขอร้องนาง...แต่นรตีช่างมีใจเด็ดเดี่ยวนัก...
เขาต้องเลือก ให้นางเจ็บปวดครั้งเดียวด้วยความตาย หรือฝืนให้นางอยู่อย่างขมขื่นไปชั่วชีวิต...*

*เขาเลือกอย่างแรก โดยยอมเป็นฝ่ายเจ็บปวดเสียเอง แล้วหยาบย่นความตายให้นาง...
'ความตาย' เป็นความทุกข์ทรมานเพียงชั่ววูบเดียว แต่คนที่อยู่ข้างหลังกลับต้อง
ตรอมตรม หมองใหม่ชั่วชีวิต*

(ม่านมนตรา, หน้า 344)

ต่อมาเมื่อเขาทราบว่าครอบครัวของตนเป็นคนสังการให้โจรทำเช่นนั้น เพราะหวังให้เขากลับคืนสู่ตระกูล จ้าวแค้นใจจึงกลับไปเผาบ้านเรือนเดิมของตนจนหมดสิ้น จากนั้นจ้าวเดินทางเร่ร่อนไปเรื่อย ๆ จนเสียชีวิตกลายเป็นวิญญาณสิงสถิตอยู่ในต้นไทรและยังได้รับทุกข์ทรมานจากความทรงจำในอดีต จ้าวจึงพยายามลืมอดีตด้วยการใช้เวทมนตร์ของตนทำร้ายผู้อื่นโดยไม่สนใจว่าทำให้ใครเดือดร้อนเป็นทุกข์บ้าง การกระทำของจ้าวจึงเป็นการสร้างอกุศลกรรม และเขาได้รับกรรมวิบากทำให้ไม่ได้ไปเกิดยังภพภูมิใหม่ จนกระทั่งเมื่อต่อสู้กับทิวาเทพ ทิวาเทพทำให้เขาสำนึกได้ว่าการกระทำของ

จ้าวในอดีตล้วนเป็นความหลงผิดและก่ออกุศลกรรม เขาจึงเกิดสัมมาทิฐิ ยอมรับผิดในอดีตและได้ไป
เกิดยังภพภูมิใหม่ ดังข้อความ

จ้าว ‘หลุด’ ออกจากเงาอดีตได้เพราะการรับดาบของมรรคา...จ้าว ‘ยอมรับ’
ความผิดพลาดของตนเองได้ เพราะดาบนั้นไม่ได้ฟันลงมา...การจะให้จ้าวยอมรับ
ความผิด มันยากยิ่งกว่าให้จ้าวตายไปเสียอีก

(ม่านมนตรา, หน้า 359)

ในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** ชลนิลสร้างตัวละครที่เป็น **พญานาค** คือ **สิงหนาคาราช**
ซึ่งเป็นผู้มีโทสะและโมหะ เขามีความแค้นต่อกุมภนาคราชพี่ชายของตน เนื่องจากทั้งคู่เคยศรัทธา
พญานาคอาวูโสนามว่าเจ้าปู่ แต่ต่อมาเมื่อกุมภนาคราชได้ฟังธรรมะจากพระพุทธเจ้า เขาจึงพยายาม
โน้มน้าวให้สิงหนาคาราชเกิดความศรัทธาเพื่อจะได้ปฏิบัติธรรมด้วยกัน แต่สิงหนาคาราชยึดมั่นใน
ศรัทธาที่มีต่อเจ้าปู่จนไม่ยอมเปิดใจรับฟัง แล้วยังโกรธเพราะคิดว่าพี่ชายทรยศต่อเจ้าปู่ ดังนั้นเมื่อ
กุมภนาคราชหนีไปอยู่ที่อื่นและบำเพ็ญเพียรจนได้เกิดเป็นมนุษย์ สิงหนาคาราชตามทำร้ายพี่ชายและ
ทายาท จนเป็นเหตุให้พี่ชายใช้มนตร์อาลัมพายนั้กักขังเขาไว้หลายร้อยปี เมื่อมนตร์เสื่อมลง
สิงหนาคาราชจึงตามมาล้างแค้นทายาทของพี่ชายอีกครั้ง

ชลนิลสร้างตัวละครนี้เพื่อแสดงให้เห็นกรรมและกรรมวิบาก ดังเช่นสิงหนาคาราชที่ถูกขัง
ด้วยมนตร์อาลัมพายนั้หลายร้อยปีจนได้รับความทุกข์ทรมาน เมื่อหลุดจากมนตราเขาจึงติดตาม
ล้างแค้นทายาทของกุมภนาคราชต่อไป การกระทำของสิงหนาคาราชทำให้จิตใจของเขาก็ร้อนรุ่ม
ไม่เป็นสุข สุดท้ายตัวละครนี้เกิดปัญญาเข้าใจว่าความคิดและการกระทำของตนในอดีตเป็น
ความหลงผิดจนทำให้ตนเกิดทุกข์ เนื่องจากเดิมที่เขาคิดว่าเจ้าปู่บำเพ็ญเพียรจนร่างกายกลายเป็น
พญานาคทองคำ หลังจากที่สิงหนาคาราชได้พบภิกษุที่อดีตชาติเคยเกิดเป็นเจ้าปู่และทำให้เขาเห็นว่า
แม้แต่เจ้าปู่ที่เขาเคารพสูงสุดยังต้องเกิด-ดับและเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏเช่นเดียวกับสรรพสัตว์
ทั้งหลาย ซึ่งตรงกับธรรมะที่กุมภนาคราชและริวเคยอธิบายให้สิงหนาคาราชฟังก่อนหน้านี้ สุดท้าย
สิงหนาคาราชจึงกลับตัวหยุดสร้างอกุศลกรรมได้ ดังข้อความ

**บัดนี้ สิงหนาคาราชสามารถคลายปมในใจออกหมดแล้ว อดีตชาติเดิมถูกถอน ทุกสิ่ง
ที่หลงพ้อเจ้าอวาสเทศนาถูกนำมาทบทวนย้อนคิด จิตเห็นความจริงยอมรับจนเกิด
ศรัทธาขึ้นอย่างมหาศาล และนั่นคือปรากฏการณ์บังไฟพญานาคช่วงสุดท้าย
ความพ่ายแพ้ของนาคราชผู้นี้ ไม่ได้เกิดจากฝีมือริว ไม่ได้เกิดจากมนตร์อาลัมพายนั้
แต่เกิดจากใจตนที่ยอมรับและมองเห็นความผิดพลาดแต่ครั้งเก่าก่อน**

(เพลิงนาคา, หน้า 393-394)

ชลนิลสร้างตัวละครที่เป็น **วิญญูญาณ** เพื่อนำเสนอเรื่องกรรมและกรรมวิบากไว้ในเรื่อง
กรงไฟ ตัวละคร **คุณนายพวงทอง** เป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีกิเลสย่อมทำให้จิตเป็นทุกข์
ดังเช่นขณะที่มีชีวิตอยู่ตัวละครคุณนายพวงทองมีความโลภ โกรธ และหลง ดังเนื้อหาหลังจากที่เธอ
เสียชีวิตไปแล้วแต่ความยึดติดในทรัพย์สมบัติและชีวิตเดิมของตนทำให้วิญญูญาณของเธอยังวนเวียน
อยู่ใกล้สมบัติและลูก จนเธอได้รับความทุกข์ทรมานเพราะความหวงแหนสมบัติ เกรงว่าคนภายนอก

จะเข้ามาแย่งชิง และทุกข์เมื่อเห็นว่าสมบัติเหล่านั้นเป็นต้นเหตุให้ลูกของเธอขัดแย้งกันเอง
ตั้งข้อความ

คุณนายพวงทองกำลังร้อน...ร้อนเสียจนไม่สามารถทำอะไร ไม่อาจบอกใครได้ ดูตาม
รูปการณ์แล้วไม่น่าแปลกใจ มีห้วงสมบัติอย่างคุณนายพวงทองคงแทบแค้น เมื่อเห็น
ลูกเขยจ้องเอาสมบัติที่เธอสร้างสมมาด้วยความยากลำบาก
...ก็หวงอย่างนี้...ก็แค้นอย่างนี้...ไม่ให้ร้อนอย่างไรไหว

(กรงไฟ, หน้า 213)

เสียงโต้เถียงกันอื้ออึงทั่วห้องประชุม คุณนายพวงทองเฝ้าดูด้วยความหม่นหมอง
สรรพเสียงต่าง ๆ อาจไม่ได้ยินชัดเจนทุกถ้อยคำ แต่กระแสโทสะเกรี้ยวกราดของลูก
แต่ละคนที่สาดใส่กัน มันร้อนเร่าดังเปลวไฟ มันโหมแรงลูกโชนท่วมจิตใจคุณนาย
พวงทองจนแทบทนไม่ไหว ยิ่งดู ยิ่งใกล้ ยิ่งทุกข์ทรมาน แต่ยากจะผละหนี สายใยห้วงหา
อวรณ์ร้อยรัดไม่อาจสลัดหลุด ถึงทุกข์แสนทุกข์ก็ต้องทนก้มหน้ารับไป

(กรงไฟ, หน้า 32)

กรรมที่คุณนายพวงทองเคยสร้างไว้ส่งผลเป็นกรรมวิบากทำให้เธอทุกข์ใจเมื่อได้เห็น
ผลสะท้อนของกรรมผ่านลูก ๆ ของเธอ ทำให้วิญญาณคุณนายพวงทองเข้าใจเรื่องกรรมและผลของ
กรรมว่าเป็นไปตามเหตุที่แต่ละคนเคยได้กระทำมา วิญญาณคุณนายพวงทองยอมรับผลกรรมของตน
และระลึกถึงกุศลกรรมที่ตนกระทำจนได้ไปเกิดในภพภูมิใหม่ ตั้งข้อความ

ยามนี้คุณนายพวงทองเสมือนกำลังได้ชม ‘ละครกรรม’ ของตนผ่านลูกแต่ละคน...
สีกาก็คนหนึ่ง รามก็อีกคนหนึ่ง ต่อไปจะเป็นใคร...ใครจะเป็นตัวแทนคุณนายพวงทอง...
แสดงละคร...สร้างกรรม...และรับผลของกรรมให้เธอดู...เป็นรายต่อไป...

(กรงไฟ, หน้า 364-365)

คุณนายพวงทองเห็นอย่างนี้ก็ระลึกถึงครั้งหนึ่งที่ตนเองเคยทำโรงงาน แล้วเกิด
โทสะเมื่อเห็นผู้คนโลภมากเวียนมาขอครั้งแล้วครั้งเล่าไม่รู้จักพอ มาครั้งนี้ได้เห็น ‘ผู้ให้’
ที่มีจิตใจกว้างขวาง ไม่มีโทสะต่อใคร แม้รู้ว่าผู้มารับทานไม่ได้เดือดร้อนลำบาก และไม่
เจาะจงว่าผู้มารับต้องเป็นผู้ประสพภัยไฟไหม้เท่านั้น

คุณนายจิตใส นายพลทางธรรม เปิดโรงงานไม่มีเงื่อนไข ให้หมดทุกคนเท่าที่มีกำลัง
ให้ได้ ไม่เจาะจงว่าเป็นใคร ขอเพียงมารับ พวกเขาพร้อมจะหยิบยื่นให้

ดวงจิตกุศลอันกว้างขวางยิ่งใหญ่นี้สัมผัสดวงวิญญาณคุณนายพวงทองจน
เกิดแรงสะท้อน ระลึกถึงโรงงานที่ตนเคยทำ...นึกน้อมยินดีต่อจิตผู้ให้ของคุณนายจิตใส
นายพลทางธรรม รุ่งรติ และเซน แรงอนุโมทนาครั้งนี้ทำให้คุณนายพวงทองรู้สึกคล้าย
กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงกับตนเอง...หากเปลี่ยนแปลงอย่างไร เธอไม่อาจรู้

(กรงไฟ, หน้า 504)

ในนวนิยายเรื่อง ระเบียบวาทะ ชลนิลสร้างตัวละครที่เป็นแม่เมต คือ ไฉลา ซึ่งเป็นตัวละครที่มีความ
ความหลงผิด เธอต้องการทำตามภารกิจของบรรพบุรุษแม่เมตของเธอ คือการฆ่าคนชั่วให้หมดไปจาก

โลก หากเธอสามารถทำได้สำเร็จจะเป็นการลบล้างคำสาปแม่มดที่ห้ามไม่ให้อาจารย์และลูกศิษย์รักกัน
เมื่อนั้นเธอจึงจะสามารถอยู่ร่วมกับคนรักที่เป็นลูกศิษย์ของเธอได้ โลกจึงสร้างไวรัสอาคมเพื่อมา
คนชั่วให้ได้ครึ่งละหลายคน ดั่งข้อความ

ชั่ววูบหนึ่งได้สติ ทำให้คิด...เธอจะใช้ชีวิตที่เหลืออย่างไรดี?

ใจหวนนึก..ทำลายคำสาปแม่มดดีหรือไม่?

ทำลายคนชั่วให้หมดโลก...นั่นเป็นโอกาสได้ครองคู่กับเขาคือครั้ง

มันคือภารกิจที่เป็นไปไม่ได้...แต่ถ้าทำสำเร็จ สิ่งนี้จะพิสูจน์หัวใจรักแท้ของเธอ

**เวทมนตร์ อาคม ความรู้ทั้งหมดที่มี ถูกนำมาเป็นแบบร่าง สร้างไวรัสอาคมขึ้นมา
...ไวรัสที่ใช้สังหารคนชั่วช้า เภกเช่นเหล่าผู้ครองอำนาจในยุคกลางที่กวาดล้างเหล่า
แม่มด ทำให้บรรพชนของเธอเกลียดชังฝังใจ**

(ระบำเวท, หน้า 394)

ตอนท้ายของเรื่องตัวละครหมากเข้ามาช่วยอธิบายให้โลลาเข้าใจความหมายที่แท้จริงของ
ภารกิจแม่มดว่า บรรพบุรุษแม่มดอาจไม่ได้ต้องการให้ลูกหลานฆ่าคนชั่วให้หมดจากโลกตามที่โลลา
เข้าใจ แต่ความหมายของภารกิจนั้นคือต้องการให้กำจัดความชั่วหรือกิเลสออกจากใจของตนให้
หมดสิ้น เมื่อโลลานำคำชี้แนะนั้นมาพิจารณาจึงเกิดความเห็นถูก แก้ไขสิ่งที่ตนทำผิดด้วยการถอน
ไวรัสอาคมของตน ร่วมมือกับหมากและเอื้อกานต์ช่วยเหลือผู้คนที่ถูกพิษไวรัสอาคมทำร้าย หลังจาก
นั้นโลลาไม่ได้ใช้อาคมทำร้ายผู้อื่นอีกเลย ดั่งข้อความ

ที่ผ่านมา โลกกระทำสิ่งใดตามใจตน แต่เธอก็เชื่อมั่นเสมอว่าตนมีโนธรรม
ไม่เบียดเบียนทำร้ายคนดี กระทั่งเอื้อกานต์ หมอหมาก ทรงกลดมาขัดขวางภารกิจสำคัญ
เธอก็เพียงต้องการคุมขังพวกเขาไว้ชั่วคราว ตั้งใจปล่อยเมื่อทำภารกิจเสร็จสิ้น

เมื่อเกิดเหตุการณ์ผิดพลาดในการปล่อยไวรัสอาคมครั้งที่สอง เธอก็รีบแก้ไข

ช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้บาดเจ็บอย่างรวดเร็ว ด้วยไม่มีเจตนาทำร้ายผู้บริสุทธิ์

มาถึงตอนนี้ เธอจึงได้เห็นจริง...จิตใจของเธอก็มีความชั่วช้า มีกิเลสรุนแรง สามารถ
ทำร้ายคนไม่เลือกหน้า จนไวรัสอาคมที่เธอสร้างเองยังวกกลับมาทำร้ายเอาได้

(ระบำเวท, หน้า 534-535)

ไม่นาน...บทเพลงของโลลาจะเริ่มบรรเลง **ถ่ายทอดออกไปกว้างขวางด้วยจิตใจ
ที่ต้องการแก้ไขความผิดพลาดของตน พร้อมด้วยหัวใจอันยิ่งใหญ่กว้างขวางอีกสองดวง
ที่เต็มใจเสี่ยงช่วยเหลือ เยียวยาผู้บาดเจ็บจากพิษไวรัสอาคม**

(ระบำเวท, หน้า 552)

ชลนิลสร้างตัวละครมนุษย์ต่างดาวไว้ในนวนิยายเรื่อง **ลายครุฑ** เพื่อนำเสนอหลักธรรม
เรื่องกรรม ตัวละคร **ผู้เฒ่าปฐุม** เป็นผู้มีโลภะ โทสะ และโมหะ ผู้เฒ่าปฐุมต้องการเข้ามาয়โลกเพื่อ
กลืนกินโลกเป็นอาหาร โดยมีเจตนาจะสร้างอารยธรรมต่าง ๆ บนโลกให้มีความเจริญรุ่งเรืองเสียก่อน
เมื่อสังคมมนุษย์เจริญขึ้น มนุษย์ย่อมมีกิเลสตัณหามากขึ้น เมื่อถึงเวลานั้นผู้เฒ่าปฐุมจะกลืนกินโลก
อย่างมีความสุข ดั่งข้อความ

“สำหรับดาวที่มีสิ่งมีชีวิตอื่นอาศัยอย่างโลกของเรา...ผู้เฒ่าปฐุมจะมีวิธีกลืนกินที่แตกต่างจากดาวร้างอื่น โดยจะฝัง ‘ยีน’ ไว้ในกลุ่มสาวก คนใกล้ชิด เพื่อให้มีพลังพิเศษงมกาย เชื้อฝังในคำสั่ง แล้วถ่ายทอดความรู้ วิทยาการใหม่ ๆ จนสิ่งมีชีวิตนั้นเกิดการพัฒนาเจริญก้าวหน้าขึ้น...”

“ถ้าอย่างนั้น ผู้เฒ่าปฐุมก็ไม่เลวร้ายเกินไป” ชายหนุ่มตั้งข้อสังเกต

“การกระทำดีหรือร้ายให้ดูที่เจตนา” วาจาแหลมคมกระตุ้นความเข้าใจบางอย่างแก่ไทวะ “ผู้เฒ่าปฐุมสั่งสอนวิทยาการต่าง ๆ แก่มนุษย์ก็เพื่อให้เกิดความลุ่มหลง ความกระหายทะยานอยากมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นพลังโมหะ โลภะ อย่างหนาแน่น ก่อนจะเขมือบกินอย่างมีความสุข”

(ลายครุฑ, หน้า 276)

ชลนิลสร้างตัวละคร ผู้เฒ่าปฐุม ให้เป็นตัวละครฝ่ายร้ายเพียงตัวเดียวที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความคิดและการกระทำอันเป็นอกุศลกรรมของตน ชลนิลกำหนดให้ตัวละครผู้เฒ่าปฐุมมีบทบาทในการกระตุ้นให้มนุษย์เกิดโลภะ โทสะ โมหะ ด้วยการฝังยีนของตนเข้าไปในร่างกายของมนุษย์ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นสาวก ยีนนี้จะถูกถ่ายทอดจากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลานได้ เมื่อยีนถูกกระตุ้นโดยผู้เฒ่าปฐุม กลุ่มคนที่เรียกว่า “สาวกคนนอก” จะเกิดความลุ่มหลงเชื้อฝังคำสั่งของผู้เฒ่าปฐุมโดยขาดสติพิจารณา ผู้เฒ่าปฐุมจึงเป็นเหมือนสัญลักษณ์ของกิเลสในตัวมนุษย์ หากมนุษย์สามารถขจัดกิเลสออกจากจิตใจได้ก็จะเกิดปัญญาไม่หลงผิดจนก่ออกุศลกรรม ดังทำเรื่องที่สาวกคนนอกสามารถขจัดยีนของผู้เฒ่าปฐุมออกจากร่างกายได้ ถอนศรัทธาที่มีต่อผู้เฒ่าปฐุมจนผู้เฒ่าปฐุมไม่สามารถชักนำคนเหล่านั้นให้ทำสิ่งผิดอีกต่อไปได้ ข้อความตอนที่แสดงให้เห็นว่าผู้เฒ่าปฐุมมีบทบาทในการกระตุ้นให้มนุษย์เกิดกิเลสมีดังนี้

“มันเป็นเรื่องปกติธรรมดาในจักรวาล เมื่อมีวาระเกิด ก็มีรุ่งโรจน์ เลื่อมไทรม และดับสูญ ดวงดาวที่ไหนก็เป็น...ใช้เรื่องเลวร้ายที่ไหน ต่อให้พวกเราไม่ชักนำให้มันเกิด...ธรรมชาติความโหดร้าย ความเห็นแก่ตัวอันเป็นปกติของมนุษย์ ก็โน้มน้ำหนักให้พวกมันกระทำตัวเองอยู่ดี!”

(ลายครุฑ, หน้า 416)

1.1.2 ตัวละครมนุษย์ที่มีพลังเวท

ตัวละครมนุษย์ที่มีพลังเวทที่หลงผิด ปรากฏในนวนิยายจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ รอยสาป อาคม และระบำเวท มีรายละเอียดดังนี้

นวนิยายเรื่อง รอยสาป ชลนิลสร้างตัวละคร นาง หรือ เวสรี เพื่อนำเสนอหลักกรรมเรื่องกรรม นางเป็นผู้ที่มีอาคมสูง ทำให้นางถือตัวว่าเป็นผู้มีอำนาจมากจนสามารถให้คุณหรือโทษแก่ผู้อื่นตามความพอใจ การกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างอกุศลกรรม นางสร้างก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหลายครั้ง ดังจะเห็นได้จากตอนที่นางไม่พอใจที่จำต้องยอมรับตำแหน่งผู้นำนางตามความต้องการของผู้คนบนเกาะแสงตะวัน เป็นเหตุให้คนรักของนางหนีไป เนื่องจากมีกฎว่าห้ามผู้นำนางมีความรักตลอดชีวิต นางโกรธแค้นจึงทำลายเกาะแสงตะวัน ดังข้อความ

ญานางคลี้อย่างพึงพอใจเมื่อคิดตก ดวงตาฉายแววสุขสม สะบัดหน้าไม่ยี่หระต่อ
แสงสว่างแห่งเทพ ก้าวเดินจากทวารลัยด้วยความหยิ่งผยอง ปรากฏตากล้าแข็ง ชูมือทั้งสอง
ไปเบื้องหน้า เสี่ยงโอมอ่านคาถาสาปแข่งกึกก้องกังวาน **ในเมื่อเหล่าเทพไม่อาจเช่นฆ่า
ผู้คน ล่มสลายเกาะแห่งแสงตะวัน นางก็ต้องเป็นผู้กระทำเอง...ทุกคนบนเกาะนี้ไม่มี
ความสำคัญสักนิด หากเทียบกับกูรี...ชายเดียวที่นางรักหมดใจ**

ใบหน้าญานางฉายความหิยมเกรียม สายฟ้าแลบแปลบปลาบเป็นระยะ ยิงขับให้
เห็นความน่าสะพรึงกลัวของนาง ทดแทนความมั่งคั่งที่เคยมี

**เมื่อนางเจ็บปวด สูญเสีย ผู้อื่นก็จะเป็นผู้สุขมิได้...เมื่อนางโดดเดี่ยว อ่างว้าง
ทุกผู้คนย่อมทุกข์ทรมานเช่นกัน**

(รอยสาป, หน้า 288)

ต่อมานางได้ไปอาศัยอยู่บนเขาใกล้เมืองคีรินนคร ชาวเมืองให้ความเคารพนับถือยกย่อง
เสมือนเทพเจ้าที่คอยปกป้องคุ้มครองเมือง แต่เมื่อนางไม่พอใจกลับสาปให้เมืองจมอยู่ใต้ทะเลสาบ
ชาวเมืองล้มตายและวิญญาณของชาวเมืองถูกสาปให้เป็นคนครึ่งเงือกและคนครึ่งนาค นางสร้าง
กรรมเพราะยึดมั่นถือมั่นในความรัก การกระทำนั้นส่งผลให้ตนกำลังได้รับกรรมวิบากคือจิตเสื่อม
ดังข้อความ

**ถึงวันนี้นางยอมรับเรื่องจิตเสื่อม เคยสัมผัส รับรู้ความทรมานของมัน ยามขอให้
ปวงเทพทำลายเกาะแสงตะวัน ตัวนางเริ่มวิกลจริตแล้ว โชคดีที่ได้ผ่านช่วงเวลาอันโดดเดี่ยว
มีสติพอจะจัดตั้งตนเองไม่ให้หลุดไปสู่ความเป็นมารเต็มตัว แต่การทำอะไรตามใจตนโดย
ไม่คำนึงถึงผลเสียหาย เถกเช่นทำลายคีรินนคร ก็เพราะมีเหตุมากระทบ...**

(รอยสาป, หน้า 292)

ภายหลังเมื่อนิลแพรเตือนสติให้นางเห็นถึงความทุกข์และกรรมวิบากจากการกระทำ
ในอดีตของนางเอง นางได้ย้อนคิดทบทวนจึงเห็นจริงตามคำชี้แนะของนิลแพร ทำยที่สุดจึงยอมถอน
คำสาป

ในนวนิยายเรื่อง **อาคม** ชลนิลสร้างตัวละคร **ทรงกลด** เป็นตัวละครที่มีอาคมสูง เขาใช้อาคม
นั้นแก้แค้นศัตรูของตน ต่อมาเมื่อ **ทีเกื้อ** อธิบายให้เขาเข้าใจว่าความแค้นทำให้จิตใจมืดบอด
แต่ความเมตตาจะทำให้จิตใจโล่งโปร่งเกิดความสุข ทรงกลดจึงคิดทบทวนการกระทำของตนที่ผ่าน
มาแล้วเห็นว่าหากเขายังใช้อาคมฆ่าคนชั่วต่อไป เขาจะมีจิตใจเหมือนอาจารย์ของเขา คือ ฮันเตอร์ คิม
ที่ใช้อาคมฆ่าคนชั่วทั้งที่ไม่ได้มีความแค้นกับคนเหล่านั้นมาก่อน การกระทำเช่นนั้นจะทำให้เกิด
ความหลงผิดมากยิ่งขึ้นและกระทำผิดมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังข้อความ

**มือสองข้างไม่ได้ยื่นออกไปตบกระหม่อมชายชรารุนแรงเพื่อสังหารชีวิต เขาเพียงวาง
มันนิ่ง ๆ แล้วแผ่พลังบางอย่างออกไป ริมฝีปากขยับบริการบางบทที่ทีเกื้อฟังไม่เข้าใจ
ครูใหญ่ ทรงกลดค่อยยกมือออก นายคักดีชายก็พบลงหมอน นัยน์ตาลับสนิท
ไม่มีริ้วแรงหลงเหลือ**

ทรงกลดเลิกคิดแก้แค้น...ที่เกื้อรู้ เพราะการกระทำเมื่อครู่ไม่ใช่การฆ่าคน แต่เป็นการช่วยชีวิตคนต่างหาก

(อาคม, หน้า 463-464)

ทรงกลดยังก้มหน้านิ่ง ครุ่นคิด ไตร่ตรอง ค้นหาความต้องการแท้จริงในใจตนเองให้กระจ่างชัด มองเห็นเส้นทางแยกออกเป็นสองสาย

สายแรก รักษาความแค้นไว้ ผ่านนายศักดิ์ชายเสีย เขาเชื่อคราวนี้ที่เกื้อไม่มีทางขัดขวางเขาได้ เพราะเมื่อครู่ เจ้าตัวยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าต่อต้านพลังมืดชั้นสูงของเขาได้อย่างไร หากเมื่อเลือกเส้นทางสายนี้แล้ว สุดท้ายเขาก็คงเจริญรอยตามอาจารย์ รับช่วงเป็น ฮันเตอร์ คิม คนที่สอง

...นี่เป็นสิ่งที่เขาต้องการแท้จริงหรือไม่?

ส่วนทางเลือกอีกสาย คือวางมือ ให้อภัย ยอมรับความผิดที่ก่อ กลับสู่ความเป็นทรงกลดคนเดิม เข้มอบตัวกับที่เกื้อ ชาติใช้บาปกรรมที่ตนเองกระทำ

(อาคม, หน้า 461)

เมื่อทรงกลดตัดสินใจไม่ฆ่านายศักดิ์ชาย ศัตรูคนสุดท้ายที่กำลังป่วยเป็นโรคมะเร็ง และใช้อาคมช่วยให้ศักดิ์ชายมีชีวิตอยู่ต่อไปอีกสองเดือนเพื่อสร้างกุศลกรรมในช่วงสุดท้ายของชีวิต หลังจากนั้นทรงกลดดำเนินชีวิตโดยใช้อาคมของตนช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนต่อไป

สำหรับนวนิยายเรื่อง ระเบิดเวท ตัวละคร ตูมิน เป็นตัวละครที่มีวิชาอาคม และใช้อาคมของตนแก้แค้น ฮันเตอร์ คิม หรือ เมอคิมซา ศัตรูของเขา เนื่องจากบรรพบุรุษของทั้งคู่เคยปกครองประเทศร่วมกันแล้วเกิดการแย่งชิงราชสมบัติขึ้นจนกระทั่งสุดท้ายประเทศต้องล่มสลาย ทั้งคู่ได้ฝึกวิชาอาคมจนแกร่งกล้าเพื่อต่อสู้กันหลายครั้ง ครั้งสุดท้ายฮันเตอร์ คิม สามารถหยุดความแค้นได้ ทำให้ตูมินฉงใจคิดว่าเพราะเหตุใดเมื่อฮันเตอร์ คิม ประกาศยอมแพ้แล้วจิตใจกลับมีความสุข ต่างจากเขาที่ชนะแต่จิตใจกลับไม่รู้สึกละเอียดปรองมีความสุขเลย เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ตูมินตัดสินใจไม่ฆ่าฮันเตอร์ คิม เพราะต้องการค้นหาสาเหตุที่ทำให้ฮันเตอร์ คิม เอย่ปากยอมแพ้แล้วพบความสุขดังข้อความ

ขณะที่ตูมินลังเล ครุ่นคิด ก็มองเห็นจิตใจเมอคิมซาเปิดกว้าง ไม่เหลือหลิบบุม ชุกซ่อนแผนการร้าย อีกทั้งยังเห็น 'ความสุข' ฉายเรื่องในใจศัตรูตรงหน้า เป็นความสุขที่เขาไม่รู้จัก...ไม่เคยสัมผัสตลอดชีวิต

ตูมินถอนใจด้วยความอึดอัด ถ้าฆ่ามันให้ตายในขณะที่มีความสุขประหลาดหล่อเลี้ยงใจแบบนี้ ก็ไม่สาแก่ใจนัก ปล่อยมันไปก่อนเถอะ อย่างน้อยศึกครั้งนี้ก็นับว่าเขาเป็นผู้ชนะอยู่แล้ว

เพียงแต่น่าแปลก เขาเป็นผู้ชนะแท้ ๆ ทำไมจิตใจถึงไม่มีความสุขเช่นนั้นบ้าง มันทึบ ๆ ตัน ๆ ไม่เห็นปลอดโปร่งโล่งสบาย อธิบายไม่ถูก

สุดท้ายจึงลุกจากโต๊ะ เดินร่างกายหายไปในหมู่ผู้คนเสียเฉย ๆ ...ไม่อาจบอกได้ว่า จะกลับมาเผชิญหน้าพวกมันอีกเมื่อไร แต่อย่างน้อยก่อนที่จะเจอเมอคิมาซึกิอีกครั้ง **เขาต้องหาคำตอบให้ได้...ความสุขที่เกิดในใจศัตรูเช่นนี้มันคืออะไร**

(ระบำเวท, หน้า 568)

1.1.3 ตัวละครมนุษย์ที่มีพลังพิเศษ

ตัวละครมนุษย์มีพลังพิเศษที่หลงผิด ปรากฏในนวนิยายเรื่องเรือนเวลา รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวละคร **ทวด** ในเรื่อง **เรือนเวลา** เป็นผู้มีพลังพิเศษเนื่องจากเป็นผู้ถูกเลือกให้อ่านอนาคตจากหนังสือ “ถึงม้วยดิน สิ้นฟ้า มหาสมุทร” ได้ เขาครอบครองหนังสือจำนวน 1 เล่ม ส่วนหนังสืออีกจำนวน 6 เล่มเป็นของเพื่อนที่เป็นศิษย์ร่วมอาจารย์คนเดียวกัน ทวดใช้หนังสือเล่มนั้นแสวงหาอำนาจและทรัพย์สินแก่ตนเอง เมื่อมีอำนาจมากขึ้นเขาไม่ต้องการให้ใครอ่านหนังสือได้อีก เขาจึงหาวิธีการแย่งชิงหนังสือและฆ่าคนในตระกูลที่ครอบครองหนังสือจนเกือบหมดทุกคน ต่อมาเมื่อทวดทราบว่าหากรวบรวมหนังสือครบ 7 เล่มและใช้ทายาทเจ้าของหนังสืออีก 7 คนมาช่วยเหลือจะสามารถสร้างเรือนเวลาและเกิดผลอัศจรรย์หลายประการ เขาจึงตามหาหนังสือและทายาทเจ้าของหนังสือจนครบ เมื่อสร้างเรือนเวลาสำเร็จแม้ทวดจะสามารถย้อนวัยกลับไปเป็นหนุ่มได้จริง แต่เกิดผลกระทบต่อคนที่ร่วมสร้างเรือนเวลาและสิ่งแวดล้อมรอบข้างคือเกิดความเสื่อมสลายลงอย่างรวดเร็ว ทวดจึงคิดทบทวนว่าตนเองไม่สามารถหนีกรรมวิบากพ้น เพราะแม้ว่าตนจะเป็นผู้ล่วงรู้อนาคตแต่ก็ได้สร้างศัตรูไว้เป็นจำนวนมากจนต้องพยายามหลบหนีศัตรูที่ตามปองร้าย และแม้ว่าตนจะสามารถย้อนวัยกลับไปเป็นหนุ่มแต่เขาก็ต้องแก่ เจ็บ และตายอยู่ดี สุดท้ายทวดเห็นถึงผลของกรรมที่ตนเคยสร้างจึงกลับตัวไม่คิดย้อนวัยกลับไปเป็นหนุ่มและปล่อยให้ทุกสิ่งดำเนินไปตามธรรมชาติ ด้วยบทที่แสดงให้เห็นช่วงเวลาทีทวดสร้างอภุศลกรรม มีดังนี้

เวลานั้นปีศาจโลภะ...อำนาจเข้าสิงทวดเสียแล้ว ไม่มีจิตใจรับฟังคำเตือน คำหวังดีจากใคร หน้าซำยังเกิดความคิดร้ายในสมอง

...หนังสือผู้หยั่งรู้เล่มนี้ไม่อาจให้ใครได้ครอบครองได้อีก...ต่อให้เป็นทายาทเพื่อนร่วมสำนักก็ตามที่...เขาไม่มีทางยอมปล่อยให้บุคคลอื่นมีโอกาสหยั่งรู้เช่นเดียวกับตนเอง

ดังนั้นการตามล่าหนังสือชนิดล้างตระกูลจึงเกิดขึ้น... **‘ปีศาจ’ สิ่งใจจนแทบไม่เหลือความเป็นมนุษย์...ยังมีอำนาจ ยิ่งหลงอำนาจ ที่จริงแค่ปล้นชิงทรัพย์สินก็แล้วร้ายพอแล้ว เหตุใดต้องสังหารผลาญตระกูล เผาทำลายทรัพย์สินบ้านเรือน ปานมี ความแค้นไม่อาจอยู่ร่วมโลก**

(เรือนเวลา, หน้า 84)

1.2 ตัวละครเหนือธรรมชาติที่ประพฤติดำเนินตามหลักกรรม

ชลนิลสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติที่ประพฤติดำเนินตามหลักกรรม เพื่อเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมด้านดีและแสดงถึงผลดีของการประพฤติดำเนินตามหลักกรรม นอกจากนี้ยังเป็นการนำเสนอหลักกรรมอย่างถูกต้องผ่านการที่ตัวละครประเภทนี้ช่วยชี้แนะละครที่ประพฤติดำเนินทำให้เกิดปัญญากระทั่ง

กลับตัวกลับใจหยุดกระทำผิดได้ แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ตัวละครมนุษย์ที่มีพลังพิเศษ ตัวละคร
อมมนุษย์ ตัวละครมนุษย์ที่มีพลังเวท และตัวละครมนุษย์กึ่งหุ่นยนต์ ดังนี้

1.2.1 ตัวละครมนุษย์ที่มีพลังพิเศษ

ชลนิลสร้างตัวละครมนุษย์ที่มีพลังพิเศษที่ประพุดิตตามหลักธรรม ปรากฏในนวนิยาย
8 เรื่อง ได้แก่ ต่างเวลา กรงอำพราง เรือนเวลา กรงไฟ ถ้ำน้ำค้าง อาคม ระเบิดเวท และลายครุฑ ดังนี้
ชลนิลสร้าง *ฮาร* ซึ่งเป็นเอสเปอร์ให้เป็นตัวละครที่ปฏิบัติธรรมในเรื่อง **ต่างเวลา** ตัวละครนี้
เดินทางจากโลกอนาคตมายังโลกปัจจุบัน ด้วยข้อจำกัดของการเดินทางข้ามเวลาทำให้เขาสามารถ
ใช้ชีวิตในโลกปัจจุบันได้เพียง 6 เดือน ฮารจึงย้ายจิตของตนไปอยู่ในร่างของชายในโลกปัจจุบันที่เพิ่ง
เสียชีวิต ระหว่างที่ใช้ชีวิตโดยอาศัยร่างของชายดังกล่าว ร่างกายนั้นเสื่อมลงอย่างรวดเร็วทำให้เขา
เข้าใจหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ นอกจากนั้นเขาได้เรียนธรรมะและฝึกปฏิบัติธรรมตามคำแนะนำของ
ภิกษุรูปหนึ่งทำให้เขาเข้าใจหลักธรรมมากขึ้น เมื่อร่างกายกำลังจะหมดอายุขัย เขาจึงเตรียมพร้อมทาง
ใจเพื่อให้เกิดปัญญาเข้าใจความไม่เที่ยงของสังขารเมื่อถึงเวลาต้องเสียชีวิต ดังข้อความ

*ขณะกำลังสับสน ตัดสินใจไม่ถูก เขาก็มาที่สำนักสงฆ์แห่งนี้ ได้รับคำสอนอันมีค่า
จากพระอาจารย์ผู้ก่อตั้งสำนักสงฆ์ สามารถวางใจกับภารกิจได้พอสมควร ไม่หวั่นความเป็น
ความตาย ใจไม่ทรมันทรมาย กระวนกระวายเท่าตอนแรก*

(ต่างเวลา, หน้า 296)

*“ข้อสอบขั้นสุดท้ายของมนุษย์ทุกคนคือ ‘ความตาย’” คำพูดนุ่มนวล เมตตาค้น
“ผมจะเข้าสอบโดยไม่ยอมให้ครูบาอาจารย์เปลืองแรงเปล่าแน่นอนครับ” คำพูด
ยืนยันหนักแน่น วาจาเปี่ยมใจมั่น ร่างกายชบชืด จิตใจกลับหาญกล้า เด็ดเดี่ยว*

(ต่างเวลา, หน้า 334-335)

นอกจากนั้นตัวละครฮารยังอธิบายธรรมให้แก่เอสเปอร์จากโลกอนาคตอีกสามคน คือ ตรัง
วาม และนารา เมื่อตัวละครทั้งสามเกิดความสงสัยว่าเพราะเหตุใดต้องมีการตัดบาตร ฮารอธิบายว่า
นอกจากเป็นการต่ออายุพระพุทธรูปศาสนาแล้ว การให้ทานยังทำให้จิตใจของผู้ให้เกิดความสุข
ดังข้อความ

“ใส่บาตรเพื่ออะไร?” ตรังเอ่ยถามฮารเมื่อฝายนั้นชวนพวกตนมาใส่บาตร

...

“ขณะจิตแรกที่พวกคุณเกิดความอยากได้...รู้สึกรู้สึกอย่างไร?” ฮารย้อนถาม

“อึดอัด ปีบคั้น” ตรังตอบเมื่อจำความรู้สึกจริงของตนได้

*“เมื่อวาน ตอนคุณยอมทำตามคำขอร้องของริยะ...จิตใจเป็นอย่างไร” คำถาม
ตามมาทันที*

*“โล่ง โปร่ง มีความสุข” ตรังตอบแทนน้องทั้งสองคน...เมื่อคำตอบหลุดจากปาก
ความเข้าใจบังเกิด คราวนี้ไม่จำเป็นต้องให้ฮารอธิบายย่ำว่า...การรู้จักให้ มันดีอย่างไร
และการฝึกฝนใจตนเองเพื่อรู้จักการเป็นผู้ให้...มันมีประโยชน์แค่ไหน*

(ต่างเวลา, หน้า 319)

ตัวละคร ลุง ของขุนในนวนิยายเรื่อง **กรงอำพร** เป็นตัวละครที่มีพลังจิต ตัวละครนี้ในอดีตเคยกระทำผิดคือมีโทสะ เมื่อเขาทราบว่าขุนซึ่งเป็นหลานสาวที่รักมาก ถูกพ่อของเธอตบหน้า เพราะขุนทำผิด เขาโกรธน้องชายจึงพาหลานสาวหนีออกจากบ้านโดยไม่คิดหาทางแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องคือพูดคุยทำความเข้าใจกัน ระหว่างการเดินทางรถไฟที่โดยสารเกิดระเบิด ส่งผลให้พวกเขาเดินทางข้ามเวลามายังเกาะคุกในโลกอนาคต เมื่ออยู่ในเกาะคุกเขาได้เรียนรู้ความผิดว่าการกระทำด้วยโทสะของตนในตอนนั้นทำให้เกิดกรรมวิบากทำให้เขาและขุนได้รับความทุกข์ เขามีโอกาสคิดทบทวนความผิดพลาดของตนเมื่อเข้าใจต้นเหตุของทุกข์แล้วจึงเกิดการแก้ไขปรับปรุงตัว นอกจากนั้นลุงมีเมตตาต่อผู้อื่นและเสนอแนะแนวทางให้ผู้อื่นรู้จักการให้อภัยและปรับปรุงตัวเองด้วย ดังข้อความ

“ขอบใจทุกคน...ฉันรู้ว่าพวกเรามาอยู่ที่นี่เพราะความผิดติดตัว วันเวลาที่ผ่านไป ทำให้เรามองเห็นตัวเองชัดเจน...ไม่มีใครไม่เคยกระทำผิด...ฉันเองก็เคย แต่จะมีกี่คนที่ยอมรับว่าตัวเองผิด และกล้าพอที่จะชดใช้ความผิดของตัวเอง ฉันเชื่อว่าทุกคนมองเห็นและยอมรับมันแล้ว...ไม่มันคงจะมายืนอยู่บนเรือด้วยกันไม่ได้ และต่อไปขอให้ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ใช้ความผิดพลาดที่ผ่านมาเป็นบทเรียน ไม่ยอมให้เกิดความผิดซ้ำสองอีก”

น่าแปลก...คำพูดสั้นๆของชายชราไม่ยืดยาวนัก แต่กลับทำให้จิตใจอ่อนโยนลง รอยยิ้มที่แก้มให้จุดหัวใจอันหนาวเหน็บกลับอบอุ่น ความเมตตาเหมือนสายฝนชุ่มเย็น รินรดหัวใจที่แห้งผาก และคำพูดประโยคหนึ่งผุดขึ้นในใจโดยไม่ต้องครุ่นคิด

...วิธีชำระแค้นอย่างสาสมที่สุดคือ...ให้อภัย...

น้ำตายังไหลอาบแก้มไม่หยุด...สิ่งที่ชายชราทิ้งไว้ให้ไม่ใช่แค่ “อิสระ” แต่เป็นหัวใจ มนุษย์ มนุษย์ผู้รู้จักผิดชอบชั่วดี

(กรงอำพร, หน้า 423-424)

ตัวละครอีกตัวหนึ่งที่เป็นผู้มีพลังพิเศษปรากฏในเรื่อง **เรือนเวลา** คือตัวละคร **ครูเฒ่า** เขาเป็นผู้สร้างหนังสืออ่านอนาคตและถ่ายทอดพลังจิตบางส่วนของตนไว้ในหนังสือ เนื่องจากเขาเห็นว่าลูกศิษย์ของตนคนหนึ่งคือ ทวด อาจนำหนังสือไปใช้ในทางที่ผิด แสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง เมื่อทวดสร้างเรือนเวลาสำเร็จเขาได้เข้าไปในมิติพิเศษและได้พบครูเฒ่า ครูเฒ่าชี้ให้ทวดเห็นว่าแม้หนังสืออ่านอนาคตจะมีความวิเศษเพียงใดแต่ก็ไม่อาจหนีพ้นกฎแห่งกรรมไปได้ ดังเช่นทวดที่ใช้หนังสืออ่านอนาคตเพื่อสร้างอำนาจและแสวงหาทรัพย์สินสมบัติจนก่อศัตรูไว้จำนวนมาก สุดท้ายแล้วทวดได้รับกรรมวิบากต้องใช้ชีวิตอย่างหลบซ่อนเพื่อหนีศัตรูที่ตามมาล้างแค้น หรือแม้จะใช้อำนาจวิเศษเปลี่ยนแปลงตนเองให้กลับเป็นหนุ่ม แต่เมื่อเวลาผ่านไปสังขารย่อมเสื่อมลงเช่นเดิม ดังข้อความ

“ไม่มีใครฝ่าฝืนกฎแห่งธรรมชาตินี้ได้ไซ้มีขอรับ” ทวดเอ่ยถามเสียงแผ่ว

“ใช่” ครูเฒ่าตอบรับเพียงคำเดียว “ภายในเรือนเวลา อาจมีพลังอำนาจการหยั่งรู้...อำนาจแห่งกาลเวลา...ที่จะมองอดีต อนาคต ใช้มันช่วยวัย ย้อนอายุ เดินทางข้ามเวลาได้ แต่ถึงอย่างไร ‘เรือนเวลา’ ก็ยังอยู่ใต้อำนาจของ ‘เรือนกรรม’ ทำสิ่งใด ผลเช่นนั้น... ภาพอนาคตที่เห็นก็เป็นผลของการดำเนินปัจจุบัน...ย้อนวัยย้อนเวลาได้แล้วจะเป็นไร...

สุดท้าย สังขารก็ต้องกลับเสื่อมโทรม มันเป็นกฎปกติของธรรมชาติ...คิดฝันฉุดดึงไปก็เท่านั้นใน โลกนี้มีสิ่งใดเที่ยงบ้างเล่า....”

(เรือนเวลา, หน้า 314- 315)

จากตัวอย่างข้างต้น ชลนิลสร้างให้ตัวละครครูเฒ่าเป็นตัวละครที่ประพฤติตามหลักธรรม และช่วยสอนธรรมะให้แก่ตัวละครอื่นด้วย

เมื่อทวดใช้ปัญญาพิจารณาตามคำพูดของครูเฒ่า เขาจึงเห็นความจริงและกลับตัวกลับใจได้ หยุดใจหลังอำนาจเหนือธรรมชาติเปลี่ยนแปลงตัวเองให้กลับเป็นหนุ่ม แล้วปล่อยให้ทุกอย่างดำเนินไปตามธรรมชาติ ดังข้อความ

*ทวดไม่คิดย้อเวลาให้ทุกสิ่งเปลี่ยนแปลงกลับคืนมา และไม่ได้หวังให้ชีวิตที่สูญเสียไปทั้งหมดจะฟื้นคืนอีกครั้ง ในใจมีแต่ความรู้สึกที่ว่า...หากยึดเวลาออกไป ก็รังแต่จะเพิ่มภาระทางใจโดยเปล่าประโยชน์ **สู้เซ็ดหน้าด้วยใจกล้าหาญ รับผลกระทบตามความจริงดีกว่า...กล้าทำ กล้ารับ...ผู้เป็นครูได้มอบความกล้าอันประเสริฐนี้ไว้แล้ว...จะกลัวไปใย***

(เรือนเวลา, หน้า 322)

ในนวนิยายเรื่อง **กรงไฟ** ชลนิลสร้างตัวละคร **เซน** ให้เป็นตัวละครที่มีสัมผัสพิเศษ สามารถมองเห็นดวงวิญญาณของขุนนางพวงทองได้ เซนเป็นตัวละครที่ประพฤติดี เมื่อเขารับรู้ว่าดวงวิญญาณของขุนนางพวงทองกำลังเป็นทุกข์เพราะยังยึดติดกับทรัพย์สินสมบัติและเป็นห่วงลูกของเธอ เซนเกิดความเมตตาสงสารจึงพยายามช่วยเหลือโดยช่วยเตือนลูกของขุนนางพวงทองยามมีภัยร้าย เซนมีความเมตตาต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ เช่นตอนที่สุขศิจลูกสาวของขุนนางพวงทองติดอยู่ในตลาดที่กำลังเกิดเพลิงไหม้ เซนติดตามวิญญาณของขุนนางพวงทองที่นำทางเข้าไปในตลาดเพื่อช่วยเหลือ สุขศจีจนสามารถช่วยเหลือเธอได้สำเร็จ ดังข้อความ

*ขณะวิ่งเข้าตลาด เซนไม่คิดถึงอะไรทั้งนั้น ไม่คิดกระทั่งตัวเองจะมีชีวิตรอดกลับไปหรือไม่ **ในใจคิดอยากจะช่วย...อยากจะช่วย เป็นจิตที่อัดแน่นด้วยเมตตา สุขศจีจะเป็นคนที่เขารู้จักหรือไม่ จะเคยมีบุญคุณต่อกันหรือไม่...ไม่สำคัญ เขาเห็นหล่อนเป็นชีวิตหนึ่ง...ชีวิตที่ควรช่วยเหลือ***

ภาพของขุนนางพวงทองชัดเจนท่ามกลางกรงไฟ นำทางเซนลัดเลาะหลบซ้ายหลบขวา หลีกเลี้ยงท่อนไม้ ข้าวของที่ติดไฟ ไปตามเส้นทางที่ปลอดภัยที่สุดเท่าที่ขุนนางพวงทองจะพามาได้

(กรงไฟ, หน้า 493)

ตัวละครที่มีสัมผัสพิเศษยังปรากฏในนวนิยายเรื่อง **แก่น้ำค้าง** ได้แก่ ตัวละคร **ลานน้ำค้าง** ซึ่งเป็นตัวละครที่สามารถมองเห็นวิญญาณ เมื่อเธอเห็นว่าวิญญาณเหล่านั้นมีความทุกข์จึงหมั่นทำบุญสร้างกุศลเพื่ออุทิศส่วนกุศลที่ตนมีให้พวกเขา การมองเห็นดวงวิญญาณทำให้เธอทราบว่าโลกหลังความตายมีอยู่จริง และการที่วิญญาณเหล่านั้นเป็นทุกข์เนื่องจากยังมีกิเลสยึดติดอยู่กับบางสิ่งบางอย่าง ต่อมาเมื่อลานน้ำค้างทราบว่าตัวเองป่วยด้วยโรคมะเร็ง การได้เห็นโลกของดวงวิญญาณมาก่อนทำให้เธอไม่ประมาทเมื่อรับรู้ว่าคุณตาตนเองอยู่ใกล้กับความตาย เธอปฏิบัติธรรมตามคำแนะนำของ

แม่ซีจินเข้าใจธรรมะและมุ่งหวังเพื่อจะปฏิบัติธรรมให้สูงขึ้นไปอีกเพื่อให้ไปถึงจุดหมายสูงสุดคือ นิพพาน ดังข้อความ

ตั้งแต่แรกที่รู้ว่าตัวเองมีสัมผัสพิเศษ สามารถรู้ถึงการมีอยู่ของโลกหลังความตาย ลานน้ำค้างก็สนใจที่จะทำทาน สร้างกุศล เพื่อพร้อมที่จะแม่เมตตา อุทิศบุญกุศลให้แก่ สิ่งที่ตนเห็น สัมผัส จิตใจที่รักในบุญค่อยแผ่ขยายออกมาเรื่อย ๆ โดยไม่จำเพาะเจาะจงว่า ต้องทำบุญอย่างนั้นแบบนี้

(ถ้ำน้ำค้าง, หน้า 16)

ลานน้ำค้างหันหลังกลับเดินขึ้นบนห้องด้วยใจโปร่งเบา สติแจ่มชัด...เห็นร่างกายที่ เดินเป็นแค้รูป ไม่รู้สึกมีความเป็นตัวตนครอบครองชั่วขณะ

กายก็แค้รูป ชยับเคลื่อนไหว อยู่ได้เพราะข้าว น้ำ และอากาศ...ใจรู้เท่าทันก็ไม่มี อะไรให้ห่วง...ห่วงอีกต่อไป...หน้าที่ของเธอก็แค่คอยตามรู้กาย ตามรู้ใจอย่างที่มีมันเป็น ไม่ว่าผลการรักษาเปลี่ยนถ่ายไขกระดูกครั้งนี้จะเป็นอย่างไร...ขณะนี้ลานน้ำค้าง ไม่หวั่นไหว

ชีวิตที่เหลือ ไม่ว่าจะเป็นอย่างหนึ่งวันก็ตาม สิบปีก็ดี ประโยชน์ของมันคือ เป็นเวลาที่ เธอได้เรียนรู้กาย-ใจตามความเป็นจริง เพื่อที่จะได้เข้าใจความจริงขั้นสูงสุดไปที่ละนิด ...เท่านั้นเอง

(ถ้ำน้ำค้าง, หน้า 504)

สำหรับนวนิยายเรื่อง อากม ชลนิลสร้างตัวละคร ที่เกื้อ และ เอื้อกานต์ ให้เป็นผู้มี พลังพิเศษและเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักธรรม เอื้อกานต์ทราบตั้งแต่ยังเป็นเด็กว่าตนมีพลังพิเศษสามารถ ช่วยรักษาสัตว์หรือคนที่เจ็บป่วยให้หายได้ เธอจึงเรียนทางด้านแพทยศาสตร์เพื่อจะได้มีโอกาส ช่วยเหลือคนอื่นได้เต็มที่ ส่วนที่เกื้อนั้นมีพลังพิเศษอยู่ในร่างกายแต่ยังไม่ปรากฏให้เห็น จนกระทั่ง เอื้อกานต์ถูกอากมทำร้ายจนบาดเจ็บ เขาจึงถ่ายทอดพลังช่วยเหลือเธอ และอีกครั้งหนึ่งคือตอนที่ ทรงกลดกำลังจะฆ่าศัตรูคนสุดท้าย เมื่อที่เกื้อเข้าไปขัดขวางจึงทราบว่าตนเองมีพลังบริสุทธิ์ที่สามารถ ยับยั้งอากมร้ายได้ เขาใช้พลังพิเศษของตนช่วยเหลือผู้ที่กำลังได้รับอันตรายด้วยจิตใจที่มีเมตตา อย่างแท้จริง เนื่องจากไม่ต้องการเห็นทรงกลดกระทำผิดด้วยการฆ่าผู้อื่น และเขาเกิดความเมตตา แม้ว่าในอดีต ศักดิ์ชายจะเคยสร้างอสุภกรรมทำร้ายครอบครัวของทรงกลดก็ตาม ดังข้อความ

ขณะที่ที่เกื้อก้าวมายืนขวางพลังร้าย ปกป้องชีวิตนายศักดิ์ชายนั่น เขาไม่ได้คิดอะไร มากมาย ไม่ได้รวบรวมพลังใดมาต่อต้าน

ที่เกื้อมีเพียงใจเมตตา สงสาร อยากช่วยเหลืออย่างใจจริงโดยไม่หวังตนเอง... แล้วจิตใจก็บังเกิดความอบอุ่นขึ้นมา...

‘หัวใจอุ่น ๆ’ เช่นนี้ เป็นสิ่งเดียวกับที่เอื้อกานต์ในยามเยาว์วัยใช้รักษานกตัวน้อย และลูกหมาถูกรถชน

พลังนี้เสมือนน้ำสะอาด ที่สามารถชะล้างความสกปรกโดยไม่มีใครแปดเปื้อน

เป็นพลังที่เจ้าตัวก็ไม่มี...ไม่รู้ว่ามันถูกสะสม เจริญงอกงามขึ้นมาตามวันเวลาที่ตนฝึกฝน ใช้ชีวิตช่วยเหลือผู้อื่นจนเป็นปกติ และมาเพิ่มพลังมากขึ้นตั้งแต่ฝึกใช้พลังสี่วารัักษานายเดชา จนมาถึงการเยียวยารักษาเอื้อกานต์ตลอดสองสามสัปดาห์ที่ผ่านมา เพราะที่ก็เอื้อไม่รู้ว่ามันมี จึงสามารถใช้ได้โดยไม่ตั้งใจ และเพราะใจมีเจตนาบริสุทธิ์ คิดแต่เพียงช่วยเหลือล้วน ๆ จึงเกิดพลังบริสุทธิ์ใส...กระทั่งพลังฝ่ายมืดชั้นสูงสุดก็ยังถูกชำระล้างให้จางหายไป

(อาคม, หน้า 457-458)

ความเมตตาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์ของทีเกื้อนี้เองที่กระทบจิตใจที่มีกิเลสของทรงกลด ทำให้ทรงกลดได้คิดพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างความเมตตาและความแค้น รับรู้ถึงผลของกรรมทั้งสองแบบที่แตกต่างกัน ความเมตตาของทีเกื้อจึงเป็นเครื่องช่วยกล่อมเกลาคิดใจของผู้หลงผิด เช่นทรงกลดให้สามารถกลับตัวกลับใจหยุดสร้างอกุศลกรรมได้ ดังข้อความ

เมื่อได้สติ เขาก็ใช้สัมผัสแห่งจิตเข้าไป ‘อ่าน’ สิ่งที่อยู่ในใจชายหนุ่มรุ่มร้อน แล้วก็ ‘รับรู้’ ว่าทีเกื้อรู้สึกอย่างไร ทั้งยังได้ ‘เห็น’ ว่าจิตใจของผู้ให้ จิตใจที่มีความปรารถนาดี เกื้อกูลต่อคนอื่น มันงดงามขนาดไหน

ชั่วครู่ดูเหมือนไม่นาน ทรงกลดสามารถซึมซับ แยกแยะ มองเห็นจิตของทีเกื้อ เปรียบเทียบกับจิตตนยามเป็นอสูรร้ายได้ชัดเจน

(อาคม, หน้า 459)

ตัวละครฝาแฝดที่มีพลังพิเศษและใช้พลังนั้นช่วยเหลือผู้อื่นยังปรากฏในเรื่อง **ระบำเวท** คือตัวละคร **หมาก** และ **พลู** มีสภาพชีวิตที่แตกต่างกัน พลูเสียชีวิตตั้งแต่เด็กจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ แต่วิญญาณของเขายังติดตามหมากไปทุกที่เพื่อช่วยเหลือยามที่หมากเดือดร้อนหรือต้องการคำปรึกษารวมถึงสนับสนุนให้หมากสร้างกุศลกรรม ส่วนหมากเลือกเรียนทางด้านแพทยศาสตร์เพื่อทำตามความปรารถนาของพลูที่ต้องการใช้พลังพิเศษช่วยเหลือผู้อื่น ต่อมาหมากจึงรู้ว่าตนเองก็มีพลังพิเศษเช่นเดียวกับพลู หมากและพลูเป็นตัวละครที่มีเมตตา ยินดีช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ดังที่วิญญาณของพลูบอกกับหมากถึงที่มาของพลังพิเศษของพวกเขา ดังนี้

“มันเป็นสิ่งที่มีงกกับกุเคยสั่งสม สร้างกันมานาน ใช้เวลามากกว่าหนึ่งชั่วชีวิตมนุษย์ เมื่อได้มันมาแล้ว ก็ใช้ว่าจะเป็นของไอ้พวกใคร ๆ พวกเรามี ‘ภาวะ’ ที่ต้องใช้มัน ในฐานะที่เป็นเครื่องมือเจือจาง ช่วยเหลือผ่อนปรนความทุกข์ผู้อื่น สร้างประโยชน์แก่ผู้คนมากที่สุด”

(ระบำเวท, หน้า 508)

ในเหตุการณ์ที่โลลาปล่อยไวรัสอาคมเพื่อสังหารคนชั่ว ทำให้ไวรัสนั้นย้อนกลับมาหาโลลา จนได้รับบาดเจ็บ หมากช่วยเหลือโลลาโดยไม่ได้นึกใจว่าโลลาเคยทำร้ายผู้อื่น หลังจากช่วยเหลือโลลาสำเร็จเขาได้ร่วมมือกับโลลาและเอื้อกานต์ส่งพลังพิเศษออกไปรักษาคนที่ถูกไวรัสอาคมทำร้าย จนกระทั่งสามารถถอนพิษได้ ดังข้อความ

“ผมสามารถรักษาคุณได้โดยใช้เวลาไม่ถึงสิบนาที” หมากยีนยันหนักแน่น โลกามองตอบด้วยแววตาไม่เชื่อถือน

“ผมมีมือวิเศษ...รักษาคุณได้” เขายื่นมือออกมาพร้อมรอยยิ้มท้าทาย “คุณล่ะ... มีหัวใจพิเศษพร้อมจะช่วยเหลือคนเรื้อนแสนเรื้อนล้านหรือเปล่า”

(ระบำเวท, หน้า 541)

ชลนิลยังได้สร้างตัวละครที่มีพลังพิเศษไว้ในเรื่อง **ลายครุฑ** ได้แก่ตัวละคร **ไทวะ** ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนของพญาครุฑ เรียกว่า “นักรบลายครุฑ” ทำหน้าที่ปราบผู้เตมาปฐุม ซึ่งเป็นมนุษย์ต่างดาวที่ต้องการเข้ามายึดครองและกลืนกินโลก การกระทำของไทวะจึงถือว่าเป็นการสร้างกุศลกกรรม ดังข้อความ

หากนักรบช่วยโลก ปกป้องผืนแผ่นดินครั้งนี้ เป็นผลงานอันยิ่งใหญ่ชิ้นหนึ่ง ซึ่งน่าจะนับว่าทำตามปณิธานสำเร็จแล้ว แต่ไทวะกลับไม่รู้สึว่าตนเองมีความสามารถเด่นล้ำเหนือใคร...เพราะผลสำเร็จที่เกิดมาจากปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน ถึงตอนนี้เขารู้แล้วว่าไม่จำเป็นต้องเป็นทหารที่เก่งกล้าเด่นล้ำเหนือใคร **ขอแค่มีใจที่ยิ่งใหญ่ กล้าเสียสละตนเองเพื่อปกป้องผู้อื่นอย่างแท้จริงก็พอ**

(ลายครุฑ, หน้า 443)

ไทวะยังช่วยแนะนำให้ตัวละครเกลียวคลื่นเข้าใจถึงหลักธรรมเรื่องกรรม ทำให้สุดท้ายเธอสามารถปล่อยวางความแค้นจนกระทั่งอโหสิให้แก่คนที่ฆ่าพ่อของเธอได้ ดังข้อความ

“พี่จำได้นะ...ตอนที่เธอโทรศัพท์มาถามพี่เรื่องแกแค้นนะ...คนที่ใจร้าย คุณแค้นขนาดไม่มีสติจริง จะโทร.มาถามพี่ทำไม”

“กรรม...มันอยู่ที่เจตนา...เจตนาของเราคืออะไร...ใจยอมรู้ดี!”

เกลียวคลื่นสะท้อนย้อนแย้ง วกกลับมาดูใจตัวเอง เห็นความจริงชัดเจนถ่องแท้...ถูกต้อง...ในเวลานั้นเธอต้องการให้โรเบิร์ตติดคุก...ไม่ใช่กระโดดตีฆ่าตัวตาย เธอจึงพยายามหาทางช่วยจนสุดความสามารถเพื่อไม่ให้เกิดเหตุตามนิमित

(ลายครุฑ, หน้า 345)

1.2.2 ตัวละครมนุษย์

ตัวละครมนุษย์ที่ประพุดตามหลักธรรมปรากฏในนวนิยายจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ม่านมนตรา รอยสาป ถ้ำน้ำค้าง เพลิงนาคา และลายครุฑ ประกอบด้วยตัวละครที่เป็นเทพ วิญญาณ และพญาครุฑ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง **ม่านมนตรา** ชลนิลสร้างตัวละครที่เป็นเทพ คือ **ทิวาเทพ** ให้เป็นตัวละครที่ประพุดตามหลักธรรม มีความเมตตาต่อผู้อื่น ดังเห็นได้จากตอนที่เขาพบพระภิกษุเดินอยู่กลางป่า และกำลังหิวโหยเขาจึงใส่บาตรให้พระรูปนั้น และเมื่อภิกษุแนะนำให้เขาไปทำทานกับกะพ้อเขาจึงเดินทางไปที่ทานอาหารแก่เธอ ดังข้อความ

เขาดักข้าวใส่บาตรเพียงสามทัพพี ข้าวก็หมดพอดีไม่เหลือสักเม็ด ดูไม่น่าอึ้ง หากใจเขากลับ ‘รู้’ เท่านั้นเพียงพอแล้ว

ฝ่าบาตรปิด เขาคुकเข้าประณมมือ เสียงให้พรเบา แต่ชัดเจนทุกคำ ทุกอักขระ วินาที นั้นใจเขาเกิดปีติล้น หัวใจพองฟู ซาบซ่าน ดั่งคิมน้ำอมฤต จนกระทั่งเสียงให้พรจบลง เขาก็มกราบ พอเงยหน้าได้ยินเสียงท่านพูดเบา ๆ

“ห่างจากที่นี้ออกไป มีที่ที่จะทำทานต่อได้อีกนะ ถ้ามีศรัทธาอยากทำละก็”

(มานมนตรา, หน้า 40-41)

นอกจากนั้นทิวาเทพยังได้ช่วยเหลือกะพ้อไม่ให้หมีซึ่งเป็นลูกน้องของจ้าวบังคับให้ แต่งงานด้วย จนเป็นต้นเหตุให้เกิดการต่อสู้ระหว่างทิวาเทพและจ้าว เมื่อเขาอธิษฐานจิตลงมาก็คือเป็น มนุษย์ชื่อมรรคาเพื่อทำตามสัญญาที่เคยให้ไว้กับจ้าวว่าจะปลดปล่อยจ้าวแล้วสู้กันอีกครั้ง ตัวละคร มรรคาก็ยังมีเมตตาต้องการสั่งสอนให้จ้าวละความหลงผิดและดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง ดังข้อความ

“ก่อนถึงวาระสุดท้าย ข้าอยากถามสักคำ” จ้าวพูดแล้วจ้องตามรรคาเขม็ง

“เจ้าอ้อมมือให้ข้าเพราะเหตุใด...หรือว่าเจ้าไม่ต้องการชนะ”

มรรคาผินยิ้มเบา ๆ “ข้าไม่ได้คิดถึงเรื่องแพ้ชนะเลย...ข้าเพียงคิดว่า หากข้า รังดาบเอาไว้ มันจะมีประโยชน์กว่าฟันดาบลงไป”

...

จ้าว ‘หลุด’ จากเงาอดีตได้เพราะการรังดาบของมรรคา...จ้าว ‘ยอมรับ’

ความผิดพลาดของตนเองได้ เพราะดาบนั้นไม่ได้ฟันลงมา...การให้จ้าวยอมรับความผิด มันยากยิ่งกว่าให้จ้าวตายเสียอีก

(รอยสาป, หน้า 358-359)

ชลนียังได้สร้างตัวละครที่เป็นเทพไว้ในเรื่อง รอยสาป ตัวละคร วาโย เป็นเทพที่มีความเข้าใจในเรื่องหลักธรรม ดังจะเห็นได้ว่าเขาคอยแนะนำตัวละครนิลแพร ให้ปฏิบัติต่อความทุกข์ อย่างถูกต้อง คือ ไม่หนีความทุกข์ แต่ให้ทำความเข้าใจว่าต้นเหตุของความทุกข์นั้นเกิดจากอะไร และใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังข้อความ

“คนที่ไม่เคยเจอทุกข์ จะเรียกเป็นคนเต็มคนได้มั๊ย” นิลแพรพิมพ์ถาม

“ผมรู้แต่ว่า ถ้าคนไหนเจอความทุกข์ แต่ไม่หนีทุกข์ ไม่เพิ่มขยายทุกข์ มองทุกข์ ตามความเป็นจริง เขาก็จะไม่เจ็บปวดมากไปกว่าที่ควรจะเป็น” ชายหนุ่มพูดเรียบ ๆ

(รอยสาป, หน้า 41)

สำหรับนวนิยายเรื่อง **ถ้ำน้ำค้าง** ชลนียังสร้างตัวละคร **อาแปะ** ซึ่งเป็นเทวดาเจ้าที่ให้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจเรื่องกรรมและกรรมวิบาก ทั้งยังแนะนำให้ตัวละครลานน้ำค้างเข้าใจอย่างถูกต้อง ด้วยว่า กรรมวิบากที่กำลังเกิดกับเธอนั้นไม่ได้เกิดขึ้นอย่างไรเหตุผลแต่มาจากเหตุคือการกระทำในอดีต แม้ว่าผู้สร้างกรรมจะจำเหตุได้หรือไม่ก็ตาม แต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นย่อมเป็นไปตามเหตุ ลานน้ำค้างรับคำแนะนำนั้นมาคิดพิจารณาจนเกิดปัญญาเข้าใจ เมื่อเข้าใจแล้วจึงยอมรับผลของกรรมโดยไม่เกิดทุกข์ทางใจอีก ดังข้อความ

“แค่ก้มหน้ารับกรรมอย่างเดียวใครก็พูดได้ แต่จะมีสักกี่คนทำได้จริง...เพราะถ้า ยอมรับจริง จิตใจต้องเข้าใจเหตุและผล ที่มาที่ไปของผลกรรมที่ได้รับด้วย...บางคนปาก บอกว่ายอมรับ แต่ใจมันค้ำไม่ยอมจริง ใจมันไม่เชื่อ ถึงต้องมาบนบานศาลกล่าวให้เทวดา ช่วยอย่างนี้ไง”

“เวลาที่กรรมส่งผล คนฉลาดเขายอมรับมันจากข้างใน...ยอมรับเพราะเห็นจริง ว่าทุกสิ่งเกิดจากเหตุ...จะเป็นเหตุที่เรารู้หรือไม่รู้ก็ตามที พอมีเหตุย่อมมีผลตามมา รอมรับ พอหมดกำลังของเหตุ ผลมันก็ดับ เป็นเรื่องของมัน ของเหตุและผลเท่านั้น เราไม่จำเป็นต้องไปเพิ่มทุกข์ให้กับตนเอง ด้วยการมาคาดหมายคาดหวังอะไรม ๗ แล้ง ๗ ที่ขัดจากหลักของเหตุและผลหรอก...” อาแปะอธิบายซ้ำ ๆ นัยน์ตามองตรงผู้ฟัง อย่างเมตตา

(ถ้าน้ำค้าง, หน้า 250)

ในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** ชลนิลสร้างตัวละครที่เป็นวิญญาณ คือ **คุณย่า** ของน้ำฝน ให้เป็นผู้เข้าใจในหลักธรรม เมื่อยังมีชีวิตอยู่คุณย่าหมั่นทำบุญสร้างกุศลและปฏิบัติตามหลักธรรม หลังจากเสียชีวิตไปแล้วบุญกุศลนั้นทำให้ดวงวิญญาณของคุณย่ามีบุญกุศลติดตัวแม้ว่าจะยังห่าง หลานสาวคือ น้ำฝน จนทำให้ไม่ได้ไปเกิดในภพภูมิใหม่ ต่อมาเมื่อน้ำฝนเสียชีวิตทำให้ริวซึ่งเป็นคนรัก ของน้ำฝนเสียใจมาก คุณย่าเตือนให้ริวเข้าใจถึงความเป็นจริงว่าร่างกายของน้ำฝนสิ้นอายุขัยแล้วจึง ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะยึดเธอไว้ คุณย่าแนะนำให้ริวแก้ไขความทุกข์ครั้งนี้ด้วยความเข้าใจใน ไตรลักษณ์ ดังข้อความ

“ผมรู้...มนุษย์เกิดมาต้องตาย ความพลัดพรากจากของรักเป็นเรื่องธรรมดาของโลก แต่ทำไมผมถึงเสียใจ ทำไมผมถึงยังอยากให้น้ำฝนไม่ตาย”

“เมื่อไหร่ที่เธอได้คำตอบ เธอจะเข้าใจเอง” คำพูดซ้ำ ๆ มีอรรถกถาอย่างนุ่มนวล “และเมื่อไหร่เธอใช้ความเข้าใจนั้นมาพลิกจิตใจเธอ ให้เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมได้ วันนั้น ยายขอโอกาสกราบเธอเป็นบุคคลแรก”

(เพลิงนาคา, หน้า 337)

นอกจากนี้ชลนิลยังได้สร้างตัวละครที่มีอำนาจพิเศษคือ **พญาครุฑ** ไว้ในเรื่อง **ลายครุฑ** พญาครุฑเป็นตัวละครที่มีเมตตาต่อผู้อื่น เมื่อผู้เฒ่าปฐุมเข้ามายังโลกเพราะหวังเสพโลกเป็นอาหาร พญาครุฑต่อสู้กับผู้เฒ่าปฐุมจนผู้เฒ่าปฐุมพ่ายแพ้ พญาครุฑมีเมตตาไม่ฆ่าผู้เฒ่าปฐุมและสั่งสอนให้ ผู้เฒ่าปฐุมรู้ว่ากำลังหลงผิดที่เสพโลกและทำลายชีวิตผู้อื่น โดยพญาครุฑหวังให้ผู้เฒ่าปฐุมกลับตัว กลับใจ แต่ผู้เฒ่าปฐุมไม่สำนึกว่าตนได้สร้างอกุศลกรรม และพยายามหาหนทางกลับมายังโลกอีกครั้ง พญาครุฑจึงทิ้งปลายขนของตนไว้ให้ชายในตระกูลหนึ่งรับหน้าที่เป็น “นักรบลายครุฑ” ตัวแทน ของตนคอยปราบผู้เฒ่าปฐุมเมื่อกลับมายังโลกอีกครั้ง ดังข้อความ

“น่าแปลก...เป็นผู้อื่น เมื่อรอดพ้นหุบเหวความตายเฉียดฉิวเช่นนี้ จะมากจะน้อย ย่อมได้สติ เปลี่ยนแปลงตัวเองให้ดีขึ้น”

...

“ความมอดอยากน่ากลัวกว่าความตายอย่างนั้นหรือ?”

“ความตายเป็นสิ่งที่เราไม่เคยประสบ ลีเมอร์ส... จึงไม่มีจิตคิดหวาดกลัว แต่ความมอดอยากหิวโหยรุนแรงที่เคยประสบมา ทำให้พวกเราารู้ว่าน่ากลัวกว่าความตายที่มองไม่เห็นหลายเท่านี้”

“พวกเจ้านี้...เกิดมาด้วยความไม่รู้ ดำรงชีพด้วยสัญชาตญาณดิบ ไร้การขัดเกลา และต่อไปคงตายอย่างโง่เงา โดยไม่รู้เลยว่าอะไรคือแก่นสาระสำคัญของชีวิต!”

(ลายครุฑ, หน้า 411-412)

1.2.3 ตัวละครมนุษย์ที่มีพลังเวท

ตัวละครที่มีพลังเวทที่ประพุดิตตามหลักธรรม ปรากฏในนวนิยายจำนวน 4 เรื่อง คือ ม่านมนตรา เพลิงนาคา ระเบิดเวท และรอยสวาท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชลนิลสร้างตัวละคร *พันเกลียว* ให้เป็นตัวละครที่มีพลังเวท ตัวละครนี้ปรากฏในนวนิยาย 2 เรื่อง คือ *ม่านมนตรา* และ *เพลิงนาคา* ในเรื่องม่านมนตราเธอได้ใช้เวทมนตร์ที่ตนมีช่วยเหลือมรรคาต่อสู้กับปีศาจ และในเรื่องเพลิงนาคาเธอใช้เวทมนตร์ช่วยเหลือริวและเชียร์ต่อสู้กับสิงหนาคราช จะเห็นว่าพันเกลียวใช้พลังพิเศษสร้างกุศกรรมช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนั้นเธอได้ฝึกปฏิบัติตนตามหลักธรรมและชี้แนะตัวละครอื่นให้เข้าใจหลักธรรมด้วย ดังตัวอย่างในนวนิยายเรื่องเพลิงนาคา เธอทำหน้าที่ช่วยเหลือริวและเชียร์รับมือกับสิงหนาคราช และแนะนำให้ตัวละครทั้งสองตัวฝึกฝนตนให้เกิดสมาธิและปัญญาเพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ขณะตัวเธอเองก็ฝึกตนเพื่อให้รู้เท่าทันจิตทุกขณะ ดังข้อความ

“ทำไมคุณถึงไม่ยอมพบพวกเขา” เป็นเสียงผู้ดูแล

“ฉันท้องการให้เขาเติบโตด้วยตนเอง ริวเหมือนต้นไม้ที่หยั่งรากแล้ว การแตกกิ่งผลิบานไปเป็นไปตามขั้นตอนธรรมชาติ ฟังใครไม่ได้อีก ส่วนเชียร์เหมือนผ้าขาวในแดนมนตรา หากจุดประสงค์ของเขาแค่ใช้มนตร์อาลัมพายน์ เขาต้องคั่นหามันจากคัมภีร์ ไม่ใช่ฉัน

เสียงผู้สงสัยจางหายไปกับสายลม พันเกลียวทรุดตัวนั่งบนเก้าอี้ ใจเบาโล่งเย็น

หน้าที่ของเธอนอกจากคอยดูแลริวกับเชียร์แล้ว ยังต้องคอยตามดูจิตของตัวเองเช่นกัน ว่ามีสิ่งใดเกิด-ดับบ้าง เป็นงานที่ไม่ควรไปวุ่นวายเรื่องนอกตัวเกินไป

งานเช่นนี้จะว่ายากก็ยาก จะว่าง่ายก็ง่าย ผู้ไม่เคยลงมือปฏิบัติ ย่อมไม่อาจคาดเดาได้โดยง่าย

(เพลิงนาคา, หน้า 225)

ในนวนิยายเรื่อง *ระเบิดเวท* ชลนิลสร้างตัวละคร *ทรงกลด* ให้เป็นตัวละครผู้ทรงอาคม ตัวละครนี้เคยปรากฏในเรื่องอาคมมาก่อน ในนวนิยายเรื่องอาคมนั้นเขาแค้นคนกลุ่มหนึ่งที่ทำให้พ่อและแม่ของเขาเสียชีวิต ทรงกลดจึงเรียนวิชาทางไสยศาสตร์จากฮันเตอร์ คิม เพื่อนำมาใช้สังหารคนกลุ่มนั้น ต่อมาตัวละครที่เกื้อหนุนให้ทรงกลดละความแค้นจนเขาสามารถกลับใจ ใช้อำนาจอาคมของตนช่วยเหลือผู้อื่น ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องระเบิดเวทนี้ ทรงกลดใช้อำนาจของตนขัดขวางโลกาที่ต้องการปล่อยไวรัสอาคมทำร้ายผู้คน เนื่องจากเขาไม่ต้องการให้ไวรัสอาคม ทำร้ายผู้คนจำนวนมาก

การกระทำของทรงกลดเป็นการใช้อำนาจเหนือธรรมชาติที่ตนมีช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตใจที่มีเมตตา โดยไม่หวังผลตอบแทน ดังตัวบท

**เขากล้าเอาตัวเองเข้าไปรับไวรัสอาคมทั้งหมด เพื่อไม่ให้ผู้คนจำนวนมากต้อง
เจ็บป่วย ล้มตาย**

การกล้าใช้หนึ่งชีวิตของตนเองแลกกับชีวิตผู้คนนับร้อยนับพัน...นับเป็นการสร้าง
กรรมฝั่งตรงข้ามครั้งใหญ่ครั้งหนึ่ง...เพียงแต่...มันจะเป็นการทำความดีครั้งสุดท้ายหรือไม่?
การกระทำครั้งนี้ เขาเต็มใจ ต่อให้ย้อนเวลาได้ เขาก็จะทำเช่นเดิมไม่เคยคิดเสียใจ
ชีวิต แม้จะต้องตายไปในอีกไม่กี่วินาทีข้างหน้า เขาก็พร้อมยอมรับ...ไม่เคยคิดตัดพ้อ เสียใจ
**จิตใจทรงกลดสงบลงเมื่อระลึกถึงความดีที่เคยกระทำ ความทุกข์ทรมานถูกจำกัด
ให้รุ่มร่าแค้นร่างกาย ขณะที่จิตใจค่อยเยือกเย็น ตั้งมั่น เกิดความรู้สึกตัวที่ละน้อย**

(ระบำเวท, หน้า 223)

ชลนิลยังได้สร้างตัวละคร *แม่ย่า* ให้เป็นตัวละครที่มีพลังเวท ปรากฏในนวนิยายเรื่อง
รอยสาป ตัวละครนี้มีความเข้าใจหลักธรรมเรื่องกรรม และสั่งสอนตัวละคร *นาง* หรือ *เวสรี* ลูกศิษย์
ของตนให้หยุดสร้างกุศลกรรมคือทำลายเกาะแสงตะวันจนทำให้ผู้คนบนเกาะต้องล้มตาย แต่เวสรี
ไม่ฟังคำตักเตือนของแม่ย่า สุดท้ายเวสรีได้รับกรรมวิบากคือต้องทุกข์ใจจากการรอคอยคนรัก
ที่เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ ดังข้อความ

**‘เวสรี...’ แม่ย่าเรียกชื่อเดิมของภู่านางอย่างอ่อนโยน “บาปที่เจ้าสร้าง
ใหญ่หลวงนัก ข้าเสียใจที่มีอาจจุตเจ้าออกมาจากม่านดำของความลุ่มหลงได้ ต่อไปเจ้า
คงต้องชดใช้กรรมโดยไม่รู้ตัวกำลังทุกข์ทรมาน ข้าขอเตือนเป็นครั้งสุดท้าย...รักแท้คือ
ความเมตตาไม่ใช่การถือครอง จงหันหลังกลับในขณะที่ยังมีโอกาสเถิด”**

(รอยสาป, หน้า 291)

1.2.4 ตัวละครมนุษย์กึ่งหุ่นยนต์

ชลนิลสร้างตัวละครมนุษย์กึ่งหุ่นยนต์ที่ประพุดตามหลักกรรมไว้ในนวนิยายเรื่อง
กรงอำพราง ดังนี้

ในนวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** ตัวละคร *เคน* เป็นตัวละครมนุษย์กึ่งหุ่นยนต์
คือ ร่างกายส่วนบนเป็นมนุษย์ ส่วนล่างเป็นหุ่นยนต์แอนดรอยด์ (android) ชัยวัฒน์ คุประตกุล
(2548, หน้า 10) อธิบายหุ่นยนต์ลักษณะของหุ่นยนต์แอนดรอยด์ว่า คือ หุ่นยนต์ที่มีรูปร่างลักษณะ
ภายนอกทั้งผิวหนังและอื่น ๆ คล้ายมนุษย์จนแยกไม่ออก เคนเคยเป็นตำรวจและได้รับบาดเจ็บขณะ
ปฏิบัติหน้าที่ ร่างกายครึ่งล่างถูกทำลายจนใช้การไม่ได้ ทางรัฐบาลจึงนำหุ่นยนต์มาต่อเข้ากับร่างกาย
ครึ่งบนของเคน ทำให้เขามีร่างกายที่แข็งแกร่ง แต่จิตใจยังมีความเป็นมนุษย์คือยังมีเมตตาต่อผู้อื่น
เมื่อเกิดเหตุการณ์สึนามิกำลังจะเข้ามาถล่มเกาะ เขาไม่ละทิ้งหน้าที่การเป็นหัวหน้าผู้คุมเกาะ แต่อยู่
เพื่อแก้ไขปัญหาจนสุดความสามารถ ดังข้อความ

“พี่จะรอดไปเพื่ออะไรล่ะ” เคนยิ้มละไม “พี่มีหน้าที่ต้องดูแลทุกคนที่นี่ จะหนีเอาตัวรอดคนเดียวแล้วปล่อยให้คนอื่นเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายตามลำพังอย่างนั้นเหรอ”
 ขนุนอึ้ง... เคนไม่ใช่แค่หุ่นยนต์ที่ได้รับโปรแกรมมาให้ควบคุมดูแลนักท่องเที่ยวเท่านั้น เขายังมีจิตใจโอบอ้อมเอื้ออาทรไม่เห็นแก่ตัวทั้งหน้าที่และผู้คนที่เขาต้องดูแล

(กรงอำพราง, หน้า 417)

เคนยังช่วยแนะนำขนุนเมื่อเห็นว่าเธอกำลังมีความทุกข์เพราะต้องการเรียกร้องความรักจากผู้อื่นโดยไม่ยอมมอบความรักความเมตตาของตนให้ผู้อื่นก่อน เคนจึงแนะนำให้ขนุนรู้จักมอบความรักผู้อื่นด้วยความจริงใจ ขนุนนำคำสอนนั้นมาพิจารณาจนสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ ดังข้อความ

“ถ้าพวกเขาไม่รักขนุน แล้วขนุนเป็นฝ่ายรักพวกเขาไม่ได้หรือจะ”
 เคนบอกให้เด็กอายุสิบสองรู้จักเป็นฝ่ายให้ “ความรัก” แทนการร้องขอความรัก
 “จำไว้นะจ๊ะ ครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ...เราจะไม่มีวันเห็นคุณค่าของมันเลย จนกว่าจะต้องสูญเสียมันไป”

(กรงอำพราง, หน้า 418-419)

2. ตัวละครมนุษย์ทั่วไป

ตัวละครมนุษย์ทั่วไปประกอบด้วย ตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่หลงผิดและตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่ฝึกฝนในทางธรรม มีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่หลงผิด

ละครมนุษย์ทั่วไปที่หลงผิด หมายถึง ตัวละครมนุษย์ที่ไม่มีอิทธิฤทธิ์หรืออำนาจพิเศษ ตัวละครเหล่านี้ดำเนินชีวิตผิดจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชลนิลสร้างตัวละครประเภทนี้ให้เป็นตัวละครประกอบ แม้จะไม่มีบทบาทสำคัญในนวนิยายแต่ก็ช่วยเน้นย้ำให้เห็นผลร้ายที่เกิดจากการประพฤติดีตม รวมถึงนำเสนอแนวคิดที่ว่าผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ ปรากฏในนวนิยายจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ม่านมนตรา กรงอำพราง กรงไฟ อาคม และลายครุฑ มีรายละเอียดดังนี้

นวนิยายเรื่อง **ม่านมนตรา** ตัวละคร **สุณี** อาของมรรคาเป็นตัวละครที่สร้างอกุศลกรรม เพราะมีความโลภอยากได้ในทรัพย์สินของผู้อื่น เมื่อมรรคายังเด็กแล้วพ่อแม่ของมรรคาเสียชีวิต สุณีซึ่งเป็นอาของมรรคาขาดความเมตตาไม่ต้องการจะดูแลมรรคาและปิกแก้วน้องสาวบุญธรรมของมรรคา ต้องการเพียงทรัพย์สินสมบัติที่เป็นมรดกของมรรคา ต่อมาสุณีเกิดปัญหาทางครอบครัวและปัญหาธุรกิจแต่ไม่มีใครช่วยเหลือได้จึงเป็นเหมือนกรรมวิบากที่เธอได้รับจากกรรมที่ทำได้ ดังข้อความ

‘คุณสุณี’ เป็นน้องสาวพ่อเขา แต่ชายหนุ่มไม่คิดนับญาติกับหล่อน สมัยพ่อแม่เขาตายใหม่ ๆ คุณอาคนนี้เคยคิดอุปสมบทได้... โชคดีที่ยังมีคุณลุงเป็นหลัก จึงรอดพ้นมาได้...
 ต่อมาเหมือนกรรมตามทัน บริษัทของคุณสุณีขาดสภาพคล่องทางการเงิน สุดกำลังที่ลุงเขาจะช่วยได้จึงต้องยอมขายกิจการ สามียของคุณสุณีก็ขอหย่าเพื่อไปอยู่กับภรรยาอีกคน คุณสุณีก็กลัวสามีมาแต่ไหนแต่ไร จึงต้องยอมรับทั้งน้ำตา

(ม่านมนตรา, หน้า 43)

ในนวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** ตัวละคร **เฒ่าเจ** เป็นตัวละครที่มีความโง่เขลาอยากได้อำนาจ เขาจึงใช้อิสรภาพเป็นเครื่องหลอกล่อโน้มน้าวให้นักโทษบางส่วนมาช่วยเหลือตนเองยึดครองคุก ระหว่างที่นักโทษเหล่านั้นต่อสู้กับหุ่นยนต์ผู้คุมนักโทษจนเกิดการล้มตายไปจำนวนมาก แต่เฒ่าเจไม่นึกสลดใจหรือนึกเมตตาคนเหล่านั้นเลย ดังข้อความ

ชาวเมืองใต้ดินออกมาต่อสู้กับแอนดรอย์รักษาความปลอดภัยจนล้มตายหลายคน แม้จะสยบคู่ต่อสู้ได้กว่าครึ่ง แต่ผลคุ้มค่าหรือไม่...อยากได้อิสระ อยากได้อำนาจ ต้องเอาชีวิตมาเดิมพัน แลกกัน ขณะที่คนกระหายละมบอำนาจกลับยืนอยู่เบื้องหลัง สั่งงานแจ้ว ๆ ด้วยใจกระหยิ่ม มองคนล้มตายเป็นแค่หมากในกระดานหวังผลสุดท้าย ชัยชนะจะตกเป็นของตนผู้เดียว

(กรงอำพราง, หน้า 352)

ชลนิลสร้างตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่มีโง่โง่ โทสะ โมหะ ไว้ในนวนิยายเรื่อง **กรงไฟ** ตัวละครลูกของคุณนายพวงทองจำนวน 5 คน คือ ราม ลักขมณ สิดา สมุท และสุขศจี ล้วนแต่สร้างอภุศลกรรมในลักษณะต่าง ๆ กันไป เช่น ลูกคนแรกของคุณนายพวงทองคือ **ราม** เขาสร้างอภุศลกรรมด้วยการทำร้ายและฆ่าผู้อื่น เมื่อเขาอายุ 20 ปีคุณนายพวงทองขอให้รามฆ่ารุ่ม น้องชายของคุณนายพวงทองและเป็นน้ำของราม หลังจากฆ่าหน้าชายสำเร็จเขารู้สึกผิดอยู่เพียงไม่นาน หลังจากนั้นเขารับหน้าที่ช่วยกำจัดผู้ที่เป็นศัตรูทางธุรกิจของครอบครัวจนกลายเป็นความเคียดชังต่อการทำร้ายผู้อื่น ผลจากการสร้างอภุศลกรรมของรามทำให้เขามีศัตรูเป็นจำนวนมากและสุดท้ายเขาก็ถูกลอบสังหารตัวบพที่แสดงให้เห็นว่ารามมุ่งร้ายหมายชีวิตผู้อื่น ดังข้อความ

ฆ่าคน...ใครว่าง่าย...เขาอาจวางแผนฆ่าหน้ารุ่มได้รัดกุมจนตำรวจสาวมาไม่ถึง ไม่มีใครรู้ ฆาตกรตัวจริงเป็นแค่เด็กหนุ่มอายุเพิ่งถึงยี่สิบ ยังเรียนไม่จบมหาวิทยาลัย แต่ถึงอย่างนั้น...กว่าเขาจะลั่นไกปืน ต้องผ่านสมรรถุมิจิตใจนับร้อยยก

ประสบการณ์ฆ่าคนครั้งแรกไม่น่าสนุกตื่นเต้นเอาเสียเลย มีแต่ความน่าสะอิดสะเอียน คราบเลือด ภาพหลอนติดตา ตามมาด้วยความร้อนรุ่มสุมอก ความหวาดกลัว ความรู้สึกผิด แผลเผาจิตใจไม่ต่างกับตคนรกทั้งเป็น

เขาเก็บตัวเป็นเดือน เกือบเป็นบ้ากับภาพหลอนเหล่านั้น พอเริ่มฟื้นตัวได้ แม่ก็ให้รางวัลด้วยการยกให้เป็นผู้ดูแลกิจการเดินรถและอยู่ต่อรถเต็มตัว...นั่นคือการเดินทางสู่สายมืดที่ละก้าว จนเขาไม่รู้รู้สึกผิดอีกหากต้องปิดเศษสวะชีวิตใครให้พ้นทางเพื่อธุรกิจของตนไม่มีชวากหนาม

(กรงไฟ, หน้า 334-335)

ในนวนิยายเรื่อง **อาคม** ชลนิลสร้างตัวละคร **ศักดิ์ชาย** ให้เป็นตัวละครที่สร้างอภุศลกรรมหลายประการโดยเฉพาะการมุ่งร้ายต่อผู้อื่น เขาเป็นคนหนึ่งในกลุ่มคนที่วางแผนใส่ร้ายพ่อของทรงกลดว่าเป็นนักการเมืองที่ทุจริต เมื่อทรงกลดและพ่อแม่ของเขากำลังหลบหนีออกนอกประเทศศักดิ์ชายสั่งการให้วางระเบิดเครื่องบินที่ครอบครัวของทรงกลดโดยสาร ทำให้พ่อแม่ของทรงกลดเสียชีวิต ตอนท้ายเรื่องนายศักดิ์ชายป่วยเป็นโรคมะเร็งระยะสุดท้ายได้รับความทุกข์ทรมาน

ทางร่างกาย ทรงกลดเกิดความเมตตาจึงใช้อาคมช่วยยืดอายุของศักดิ์ชายเพิ่มอีกสองเดือนเพื่อให้เขาได้มีโอกาสกลับตัวกลับใจแก้ไขความผิดพลาดในอดีต นายศักดิ์ชายใช้เวลาอันสร้างกุศลกรรม โดยการก่อตั้งมูลนิธิโดยใช้ชื่อพ่อของทรงกลดเป็นชื่อมูลนิธิ ตัวบทที่แสดงให้เห็นว่าศักดิ์ชายสร้างอกุศลกรรม มีดังข้อความต่อไปนี้

นายศักดิ์ชายคิดว่าการอนุมัติสัมปทานโครงการยักษ์แบบไม่โปร่งใสคงถูกปิดสนิท ด้วยเงินจำนวนไม่น้อยที่อุดไว้ ไม่นึกว่าจะมีข่าวการทุจริตเล็ดลอดออกไปถึงสองสามโครงการ โดยผู้รับสัมปทานโครงการดังกล่าวคือนายคะนิง เจ้าของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ยักษ์ใหญ่ และคุณหญิงอัปสรเจ้าแม่ในวงการธุรกิจ โดยพัวพันถึงคนอนุมัติ คือนายโกวิท และนายตู่

...
แผนการล้มท่านทรงพลเป็นไปตามเป้าหมาย คนของนายเกริกภพทำงานได้ดี ตั้งแต่เข้าไปขโมยของในบ้านและแก๊งให้ถูกจับได้ จนถึงขั้นโกหกป้ายสี กุเรื่องพบเงินสดนับร้อยล้านในบ้านรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม จนสามารถโยงไปถึงคดียาเสพติดในเรือนจำหลายแห่ง

แผนการเกือบพลิกตอนท่านทรงพลกับครอบครัวเตรียมหนีไปต่างประเทศ แต่ด้วยคำสั่งและเส้นสายของคนระดับนายศักดิ์ชาย บวกกับฝีมือลูกน้องนายเกริกภพ ทำให้การลอบวางระเบิดสำเร็จอย่างที่ว่าไว้

(อาคม, หน้า 435)

ตัวละคร เกรียง ในนวนิยายเรื่อง **ลายครุฑ** เป็นตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่มีความอาฆาตแค้นและมุ่งร้ายผู้อื่น ทั้งนี้เนื่องจากคนรักของเขาป่วยหนักเขาจึงไปขอความช่วยเหลือจากป่าแต่ได้รับการปฏิเสธทั้งที่ป่าของเขามีเงินเพียงพอที่จะช่วยเหลือได้ แต่ป่าของเขากลับยินดีใช้เงินจำนวนมากกว่านั้นมอบให้หลานสาวเดินทางไปตุคองเสิร์ทที่ประเทศญี่ปุ่น เขาจึงนึกโกรธแค้นคนทุกคนที่มีความสุขโดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ของผู้อื่น ต่อมาเมื่อผู้เฒ่าปฐมกระตุ้นให้เขาเกิดความแค้นมากขึ้นจนกระทั่งวางแผนวางระเบิดในงานคอนเสิร์ต ตัวบทที่แสดงให้เห็นโทษของเกรียงมีดังต่อไปนี้

“ความโกรธแค้น เจ็บเคือง ท่วมทันหัวใจ ปมสร้างอีกตัวตนหนึ่งขึ้นมา ตัวตนที่โกรธเกลียดโลก เกลียดผู้คนที่หลงละเลิงบนความสุขฉาบฉวยจนลืมมองความทุกข์ของคนรอบข้าง...

พวกมันทั้งหมด...ทุกคน...ไม่เฉพาะญาติผู้พี่ของเขาเท่านั้น...ทุกคนในโลก...ไม่ควรมีความสุขทั้งนั้น...การวางแผนระเบิดจึงเกิดขึ้น...

(ลายครุฑ, หน้า 104-105)

2.2 ตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่ฝึกฝนในทางธรรม

ตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่ฝึกฝนในทางธรรม หมายถึง ตัวละครที่ไม่มีอิทธิฤทธิ์หรืออำนาจวิเศษ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือตัวละครที่เป็นภิกษุและแม่ชี และตัวละครฆราวาสที่ดำเนินชีวิตตามหลักธรรม ตัวละครเหล่านี้ดำเนินชีวิตตามแนวทางของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชลนิล

สร้างตัวละครประเภทนี้เพื่อเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมด้านดีและแสดงถึงผลดีของการประพฤติตนตามหลักธรรม นอกจากนี้ยังเป็นการนำเสนอหลักธรรมอย่างถูกต้องผ่านการที่ตัวละครประเภทนี้ช่วยชี้แนะตัวละครที่ประพฤติผิดให้เกิดปัญญากระทั่งกลับตัวกลับใจหยุดกระทำผิดได้ มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ฤๅษี และแม่ชี

ตัวละครที่เป็นฤๅษี และแม่ชี ปรากฏในนวนิยาย 5 เรื่อง คือ ต่างเวลา ม่านมนตรา เพลิงนาคา กรงไฟ และถ้ำน้ำค้าง ผลการศึกษาพบว่าชลนิลสร้างตัวละครที่เป็นฤๅษีและแม่ชีเพื่อทำหน้าที่แนะนำแนวทางการปฏิบัติตนหรือแนวทางแก้ไขปัญหาตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้แก่ตัวละครอื่น ดังนี้

ในนวนิยายเรื่อง **ต่างเวลา** ชลนิลได้สร้างตัวละครฤๅษีเพื่อให้เป็นผู้แนะนำแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้แก่ธาร ซึ่งเป็นตัวละครเอสเปอร์ที่เดินทางจากโลกอนาคตกลับมายังโลกปัจจุบันแต่ไม่สามารถเดินทางกลับอนาคตได้ ตัวละครฤๅษีจึงสอนให้ธารเข้าใจความไม่เที่ยงของสังขาร และการปฏิบัติตนเพื่อให้เข้าใจทุกข์และพ้นทุกข์ ธารน้อมนำคำสอนนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติตนตลอดเวลาที่เขาดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน จนกระทั่งเตรียมตัว เข้าสู่การดับขันธ์ และมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมต่อไปภายหน้าเพื่อพาตนไปสู่หนทางแห่งการ พ้นทุกข์หรือนิพพาน ดังข้อความ

“งานทางโลกของเราไม่มีวันจบหรอก หมดภาระทางนี้ ก็ยังไปสร้างภาระทางโน้น หมดขันธ์นี้ ก็ไปสร้างขันธ์ใหม่ได้อีก...แต่งานทางธรรมมีวันจบ มีวันที่หมดภาระ พ้นทุกข์ในการแบกขันธ์ทั้งปวงได้”

“ผมคงยังไม่เข้าใจคำสอนของพระอาจารย์จริง ๆ ถึงยังแบกภาระทางโลกไว้กับตัวนานขนาดนี้ ทั้งที่จริงมันสามารถจบได้...ที่ใจเราเอง”

“เข้าใจตอนนี้ก็ยังไม่สาย”

“ธาตุขันธ์ ร่างกายผมใกล้เสื่อมเต็มที เวลาเหลือน้อย แทบไม่พอให้ทำอะไรได้”

“ก็ไม่เคยสอนให้ ‘ทำ’ อะไรนี้...สอนให้แค่ ‘รู้’ รูปนามตามความเป็นจริง ด้วยจิตตั้งมั่น เป็นกลางเท่านั้น”

(ต่างเวลา, หน้า 334-335)

ตัวละครฤๅษีและแม่ชียังปรากฏในนวนิยายเรื่อง **ม่านมนตรา** ชลนิลสร้างตัวละครทั้งสองเพื่อให้เป็นผู้แนะนำให้ตัวละครเห็นทุกข์ที่เกิดขึ้นแล้วและหาทางแก้ปัญหาด้วยสติปัญญาของตนเอง เช่น ตอนที่ตัวละครหลวงพ่อดีชี้ให้มรรคาเห็นความผิดพลาดของตนเองในอดีตชาติตอนที่เกิดเป็นทิวาเทพ เมื่อจ้าวทำทนายให้ต่อสู้กันอีกครั้งโดยทิวาเทพต้องไม่ใช้พลังของเทพ ทิวาเทพเกิดความทงะงในสติปัญญาของตน คิดว่าตนสามารถหาทางเอาชนะจ้าวได้เขาจึงตอบตกลง การขาดสติคิดพิจารณาให้รอบคอบในครั้งนั้นทำให้เมื่อเขาเกิดเป็นมรรคาและได้ลืมอดีตชาติไปแล้วแต่ยังต้องรับกรรมวิบากคือต้องหาวิธีการปลดปล่อยจ้าวและเอาชนะจ้าวให้ได้ตามที่ตนได้เคยให้สัจจะไว้ ทั้งนี้เพื่อให้จ้าวหยุดสร้างอกุศลกรรมทำร้ายผู้อื่น ดังข้อความ

“มองเห็นความผิดพลาดของตนเองแล้วหรือยัง” หลวงพ่อถามแล้วไม่ได้รอคำตอบ
 “เมื่อผิดแล้ว ไม่ควรผิดซ้ำ มองหาเหตุแห่งความผิดในครั้งก่อน แล้วนำมาแก้ไขปัจจุบัน”
 คราวนี้มีรรคาค่อยยกเก้าอี้หน้าขึ้นมองหลวงพ่ เขายอมรับข้อบกพร่องของตน และ
 มองหาเหตุแห่งความผิดพลาดครั้งนั้นจนพบ
**เพราะอวดตา เพราะใจที่ยิ่งผยอง ลำพองในศักดิ์แห่งเทพของตนจนขาดสติ...
 ไม่มีสติ ความพลาดพลั้งย่อมเกิดได้ง่าย**

(มานมนตรา, หน้า 320-321)

นอกจากนี้ชลนียังสร้างตัวละครแม่ชีคือ แม่ชิวจัน เพื่อแนะนำแนวทางปฏิบัติตน
 ตามหลักธรรมให้แก่ตัวละคร ปิกแก้ว หรือ กนกศรีมี คู่ครองของ มรรคา หรือ ทิชาเทพ เธอติดตาม
 เขาลงมาก่อเป็นมนุษย์เพื่อช่วยเหลือเขาในการต่อสู้กับจ้าว ขณะที่มรรคาฝึกปฏิบัติตนเพื่อให้
 เกิดปัญญา ปิกแก้วเองก็ได้ฝึกปฏิบัติธรรมตามคำสอนของแม่ชีเพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งศีล สมาธิ
 และปัญญาเช่นกัน ดังข้อความ

“...มรรคากำลังเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญหน้ากับจ้าว...หากลูกจะเคียงข้างเขา ก็ต้อง
 เตรียมพร้อมด้วยเช่นกัน สำหรับลูก การเตรียมพร้อมที่ดีที่สุดคือพร้อมทั้งสาม กาย วาจา
 ใจ...กายและวาจาสามารถชำระให้สะอาดได้ด้วยศีล คำว่าศีล...ไม่ใช่อยู่เฉย ๆ แล้วจะ
 เป็น ‘ศีล’ คือการละเว้น การระงับ ต้องประกอบด้วยการข่มใจ...สติ ความระมัดระวัง
 ไม่ประมาท...สำหรับพร้อมใจ คือสมาธิและปัญญา..แม้คงไม่ต้องสอนมาก...ลูกย่อมรู้
 ทำเช่นไรใจจึงจะสะอาด...ใจจึงมีกำลัง...”

(มานมนตรา, หน้า 312)

ในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** ชลนียได้สร้างตัวละคร หลวงพ่อ ให้เป็นผู้เสนอหนทาง
 แก้ปัญหาให้แก่ตัวละคร ริว เนื่องจากริวต้องการเอาชนะสิงหนาคราชเพื่อไม่ให้สิงหนาคราชใช้
 อิทธิฤทธิ์ทำร้ายผู้อื่นอีก แต่เมื่อได้รับคำสอนจากหลวงพ่ ริวน้อมนำมาพิจารณาจนเกิดปัญญาเห็นว่า
 แท้จริงแล้วความแค้นของสิงหนาคราชเริ่มต้นมาจากความแตกต่างทางความคิดและความศรัทธาของ
 สิงหนาคราชและกุมภนาคราช เป็นเหตุให้สิงหนาคราชโกรธแค้นพี่ชาย ดังนั้นริวจึงคิดหาหนทาง
 แก้ไขโดยใช้มนตร์อาถรรพ์สะกดให้ตนเองและสิงหนาคราชอยู่ในเมืองพญานาคตลอดเวลาช่วง
 เข้าพรรษา เพื่อให้สิงหนาคราชได้เห็นการปฏิบัติธรรมของพญานาคที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนา
 และหลังจากสิงหนาคราชได้ฟังธรรมะจากหลวงพ่แล้วนำมาคิดพิจารณาจึงเห็นจริงตามหลักธรรม
 กระทั่งเขาสามารถละทิ้งความเห็นผิดและละความแค้นได้ ดังข้อความ

“แนใจได้อย่างไร ถ้าชนะเขาได้ ทางนั้นจะเลิกผูกพยาบาทอาฆาต”

...

**“แยกให้ออกนะ ชนะกับแพ้เป็นเรื่องหนึ่ง จิตที่ผูกอาฆาตพยาบาทก็อีกเรื่อง
 หนึ่ง”** คำพูดของท่านตอกย้ำว่าจានั้น

“ถ้าอย่างนั้น ผมควรทำอย่างไรให้เขาเลิกพยาบาทได้” ริวเปลี่ยนคำถามใหม่

“เหตุอยู่ที่ไหน” เขาโดนคำถามย้อนคืนอีกครั้ง

ริวหลับตาสงบใจคิด เหตุแห่งพยาบาลครั้งนี้อยู่ที่ไหน ใช่แค่ถูกมนตร์อาลัมพายนั กักขังหรือไม่...ไม่ใช่...มันมากกว่านั้น เรื่องสืบเนื่องมาจากการขัดแย้งทางความคิด จิตจึงเกิดพยาบาล หากคิดแก้ไข ต้องสาวให้ถึงต้นตอ

...

“จิตที่ผูกพยาบาล ไม่มีใครแก้ได้นอกจากตัวเขาเอง คนอื่นทำได้อย่างมากก็เพียง ชี้ทางและให้ปัจจัยในการรู้เท่านั้น”

วาทะไม่ว่าประโยคจุดประกายปัญญาให้สว่างจ้า ริวซึมซับวาจาโน้มใส่ความคิด สติปัญญาแตกแขนงแยกย่อยเหมือนต้นไม้ที่ได้ดินดี ปุ๋ยดีจึงงอกงามรวดเร็ว

(เพลิงนาคา, หน้า 256-257)

นอกจากนี้ชลนิลสร้างตัวละคร หลวงพ่อ ให้เป็นตัวละครที่มีการเวียนว่ายตายเกิดหลาย ภพชาติ ในอดีตชาติภิกษุรูปนี้เคยเกิดเป็น เจ้าปู่ พญานาคที่สิงหานคราชาคราชเคารพสูงสุด เมื่อ สิงหานคราชาถูกกักขังอยู่ในเมืองพญานาค ในวันออกพรรษาหลวงพ่อดำลงไปเทศนาสั่งสอนธรรมะ แก่ชาวเมืองพญานาคตามคำเชิญของชัยยะนาคา หลวงพ่อดำสนทนากับสิงหานคราชา ทราบความคิด ของสิงหานคราชาที่มีความเห็นผิดว่าเจ้าปู่ที่เขาเคารพนั้นมีอำนาจมากและเป็นอมตะไม่ได้เวียนว่าย ตายเกิดเช่นสัตว์ทั่วไป หลวงพ่อดำจึงจำแลงกายเป็นร่างต่าง ๆ ที่ตนเคยเกิดในหลายชาติภพที่ผ่านมา จนกระทั่งถึงร่างของเจ้าปู่เป็นร่างสุดท้าย สิงหานคราชาจึงได้เห็นว่าแม้แต่เจ้าปู่ที่ตนเองเคยเชื่อว่ามี ฤทธิ์แก่กล้า บำเพ็ญเพียรจนร่างกลายเป็นทองคำและเป็นอมตะนั้นก็ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดใน สังสารวัฏ ทำให้สิงหานคราชาเกิดความเห็นถูก ถอนศรัทธาผิด ๆ ของตน และเริ่มศรัทธาในหลักธรรม ของพระพุทธเจ้า ดังข้อความ

“ช่วงเวลาไม่นานร่างของท่านก็แปรเปลี่ยนเป็นรูปลักษณะหลากหลายแบบ มนุษย์ ชาย หญิง สัตว์แต่ละชนิดประเภท เทวบุตร เทวนารี อสุรกาย เปรต สัตว์นรก แลเลื่อน เรื่อย ๆ ไม่รู้จักจบสิ้น จนกระทั่งถึงร่างหนึ่งซึ่งสะกดให้สิงหานคราชาตลึงงัน “เจ้าปู่”

พญานาคที่ขดตัวอยู่เบื้องหน้าไม่อาจเสแสร้งแก้งปลอมได้ ผู้ที่ศรัทธาเจ้าปู่ อย่างหมดจิตหมดใจเช่นสิงหานคราชาย่อมรู้ ร่างที่ปรากฏต่อหน้าคือเจ้าปู่ของแท้ สุดท้ายกลับมายังร่างของภิกษุองค์เดิม ยืนสงบนิ่งไม่มีวาจาใดต้องพูดอีก

(เพลิงนาคา, หน้า 388-389)

ในนวนิยายเรื่อง **กรงไฟ** ชลนิลสร้างตัวละครที่เป็นภิกษุ คือ **พระอาจารย์** ให้เป็นผู้แนะนำ แนวทางแก้ปัญหาให้แก่ตัวละคร จิตใส เมื่อพระอาจารย์ทราบว่าจิตใสากำลังเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหา เรื่องสมบัติของคุณนายพวงทองทำให้เธอพลอยเดือดร้อนใจไปด้วย โดยพระอาจารย์เตือนให้จิตใส ี่รู้เท่าทันความทุกข์ จิตใสมีความเข้าใจธรรมะในระดับที่ได้อยู่แล้ว เมื่อได้ฟังคำตักเตือนจาก พระอาจารย์จึงเข้าใจและน้อมนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ดังข้อความ

“ยืนอยู่กลางกระแสลม ไกลกับกองไฟอย่างนั้น ยังบอกว่าสบายได้อีก”

“มันเลี้ยงไม่ได้ค่ะ ตอนนี้อันนี้ก็ต้องยอมรับ” คำพูดของคุณจิตใสคือปัญหาของ
ลูกศิษย์เรียนถามอาจารย์

“ทุกขมีไว้ให้รู้...รู้ว่ามันไม่คงทน ที่ปฏิบัติด้วยอยู่ตอนนี้ก็พอใช้ได้แล้วละ”
คำแนะนำจากแค่นั้น

(กรงไฟ, หน้า 276)

ชลนิลสร้างตัวละครที่เป็น แม่ชี ในนวนิยายเรื่อง **แก่น้ำค้าง** เพื่อเป็นผู้ให้แนะนำแนวทางการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่ตัวละครลานน้ำค้าง โดยแม่ชีสอนให้ลานน้ำค้างฝึกการเจริญสติและรู้เท่าทันตัวเองในทุกขณะ เมื่อลานน้ำค้างได้สนทนากับแม่ชีทำให้เธอศรัทธาในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น เธอจึงขอเรียนธรรมะกับแม่ชีในขณะที่ตนกำลังป่วยเป็นโรคมะเร็งและเผชิญกับความเจ็บป่วยทางกาย ดังข้อความว่า

“ระหว่างวันเจริญสติบ้างมั๊ย” คุณย่าถาม

“ทำบ้างค่ะ...ส่วนใหญ่มักจะเผลอทีละนาน ๆ ค่อยรู้สึกตัว มีสติ”

“ยังดี...ที่รู้ว่าเผลอครั้งละนาน ๆ” คุณย่ายิ้ม “ถ้าอย่างนั้นฝึกเจริญสติด้วยการตามดู...ความเผลอ นี่แหละ เผลอตัวทีก็ค่อยรู้สึกไป ตูลิว่วันหนึ่งๆ เราจะรู้ว่าเผลอได้สักกี่ครั้ง...ตามดูไปเรื่อย ๆ ตามดูไปเรื่อย ๆ คราวนี้ที่เผลอตัวนาน ๆ มันก็จะเผลอตัวสั้นลง”

(แก่น้ำค้าง, หน้า 459)

2.2.2 ขรราวาสที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรม

ตัวละครขรราวาสที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรม หมายถึง ตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่เข้าใจหลักธรรมและปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตัวละครประเภทนี้ปรากฏในนวนิยายจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ ต่างเวลา ม่านมนตรา รอยสาบ กรงอำพราง เพลิงนาคา เรือนเวลา กรงไฟ แก่น้ำค้าง และลายครุฑ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวละครขรราวาสที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมซึ่งชลนิลสร้างไว้ในนวนิยายเรื่อง **ต่างเวลา** คือ **คุณตา** เป็นตัวละครที่มีเมตตาต่อผู้อื่น แต่เดิมคุณตาประกอบอาชีพทำไร่ไถนาและสร้างโรงงานผลิตไวน์ แต่เมื่อคุณตาเห็นโทษที่เกิดจากการเสพของมีนเมา คุณตาจึงเกิดความละอายที่ธุรกิจของตนอาจเป็นต้นเหตุให้คนที่ดื่มไวน์มีนเมาขาดสติจนก่ออกุศลกรรม คุณตาจึงยุติการสร้างโรงงานผลิตไวน์แล้วหันมาเลี้ยงโคนม ดังข้อความ

“สมัยหนุ่มฉันเคยก็ทำโรงงาน” คุณตาตอบ “แต่พอเห็นคนที่กินเหล้า ดื่มไวน์กันจนขาดสติ เกิดปัญหา สูญเสียสิ่งดี ๆ ในชีวิตมากมาย ทำให้รู้สึกว่าไม่อยากทำอาชีพที่มอมเมาผู้คนอีกแล้ว”

(ต่างเวลา, หน้า 72)

นวนิยายเรื่อง **ม่านมนตรา** ชลนิลสร้างตัวละคร **ลุงธม** ลุงของมรรคาให้เป็นผู้ที่มีจิตใจเมตตา หลังจากพ่อแม่ของมรรคาเสียชีวิต เขารับผิดชอบต่อมรรคาและป้าแก้วโดยไม่หวังผลประโยชน์ใด ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าธมมีเมตตาต่อมรรคาและป้าแก้ว ดังข้อความ

คุณธมได้แต่ถอนใจ ความเกลียดที่คุณฉัตรฉวีมีต่อคุณนวล ได้ถูกถ่ายทอดไปยัง
มรรคาและปีกแก้วอย่างเต็มเปี่ยม ยิ่งคุณธมให้ความรักความเอ็นดูหลานทั้งสองมากแค่ไหน
ก็ยิ่งกระพือไฟโทสะและแรงเกลียดของคุณฉัตรฉวีมากขึ้นเท่านั้น

...

**มรรคาเป็นลูกน้องชายที่คุณธมรักมากที่สุด ด้วยความไม่มีลูกชาย มรรคาก็
เปรียบเสมือนลูกชายคนเดียวของคุณธม**

(มานมนตรา, หน้า 170)

นอกจากนี้ตัวละครธม ยังเป็นผู้ที่เข้าใจความไม่เที่ยงของสังขาร ดั่งข้อความ

คุณธมมองเสื้อผ้าบนเตียง สีหน้าตึกระดาน ๗ เหลือบตาไปยังภรรยาและ
ช่างประจำตัวที่หน้ากระຈกแล้วถอนหายใจ

...คนแก่... จะพอกเครื่องสำอางประทีนโฉมสักแค่ไหนก็หนีความชราไม่พ้น...

ปีนี้คุณธมอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ ส่วนคุณฉัตรฉวีจะอายุน้อยกว่าก็ไม่เกินสองสาม
ปี วัยขนาดนี้ น่าจะเกษียณอายุพักผ่อนได้แล้ว แต่คุณฉัตรฉวียังโลดแล่นอยู่ในวงสังคมนับสูง
อย่างสาวเสมอ...

(มานมนตรา, หน้า 166)

ชลนิลสร้างตัวละคร นิลแพร ให้เป็นตัวละครที่เข้าใจความไม่เที่ยงในนวนิยายเรื่อง
รอยสาป เมื่อนิลแพรลงไปยังก้นทะเลสาบซึ่งอดีตเคยเป็นที่ตั้งของเมืองคีรินนครที่รุ่งเรือง เธอได้เห็น
ซากปรักหักพังของเมืองที่ครั้งหนึ่งเคยเจริญรุ่งเรือง ทำให้เกิดความเศร้าใจกับความเปลี่ยนแปลงนั้น
และเห็นความไม่เที่ยงของสิ่งต่าง ๆ ดั่งข้อความ

หญิงสาวมาเหยียบย่ำก้นทะเลสาบสราญ สถานที่เคยเป็นคีรินนคร พื้นบริเวณรอบ ๆ
แห่งสนิท ไม่คล้ายเคยจมอยู่ใต้น้ำ ซากอิฐปรักหักพังยังมีเหลือให้เห็น เสาหินกร่อน
ผนังกำแพงและที่ยืนหยัดตรงหน้าดูเหมือนเคยเป็นปราสาทหิน

**ที่นี่คือเขตพระราชฐาน ซากปราสาทแห่งราชานครคีรินหลงเหลือให้เห็นเพียง
เสาหินไม่กี่ต้น และผนังรอบเขตที่เป็นตัวปราสาท**

ความหดหู่แผ่เข้าเกาะกุมจิตใจ แม้นไม่เคยเป็นเจ้าของปราสาท แต่พอคาดถึง
ความงามของม้านยามคงอยู่ได้... **ความไม่เที่ยงเป็นสัจธรรมของโลก**

(รอยสาป, หน้า 276)

นอกจากนี้ นิลแพรยังเป็นผู้มีเมตตาต่อผู้อื่น เธอรักวาโยและสตายุ แต่เธอไม่รู้สิริชยาเมื่อ
ทราบว่ามีวาโยและสตายุรักเจ้าหญิงรสาวดี แต่มีความยินดีเมื่อเห็นพวกเขารักกันและต้องการช่วยเหลือ
กันและกันให้พ้นจากคำสาป นิลแพรถ่ายทอดความเมตตาจากใจจริงผ่านการเป่าใบไม้เป็นทำนอง
เพลงแสดงความรู้สึกปรารถนาดีอยากให้ทุกคนหลุดพ้นจากคำสาป ความเมตตาของนิลแพรกระทบ
จิตใจของตัวละครนางที่เป็นผู้สาปจนทั้งนางยอมถอนคำสาป เนื้อหาที่แสดงให้เห็นจิตใจที่มีเมตตา
ของนิลแพร ดั่งข้อความ

นิลแพร่ถามตนเอง...ริษยาหรือไม่...คำตอบคืนมาหนักแน่น “ไม่”
 หล่อนยินดีที่ได้ชื่นชมและมองความรักของพวกเขาอยู่ห่าง ๆ รักของหล่อน
 ไม่ต้องการถือครอง ไม่ต้องการคำตอบ เป็นหัวใจรักที่ส่งมอบไปแล้ว ไม่หวังให้มัน
 ย้อนกลับคืนมา

(รอยสาป, หน้า 318)

...ได้โปรดเมตตา...เห็นแก่ความรักและเสียสละจากใจอันบริสุทธิ์ของพวกเขา...
 อย่าทำร้ายอีกเลย...เมตตาธรรมคำจูนสรรพชีวิต...ความรัก ความปรารถนาดีต่อกันเป็น
 สิ่งสำคัญต่อโลก...โปรดเห็นแก่ ‘รัก’ ความรักที่เป้งบานในหัวใจ...ไม่ว่าผู้ใดก็มีแตกต่างกัน

(รอยสาป, หน้า 323)

ตัวละคร ศาสตรา ในนวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** เป็นตัวละครที่เข้าใจความทุกข์และ
 สามารถหาทางแก้ไขความทุกข์ได้ด้วยปัญญา ดั่งเนื้อหาตอนที่ตัวละครเจ็ลเป็นทุกข์เนื่องจากเธอรู้สึก
 ผิดที่ฆ่าคนรัก ส่วนศาสตราก็กำลังเป็นทุกข์เพราะเขาก็เป็นต้นเหตุให้คนรักต้องตายเช่นกัน เขาจึงให้
 คำแนะนำเจ็ลว่าการจมอยู่กับความทุกข์นั้นไม่มีประโยชน์อะไร คนเราควรใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา
 เป็นบทเรียนและดำเนินชีวิตด้วยการสร้างประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ขณะที่แนะนำเจ็ล ศาสตรา
 ก็ได้เรียนรู้ความผิดพลาดและปัญหาของตนเอง และเห็นทางแก้ปัญหาของตนด้วยเช่นกัน ดั่งข้อความ

“...ถ้าคุณต้องการชดใช้ความผิดให้กับคนที่รัก...ไม่ใช่คุณต้องตายตามเขา...แต่
 คุณต้องใช้ชีวิตอยู่ให้คุ้มค่า มีประโยชน์ ใช้ชีวิตเป็นสองเท่า เพื่อชดเชยแก่เขาด้วย”

น่าแปลก คำพูดเหล่านี้ถูกยกมาเพื่อเตือนสติเจ็ลแท้ ๆ แต่ทันทีที่พูดออกไป ศาสตรา
 กลับรู้สึกเหมือนจิตใจสว่างจ้า...บาปผิดที่มีต่ออึ่งดาวไม่ทำให้เขากลัดกลุ้มเป็นทุกข์
 จมอยู่ในกองหตุ้ออีกต่อไป

(กรงอำพราง, หน้า 301)

ชลนิลสร้างตัวละคร **เฮียร์** ในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** เป็นตัวละครที่เป็นมนุษย์ทั่วไปที่
 ปฏิบัติตนตามหลักธรรม เฮียร์เป็นทายาทคนสุดท้ายของกุมภนาคราช เมื่อสิงหนาคาคราชหลุดพ้นจาก
 มนตร์อาถรรพ์ตามมาแก้แค้นทายาทของกุมภนาคราช สิงหนาคาคราชฆ่าพ่อของเฮียร์และวางแผน
 ทำลายทรัพย์สินของครอบครัวเฮียร์ เขาเกิดความทุกข์และแค้นใจเมื่อทราบว่าทรัพย์สินสมบัติของตระกูล
 กำลังถูกทนายความและพรรคพวกรวมทั้งจิตยานีคนรักของพ่อยกยกทรัพย์สินไป แต่สุดท้ายเขา
 สามารถละความโกรธแค้น แก้ไขปัญหาด้วยปัญญา ตัดสินใจสละทรัพย์สินบางส่วนที่อาจจะก่อ
 ความเดือดร้อนเป็นทุกข์แก่ตนเนื่องจากต้องต่อสู้กันทางกฎหมาย รักษาไว้เฉพาะทรัพย์สินสมบัติที่ตน
 สามารถจัดการได้ ทำให้จิตใจของเขาโปร่งเบาไม่เป็นทุกข์ ดั่งข้อความ

“ในจุดที่ต่ำสุดเขากลับมองอะไรกว้างขวาง ความทุกข์สอนให้รู้จักชีวิตอีกด้าน
 ความตายบอกให้ทราบ ไม่มีใครได้อะไรไปจากโลก

เรื่องจิตยานีและทรัพย์สินสมบัติเหล่านั้น เขาไม่คิดอะไรมากมาย...นอกจากถามตัวเอง
 ถ้าหากต้อง จะเอาสมบัติพวกนี้ให้ได้ จิตใจตนจะเป็นอย่างไร

**พอตัดใจละความเสียดาย ความสงบเย็นก็บังเกิด เขาเลือกเป็นคนเดินดิน
ที่มีความอึดพอเย็นใจ ดีกว่าเป็นคนร่ำรวยล้นฟ้า แต่หัวกร้อนเร่า ไม่รู้จักพอ**

(เพลิงนาคา, หน้า 377)

ในนวนิยายเรื่อง **เรือนเวลา** ชลนิลสร้างตัวละคร **ทตสุระ** เพื่อนำเสนอหลักธรรมเรื่องกรรม เขาเป็นทายาทเจ้าของหนังสือวิเศษที่ใช้อ่านอนาคตได้และเป็นเจ้าของหนังสือจำนวนหนึ่งเล่ม ต่อมาเมื่อธานียื่นข้อเสนอจะรับซื้อหนังสือในราคาสิบล้าน ทตสุระลังเลเนื่องเป็นเงินมากพอที่จะทำให้ใจหนึ่งต้องการรับข้อเสนอ แต่อีกใจหนึ่งเขาไม่อยากขายหนังสือเพราะไม่ทราบว่าจะต้องการนำหนังสือใช้ในทางดีหรือทางร้าย สุดท้ายเขาตัดสินใจไม่ขายหนังสือหลังจากได้ลองเปิดหนังสือหนึ่งหน้า แล้วพบข้อความจากหนังสือที่ชี้ทางให้เขาเข้าใจจิตใจของตนเองว่าตนเองไม่ต้องการมอบหนังสือให้ธานี เขาจึงไม่หลงผิดคิดโลภอยากได้เงินจำนวนนั้น ดังข้อความ

...สิ่งที่มีคุณค่าแท้...

หาใช้ทรัพย์สินเงินทอง

คันดูให้ลึก...

มองเห็นใจตนจนกระจ่าง

...แล้วจะพบ...สมบัติภายใน...

**เขาเหมือนได้เจอคำตอบที่ตนวนเวียนค้นหา ใจอันหนักอึ้งผ่อนคลายไม่รู้ตัว มีแค่
คำถามเดียวเกิดขึ้นในใจ ถ้าไม่คิดถึงเงินสิบล้าน...ยังต้องการให้หนังสือเล่มนี้แก่
นายธานีหรือไม่**

(เรือนเวลา, หน้า 108)

นวนิยายเรื่อง **กรงไฟ** ชลนิลสร้างตัวละคร **จิตใส** และ **นายพลทางธรรม** สามีภรรยาที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมและเข้าใจหลักธรรมจนสามารถสอนผู้อื่นได้ เช่น ตอนที่รุ่งรตีกำลังเป็นทุกข์เพราะเป็นห่วงว่าลักขมณซึ่งเป็นพ่อของเธอจะได้รับอันตรายจากความขัดแย้งเรื่องสมบัติ จิตใสเตือนสติให้รุ่งรตีเข้าใจว่ากรรมเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละคน ไม่มีใครสามารถเปลี่ยนแปลงกรรมของคนอื่นได้ ดังนั้นควรวางใจเป็นกลางเพื่อไม่ให้ใจทุกข์ร้อนกับกรรมของผู้อื่นที่เราไม่สามารถช่วยแก้ไขได้ ดังข้อความ

**“รู้ต้องรู้จักวางใจเป็นกลาง ยอมรับให้ได้ว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ทุกสิ่ง
มีเหตุมีผลของมัน ใครก็เปลี่ยนแปลงกรรมคนอื่นไม่ได้หรอก**

(กรงไฟ, หน้า 338)

ตัวละครจิตใสและนายพลทางธรรมยังเป็นผู้ที่มีจิตใจเมตตาต่อผู้อื่น ช่วยเหลือคนที่กำลังเดือดร้อนเป็นทุกข์ ดังเหตุการณ์เกิดเพลิงไหม้ที่ตลาดทรัพย์สินยังยืน ทั้งคู่ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุครั้งนี้ด้วยการตั้งโรงทานเพื่อบริจาคอาหารให้คนเหล่านั้น ดังข้อความ

ที่เดินที่โรงทาน มีผู้ประสภภัยมารับอาหารกันเนืองแน่น คุณจิตใสต์กอาหาร แจกจ่ายไม่รู้เหน็ดเหนื่อย นายพลทางธรรมคอยกำกับดูแลพลทหารที่มาช่วยงาน สีน้าของผู้สูงวัยทั้งสองแ่มช่น ผ่องใส ทั้งที่ดูจะทำงานเกินกำลัง

(กรงไฟ, หน้า 503-504)

ตัวละครรราวาสที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมยังปรากฏในเรื่อง **แก่น้ำค้ำ** ชลนิลสร้างตัวละคร **หมอน้ำทิพย์** ให้เป็นตัวละครที่มีความรู้เรื่องไตรลักษณ์และกรรม เมื่อตัวละครลานน้ำค้ำกำลังวิตกกกับผลการตรวจร่างกายของตน หมอน้ำทิพย์สอนให้ลานน้ำค้ำเห็นว่าการเจ็บป่วยทางกายนั้นเป็นความไม่เที่ยง และเป็นทุกข์ตามสภาพสังขารเท่านั้น หากขาดความเข้าใจเรื่องนี้แล้วจะทำให้จิตใจเป็นกังวลเกิดความทุกข์ทางใจตามมาเช่นเดียวกับที่ลานน้ำค้ำกำลังเป็นอยู่ในขณะนั้น ดังนั้นบุคคลจึงควรรู้เท่าทันความจริงดังกล่าวและวางใจไม่ให้เป็นทุกข์ ดังข้อความ

“รอให้ผลเลือดออกก่อนดีกว่านะจ๊ะ” หมอน้ำทิพย์พูดเสียงอ่อนโยน “มากลัว ล่วงหน้าอย่างนี้มันไม่มีประโยชน์อะไรหรอก ถ้าจะป่วยยังงี้ก็ต้องป่วย แต่ความเจ็บป่วยของคนเรานั้นเป็นแค่อาการทางร่างกายเท่านั้น...อย่าให้จิตใจเราต้องเจ็บป่วยไปด้วยความกลัว ความหวาดระแวงที่ยังมาไม่ถึงเลย”

ลานน้ำค้ำชะงัก คำพูดเรียบเรียงที่แผ่ความหนักแน่นของหมอน้ำทิพย์กระแทกจิตใจหล่อนอย่างจัง

(แก่น้ำค้ำ, หน้า 167)

ในนวนิยายเรื่อง **ลายครุฑ** ชลนิลสร้างตัวละคร **ป้าอร** ป้าของโหวะให้มีความเข้าใจหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ ดังจะเห็นได้จากที่เธอสามารถแนะนำให้โหวะเห็นความไม่เที่ยงของสิ่งต่าง ๆ แม้แต่ของขลังหรือไสยศาสตร์ที่มีความเชื่อว่าทำให้อยู่ยงคงกระพันยังอาจจะเสื่อมได้ในวันใดวันหนึ่ง ดังข้อความว่า

“ทหารสมัยก่อน เวลาเขาจะไปออกรบก็มักจะไปหาพวกของดีของขลังเอาไว้ป้องกันตัว ของขลังบางอย่างเขาก็ลือกกันว่าทำให้หนังเหนียว ฟันแทงไม่เข้าเหมือนกัน”

“สมัยนี้ยังมีอยู่มั๊ย” เขาสนใจ

“จะไปรู้รอะ ป้าไม่คิดจะไปรบกับใครนี่ แต่ถ้าจะว่าไปนะ...คนเรากล้าหนังมันเหนียวได้ ก็หายเหนียวได้เหมือนกัน ของขลังที่ว่าดัง ๆ ก็ยังเสื่อมได้...มันไม่มีอะไรแน่นอนหรอกไท...”

(ลายครุฑ, หน้า 38)

โดยสรุป กลวิธีการสร้างตัวละครของชลนิลแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวละครเหนือธรรมชาติและตัวละครมนุษย์ทั่วไป ชลนิลเน้นการสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติให้เป็นตัวละครหลักของเรื่องเพื่อนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตัวละครเหนือธรรมชาติเหล่านี้มีทั้งตัวละครที่หลงผิดและตัวละครที่ประพฤติตามหลักธรรม ตัวละครที่หลงผิดจะสามารถกลับตัวกลับใจหันมาประพฤติตามหลักธรรมได้เมื่อได้รับคำแนะนำจากตัวละครเหนือธรรมชาติและตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่ปฏิบัติตามหลักธรรม ในด้านการนำเสนอตัวละครมนุษย์ทั่วไปมีทั้งตัวละครที่ประพฤติตามหลักธรรม

และตัวละครที่หลงผิด ชลนิลสร้างตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่ประพฤติตามหลักธรรมเพื่อช่วยแนะนำตัวละครที่หลงผิดให้เกิดปัญญาและเปลี่ยนแปลงตัวเองหยุดประพฤติผิด หันมาประพฤติตนตามหลักธรรม ส่วนตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่หลงผิดเป็นตัวละครประกอบที่ช่วยในการนำเสนอหลักธรรมให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าตัวละครส่วนใหญ่สามารถกลับตัวกลับใจมาประพฤติดีได้

การสร้างฉาก

ฉาก หมายถึง สถานที่ เวลาและบรรยากาศในเรื่องซึ่งเป็นที่เกิดพฤติกรรมของตัวละคร หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ฉากที่ดีจะมีส่วนช่วยส่งเสริมจุดมุ่งหมายเฉพาะของเรื่อง ดังที่ เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, หน้า 824, 856) กล่าวว่า ฉากมีความสำคัญมากกว่าเป็นเพียงภูมิหลังและเครื่องประดับของเรื่อง ถ้าผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องที่เกิดขึ้นจากฉากได้อย่างลึกซึ้ง รวมถึงฉากอาจมีบทบาทสำคัญจนพัฒนาเป็นตัวละครในเรื่อง เนื่องจากฉากนั้น ๆ ได้กลายเป็นเครื่องมือที่นักเขียนใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญของเรื่อง

ผลการศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติทั้ง 11 เรื่องของชลนิลพบว่า ชลนิลนำเสนอหลักธรรมโดยใช้ฉากเหนือธรรมชาติในนวนิยายทุกเรื่อง และพบว่ามีการใช้ฉากทั่วไปในนวนิยายบางเรื่อง ฉากดังกล่าวนอกจากจะทำหน้าที่เป็นสถานที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ในเรื่องหรือเป็นที่แสดงพฤติกรรมของตัวละครแล้ว ยังมีส่วนช่วยนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ฉากเหนือธรรมชาติ

การสร้างฉากเหนือธรรมชาติเพื่อนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นอกจาก จะทำให้ผู้อ่านสนุกกับจินตนาการแปลกใหม่ของผู้เขียนแล้ว ฉากบางฉากยังช่วยในการนำเสนอหลักธรรมให้เห็นอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม และบางฉากนักเขียนใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญของเรื่อง ได้แก่ ปฏิจจสมุปบาท ไตรลักษณ์ และกรรม ฉากเหนือธรรมชาติปรากฏในนวนิยายทุกเรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

นวนิยายเรื่อง **ต่างเวลา** ชลนิลสร้างฉากเหนือธรรมชาติภายในถ้ำที่มีเกล็ดขจีเพื่อนำเสนอปฏิจจสมุปบาท เมื่อตัวละครจากโลกอนาคตเข้าไปภายในถ้ำเพื่อเก็บตัวอย่างของธาตุเกล็ดขจี ธรรมชาติภายในถ้ำขัดขวางคนเหล่านั้นจนเกิดการต่อสู้ระหว่างคนกับธรรมชาติ กระทั่งภายในถ้ำเกิดความปั่นป่วน การที่ธรรมชาติภายในถ้ำเกิดปฏิกิริยาโต้กลับรุนแรงต่อมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์รุกรานเพื่อหวังผลประโยชน์จากธรรมชาติ ฉากดังกล่าวผู้แตงนำเสนอให้เห็นว่าภายในถ้ำเปรียบได้กับโลก ทั้งใบ เมื่อมนุษย์ทำอย่างไรกับโลก ผลสะท้อนย้อนกลับมาคืนสู่มนุษย์ เมื่อมนุษย์ทำลายสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมก็ย้อนกลับมาทำลายมนุษย์เช่นกัน ฉากการต่อสู้ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมภายในถ้ำจึงเป็นการแสดงให้เห็นหลักธรรมปฏิจจสมุปบาทที่ว่าด้วยการที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงเกิดมีขึ้น ดังข้อความ

*เสียงการต่อสู้รุนแรงดังสนั่น ถ้ำกระเทือนไหวยวบ บอกถึงการปะทะอันเผ็ดร้อน
ดุเดือดขั้นแตกหัก เอสเปอร์ทั้งสี่ต่างใช้ชีวิตของตนเข้าเต็มพันทัน
ปัง...ครืน...*

เสียงดังลั่น ถ้าสะเทือนรุนแรง สะเก็ดหินแตกกระจาย ทะเลน้ำกรดไหลวูบ
ห่างจากคนทั้งสี่แค่สองนิ้ว...

เธอเข้าใจความหมายแฝงของเกล็ดขจีแล้ว

“หยุดได้แล้ว...เกล็ดขจีคือโลก โลกคือเกล็ดขจี”

นี่เองคือเหตุผล ทำไมทะเลน้ำกรดถึงไหลไปทางคู่ต่อสู้ที่ดูเคียด แต่ไม่เข้ามา
กรายกล้ำมีลินที่ยื่นรออยู่อีกฝั่งด้วยใจเป็นห่วง

ทุกสิ่งในถ้ำนี้แสดงการกระทำเพียงแค่ปกป้อง ผลักไส หากมีการต่อสู้ ต่อต้าน
ขัดขืน ก็จะเป็นความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เฉกเช่น...มนุษย์ทำอย่างไรกับโลก...โลกก็
ตอบแทนสิ่งนั้นคืนแก่มนุษย์

(ต่างเวลา, หน้า 366)

ฉากการระลึกชาติของตัวละครมรรคาในนวนิยายเรื่อง **มานมนตรา** นำเสนอหลักธรรม
ทางพระพุทธศาสนาเรื่องไตรลักษณ์ ฉากดังกล่าวเกิดขึ้นขณะที่มรรคาประสบอุบัติเหตุจนสลบไป
ขณะที่อยู่ในภวังค์เขาได้ยินเสียงของจ้าวเตือนให้เขาระลึกชาติเมื่อครั้งที่เกิดเป็นทิวาเทพและเขา
ได้ใช้มนตราหักขังจ้าวไวโนตันไพร มรรคาต้องการฟื้นความจำในอดีตชาติจนจิตยึดติดไม่ยอม
ปล่อยวาง แต่เมื่อเขามีสติเกิดปัญญาจนเข้าใจว่าตัวเขาในภพชาติต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสังขมม
ตัวตนของมรรคาหรือทิวาเทพล้วนไม่มีอยู่จริง แต่เกิด-ดับในภพชาติต่าง ๆ ตามกิเลสตัณหาที่มีอยู่
เมื่อเกิดปัญญาดังนี้จิตใจของมรรคาจึงปลอดโปร่ง จิตเลื่อนสู่ภพชาติที่เกิดเป็นทิวาเทพ เห็น
สวรรค์ที่ตนอาศัยเมื่อครั้งเป็นทิวาเทพ จนสุดท้ายเขาจดจำเรื่องราวของทิวาเทพได้ทั้งหมด
ดังข้อความ

เสียงแปลกปลอมหายไป มรรคาเคว้งคว้างมองอะไรไม่เห็น ครุ่นคิดปัญหา
อย่างเดียว ทำอย่างไรมรรคาจะเป็นทิวาเทพ และทิวาเทพจะเป็นมรรคา

ครุ่นคิด...ครุ่นคิด...ครุ่นคิด...จิตใจจดจ่ออยู่กับปัญหาเดียว จนอ่อนล้าต้องวาง
ปัญหา คราวนี้จิตใจโล่ง...โปร่งเหมือนนั่งอยู่บนลานหินกว้างไกล ร่มเย็นเพียงเดียวดาย
คำตอบ...ผุดมาง่าย ๆ

มรรคา...ทิวาเทพ ก็เพียงชื่อสมมติ เทพ...มนุษย์ ก็เพียงสมมติ...ทั้งเทพ ทั้ง
มนุษย์ต่างเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพภูมิสูง ๆ ต่ำ ๆ ...มีแต่จิตที่ถูกกิเลสตัณหา
อวิชชาครอบคลุมเท่านั้น ที่ลากไปลากมา เมื่อไรสลัดหลุดจากสิ่งทีพอกพูนในจิตให้
หมดสิ้น...ให้ธรรมถึงใจ...ใจคือธรรมะ เมื่อนั้นก็จะหยุดเวียนว่ายตายเกิดอย่างถาวร
แสงสว่างฉายโชนเต็มมโนภาพของมรรคา กลิ่นหอมมรวรินแตะจมูก
เสียงดนตรีอันเคยคุ้นกำลังซบกล่อม เขาได้ยินเสียงตนกังวานชัด...

“ข้าขอตั้งจิตอธิษฐานต่อหน้าองค์พระเกศจุฬามณี อันเป็นที่บูชาเคารพแห่ง
ปวงเทพ...ข้าขอเกิดเป็นมนุษย์ธรรมดาผู้หนึ่ง...ผู้ซึ่งไม่มีอำนาจฤทธิ์ใด ๆ เพื่อประสาน
กับปีศาจตนหนึ่งให้เสรีจลื่น...ขออำนาจบารมีแห่งพระพุทธองค์จงคุ้มครองข้าให้น้อย
ให้สามารถทำการได้ลุล่วงด้วยเทอญ”

(มานมนตรา, หน้า 257-258)

ในนวนิยายเรื่อง **รอยสาป** ผู้แตงนำฉากเมืองศิรินนครล่มสลายเพราะคำสาปมาใช้เพื่อนำเสนอกุศลกกรรม ฉากนี้ตัวละคร นาง สาปเมืองศิรินนครให้จมอยู่ใต้ทะเลสาบ รวมถึงชาวเมืองที่ตายแล้ววิญญาณก็ถูกสาปให้กลายเป็นครึ่งคนครึ่งสัตว์ เจ้าหญิงรสวดีและนาคินถูกสาปให้เป็นหน้าผาอยู่คนละด้านของทะเลสาบ เมื่อถึงคืนจันทร์คราสทั้งคู่จึงจะกลายร่างเป็นครึ่งคนครึ่งสัตว์ เจ้าหญิงรสวดีกลายร่างเป็นครึ่งคนครึ่งนก ส่วนนาคินกลายร่างเป็นครึ่งคนครึ่งม้า ทั้งคู่ร้องเรียกหากันแต่ไม่มีโอกาสได้พบกัน คำสาปของนางจึงเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นต้องรับทุกข์ทรมานเป็นเวลาหลายพันปี

“ถ้าอย่างนั้นพวกเจ้าทั้งสองคนจงกลายเป็นหน้าผาหินยืนคู่กัน ณ ที่นี้ คอยมองดูความวิบัติของเมืองศิรินนครให้เต็มตา และในคืนจันทร์คราสทุกร้อยห้าสิบปี พวกเจ้าจะได้กลายร่างเป็นสัตว์ครึ่งคน มีโอกาสรำร้องหากันแต่ไม่อาจมองเห็น ไม่สามารถใกล้ชิดกันได้ ส่วนพวกที่ตายอยู่ในศิรินนคร ข้าจะคุมขังวิญญาณพวกมันอยู่เป็นเพื่อนเจ้า ไม่อาจหลุดออกไปไหน”

นางกล่าวคำสาปด้วยเสียงนุ่มนวล ใบหน้ายิ้มแย้ม และทันทีที่สิ้นเสียง นาคินและเจ้าหญิงรสวดีก็หายตัวไป ที่เบื้องหลังนางพลันปรากฏเขาสองลูกยืนตระหง่าน ประจันหน้า ชะง่อนผาแต่ละด้านยื่นออกมาหากัน...ตั้งราวกับสองหนุ่มสาวเอื้อมมือจนสุด แต่ไม่อาจสัมผัสแม้แต่ปลายนิ้ว เลยออกไป ผนยังกระหน่ำหนัก แผ่นดินไหว สะเทือนเลื่อนลั่น เมืองทั้งเมืองยุบตัวกลายเป็นแอ่งกระทะขนาดใหญ่ กระแสน้ำสูงขึ้น ทีละน้อย ๆ

(รอยสาป, หน้า 170)

นวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** ชลนิลนำเสนอกุศลกกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยใช้ฉากการเกิดคลื่นยักษ์ในทะเลพัดมาถล่มเกาะคุก การเกิดภัยธรรมชาตินี้ทำให้ตัวละครขุนได้สร้างกุศลกกรรมครั้งใหญ่ เนื่องจากเดิมทีเธอเป็นฝ่ายเรียกร้องความรักจากผู้อื่นโดยไม่ยอมมอบความรัก ความเมตตาของตนให้ใครก่อน การเกิดภัยธรรมชาติครั้งนี้ขุนเกิดความเมตตาต่อคนบนเกาะ ความเมตตาก่อให้เกิดพลังยิ่งใหญ่จนขุนสามารถใช้พลังพิเศษของตนได้มากกว่าครั้งไหน ๆ และสามารถหยุดยั้งภัยธรรมชาติได้สำเร็จ ดังข้อความ

กำแพงคลื่นมหาภัยเคลื่อนตัวเข้ามาใกล้ มองดูไม่ผิดกับพญามารเกณฑ์ ไพร่พลยกทัพนับล้านออกศึก คลื่นชายฝั่งคลุ้มคลั่งปั่นป่วน อากาศไม่ผิดทัพหน้า เข้าก่อกวน ลมแรงจนใบมะพร้าวไหวลู่ ฟ้าสลัวลงคล้ายเงาหัตถ์จอมปิศาจทาทาบ

ขุนหวนเกรง ตัดสินใจไม่ถุก ความเป็นเด็กยอมเอาตัวเป็นศูนย์กลาง เรื่องจะให้เสียสละเพื่อคนอื่นไม่เคยอยู่ในความคิด แต่คลื่นมัจจุรากล้างจะกลืนกินทุกชีวิต...หลายชีวิตเธอรู้อัก ผูกพัน...และรัก เธอจะปล่อยให้พวกเขาสิ้นชีวิตโดยไม่ยอมทำอะไรเลยหรือ

(กรงอำพราง, หน้า 428)

ครีน...ครีน...

**กำแพงคลื่นสึนามิโถมขึ้นสู่ฝั่ง เงามดำทะมึนของมัน กดดันให้ผู้อยู่เบื้องล่าง
ย่นระย้อขาแข็งทื่อไม่อาจขยับ เจ็ลิมองกองทัพมหาสมุทรโถมเข้าใส่ศาสตร์และขนุน
โดยไม่อาจทำอะไรได้**

จิตใจที่ฟองโตฮึกเหิมของขนุนก่อให้เกิดพลังมหาศาล นัยน์ตาจ้องกำแพงน้ำเขม็ง
ส่งพลังทั้งมวลเข้าต่อต้านเพื่อหยุดมันให้ได้

(กรงอำพราง, หน้า 430)

ในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา** ชลนิสสร้างฉากเมืองบาดาลอันเป็นที่อยู่ของพญานาค เพื่อนำเสนออุศลกกรรม สถานที่ดังกล่าวเป็นที่กักขังสิงหนาคราชและริวดลอดช่วงเข้าพรรษา ทำให้สิงหนาคราชเห็นศรัทธาของพญานาคที่มีต่อคำสอนของพระพุทธเจ้าผ่านการถือศีล ทำวัตร สวดมนต์สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย สิงหนาคราชจึงซึมซับหลักธรรมผ่านกิจวัตรและเสียง สวดมนต์ของเหล่าพญานาค แม้ว่าเขาจะยังไม่สามารถละมิจฉาภิภูริได้ทันที แต่หลังจากนั้นเมื่อ เขาได้รับคำชี้แนะจากพระภิกษุที่อดีตชาติเคยเกิดเป็นเจ้าปู่ สิงหนาคราชจึงนำธรรมะต่าง ๆ ที่ได้รับฟังมาคิดพิจารณาจนเกิดปัญญาเห็นถูก ดังข้อความ

สถานที่แห่งนั้นชั้ยยะนาคาและบริวารเก่าของกุมภนาคราชกำลังอยู่ในช่วงตั้งจิต
ปวารณาถือศีลเข้าพรรษา เพื่อเป็นพุทธบูชา

**สิงหนาคราชและริวถูกจองจำร่วมกันที่ถ้ำเล็ก ๆ หน้าพระพุทธรูปองค์ใหญ่
รัศมีสีทองเปล่งกาย มีเหล่านาคา นาคีทั้งหลายรายล้อมบำเพ็ญตบะ ถือศีล
เข้าพรรษา**

มันเป็นภาพและบรรยากาศที่งดงามนักสำหรับริว

**เมืองใต้บาดาลในช่วงถือศีลเข้าพรรษา ทุกอย่างเป็นไปอย่างเรียบร้อย
ชวานาคสงบเสงี่ยม พุดจาน้อยคำ แต่ละวันจะมีการรวมกลุ่มสวดมนต์สรรเสริญ
คุณพระรัตนตรัย กระแสเสียงกระหึ่มไปทั่ว**

(เพลิงนาคา, หน้า 383)

ฉากการพังทลายของเรือนเวลาในนวนิยายเรื่อง **เรือนเวลา** เป็นฉากสำคัญที่ใช้นำเสนอ หลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ ฉากดังกล่าวตั้งอยู่ที่หอดูดาวบนคฤหาสน์ของตัวละครทวด หลังจาก ทวดสร้างเรือนเวลาสำเร็จ ร่างกายของเขาได้กลายเป็นหนุ่มอีกครั้งตามความปรารถนา ทวดเข้าไปในมิติพิเศษได้พบกับอาจารย์ของตนที่อธิบายให้ทวดเข้าใจเรื่องกรรม ระหว่างนั้น มีตัวละครผู้ร่วมสร้างเรือนเวลาหนึ่งคนคือ นายธานี ใช้อำนาจของเรือนเวลาเกินขอบเขตทำให้ เรือนเวลาพังทลาย หนังสือกระเด็นกระจัดกระจาย ทายาทเจ้าของหนังสืออีกจำนวน 6 คน ได้รับบาดเจ็บสาหัส หอดูดาวบนคฤหาสน์ทรุดโทรมและพังลงจนไม่เหลือความสวยงาม ฉากนี้ จึงเป็นฉากที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสิ่งต่าง ๆ ดังข้อความ

เมื่อไม่สามารถแก้ไขสิ่งใดได้...อีกทั้งไม่ยอมคิดแก้กระทั่งเจตจำนงของตน...
การทะลุผ่านเส้นแบ่งภพชาติซ้ำ ๆ ก่อให้เกิดความปั่นป่วนอย่างใหญ่หลวงในเรือนแห่ง
กาลเวลา...พลังของเวลาเกิดการอัดตัวแน่นเข้า แน่นเข้า จนสุดท้าย...

...เปรี้ยว...เปรี้ยว...บรีม...ระเบิดออกมาในที่สุด

หนังสือบนแท่นวางแต่ละคนกระเด็นลอยขึ้นสูง หน้ากระดาษโดนกระแสพลัง
ตีพัดพลิกไปพลิกมา จนมันฉีกขาดปลิวว่อน ลอยเกลื่อนกระจัดกระจายไร้ระเบียบ
เคว้งคว้างราวกับพริ้วผ่นใต้พายุก

หลังเกิดการระเบิด ทุกอย่างนิ่งงัน วังเวง

(เรือนเวลา, หน้า 318)

“หันไปดูสภาพรอบนอก ทุกสิ่งกำลังแสดงภาพความเสื่อมให้เห็นอย่างชัดเจน
รวดเร็ว...จากหอดูดาวบนคฤหาสน์ใหญ่โต หรุหร่า กลายเป็นตึกเก่าร้าง ทรวดโทรม
ผุกร่อน จะป่นมลายเป็นกองดินกองทรายเมื่อใดก็ได้...”

(เรือนเวลา, หน้า 321)

ฉากที่น่าเสนอไตรลักษณ์ยังปรากฏในนวนิยายเรื่อง **ถ้ำน้ำค้าง** ชลนิลนำเสนอ
หลักธรรมโดยใช้ฉากเทวดาเนรมิต ฉากนี้ดวงจิตของตัวละครลานน้ำค้างออกจากร่างแล้วพบกับ
ตัวละครอาแปะ ซึ่งเป็นเทวดาเจ้าที่ในโรงพยาบาล ทั้งคู่เข้าไปในห้องดับจิตพบศพเรียงราย
อยู่ภายในห้อง แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสิ่งต่าง ๆ ทั้งความไม่เที่ยงของสังขารมนุษย์
และความไม่เที่ยงของอารมณ์มนุษย์ ดังที่อาแปะทำให้ลานน้ำค้างเห็นศพในสภาพต่าง ๆ
นอนเรียงรายเต็มห้องจนเธอเกิดความกลัว ต่อมาเมื่ออาแปะเปลี่ยนภาพรอบตัวจากห้องดับจิต
ให้กลายเป็นภาพของห้องริมถนนทั่วไป ความรู้สึกกลัวของลานน้ำค้างก็หายไป ดังข้อความ

ห้องดับจิตมีศพเก็บไว้หลายศพ โดยมากถูกแช่เย็นอยู่ในตู้ มีบางศพวางไว้
บนเตียงชั้นข้างนอก มีผ้าคลุมทั้งหมดบ้าง คลุมไว้บางส่วนบ้าง ส่วนที่ไม่ได้คลุมผ้า
จะเห็นผิวเป็นสีเขียวคล้ำซีดดูน่ากลัว

...

อาแปะยิ้มจนแก้มอูม ตาหยี พลังขี้มือไปยังตู้เก็บศพ แล้วปล้นตู้เหล่านั้นก็
ดีดฝิงออก ทุ่งที่ห่อศพเปิด เผยให้เห็นร่างไร้ชีวิตเรียงรายราวกับจัดงานนิทรรศการ
คนตาย

“คราวนี้กลัวหรือยัง” อาแปะถามทดสอบ

หญิงสาวพยักหน้ายอมรับความจริง ไม่กลัวเสียฟอร์ม...

เพียงวูบเดียวนิทรรศการซากศพในห้องดับจิตก็หายวับเปลี่ยนมาเป็นอีก
สถานที่หนึ่ง...ริมถนน แสงไฟสว่าง ผู้คนพลุกพล่าน เสียงดังเจี๊วจ๊าว

“คราวนี้ยังกลัวอยู่หรือเปล่า” อาแปะถามอีกครั้ง

ลานน้ำค้างส่ายหน้า ความกลัวเมื่อครู่หายวับ เพียงแค่เปลี่ยนสถานที่
บรรยากาศ

**“เห็นมัยว่า...ความกลัว...มันไม่น่ากลัวจริง ๆ หรือก มันเกิด-ดับห่างกันแค่
แวบเดียว”** อาแปะสรุป หญิงสาวเข้าใจ

(ถ้าน้ำค้าง, หน้า 410-411)

ในนวนิยายเรื่อง **อาคม** ชลนิลนำเสนอหลักธรรมเรื่องกรรมโดยการสร้างฉากสนามฟุตบอลที่ตัวละครใช้ทำพิธีทางไสยศาสตร์ ฉากนี้ทรงกลดหรือคิมกำลังทำพิธีเพื่อใช้อาคมสังหารตัวละครเดชาซึ่งเป็นศัตรูคนหนึ่งของเขา ทรงกลดฝังสิ่งของของศัตรูลงในดินกลางสนามแล้ว ร่ายมนตร์จนเกิดรอยนูนสีแดงบนพื้นดิน จากนั้นสิ่งของในดินก็ถูกเผาไหม้ทำลายจนเหลือเพียงจุดสีดำและควันสีขาว อาคมถูกส่งไปเข้าร่างกายของเดชาจนเขาร้อนเหมือนถูกแผดเผา ผิวกายภายนอกเป็นสีน้ำตาลคล้ายดินแห้งที่กำลังปริเหมือนกับพื้นดินที่ทรงกลดใช้ทำพิธี เดชาได้รับความทุกข์ทรมานสาหัสจนเสียชีวิตในที่สุด การสร้างฉากดังกล่าวจึงช่วยนำเสนอให้เห็นการสร้างอกุศลกรรมของตัวละครที่มุ่งร้ายต่อผู้อื่นจนทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์ทรมาน ดังข้อความ

สนามกีฬา...เวลาเที่ยงตรง

ดวงตะวันทอแสงเจิดจ้ากลางฟ้า เหนือสนามฟุตบอลที่ร้างผู้คน **ความร้อนแรง
ของแสงแดดยามเที่ยงดูจะแผดกล้ำรุนแรงกว่าเคย และพร้อมจะเผาผลาญ
บางอย่างที่อยู่กลางสนาม**

(อาคม, หน้า 126)

**รอยนูนกลางสนามแปรเปลี่ยนจากสีทองแดงเป็นสีแดงจัด...เจิดจ้าขึ้นเรื่อย ๆ
ยิ่งได้แสงแดดส่งพลังความร้อนลงมา ยิ่งเสริมให้มันมีกำลังเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ
บทสวดอันแรงเร้าไม่ต่างจากเชื้อเพลิงชั้นดีที่สูมเข้าไปในมหากองกุกุณท์ที่กำลัง
ระเบิดเปลวอย่างเรงร่า ร้อนเร้า**

(อาคม, หน้า 133)

คิมจับบทสวด ดวงตาทอประกายวาววับสมใจ **กึ่งกลางสนามฟุตบอลนั้น
รอยนูนแดงจ้าเริ่มมีสีดำบังเกิด ควันขาวลอยจาง ๆ ก่อนจุดดำจะขยายตัวอย่าง
รวดเร็ว และมีเสียงดังพีบ...กลุ่มควันลอยคลุ้ง
พอควันจางจึงมองเห็นดินบริเวณนั้นยุบราบเสมอกัน มีแค่ร่องรอยขี้เถ้าสีดำ
จาง ๆ ไม่นานสายลมจะพัดพาเอาเศษฝุ่นเศษดินเข้ามากลบทับมันจนไม่เหลือ
ร่องรอย**

คิมทำสำเร็จ...เหยื่อรายที่ห้าไม่อาจรอดชีวิต

(อาคม, หน้า 137)

นวนิยายเรื่อง **ระบำเวท** ชลนิลนำเสนอให้เห็นไตรลักษณ์โดยใช้ฉากห้องของโลลา ซึ่งเธอใช้เป็นสถานที่เก็บรักษาไวรัสนางพญา และเลี้ยงปิศาจไว้ เมื่อทรงกลด ที่เกื้อ เอื้อกานต์ และหมากเข้าไปในห้องเพื่อตามหาและทำลายไวรัสนางพญา ที่เกื้อและเอื้อกานต์ถูกกักขังไว้ในห้องและกำลังถูกปิศาจของโลลาทำร้าย ห้องนั้นมีมิดชิดและมีกลิ่นอับของปิศาจอยู่รายรอบตัว ทำให้ตัวละครเกิดความหวาดกลัว ต่อมาพวกเขาตั้งจิตมั่นและมองสิ่งที่อยู่รอบตัวตามสภาพ เป็นจริงว่า ภาพ เสียง และกลิ่นปิศาจที่ปรากฏอยู่นั้นแท้จริงแล้วไม่มีตัวตน สุดท้ายแล้วยอมเกิด

และดับไปเป็นธรรมดา พวกเขามีจิตตั้งมั่นมีสติไม่หวาดกลัว รอคอยทั้งมีคนเข้ามาช่วยเหลือ จึงสามารถผ่านพ้นภัยร้ายไปได้ ฉากและบรรยากาศภายในห้องดังกล่าวจึงช่วยนำเสนอให้เห็น ไตรลักษณ์ ดังข้อความ

*รอบกายมีดมืด กลิ่นอัปฺจนยากทนทาน พลังร้ายวนเวียนทวยใจรดต้นคอ ภาพ
ความน่ากลัว สยดสยอง แวบผ่านเข้ามาในหัว เสียงอื้ออึงกรีดร้องดังสนัประสาท
กระแสดิ้นแห่งความกลัว หวั่นไหว พยายามซึ่มแทรกเข้ามาในใจเพื่อครอบงำสติ
ความรู้สึกรู้ตัว*

*สองพี่น้องหลับตา สัมผัสมือต่อมือนั่นคง จิตตั้งมั่นไม่ไหวหวั่น เห็นทุกสรรพสิ่ง
อันร้ายกาจผ่านมาแล้วเวียนผ่านไป เป็นแค่ภาพปรากฏ แค่เสียงไต้ยีน แคกลิ่นให้ได้
รู้ เป็นแค่สัมผัสให้รู้สึกชั่วครั้งชั่วคราว ไม่ทนทาน ไม่อาจอยู่ถาวร*

ทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นแล้วดับไปทั้งนั้น

*พลันนั่นเอง แสงสีส้มเหลืองสว่างจ้าก็พุ่งมาจากประตูห้องที่เปิดวางแบบไม่มี
วีแวว เสียงवादสาธยายมนตร์ดังก้องกังวาน เหล่ากองทัพปีศาจส่งเสียงกรีดร้อง
หนีหาย*

(ระบำเวท, หน้า 482)

ฉากด้านบนเขาหินหมอบในนวนิยายเรื่อง **ลายครุฑ** เป็นฉากที่นำเสนอหลักธรรมเรื่องกรรม สถานที่แห่งนี้เป็นมิติพิเศษที่เรียกว่า “ทวารรูนอน” ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2553, หน้า 169) อธิบายลักษณะของ “ทวารรูนอน” หรือ “รูนอนอวกาศ” ว่ามีลักษณะคล้ายอุโมงค์ของอวกาศหรือหลุมดำสองหลุมที่สภาพโค้งงอของอวกาศโดยรอบ ใช้เป็นช่องทางลัดของเวลาเพื่อย่นระยะเวลาเดินทาง สถานที่ดังกล่าวคือช่องทางที่ผู้เฒ่าปฐุมใช้เดินทางมายังโลกมนุษย์ ฉากดังกล่าวจึงช่วยในการนำเสนอหลักธรรมที่แสดงความหลงของมนุษย์ ดังเช่นตัวละครปู่ทองกอน ที่เกิดความหลงผิดไปศรัทธาผู้เฒ่าปฐุมจนเป็นต้นเหตุให้ช่วยเหลือผู้เฒ่าปฐุมสร้างอกุศลกรรมทำร้ายผู้คนบนโลกเพื่อใช้เป็นแหล่งพลังมีดนำมาช่วยเปิดทวารรูนอน เปิดโอกาสให้ผู้เฒ่าปฐุมเข้ามากลืนกินโลก ดังข้อความ

*ถ้าสะท้อนไหวยวบไปมาแรงกว่าเก่าจนแทบถล่มทลาย ชายหนุ่มปักเท้าทรงตัว
มันไม่ขยับไหว ส่วนปู่ทองกอนเซเซ่ด ๆ ไปทางริมเหวอย่างทรงตัวไม่อยู่ ก่อนจะยั้งร่าง
ตัวเองไว้ทันตรงปากเหว ไม่ร่วงหล่นลงไป*

...

*ปู่ทองกอนยืนโดดเด่นอยู่ริมปากเหว เผยรอยยิ้มอย่างผู้มีชัย ขณะที่พลังมีด
จำนวนมหาศาลทะยานขึ้นมาจากก้นเหวเป็นเส้นสายสีดำสนิท แผ่กิ่งก้านสาขา
คล้ายรากไม้ปีศาจ เส้นผมนางพญา*

*เส้นสายพลังมีดส่วนหนึ่งโอบล้อมร่างปู่ทองกอนเอาไว้เสมือนเปิดรับรวมเป็น
หนึ่งพลังเดียวกัน สีหน้าชายชรามีความกระหึ่ม ภาคภูมิใจเหมือนตนเองได้ปฏิบัติ*

ภารกิจสำคัญที่สุดเสร็จสิ้นแล้ว แววมามีความยินดีสามใจที่สามารถเอาชนะ

นักรบสายครุฑ จนเปิดทวารรุทรอน ทวารเชื่อมสองภพ สำเร็จในที่สุด

หากมองให้ลึกลงไปใต้วงตาคู่นั้น จะเห็นความมืดดำ บอดสนิทจนชวนขนหัวลุก
มันเป็นความมืดบอดจากความลุ่มหลงมกมาย เป็นม่านมืดแห่งความไม่รู้อันน่าสะพรึง

(ลายครุฑ, หน้า 387)

2. ฉากทั่วไป

ชลนิลสร้างฉากทั่วไปเพื่อช่วยในการนำเสนอหลักธรรมให้เห็นอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม
โดยใช้ในการนำเสนอหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ พบในนวนิยาย 2 เรื่อง คือ รอยสาป และกรงไฟ
มีรายละเอียดดังนี้

ในนวนิยายเรื่อง **รอยสาป** ฉากเมืองศิรินครที่จมอยู่ใต้ทะเลสาบแสดงให้เห็น
ความไม่เที่ยงของสิ่งต่าง ๆ ดังที่ตัวละครเห็นซากปรักหักพังของเมืองที่ยิ่งใหญ่ ดังข้อความ

หญิงสาวมาเหยียบย่ำกันทะเลสาบสราญ สถานที่เคยเป็นศิรินคร พื้นบริเวณรอบ ๆ
แห่งสนิท ไม่คล้ายเคยจมอยู่ใต้น้ำ ซากอิฐปรักหักพังยังมีเหลือให้เห็น เสาหินกร่อน
ผนังกำแพงและที่ยืนหยัดตรงหน้าดูเหมือนเคยเป็นปราสาทหิน

ที่นี่คือเขตพระราชฐาน ซากปราสาทแห่งราชานครศิรินหลงเหลือให้เห็นเพียง
เสาหินไม่กี่ต้น และผนังรอบเขตที่เป็นตัวปราสาท

ความไม่เที่ยงเป็นสัจธรรมของโลก

(รอยสาป, หน้า 276)

นอกจากนั้นฉากทรัพย์สมบัติของตระกูลทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาลกำลังถูกทำลายในเรื่อง
กรงไฟ ก็เป็นฉากที่แสดงให้เห็นความไม่เที่ยงเช่นกัน ฉากนี้ตัวละครบุญส่งลูกน้องของรามต้องการ
แก้แค้นแทนราม เจ้านายของตนที่ถูกฆ่าเนื่องจากน้องสาวของรามและคนรักของเธอหวังยึดครอง
สมบัติของตระกูลทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาลจึงวางแผนฆ่าราม บุญส่งจึงตั้งใจทำลายทรัพย์สินทุกอย่าง
โดยวางระเบิดที่อุ้งถ่อซึ่งเป็นกิจการของตระกูลนี้ ชัชรลสืบล่อเข้าไปชนบ้านและปาระเบิดเข้าไป
ในบ้าน จนกระทั่งบ้านใหญ่โตเสียหายอย่างมาก จากนั้นจึงจุดไฟเผาตลาดทรัพย์ยั่งยืนจนมอดไหม้
เหลือเพียงเศษซากและกองขี้เถ้า ดังข้อความ

“ตูม...เสียงระเบิดกึกก้องกลางอุ้งถ่อรถทัวร์บริษัททรัพย์ยั่งยืนฯ ก่อให้เกิด
ความโกลาหล วุ่นวายขนาดหนัก คนงานวิ่งหนีกระเจิดกระเจิง เปลวไฟลุกท่วมอาคาร
ลามติดน้ำมัน เครื่องจักร ชิ้นส่วนรถที่ยังประกอบไม่เสร็จ

(กรงไฟ, หน้า 471)

รุ่งรตียืนอึ้ง พุดอะไรไม่ออก...บ้านทรัพย์ยั่งยืนสิริไพศาลแทบไม่เหลือสภาพ
บ้านที่สวยงามหรูหราอีกแล้ว ซากรถลอบล้อยังคาอยู่ให้เห็นตัวการความยับเยิน บ้าน
เกือบครึ่งหลังพังราบ เป็นครั้งแรกที่หญิงสาวมองเห็นสัจธรรมข้อหนึ่ง...ทุกสิ่งในโลก
ไม่เที่ยง...

ใครจะคิด...บ้านหลังใหญ่โตโอ้อ่าจะกลายเป็นเศษซากปรักหักพังภายใน
เวลาไม่กี่ชั่วโมง

ลมพัดกระโชกแรง...คล้ายมีเสียงสะอื้นให้ด้วยความเสียดายแทรกมากับสายลม
ฝุ่นผงจากเศษอิฐเศษปูนปลิวว่อนจนหลายคนต้องเบือนหลบ

(กรงไฟ, หน้า486-487)

ออกมาจากเต็นท์พยาบาล ชายหนุ่มจึงเห็นสภาพตลาดทรัพย์สินยังยืนถนัดตา
ไม่เหลือสภาพตลาดใหญ่โต กว้างขวาง ทันสมัยที่สุดในจังหวัดอีกต่อไป ตอนนี้มีแค่
กองขี้เถ้า เสาค้ำ ๆ ควันลอยกรุ่น แลโล่งราบ

(กรงไฟ, หน้า 497-498)

ผลการศึกษากการสร้างสรรค์ฉากในนวนิยายของชลนิลข้างต้นพบว่ามีการสร้างฉากเหนือ
ธรรมชาติในนวนิยายทุกเรื่อง และสร้างฉากทั่วไปเพื่อนำเสนอหลักธรรมในนวนิยายบางเรื่อง
ชลนิลใช้การสร้างสรรค์ฉากเพื่อช่วยในการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม
โดยส่วนใหญ่พบว่าเป็นการใช้ฉากเพื่อแสดงความไม่เที่ยง เช่น ฉากการพังทลายของเรือนเวลา
ในเรื่องเรือนเวลา ฉากเมืองศิรินครถูกสาปจนล่มสลาย นอกจากนี้ยังนำเสนอหลักธรรมข้ออื่น
คือ แสดงให้เห็นการสร้างกรรมของตัวละคร และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เป็นปัจจัยแก่กันของ
ผลกระทบจากการทำลายสิ่งแวดล้อม

การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง

กลวิธีการเล่าเรื่อง (Point of view) คือ การที่ผู้แต่งกำหนดว่าจะนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ
ผ่านมุมมองของผู้ใด ดังที่ เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, หน้า 312-313) กล่าวว่ากลวิธีการเสนอเรื่อง
หรือที่เรียกว่ามุมมอง หมายถึง การกล่าวถึงผู้เล่าเรื่องหรือผู้บรรยายเรื่องซึ่งนักเขียนเป็นผู้สร้างขึ้น
การใช้กลวิธีการนำเสนอเรื่องหรือการใช้มุมมองในการเขียนจึงหมายถึงการจัดตำแหน่งและแสดงตัว
หรือวางบุคคลที่ทำหน้าที่บันทึกพฤติกรรมและบทบาทของตัวละคร เป็นการช่วยให้ผู้อ่านได้รับรู้หรือ
เห็นเหตุการณ์ และการกระทำของตัวละครในเรื่องผ่านสายตาของผู้ใด

ผลการศึกษาพบว่าชลนิลนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง
แบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้งในนวนิยายเหนือธรรมชาติทุกเรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ในนวนิยายเรื่อง **ต่างเวลา** ชลนิลนำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตของตัวละครชาวบ้านในยุคปัจจุบัน
ผู้แต่งแสดงความเป็นผู้รู้แจ้งในการพรรณนาฉากทำบุญตักบาตรตามวิถีปฏิบัติพุทธศาสนิกชน
ดังข้อความ

รุ่งเช้า...หน้าวัดในหมู่บ้าน

ชาวบ้านที่มาทำบุญตักบาตรส่วนใหญ่แต่งชุดขาว ยืนเรียงรอเป็นแถวยาว
อย่างเป็นระเบียบจนถึงหน้าประตูวัด ใบหน้าแต่ละคนยิ้มแย้ม อิ่มเอิบ เสียงพูดคุย
หัวเราะ หยอกล้อ มีความสุข กลิ่นข้าวหุงใหม่หอมกรุ่นลอยอบอวล อาหาร กับข้าว ขนม
ถูกจัดเรียงสวยงามอยู่ในถาด

(ต่างเวลา, หน้า 117)

ในตอนจบของนวนิยายเรื่อง **ม่านมณฑรา** ชลนิลใช้กลวิธีการนำเสนอหลักธรรมเรื่องกรรม โดยผู้แต่งเป็นผู้เล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง ชลนิลแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของตัวละครมรรคาและปิกแก้ว ในปัจจุบันว่าทั้งคู่อยู่ในสถานะพี่น้องบุญธรรม แต่ว่าสามารถเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ไปเป็นคนรักได้ เนื่องจากอดีตปิกแก้วเคยเกิดเป็นทวนารีคูครองของทิดาเทพ เมื่อเธอติดตามเขาจุติมาเกิดเป็นมนุษย์ กุศลที่เคยทำร่วมกันทำให้ปิกแก้วได้อยู่ใกล้ชิดกับมรรคาในฐานะน้องสาวบุญธรรม และช่วยเขาต่อสู้ กับจำวนทำให้จำวนกลับตัวหยุดสร้างอกุศลกรรมได้ ผู้แต่งนำเสนอว่ากรรมที่ตัวละครร่วมกันทำในปัจจุบันย่อมส่งผลให้ทั้งคู่ได้เป็นคูครองกันอีกครั้ง ดังข้อความ

*ถนนเบื้องหน้าทอดยาว คดเคี้ยวแสนไกล...จุดหมายปลายทางอาจไม่ใช่สิ่งสำคัญ
ไปกว่าการได้เดินทาง...โดยเฉพาะการเดินทางเพื่อรู้จักหัวใจตัวเอง
เส้นทางยังยาวไกล มองไม่เห็นจุดหมาย จึงยากจะบอกได้ว่าหัวใจสองดวงจะมา
บรรจบกันเมื่อใด...อนาคต...เป็นสิ่งที่มองไม่เห็นก็จริง...แต่อนาคตก็ถูกกักทอและ
ก่อสร้างขึ้นจากปัจจุบันไม่ใช่หรือ...*

(ม่านมณฑรา, หน้า 374-375)

กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้งยังปรากฏในนวนิยายเรื่อง **รอยสาป** เช่น ตอนที่ชลนิลชี้ให้เห็นว่าเมื่อตัวละครวายุและสตาบุตราว่าเจ้าหญิงรสวดีเลือกนาคนเป็นคูครอง แม้ทั้งคู่จะมีจิตใจกว้างขวางสามารถยอมรับกับการตัดสินใจของเจ้าหญิง แต่หัวใจของพวกเขายังไม่สามารถสลัดความรู้สึกทุกข์จากการไม่สมหวังในความรักได้ ชลนิลได้นำเสนอความคิดของผู้แต่ง แทรกลงไปในเนื้อหาว่าหากจะทำให้จิตไม่เป็นทุกข์ จะต้องมีความรักอย่างเมตตาต่อผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ แม้กระทั่งการได้รับคำชื่นชมจากคนอื่นหรือการชื่นชมตนเองก็ตาม ดังข้อความ

*ต่อให้เข้าใจและยินดีเพียงใด หัวใจผู้คนใช้จะให้เป็นไปตามต้องการได้
ความรัก...ใช้จะมอบเพียงความหวานชื่นสุขสม กระทั่งความเจ็บปวดขมขื่นก็ช่วงชิง
มีอำนาจได้ทุกเมื่อ...หากจะไม่ให้พวกเขาทุกข์ ก็ต้องมอบหัวใจอันยิ่งใหญ่ เป็นดวงใจ
ที่กว้างขวางไม่มีขอบเขตประมาณ ภายในเต็มไปด้วยดวงดาวเปล่งแสงระยิบระยับ
เป็นดวงดาวที่หวังเพียงให้แสงสว่างแต่ถ่ายเดียว...ไม่ต้องการสิ่งใดตอบแทน...กระทั่ง
ความภูมิใจในตนเอง*

(รอยสาป, หน้า 164)

ในนวนิยายเรื่อง **กรงอำพร** ชลนิลใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง เมื่อกล่าวถึงตัวละครเฒ่าเจ ซึ่งได้รับบาดเจ็บจากการต่อสู้ขณะกำลังเข้ายึดครองเกาะคุก การบาดเจ็บสาหัสทำให้ความคิดของเฒ่าเจเลื่อนลอยไร้สติ แต่จิตยังยึดอยู่กับเจตจำนงเดิมคือความอยากครอบครองเกาะเพื่อสร้างอำนาจแก่ตน เมื่อจิตไม่อาจสลัดหลุดเจตจำนงที่เป็นอกุศลกรรมทำให้เขาติดอยู่ในโลกของความฝันว่าตนมีอำนาจตามที่ปรารถนา ชลนิลใช้มุมมองของผู้แต่งนำเสนอความคิดหลักธรรมเรื่องอริยสัจว่าหากมนุษย์ยังหลงอยู่กับกิเลสย่อมไม่เกิดสัมมาทิฐิคือความเห็นถูก ดังข้อความ

แต่มาเจตนาห่างจากความรู้ตัวเข้าสู่ความฝัน...ฝันสวยงามที่ก่อสร้าง...สร้างขึ้นเพื่อเป็น
ทรงขังตัวเอง...อยู่ในคุกที่ไม่มีวันพ้นโทษ บางครั้งอาจมีสติรับรู้โลกภายนอกบ้าง ไม่ต่างจาก
นักโทษที่มองลอดลูกกรงหน้าต่างเห็นท้องฟ้าและปักษา นึกอยากโบยบินแต่ชายังผูกตรวน
เส้นใหญ่

ในความฝันผู้คนอาจสร้างสิ่งที่ตนพอใจมากมาย แต่ฝันไม่อาจหยิบจับขึ้นมาได้...
เมื่อไหร่มองเห็นว่านี่คือฝัน นี่คือนิจจริง...เมื่อนั้นจะรู้เอง สิ่งที่เราต้องการนั้นไม่มากมาย
อะไรเลย

(กรงอำพราง, หน้า 401)

กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง ยังปรากฏในนวนิยายเรื่อง **เพลิงนาคา**
เช่น ตอนที่ผู้แต่งแสดงความคิดเห็นต่อตัวละครสิงหนาคราชาว่า การที่สิงหนาคราชาที่มีความคิดเป็น
สัมมาทิฐิหรือความเห็นถูกนั้นไม่ได้เกิดจากผู้ใด เพราะไม่มีใครสามารถบังคับให้สิงหนาคราชาเห็นถูก
ได้เพียงแต่หลังจากสิงหนาคราชาได้คำแนะนำจากกริวและหลวงพ้อแล้ว เขาจึงนำไปพิจารณาและ
คิดทบทวนการกระทำของตนที่ผ่านมาในอดีตจนเห็นความหลงผิดของตน แล้วคิดแก้ไขปรับปรุง
ตัวเอง ดังข้อความ

หล่อนยังนึกสงสัย ที่ริวบอกว่า “พบสิ่งที่ต้องการที่สุดแล้ว” มันคืออะไรกันแน่
รู้ว่าถามไปคงไม่ได้คำตอบ อย่างน้อยก็ยินดีที่เขากลับมา อีกทั้งสะสางเรื่องราวจน
สิงหนาคราชายอมแพ้ทั้งกายและใจ

**รอยจันทร์ไม่อาจรู้เลยว่า ความพ่ายแพ้ของนาคราชาผู้นี้ ไม่ได้เกิดจากฝีมือริว
ไม่ได้เกิดจากมนตร์อาลัมพายนี่ แต่เกิดจากใจของตน ที่ยอมรับและมองเห็น
ความหลงผิดแต่กาลก่อน**

**เมื่อแสงสว่างมาถึง ความมืดย่อมถูกขจัดสิ้นไป...และเมื่อรู้ถูก ย่อมขจัด
ความหลงผิดในใจได้**

(เพลิงนาคา, หน้า 394)

นวนิยายเรื่อง **เรือนเวลา** ชลนิลใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง
หลายตอน ตัวอย่างเช่นตอนที่กล่าวถึงความหลงผิดของตัวละครธานี ชลนิลใช้กลวิธีนี้เพื่อนำเสนอ
หลักธรรมในส่วนที่ไม่สามารถนำเสนอผ่านตัวละครได้ เนื่องจากขณะนั้นตัวละครมีเจตจำนงในทาง
กุศลกรรม ขาดปัญญาไตร่ตรองว่าสิ่งใดเป็นความหลงผิด สิ่งใดเป็นความเห็นถูกจนเห็นภาพว่าเมื่อตน
เสียชีวิตแล้วจะต้องตกนรก ผู้แต่งจึงทำหน้าที่กล่าวถึงกระทำของตัวละครว่าการที่ธานีเห็นภาพของตน
ตกนรกนั้นเกิดจากเจตจำนงที่เป็นไปในทางอกุศลกรรมของเขา ดังนั้นการที่เขาพยายามหาทางแก้ไข
เพื่อเปลี่ยนแปลงผลหรือวิบากกรรมดังกล่าวโดยที่ยังมีเจตจำนงเช่นเดิมจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้
แต่เมื่อตัวละครพยายามฝืนอ่านอนาคตจากหนังสือเข้าไปเข้ามาเพื่อหาทางเปลี่ยนแปลงผลดังกล่าว
จึงทำให้เรือนเวลาปั่นป่วนจนพังทลายลง ดังข้อความ

นายธานีตกอยู่ในห้วงความหลง...หลงภาพอนาคตที่ยังมาไม่ถึง ลืมมองว่าจุดที่ตนยืน
คือปัจจุบันยังไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นทั้งสิ้น ทั้งหมดแค่เงาราง ๆ ของเจตจำนงตนเท่านั้น...ภาพ

อนาคตที่ฉายชัดคือเงาทอดของเจตนา...เขาคิดเช่นไรภาพอนาคตก็ส่งผลให้เห็นเช่นนั้น...ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว...เหตุและผลรับส่งกันง่ายนิดเดียว...เพียงแต่เขาพยายามคิดฝัน...คิดเปลี่ยนแปลง 'กฎธรรมชาติ' อันตายตัวนี้

เมื่อไม่สามารถแก้ไขสิ่งใดได้...อีกทั้งไม่ยอมคิดแก้กระทิงเจตจำนงของตน...การทะลุผ่านเส้นแบ่งภพชาติซ้ำ ๆ ก่อให้เกิดการปั่นป่วนอย่างใหญ่หลวงในเรือนแห่งกาลเวลา...พลังของเวลาเกิดการอัดตัวแน่นเข้า แน่นเข้า จนสุดท้าย...

...เปรียะ...เปรียะ...บรีม...ระเบิดออกมาในที่สุด

(เรือนเวลา, หน้า 317-318)

ชลนิลยังใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้งในเรื่อง **กรงไฟ** โดยชลนิลแสดงความคิดเห็นต่อเนื่องจากความคิดของตัวละครเพื่อนำเสนอหลักธรรมในส่วนที่ไม่สามารถนำเสนอโดยใช้ตัวละครได้ เนื่องจากขณะนั้นตัวละครยังขาดความเข้าใจเรื่องกรรม ทั้งนี้ตัวละครคุณนายพวงทองคิดว่าผลกรรมของตนไปตกอยู่กับลูกสาวซึ่งไม่เคยกระทำความบาปใด ๆ เลย ผู้แต่งจึงแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ไขความหลงผิดของตัวละครให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างถูกต้องว่า แท้จริงแล้วกรรมเป็นของผู้กระทำ ไม่มีใครรับกรรมแทนใครได้ สิ่งที่เกิดขึ้นกับสิตาเป็นเพราะในอดีตชาติเธอเคยฆ่าสามีกรรมวิบากจึงให้ผลในชาตินี้ การที่คุณนายพวงทองเห็นกรรมวิบากของลูกสาวตรงกับกรรมที่ตนเองเคยกระทำ เนื่องจากผู้ที่ทำกรรมใกล้เคียงกันถูกดึงดูดให้มาเกี่ยวข้องมีสายสัมพันธ์กัน ดังข้อความ

วูบหนึ่งคุณนายพวงทองนึกถึงตนเองในอดีต...การตายของ 'เสี่ย' พ่อของลูกทั้งห้าเกิดขึ้นอย่างไร...อุบัติเหตุ...เช่นนั้นหรือ

คุณนายพวงทองสั่งฆ่าตัวเอง สิตา ลูกสาวเธอ ก็ถูกฆ่ากับเมียน้อยฆ่าเช่นกัน...นี่มันเป็นกงเกวียนกำเกวียนหรือไร

แต่ทำไม...กรรมของแม่จึงตกไปอยู่กับลูก...

ไม่ใช่หรอก...กรรมใครกรรมมันต่างหาก เพียงแต่ผู้ที่ทำกรรมใกล้เคียงกัน จะถูกแรงดึงดูดจัดสรรโน้มนำให้มาอยู่ร่วมมีสายสัมพันธ์กัน

คุณนายพวงทองไม่มีญาณหยั่งรู้อดีตอนาคต จึงไม่อาจรู้...ชาติก่อนสิตาเคยสั่งฆ่าสามีตนมาแล้ว ชาตินี้...เป็นการเอาคืน...บนกงล้อกฎแห่งกรรม...

น่าเสียดายที่สิตาไม่อาจรู้เลยว่าที่ตนต้องมาตายอนาถเช่นนี้ เพราะเคยทำอะไรไว้ มนุษย์ส่วนใหญ่ไม่อาจรู้อดีตชาติตน...จึงมักสาปแช่งโชคชะตาด้วยความไม่รู้...เมื่อโดนกรรมย้อนรอย...

กฎแห่งกรรมยุติธรรมเสมอ...ไม่ว่าคุณจะทำเหตุของมันได้หรือไม่

(กรงไฟ, หน้า 211- 212)

กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้งยังปรากฏในนวนิยายเรื่อง **แก่น้ำค้าง** เช่น ตอนที่ผู้แต่งกล่าวถึงการจัดงานคอนเสิร์ตการกุศลเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยมะเร็งตามเจตจำนงของตัวละครนางน้ำค้าง ตัวละครกำลังมีความสุขจากงานคอนเสิร์ตในขณะนั้น ทั้งนี้ผู้แต่งสรุปในตอนท้ายเรื่องว่าภาพความสุขเช่นนี้เป็นของชั่วคราว เกิดขึ้นและดับไปตามเวลา เช่นเดียวกับสิ่งทั้งหลายก็ย่อมมีเกิด-ดับ เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ หากแต่มนุษย์ได้มีโอกาสเรียนรู้ธรรมะ เข้าใจหลักกรรม

อย่างแท้จริงจนยอมรับความจริงดังกล่าวได้โดยไม่ทุกข์ จึงจะนับว่าไม่สูญเสียโอกาสที่ได้เกิดเป็นมนุษย์
ตั้งข้อความ

ภาพความอบอุ่นมีความสุขเช่นนี้ ปรากฏแก่สายตาและความรู้สึกของทุกคน...
ทว่า มันคงอยู่ได้ไม่นานนัก สุดท้ายย่อมลาลับหายไป
สุข-ทุกข์ เรื่องดี-เรื่องร้ายก็ล้วนเป็นของชั่วคราว
ชีวิตเกิดมาต้องตายไม่มีทางเลี่ยง
แต่ในชั่วชีวิตหนึ่ง หากมีโอกาสได้เรียนรู้ความจริงแห่งธรรมะ
ความจริงที่ปรากฏในกาย ปรากฏในใจอย่างถ่องแท้เท่านั้น...
เชื่อเถอะว่า คุณไม่มีทางเสีย “ชาติ” ที่เกิดมาแน่นอน

(ถ้ำน้ำค้าง, หน้า 519)

การนำเสนอหลักธรรมเรื่องกรรมโดยใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง
ปรากฏในนวนิยายเรื่อง **อาคม** เช่น ตอนที่กล่าวถึงตัวละคร **ทรงกลด** หรือ **คิม** ที่เชื่อเรื่องกรรมและ
กรรมวิบากอย่างหลงผิด เนื่องจากเขาคิดว่าการใช้อาคมสังหารศัตรูเป็นกรรมวิบากที่คนเหล่านั้น
ควรได้รับอยู่แล้ว และแม้ว่าตนเองจะต้องชดใช้กรรมที่สังหารคนเหล่านั้นเขาก็ยอมรับผลได้ ผู้แต่ง
นำเสนอหลักธรรมอย่างถูกต้องว่า การแก้แค้นของทรงกลดไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่เขายอมรับผลกรรม
ที่ฆ่าคน แต่การสร้างกรรมครั้งนี้จะกลายเป็นวัฏจักรความแค้น เมื่อเขาฆ่าคนเหล่านั้น คนที่ถูกฆ่าย่อม
เกิดความแค้นและตามล้างแค้นกลับคืน วนเวียนอยู่อย่างนั้นไม่มีวันจบสิ้น ตั้งข้อความ

เมื่อใดก่อกรรม...เมื่อนั้นต้องเป็นทายาท...ชดใช้กรรม
ยิ่งกรรมที่ก่อด้วย ‘อาคมร้าย’ ผลลัพธ์ย่อมน่าสะพรึงกลัว
กล้าเผชิญหรือไม่?
เขาตอบ...กล้าสิ...รับได้...เพราะสิ่งที่พวกมันทำกับเขาและครอบครัวมันโหดร้ายไม่
แพ้กัน
มันต้องชดใช้...และต้องชดใช้ให้เขาในชาตินี้ด้วย
คิมยังไม่เข้าใจ...ว่าเรื่องร้ายที่เขาเจอ คือผลกรรมที่เขาไม่อาจทราบสาเหตุที่มา
และเมื่อเขาเลือกที่จะเข้าสู่วงจรอุบาทว์แห่งการแก้แค้น สร้างกรรมชั่วใหม่ มันก็
หมุนวนกลับมาเป็นวัฏจักร...วนเวียนยึดยาวอีกนาน...ยากยุติได้ง่าย ๆ

(อาคม, หน้า 120)

ในนวนิยายเรื่อง **ระบำเวท** ชลนิลใช้กลวิธีนี้สรุปความสัมพันธ์ของตัวละครเอื้อกันดีและ
หมากในตอนท้ายของเรื่อง แสดงให้เห็นกุศลกรรมที่ทั้งคู่กระทำ ชี้ให้เห็นว่าตัวละครทั้งคู่มีจิตใจเมตตา
ต่อผู้อื่น ใช้พลังพิเศษที่ตนมีช่วยเหลือผู้อื่นเสมอมา ดังนั้นกุศลกรรมที่ทั้งคู่กระทำในแนวทางเดียวกัน
จึงทำให้ทั้งคู่เข้าใจกัน ช่วยเกื้อกูลกันและจะได้ร่วมกันสร้างกุศลกรรมสืบต่อไป ตั้งข้อความ

**ความรักอาจเชื่อมเส้นทางชีวิตสองคนเอาไว้ แต่ศรัทธา ความดีงาม จิตใจที่
เอื้อเพื่อ กว้างขวางเสมอกัน และสติปัญญาที่เห็นถูก ดำเนินบนรอยทางอันสว่างไสว
จะยิ่งผนึกสองดวงใจเอาไว้ยาวนานแสนนาน รวากับว่าทั้งคู่มีหัวใจเป็นหนึ่งเดียวกัน**

(ระบำเวท, หน้า 594)

กลวิธีนำเสนอหลักธรรมโดยผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้งยังปรากฏในเรื่อง **ลายครุฑ** เช่น ตอนที่ชลนิลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์อุกกาบาตกำลังพุ่งเข้าชนโลกแต่กลับมีปาฏิหาริย์ ทำให้อุกกาบาตทั้งหมดเบี่ยงเส้นทางออกนอกโลก มนุษย์บนโลกจึงผ่านพ้นวิกฤตมาได้ คนบนโลกเข้าใจว่าเป็นเรื่องปาฏิหาริย์อัศจรรย์ที่ยังหาคำตอบไม่ได้ ทั้งนี้ผู้แต่งแสดงความคิดเห็นว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วมนุษย์ไม่สามารถหาคำตอบได้นั้นเป็นเพราะไม่รู้เหตุ เมื่อไม่รู้เหตุก็ยกให้เห็นเรื่องของปาฏิหาริย์เหนือธรรมชาติ แต่นั่นไม่ใช่สิ่งสำคัญที่มนุษย์ควรคำนึงถึง สิ่งสำคัญคือการมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยสติปัญญาเพื่อเป็นข้อเตือนใจว่าสิ่งต่าง ๆ ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การดำเนินชีวิตของมนุษย์จึงควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีสติเพื่อไม่ให้ไม่เกิดความประมาท ดังข้อความ

**ภาพที่ปรากฏบนจอบอกให้รู้...มันเหมือนมีพลังพิเศษบางอย่างมาช่วยหักเห แล้ว
ผลึกใสระเบิดทั้งห้าลูกนั้นให้ขึ้นไปทำลายดาวเคราะห์น้อยอย่างพร้อมเพรียง ตามจุดที่
คำนวณ เพื่อถูโลกไว้**

**เมื่อยังหาคำตอบไม่ได้ พวกเขาจึงยกให้เป็นเรื่องปาฏิหาริย์...ไม่ว่าจะด้วย
ปาฏิหาริย์หรือวิทยาศาสตร์ สิ่งที่ปรากฏจริงคือ โลกได้พ้นวิกฤติร้ายครั้งสำคัญมาได้
แล้ว...วิกฤติครั้งนี้อาจเป็นคำเตือน...ให้มวลมนุษย์ไม่ควรตั้งอยู่ในความประมาท
สิ่งร้ายแรงไม่คาดฝันอาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะจิต ทุกเวลา**

**มนุษย์เราจะบรรรา สร้างสงคราม เบียดเบียนกันและกันไปเพื่ออะไร...ไม่เห็นหรือ
หรือว่าทุกคนล้วนตกอยู่ใต้เงามัจจุราชและความไม่แน่นอนที่จะพรากทุกสิ่งไปจากคุณ
โดยไม่ทันให้ตั้งตัวอยู่แล้ว**

(ลายครุฑ, หน้า 432-433)

โดยสรุป การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้งเป็นไปเพื่อให้รายละเอียดของหลักธรรม หรือนำเสนอหลักธรรมอย่างถูกต้องในกรณีที่ตัวละครกำลังหลงผิด ตัวละครไม่เข้าใจหลักธรรมหรือยังไม่เข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้งเพียงพอ ผู้แต่งจะเป็นผู้ให้รายละเอียดหลักธรรมที่ถูกต้องโดยนำเสนอแทรกไว้ในเนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งหรือสรุปท้ายการกระทำที่ผิดหรือความคิดเห็นแบบหลงผิดของตัวละคร

การใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร

ชลนิลใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละครเพื่อนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

1. การใช้ชื่อเรื่อง

การนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยใช้ชื่อเรื่อง คือ การใช้ชื่อเรื่องเพื่อแสดงแนวคิดของผู้เขียนในนวนิยายเรื่องนั้น ๆ ว่ามีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องใด เนื่องจากชื่อเรื่องสามารถแสดงให้เห็นเนื้อหาของนวนิยายเรื่องนั้นได้ ดังที่ เถกิง พันธุ์เถกิงอมร

(2541 ,หน้า 454-455) กล่าวว่า การตั้งชื่อที่มีประสิทธิภาพเป็นเสมือนเครื่องชี้ชวนให้ผู้อ่านหยุด พินิจพิจารณาว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ มีคุณค่าต่อการอ่านหรือไม่ และการตั้งชื่อเรื่องจะเป็นเครื่องมือ บ่งบอกเบื้องต้นว่าเรื่องนั้น ๆ มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร

การศึกษาพบว่าชื่อนิพนธ์ตั้งชื่อเรื่องเพื่อแสดงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องกรรม ไตรลักษณ์ และปฏิจจสมุปบาท ชื่อเรื่องที่แสดงถึงหลักธรรมมีจำนวน 6 เรื่อง คือ เพลิงนาคา กรงไฟ กรงอำพราง เรือนเวลา ถ้ำน้ำค้าง และต่างเวลา มีรายละเอียดดังนี้

ชื่อเรื่อง **เพลิงนาคา** ชื่อนิพนธ์ตั้งชื่อเพื่อแสดงให้เห็นอกุศลกรรมและกรรมวิบาก เนื่องจาก เพลิงอันเป็นกรรมวิบากที่เผาผลาญจิตใจให้ร้อนรุ่มเป็นทุกข์เหมือนมีไฟในใจ

นวนิยายเรื่อง **กรงไฟ** ชื่อนิพนธ์ตั้งชื่อเรื่องเพื่อแสดงให้เห็นกรรมและกรรมวิบาก คำว่า “กรง” หมายถึง สิ่งที่ใช้สำหรับกักขัง ส่วน “ไฟ” แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีกิเลสตัณหาจะนำมาสู่การสร้าง อกุศลกรรมนั้นย่อมเกิดความทุกข์ร้อนใจทั้งขณะที่สร้างอกุศลกรรมและยามที่ได้รับกรรมวิบาก เสมือนถูกขังอยู่กรงที่แผดเผาจิตใจให้ได้รับความทุกข์ทรมาน

นวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** ชื่อนิพนธ์นำสถานที่ในนวนิยายมาตั้งเป็นชื่อเรื่องเพื่อแสดงให้เห็น หลักธรรมเรื่องกรรมและกรรมวิบาก คำว่า “กรง” หมายถึง สิ่งที่ใช้สำหรับกักขัง “อำพราง” คือ การปิดบังไว้ ดังนั้น “กรงอำพราง” จึงหมายถึงสถานที่ซึ่งใช้กักขังทำให้ขาดอิสรภาพแต่ปิดบังไว้ไม่ให้ คนภายนอกรับรู้ว่าเป็นเช่นนั้น โดยสื่อถึงนักโทษที่ถูกกักขังอยู่ในคุกที่ดูภายนอกเหมือนกับมีอิสรภาพ เหมือนว่าผู้ที่อยู่ในนั้นไม่ใช่คนโทษ แต่แท้จริงแล้วคนเหล่านั้นซึ่งเคยสร้างอกุศลกรรม ภายในจิตใจ ย่อมรู้สึกผิด เสมือนเป็นการติดคุกอยู่ในจิตใจของตนตลอดเวลา

นวนิยายเรื่อง **เรือนเวลา** ชื่อนิพนธ์ตั้งชื่อเรื่องเพื่อแสดงให้เห็นหลักธรรมเรื่องกรรมและ กรรมวิบาก คำว่า “เรือน” สื่อความหมายถึงขอบเขตหรืออาณาเขต “เรือนเวลา” จึงหมายถึง ภายในใต้ ขอบเขตของเวลาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต การกระทำกรรมต่าง ๆ ย่อมส่งผลเป็นกรรมวิบาก สืบเนื่องไป การกระทำกรรมในอดีตย่อมส่งผลในปัจจุบัน และการกระทำในปัจจุบันคือการก่อร่าง กรรมวิบากในอนาคต แม้มีอำนาจวิเศษใด ๆ ก็หนีไม่พ้นขอบเขตของกรรมและกรรมวิบากนี้

ชื่อเรื่อง **ถ้ำน้ำค้าง** แสดงถึงความไม่เที่ยง คำว่า “ถ้ำ” คือผงละเอียดของสิ่งที่เหลือจากการเผาไหม้ ส่วน “น้ำค้าง” จะเกิดขึ้นตอนเช้าและระเหยไปเมื่อมีแสงอาทิตย์ เมื่อนำคำทั้งสองมา รวมเข้าด้วยกันจะแสดงภาพพจน์แบบปฏิพจน์ (paradox) คือ น้ำค้างถูกแดดเผาจนกลายเป็นถ้ำ ชื่อนิพนธ์ใช้คำว่าถ้ำน้ำค้างเพื่อแทนลักษณะของสังขารของบุคคลที่ไม่เที่ยง เกิด-ดับเสื่อมสลายไปตาม เหตุปัจจัย รวมทั้งแสดงถึงความไม่มีตัวตนที่ไม่อาจบังคับให้เป็นไปตามความต้องการได้

ชื่อเรื่อง **ต่างเวลา** นำเสนอให้เห็นหลักธรรมปฏิจจสมุปบาท เนื่องจากเวลาย่อมทำให้ทุกสิ่ง เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักปฏิจจสมุปบาทที่กล่าวว่า สิ่งทั้งหลายมีความสัมพันธ์เนื่องอาศัย เป็นปัจจัยแก่กัน

2. การใช้ชื่อตัวละคร

ชื่อนิพนธ์ใช้ชื่อตัวละครเพื่อนำเสนอหลักธรรมเรื่องกรรม ไตรลักษณ์ อริยสัจ และปฏิจจสมุปบาท แบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ ชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงกับลักษณะหรือ พฤติกรรม และชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงข้ามกับลักษณะหรือพฤติกรรม รายละเอียดดังนี้

2.1 ชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงกับลักษณะหรือพฤติกรรม

ชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงกับลักษณะหรือพฤติกรรมของตัวละคร ปรากฏในนวนิยายเรื่อง อาคม ระเบิดเวท กรงไฟ เพลิงนาคา ม่านมนตรา ถ้ำน้ำค้าง และเรือนเวลา ส่วนใหญ่ชื่อนี้ตั้งชื่อตัวละครที่สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านดี นอกจากนี้ยังมีการใช้ชื่อตัวละครที่แสดงลักษณะความเป็นไปในชีวิต และใช้ชื่อตัวละครที่สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านไม่ดี มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ชื่อตัวละครที่สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านดี

ชื่อตัวละคร **ทีเกื้อ** และ **เอื้อกานต์** ในนวนิยายเรื่องอาคมและระเบิดเวท แสดงถึงกุศลกรรมข้อโลภะซึ่งสอดคล้องกับลักษณะและพฤติกรรมด้านดีของตัวละคร คำว่า “เกื้อ” มาจาก “เกื้อกูล” หมายถึง การช่วยเหลือสนับสนุน ส่วนคำว่า “เอื้อ” มาจากคำว่า “เอื้อเฟื้อ” หมายถึง มีน้ำใจ ชื่อตัวละครทั้งสองตัวจึงแสดงถึงความมีเมตตาที่ตัวละครทั้งสองมี ทั้งคู่ช่วยเหลือกันและกัน รวมถึงมีเมตตาช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

ชื่อตัวละครที่แสดงความหมายตรงกับพฤติกรรมของตัวละครยังปรากฏในนวนิยายเรื่องกรงไฟ คือ **จิตใส** และ **ทางธรรม** ชื่อ “จิตใส” แสดงถึงจิตใจที่สะอาด ไม่ขุ่นมัว และคำว่า “ทางธรรม” แสดงถึงการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สัมพันธ์กับลักษณะของตัวละครทั้งคู่ที่มีใจฝึกฝนในทางธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมถึงช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการเสนอแนะแนวทางปฏิบัติตนตามหลักธรรมเพื่อให้คนเหล่านั้นพ้นทุกข์และหาวิธีการแก้ไขปัญหากำลังเผชิญได้

ชื่อที่สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านดีของตัวละครยังปรากฏในนวนิยายเรื่องเพลิงนาคา ชื่อตัวละคร **เอียร** หมายถึง นักปราชญ์ แสดงถึงความเป็นผู้มีปัญญา สัมพันธ์กับลักษณะของตัวละครคือ เมื่อเอียรประสบปัญหาจนเกิดความทุกข์ เขาใช้ปัญญาพิจารณาเหตุของความทุกข์นั้นจนสามารถแก้ไขที่ต้นเหตุได้ เช่น ตอนที่เขาทราบว่าทรัพย์สินของครอบครัวถูกผู้อื่นยกออกไป แม้ตอนต้นเขาจะเกิดความทุกข์เพราะความโกรธและความโลภ แต่ความทุกข์ดังกล่าวก็ทำให้เขาหันกลับพิจารณาว่าการแย่งชิงสมบัติคืนมาทำให้เขาเกิดความทุกข์ใจ ดังนั้นเขาจึงตัดสินใจรักษา ทรัพย์สินสมบัติเพียงบางส่วนไว้ ส่วนทรัพย์สินสมบัติที่พอของเขาทำให้เป็นสิทธิ์ของคนอื่นไปแล้วนั้นเขาไม่คิดแย่งชิงอีก

2.1.2 ชื่อตัวละครที่แสดงลักษณะความเป็นไปในชีวิต

ในนวนิยายเรื่องม่านมนตรา ชื่อตัวละคร **มรรคา** สอดคล้องกับลักษณะความเป็นไปในชีวิตของตัวละคร คำว่า “มรรคา” หมายถึง ทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ ชื่อตัวละครสอดคล้องกับวิถีปฏิบัติของตัวละคร คือเมื่อมรรคาเกิดความทุกข์แล้ว เขาดำเนินตามหนทางแห่งมรรคคือ ฝึกตนเพื่อให้เกิดศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่อไป

นอกจากนั้นชื่อตัวละคร **ทิวาเทพ** ในเรื่องม่านมนตรายังตรงกับลักษณะความเป็นไปของ ตัวละคร คำว่า “ทิวา” แปลว่า ผู้เกิดสองครั้ง ดังที่ตัวละครทิวาเทพตั้งจิตอธิษฐานลงมาเกิดเป็นมนุษย์ชื่อ มรรคา การเวียนว่ายในสังสารวัฏของทิวาเทพเกิดขึ้นเนื่องจากเขาต่อสู้กับเจ้าวจนเอาชนะและกักขังเจ้าวไว้ในต้นไทรได้ เจ้าวแค้นใจจึงทำทิวาเทพให้กลับมาสู้กับตนโดยไม่ใช้ฤทธิ์ของเทพขณะนั้นทิวาเทพถือตนว่ามีศักดิ์ศรีของความเป็นเทพ จึงหลงรับปากเจ้าวโดยไม่ทันพิจารณาให้รอบคอบว่าเมื่อเกิดเป็นมนุษย์แล้วเขาจะเอาชนะเจ้าวได้ด้วยวิธีใด ดังข้อความ “เพราะอึดตา เพราะใจ

ที่ยังผยอง ลำพองในศักดิ์แห่งเทพของตนจนขาดสติ...ไม่มีสติ ความพลาดพลั้งจึงเกิดขึ้นได้ง่าย” แสดงให้เห็นว่าตราบไต่ที่มนุษย์ยังมีกิเลสแล้วย่อมต้องเวียนว่ายตายเกิดไม่มีที่สิ้นสุด

ในนวนิยายเรื่องแก่น้ำค้าง ชื่อตัวละคร **ลานน้ำค้าง** มีความหมายตรงกับลักษณะความเป็นไปของตัวละคร เนื่องจากน้ำค้างมีลักษณะคือมักจะเกิดขึ้นในเวลาเช้าและระเหยไปเมื่อมีแสงอาทิตย์ ชลนิลใช้ชื่อตัวละครเพื่อสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นกับสังขารของตัวละครที่กำลังป่วยด้วยโรคมะเร็ง ทำให้ร่างกายของตัวละครเสื่อมโทรมทีละน้อย

ชื่อที่มีความหมายตรงกับลักษณะความเป็นไปของตัวละคร ยังปรากฏในนวนิยายเรื่องเรือนเวลา คือ **ทวด** และ **ครูเฒ่า** ชื่อของตัวละครทั้งสองตัว แสดงให้เห็นว่าบุคคลทุกคนย่อมตกอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ คือ เกิด เปลี่ยนแปลงไปสู่วัยชราและดับไปหรือตายในที่สุด แม้ต้องการจะยื้อชีวิตไว้เช่นไรก็ไม่สามารถคงเดิมได้ ดังที่ตัวละครทวดต้องการย้อนวัยกลับไปเป็นหนุ่มอีกครั้ง ต่อมาเขาเกิดความเห็นถูกเข้าใจว่าแม้ตนจะได้เป็นหนุ่มแต่สังขารยังต้องดำเนินไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งแก่และตายในที่สุด ทวดจึงยุติความต้องการที่จะใช้อำนาจวิเศษฝืนความเป็นไปของธรรมชาติ

2.1.3 ชื่อตัวละครที่สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านไม่ดี

ชื่อตัวละคร **พวงทอง** ในเรื่องกรงไฟการใช้ชื่อที่แสดงพฤติกรรมด้านไม่ดีของตัวละคร คำว่า “พวงทอง” หมายถึงทรัพย์สินที่มีค่าจำนวนมาก ชื่อตัวละครนี้เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความต้องการจิตใจของตัวละครที่มีความโลภต้องการแสวงหาทรัพย์สินจำนวนมากเป็นของตน โดยมุ่งหวังว่าทรัพย์สินเหล่านั้นจะสร้างความสุขแก่ตนและครอบครัวได้ ตัวละครมีความอยากรยึดถือครอบครองทรัพย์สินสมบัติของตนไว้กับตนตลอดไป เมื่อเห็นทรัพย์สินเหล่านั้นถูกทำลายหรือถูกแย่งชิงไปจึงเกิดความทุกข์

2.2 ชื่อตัวละครที่ความหมายตรงข้ามกับลักษณะหรือพฤติกรรม

ชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงกันข้ามกับลักษณะหรือพฤติกรรมของตัวละคร ปรากฏในนวนิยายเรื่องม่านมนตราและลายครุฑ ชลนิลตั้งชื่อตัวละครที่สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านไม่ดี และชื่อตัวละครที่แสดงลักษณะความเป็นไปในชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 ชื่อตัวละครที่ตรงข้ามกับพฤติกรรมด้านไม่ดี

ชื่อตัวละคร **จ้าว** ในเรื่องม่านมนตรา มีความหมายตรงข้ามกับพฤติกรรมของตัวละคร คำว่า “จ้าว” หมายถึง ผู้เป็นใหญ่ ผู้เป็นหัวหน้า มีอำนาจปกครองผู้อื่น แต่ตัวละครจ้าวเป็นปีศาจที่ใช้อำนาจมนตราที่ตนเองมีทำร้ายผู้อื่นด้วยความหลงผิด ยกตนข่มท่าน จึงเป็นการนำอำนาจไปใช้ในทางเสียหายก่ออุกศลกรรมขัดแย้งกับชื่อที่เรียกขาน ดังที่ตัวละครจ้าวถือตนว่ามีพลังเวทเหนือผู้ใดจึงทำร้ายผู้อื่นที่อ่อนแอกว่า ทำให้ผู้อื่นได้รับทุกข์

2.2.2 ชื่อตัวละครที่ตรงข้ามกับลักษณะความเป็นไปในชีวิต

ในนวนิยายเรื่องลายครุฑ ชื่อตัวละคร **ผู้เฒ่าปฐุม** เป็นการตั้งชื่อเพื่อแสดงความหมายตรงกันข้ามกับลักษณะความเป็นไปในชีวิตของตัวละคร ชลนิลตั้งชื่อผู้เฒ่าปฐุมเพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงทรศนะของตัวละครผู้เฒ่าปฐุมถือตนว่าเป็นสิ่งมีชีวิตแรกที่เกิดขึ้นในจักรวาล ซึ่งเป็นความหลงผิดเนื่องจากความคิดเช่นนี้ขัดแย้งกับหลักปฏิจจสมุปบาทที่ถือว่าสิ่งทั้งหลายไม่มีต้นกำเนิดเดิมสุด แต่เกิดจากปัจจัยทั้งหลายที่เกิดสืบต่อกันมาอย่างไม่มีสิ้นสุด โดยไม่มีเบื้องต้น ไม่มีเบื้องปลาย ข้อความที่แสดงให้เห็นความหลงผิดของตัวละครที่ถือตนว่าเป็นสิ่งมีชีวิตแรกในจักรวาล

คือ “...เราคือผู้เฒ่าปฐุม สิ่งมีชีวิตแรกของจักรวาล” คำกล่าวอันยิ่งใหญ่...หากมีใครกล้ากล่าวประกาศตนว่า เป็นสิ่งมีชีวิตแรกสุดในจักรวาล...ผู้นั้นคงน่ากลัว มีดমন เต็มไปด้วยความไม่รู้ พอกพูนความเห็นผิดอย่างหนาแน่นจนยากเยียวยาแก้ไขได้แล้ว (ลายครุฑ, หน้า 397)

กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องและการตั้งชื่อตัวละครเพื่อนำเสนอหลักธรรม ชลนิลใช้กลวิธีตั้งชื่อเรื่องสอดคล้องกับเนื้อหาที่นำเสนอหลักธรรมได้เป็นอย่างดี โดยใช้ในการนำเสนอหลักธรรมเรื่องกรรมมากที่สุด นอกจากนั้นมีการใช้ชื่อเรื่องที่แสดงไตรลักษณ์ และปฏิจสมุปบาทในจำนวนเท่ากัน ส่วนการตั้งชื่อตัวละครมีการสร้างความน่าสนใจด้วยการใช้ชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงกับลักษณะหรือพฤติกรรม และใช้ชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงข้ามกับลักษณะหรือพฤติกรรม ในการชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงกับลักษณะหรือพฤติกรรม พบว่าชลนิลนิยมตั้งชื่อตัวละครเพื่อแสดงพฤติกรรมด้านดีและชื่อตัวละครที่แสดงลักษณะความเป็นไปในชีวิตในจำนวนเท่ากัน และพบชื่อตัวละครที่สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านไม่ดีน้อยที่สุด ในส่วนชื่อตัวละครที่ความหมายตรงข้ามกับลักษณะหรือพฤติกรรม พบว่าชลนิลใช้ชื่อตัวละครที่สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านไม่ดี และชื่อตัวละครที่แสดงถึงลักษณะความเป็นไปในชีวิตในจำนวนเท่ากัน

การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

ชลนิลใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอหลักธรรมโดยแบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอกรรม และการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอปฏิจสมุปบาท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอกรรม

การนำเสนอโดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอหลักธรรมเรื่องกรรม ปรากฏในนวนิยายเรื่องกรงอำพราง ระบำเวท และลายครุฑ ดังนี้

ในนวนิยายเรื่อง **กรงอำพราง** ชลนิลนำความรู้เกี่ยวกับการสร้างหุ่นยนต์แอนดรอย (Android) มาใช้ในการนำเสนอ โดยชลนิลได้ให้ตัวละคร เคน มีส่วนประกอบของร่างกาย 2 ส่วน คือ ส่วนบนเป็นสังขารของมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนที่มีหัวใจและสมอง ส่วนล่างเป็นหุ่นยนต์แอนดรอยที่มีรูปร่างลักษณะภายนอกทั้งผิวหนังและอื่น ๆ คล้ายมนุษย์จนแยกไม่ออก การที่ชลนิลนำความรู้ของวิทยาศาสตร์ในอนาคตมาใช้เช่นนี้อาจเพราะต้องการสื่อความหมายว่า แม้มนุษย์ปัจจุบันรวมถึงมนุษย์ในอนาคตจะดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางกระแสการขับเคลื่อนของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ตราบไต่ที่มนุษย์ยังมีจิตใจเมตตา โอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น สังคมมนุษย์ย่อมดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข ข้อความที่แสดงให้เห็นว่าเคนซึ่งมีร่างกายกึ่งมนุษย์กึ่งหุ่นยนต์ แต่ยังมีจิตใจเมตตาต่อผู้อื่น ดังนี้

“พี่มีหน้าที่ต้องดูแลทุกคนที่นี่ จะหนีเอาตัวรอดคนเดียวแล้วปล่อยให้คนอื่นเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายตามลำพังอย่างนั้นหรือ”

ขนุนอึ้ง...เคนไม่ใช่แค่หุ่นยนต์ที่ได้รับโปรแกรมมาให้ควบคุมดูแลนักโทษเท่านั้น เขายังมีจิตใจโอบอ้อมเอื้ออาทรไม่เห็นแก่ตัวทั้งหน้าที่และผู้คนที่เอาตัวรอดลำพัง

(กรงอำพราง, หน้า 417)

ในนวนิยายเรื่อง **ระบำเวท** ชลนิลใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เรื่องไวรัสมาใช้ในการนำเสนอ โดย ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2547, หน้า 91) ให้คำอธิบายว่า ไวรัส คือ สิ่งมีชีวิตที่เกือบจะเล็กที่สุด เมื่อเข้าไปอยู่ในเซลล์ของสิ่งมีชีวิต ไวรัสจะควบคุมการทำงานของโปรตีนต่าง ๆ ที่ร่างกายต้องการ และให้เซลล์ผลิตไวรัสแทนที่โปรตีนในร่างกาย ไวรัสเหล่านั้นจึงเข้าไปทำร้าย ยึดครองเซลล์อื่น ๆ ของร่างกาย กระทั่งร่างกายแสดงอาการเจ็บป่วยด้วยไวรัสออกมาให้เห็น ในนวนิยายเรื่องนี้ตัวละครไลลาน่าไวรัสมาผูกเข้ากับอาคมของตนเพื่อปล่อยไวรัสอาคมเหล่านั้นออกไปทำร้ายผู้คน คนที่ได้รับเชื้อไวรัสอาคมจะเจ็บป่วยกะทันหันและได้รับความทุกข์ทรมานสาหัส ทางการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์ระบุได้เพียงว่าเป็นเชื้อไวรัสชนิดใหม่ โดยไม่สามารถหาวิธีป้องกันหรือรักษาได้ ข้อความที่แสดงถึงการนำไวรัสมาผูกกับอาคมเพื่อส่งไปทำร้ายผู้อื่น มีดังนี้

ปศาจที่ยืนเรียงเป็นวงกลมหลายชั้น พวกมันล้วนเหม่อลุ่ม ไม่รู้เนื้อรู้ตัว ง่ายต่อการควบคุม ใช้งาน หากมีเวทมนตร์ อาคมเฉพาะ พิเศษ สามารถนำไวรัสจริงพันธุ์แทรกเข้าไปในพวกมัน แล้วสั่งการ กำหนดเป้าหมายให้มันจู่โจม ทำร้ายบุคคลตามประเภทกำหนด ก็ไม่ยากเลยที่จะแปลงภูตผีเหล่านี้ให้กลายเป็นพาหะ เพื่อนำไวรัสอาคมร้ายไปสู่บุคคลที่อาจารย์ใหญ่เลือกสรร ต้องการ

(ระบำเวท, หน้า 180)

ในนวนิยายเรื่อง **ลายครุฑ** ชลนิลนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์เรื่องยีนในร่างกายของมนุษย์มาใช้ ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2553, หน้า 207) อธิบายลักษณะของยีน (Gene) ว่าคือ หน่วยที่ควบคุมลักษณะทางพันธุกรรมต่าง ๆ ในร่างกายของสิ่งมีชีวิต ที่ถ่ายทอดจากพ่อแม่ไปสู่ลูกหลานได้ ในนวนิยายเรื่องนี้ตัวละครผู้เฒ่าปฐุมฝังยีนของตนเข้าไปในร่างกายของมนุษย์บนโลก ยีนนี้สามารถถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้ และยีนนี้จะทำหน้าที่ควบคุมมนุษย์ให้ศรัทธาผู้เฒ่าปฐุมและพร้อมทำตามคำสั่งโดยไม่มีเงื่อนไข ดังนั้นยีนของผู้เฒ่าปฐุมจึงแสดงถึงโมหะที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ผู้มีกิเลส เมื่อเกิดความหลงผิดแล้วจึงเป็นต้นตอของการสร้างอกุศลกรรมอื่นทั้งโลภะและโมหะตามมา ดังข้อความ

“สำหรับดาวที่มีสิ่งมีชีวิตอื่นอาศัยอย่างโลกของเรา...ผู้เฒ่าปฐุมจะมีวิธีกลืนกินที่แตกต่างจากดาวร้างอื่น โดยจะฝัง ‘ยีน’ ไว้ในกลุ่มสาวก คนใกล้ชิด เพื่อให้มีพลังพิเศษมงาย เชื้อฝังในคำสั่ง แล้วถ่ายทอดความรู้ วิทยาการใหม่ ๆ จนสิ่งมีชีวิตนั้นเกิดการพัฒนาเจริญก้าวหน้าขึ้น...”

(ลายครุฑ, หน้า 276)

การจะกำจัดยีนของผู้เฒ่าปฐุมซึ่งทำให้มนุษย์เกิดความหลงนั้น คือต้องกำจัดผู้เฒ่าปฐุม ซึ่งหมายถึงการกำจัดกิเลสออกจากจิตใจ ดังเนื้อหาในนวนิยายที่ตัวละครสาวกของผู้เฒ่าปฐุมที่เรียกตัวเองว่า “คนนอก” เกิดความเข้าใจว่าสิ่งที่ผู้เฒ่าปฐุมทำคือการทำลายโลกและทำร้ายชีวิตผู้คน สาวกของผู้เฒ่าปฐุมจึงถอนศรัทธาทำให้ยีนของผู้เฒ่าปฐุมในร่างกายของคนนอกถูกทำลาย ซึ่งก็คือการที่สามารถกำจัดกิเลสออกจากใจได้สำเร็จ ดังข้อความ

“ถ้าจะให้ ‘ยีน’ ของผู้เฒ่าปฐุมลีนสูญไปจากร่างกายเหล่าสาวกทายาท...เราต้องจัดการมันที่ต้นตอ!” วาจาบอกชัด ต้องสังหารผู้เฒ่าปฐุมให้สิ้นซาก

(ลายครุฑ, หน้า 278-279)

ศรัทธาที่เหล่าคนนอกทั้งหมดเคยมีต่อผู้เฒ่าปฐุม ถูกรื้อถอน ขาดสะบันลั่นในคราวเดียว ชนิดไม่มีทางต่อติดได้อีก กระทั่งอณูพิเศษที่กระจายทั่วร่าง ไกล่เปลี่ยนเป็นรังไหม ก็ถูกกระบวนการทางร่างกายมนุษย์ขับออกมาหมดสิ้นอย่างไม่ลำบาก...ผู้เฒ่าปฐุมได้ตายจากจิตใจสาวกเสียแล้ว

(ลายครุฑ, หน้า 425)

2. การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอปฏิจสมุขบพท

ในนวนิยายเรื่อง *ต่างเวลา* ชลนินำทฤษฎีเคออส (Chaos theory) มาใช้ในการนำเสนอทฤษฎีนี้กล่าวถึงปรากฏการณ์ผีเสื้อ (Butterfly effect) โดยรายละเอียดแสดงแนวคิดที่ว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาตินั้นล้วนมีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสภาพความเป็นไปอย่างนั้น ปัจจัยดังกล่าวเรียกว่าเป็นเงื่อนไขเริ่มต้นหรือจุดเริ่มต้น (Initial condition) กล่าวคือ การเริ่มต้นที่ต่างกันจะทำให้เกิดผลที่แตกต่างกันไป ดังนั้นความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้น ณ จุดหนึ่ง จะมีผลกระทบต่อระบบทั้งระบบทั้งระบบเสมอ ดังคำอธิบายปรากฏการณ์ผีเสื้อว่า “ผีเสื้อกระพือปีกที่ปักกิ่งวันนี้ มีผลทำให้เกิดทอร์นาโดที่ฟลอริดาสหรัฐอเมริกาปีหน้า” (ชัยวัฒน์ คุประตกุล, 2547, หน้า 174-175) ทฤษฎีดังกล่าวตรงกับหลักกรรมเรื่องปฏิจสมุขบพทที่แสดงว่าสิ่งทั้งหลายเป็นปัจจัยเนื่องอาศัยกันจึงเกิดมีขึ้น ดังที่ตัวละครเอสเปอร์ที่เดินทางจากโลกอนาคตมายังโลกปัจจุบันคำนึงถึงข้อห้าม คือ ห้ามช่วยเหลือหรือทำร้ายชีวิตผู้อื่น เนื่องจากการกระทำดังกล่าวนั้นย่อมส่งผลต่ออนาคตดังตัวบท

The Butterfly effect การขยับปีกของผีเสื้อเพียงครั้งเดียว ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบตามมามากใหญ่โต ถึงขั้นสะเทือนโลกทั้งใบได้

สิ่งที่เขากระทำต่อคนในยุคอดีต จะมากจะน้อย ย่อมมีผลต่อโลกอนาคต

(ต่างเวลา, หน้า 92)

เห็นได้ว่า ชลนินำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการนำเสนอหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา 2 ประการ คือ การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอกรรม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับหุ่นยนต์ ไวรัส และยีน และการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอปฏิจสมุขบพท มีการใช้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีเคออสที่แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลายว่ามีความเกี่ยวข้องกัน

สรุปผลการศึกษากลวิธีการนำเสนอหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่าชลนินใช้กลวิธี 5 ประการ คือ การสร้างตัวละคร การสร้างฉาก การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง การใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร และการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

กลวิธีการนำเสนอที่เด่นชัดคือการสร้างตัวละครและการสร้างฉาก ด้านการสร้างตัวละคร พบว่าชลนินสร้างตัวละคร 2 ประเภท คือ ตัวละครเหนือธรรมชาติ และตัวละครมนุษย์ทั่วไป ตัวละครเหนือธรรมชาติประกอบด้วยตัวละครเหนือธรรมชาติที่หลงผิดและตัวละครเหนือธรรมชาติที่ประพฤติตามหลักกรรม นอกจากนี้ชลนินยังสร้างตัวละครมนุษย์ทั่วไป ประกอบด้วยตัวละครมนุษย์ทั่วไป

ที่หลงผิด และตัวละครที่ฝึกฝนในทางธรรม ด้านการสร้างฉาก พบว่าชลนิลใช้ฉากเหนือธรรมชาติเพื่อนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากที่สุด และมีการใช้ฉากทั่วไปเพื่อนำเสนอหลักธรรมปรากฏในนวนิยายบางเรื่อง นอกจากนี้ยังใช้มีการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง ซึ่งมีสำคัญในการช่วยนำเสนอหลักธรรมในกรณีที่ตัวละครในเรื่องกำลังหลงผิดหรือยังเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไม่ถูกต้อง ด้านการใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร พบว่าชลนิลตั้งชื่อเรื่องได้สอดคล้องกับหลักธรรมสำคัญที่นำเสนอในเนื้อหาได้เป็นอย่างดี ส่วนการตั้งชื่อตัวละครมีการสร้างความน่าสนใจด้วยการใช้ชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงกับลักษณะหรือพฤติกรรม และใช้ชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงข้ามกับลักษณะหรือพฤติกรรม โดยพบว่าชลนิลใช้ชื่อตัวละครที่แสดงพฤติกรรมด้านดีมากที่สุด ส่วนการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พบ 2 ประการ คือ การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอกรรม และการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอปัจเจกสมุปปาท

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลจำนวน 11 เรื่อง ได้แก่ ต่างเวลา ม่านมนตรา รอยสาป กรงอำพราง เพลิงนาคา เรือนเวลา กรงไฟ ถ้ำน้ำค้าง อาคม ระเบิดเวท และลายครุฑ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและกลวิธี การนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล การศึกษา นี้ ใช้วิธีวิจัยเอกสารและนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สรุปผล

ชลนิลนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 4 ประการ คือ ไตรลักษณ์ กรรม อริยสัจ และปฏิจจสมุปบาทไว้ในนวนิยายเหนือธรรมชาติทุกเรื่อง ดังนี้

หลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ ประกอบด้วย อนิจจตา คือ ความไม่เที่ยง ทุกขตา คือ ความเป็นทุกข์ ภาวะที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้นและสลายตัว และอนัตตตา คือ ความไม่ใช่ตัวตน ลักษณะที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล คือ อนิจจตาหรือความไม่เที่ยง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. ความไม่เที่ยงที่เกิดกับบุคคล จำแนกได้เป็น 1.1 ความไม่เที่ยงของสังขาร และ 1.2 ความไม่เที่ยงของความรู้สึกลึกซึ้ง และ 2. ความไม่เที่ยงที่เกิดกับสิ่งภายนอก ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ วัตถุสิ่งของ อำนาจเหนือธรรมชาติและทุกสรรพสิ่ง การนำเสนอ ความไม่เที่ยงเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้กับทุกสรรพสิ่งซึ่งหากบุคคลยึดมั่น ถือมั่นไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงก็จะเกิดความทุกข์

หลักธรรมเรื่องกรรม ประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1. อกุศลกรรม ได้แก่ 1.1 โลภะ คือ ความอยากได้ 1.2 โทสะ คือ ความคิดประทุษร้าย และ 1.3 โมหะ คือ ความหลง 2. กุศลกรรม ได้แก่ 2.1 อโลภะ คือ ความไม่โลภ 2.2 อโทสะ คือ ความไม่คิดประทุษร้าย และ 2.3 อโมหะ คือ ความไม่หลง ทั้งนี้ยังรวมถึงกรรมวิบากที่เกิดจากกรรมทั้งสองประเภท โดยเน้นให้เห็นถึงผลภายใน คือ กรรมวิบากที่เกิดจากอกุศลกรรมทำให้จิตใจของตัวละครร้อนเป็นทุกข์ ส่วนกรรมวิบากที่เกิดจากกุศลกรรมทำให้จิตใจของตัวละครปลอดโปร่งเป็นสุข นอกจากนี้ยังเน้นย้ำให้เห็นว่าบุคคลที่เคยประพฤติผิดสามารถกลับตัวกลับใจได้เมื่อพบเจอเรื่องราวที่เป็นอุทาหรณ์ให้ตนสำนึกผิดหรือได้รับคำแนะนำจากผู้ประพฤติตนตามหลักธรรม ตัวละครก็สามารถกลับมาเห็นที่ถูกต้อง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมได้

หลักธรรมเรื่องอริยสัจ ประกอบด้วย ทุกข์ คือ ความทุกข์กายทุกข์ใจ สมุทัย คือ เหตุเกิดแห่งทุกข์ นิโรธ คือ ความดับทุกข์ และมรรค คือ ทางที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ ชลนิลนำเสนอให้เห็นความทุกข์ของตัวละครอย่างเด่นชัด แบ่งได้เป็น 3 ประการ คือ 1. ความทุกข์จากการพลัดพรากจากคนรักและการไม่สมหวังในรัก 2. ความทุกข์จากการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา และ 3. ความทุกข์จากความแก่และความตาย ความทุกข์ดังกล่าวนำไปสู่สมุทัยคือการรู้ต้นเหตุแห่งทุกข์ นิโรธคือการพบความดับทุกข์ และมรรคคือการปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ การนำเสนอหลักธรรมเรื่องอริยสัจเริ่มจาก

การที่ตัวละครประสบกับความทุกข์จากเหตุการณ์ต่าง ๆ จากนั้นจึงนำไปสู่สมุทัย คือ รู้ว่าความดับทุกข์มีอยู่โดยที่ตัวละครเรียนรู้จากการคิดพิจารณาด้วยตนเองหรือได้รับคำแนะนำจากผู้รู้หลักธรรมสุดท้ายตัวละครจึงดำเนินตามแนวทางเพื่อไปสู่ความดับทุกข์นั้น ๆ หรือที่เรียกว่า มรรค

หลักธรรมเรื่องปฏิจจสมุปบาท คือ หลักที่แสดงให้เห็นว่าสิ่งทั้งหลายอาศัยกันและกันจึงเกิดมีขึ้น ประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1. การแสดงกระบวนการความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของตัวละคร ล้วนแต่เกิดจากความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยที่เข้ามาประกอบกันจนเกิดผลเช่นนั้นขึ้น นอกจากนั้นยังแสดงการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏซึ่งมีปัจจัยจากกิเลสของตัวละคร 2. การแสดงวิวัฒนาการของโลกและชีวิต แสดงความเป็นไปในแง่ของการเข้าไปทำลายธรรมชาติและผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นถึงความไม่มีมูลการณ์ หรือการที่สิ่งทั้งหลายไม่มีต้นกำเนิดเดิมสุด แต่สัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยต่อกันอย่างไม่มีเบื้องต้นไม่มีเบื้องปลาย

กลวิธีการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลการศึกษาพบว่าชลนิลใช้กลวิธีการนำเสนอ 5 กลวิธี ได้แก่

1. การสร้างตัวละคร เป็นกลวิธีที่เด่นชัดที่สุด โดยชลนิลสร้างตัวละคร 2 ประเภท ได้แก่ 1.1 ตัวละครเหนือธรรมชาติ พบว่ามีการสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติที่หลงผิดและตัวละครเหนือธรรมชาติที่ปฏิบัติตามหลักธรรม ตัวละครเหล่านี้เป็นตัวละครสำคัญที่ชลนิลใช้นำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 1.2 ตัวละครมนุษย์ทั่วไปพบว่ามีการสร้างตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่หลงผิดเพื่อเน้นย้ำให้เห็นผลของการประพฤติดิตรวมถึงนำเสนอแนวคิดที่ว่าผู้กระทำผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ และสร้างตัวละครมนุษย์ทั่วไปที่ประพฤติตามหลักธรรมเพื่อทำหน้าที่แนะนำแนวทางประพฤติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้แก่ตัวละครอื่น

2. การสร้างฉาก พบว่าชลนิลใช้ฉากเหนือธรรมชาติมาสนับสนุนการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายทุกเรื่อง และมีการใช้ฉากทั่วไปเพื่อนำเสนอหลักธรรมปรากฏในนวนิยายบางเรื่อง ชลนิลสร้างฉากเพื่อนำเสนอหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ กรรม และปฏิจจสมุปบาท

3. การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้ง มีส่วนสำคัญในการช่วยนำเสนอหลักธรรมในกรณีที่ตัวละครในเรื่องกำลังหลงผิดหรือยังเข้าใจหลักธรรมไม่ถูกต้อง ผู้แต่งจะเป็นผู้ชี้แจงหลักธรรมนั้น ๆ แทนตัวละคร ชลนิลใช้กลวิธีดังกล่าวเพื่อนำเสนอหลักธรรมได้อย่างกระจ่างชัดเพื่อไม่ให้ผู้อ่านสับสนหรือเข้าใจผิดไปตามความคิดเห็นของตัวละคร

4. การใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร การศึกษาแบ่งได้ 2 ประเด็นคือ 1. การใช้ชื่อเรื่อง พบว่ามีการใช้ชื่อเรื่องเพื่อนำเสนอหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ ปฏิจจสมุปบาท และกรรม 2. การใช้ชื่อตัวละคร พบว่าชลนิลใช้ชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงกับลักษณะหรือพฤติกรรม และการใช้ชื่อตัวละครที่มีความหมายตรงข้ามกับลักษณะหรือพฤติกรรม เพื่อนำเสนอหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ กรรม และปฏิจจสมุปบาท การศึกษาพบว่าชลนิลตั้งชื่อเรื่องและชื่อตัวละครได้สอดคล้องกับหลักธรรมสำคัญที่นำเสนอในเนื้อหาได้เป็นอย่างดี เพราะไม่ใช่เพียงบทบาทของตัวละครเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องมือในการแสดงจุดมุ่งหมาย แต่ชื่อตัวละครเป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านและเชื่อมโยงกับบทบาทของตัวละครได้เช่นกัน

5. การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ พบว่าชลนิลนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 2 ประการ คือ การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอกรรม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับหุ่นยนต์ ไวรัสและยีน และการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำเสนอปรัชญาสมุปบาท มีการใช้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีเคออสที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลายที่มีความเกี่ยวข้องกัน

อภิปรายผล

พระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน จนกระทั่งหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนากลายเป็นหลักปฏิบัติของคนในสังคม นักเขียนซึ่งอยู่ในสังคมไทยย่อมได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และนำแนวคิดนั้นมาถ่ายทอดลงในงานเขียนของตน ดังที่ชลนิลได้นำเสนอหลักธรรมสำคัญ 4 ประการ คือ ไตรลักษณ์ กรรม อริยสัจ และปรัชญาสมุปบาทไว้ในนวนิยายเหนือธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เทวัญกานต์ มุ่งปิ่นกลาง (2545) ศึกษาเรื่องกามนิทานด้านกลวิธีการนำเสนอกับแนวคิดทางพุทธศาสนา ปรากฏแนวคิด 6 แนวคิด คือ แนวคิดเรื่องความเป็นอนิจจังของชีวิต แนวคิดเรื่องสังสารวัฏ แนวคิดเรื่องความเชื่อที่ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แนวคิดเรื่องปรัชญาสมุปบาท แนวคิดเรื่องอริยสัจ และแนวคิดเรื่องนิพพาน ความสอดคล้องนี้แสดงให้เห็นว่าหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนาต่างแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชน เป็นส่วนสำคัญที่กำหนดความคิด ความเชื่อของคนไทย

ชลนิลนำเสนอหลักธรรมทั้ง 4 ประการไว้ในนวนิยายเหนือธรรมชาติโดยให้ความสำคัญกับหลักธรรมทุกข้อดังจะเห็นได้จากการนำเสนอหลักธรรมทั้ง 4 ประการไว้อย่างหลากหลายและเหมาะสม ดังนี้

การนำเสนอหลักธรรมเรื่องไตรลักษณ์ ชลนิลแสดงให้เห็นความไม่เที่ยงที่เกิดกับบุคคล ได้แก่ สังขารและความรู้สึกนึกคิด น่าจะเป็นเพราะชลนิลต้องการแสดงให้เห็นว่า มนุษย์คุ้นเคยกับตัวเองจนหลงลืมความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งทางร่างกายและความรู้สึกนึกคิด ดังที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2554, หน้า 23-24) กล่าวว่า “ธรรมดาแล้วสิ่งทั้งหลายมักไม่ค่อยปรากฏอนิจจังลักษณะให้เห็นเพราะถูกสันตติ คือความสืบต่อเนื่องปิดบังไว้ แต่แท้จริงแล้วภายในมีความเกิดและความแตกสลายตลอดเวลา” ในนวนิยายหลายเรื่องชลนิลเร่งให้เห็นอนิจจังลักษณะหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสังขารตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นความไม่เที่ยงชัดเจนขึ้น เนื่องจากหากบุคคลรู้ไม่เท่าทันความเป็นไปดังกล่าวแล้วจะเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์เมื่อต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน หนทางแก้ไขคือการรู้เท่าทันและเข้าใจตามความเป็นจริงว่าร่างกายและจิตใจของเรานั้นมีความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่มีตัวตนอยู่เสมอ หากทำได้เช่นนี้จะทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์นั้น ๆ ได้ ดังที่ชลนิลแสดงให้เห็นปรากฏแก่ตัวละครที่เผชิญกับความทุกข์จากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เมื่อตัวละครรู้เท่าทันความไม่เที่ยงก็สามารถบรรเทาความทุกข์ที่เกิดขึ้นหรือหลุดพ้นจากทุกข์อย่างสิ้นเชิงได้

การที่ชลนิลนำเสนอหลักธรรมเรื่องกรรมปรากฏไว้ในนวนิยายเหนือธรรมชาติของตน น่าจะเป็นเพราะกรรมเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่คนไทยทั่วไปเชื่อและยอมรับ ดังที่มีคำกล่าวที่ว่า “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม” หรือ “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ชลนิลเน้นให้เห็นเรื่องกรรม

และกรรมวิบากที่เกิดขึ้นกับตัวละคร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนกวรรณ คงธนชุมพร (2554) ศึกษาแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วแก้ว พบว่ามีการเน้นผลของกรรมชั่วอย่างโดดเด่นเนื่องจากผู้แต่งต้องการเน้นย้ำแนวคิดพุทธศาสนาที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” นอกจากนี้ ผลการศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนียังพบว่า ผู้เขียนมีแนวคิดที่ว่า “คนชั่วสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้” คนหลงผิดสามารถกลับตัวกลับใจได้ แล้วหันมาประพฤติตนตามหลักธรรม ดังที่ชลนียังมีการนำเสนอให้เห็นว่าตัวละครประพฤติผิดในตอนแรก ภายหลังเปลี่ยนมาประพฤติดี เนื่องจากได้รับฟังธรรมจากผู้รู้หรือพบเรื่องราวที่เป็นอุทาหรณ์ให้ตนสำนึกผิด นอกจากนี้ชลนียังนำเสนอตัวละครที่ประพฤติดีสร้างแต่กุศลกรรมตลอดทั้งเรื่อง ทั้งนี้ชลนียังน่าจะต้องการเปรียบเทียบให้เห็นว่ากรรมวิบากที่เกิดจากอกุศลกรรมทำให้จิตใจของตัวละครร้อนรนเป็นทุกข์ ส่วนกรรมวิบากที่เกิดจากกุศลกรรมทำให้จิตใจของตัวละครปลอดโปร่งเป็นสุข ชลนียังให้ความสำคัญไปที่การละโมหะ (ความหลง) รวมไปถึงสนับสนุนให้เกิดอโมหะ (ความไม่หลง) เน้นให้เห็นว่าการมีปัญญานั้นสนับสนุนให้เกิดกุศลกรรมอื่น ๆ ตามมา

หลักธรรมเรื่องอริยสัจ ชลนียังแสดงให้เห็นหลักธรรมนี้ไว้ในนวนิยายเพื่อเป็นการนำเสนอให้เห็นวิถีแก้ไขความทุกข์ของตัวละคร เนื่องจากตัวละครในนวนิยายทุกเรื่องล้วนแล้วแต่ต้องเผชิญกับความทุกข์กายทุกข์ใจในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะความทุกข์เนื่องจากการพลัดพรากจากคนรัก เมื่อตัวละครประสบกับความทุกข์ สิ่งที่ชลนียังให้ความสำคัญและนำเสนอให้เห็นอย่างเด่นชัดคือการให้ตัวละครเกิดสมุทัยคือสืบสาวหาเหตุของทุกข์ให้พบ เมื่อทราบเหตุแล้วก็จัดการแก้ไขโดยละเหตุแห่งทุกข์นั้นเสีย รวมถึงตัวละครอาจมีเป้าหมายเพื่อให้พ้นทุกข์โดยสิ้นเชิงหรือนิพพาน จึงดำเนินตามมรรค ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นได้ ทั้งนี้ตัวละครภิกษุในนวนิยายเรื่องม่านมนตราเป็นเพียงตัวละครเดียวที่เข้าถึงนิพพาน ตัวละครอื่นที่ดำเนินตามมรรคแต่ยังไม่สามารถบรรลุนิพพานได้ แสดงให้เห็นว่าการละกิเลสนั้นเป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลา ผู้จะไปถึงนิพพานหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งหมดได้ต้องเพียร ฝึกตนให้ถึงพร้อมทั้งศีล สมาธิ และปัญญา

การนำเสนอหลักธรรมเรื่องปฏิจจสมุปบาทเป็นไปเพื่อให้เห็นว่า สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้นล้วนเกิดจากความสัมพันธ์เป็นเหตุปัจจัยแก่กันของสิ่งทั้งหลาย การดำเนินชีวิตโดยไม่รู้เท่าทันกระแสของเหตุปัจจัยทำให้บุคคลตกเป็นทาสของกิเลสตัณหา นำมาซึ่งความทุกข์ในที่สุด ฉะนั้นบุคคลควรรู้เท่าทันความเป็นไปของปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหามาต่าง ๆ

ในการนำเสนอหลักธรรมสำคัญทั้ง 4 ประการข้างต้น ชลนียังแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันของหลักธรรมต่าง ๆ กล่าวคือแสดงให้เห็นว่าไตรลักษณ์และกรรม เป็นต้นเหตุให้เกิดความทุกข์ เมื่อเกิดความทุกข์ขึ้นแล้วการจะแก้ไขทุกข์ต้องใช้หลักอริยสัจซึ่งเป็นการเน้นให้ผู้อ่านเห็นถึงความจริงและทางแก้ปัญหาคือด้วยปัญญาของตนเองโดยไม่พึ่งพิงสิ่งเหนือธรรมชาติใด ๆ และนำเสนอหลักธรรมปฏิจจสมุปบาทนั้นก็เพื่อแสดงความสืบต่อเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันของสิ่งทั้งหลายซึ่งสนับสนุนหลักธรรมไตรลักษณ์ กรรม และอริยสัจ

ในด้านกลวิธีการนำเสนอหลักธรรมโดยใช้นวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนียังใช้กลวิธี 5 ประการ คือ การสร้างตัวละคร การสร้างฉาก การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผู้แต่งเล่าในฐานะผู้รู้แจ้งการใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร และการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับการนำเสนอ

บางประการในงานวิจัยของกนกวรรณ คงชนชุมพร (2554) ซึ่งศึกษาเรื่องแนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วเก้าที่มีกลวิธีการนำเสนอ 4 วิธี ได้แก่ การนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาด้วยการสร้างตัวละคร การนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาด้วยฉาก การนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาด้วยการเล่าเรื่องย้อนอดีต และการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนาด้วยชื่อเรื่อง กลวิธีการนำเสนอที่สอดคล้องกันนี้แสดงให้เห็นว่ากลวิธีดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจน

ผู้วิจัยพบว่าชลนิลมีลักษณะเด่นในด้านการสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติและฉากเหนือธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะเป็นการสนับสนุนแนวเรื่องเหนือธรรมชาติ ทำให้เนื้อเรื่องมีความสนุกสนานการสร้างตัวละครและฉากเหนือธรรมชาติยังเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เพราะตัวละครเหนือธรรมชาติย่อมต้องมีลักษณะบางประการเหนือกว่าตัวละครมนุษย์ธรรมดาทั่วไป เช่น มีพลังพิเศษ มีพลังเวท หรืออาจเป็นตัวละครที่เป็นเทพ พญานาค เป็นต้น แต่แม้ว่าตัวละครเหล่านี้จะมีอำนาจเหนือธรรมชาติเพียงใดก็ตาม สุดท้ายแล้วล้วนตกอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติคือไตรลักษณ์และปฏิจจสมุปบาท ต้องเผชิญกับความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา รวมถึงการการตกอยู่ใต้กระแสของเหตุปัจจัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อตัวละครเหล่านี้ใช้อำนาจเหนือธรรมชาติสร้างอกุศลกรรมย่อมได้รับกรรมวิบากร้ายจนก่อให้เกิดความทุกข์ได้ เช่นเดียวกับคนทั่วไป สอดคล้องกับที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2552, หน้า 462-463) กล่าวว่า “สำหรับปุถุชนผู้มีฤทธิ์อาจจะยกตนข่มท่านหรือนำฤทธิ์ไปก่อความชั่วความเสียหายต่าง ๆ กลายเป็นเครื่องมือรับใช้กิเลส แต่อัทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ไม่อาจกำจัดกิเลสหรือดับทุกข์ได้จริง” ส่วนการใช้ฉากเหนือธรรมชาตินั้นมีส่วนช่วยในการนำเสนอหลักธรรม เช่น ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดกับสิ่งต่าง ๆ เช่น ฉากที่เรือนเวลาพังทลาย เป็นต้น การสร้างตัวละครเหนือธรรมชาติและฉากเหนือธรรมชาตินี้จึงแสดงให้เห็นความสามารถของชลนิลว่ามีการใช้สิ่งเหนือธรรมชาติมาสนับสนุนการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าชลนิลมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทั้งทางด้านชีววิทยา เช่น ความรู้เรื่องไวรัสที่ปรากฏในเรื่องระบำเวท ความรู้เรื่อง “ยีน” ในร่างกายมนุษย์ที่ปรากฏในเรื่องลายครุฑหรือความรู้เกี่ยวกับหุ่นยนต์ในนวนิยายเรื่องกรงอำพราง ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีเคออสในนวนิยายเรื่องต่างเวลา เป็นต้น ผวนกับชลนิลเป็นนักเขียนที่มีศิลปะในการประพันธ์จนสามารถความรู้ดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอหลักธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากหลักธรรมที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลและกลวิธีการนำเสนอหลักธรรมดังกล่าว นับว่าชลนิลเป็นนักประพันธ์อีกคนหนึ่งที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถและมีเอกลักษณ์ในการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้งานเขียนของชลนิลมีผู้อ่านชื่นชอบและติดตามอ่านอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิล พบว่ามีประเด็นซึ่งเห็นควรศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ เพิ่มเติมดังนี้

1. ควรศึกษานวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลในแง่มุมอื่น เพื่อแสดงให้เห็นความสามารถของผู้เขียนและคุณค่าของนวนิยาย

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนวนิยายเหนือธรรมชาติของชลนิลกับนวนิยายเหนือธรรมชาติของนักเขียนท่านอื่นว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ คงชนชุนพร. (2554). *แนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วแก้ว*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กองบรรณาธิการ. (2555). *บันทึกปริศนา UFO ภัยแจไขความลับ “ปริศนาดาวดวงอื่น”*. กรุงเทพฯ: ย้อนรอย.
- กฤษณา วงษ์รักษ์. (2542). *การวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายเหนือธรรมชาติของแก้วแก้วระหว่างปี พ.ศ. 2531-2536*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กาญจนา เจษฎาคม. (2552). *การศึกษาลึ่เหนือธรรมชาติในเรื่องสั้นของเหม เวชกร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2537). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกื้อพันธุ์ นาคบุพผา. (2540). *พื้นฐานการอ่านวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี.
- จิณณะ รุจิเสนีย์. (2554). *การวิเคราะห์นวนิยายเหนือธรรมชาติของพงศกร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จตุรรัตน์ จักรพันธ์. (2551). *การศึกษาลึ่เหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง อมฤตาลัย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชนิกานต์ กู้เกียรติ (2545). *เอกสารประกอบการสอนวรรณกรรมปัจจุบัน*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชลนิล. (2556ก). *กรงอำพราง*. กรุงเทพฯ: คำต่อคำ.
- ชลนิล. (2556ข). *แก่น้ำค้าง*. นนทบุรี: วันดี.
- ชลนิล. (2556ค). *ที่มาของนามปากกาชลนิล*. เข้าถึงได้จาก https://www.goodreads.com/author/show/5898901._
- ชลนิล. (2557ก). *รอยสวป* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คำต่อคำ.
- ชลนิล. (2557ข). *เรือนเวลา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คำต่อคำ.
- ชลนิล. (2557ค). *อาคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คำต่อคำ.
- ชลนิล. (2558). *ต่างเวลา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คำต่อคำ.
- ชลนิล. (2559ก). *กรงไฟ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คำต่อคำ.
- ชลนิล. (2559ข). *เพลิงนาคา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: คำต่อคำ.

- ชลนิล. (2559ค). *ม่านมนตรา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: คำต่อคำ.
- ชลนิล. (2559ง). *ระบำเวท* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: คำต่อคำ.
- ชลนิล. (2559จ). *ลายครุฑ*. กรุงเทพฯ: คำต่อคำ.
- ชลนิล. (ม.ป.ป.). *ขอเรียนถามคุณชลนิลค่ะ*. เข้าถึงได้จาก
<http://bbznet.pukpik.com/scripts2/view.php?user=sbunruang&board=10&id=122&c=1&order=lastpost>
- ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (2545). *นิยายวิทยาศาสตร์: โลกหนังสือกับภาพยนตร์*. กรุงเทพฯ: ประพันธ์
 สาส์น
- ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (2547). *คุยกับชัยวัฒน์*. กรุงเทพฯ: พานบุญมา. แบริ
- ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (2553ก). *คุยกับชัยวัฒน์ 2*. กรุงเทพฯ: พานบุญมา. แบริ
- ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (2553ข). *ฝ่ามิติจินตนาการ*. กรุงเทพฯ: พานบุญมา.
- ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (ม.ป.ป.). *เรือนเวลา*. เข้าถึงได้จาก <https://www.se-ed.com/product/%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%A7%E0%B8%A5%E0%B8%B2.aspx?no=9786167838151>
- ณ พินา. (2556). *เพลิงนาคา/ชลนิล*. เข้าถึงได้จาก
<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=napicha&month=07-09-2013&group=2&gblog=7>
- ดุชฎี แซ่ตัน. (2549). *ฉากในนวนิยายจินตนิมิตของแก้วแก้ว*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2541). *นวนิยายและเรื่องสั้น: การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์*. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา.
- เทวีญกานต์ มุ่งปั้นกลาง. (2545). *กามนิต: กลวิธีการนำเสนอกับแนวคิดทางพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, ภาควิชาภาษาไทย, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนัชชา บูม. (2541). *คู่มือสำรวจงานบิน และมนุษย์ต่างดาว*. กรุงเทพฯ: สร้อยทอง.
- ธวิช ปุณโณทก. (2527). *แนวทางการศึกษารรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. ปทุมธานี: นาคร.
- ธิดารัตน์ ปานบำรุง. (2556). *การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติในนวนิยายเรื่องล่องไพรและเรื่องเพชรพระอุมา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- บรรยง บุญฤทธิ์. (2523). *เบื้องหลังการค้นคว้าพลังจิตและพลังลึกลับในโลกตะวันตกและโลกหลังม่านเหล็ก*. กรุงเทพฯ: ประเสริฐรัฐศิริการพิมพ์.
- ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร (2525). *ประเพณีและไสยเวทวิทยาในชนชั้นขุนแผน*. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2543). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราโมทย์ เครือทอง. (2558). *วรรณคดีขี้สงสัย*. กรุงเทพฯ: อ่าน.
- พร รัตนสุวรรณ. (2525). *อำนาจจิต (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิญญาน.
- อนุমানราชชน, พระยา. (2514). *การศึกษาเรื่องประเพณีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน
- พลังจิต. (2549). *เอสเปอร์ (Esper)*, 13 กันยายน 2006. เข้าถึงได้จาก <https://palungjit.org/threads/%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%AA%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B8%AD%E0%B8%A3%E0%B9%8C-esper.50094/>
- พิชการ กรัตนุตตะ. (2546). *การวิเคราะห์นวนิยายประเภทเหนือธรรมชาติของวิมล ศิริไพบุรณ์*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พุทธทาสภิกขุ. (2538). *พุทธทาสภิกขุแก่นพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ชาวเกาะจัดพิมพ์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2546). *ปฏิจจนมูปบาทจากพระโอษฐ์ (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- พุทธทาสภิกขุ. (2554). *กรรมเหนือกรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2526). *ภาษาไทย 4 วรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2533). *เอกสารการสอนชุดวิชา 12304 ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2547). *เอกสารการสอน 7 วรรณคดีสำหรับครู*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ลักษณะวัต ปาละรัตน์. (2555). *พระพุทธรูปเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วนิดา บำรุงไทย. (2544). *ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วลีรัตน์ สิงหราช. (2528). *เรื่องเหนือธรรมชาติในนวนิยายของจินตวีร์ วิวัธน์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วลิน อนทสระ. (2533). *หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา (พุทธปรัชญาเถรวาท) ไตรลักษณ์และปฏิจจนมูปบาท*. กรุงเทพฯ: สภาการศึกษาหม่อมกุฎราชวิทยาลัย.
- วลิน อนทสระ. (2544). *หลักธรรมอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ธรรมดา.

- วิลาวลัย ดีเลิศ. (2549). *การวิเคราะห์นวนิยายเหนือธรรมชาติของภูเตศวร*. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมพร สิงห์โต. (2535). *เอกสารคำสอนวิชา ทย.424 วรรณคดีวิจารณ์*. ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2535). *คู่มือชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์ชวนพิมพ์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*
(พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). *ไตรลักษณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
พระพุทธรูปของธรรมสภา.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). *พุทธธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ: มูลนิธิ
การศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต).
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*
(พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต).
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2537). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- สิทธา พิณภูวดล และนิตยา กาญจนวรรณ. (2520). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ:
ดวงกมล.
- เสฐียรโกเศศ. (2514). *การศึกษาเรื่องประเพณีไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เสฐียรโกเศศ (2521). *ชีวิตชาวไทยสมัยก่อนและการศึกษาเรื่องประเพณีไทย*. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- สุพรรณิ วราทร. (2519). *ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทยตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึง พ.ศ. 2475*.
กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร. (2548). *พระอภัยมณี: การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: ศยาม.
- แสง จันทร์งาม. (2544). *พุทธศาสตร์วิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บรรณาการ.
- ส.พลายน้อย. (2555). *อมนุษยนิยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ยิปซี.
- อติตา รัตนพลลภ. (2547). *แนวคิดเรื่องกรรมตามแนวพุทธศาสนาในนวนิยายของทมยันตี*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- อ.บูรพา. (2546). *ร่องรอยนาควา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แสงอาทิตย์.
- อนุমানราชชน, พระยา. (2505). *ประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย*. กรุงเทพฯ:
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- อิราวดี ไตลังคะ (2543). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อิงอร สุพันธุ์วณิช (2547). *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกนรี พรปรีดา. (2557). *มนุษย์ต่างดาวมีจริงหรือ*. กรุงเทพฯ: แพรธรรม.

Pang. (2556). *เพลิงนาคา*. เข้าถึงได้จาก <http://www.goodreads.com/book/show/17853041>

Tharachaya. (2559). *กรงไฟ*. เข้าถึงได้จาก

<http://www.goodreads.com/book/show/20624987>

百合花 Lily. (2559). *เพลิงนาคา*. เข้าถึงได้จาก

<http://www.goodreads.com/book/show/17853041>